

YOGA VĀSIŠṬHA

Maharśi Vālmiki

Vedski spis

Yoga Vašiṣṭha
Copyright © 1999. Nebo na Zemlji d.o.o.

Sva prava pridržana

Nakladnik:
Nebo na Zemlji d.o.o.
Domobranska 1, 10000 Zagreb

Urednik:
Gordana Sibila

Prijevod:
Zlatko Novak, Rade Sibila

Naslovnica:
Ervin Šilić

Tisak:
FIŠTER

ISBN 953-6427-44-3

Obavijesti o programu transcendentalne meditacije, TM-sidhi, Maharishijsve ayurvede i o drugom znanju iz područja Maharishijsve vedske znanosti mogu se dobiti na adresi nakladnika i na tel:

01/37 73 855 ili 01/29 80 663

ili putem elektronske pošte (e-mail): rsibila@alf.tel.hr

Posjetite internet stranice Saveza TM:

<http://www.tm.cro.net>

SADRŽAJ

UVOD	1
Glavni likovi	3
PRVA KNJIGA	
<i>Vairāgyaprakaraṇa</i> - O bestrasnosti	4
Priča o Śuki	9
DRUGA KNJIGA	
<i>Mumukṣuvyavahāraprakaraṇam</i> - O ponašanju tražitelja ili žudnji za oslobođenjem	10
TREĆA KNJIGA	
<i>Utpattiprakaraṇam</i> - O izvoru kreacije	14
Priča o Ākāśadi	14
Priča o Lili	18
Priča o Karkatī	26
Priča o sinovima Indua	29
Priča o Ahalyi	30
Priča o manasu (duhu)	32
Priča o bāli (dječaku)	32
Priča o siddhi Śambariki i kralju Lavaṇi	33
ČETVRTA KNJIGA	
<i>Sihitiprakaraṇam</i> - O održavanju kreacije	39
Priča o Śukri	39
Priča o Dāmi, Vyāli i Kaṭi	43
Priča o Bhīmi, Bhāsi i Dṛḍhi	45
Priča o Dāśuri	47
Priča o Kaći	49
PETA KNJIGA	
<i>Upasāmaprakaraṇam</i> - O rastvaranju kreacije	51
Priča o kralju Đanaki, <i>radaršiju</i>	52
Priča o Puṇyi i Pāvani	56
Priča o velikom kralju Bali	57
Priča o Prahādī	59
Priča o Gādhi	64
Priča o Uddālaki	67
Priča o Suraghi	71
Priča o Bhāsi i Vilāsi	72
Priča o Vītahavyi	76
ŠESTA KNJIGA	
<i>Nirvāṇaprakaraṇam</i> - O oslobođenju	81
Priča o Bhuśundi	86
Deva pūḍā	90
Priča o bilva plodu	95
Priča o Śili, Stjeni	96
Priča o Arḍuni	98
Priča o stotinu Rudri	97
Priča o zloduhu Vetāli	103
Priča o kralju Bhagīrathi	103
Priča o Śikhidvadi	104
Priča o Kaći	120
Priča o Mīthyā puruši, nepostojećoj osobi	120
Priča o Vipaścītu	121
Priča o Bhṛngīsi	128
Priča o Ikṣvākuu	120
Priča o mudracu i lovcu	129

UVOD

Yoga Vāsiṣṭha, poznata i kao *Vāsiṣṭharāmāyaṇa* ili *Yoga Vāsiṣṭhamaharāmāyaṇa*, drevni je vedski spis od oko 29.000 stihova ili oko 36.000 *grantha* (dvostrukih slogova), a napisao ga je Maharši *Vālmiki*, autor *Rāmāyaṇe*. Osim te potpune knjige zvane i *Bṛhad* (velika) *Yoga Vāsiṣṭha* postoji i skraćena verzija *Yoga Vāsiṣṭhe* zvana *Laghu* (mala) *Yoga Vāsiṣṭha*. *Laghu Yoga Vāsiṣṭha* sadrži oko 6.000 *grantha*, a riječi su istovjetne *Bṛhadu Yoga Vāsiṣṭhi* samo što su izbačeni dugi opisi i češća ponavljanja. Djelo je vjerojatno skratio *pandit Abhinanda* iz Kašmira. *Yoga Vāsiṣṭha* je poznata i pod imenima *Ārṣa Rāmāyaṇa*, *Ḍnjāna Vāsiṣṭha*, *Mahā Rāmāyaṇa*, *Vāsiṣṭha Rāmāyaṇa* ili *Vāsiṣṭha*.

Glavni sadržaj *Yoga Vāsiṣṭhe* je razgovor Rame i Vāsiṣṭhe. Mladi Rama, sin kralja Daśarathe i *avatar* Višnua, do tog trenutka još nije prepoznao svoj božanski status. Suočen s rastom i širenjem vlastite svijesti traži savjet i poduku od Maharšija Vāsiṣṭhe.

Yoga Vāsiṣṭha jedinstveno je djelo vedske književnosti. Visoko je cijenjena zbog svoje praktične filozofije života. Sam studij ovoga veličanstvenoga vedskog spisa može pomoći svakom čovjeku na njegovom putu prema božanskoj svijesti jedinstva. Za tražioca najvišega blaženstva, *Yoga Vāsiṣṭha* je poput nektara. Ona je riznica praktične mudrosti za one u transcendentalnoj svijesti. Pričama i analogijama objašnjava vrhunsko znanje. Jezik i stil *Yoga Vāsiṣṭhe* elegantan je i poetičan, djeluje blagotvorno na duh i na srce. Tekst obiluje metaforama, pričama i razmatranjima, sve u kontekstu razgovora *Rāme* i *Vāsiṣṭhe*. U više od 50 priča artikulira religiozno i filozofsko učenje. *Yoga Vāsiṣṭha* smatra da je najviše ljudsko ostvarenje postati oslobođen za života, dosizanje stanja *divan mukte* - stanja kozmičke svijesti. To je stanje oslobođenja gdje se i dalje vodi djelatan život ali bez vezivanja za plodove djelovanja ili poistovjećenja s djelovanjem.

Većina vedskih spisa Božja je objava predanicima, a *Yoga Vāsiṣṭha* je priča za Boga, u kojoj mudrac *Vāsiṣṭha* podučava kraljevića Ramu, sedmu inkarnacija *Višnua*. Ovo djelo sadrži istinsko znanje o stvaranju univerzuma. Filozofija *Yoga Vāsiṣṭhe* filozofija je vedante. Njezino je glavno učenje da je sve svijest; iz svijesti sve proizlazi; duh i materija su tek različiti oblici svijesti; svijet je takav kakvim ga čovjek vidi, tj. kakva je njegova svijest. Svijet je u oku promatrača. Univerzum nije ništa drugo doli igra svijesti - *veda lila*. *Yoga Vāsiṣṭha* drži da je vrhunac ljudskoga djelovanja postignuće oslobođenja u tekućem životu, ostvarenje statusa *divan mukte*. U tom stanju čovjek vodi djelatan, svjetovan život, ali bez vezivanja ili poistovjećivanja.

Šest knjiga ili *prakaraṇa* *Yoga Vāsiṣṭhe* sastoje se od objašnjenja koje Rami daje Vāsiṣṭha i opisuju Ramina progresivna stanja spoznaje, sve do konačne samospoznaje. Prihvaćanjem objašnjenja mudraca, Rama nalazi u sebi svoj status *avatara* čija je dužnost da uništi zlo u ulozi *rādāršija* (kraljevskog mudraca), te da u ulozi *dharmarādā* uspostavi i održi red u društvu. U tom statusu on odražava integraciju najvišega duhovnog znanja s praktičnim svakidašnjim dužnostima.

① Prva knjiga *Vairāgyaprakaraṇa* ili "O bestrasnosti", opisuje stanje odmaka kao posljedicu rasta transcendentalne svi-

Nakon što se je kraljević Rama vratio s hodočašća osjetio je ispraznost materijalnoga života duha i tijela te se povlači iz društvenog i političkog života. Dašaratha, njegov otac, očajan zbog takva ponašanja, pozdravlja dolazak Maharši Višvamitre i obećava da će mu ispuniti svaku želju. Maharši traži od kralja da mu Rama pomogne u borbi protiv *asura*. Dašaratha odbija s obrazloženjem da je Rama premlad za borbu i nudi sebe i svoju vojsku. U nastalom nesporazumu posreduje Maharši Vašišttha. Vašišttha objašnjava da su tuga i odmak koje Rama osjeća simptom duhovnog razvoja. Rama objašnjava svoje osjećaje, svoju odbojnost prema materijalnom i uzaludnost života ("Sva bića ovoga svijeta rađaju se da bi umrla, i umiru da bi se rodila.").

② Druga knjiga *Mumukšuvyavahāraprakaraṇam* ili "O ponašanju tražitelja ili žudnji za oslobođenjem", objašnjava ulogu vlastitoga nastojanja u razvoju prema oslobođenju.

U ovom poglavlju Vašišttha objašnjava prirodu *mokše* (oslobođenja), prirodu *ahamkare* (ega ili jastva), značajke *divan mukte* i odnos pojedinca i univerzuma. Četiri značajke stabilizacije transcendentalnog stanja (*turiya*) su: *śanti* (strpljivost, spokoj duha), *vičara* (istraživanje sebstva), *samtoša* (zadovoljstvo, ispunjenje duha) i *sādhu sanga* (druženje s mudrima).

* Priča o Šuki - prosvjetljenje treba potvrdu gurua

③ Treća knjiga *Utpattiprakaraṇam* ili "O izvoru kreacije", govori o ulozu svijesti u stvaranju univerzuma. Svi univerzumi su *sankalpe* (namjere) duha, a potječu iz jedne svijesti (*čaitanya*). *Parabrahman* (apsolutna svijest) očituje se kao Brahma, Stvoritelj. Putem sljedećih priča ilustriraju se razne ravni kreacije.

Priča o Ākāśadi (sinovima Ākāše) - opis nastanka kreacije

* Priča o Lili - priča o iluziji (*mayi*) pojavnoga svijeta. Univerzum je tek raznolikost *maye*, a njegovo zbiljsko stanje je *čaitanya* (čista svijest)

* Priča o Karkati - prikaz igre *čaitanye*

* Priča o sinovima Indua - svijet je očitovanje brahmana, naime svijet čini duh, misli i osjećaji

* Priča o Ahalyi - tijelo sa svim organima očitovanje je duha

* Priča o manasu (duhu) - duh obuhvaća pojavni svijet i nepojavnu osnovu svijeta - čistu svijest (*čaitanya*)

* Priča o bāli (dječaku) - nezalica smatra ovaj svijet zbiljskim

* Priča o *siddhi Śambariki* i kralju Lavani - nezalica ne vide istinu. Vrijeme, prostor i uzročnost preobrazbe su duha, očitovanja *čaitanye*

④ Četvrta knjiga *Sthitiprakaraṇam* ili o "O održavanju kreacije", nastavlja se na treću knjigu objašnjavajući prirodu pojavnoga svijeta i putem različitih priča i zgoda objašnjavaju postojanje i održavanje (*sthiṭi* - održavanje) univerzuma.

* Priča o Šukri - nakon nastanka univerzuma on i dalje postoji i održava se zahvaljujući samo *čaitanyi*

* Priča o Dāmi, Vyāli i Kaṭi - zamisao o zbiljskosti univerzuma jača se i održava kada se izgubi dodir s izvorom - *čaitanyom*

* Priča o Bhīmi, Bhāsi i Dṛḍhi - zamisao o zbiljskosti univerzuma slabi i nestaje kada se uspostavi dodir s izvorom - *čaitanyom*

* Priča o Dāšuri - iz *čaitanye* postupkom *sankalpe* nastaje i održavaju se svi univerzumi (*višve*), *dive* i *Išvare*

* Priča o Kaći - ne postoji ništa drugo do *čit* (svijest)

⑤ Peta knjiga *Upaśamaprakaraṇam* ili "O rastvaranju kreacije", govori o prestanku (rastvaranju) utjecaja pojavnoga svijeta na duh i o različitim načinima samoostvarenja. Peta knjiga završava trilogiju (treća, četvrta i peta knjiga) o postanku, održavanju i razaranju kreacije.

* Priča o kralju Đanaki, *radaršiju* - nekima treba kratko vrijeme i malo nastojanja da bi ostvarili oslobođenje

* Priča o Punyi i Pāvani - nekima je potrebno mnogo rođenja i puno truda da bi ostvarili oslobođenje

* Priča o velikom kralju Bali - djelovanjem u stanju oslobođenja ostvaruje se blaženstvo *brahmana* (*ananda*)

* Priča o Prahlādi - pomoću blagoslova Išvare (Boga) ostvaruje se oslobođenje

* Priča o Gādhi - priroda i djelovanje *maye* te način spoznaje *atmana*

* Priča o Uddālaki - apsolutno blaženstvo je posljedica *samadhija*, transcendiranja

* Priča o Suraghi - spokoj duha je posljedica uspostavljanja dodira sa sebstvom (*atma vičara*)

* Priča o Bhāsi i Vilāsi - raznolika patnja nastaje zbog nedostatka redovitog transcendiranja

* Priča o Viṭahavyi - pomoću *pranayame* (nadzora *prane*) je također moguće uspostaviti nadzor i spokoj duha

⑥ Šesta knjiga *Nirvānaprakaraṇam* ili "O oslobođenju" opisuje stanje blaženstva prosvjetljenja. Po obujmu je, otprilike, kao prvih pet zajedno.

* Priča o Bhuśundi - *yoga* i *dnjāna* (iskustvo i znanje) su načini za ostvarenje stanja *turiyā tita* (kozmička svijest)

* Deva pūḍā - obožavanje Boga

* Priča o *bilva* plodu - *dnjāna* omogućava sveobuhvatno blaženstvo

* Priča o Šili, Stjeni - sve stvari, iako naizgled različite, nisu ništa doli sjaj *brahmana*

* Priča o Arduni - svako djelovanje, pa čak i borba, mogu dovesti do stanja prosvjetljenja, jedinstva svijesti

* Priča o stotinu Rudri - bezbrojna rođenja, raznolike inkarnacije su poput snova za prosvjetljenog mudraca

* Priča o zloduhu Veṭāli - znanje (*dnjāna*) stabilizira iskustvo stečeno putem *yoge*

* Priča o kralju Bhagīrathi - djelovanje u svijetu nije zapreka prosvjetljenju, meditacija i djelovanje koraci su napretka

* Priča o Śikhidvadi - bez odgovarajućeg vodstva teško je ostvariti prosvjetljenje

* Priča o Kaći - potpuno odricanje (*para vairagya*) je stanje svijesti (*čitta tyāga*)

* Priča o Mithyā *puruši*, nepostojećoj osobi - primjer i ilustracija nastanka i djelovanja ega (*ahamkare*)

* Priča o Vipaśčitu - prosvjetljenje kralja Vipaśčita nakon mnogo, mnogo rođenja

* Priča o Bhṛngiśi - slamanjem simetrije cjeline svijesti (*samhita*) dolazi do podjele na znalca (*rśi*), saznanje (*devata*) i znano (*čandas*)

* Priča o Ikšvākuu - način kako je prvi kralj sunčeve dinastije, sin Manua Vaivasvata, ostvario *mokšu* (oslobođenje)

* Priča o mudracu i lovcu - opis blaženstva oslobođenja

Glavni likovi

Rama Rama je sedma inkarnacija Mahavišnua, kralj sunčeve dinastije. Višnu se inkarnirao kao Rama da bi suzbio nedjela *asure* Ravane. Njegov otac je kralj Dašaratha, a majka Kausalya. Braća po ocu su mu Lakšmana, Šatrughna i Bharata. Njihov učitelj bio je i Višvamitra. Otmica Site, Ramine družice, bio je neposredan povod Rami da uništi Ravanu. Te pustolovine opisane su u epu Ramayana koji je također napisao Valmiki.

Valmiki Maharši Vālmiki, autor Yoga Vašište, bio je deseti sin Varune, no kao dijete pao je u ruke loših ljudi te je i sam postao loš. Kao otac obitelji novac je zarađivao pljačkanjem putnika. Jednom je tako presreo Naradu, *devaršija*. Narada ga je upitao dijeli li njegova obitelj, žena, djeca i drugi, i njegove grijehove stečene razbojstvima. Razbojnik nije mogao na to odmah odgovoriti. Nakon što je obitelj odgovorila negativno, u njemu se iznenada nešto prelomilo. Klečeći zamolio je Naradu za oprost od grijeha. Narada ga je uveo u meditaciju s mantram *Mara Mara* koja je tada najviše odgovarala razbojniku. Neprekidno ponavljajući mantru *Mara* došao je do izraza *Rama Rama*. Ušao je u duboku meditaciju i ostao nepomičan, a bijeli su mravi oko njega izgradili termitnjak. Narada je nakon više godina prošao istim putem, razrušio termitnjak i izvukao mudraca. Kako se je prosvjetlio u termitnjaku bijelih mravi, nazvan je **Vālmiki**. Njegov je *ašram* bio na obali rijeke Tamasa i tu je napisao djela Ramayana i Yoga Vašištu.

Vašišta Za Vašištu, *brahmaršija*, kaže se da je jedan od mentalnih sinova Brahme. Njegova žena je prelijepa Arundhati. On je bio obiteljski guru kralja Dašarathe.

Vašišta je *brahmarši* i vidioc je *devete mandale Rgvede*. Spominje se i u *Mahabharati*, a Adi Šankara za njega kaže da je prvi *maharši* škole *vedante*. Njegovo ime nosi i *Vašištadharmashastra*, istaknuto djelo o *dharmi*, o dužnosti i zakonima društvenog života.

Višvamitra Vašišta je imao svoj *ašram* u zemlji Višvamitre, *radaršija* (kraljevskog mudraca). Jednom je kralj Višvamitra vidio Kamadhenu, kravu koja ispunjava sve želje, u *ašramu* Vašište te je poželio. Vašišta ga je odbio. Od tada se njih dvoje nisu dobro slagali i o tome postoje mnoge priče.

Peta mandala Rgvede i dijelovi *treće mandale* pripisuju se Višvamitri. Neslaganje Višvamitre i Vašište može se vidjeti i u tim himnama Rgvede.

Djelo počinje pričom o Sutikšni koji je upitao mudraca Agastyu što je bolje za oslobođenje (*mokša sadhana*), djelovanje (*karma, kriya*) ili znanje (*dnjana*). Agastya odgovara primjerom. Ptice lete pomoću oba krila. Isto tako oboje, djelovanje i znanje, zajedno vodi k najvišem cilju. Svako zasebno ne vode oslobođenju. On zatim navodi priču kako je Karunya, sin Agniveše, savladavši vedske spise ostao bez volje za životom. Videći to, Agniveša je zahtijevao da mu Karunya kaže zašto je prestao obavljati svoje dnevne dužnosti. Karunya odgovori: "Zar spisi ne tumače da čovjek treba ispunjavati svoje dužnosti do kraja života, a s druge strane da se besmrtnost može postići samo ako se napusti djelovanje? Smeten sam zbog takva proturječja. Što da učinim učitelju i oče?" Reka

to, mladić je utihnulo.

Kao odgovor Agniveša mu ispriča sljedeću priču. Jednom je davno nebeska vila imenom Surući, sjedeći na jednom vrhu u Himalayi, ugledala glasnika Indre, kralja bogova, kako leti pokraj nje. Na njezin upit, objasnio joj je svoju zadaću: "*Radarši* (kraljevski mudrac) Aristanemi, povjerio je kraljevstvo svom sinu i započeo tešku pokoru na Gandhamadana brdu. Vidjevši to, Indra me zamolio da mu pristupim s pratnjom nebeskih vila i da ga dovedem u nebo. Međutim, *radarši* je želio znati dobre i loše strane neba. Odgovorio sam mu da u nebu najbolji, srednji i najmanji između vrlih smrtnika dobivaju odgovarajuće nagrade, a jednom kada se iscrpe plodovi njihovih zasluga, oni se vraćaju u svijet smrtnika. Kraljevski mudrac otklonio je Indrin poziv u nebo. Indra me je još jednom poslao kraljevskom mudracu s molbom da prije nego što odbije ponudu zatraži savjet mudraca Valmikija."

Pošto je kraljevski mudrac bio predstavljen mudracu Valmikiju, upitao ga je: "Koji je najbolji način za oslobođenje iz ciklusa života i smrti (*samsara*)?" U odgovoru mu je Valmiki ispričao razgovor između Rame i Vašište. Kada je Valmiki završio priču, kralj Aristanemi se je prosvjetlio, a nebeska vila je također bila zadovoljna i otpustila je nebeskog glasnika. Karunya, čuvši sve to od svog oca Agniveše, spoznao je krajnju istinu, intelektualno i iskustveno. Kako je djelovanje i nedjelovanje isto, prihvatio je i slijedio svoje dužnosti u životu. Kada je Agastya završio priču, *brahmana* Sutikšna se je također prosvjetlio.

Mjesto događanja priče je *Ayodhyā*, glavni grad kraljevstva *Košala*. Vladar je kralj *Dašaratha* iz Sunčeve dinastije, otac Rame. Radnja se zbiva krajem *tretā yuge* (srebrnoga doba) prije početka događaja koji su opisani u *Ramayani*.

Ovaj prijevod i obrada pokušaj je da se filozofija Yoga Vašište učini lakše dostupnom. Iako je skraćena, sadrži sve najbitnije elemente učenja. Ovo kao i druga djela vedske književnosti ne sadrže praktične upute za vježbanje. Vježba meditacije, *pranayame*, *asane* itd. može se naučiti samo uz osobnu instrukciju. Svako stanje svijesti ima svoju književnost, svoje znanje i spoznaju. Pri čitanju ovoga djela valja znati da je Yoga Vašišta predviđena za one koji redovito doživljavaju transcendentalnu svijest (*turiya*) putem vježbe meditacije, ali još nisu utvrđeni u trajnom stanju kozmičke svijesti (*turiya tita*). Za one koji još nemaju to iskustvo, Yoga Vašišta, kao i ostala slična djela, služe kao inspiracija.

Sanskrtski izrazi na pismu *devanagari* potpuno su transliterirani uglavnom samo kod naslova. Opširna objašnjenja i tumačenja vedskih izraza mogu se naći u djelu "*Leksikon brahmanizma i hinduizma*" istoga izdavača.

Proljeće 1999.

Rade Sibila

Prva knjiga

Vairāgyaprakaraṇa

O BESTRASNOSTI

Pozdrav brahmanu - putem tri organa (duh, govor i tijelo) - koji je vječna mudrost (đnjana), svjetlo koje osvjetljava tri svijeta - bhū (zemlju), antarikṣa ((bhūvar ili međuprostor) i svarga (nebo) - kao i naša srca te sve što se očitovale u vidljivom obliku.

Osobe kvalificirane za čitanje ovog djela zvanog Vaśiṣṭha ne smiju biti ađnjani (neznalice) ni đivamukte (oslobođeni) koji su ostvarili svoj đnjanatman (sebstvo znanja) i oslobodili se od sve patnje. Ova knjiga je samo za one koji svjesni okova vezivanja žude za slobodom, koji se nalaze u prijelaznom položaju (između neznanja i znanja) i meditiraju da bi ostvarili mokṣu (prosvjetljenje).

Vālmiki Za studij ovoga spisa, dijaloga između Rame i Vaśiṣṭhe, spreman je onaj tko osjeća "vezan sam, trebam se osloboditi", onaj tko nije u potpunom mraku neznanja, ali ni prosvjetljen. Onaj tko razmišlja o načinu oslobođenja prikazanom u ovim pričama, sigurno će ostvariti oslobođenje iz neprekidnog kruga *samsare* (ciklus rođenja i smrti).

Ramayanu, priču o Rami spjevao sam i predao mom dragom učeniku Bharadvadi. Jednom kada je Bharadvada pošao na planinu Meru ispričao ju je Brahmi, stvoritelju. Brahma se obradovao priči o Rami i blagoslovio Bharadvadu ispunjenjem jedne želje. Bharadvada je zatražio da "sva ljudska bića budu oslobođena patnje" i zamolio Brahma da nade najbolji put za to ostvarenje.

Brahma je rekao Bharadvadi: "Otiđi mudracu Valmikiju i zamoli ga da nastavi pričati plemenitu priču o Rami na takav način da se onaj koji je sluša može osloboditi mraka neznanja". Štoviše, sam je Brahma došao s mudracem Bharadvadom do moje pustinjačke kolibe.

Nakon što sam ga primio s dužnim štovanjem, Brahma je rekao: "O mudraču, tvoja priča o Rami može postati splav kojom će ljudi prijeći ocean *samsare*. Nastavi svoju priču i dovedi je do uspješnog završetka".

Bharadvada je ponovio Brahmine riječi: "Brahma bi želio da ispričaš priču o Rami na takav način da svima bude moguće da odu onkraj patnje. Ja te također molim, o mudraču, ispričaj mi potanko, kako su se Rama, Lakṣman i druga braća oslobodila patnje."

Tada sam otkrio Bharadvadi tajnu oslobođenja Rame, Lakṣamana i druge braće, njihovih roditelja i članova kral-

jevskoga dvora. Rekao samo Bharadvadi: "Sine (učenik) moj, živeći kao oni i ti ćeš se osloboditi patnje, ovdje i odmah".

Ovaj pojavni svijet velika je zbrka, kao što je plavetnilo neba iluzija. Mislim da je bolje da se duhu ne dopusti zadržavanje na njemu, već ga treba zanemariti. Niti oslobađanje od patnje, niti spoznaja čovjekove prave prirode nije moguća tako dugo dok se u čovjeku ne stvori uvjerenje da pojavni svijet nije zbiljski. To uvjerenje nastaje ustrajnim i studijem ovoga spisa i vježbom po uputama *guru*a. Tako se u čovjeku stvara čvrsto uvjerenje da je objektivni svijet velika zbrka zbiljskog i nezbiljskog. Bez ustrajnog studija, u čovjeku se neće pojaviti istinsko znanje niti za milijune godina.

Mokṣa ili oslobođenje potpuno je uništenje svih *vasana* (uvjetovanja), bez ostatka. *Vasane* mogu biti čiste i nečiste. Nečista je uzrok rođenja; čista oslobađa od rađanja. Nečisto stanje označuje neznanje i suženje svijesti te sjeme je ponovnog rađanja. S druge strane, kada sjeme nestane, mentalno uvjetovanje koje održava tijelo čiste je prirode. Takvo mentalno uvjetovanje postoji čak i u onima koji su se oslobodili za života; ono ne vodi ponovnom rođenju jer se ponovno rođenje podržava prošlim, a ne sadašnjim poticajima.

Sada ću ti ispričati kako je Rama plavog tena živio prosvjetljen život oslobođenog mudraca. Znajući to oslobodit ćeš se pogrešnih shvaćanja o starosti i smrti.

Nakon razdoblja učenja Rama je napustio pustinjačku kolibu gdje je prebivao njegov *guru* i vratio se na dvor svog oca. Želeći proputovati cijelu zemlju i posjetiti sveta mjesta hodočašća, zamolio je oca za blagoslov. Kralj je izabrao povoljan dan za početak hodočašća. Tada je Rama, srdačno blagoslovljen od svih članova obitelji i cijeloga dvora, krenuo na put.

Rama i njegova braća proputovali su cijelu zemlju, od Himalaya na niže. Zatim su se vratili u prijestolnicu na veliku radost stanovnika Ayodhye.

Neko je vrijeme Rama živio na dvoru, izvršavajući svoje dnevne dužnosti. Međutim, ubrzo se dogodila velika promjena. Oslabio je, smrŕavio, postao blijed i boleŕljiv. Kralj Daśaratha se zabrinuo zbog ove iznenadne i neobjašnjive promjene u ponašanju i izgledu svoga ljubljenog sina. Kada je Daśaratha upitao Ramu: "Ljubljeni sine, što te brine?", Rama je uljudno odgovorio: "Ništa oče" i ostao ŕuteći.

Kralj Daśaratha se obratio za savjet mudracu Vaśiṣṭhi. Mudrac je zagonetno odgovorio: "Sigurno postoji razlog zašto se Rama ovako ponaša. Kao što se u ovom svijetu promjene ne događaju prije njihova uzroka, tako se promjene raspoloženja poput ljutnje, očajanja i radosti ne javljaju u ponašanju plemenitih ljudi bez određenog razloga." Daśaratha nije želio ispitivati dalje.

Viśvamitra Ubrzo zatim doputovao je na dvor glasoviti mudrac Viśvamitra. Kralj je požurio da ga pozdravi.

Dobro došao, dobro došao o sveti mudraču! Sretan sam zbog tvoga dolaska u moj skromni dom. Tvoj mi dolazak znači koliko vid slijepom čovjeku, kiša suhoj zemlji, sin neplodnoj ženi, uskrnuće mrtvom čovjeku, povratak izgubljenog bogatstva. O mudraču, što mogu učiniti za tebe? Kakva god bila želja s kojom si došao k meni, smatraj je već ispunjenom. Ti si božanstvo koje poštujem. Izvršit ću tvoju zapovijed.

Viśvamitra je bio radostan kada je čuo Daśarathine riječi pa je odmah otkrio razlog svoje misije:

O kralju, trebam tvoju pomoć. Kada god započnem *yadnyu* (*yagyū*), demoni sljedbenici Khare i Dušane dolaze na sveto mjesto i obeščlašću ga.

Ti mi možeš pomoći. Tvoj sin može lako izaći na kraj s tim demonima. Za uzvrat, ja ću mu dati mnogostruke blagoslove koji će tebi donijeti nenadmašnu slavu. Nemoj dopustiti da tvoja privrženost sinu nadvlada predanost dužnosti. U ovom svijetu plemeniti ljudi neće niti jedan poklon smatrati nevrijednim.

Trenutak tvoga pristanka smatram trenutkom smrti demona. Ja znam tko je Rama; kao što znaju mudrac Vašišta i drugi sveti na dvoru. Nemoj odugovlačiti, o kralju, pusti Ramu sa mnom bez odgađanja.

Daśaratha Nakon što je čuo ovaj težak zahtjev, kralj je neko vrijeme ostao zapanjen i šutljiv, a onda je odgovorio: "O mudračo, Rama još nema ni šesnaest godina i nije spreman za ratovanje. On čak nije ni vidio bitku i zapravo ne zna ništa što se događa izvan dvora. Naredi meni da te pratim, naredi mojoj ogromnoj vojsci da te prati kako bismo uništili demone. Ali ja se ne mogu odvojiti od Rame. Zar nije prirodno da sva živa bića vole svoje potomke, zar se čak i mudri ljudi ne upuštaju u sve i svašta za ljubav svoje djece? Zar se ljudi radije ne odriču svoje vlastite sreće, svoje žene i bogatstva, nego vlastite djece? Ne, ne mogu se razdvojiti od Rame."

"Čuo sam o moćnom *asuri* (demonu) Ravani. Nije li on taj koji sprječava vršenje tvog religioznog obreda? U tom se slučaju ništa ne može učiniti jer znam da su čak i bogovi nemoćni u borbi protiv njega. Tu i tamo radaju se takva moćna bića na zemlji da bi nakon nekog vremena napustila pozornicu svijeta."

Neispunjeno obećanje je razljutilo Višvamitru. Videći to, umiješao se mudrac Vašišta ne bi li nagovorio kralja da ne odustane od svog obećanja, već da pošalje Ramu s Višvamitrom. "O kralju, nedostojno je odustati od svog obećanja. Kralj mora biti primjerom ispravna djelovanja. Rama je siguran u rukama Višvamitre jer Višvamitra je vrlo moćan i ima brojno nepobjedivo oružje."

Kralj se na kraju pokorio želji učitelja Vašište i naredio je jednom od dvorjana da dovede Ramu. Dvorjanin se vratio i izvijestio da će Rama stići za koji trenutak, te dodao: "Princ izgleda snuždeno i izbjegava društvo." Smeten ovom izjavom, Daśaratha se obratio Raminom komorniku želeći saznati činjenice u svezi stanja duha i zdravlja svoga sina.

Dok je odgovarao, komornik je bio vidljivo uznemiren. Gospodaru, otkad se princ vratio s hodočašća jako se promijenio. Ne zanima ga više niti kupanje, ni štovanje božanstva. Ne uživa u društvu dvorjana. Ne zanimaju ga ni dragulji, ni drago kamenje. Kada mu se nude čarobno privlačni predmeti, suznih očiju, nezainteresirano gleda u njih. Odbija dvorske plesače smatrajući ih mučiteljima! Uzima hranu, šeta, odmara se, sjedi i kupa kao automat, poput nekog tko je gluhi i nijem. Sam sebi često mrmlja: "Kakva je korist od bogatstva i napretka ili doma. Kakva je korist od suprotnosti? Sve ovo je nestvarno." Uživa jedino u samoći. Cijelo je vrijeme udubljen u sebe. Ne znamo što je obuzelo našega princa, ne znamo o čemu razmišlja i što zapravo želi. Dan za danom sve više i više slabi.

Neprestano govori sebi: "Teško nama, rasipamo naš život na različite načine, umjesto da težimo ostvarenju vrhunskog! Ljudi glasno jadikuju, govore da pate, da su siromasi, ali nitko iskreno ne napušta izvor patnje i siromaštva." Pošto vidimo sve

to i slušamo sve to od našega princa, mi, ponizne sluge, vrlo smo nesretni. Ne znamo što da učinimo. On je bez nade, bez želje, nije vezan ni za što i ne ovisi ni o čemu. Nije zaveden niti lud, ali nije niti prosvjetljen. Ponekad se, međutim, čini kao da su ga savladale samoubojite misli poticane očajanjem: "Kakva je korist od bogatstva ili majčinstva i raznih odnosa, kakva je korist od kraljevstva i kakva je korist od ambicija u ovom svijetu?" Gospodaru, samo ti možeš naći odgovarajući lijek za ovakvo prinčevo stanje.

Višvamitra Ako je tako, možemo zamoliti Ramu da dode ovamo. Njegovo stanje nije rezultat zablude već mudrosti i bestrasnosti i ukazuje na prosvjetljenje. Dovedite ga ovdje i rastjerat ćemo njegov očaj.

Rama Kralj je naredio komorniku da pozove Ramu. U međuvremenu, Rama se sam spremio za susret s ocem. Već je izdaleka ugledao i pozdravio oca i mudrace, a oni su vidjeli da, iako mlado, njegovo lice blista mirom zrelosti. Rama se poklonio stopalima kralja koji ga je zagrlio i podigao rekavši mu: "Što te čini tako tužnim, sine moj? Tuga je otvoren poziv mnoštvu nevolja." Mudraci Vašišta i Višvamitra podržali su kraljeve riječi.

Sveti gospodine, odmah ću odgovoriti na Vaše pitanje. Rastao sam sretno u očevom domu; podučavali su me ugledni učitelji. Nedavno sam otišao na hodočašće. Uskoro potom obuzele su me misli zbog kojih sam izgubio svaku nadu što se tiče života u ovom svijetu. Moje se srce počelo pitati: što ljudi zovu srećom i može li se ona naći u stalno promjenjivim predmetima ovoga svijeta. Sva se bića u ovom svijetu radaju da bi umrla i umiru da bi se rodila! Ne vidim nikakve svrhe u svim ovim prolaznim pojavama koje su izvor patnje i grijeha. Bića koja se nisu poznavala zbližavaju se; u duhu nastaje nova veza među njima. Sve u ovom svijetu ovisi o duhu, o mentalnom stanju. Dubljim razmatranjem vidi se da je i sam duh nestvaran. No mi smo opčarani njime. Izgleda da tražimo fatamorganu u pustinji da bismo utažili žed.

Gospodine, mi nismo okovani robovi na prodaju, pa ipak živimo kao robovi bez ikakve slobode. Neznalice istine, lutamo besciljno u ovoj gustoj šumi zvanoj svijet. Što je ovaj svijet? Što nastaje, raste i umire? Kako prestaje ova patnja? Moje srce bolno krvari iako ne lijem suze iz poštovanja prema osjećajima mojih prijatelja.

O mudračo, isto tako je beskorisno **boгатstvo** koje zavodi ljude što žive u mraku neznanja. Nesigurno i prolazno bogatstvo uzrokuje brojne brige i stvara nezasićenu žudnju za još više. Bogatstvo ne poštuje osobnost. Dobri i zli mogu postati bogati. Ljudi su dobri, samilosni i ljubazni samo dok njihova srca ne otvrdnu u strastvenoj potrazi za bogatstvom. Bogatstvo jednako truje srce mudrom učenjaku, velikom junaku i skromnom čovjeku. Bogatstvo i sreća ne borave zajedno. Rijetko se može naći bogat čovjek koji nema neprijatelja i suparnika koji ga ne ogovara. Za lotos ispravnog djelovanja bogatstvo je noć. Bijelom lotosu tuge ono je mjesečina; luči spoznaje ono je vjetar; valu neprijateljstva ono je poplava; oblaku smetenosti ono je povoljan vjetar; otrovu očaja ono je snažan lijek. Bogatstvo je kao zmija zlih misli; ono dodaje strah ljudskoj bijedi. Bogatstvo je razorna snježna lavina za bestrasnost; ono je kao noć koja se spušta za opake i bezbožne želje; ono je pomrčina mudrosti. U njegovoj prisutnosti vene čovjekova dobrota.

Uistinu, bogatstvo traži onoga koga je smrt već odabrala.

Baš je takav **životni vijek**, o mudraču. On traje koliko i kap vode na listu. Životni vijek donosi plod samo onima koji dođu do samospoznaje. Možemo uhvatiti vjetar, možemo rascijepiti prostor, možemo nanizati valove u nisku, ali ne možemo se pouzdati u životni vijek. Čovjek uzaludno pokušava produžiti životni vijek, iako tako samo još više i duže pati. Živi samo onaj tko teži samospoznaji. Samospoznaja je jedina vrijedna ljudske težnje u ovom svijetu. Time se prekida lanac budućih rođenja. Svi ostali žive ovdje kao magarci. Za ljude koji žive u mraku neznanja, znanje vedskih spisa je teret. Za onoga tko je pun želja, čak je i mudrost teret. Nemirnom čovjeku je vlastiti duh teret; za čovjeka bez samospoznaje, teret je i tijelo i životni vijek.

Crv vremena nagrizava životni vijek bez prekida. Crv bolesti uništava vitalne organe živoga bića. Poput mačke koja se sprema uhvatiti miša i motri ga velikom pozornošću, smrt neprekidno prati životni vijek čovjeka.

Sveti gospodine, zburjen sam i uplašen kada razmišljam o nastanku strašnoga neprijatelja mudrosti zvanog "**egoizam**". On nastaje u mraku neznanja i cvjeta u neznanju. Stvara bezbroj pogrešnih namjera i pogrešnih djelovanja. Sva se patnja vrti oko "ja". Egoizam je jedini uzrok mentalnog nemira. Osjećam da je egoizam moja najgora bolest. Šireći mrežu vanjskih predmeta ugođe, egoizam hvata u zamku živa bića. Doista, egoizam je stvorio sve strašne nevolje ovog svijeta. Egoizam zasjenjuje samonadzor, uništava vrlinu i prekida spokoj. Odustajanjem od zamisli "ja sam Rama" i odustajanjem od svih želja, želim prebivati u sebstvu. Uviđam da je sve što sam učinio s egoističnom zamišlju uzaludno - neegoizam je jedina istina. Kada sam pod utjecajem ega, izgubljen sam; kada sam slobodan od ega, blažen sam. "Ja" stvara žudnju, bez "ja" žudnja nestaje. To je onaj egoizam koji je raširio mrežu obiteljskih i društvenih odnosa da bi uhvatio neopreznu dušu. Mislim da sam se oslobodio ega; a ipak sam nesretan. Molim te, prosvijetli me.

Lišen milosti koja se stječe služenjem svetom čovjeku, nečist **duh** (*manas*) ostaje nemiran poput vjetra. Što god da dobije, ostaje nezadovoljan i vremenom postaje sve nemirniji. Sito se ne može ispuniti vodom, a isto tako duh ne može dostići stanje ispunjenja bez obzira koliko materijalnih stvari čovjek stekao. Duh luta neprestano i na sve strane tražeći sreću, ali je nigdje ne može naći. Duh koji ne zna kakva ga sve patnja može stići u paklu, traži ugodu ovdje, ali je čak ni ovdje ne nalazi. Kao lav u kavezu, duh ostaje vječno nemiran jer je izgubio slobodu, a nije sretan sadašnjim stanjem.

Jao, sveti čovječe, **žudnjama** sam se upleo u mrežu koju je ispleo duh. Kao što bujica uništava raslinje na obali rijeke, nemirni duh uništava moje čitavo biće. Duh me nosi kao što vjetar nosi suho lišće. Ne mogu se nigdje smiriti. Duh je uzrok svih stvari svijeta, zbog duha postoje tri svijeta, Zemlja, nebo i međusvijet. Nestankom duha, nestaju i svjetovi.

Kada je duh ispunjen žudnjama, tada doista, zbog mraka neznanja, nastaju bezbrojne pogreške. Žudnja uništava dobre i plemenite kvalitete duha i srca, primjerice ugodnu i ljubaznu narav i čini nas okrutnim. U tom mraku, žudnje plešu svojim raznolikim oblicima kao zlodusi.

Iako sam različitim načinima pokušao obuzdati žudnje, one me u trenutku nadvladaju i bespomoćno me odvede stranputicom, kao oluja slamku. Kakvu god nadu polažem u razvijanje bestrasnosti i sličnih odlika, žudnja je hvata i odnosi kao što mačka hvata i odnosi pamučnu nit. Tada se bespomoćno vrtimo uhvaćeni u kolo žudnje. Poput ptice uhvaćene u mrežu, mi ne možemo, iako imamo krila, doletjeti do našega cilja koji je samospoznaja. Pa da i popijem sam nektar, žudnja se ne može smiriti. Značajka žudnji je da nemaju smjer, sada me nose u ovom smjeru, već u sljedećem trnutku u onom smjeru, kao divlji konji, na sve strane. Ispred nas šire neprekidno široku mrežu odnosa - sa sinom, prijateljem, ženom i drugima.

Premda sam hrabar, ova žudnja me čini preplašenim strašljivcem; premda imam oči da bih gledao, čini me slijepim; premda sam pun radosti, ona me čini nesretnim; poput strašnog je zloduha. Taj strašan zloduh žudnje odgovoran je za ropstvo i nesreću. Kida srce čovjeka i stvara u njemu zburjenost. Uhvaćen tim zloduhom čovjek ne može uživati čak ni u ugodama koje su unutar njegova dosega. Iako se čini da žudnja nastaje zbog povećanja sreće, žudnja ne vodi trajnoj sreći. Posljedica je uzaludan napor i nesreća svake vrste. Iako se nalazi na pozornici zvanj život na kojoj se sreća i nesreća smjenjuju jedna za drugom, ona je nalik vremesnoj glumici koja nesposobna odigrati bilo što dobro, doživljava poraz za porazom. Pa ipak, ne odustaje od svog plesa na pozornici!

Čas se žudnja penje do neba, čas tone u dubine nižih svjetova. Vječno je nemirna jer se temelji na ispraznosti duha. U duhu za trenutak zablista svjetlo mudrosti, ali već sljedeći trenutak nastane iluzija. Čudo je da je i mudraci mogu presjeći svojim oštrim mačem samospoznaje.

Ovo bijedno **tijelo** sastavljeno od vena, arterija i živaca također je izvor boli. Pasivno se čini se inteligentnim, čovjek ne zna osjećati li ili ne osjećati, a stvara samo iluziju. Oduševljeno i najmanjim užitkom, tužno i zbog najmanjeg problema, tijelo je uistinu vrijedno prezira.

Samo drvo mogu usporediti s tijelom. S granama kao rukama, deblom kao trupom, pukotinama kao očima, plodovima kao glavom, lišćem kao brojnim bolestima - ono je mjesto odmora za živa bića. Tko može reći da je to njegovo vlastito tijelo? Besmisleni su nada i očaj vezani uz tijelo. Ono je tek čamac koji je dan čovjeku da bi prešao ocean rođenja i smrti; čovjek ga ne bi trebao smatrati svojim sebstvom.

Ovo drvo koje je tijelo, rođeno je u šumi zvanj *samsara* (svijetovna pojavnost). Nemirni majmun (duh) igra se s njim, ono je prebivalište cvrčaka (briga), neprestano ga grizu insekti (beskrajne patnje), ono krije otrovnu zmiju (žudnje), a na njemu prebiva vrana (srdžba). Na njemu je i cvijeće (smijeh). Njegovi plodovi su dobri ili loši, a čini se kao da je živo zbog vjetra (*prane*), na njemu se nalaze ptice (osjetila). Pod njim putnik (požuda ili želja) nalazi utočište, jer ona stvara hlad ugođe. Strašan ležinar ("ja") se smjestio na njemu, a ono samo praznina je i laž. Ono sigurno nije nastalo da bi poticalo sreću. Bez obzira živi li dugo ili kratko, uglavnom donosi nevolje. Sastavljeno od mesa i krvi podložno je starenju i smrti. Ispunjeno je nečistim tvarima i mučeno neznanjem. Doista nisam zaljubljen u njega. Kako ono može ispuniti moje nade.

Ovo tijelo je dom bolesti, polje patnji, promjenjivih osjećaja i mentalnih stanja. Njime nisam očaran. Što je bogatstvo, što je kraljevstvo, što je tijelo? Vrijeme - smrt, sve to nemilosrdno uništava. Smreću ovo tijelo napušta duša koja pre-

biva u njemu i štiti ga. Kakvu nadu mogu polagati u tijelo? Neprekidno poduzima ista sramotna djelovanja! Čini se da je njegova jedina i krajna svrha kremacija. Ne mareći za starost i smrt, koji su zajednički bogatima i siromašnima, tijelo traži bogatstvo i snagu. Sramota, sramota za sve one koji su vezani za ovo tijelo, opijeni vinom neznanja! Sramota za sve one koji su vezani za ovaj svijet!

Čak je **djetinstvo**, o mudraču, puno patnje. Bespomoćnost, nesreće, žudnje, nesposobnost izražavanja, potpuno neznanje, zaigranost, nestabilnost, slabost - sve to su značajke djetinjstva. Dijete se lako uvrijedi, lako razdraži do srdžbe, lako pusti suze. Doista, može se slobodno reći da je dječja tjeskoba strašnija od tjeskobe zdravog, bolesnog ili umirućeg čovjeka. Stanje čovjeka u djetinjstvu može se u potpunosti usporediti s kućnom životinjom koja živi od milosti drugih.

Dijete je izloženo bezbrojnim događajima, koji mu postavljaju zagonetke, koji ga zbunjuju te tako uzrokuju i stvaraju u njemu različite fantazije i strahove. Na dijete se lako utječe, tako roditelji mogu nadzirati i kažnjavati svoje dijete. Djetinjstvo je samo razdoblje ovisnosti i ništa više!

Iako se može činiti da je dijete nevino, prava je istina da sve vrste mana, pogrešnih sklonosti i neurotičnog ponašanja leže skrivene i pritajene u djetetu, kao što se sova skriva u mračnoj rupi tijekom dana. O mudraču, žalim ljude koji u neznanju misle da je djetinstvo sretno razdoblje života.

Što može biti veća patnja od nemirnoga duha? A dječji duh je krajnje nemiran. Dijete je nesretno ako svaki dan ne dobije nešto novo. Vika i plač čini se da su dječje najvažnije djelatnosti. Ako dijete ne dobije što želi, izgleda kao da mu se kida srce.

Kada dijete odlazi u školu učitelji ga kažnjavaju i sve se to još nadodaje njegovoj nesreći.

Kada dijete plače roditelji mu obećavaju čitav svijet da bi ga umirili, od tada pa nadalje dijete započinje cijeniti i procjenjivati svijet, željeti svjetovne predmete. Roditelji govore: "Dat ćemo ti Mjesec kao igračku", dijete vjerujući njihovim riječima, misli da i Mjesec može držati u svojim rukama. Tako sjeme zablude biva posijano u malom srcu.

Iako dijete osjeća toplinu i hladnoću, ne može si samo pomoći, zar je onda nešto bolje od drveta? Kao kućni ljubimci, kao ptica u krletki, dijete uzaludno pokušava dohvatiti željeno. Ono je ovisno od svakog starijeg.

Ostavlajući djetinstvo iza sebe, ljudska bića dolaze do razdoblja **mladosti**, ali iza sebe ne mogu ostaviti patnju! U mladosti se pod utjecajem brojnih mentalnih promjena kreću od bijede prema većoj bijedi. Tada se odriču mudrosti da bi prigrlili strašnog zloduha zvanog pohota koji prebiva u njihovom srcu. Njihov život je pun želja i strahova.

Nisam očaran ovom kratkotrajnom mladošću u kojoj poslije kratke ugode brzo dolazi duga patnja i nisam zavarani onim što čovjek smatra nepromjenjivim. Što je još gore, za vrijeme mladosti čovjek se bavi onim što donosi nesreću i mnogim drugim ljudima.

Kao što šumski požar proždire drvo, isto tako vatra pohote proždire mladićevo srce kada ga napusti njegova ljubljena. Ma koliko se trudio očistiti svoje srce, ono ostaje okaljano nečistoćom. Čak ako se ljubljena ne nalazi u blizini, mladi je čovjek uznemiren mislima o njezinoj ljepoti.

Mladost je prebivalište bolesti i mentalne tjeskobe. Ona se

može usporediti s pticom čija su krila dobra i loša djela. Mladost je kao pješćana oluja koja rasipa čovjekove dobre osobine. U srcu tada raste zlo svake vrste i guši dobre osobine. Širi se zlo. Mladost uzrokuje opsjenu i vezanost. Iako se mladost čini poželjnom što se tiče tijela, ona je razorna za duh. Opsjena sreće tada dovodi čovjeka u iskušenje i zbog nje čovjek pada u bunar patnje. Zato nisam očaran mladošću.

Jao, baš kada mladost napušta tijelo, probudene **strasti** postaju još snažnije i brzo uništavaju čovjeka. Onaj tko uživa u takvoj mladosti sigurno nije čovjek, već životinja u ljudskoj odori.

Vrijedni ljubavi su oni ljudi, velike duše, koje nije nadjačalo zlo mladosti, samo oni koji prežive ovo razdoblje života, a da ne podlegnu u njegovim iskušenjima. Lagano je prijeći ocean, ali prijeći razdoblje mladosti, neovladani njegovim dobrim i lošim stranama, doista je teško.

U svojoj mladosti čovjek je rob seksualne privlačnosti. U tijelu koje nije ništa više od hrpe mesa, krvi, kostiju, dlaka i kože, on opaža ljepotu i privlačnost. Kad bi ova "ljepota" bila trajna, postojalo bi neko opravdanje za ovu zabludu, ali jao, ona ne traje dugo. Naprotiv, uskoro se meso koje daje privlačnost, šarm i ljepotu ljubljenoj pretvara najprije u ružne bore starosti, a kasnije nestaje u krematoriju ili ga pojedu crvi i lešinari. Ipak, dok traje, ova seksualna privlačnost proždire srce i mudrost čovjeka. Ovako se održava *samsara*. Kada nestane privlačnost (i odbojnost), nestaje i *samsara*.

Nakon tjeskobe djetinjstva i mladosti, kada nezadovoljstvo i razočaranje izmuče mladost, dolazi **starost**. Kako je samo život okrutan. Kao što vjetar otresa s lista kaplju rose, tako starost uništava tijelo. Kao što kap otrova koja kada uđe u tijelo brzo prožima čitavo tijelo, tako i staračka malaksalost brzo slama tijelo koje onda još jedino može biti predmetom podrugivanja.

Premda star čovjek ne može zadovoljiti tjelesne žudnje, želje dalje cvjetaju i rastu. On se tada počinje pitati: "Tko sam ja? Što bih trebao činiti? itd." Ali tada je prekasno da bi promijenio svoj tijek i način života, prekasno je da bi svom životu dao novi smisao. Uz početnu staračku malaksalost počinju se očitovati i svi ostali žalosni simptomi tjelesne klonulosti kao kašalj, sijeda kosa, teško disanje, loša probava i gubitak težine.

Možda božanstvo smrti gleda sijedu glavu staroga čovjeka kao slatku dinju te se žuri da je ubere. Kao što poplava odnosi s obale rijeke drveće s korijenom, starost odnosi ljudski život. Slijedi smrt. Ljudski život nestaje. Starost je kao kraljevski sluga koji prethodi kralju, Smrti.

Ah, kako je to tajanstveno i zbunjujuće! Oni koje neprijatelji nisu nadjačali, te oni koji prebivaju na nepristupačnim vrhovima planina - čak i oni su pod utjecajem demona zvanog senilnost i degeneracija.

Svi užici ovoga svijetu tek su opsjena. Kao kad ludak uživa u okusu voća koje se odražava u zrcalu. **Vrijeme (kala)** uredno uništava sve ljudske nade u ovom svijetu. Vrijeme odnosi sve što se nalazi u ovom svijetu, ne postoji ništa u kreaciji što je izvan njegova dosega. Vrijeme stvara bezbrojne svemire da bi ih sve uskoro uništilo.

Vrijeme dopušta pogled na sebe kroz djelomična očitovanja kao što su godina, dob i epoha, ali njegova bitna priroda je skrivena. Vrijeme je jače od svega. Vrijeme je nemilosrdno, neumoljivo, okrutno, pohlepno i nezasićeno. Vrijeme je najveći

čarobnjak, pun varljivih trikova. Ovo se vrijeme ne može analizirati. Jer koliko god se podijeli, ono ipak neuništivo živi dalje. Ono ima nezasićen apetit za sve - sve proždire, najmanje insekte, najveće planine, čak i kralja neba! Kao što se dječak u dokolici igra loptom, vrijeme u svojoj igri koristi sunca i mjeseca. Doista je vrijeme to koje se očituje kao Razaratelj svemira (Rudra), Stvaratelj svijeta (Brahma), Kralj neba (Indra), Vladar bogatstva (Kubera) i ništavilo kozmičkoga rastvaranja. To je doista ono vrijeme koje uzastopce i neprestance stvara i uništava svemir. No, kao što je velika i moćna planina utemeljena u zemlji, tako je ovo moćno vrijeme utemeljno u apsolutnom bitku (*brahmanu*).

Iako vrijeme stvara beskrajne svemire ono se ne umara, niti se ne raduje. Ono ne dolazi, niti ne odlazi, ono ne izlazi, niti ne zalazi.

Vrijeme, sladokusac, promatra kako predmeti ovoga svijeta zriju putem vatre Sunca, a kada potpuno sazriju, ono ih proždire. Svaka epoha je zbog užitka vremena okićena prelijepim draguljima raznobojnih bića koja to isto vrijeme potom igrajući uništava.

Za lotos mladosti, vrijeme je spuštanje mraka, za slona dugovječnosti vrijeme je lav. U ovom svijetu ne postoji ništa veliko ili malo, što vrijeme ne bi uništilo. A kada je sve uništeno, vrijeme nije uništeno. Kao čovjek koji se poslije dnevnih djelatnosti odmara u spavanju, u stanju potpunog neznanja, isto tako vrijeme nakon kozmičkog rastvaranja spava ili se odmara s pritajenim stvaralačkim potencijalom. Nitko uistinu ne zna što to vrijeme jest.

Sva su bića u ovom svijetu okaljani zlom, svi su odnosi ropstvo, svi užici su velike bolesti, a želja za srećom je samo iluzija. Čovjekova osjetila njegovi su neprijatelji, zbiljsko je postalo prividno, čovjekov je duh postao njegov najveći neprijatelj. Egoizam je prvi uzrok zla, mudrost je slaba, svako djelovanje vodi u neugodnost, a uгода je usmjerena prema seksu. Egoizam vlada umom, umjesto da je obratno. U čovjekovu duhu zato nema ni mira ni sreće. Mladost vene. Rijetko je društvo sveca. Čovjek ne može pobjeći patnji. Ne može se vidjeti čovjeka koji je spoznao istinu. Nitko nije sretan zbog napretka i sreće drugih, samilost se ne može naći ni u čijem srcu. Ljudi postaju svakim danom sve podliji i sebičniji. Slabost je nadjačala snagu, malodušnost je nadjačala hrabrost. Zlo društvo je lako naći, ali doći do dobrog društva veoma je teško. Čudim se kuda vrijeme vodi čovječanstvo.

Sveti čovječe, ta tajanstvena snaga koja upravlja kreacijom uništava čak i snažne demone, uzima sve što se smatra vječnim, ubija čak i besmrtnike - ima li onda bilo kakve nade za obične ljude poput mene? Ovo tajanstveno biće čini se da prebiva u svima, a njegov se pojedinačni vid smatra egom. Ne postoji ništa što ono ne bi uništilo. Cijeli svemir je pod njegovim nadzorom, samo njegova volja ovdje vlada.

O mudraču, tako čovjek ne uživa ni u kakvoj sreći, ni za djetinstva, ni za mladosti, ni u starosti. Niti jedan od predmeta ovoga svijeta nije stvoren da bi bilo kome donio sreću. Duh uzalud traži sreću u predmetima ovoga svijeta. Samo je onaj čovjek sretan koji je nadišao ego i koji nije pod utjecajem žudnje za osjetilnom ugodom. Ali takva je osoba jako rijetka u ovom svijetu. Doista ne smatram junakom onoga koji se može uspješno suprotstaviti moćnoj vojsci, junakom smatram samo onoga koji može prijeći ocean po imenu duh i osjetila.

Ne smatram "dobitkom" ono što se brzo gubi. Dobitak je samo ono što se ne može izgubiti. Zato pravoga dobitka u ovom

svijetu nema, ma koliko se čovjek trudio i borio. S druge strane, prolazni dobici i povremene nesreće dolaze čovjeku i bez njegova traženja. Zbunjen sam, sveti gospodine, time kako čovjek luta amo-tamo, prividno zaposlen tijekom cijeloga dana i neprestano se bavi sebičnim djelatnostima. Premda ništa dobro ne načini cijeloga dana, ipak može noću mirno spavati.

Čak da čovjek nadjača sve svoje zemaljske neprijatelje i okruži se bogatstvom, čak i da se hvali da je sretan, smrt se ipak uvlači u njega. Kako ga nađe, samo Bog zna.

U neznanju se čovjek veže za ženu, djecu i prijatelje. On ne zna da je ovaj svijet kao veliko mjesto hodočašća, gdje se susreću mnogobrojni putnici - oni koje zove ženom, djecom i prijateljima.

Ovaj svijet je kao lončarsko kolo, izgleda kao da miruje iako se okreće velikom brzinom. Isto se tako čovjeku koji živi u zabludi i mraku neznanja čini da je ovaj svijet postojan, iako je istina da se nalazi u neprekidnoj promjeni. Ovaj svijet slični otrovnom drvu - kada ga dodirne čovjek postaje omamljen i gubi svijest. Svako je mišljenje i shvaćanje u ovom svijetu zatrovano, sve zemlje u svijetu su područja zla, svi ljudi svijeta su podanici smrti, sva djelovanja su varava.

Mnogo je vjekova došlo i prošlo, oni su tek trenuci u vremenu - jer zapravo nema razlike između vijeka i trenutka. Jedno i drugo je mjera vremena. S gledišta bogova vijek nije drugo nego trenutak. Isto tako cijela Zemlja nije ništa drugo nego preozbrzba elementa zemlje! Kako je uzaludno vezivati našu vjeru i nadu za nju!

O sveti čovječe! Što god se čini stalnim ili prolaznim u ovom svijetu tek je san. Što je danas grotlo vulkana nekad je bila planina, a ono što je planina danas, za kratko vrijeme postaje tek rupa u zemlji. Danas gusta šuma pretvara se u veliki grad, sada plodna zemlja uskoro postaje spržena pustinja. Promjena se događa i u čovjekovu tijelu, a isto je i s čovjekovim načinom života i srećom.

Taj ciklus života i smrti izgleda kao vješta plesačica čija suknja je načinjena od živih duša i čije se plesne kretnje sastoje od dizanja duša u nebo, bacanja u pakao ili dovođenja natrag na ovu Zemlju. Od svih velikih događaja, čak i velikih religioznih obreda koje ljudi vrše ovdje, ostaju tek uspomene. Ljudska bića se rađaju kao životinje i obrnuto. Bogovi gube svoju božanstvenost - što je onda nepromjenjivo? Vidim da čak Stvoritelj *Brahma*, Održavatelj *Višnu*, Izbavitelj *Rudra* i drugi idu svom neumoljivom uništenju. Osjetilni predmeti ovog svijeta, čini se, donose ugodu samo do trenutka dok se čovjek ne sjeti neizbježnog kraja. Kao što se dijete igra glinom, stvarajući različite oblike, tako Onaj koji upravlja svemirom stvara nove stvari i brzo ih uništava.

Opažanje nedostataka svijeta uništilo je ove neželjene sklonosti u mom duhu. Zato, u mom duhu ne nastaju želje za osjetilnom ugodom, kao što iluzija ne nastaje na površini vode. Ovaj svijet i njegovi užici gorki su mi. Nisam ljubitelj šetnji po vrtu užitaka, ne uživam u društvu prijatelja. Ne cijenim stjecanje bogatstva. Želim da u meni bude mir. Neprestano se pitam: "Kako mogu odviknuti moje srce čak od pukog razmišljanja o toj stalno promjenjivoj prikazi nazvanoj svijetom?" Ne čeznem za smrću, ne čeznem za životom. Ostajem takav kakav jesam, oslobođen groznice požude. Što bih mogao učiniti s kraljevstvom, ugodom ili bogatstvom kad su sve to igračke ega koji ne postoji u meni?

Ako se ne učvrstim sada u mudrosti, kada će se pojaviti sljedeća prilika? Popuštanje osjetilnom užitku truje duh na

takav način da posljedice traju nekoliko života. Tek je samospoznat čovjek slobodan od toga. Zato te molim, o mudraču, poduči me tako da zauvijek budem slobodan od tjeskobe, straha i nemira. Svjetlošću svog učenja uništi mrak neznanja u mom srcu.

Ispunjen sam tugom kada razmišljam o jednoj sudbini svih bića koja su tako pala u strašnu klopku patnje. Moj duh je zbunjen, drhtim, svaki mi je korak pun straha. Odrekao sam se svega, ali još nisam učvršćen u mudrosti. Zato sam djelomično zarobljen, a djelomično oslobođen. Ja sam kao drvo kojem je podrezano korijenje, ali koje još nije odmaknuto od korijenja. Želim obuzdati svoj duh, no nemam mudrosti da to i učinim.

Zato, molim te, reci mi kakvo je to stanje u kojem čovjek ne doživljava nikakvu patnju? Kako može netko, kao što sam ja, uključen u svijet i njegove djelatnosti doseći najviše stanje mira i blaženstva? Kakav je to stav koji omogućava čovjeku da ne bude pod utjecajem različitih vrsta djelatnosti i iskustva? Molim te, reci mi kako prosvjetljeni ljudi žive u ovom svijetu? Kako duh može biti slobodan od požude i gledati na svijet kao da je vlastito sebstvo i da nije vredniji od vlati trave? Koji životopis velikog čovjeka moram proučavati da bih saznao put mudrosti? Sveti gospodine, poduči me takvoj mudrosti koja će omogućiti mom inače nemirnom duhu da bude postojan kao planina. Ti si prosvjetljeno biće, poduči me, tako da nikada više ne podlegnem patnji.

Očito je ovaj svijet pun boli i smrti. Može li postojati izvor radosti ako čovjekovo srce nije omamljeno? Duh je očigledno pun nečistoća. Kako se može očistiti, kojim pročišćivačem, uputama kojeg velikog mudraca? Kako čovjek može živjeti u ovom svijetu, a da ne postane žrtvom dviju struja - ljubavi i mržnje? Očigledno postoji tajna koja omogućava čovjeku da ostane izvan utjecaja tuge i patnje ovoga svijeta. Koja je to tajna? Koja tajna sprječava naviku duha da se širi u oblik ovog univerzuma?

Tko su ti junaci koji su se oslobodili svjetovne opsjene? Koje načine su izabrali da bi se oslobodili? Molim te, ako smatraš da spreman i sposoban da bih to razumio, poduči me!

Poslije ovih riječi je Rama, lica poput punog mjeseca, plavog tena, zašutio i poklonio se skupu radosnih mudraca.

Vālmiki Svi su slušatelji na dvoru bili nadahnuti vatrenim riječima Ramine mudrosti koja rastjerava opsjenu duha. Pa i sami su osjećali oslobođeni svih sumnji i pogrešnih shvaćanja. Svi sakupljeni su s velikim uživanjem pili nektar Raminih riječi. Dok su sjedili u dvoru slušajući Ramine riječi, činilo se kao da nisu više živa bića već oslikani likovi - tako su bili mirni i puni pozornosti.

Tko je sve slušao Ramin govor? Skup mudraca kao Vašišta i Višvamitra, Narada, Veda Vyasa, ministri, članovi kraljevske obitelji uključujući kralja Dašarathu, građani, sveci, sluge, ptice u kavezu, kućni ljubimci, konji kraljevske ergele. Nebesnici, uključujući mnoštvo *maharšija*, *brahmaršija* i *devaršija* i nebeske glazbenike (*gandharve*). Sigurno je da su Ramu slušali čak i Kralj neba i upravitelji nižih svjetova.

Ganuti Raminim govorom svi su klicali u jedan glas "Bravo, bravo", i taj je zvuk radosti ispunio zrak. U znak čestitke, Ramu je s neba zapljusnula kiša cvijeća. Sigurno je da nitko osim Rame, koji je bio ispunjen bestrasnošću, nije mogao izgovoriti riječi koje je on izgovorio - nitko pa čak ni sam Učitelj bogova. Mi smo bili uistinu vrlo, vrlo sretni što smo ga mogli slušati. Dok smo ga slušali bili smo ispunjeni osjećajem

da nema sreće čak ni na nebesima.

Siddhe Sidhe, savršeni mudraci: Sigurno su odgovori, koje će ovi sveti ljudi dati na važna i mudra Ramina pitanja, toliko vrijedni da bi ih trebala čuti sva bića u univerzumu. O mudraci, dodite, dodite da se svi skupimo na dvoru kralja Dašaratha da bismo se radovali odgovoru vrhunskog mudraca Vašište.

Vālmiki Kada su čuli poziv, mudraci cijeloga univerzuma požuriše na dvor, gdje su bili primljeni i smješteni s dostojnim štovanjem. Ako se uzvišena mudrost Rame ne odrazi u našem srcu, sigurno ćemo biti gubitnici. Kakve god da su naše mogućnosti i sposobnosti, time ćemo dokazati da smo izgubili umnost!

Priča o Šuki

Višvamitra O Rama, ti si doista prvi među mudrima i ne postoji ništa više što bi mogao saznati. Međutim, tvoje znanje treba potvrditi kao što je samospoznaja Šuke trebala potvrditi Đanake prije nego je Šuka pronašao mir koji dolazi sa znanjem.

Šuka je kao i ti došao do istine o postojanju nakon dubokog promišljanja o prolaznosti ovoga svijeta. Ipak zbog toga, jer to je bila samostečena spoznaja, on sam sebi nije mogao potvrditi, "Ovo je istina!" Šuka je sam došao do stanja krajnje i najviše bestrasnosti.

Jednog je dana Šuka pristupio svom ocu Veda Vyasi i zapitao ga: "Gospodine, kako je nastala ova mnogolikost stvorenoga svijeta (*maya*) i kako će nestati?" Veda Vyasa je potanko odgovorio na pitanje, ali Šuka nije bio zadovoljan i neprekidno je mislio: "Sve ovo već znam. Što je novo u tome?" Veda Vyasa je to osjećao i zato mu je rekao: "Sine moj, ne znam više od onoga što sam ti rekao, ali na Zemlji postoji kraljevski mudrac (*rada rši*) Đanaka koji zna mnogo više. Ljubazno mu pristupi."

Šuka je tada krenuo na dvor Đanake. Kada je od dvorske straže čuo o Šukinom dolasku, Đanaka ga je tjedan dana zane-marivao, ali Šuka je strpljivo čekao. Sljedeći je tjedan Đanaka dao uvesti Šuku u dvor i okružio ga plesačima i glazbenicima. Šuka je i dalje bio spokojan i postojan. Nakon toga Šuka je doveden pred kralja i pitao ga ista pitanja. Đanaka je rekao: "Ti već znaš istinu! Što bih ti drugo mogao reći? Mnogolikost nastaje zbog mentalnih preobrazbi, a nestat će kada i one nestanu." Kada je na taj način njegova samospoznaja potvrđena, Brahmarši Šuka je ostao u spokoju *nirvikalpa samadhija*.

Rama je kao i Šuka dostigao najvišu mudrost. Siguran znak čovjekove vrhunske mudrosti jest da on nije privučen užicima ovoga svijeta jer su u njemu nestale čak i tanahne sklonosti. Kada su ove sklonosti jake, to je robovanje, kada sklonosti nestaju nastaje oslobođenje. Doista, oslobođen mudrac je onaj koji prirodno nije pod utjecajem osjetilne ugode, koji je bez ambicije za stvarima kao što je slava ili slično.

Molim mudraca Vašištu da poduči Ramu tako da Rama bude utvrđen u ovoj najvišoj mudrosti, zajedno s nama.

Kraj prve knjige

②

Druga knjiga

Mumukṣavyavahāraprakaraṇam

O PONAŠANJU TRAZITELJA ILI O
ŽUDNJI ZA OSLOBODENJEM

Vašiṣṭha Slažem se s tvojom molbom. Rama, sada ću ti predati mudrost koju mi je objavio sam božanski stvoritelj Brahma. O Rama, bezbrojni su univerzumi nastali, bezbrojni univerzumi su nestali i bezbrojni stalno nastaju. Doista, nemoguće je i zamisliti bezbrojne univerzume koji postoje samo ovoga trenutka. Sve se to ipak može spoznati odmah u čovjekovu srcu jer su ti svemiri kreacije želja nastalih u srcu, kao kule u oblacima. Ni svijet ni načini stvaranja nisu zbiljski. Ipak, i živi i mrtvi misle i osjećaju kao da su zbiljski. Nepoznavanje ove istine održava pojavnost svijeta.

O Rama, kao što voda ostaje vodom bez obzira ima li ili nema valova, kakav god da je izvanjski izgled oslobođenog mudraca njegova mudrost ostaje nepromijenjena. Razlika postoji samo u očima onoga koji živi u mraku neznanja. Zato, o Rama, slušaj što ću ti reći: "Ovo učenje sigurno uklanja tamu neznanja."

Sve što se postiže u ovom svijetu, postiže se **vlastitim nastojanjem**. Ako se naide na neuspjeh, uzrok mu je slabost nastojanja. To je očigledno. Ali ono što se naziva sudbinom nestvarno je i ne može se vidjeti. Pravo nastojanje, Rama, takvo je mentalno, verbalno i tjelesno djelovanje koje je u skladu s uputama svete osobe, dobro obučene vedskim spisima. Samo je takvim nastojanjem Indra postao Kralj neba, Brahma Stvoritelj, a druga božanstva zaslužila svoj položaj.

Dvije su kategorije vlastita nastojanja: ono prošlih rođenja i ovo sadašnjeg rođenja. Drugo se učinkovito suprotstavlja prvom. Sudbina nije ništa drugo do vlastito nastojanje prošle inkarnacije. U ovoj inkarnaciji postoji njihov stalan sukob, a snažnije pobjeđuje.

Vlastito nastojanje koje nije u skladu sa vedskim spisima motivirano je opsjenom. Ako vlastito nastojanje ne donosi plod, čovjek treba ispitati griješi li u djelovanju i ako griješi, to djelovanje odmah valja ispraviti. Nema veće snage od ispravnog djelovanja u sadašnjosti. Zato čovjek treba naći rješenje u vlastitom djelovanju, potruditi se i nadvladati zlo dobrim, nadjačati sudbinu sadašnjim nastojanjem.

Lijen čovjek gori je od magarca. Čovjek se ne treba nikada prepustiti lijenosti nego težiti oslobođenju, videći da mu svakog trenutka preostaje sve manje života. Čovjek se ne bi trebao naslađivati u blatu znanom kao osjetilna ugoda, kao crv koji se naslađuje u gnoju.

Čovjek koji govori "sudbina me tjera da učinim to" nema pameti, a božica sreće ga napušta. Zato, vlastitim nastojanjem dodi do mudrosti i tada shvati da ovo vlastito nastojanje završava u izravnoj spoznaji istine. Kada na Zemlji ne bi bilo toga strašnog izvora zla nazvanog lijenost, tko bi mogao biti neuk i bijedan? Lijenost se nalazi na Zemlji da bi ljudi živjeli

život životinja, nesretni i siromašni.

Kakvo je nastojanje, takva je i žetva, o Rama. To je značenje vlastitog nastojanja, a ono je poznato i kao sudbina. Kada ljudi puni žalosti i patnje govore: "Jao meni, kakva tragedija" ili "Jao, pogledajte moju sudbinu", to oboje znači isto. Ono što se naziva sudbinom ili Božjom voljom nije ništa drugo do vlastito djelovanje iz prošlosti. Sadašnjost je neizmerno jača od prošlosti. Doista su smiješne budale oni, koji se zadovoljavaju plodovima prošlih nastojanja i ne vjeruju u vlastito, sadašnje nastojanje.

Ponekad se događa da netko bez napora dođe do velikoga dobitka. Na primjer, kraljevski slon izabere prosjaka kao vladara zemlje čiji je kralj iznenada umro, a nije ostavio nasljednika. Ovo sigurno nije ni slučajnost ni neka vrsta Božjeg djela, već plod prosjakova vlastitog nastojanja u prošlom životu.

Ponekad se dogodi da seljakov trud uništi oluja praćena tučom. Sigurno je snaga same oluje jača od seljakova nastojanja i seljak bi sada trebao upotrijebiti veći trud. On ne treba biti tužan zbog neizbježnoga gubitka. Kad bi tuga imala opravdanje, zašto on onda ne bi plakao svakog dana zbog neizbježne smrti? Mudar bi čovjek, naravno, trebao znati što je moguće postići vlastitim nastojanjem, a što ne. Ali neznanje bi bilo pripisati sve to izvanjskom čimbeniku i reći da me je Bog poslao u nebo ili pakao ili da me je izvanjski čimbenik natjerao da učinim ovo ili ono - takve osobe pune neznanja valja izbjegavati.

Čovjek se treba osloboditi voljenja i nevoljenja i odlučiti se da vlastitim ispravnim djelovanjem dosegne najvišu istinu, znajući da je vlastito nastojanje drugo ime za Božju volju. Vlastito nastojanje klije iz ispravnog razumijevanja, a očituje se u ljudskim srcima koja su bila izložena učenju vedskih spisa i vodstvu svetih ljudi.

O Rama, čovjek bi trebao tijelom oslobođenim od bolesti i duhom oslobođenim od patnje, težiti samospoznaji zato da se ne bi ponovno ovdje rodio. Takvo vlastito nastojanje ima trostruki korijen i zato trostruki plod - unutrašnje buđenje inteligencije, odlučan duh i tjelesno djelovanje.

Vlastito nastojanje se temelji na trojem: znanju vedskih spisa, uputama učitelja i samom čovjekovom nastojanju. Sudbina ili Božja volja ne spadaju ovdje. Zato onaj tko teži oslobođenju treba usmjeriti nečisti duh prema čistom djelovanju stalnim nastojanjem - ovo je bit svih vedskih spisa.

Rama, postoje dvije vrste pritajenih sklonosti (*vasane*) iz prošlih inkarnacija: čiste i nečiste. Čiste vode oslobođenju, nečiste traže nevolju. Tvoja prava narav je uistinu čista svijest, a ne pasivna materija. Ništa drugo te ne tjera na djelovanje osim tebe samoga. Zato, pošto imaš slobodu, osnaži čiste pritajene sklonosti, a nečiste zanemari. Sveti ljudi ističu: uporno koračaj putem koji vodi vječnom dobru. A mudri tragatelj zna: plod moga djelovanja bit će razmjern intenzitetu mojih vlastitih nastojanja, niti sudbina, niti Bog ne mogu odrediti drugačije. Doista, takvo vlastito nastojanje odgovorno je za sve što čovjek ovdje postigne. Ako je čovjek potonuo u nesreću, ljudi ga tješe govoreći da je to sudbina. No očigledno je: jedan čovjek zadovoljava žeđ za putovanjem odlazeći na put, a drugi svoju glad jedući - tu nema sudbine. Nitko nije vidio sudbinu ili Boga, ali svatko je doživio kako djelovanje, dobro ili zlo, vodi dobrom ili lošem rezultatu. Zato bi čovjek od samoga djetinjstva trebao djelovati tako da unapređuje svoje istinsko dobro (oslobođenje) promišljanjem (kontem-

placijom) i meditacijom, studijem spisa, društvom svetih ljudi i vlastitim ispravnim nastojanjem.

Sudbina ili Božja volja tek je navika koja se počela smatrati istinom zbog neprestanog uvjeravanja da je istina. Ako ovakav Bog ili sudbina doista upravlja svim u ovom svijetu, kakva je svrha u bilo kojem djelovanju, čak u onom kao što je kupanje, govor ili davanje. Čemu bi uopće čovjek trebao učiti? Ne. U ovom je svijetu, osim lješine, sve djelatno i ta djelatnost donosi odgovarajući rezultat. Nitko nije nikada opazio postojanje sudbine ili Božje volje. Ljudi koriste izraze kao "mene tjera sudbina ili Božja volja da učinim to" da bi se opravdali, ali to nije istina. Na primjer, ako *pandit dyotiša* (astrolog) prorekne da će mladić postati veliki učitelj, hoće li mladi čovjek postati učitelj bez studija? Ne! Zašto vjerujemo u Božju volju? Rama, mudrac Višvamitra je postao *brahma rši* vlastitim nastojanjem. Svi smo mi postigli samospoznaju vlastitim nastojanjem. Zato se odrekni fatalizma i posveti se djelovanju.

Kozmički red, koji ljudi smatraju sudbinom, *daivam* ili *niyati*, koji osigurava da se svako nastojanje blagoslovi odgovarajućim plodom, temelji se na sveprisutnom, svemoćnom sveznanju *brahmana*. Vlastitim nastojanjem obuzdaj osjetila i duh i jednousmjerenim duhom spokojno slušaj što ću reći.

Ovo izlaganje bavi se oslobođenjem. Slušajući ga s ostalim mudrim tražiteljima koji su ovdje okupljeni, spoznati ćeš to vrhunsko postojanje u kojem nema ni patnje ni propasti. Njega mi je objavio prije ovoga doba sam stvoritelj Brahma.

O Rama, sveprisutno sveznanje vječno blista u svim bićima. Kada se u njemu pokrene vibracija, rađa se vladar Višnu, slično kao val kada se uzburka površina oceana. Od Višnua je rođen Brahma, stvoritelj. Brahma je započeo stvarati bezbrojne podvrste živih i neživih, osjetljivih i neosjetljivih bića u svemiru. A svemir je ostao takav kakav je bio i prije kozmičkog rastvaranja.

Stvoritelj je vidio da su sva živa bića u svemiru ovisna o bolesti i smrti, boli i patnji. Tako se u njegovu srcu javila samilost i nastojanje da se stvori put koji bi mogao voditi živa bića izvan toga dohvata. Tada je On stvorio mjesta hodočašća i plemenite odlike kao što su jednostavnost, dobrotu, istinoljubivost i ispravno vladanje. No to nije bilo dovoljno jer je moglo donijeti samo privremeno olakšanje od patnje, a ne i konačno oslobođenje.

Razmišljajući tako, Stvoritelj je stvorio mene, stvorio me je na svoju sliku i odmah stavio koprenu neznanja preko moga srca. Odmah sam zaboravio svoj izvor i svoju pravu narav. Patio sam. Molio sam Brahmę, stvoritelja, mog vlastitog oca, da mi pokaže put iz ove patnje. Potonuvši u patnju bio sam nemoćan i nisam želio baš ništa učiniti, postao sam lijen i pasivan.

Kao odgovor na moju molbu, moj mi je Otac razotkrio istinsko znanje koje je smjesta raspršilo koprenu neznanja, i koje je On sam rasprostro nad mnom. Stvoritelj mi je tada rekao: "Sine moj, prikrivao sam ti znanje i onda ti ga objavio tako da možeš doživjeti njegovo blaženstvo, jer samo ćeš tako moći razumjeti rođenje i patnju bića punih neznanja te im pomoći." Rama, ovdje sam zajedno s ovim znanjem i nastaviti ću biti ovdje do kraja kreacije.

Stvoritelj u svakom dobu šalje nekoliko mudraca i mene zbog duhovnog prosvjetljenja svih bića. A da bi osigurao da svi primjerno vrše svjetovne dužnosti, Brahma stvara kraljeve koji vladaju pravedno i mudro nad pojedinim dijelovima

Zemlje. Međutim, kraljeve brzo zavede požuda i užitak. Sukob interesa dovodi do međusobnih ratova koji zatim uzrokuju grižnju savjesti. Da bi uklonili neznanje, mudraci običavaju kraljevima dati duhovnu mudrost. U staro doba, o Rama, kraljevi su običavali prihvaćati ovu mudrost i cijeniti je. Zato je ona bila znana kao *rada vidya* (kraljevsko znanje).

O Rama, u tvom je srcu nastao najviši oblik bestrasnosti rođen iz čistoga razlikovanja, takva bestrasnost je iznad bestrasnosti rođene iz slučajnih okolnosti ili krajnje odbojnosti. Ona je sigurno nastala Božjom milošću. Ova milost dostiže zrelost razlikovanja upravo u onom trenutku kad se u srcu stvori bestrasnost.

Tako dugo dok u srcu ne svane najviša mudrost, čovjek se vrti u kotaču rođenja i smrti. Molim te, usmjerenog duha, poslušaj izlaganje o mudrosti.

Ova mudrost uništava džunglu neznanja. Lutajući tom džunglom čovjek je podložan velikoj zbrci i prividno beskrajnoj patnji. Čovjek treba zato pristupiti prosvjetljenom učitelju i pravim pitanjima i ispravnim stavom izmamiti učenje. Ono tada postaje sastavni dio čovjekova postojanja. Budala pita bez štovanja nevažna pitanja, a još je veća budala onaj tko prezirno odbije mudrost prosvjetljenog učitelja. A sigurno nije mudrac onaj tko odgovara na površna pitanja neke budale.

O Rama, ti si uistinu najveći među tražiteljima, jer ispravno si razmišljao o istini i potaknut si najvišim oblikom bestrasnosti. Siguran sam da je ono što ću ti reći već utvrđeno u tvom srcu. Doista, čovjek treba odlučno i samouvjereno težiti ustoličenju mudrosti u svom srcu, jer um je nepouzdan kao majmun. A čovjek treba izbjegavati društvo bezumnika.

Rama, četiri čuvara stoje na ulazu kraljevstva slobode (mokše). To su **spokoj ili samonadzor (šānti), traganjem za sebstvom (ātma vicāranā), samtoša (ananda)** (blaženstvo, ispunjenje ili zadovoljstvo) i **sātsang (sādhu sanga)** (dobro i poticajno društvo). Mudri tragatelj treba neprekidno održavati i razvijati prijateljstvo s njima ili barem s jednim od njih.

Čistim srcem i otvorena duha, bez sjene sumnje i nemira u duhu, slušaj tumačenje o prirodi i načinima oslobođenja, o Rama. Jer dok se ne spozna vrhunski bitak, neće prestati strašna patnja rođenja i smrti. Ako se ova smrtonosna zmija, poznata kao život u neznanju, ne nadjača ovdje i sada, ona će uzrokovati će trajnu patnju i to ne samo u ovom već i u bezbrojnim životima koji slijede. Čovjek ne može zanemarivati patnju, već je treba nadjačati uz pomoć mudrosti koju ću ti predati.

O Rama, ako tako nadjačaš patnju ponavljanja života (*samsara*), živjet ćeš ovdje na Zemlji kao bog, kao Brahma ili Višnu! Jer kada iluzija nestane, a svane spoznaja o vlastitoj naravi putem meditacije, kada je duh spokojan, a srce spoznalo najvišu istinu, kada se smire valovi nemirnih misli duha i utvrdi neprekinut tijek mira, a srce je ispunjeno blaženstvom apsoluta, kada se istina vidi u srcu, tada ovaj isti svijet postaje prebivalište blaženstva.

Takva osoba nema što postići, niti bilo što izbjegavati. Ona ostaje neokaljana nedostacima života i nedodirnuta njegovim patnjama. Ona ne dolazi niti ne odlazi, iako se očima neznalice čini da dolazi i odlazi. Čak i religiozne dužnosti postaju nepotrebne. Ona nije pod utjecajem prošlih tendencija, jer su one izgubile svoju pokretačku ulogu. Njen je duh odustao od svoga nemira i prebiva u blaženstvu koje je njegova istinska

narav. Takvo blaženstvo moguće je ostvariti jedino putem samospoznaje, nikakvim drugim sredstvom. Zato čovjek treba biti neprestano posvećen samospoznaji - to je jedina čovjekova dužnost (*dharma*).

Onaj tko se ne obazire na vedske spise i svete ljude, ne ostvaruje samospoznaju. Takva je nerazboritost štetnija od svih bolesti kojima je čovjek podložan u ovom svijetu. Zato se čovjek treba pobožno držati uputa iz vedskih spisa koje ga vode samospoznaji. Onaj tko se drži uputa iz vedskih spisa ne pada ponovno u duboki bunar neznanja. O Rama, ako se želiš osloboditi patnje *samsare*, prihvati blagotvorne upute mudraca i oslobodi se.

Da bi prešao ovaj strašan ocean *samsare* čovjek treba naći utočište u onomu što je vječno i nepromjenjivo. Onaj je najveći među ljudima, o Rama, čiji duh prebiva u vječnosti, u potpunom samonadzoru i spokoju. On vidi da ugoda i bol love jedno drugo i poništavaju jedno drugo; u toj mudrosti nastaje samonadzor i spokoj. Tko to ne vidi, spava u kući koja gori.

Onaj tko ovdje dostigne mudrost vječnosti, oslobada se *samsare* i ne rađa se više u neznanju. Čovjek bi mogao sumnjati može li takva nepromjenjiva istina uopće postojati! Ako ne postoji, istraživanje prirode života, istraživanje vječnosti ublažava bol koju prouzrokuje promjena u životu. Ali ako nepromjenjivo doista postoji tada, znajući to, čovjek biva osloboden.

Do vječnosti se ne može doći *vedskim* obredima i ritualima, hodočašćima ili blagom. Vječnost se može postići jedino ako čovjek spozna narav duha i to putem njegovanja meditacije. Zato bi svi - bogovi, demoni, polubogovi i ljudi - trebali neprestano težiti (hodajući, sjedeći, spavajući) spoznaji naravi duha i samonadzoru, plodovima meditacije.

Kada je duh miran, čist, spokojan, slobodan od zabluda ili opsjena, nevezan i slobodan od žudnji, on ne teži ni za čim, niti bilo što odbija. To je **samonadzor** ili **spokoj** duha - jedan od četiri čuvara vrata prema oslobođenju.

Spokoj donosi svako dobro. Spokoj odbija svako zlo. Nema dobitka, nema ugone na ovom svijetu ili na nebu koja se može usporediti s blaženstvom spokoja. Neuporediv je užitak koji čovjek doživljava samonadzorom. Svatko mu spontano vjeruje. Nitko (čak ni demoni ni zlodusi) ga ne mrzi.

Spokoj, o Rama, najbolji je lijek za sve tjelesne i mentalne bolesti. Uz spokoj čak i hrana ima bolji okus. Bez njega bi u njoj manje uživali. Onoga tko nosi oklop spokoja tuga ne ranjava.

Onaj tko čak i dok sluša, dodiruje, gleda, miriše ili kuša ono što se smatra ugodnim ili neugodnim, nije zbog toga niti oduševljen niti potišten - taj posjeduje spokoj. Onaj tko gleda na sva bića jednako, bez osjećaja ugone i bola posjeduje spokoj. Onaj koji, iako živi među drugima, nije pod utjecajem drugih i ne osjeća oduševljenje niti potištenost - taj posjeduje samonadzor.

Traganje - drugi čuvar vrata oslobođenja - valja poduzeti inteligencijom koju je pročistilo duboko promišljanje i temeljito proučavanje vedskih spisa. Ovo traganje za sebstvom ne smije biti prekinuto. Njime inteligencija postaje britka i sposobna spoznati vrhunsko. Zato je traganje najbolji lijek za dugotrajnu bolest nazvanu *samsara*.

Mudar čovjek stječe snagu uma, učinkovito i pravodobno djelovanje - plodove traganja. Doista su kraljevstvo,

napredak, uživanje kao i konačno oslobođenje - plodovi traganja. Tragalački duh štiti čovjeka od nesreća koje snalaze nepromišljenu budalu. Kada je duh postao tup zbog odsutnosti traganja, onda se čak i hladne zrake mjeseca pretvaraju u smrtonosno oružje, a djetinjasta mašta nalazi zloduha u svakom mračnom kutku. Zato je netragalačka budala doista skladište patnje. Odsutnost tragalaštva uzrokuje djelovanja koja su štetna i za djelatnika i za druge, a stvara i brojne smetnje u duh/tijelu. Zato čovjek valja izbjegavati društvo takvih nepromišljenih ljudi.

Oni u kojima je tragalački duh neprekidno budan, prosvjetljavaju sve koji dolaze u dodir s njima, raspršuju utvare koje je stvorio duh neznanja i spoznaju lažnost osjetilne ugone i njenih predmeta. O Rama, u svjetlu traganja nastaje spoznaja vječne i nepromjenjive istine - to je vrhunac. Tada čovjek ne teži ni za kakvim drugim dobitkom niti bilo što odbija. On je slobodan od zabluda i vezanosti. On nije nedjelatan, niti se utapa u djelovanju. On živi i djeluje u ovom svijetu, a na kraju prirodnog tijeka života dostiže blaženo stanje potpunog oslobođenja.

Okolno duhovnog traganja ne gubi svoj pogled čak ni usred svih djelatnosti. Onoga tko ne posjeduje takav vid treba doista žaliti. Bolje se je roditi kao žaba u mulju, crv u gnoju, zmija u leglu, nego biti bez tog oka. Što je traganje za sebstvom? Istinsko traganje predstavljaju pitanja poput: "Tko sam ja? Kako je nastala ova *samsara*?" Iz ovakovoga propitivanja nastaje istinsko znanje o sebstvu (*atma vičarana*). Tim znanjem čovjek stječe spokoj, u njemu nastaje vrhunski mir onkraj razumijevanja i okončavaju sve patnje.

Samtoša je sljedeći čuvar vrata oslobođenja. Onog tko je popio transcendentalni nektar blaženstva ne privlači žudnja za osjetilnim ugodama. Na svijetu nema tako slatkog užitka kao što je blaženstvo koje uništava sve grijehe.

Što je blaženstvo? Blaženstvo je ispunjenje. Blaženstvo je odustajanje od svih žudnji i zadovoljstvo onim što dolazi netraženo, bez posebnog oduševljenja i bez potištenosti. Primi stvari kako dolaze i pusti stvari kako odlaze. Tako dugo dok čovjek nije zadovoljan u sebi, biti će ovisan o patnji. Porastom sreće cvijeta čistoća čovjekova srca. Zadovoljan čovjek koji ne posjeduje ništa, posjeduje čitav svijet.

Satsang (društvo mudrih, svetih i prosvjetljenih osoba) još je jedan čuvar vrata oslobođenja. *Satsang* širi čovjekovu inteligenciju, a uništava neznanje i duševni nemir. Koja god cijena, kakve god poteškoće, i zapreke stajale na putu, *satsang* se ne smije nikada zanemariti. Jer *satsang* je čovjekovo svjetlo na putu života. *Satsang* je doista iznad svih drugih oblika povoljnih djelovanja kao što su, primjerice, milosrđe, strogosti, hodočašće, žrtva i obred.

Čovjek treba na svaki mogući način štovati i služiti svete ljude koji su spoznali istinu i u čijem je srcu raspršen mrak neznanja. Oni pak, koji se ophode sa svetim ljudima bez štovanja sigurno prizivaju veliku patnju.

To četvero - *satsang*, *samtoša*, *atma vičarana* i *šanti*, četiri su najsigurnija sredstva pomoću kojih oni što se utapaju u oceanu *samsare* mogu biti spašeni. *Ananda* je najveći dobitak. *Satsang* je najbolji pratilac do cilja. Znanje *atmana* je najveća mudrost. A spokoj je najveća sreća. Ako si nesposoban održavati prijateljstvo sa sva četiri, onda primjenjuj jedno.

Ustrajnom primjenom jednoga i ostalo će se pojaviti. Najviša mudrost će te potražiti na svoj vlastiti način. Ako ne ukrotiš divljega slona svog duha uz pomoć ovih plemenitih odlika, nećeš moći napredovati prema najvišem, čak i ako postaneš bog, polubog ili drvo. Zato, o Rama, njeguj svim svojim mogućnostima te plemenite osobine. Onaj tko je obdaren navedenim odlikama sposoban je slušati što ću objelodaniti. A ti si doista, o Rama, takva osoba.

Onaj tko sije sjeme znanja ovog vedskog spisa uskoro dobiva plod spoznaje istine. Iako to znanje po svom podrijetlu pripada čovjeku, izložena istina mora se prihvatiti, inače se neće usvojiti čak niti ono što se smatra božjom objavom. Čak se i dječje riječi moraju prihvatiti ako su riječi mudrosti, inače ih treba odbaciti, čak ako ih izgovori stvoritelj Brahma.

Onaj tko sluša i promišlja o izlaganju ovoga vedskog spisa uživa u neizmjerne mudrosti, čvrstom uvjerenju, spokojnom i mirnom duhu. On uskoro postaje oslobođen mudrac čija je slava neopisiva.

Onaj tko proučava ovaj vedski spis i shvaća njegovo učenje, nije više zaveden pojavnim svijetom. Kada čovjek vidi da je ova smrtonosna zmija tek živa slika, više se je ne boji. Kada se pojavni svijet vidi samo kao pojava, on više ne stvara niti oduševljenje niti patnju. Doista je šteta da iako postoje ovakvi spisi, ljudi traže osjetilne ugone koje vode velikoj patnji.

O Rama, kada se objašnjava istina onome koji je nije osobno doživio, on je može shvatiti samo uz pomoć analogije. Takve analogije koriste se u spisima s određenom svrhom i ograničenom namjerom. One se ne trebaju uzimati doslovce, niti njihov smisao prekoračuje namjeru. Ako se ovaj spis tako proučava, svijet poprima pojavnost sna. Ovo je doista svrha i cilj analogija. Ne dopusti da nijedan iskrivljen um krivo protumači ove analogije.

Štoviše, proučavanje ovoga spisa treba nastaviti sve dok se ne spozna istina. Čovjek ne smije stati prije nego što dođe do potpunog prosvjetljenja. Malo znanja spisa dovodi do velike zbrke i gore je od neznanja. Nespoznaja postojanja najvišega mira u srcu i prihvaćanja iluzornih čimbenika kao zbilje, rađa se iz nesavršenog znanja, te kao posljedica iskrivljene logike.

Kao što je ocean temelj svih valova, izravno iskustvo je osnova svih dokaza - izravno iskustvo nepromjenjive istine. Taj temelj je inteligencija koja doživljava i koja sama postaje znalac, znanje i znano (*rši, devata i chandas*).

Kao što je kretanje svojstveno zraku, očitovano je svojstveno inteligenciji koja doživljava. A takav duh koji opaža, zbog neznanja, misli: "Ja sam to i to" te tada to i postaje. Objekt se doživljava samo u subjektu, nigdje drugdje!

Kraj druge knjige

③

Treća knjiga

Utpattiprakaraṇam

O IZVORU KREACIJE

Priča o Ākāśadi (sinovima Ākāše)

Vaśiṣṭha Sada ću ti pričati o kreaciji i njezinoj tajni. Kreacija postoji samo tako dugo dok čovjek smatra opažene stvari zbiljskima, a to opažanje stvara i produžuje ropstvo. Jednom kada ta zamisao nestane, s njom nestaje i ropstvo. Ovdje u ovom svijetu sve što je stvoreno raste, propada i zatim odlazi u nebo ili u pakao, odnosno može postići oslobođenje.

Tijekom kozmičkog rastvaranja cijela se objektivna kreacija rastvara u beskonačnom bitku koje mudri nazivaju različitim imenima - *atman*, *brahman*, apsolutno, transcendentarno, istina itd. - da bi olakšali komunikaciju i razgovor. Ovo isto beskonačno sebstvo začinje u sebi trojstvo sebe kao znalca, znanje i znano, promatrača, promatranje i promatrano (*rśi*, *devata* i *chandasa*). Tako nastaje duh, kao što nastaje val kada se uznemiri ocean. Ali molim te ne zaboravi, kao što je narukvica od zlata zlato, a zlato postoji i bez postojanja narukvice, ne i obratno, odlike i narav stvorenog kao i pritažene mogućnosti stvaranja sadržane su u Stvoritelju koji je čista svijest. Duh se ne razlikuje i ne postoji odvojen od beskonačnoga sebstva.

Kao što u fatamorgani rijeka izgleda vrlo zbiljska i ovaj se svijet čini, u potpunosti, zbiljskim. Tako dugo dok čovjek održava zamisao "ti" i "ja", nema oslobođenja. Ta zamisao postojanja ne može biti poništena samo poricanjem. Naprotiv, takvo poricanje dovodi do još veće smušenosti. Rama, da je svijet doista zbiljski tada ne bi postojala mogućnost njegova nestanka jer zakon o održanju govori da nezbiljsko nema zbiljskog postojanja, a zbiljsko nikada ne prestaje postojati. Stoga strogost, meditacija i slično ne mogu uzrokovati njegov nestanak ili prosvjetljenje. Tako dugo dok traje zamisao o svijetu, nije moguć trajan *samadhi* u kome nema kretanja misli (*nirvikalpa*). Čak i kada bi bio moguć, u trenutku kada bi se čovjek vratio iz takve meditacije, u duhu bi se opet pojavio svijet sa svim njegovim patnjama. Kretanje duha, mišljenje, stvara zamisao o stvorenim predmetima.

Kao što u svemu postoji bitak, poput ulja u sezamovom sjemenu ili mirisa u cvijeću, u promatraču postoji sposobnost opažanja predmeta. Kao što predmete sna doživljava samo sanjač, tako predmete opažanja opaža pojedini promatrač. Upravo kao što tijekom vremena iz sjemena niče mladica, ta pritažena mogućnost postaje očita kao zamisao svijeta.

Brahma, Stvoritelj, koji se ne može odvojiti od *brahmana* ima samo jedan uzrok - *parabrahman*. U *parabrahmanu* ne postoji promatrač niti predmet opažanja. On sjaji u čistoj svijesti kao slika u duhu umjetnika.

U *prarabrahmanu* nema sjećanja na prošlost, jer on nema prošle *karme*. On nije stvoren, ali je Stvoritelj svih bića.

Sigurno, ono što je stvoreno (kao narukvica) po svojoj je biti jednako onome od čega je stvoreno (zlato). Kako je Stvoriteljeva namjera ili misao (*sankalpa*) uzrok ovom mnogostrukom svijetu, te kako Stvoritelj nema gruboga tijela, priroda stvorenog je uistinu misao, bez grube materije.

U Stvoritelju, čija se namjera raspleće kao svemir, nastaje titranje. Ovo titranje stvara tanahno tijelo svih bića. Načinjena samo od misli, sva ta bića tek naizgled postoje, iako ona sama osjećaju svoje postojanje kao zbiljsko. Međutim, ovo postojanje, zamišljeno kao zbiljsko, stvara zbiljske rezultate ili posljedice, kao što to čini spolni užitak u snu. Tako čak i Stvoritelj, iako nema tijelo, naizgled ga ima.

Stvoritelj je dvojne prirode: apsolutan i relativan, svijest i misao. Zato se čini da on nastaje, iako ne nastaje. On je čista inteligencija koja podržava cijeli svemir; svaka misao koja nastaje u toj inteligenciji poprima oblik. Iako su svi ti oblici po prirodi čista inteligencija, zbog samozaborava i zbog misli o fizičkim oblicima, oni se pretvaraju (smrzavaju) u fizičke oblike, isto kao što se zlodusi, koji su bez oblika, vide zbog mašte opažatelja.

Stvoritelj, međutim nije podložan takvoj iluziji. Stoga je on uvijek transcendentalne naravi, a ne grube materijalne. Stvoritelj je transcendentalan; a njegova kreacija je, u biti, također transcendentalna. Ova kreacija je bez uzroka. Tako je svijet u biti transcendentalan, kao što je transcendentalno i vrhunsko postojanje, *brahman*. Materijalnost svijeta slična je kulama u zraku, ona je prividna projekcija čovjekova duha - maštarija.

Stvoritelj je svijest, neočitovana (stvaralačka) inteligencija, a duh (*manas*) ili očitovana (stvaralačka) inteligencija njegovo je tijelo. Misao je svojstvena duhu. Objekt opažanja svojstven je onom tko opaža.

Rama O sveti mudrače! Molim te, reci mi što je zapravo duh?

Vaśiṣṭha Duh je oboje, praznina bez kretanja i kretanje misli, tišina i djelovanje. Bez obzira je li duh zbiljski ili nezbiljski, duh je ono što se opaža u predmetu opažanja. Rama, misao je duh, duh je misao, nema razlike između njih. Sebstvo koje je obučeno u tanahno tijelo je duh. Duh je uzrok postojanja fizičkoga (grubog) tijela. Duh se proteže od čiste svijesti do materije tijela i predmeta koji ga okružuju. Neznanje (*avidya*), *samsara*, *maya*, *moha* (opsjena), relativni duh, vezivanje, nečistoća (*mala*), mrak i pasivnost (*tamas*) - sve su to tek sinonimi. Iskustvo je duh, on nije ništa drugo nego opaženo.

Ovaj cijeli univerzum je zauvijek ista svijest koja prebiva u svakom atomu, kao što je zlatni ukras zlato. Kao što ukras potencijalno postoji u zlatu, objekt potencijalno postoji u subjektu. Ali kada se zamisao o objektu transcendirira, tada svijest postoji sama po sebi, bez predmeta. Kada se to ostvari, iz čovjekova srca nestaju nečistoće, kao što su privlačnost i odbojnost, ljubav i mržnja, te lažne ideje o svijetu, tebi, meni itd. Čak prestaje i sklonost tome. To je sloboda.

Rama Sveti gospodine, ako je predmet opažanja zbiljski, onda on neće prestati postojati. Ako je nezbiljski onda ga mi ne vidimo kao nezbiljskog. Kako to možemo prevladati?

Vašištha O Rama, vidimo da postoje sveti ljudi koji su to nadvladali. Vanjski predmeti kao prostor, itd. i psihološki čimbenici kao "ja" itd. postoje samo imenom. U zbilji ne postoji niti objektivni univerzum, niti jastvo (*ahamkara*) koje opaža, niti opazaj kao takav, niti praznina, niti pasivnost. Samo jedno jest - svijest (*ĉit*). U njoj, postoji duh koji omogućuje mnogolikost, različita djelovanja i iskustva, zamisao o ropstvu i želje za oslobođenjem.

Rama O sveti mudrač! Što je izvor duha i kako je on nastao? Molim te prosvjetli me svojim odgovorom.

Vašištha Nakon kozmičkog rastvaranja (*pralaya*), a prije svitanja sljedećega doba (*kalpa*), cijeli je objektivni univerzum bio u stanju savršene ravnoteže. Tada je postojao vječni, nerođeni, samosjajući najviši Gospodin, koji je sve i koji je svemoguć. On je iznad zamisli i opisa. Iako je znan pod različitim imenima kao npr. *atma*, *satya* (istina), *brahman*, *para* itd. ovo su tek različite točke gledišta, a ne istina. On jest, a ipak, svijet si ga ne može predočiti. Isto tako on jest unutar tijela, a ipak je daleko. Od njega nastaju bezbrojna božanstva, primjerice Gospodin Višnu. Slično kao što od Sunca nastaje bezbroj zraka od njega nastaju beskonačni svjetovi kao što valovi nastaju na površini oceana.

On je kozmička inteligencija u kojoj se nalaze bezbrojni predmeti opažanja. On je svjetlo u kojem blista sebstvo i svijet. On određuje značajke svega stvorenog. U njemu nastaju i nestaju svjetovi kao fatamorgana koja nastaje i ponovno nestaje. Njegov oblik se mijenja i nestaje, ali njegovo sebstvo je nepromjenjivo. On prebiva u svemu. On je sakriven i buja. Tek njegovom prisutnošću ovaj prividni, mrtvi svijet i njegovi stanovnici postaju živi i djelatni. Zbog njegova sveprisutnog, svemogućeg sveznanja, njegove se vlastite misli materijaliziraju.

To se vrhunsko sebstvo ne može spoznati, o Rama, nikakvim vjerskim obredima i žrtvama, već samo mudrošću duboke meditacije. To sebstvo nije niti daleko niti blizu, ono nije nepristupačno niti je na udaljenim mjestima. Ono je to što se u čovjeku iskazuje kao iskustvo blaženstva i zato se sebstvo spoznaje sebstvom.

Strogost ili pokora, milosrđe i pridržavanje religioznih zavjeta ne vode spoznaji Gospodina. Od pomoći je, osim meditacije, društvo svetih ljudi i proučavanje vedskih spisa, jer to raspršuje neznanje i iluziju. Na putu oslobođenja čovjek je izvan dohvata patnje tek kada je utvrđen u spoznaji da je sebstvo jedina zbilja.

Strogost ili pokora samonametnuta je bol. Od kakve je koristi milosrđe koje se vrši bogatstvom stečenim potkradanjem drugih - samo oni koje se potkrada dobivaju plodove takvoga milosrđa! Vjerske svjetkovine povećavaju ljudsku taštinu. Postoji samo jedan način kojim se može spoznati Gospodin - čvrstim i odlučnim odricanjem, transcendiranjem.

Rama Gdje prebiva Gospodin i kako ga mogu doseći?

Vašištha Onaj za koga se kaže da je Gospodin nije daleko. On je inteligencija koja prebiva u tijelu. On je svemir, iako svemir nije on. On je čista inteligencija.

Univerzum osjeća, osjeća i duša (*diva*). Onaj tko osjeća stvara spoznatljivo i potpada pod utjecaj patnje. Kada prestane spoznavanje, kada je tijekom pozornosti usmjeren

prema onome što se ne može spoznati, prema transcendentalnoj, čistoj inteligenciji, tada nastaje ispunjenje i čovjek stiže onkraj patnje.

Treba prekinuti spoznavanje opazajnog; pozornost se treba okrenuti prema unutra, odvratiti od opazajnog, transcendirati ga. Puko znanje o uključenosti dive u ovu *samsaru* nije od koristi. Ali, izravnom spoznajom Vrhunskog patnja prestaje.

Rama Sveti gospodine, molim te opiši Gospodina.

Vašištha Gospodin (*brahman*) je čista inteligencija u kojoj univerzum kao takav prestaje postojati. U njemu ne postoji odnos subjekt-objekt. On je transcendentalan uobičajenom iskustvu koje uključuje trojstvo promatrača, promatranog i promatranje. On je kao praznina u kojoj univerzum prividno postoji. U njemu svijest miruje poput smirenog oceana.

Rama Kako možemo spoznati Gospodina i kako možemo spoznati da univerzum, kojega smo do sada smatrali zbiljskim, zapravo nije zbiljski.?

Vašištha Gospodin se može spoznati samo ako je čovjek utvrđen u spoznaji nestvarnosti univerzuma, kao plavetnila neba. Dvojstvo pretpostavlja jedinstvo, a nedvojstvo navodi na dvojstvo. Gospodin se spoznaje tek kada se transcendiraju opažanje kreacije.

Rama Sveti gospodine, kojom tehnikom se to postiže i što bih trebao znati da bih zaustavio opažanje?

Vašištha Pogrešna zamisao da je ovaj svijet zbiljski ukorijenila se zbog neprestana pogrešnog razmišljanja. Međutim, ona se može otkloniti kada uz duboku meditaciju nađeš utočište u svetim ljudima i u studiju vedskih spisa. Od svih je vedskih spisa ova Maharamayana najbolja. Međutim, ako čovjek ne želi studirati ovaj vedski spis, slobodno može proučavati koji drugi - tu nema prigovora.

Kad nestane pogrešna zamisao i spozna se istina, ta spoznaja tako potpuno prožima čovjeka da on misli iz nje, govori iz nje, uživa iz nje i podučava druge toj istini. Takvi se ljudi nazivaju *divanmukte*.

Rama Gospodine, koje su značajke *divanmukte* (oslobodenog za života tijela) i *videhamukte* (oslobodenog, ali bez tijela)?

Vašištha Tko doživljava iznutra cijeli svijet kao san, dok živi prividno normalan život, on je *divanmukta*. Djelatna je, ali uživa spokoj budnoga počinka. Nije ni pod najmanjim utjecajem ugodice ili bola. Budan je u dubokom snu, no nije nikada budan za ovaj svijet. Njegova je mudrost nezasjenjena od pritajenih sklonosti (*vasana*). On izgleda kao da je ovisan o voljenju, nevoljenju i strahu, ali je zapravo slobodan kao prostor. Slobodan je od egoizma i htijenja, a njegova inteligencija nije vezana niti za djelovanje niti za nedjelovanje. Nitko ga se ne boji, on se ne boji nikoga. Kada dode vrijeme, odbacuje tijelo i postaje *videhamukti*.

Videhamukti jest, a ipak nije. On nije niti "ja" niti "drugi". On je blistavo sunce, Višnu koji sve štiti, Rudra koji sve uništava, Brahma koji sve stvara. On je prostor, zrak, vatra,

voda i zemlja. On je doista svijest - bit svih bića. Sve što je u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti - on i samo on uistinu jest.

Rama Gospodine, moje je opažanje izobličeno. Kako mogu postići stanje koje si naznačio?

Vašištha Ono što je znano kao oslobođenje, o Rama, spoznaja je apsolutnog sebstva, koje jedino jest. Ono što se ovdje opaža kao "ja", "ti" itd. samo se čini da postoji jer se neprekidno stvara i rastvara. Kako možemo reći da je *brahman* postao svi ovi svjetovi?

O Rama, u ukrasima vidim samo zlato, u valovima vidim samo vodu, u zraku (vjetru) vidim samo kretanje, u prostoru vidim samo prazninu, u fatamorgani vidim samo vrućinu i ništa drugo. Slično, ne vidim svjetove već samo apsolutni *brahman*.

Opazanje svjetova neznanje je bez početka. Ipak, ono će nestati uz pomoć istraživanja istine. Samo ono što je nastalo prestaje postojati. Ovaj svijet stalno nastaje i prestaje, a između prividno postoji. Ovo poglavlje objašnjava tu istinu.

Tijekom prošloga kozmičkog rastvaranja (*pralaya*), nestalo je sve što je prividno postojalo. Ostalo je samo beskonačno. To nije ni praznina ni oblik, ni promatrač niti promatrano i ne može se reći da je bilo niti da nije bilo. Nema uši, nema oči, nema jezik i usta, a ipak čuje, vidi i jede. Ono je bez uzroka, ono je nestvoreno, a ipak je uzrok svega stvorenog, kao što je voda uzrok valovima. To beskrajno i vječno svjetlo u srcu je svih. U tom svjetlu blistaju tri svijeta, kao fatamorgana.

Kada beskonačno titra, prividno se pojavljuju svjetovi. Kada počiva, svjetovi nestaju. Slično kao kada se vrti žar pa nastaje užareni krug, a kada se smiri krug nestaje. Titrajući ili netitrajući, ono je svuda, uvijek isto. Dok ga čovjek ne spozna, ovisan je o prividu. Kada ga spozna, sve žudnje i strahovi nestaju.

Njegovo je vrijeme, ono omogućuje opažanje predmeta. Djelovanje, oblik, okus, miris, zvuk, opip i razmišljanje - sve što se zna to je ono, i ono je i to čime ti sve to znaš. Ono je u vidioću, procesu viđenja i viđenom. Spoznajom njega, spoznajesh sebe.

Rama Sveti gospodine, kako se može reći da nije niti prazan, niti osvjetljen, niti mračan? Takvo me proturječje zbunjuje!

Vašištha Kao što se neisklesan kip nalazi u stijeni, svijet se bez obzira smatraš li ga zbiljskim ili nezbiljskim, nalazi u apsolutnom (*parabrahman*) koje zbog toga nije praznina. Kao što se ne može reći da nema valova ako je ocean miran, isto tako apsolut nije bez svijeta. Naravno, ovi primjeri imaju ograničenu primjenu koja se ne smije prekoračiti.

Međutim, istina jest da ovaj svijet ne nastaje iz apsoluta, niti ne nestaje u njemu. Apsolut sam postoji, sada i uvijek je postojao. Kada se razmišlja o njemu kao praznini, to je zbog osjećaja da on nije praznina. Kada se razmišlja o njemu kao o ne-praznini to je zbog toga što postoji osjećaj da je praznina.

Apsolut je nematerijalan, pa ga stoga materijalni izvori svjetla, kao sunce, ne osvjetljavaju. Ali on je samosjajuć, bez njega sunce ne bi sjalo ni vatra gorjela i zato nije pasivan niti mračan. Ovaj apsolut ne može spoznati ili doživjeti nitko drugi, samo apsolut može spoznati sebe. Svijest spoznaje svijest. Sebstvo spoznaje sebstvo.

Beskonačan prostor svijesti čišći je od beskonačnog prostora. Onaj tko nije okusio jagodu, ne zna njezin okus. Isto tako čovjek koji nije okusio čistu svijest ne zna da je svijet prividan. Kao što se na određenom oceanu vide određeni valovi, u *brahmanu* bez oblika postoji svijet bez oblika. Iz beskonačnosti izvire beskonačno i postoji kao beskonačno. Tako u zbilji svijet nije nikada stvoren - on je jednak onome od čega je nastao.

Kada nestanu zamisli o egu zbog nestanka goriva (misli) duha, ostaje beskonačnost. Ono što miruje, a nije pasivno beskonačno je. Zbog beskonačnosti, kada se um smiri, znalac, znano i znanje postaju jedno.

Rama Gospodine, kuda odlazi ovaj svijet, koji se sada jasno vidi, tijekom kozmičkog rastvaranja.

Vašištha Od kuda dolazi sin neplodne žene, i kuda odlazi? Sin neplodne žene čak ni ne postoji. Isto tako ne postoji niti ovaj svijet. Ova te usporedba zbunjuje samo zato jer si prihvatio postojanje ovoga svijeta.

Razmotri ovo: Postoji li narukvičnost u zlatnoj narukvici? Nije li ona ipak zlato? Postoji li stvar nazvana nebo, neovisno o prostoru? Isto tako nema "stvari" nazvane svijet koja bi bila neovisna od *brahmana*, apsoluta. Kao što je hladnoća neodvojiva od leda, ono što se zove svijetom neodvojivo je od *brahmana*.

Voda u fatamorgani ne nastaje i ne prestaje postojati. Isto tako svijet ne nastaje i ne prestaje postojati, niti ne odlazi bilo kuda. Kreacija svijeta nema uzroka i zato nema početka. Ne postoji čak ni sada, kako bi onda mogao propasti?

Ako prihvatiš da svijet nije stvoren iz *brahmana* i da je on pojava temeljena na zbilji *brahmana*, tada doista on ne postoji već postoji samo *brahman*. Svijet je kao san. U stanju neznanja duh stvara u sebi bezbrojne predmete sna, a svi skupa nisu drugo do različiti oblici duha. Isto je tako, u onom što se naziva početak kreacije, nastala pojavnost. No ona nije neovisna od *brahmana* i ne postoji odijeljeno od *brahmana*. Zato kreacija, svijet, nema neovisnog postojanja.

Rama Sveti gospodine, ako je tako, kako je svijet postigao takav osjećaj zbilje? Tako dugo dok postoji onaj tko opaža, opaženo postoji i obrnuto. Samo kada ovo oboje prestane postojati nastaje oslobođenje. Ako postoji čisto zrcalo, u njemu se neprekidno odražava ovo ili ono. Isto tako se pred promatračem neprekidno pojavljuje kreacija. Međutim, ako se spozna ne-postojanje kreacije, tada promatrač prestaje postojati. Ali, takvu je spoznaju teško postići!

Vašištha Rama, odmah ću raspršiti tvoje sumnje uz pomoć usporedbe. Tada ćeš spoznati ne-postojanje kreacije i živjeti češ prosvjetljen život u ovom svijetu.

O Rama, ispričat ću ti kako je ova prividna kreacija nastala iz jednog čistog nedjeljivog kozmičkog bitka, slično kao što snovi nastaju u svijesti čovjeka koji spava.

Ovaj univerzum je doista vječna, sjajna, beskonačna svijest koja u sebi stvara znalca, znano i proces saznanja. Na taj način stvoren je prostor (*akaša*). Kada nakon nekog vremena u beskonačnom bitku zatitra svijest o kreaciji, u njoj se pojavljuje prva *diva*, kozmička duša ili Hiranyagarbha. Time beskonačno napušta svoj vrhunski status da bi se ugraničilo kao *diva*. Međutim, čak i tada *brahman* ostaje beskonačan.

Nema zbiljskog preobražaja (kao zlato u narukvici).

U prostoru se očituje sposobnost zvuka (*šabda*). Tada nastaje egoizam koji je bitan za daljnju kreaciju univerzuma i, istodobno, čimbenik zvan vrijeme (*kala*). Sve se ovo događa zbog stvaralačke inteligencije koja pripada kozmičkom bitku, a ne zbiljskom preobrazbom beskonačnosti *brahmana*.

Sličnim djelovanjem stvaralačke inteligencije stvoren je zrak (*vayu*) i ostali elementi. Svijest koja stvara sve te elemente i koja je njima okružena, zove se *diva*.

Postoji četrnaest razina postojanja (četrnaest *loka*), svaka sa svojom vlastitom vrstom stanovnika. Sve su one očitovanja stvaralačke inteligencije čiste svijesti. Isto tako kada je ova svijest pomislila "Ja sam svjetlo", odmah su stvoreni izvori svjetla, ognjevi (*agni*), kao npr. sunca i drugo. Slično tome stvoreni su voda (*ap*) i zemlja (*prthivi*).

Svi su ti osnovni elementi nastavili djelovati jedan na drugog - kao onaj tko doživljava i ono što se doživljava - cijela kreacija je nastala kao val na površini oceana. Ovi su elementi isprepleteni i izmiješani tako snažno da se ne mogu izdvojiti sve do kozmičkog rastvaranja (*pralaya*). Ove su materijalne pojavnosti neprekidno mijenjaju, a zbilja ostaje nepromijenjena. Zbog svoje povezanosti sa sviješću, gruba materija se kreće, mijenja i napreduje, iako je sve to samo beskonačna svijest koja nije podložna bilo kakvoj promjeni.

Pet elemenata (*bhuta*) sjeme su iz kojeg je nastalo ovo drvo - svijet. Vječna svijest je sjeme tih elemenata. Kakvo je sjeme, takav je plod (drvo). *Brahman* je sjeme, a svijet je drvo. Zato, svijet nije ništa drugo nego *brahman*.

Rama, sada ću ti ispričati kako je *diva* (otjelotvorena duša), počela prebivati u ovom tijelu.

Divu je pomislila "ja sam atomska (sitna) po prirodi i strukturi" i tako je i postala atomska po prirodi i strukturi. Ipak, samo je zbog svoje zamisli prividno postala takva. Kao što čovjek može sanjati da je mrtav i da ima drugo tijelo, ova *diva*, koja je od čiste svijesti, sada se počinje poistovjećivati s materijom i postaje materijalna. Kao sunce koja se odražava u vodi i koja izgleda kao da jest u vodi, *diva* isto tako zrcali izvanjske predmete i djelovanja i uskoro počinje misliti da je sve to unutar nje, da je ona činitelj i onaj tko doživljava različita iskustva.

Kada *diva* želi vidjeti, u materijalnom se tijelu oblikuju oči. Isto tako, kao rezultat odgovarajuće želje nastale u *divi*, oblikuju se koža (organ opipa), uši, jezik, nos i organi djelovanja. Tako u tijelu prebiva *diva* koja ima krajnje tanahno tijelo svijesti, koja zamišlja različita izvanjska fizička iskustva i različita unutrašnja psihološka stanja. Tako boraveći u nezbiljskom, koje izgleda zbiljski, *brahman* koji sada izgleda kao *diva* postaje prividno zasjenjen.

Taj isti *brahman*, koji se prividno počeo smatrati ograničenom *divom* u grubom tijelu, opaža izvanjski svijet, koji se zbog vela neznanja pričinja sastavljen samo od materije. Netko misli da je Brahma, netko drugi misli da je nešto drugo - na taj način *diva* zamišlja da je ovo ili ono, i tako se vezuje za privide pojavnoga svijeta.

Rama, ne postoji niti jedna *diva*, niti puno *diva*, niti isprepletenost *diva*. *Divu* je tek oznaka! Postoji samo *brahman*. Jer je svemoguć, njegovi se misaoni oblici materijaliziraju. Jedan sam izgleda mnogostruk zbog neznanja. Ovo neznanje meditacijom nestaje, kao što nestaje i mrak kada se unese svjetlo. *Brahman* je kozmička duša, *mahadiva* i milijuni *diva*. Ne pos-

toji ništa drugo.

Ali sve ovo je tek zamisao. Ništa nije stvoreno, postoji samo čist beskonačan prostor. Brahma, stvoritelj, ne bi mogao stvoriti svijet kakav bješe prije velikog kozmičkog rastvaranja (*mahapralaya*), jer Brahma nastaje sa stvaranjem i nestaje s rastvaranjem svijeta. Jedino postoji svijest, sada i uvijek. U njoj nema svjetova niti stvorenih bića. Ta svijest odražena u sebi izgleda kao kreacija. Kao što nezbiljska noćna mora dovodi do zbiljskih rezultata, tako ovaj svijet "stvara", u stanju neznanja, osjećaj zbilje. Kada svane istinska mudrost, ova nezbilja nestaje.

Opažanjem opaženog ili znanog, svijest postaje *diva* (duša) i prividno se uključuje u *samsaru*, stalno rađanje i umiranje. Kada nestane nepravilna zamisao o znanom (objekt) kao odijeljenom od znalca (subjekt), dostiže se stanje ravnoteže, jedinstva.

Tajanstvena snaga svijesti, koja na nejasan i čudovit način stvara beskonačnu raznolikost imena i oblika (*nama* i *rupa*), poznata je kao egoizam (*ahamkara*). Kada nastane, iako se ne razlikuje od svijesti, počinje podržavati zamisli o različitim elementima koji stvaraju ovaj univerzum. Tada nastaju elementi. U jedinstvu nastaje raznolikost. Rama, odustani od lažnih zamisli "ja" i "ti" odricanjem zamisli o *divi*, i potraži njezin uzrok. Kada sve to nestane transcendiranjem, spoznat ćeš istinu, koja se nalazi u sredini između zbiljskog i nezbiljskog.

Svijest nije predmet spoznaje. Kada zaželi postati predmetom, postaje univerzum. Um (*budhi*), razbor (*manas*), ego (*ahamkara*), pet velikih elemenata (*mahabhuta*) i svijet (*višva*) - sva bezbrojna imena (*nama*) i oblici (*rupa*) jedna te ista su svijest.

Čovjekov bitak, njegov život i djelovanje ne mogu se razlikovati, jer to su statička i dinamička očitovanja istoga čimbenika. *Divu* i razbor (*manas*) itd. vibracije su u svijesti. To je jedina istina. Ljudi koji vole raspravljati i zbnjivati druge, i sami su zbnjeni. Ali, o Rama, mi smo iznad te velike zbrke. Promjene nepromjenjivog zamišljaju ljudi koji žive u neznanju, no prema viziji mudraca koji su dosegli samospoznaju, u svijesti se ne događa nikakva promjena.

Kada dode do prestanka izvanjskog opažanja, nastaje samospoznaja. Kada u njoj postoji zamisao pasivnosti ili neznanja (*tamas*), nastaje stanje dubokog sna.

Ono što je toplina za vatru, sjaj za školjku, čvrstoća za planinu, tečnost za vodu, maslac za mlijeko, hladnoća za led, sjaj za svjetlo, ulje za sjemenke gorušice, tijek za rijeku, slatkoća za med, ukras za zlato, miris za cvijet - to je univerzum za svijest.

Svijet postoji zbog postojanja svijesti i svijet je tijelo svijesti. Nema dijeljenja, nema razlikovanja, nema individualnosti. Zato se može reći da je univerzum oboje, zbiljski i nezbiljski. Zbiljski zbog zbiljskosti svijesti koja je njegova vlastita zbilja, a nezbiljski zato jer univerzum ne postoji kao univerzum, neovisan od svijesti.

Ali, jer je univerzum nezbiljski, ne može se reći da je i njegov uzrok, tj. svijest nezbiljska. Takva bi izjava bila samo izričaj bez značenja jer je suprotna našem iskustvu. Postojanje svijesti ne može se poreći.

O Rama, kao što u budnom stanju svijesti objekti videni u snu nemaju materijalnost, iako tijekom sna izgledaju tvarno, tako se i svijet čini materijalnim iako je u zbilji čista svijest. Kao što ne postoji gruba ni tanahna rijeka u fatamorgani, tako ne postoji ni zbiljski svijet, već samo čista svijest. Za zamisao

svijeta veže se znanje koje se temelji na neznanju jer nema razlike u značenju riječi "svijet", "brahman" ili "sebstvo". Svijet je tako istinit u odnosu na brahman kao što je istinit i grad iz sna u odnosu na iskustvo budnoga stanja svijesti. Zato su "svijet" i "čista svijest" sinonimi.

Da bi to bilo potpuno jasno, o Rama, ispričat ću ti priču o Lili. Molim te poslušaj pozorno.

Priča o Lili

Nekada davno, o Rama, na Zemlji je živio kralj zvan Padma. Bio je savršen u svakom smislu i vlastitom je naravi i ponašanjem uvećavao slavu svoje dinastije. Štovao je vjerske tradicije kao što ocean štuje vladavinu kopna. Porazio je svoje neprijatelje kao što sunce uništava tamu. Kao što vatra pretvara sjeno u pepeo, tako je on uništio zlo u društvu. Sveti ljudi prebivali su kod njega kao što bogovi prebivaju na nebu. On sam bio je prebivalište vrline. Na bojnopolju neprijatelji su drhtali pred njim kao penjačica za vrijeme oluje. Bio je učen i vladao je svakovrsnim znanjem. Nije bilo ničeg što ne bi mogao postići, baš kao što ne postoji nemoguće za Gospodina Narayana.

Kralj je imao suprugu po imenu Lila. Bila je savršena žena i veoma lijepa. Izgledala je kao inkarnacija božice Lakšmi, družice Narayana, na Zemlji. Govor joj bijaše blag, hod dostojanstven i ljubak, a njezin smijeh širio je spokojstvo. Bila je besprijekorna. Bila je slatka kao med. Njezine ruke su bile meke i nježne. Tijelo joj je bilo čisto i blistavo kao vode svete rijeke Gange. Kao što dodir voda Gange stvara blaženstvo, tako je dotaknuti nju bio doživljaj blaženstva. Bila je potpuno odana svom suprugu Padmi i znala je kako mu služiti i ugoditi.

Bila je jedno s kraljem, dijelila je njegovo veselje i njegovu tugu. Bila je doista drugo "ja" Padme.

Kralj Padma i kraljica Lila živjeli su idealan život. Uživali su u životu na svaki mogući ispravan način. Bili su mladi i puni radosti kao bogovi, a njihova ljubav bila je čista i jaka, bez licemjerja ili neprirodnosti. Jednoga dana kraljica je mislila: "Najplemenitiji kralj, moj suprug, draži mi je od vlastitog života. Što bih trebala učiniti da bismo zauvijek mogli uživati u životu? Odmah ću započeti s pokorama (*tapas*) koje predlože sveti ljudi, kako bih ispunila svoju želju." Potražila je društvo svetih ljudi, koji joj rekoše: "O kraljice, strogost ili pokora, redovita meditacija i uredan život sigurno će donijeti sve što se može postići u ovom svijetu, ali tjelesnu besmrtnost ovdje nije moguće postići."

Lila se započela odmah zazivati božicu Sarasvati, a da nije razgovarala o tome sa svojim suprugom. Božica Sarasvati se pojavila pred Lilom i obećala da će joj ispuniti želje. Lila je zamolila: "O Božanska majko, ispuni mi dvije želje: prva, kada moj suprug napusti ovo tijelo neka njegova *diva* ostane u palači i drugo, kada te god zamolim, dopusti mi da te vidim". Sarasvati je blagoslovila ove dvije želje i nestala.

Vrijeme je nemilosrdno prolazilo. Kralj Padma, smrtno ranjen na bojnopolju, umro je u palači. Kraljicu Lilu obuzela je duboka žalost. Dok je neutješno tugovala, začula je tanahni glas Sarasvati: "Dijete moje, pokrij kraljevo mrtvo tijelo cvijećem, tako neće propasti. On neće napustiti palaču".

Lila ju je zapitala: "Molim te, reci mi gdje je moj suprug?"

Sarasvati je odgovorila: "O Lila, postoje tri vrste prostora (*akaša*), *čittakaša* (mentalni prostor), *bhutakaša* (fizički pros-

tor) i *cidakaša* (prostor svijesti). Od ovih je prostora najtanahniji beskrajni prostor svijesti. Trajnom meditacijom o ovom beskrajnom prostoru svijesti možeš doživjeti nazočnost onoga čije je tijelo taj beskonačni prostor, iako ga ne vidiš ovdje. To je beskonačni prostor u kojem ograničena inteligencija putuje s jednoga mjesta na drugo. Ako odustaneš od svih misli, postići ćeš ovdje i sada jedinstvo sa svim. Naravno, ovo može doživjeti samo onaj tko je transcendirao pojavni svijet, no ti ćeš to doživjeti mojom milošću.

Lila je započela meditacijom. Odmah je ušla u najviše stanje svijesti koje je slobodno od nemira (*nirvikalpa samadhi*). Bila je u beskonačnom prostoru svijesti. Tamo je ponovno ugledala kralja, na prijestolju, okruženog brojnim dvorjanima koji su mu se klanjali - ali oni nisu vidjeli nju. Čudila se: jesu li i oni mrtvi? Zatim se milošću božice Sarasvati ponovno vratila u svoju palaču. Ugledala je svoje sluge kako su pozaspali. Probudila ih je i rekla im da potraže članove kraljevskoga dvora kako bi se odmah okupili.

Videći sve članove kraljevskoga dvora, Lila je bila zbunjena. Promišljala je: "Čudno je, čini se da ovi ljudi postoje na dva mjesta istodobno - u onom predjelu koji sam vidjela u meditaciji i ovdje ispred mene. Kao što se planina vidi u zrcalu i izvan njega, ova kreacija se vidi i unutar svijesti i izvan nje. Ali, što je zbilja, a što je odraz? To moram saznati od Sarasvati". Pobožno je pozvala Sarasvati i upitala: "Budi milostiva, o Božice, i reci mi. To od čega se ovaj svijet zrcali krajnje je čisto i nedjeljivo i nije predmet spoznaje, jer tu nema znalca, znanog i spoznaje. Ovaj svijet postoji unutar toga kao njegov odraz i izvan toga kao čvrsta tvar. Što je zbiljsko, a što odraz?"

Sarasvati Reci mi naprije što ti smatraš zbiljskim, a što nezbiljskim?

Lila Da sam ja ovdje, a ti ispred mene - to smatram zbiljskim. A prostor u kojem je sada moj suprug smatram nezbiljskim.

Sarasvati Kako može nezbiljsko biti posljedica zbiljskog? Posljedica je uzrok, nema bitne razlike. Čak u slučaju glinene posude koja može zgrabiti vodu dok njezin uzrok, glina, ne može, ova razlika postoji zbog međusobnih uzroka. Što je materijalni uzrok smrti tvog supruga? Materijalne posljedice nastaju zbog materijalnih uzroka. Zato, kada ne možeš naći izravan uzrok za neku posljedicu, tada uzrok sigurno postoji u prošlosti - sjećanju. Sjećanje je kao prostor, praznina. Cjelokupna kreacija ovdje je posljedica te praznine - zato je i kreacija isto praznina. Kao što je rođenje tvoga supruga iluzorni proizvod sjećanja, tako ja vidim sve ovo kao iluzornu i nezbiljsku posljedicu zamišljaja.

Ispričat ću ti priču koja ilustrira snovitu prirodu ove kreacije. U beskrajnom prostoru svijesti, u jednom malom dijelu Stvoriteljeva duha, bila je kupola *maya* pokrivena bezbrojnim paunovim perjem, naime bezbrojnim akašama. Imalo je četrnaest svjetova kao prostorije. Sunce je bilo njegovo svjetlo. Unutra su bili mali mravinjaci kao gradovi, male gomilice zemlje kao planine i male lokve vode kao oceani. To je boravište štovanog i starog Brahme i njegovih sinova, ršija itd. Ovo je kreacija, univerzum. U jednom njegovom malom kutku živio je sveti čovjek sa svojom suprugom i djecom. Bio je zdrav i bez straha. Redovito je obavljao svoje vjerske i

društvene dužnosti.

Taj je sveti čovjek bio poznat kao Vašištha (samo po imenu), a njegova je supruga bila Arundhati (ali bez njezinog znanja). Oni su živjeli u bhur loki, dok su pravi Vašištha i Arundhati živjeli u deva loki. Jednog je dana ugledao šarenu povorku s kraljem koji je jahao na dostojanstvenom slonu u pratnji vojske i cijele njegove svite. Gledajući to, u srcu svetoga čovjeka pojavila se želja: "Kada ću ja jahati na kraljevskom slonu sličnom ovom, uz pratnju vojske sličnoj ovoj vojsci?" Od toga dana redovito je vršio *yadnje* (žrtve) u očekivanju ispunjenja te želje.

Nakon nekog vremena sveti čovjek je ostario i umro. Njegova odana supruga obratila se meni i zatražila istu želju kao i ti: da duh njezina supruga ne napusti kuću. Blagoslovila sam njezinu želju. Iako je taj sveti čovjek bio eterično biće, zbog njegove snažne i postojane želje iz prošloga života postao je moćan kralj i upravljao velikim carstvom koje je sličilo Nebu na Zemlji. Arundhati je također napustila tijelo i ponovno se susrela sa svojim suprugom. Osam je dana prošlo od kada se to dogodilo.

Lila, taj je isti sveti čovjek sada tvoj suprug, kralj. Ti si ista Arundhati koja je bila njegova supruga. Zbog neznanja i privida čini se da se sve to događa u beskonačnoj svijesti, iako se u zbilji ništa ne događa. Govorim istinu, vjeruj mi. Ovo kraljevstvo, iako zvuči nevjerovatno, postoji samo u kolibi svetoga čovjeka zbog njegove želje za kraljevstvom. Sjećanje o prošlosti je sakriveno, a vas dvoje ste ponovno nastali. Smrt nije drugo do buđenje iz sna. Rođenje koje nastaje iz želje nije zbiljskije od želje, slično valu u fatamorgani. Čak i nakon "kreacije" svega ovoga u kućici svetog čovjeka, ona je ostala kakva je bila i prije. Doista, u svakom atomu postoje svjetovi unutar svjetova.

Lila O Božice. Rekla si da je prošlo tek osam dana od kada je umro sveti čovjek, a moj suprug i ja smo živjeli mnogo godina. Molim te objasni ta proturječja?

Sarasvati O Lila, kao što prostor tek igra svijesti i nezbiljsko, tako je isto i vrijeme. Kao što su svijet i njegova kreacija tek pojave, tako su trenutak i epoha također privid, a ne zbilja. U treptaju oka *diva* doživljava privid iskustva smrti, zaboravlja što se dogodilo prije toga, i u beskonačnoj svijesti misli "ja sam ovo", "ja sam njegov sin, ja sam star toliko i toliko godina" itd.

Kao što se u snu u vrlo kratkom vremenu dogode rođenje i smrt i mnoštvo drugih odnosa, kao što ljubavnik doživljava jednu noć bez svoje drage kao vječnost, isto tako *diva* misli o doživljenim i nedoživljenim predmetima koliko traje treptaj oka. Odmah zatim zamišlja da su te stvari, pa i svijet, zbiljske. Čak se i oni predmeti koje *diva* nije doživjela ili vidjela predstavljaju pred njom kao u snu.

Ovaj svijet i ova kreacija nije drugo već zamisao, sjećanje, san. Prostor i vrijeme samo su prividi (*maya*). Postoji jedna vrsta znanja - sjećanje. Postoji i druga vrsta znanja koja se ne temelji na sjećanju prošlih događaja. To je slučajni susret atoma u svijesti koji tada stvaraju svoje učinke.

Oslobođenje je spoznaja nepostojanja univerzuma. Ono je nešto drugo od samog poricanja postojanja ega i univerzuma. Poricanje je samo polu-znanje. Oslobođenje je spoznaja da je sve ovo čista svijest.

Doista, taj privid kreacije svetoga čovjeka i njegove žene

nastao je zbog misli Brahme, Stvoritelja. On sam nije imao pritajenih dojmova (*vasana*), jer prije kreacije bilo je rastvaranje i tada je Stvoritelj ostvario oslobođenje. Na početku svake epohe, netko uzima ulogu Stvoritelja i zamišlja "ja sam novi Stvoritelj" - ovo je čista slučajnost, kao kad netko vidi povezanost slijetanja vrane na palmino drvo i pada kokosovog oraha, iako je to neovisno jedno od drugoga. Naravno, ne zaboravi, iako izgleda da se sve to događa, kreacija ne postoji! Jedna jedina beskonačna svijest postaje misaoni oblik ili doživljaj: nema uzročno-posljedičnih odnosa. Riječi "uzrok" i "posljedica" samo su riječi, a ne istina. Beskonačna svijest je zauvijek u beskonačnoj svijesti.

Lila O Božice, tvoje riječi prosvjetljuju! Molim te, željela bih još vidjeti kućicu svetoga Vašišthe.

Sarasvati O Lila, podi onkraj svog oblika i ostvari zbiljski duhovni uvid. Samo *brahman* može vidjeti i spoznati *brahman*. Moje je tijelo načinjeno od čistoga svjetla, čiste svijesti, ali tvoje tijelo nije. Ti ne možeš sa svojim tijelom posjetiti čak ni mjesta vlastita zamišljaja, kako bi onda mogla ući u područje tuđeg? No ako postigneš da tvoje tijelo postane tijelo svjetla, odmah ćeš vidjeti kućicu svetoga čovjeka. Vježbaj: "Ovdje ću ostaviti svoje tijelo i uzeti tijelo svjetla. S tim ću tijelom, poput mirisa tinjajuća štapića, otići do kućice svetog čovjeka." Kao što se voda miješa s vodom, ti koja tako postaješ svijest, postat ćeš jedno s poljem svijesti.

Ustrajnom vježbom meditacije koja vodi onkraj tjelesnog, grubo tijelo će se profiniti i postati tanalno tijelo svijesti. To je stanje *divanmukte* Ja vidim svoje tijelo kao svijest, ali ne i ti. Ti vidiš svijet kao materiju. Takvo neznanje nastaje samo po sebi, a nestaje mudrošću i traganjem. Zapravo takvo neznanje i ne postoji! Ne postoji niti nemudrost, niti neznanje, niti ropstvo, niti oslobođenje. Postoji samo jedna, čista svijest.

Draga Lila, u snu se tijelo snova čini zbiljskim. Ali buđenjem nestaje zbilja toga tijela. Isto je tako nezbiljsko i grubo tijelo kojeg podržavaju sjećanje i pritajene tendencije (*vasane*). Na kraju sna postaješ svjesna gruboga tijela, a kada nestanu ove tendencije, postaješ svjesna finoga tijela. Nakon snivanja, slijedi dubok san. Kada nestane sjeme misli, postaješ slobodna. U oslobođenju ne postoji sjeme misli. Ako izgleda da oslobođeni mudrac živi i misli, on samo izgleda tako, slično odbačenoj tkanini na podu. Ovo međutim nije slično stanju dubokog spavanja ili nesvijesti, jer u jednom i drugom i dalje postoji pritajeno sjeme misli (*vasane*).

Ustrajnom vježbom (*abhyasa*) transcendira se ograničenjega. Tada ćeš prirodno prebivati u svojoj svijesti. Doživljaj univerzuma smanjivat će se prema točki nestanka.

Što je vježba? Misliti samo o tome, govoriti o tome, razgovarati s drugima o tome, biti potpuno posvećen samo tome - to mudri nazivaju vježbom. Kada je čovjekov razum sve više ispunjen ljepotom i blaženstvom, kada je čovjekova vizija široka, kada iz čovjeka nestane strast za osjetilnim užitkom - to je vježba. Kada je čovjek utemeljen u znanju da ovaj univerzum nikada nije bio stvoren i zato ne postoji kao takav, i kada se ne opaža dvojnost "ono je svijet, ovo sam ja", kada se transcendira i nema trojstva već samo jedinstvo - to je vježba. Tada se ne pojavljuju ni privlačnost ni odbojnost. Nadjačavanje privlačnosti i odbojnosti putem sile volje strogost je (*tapas*), a ne mudrost.

Vašiṣṭha O Rama, Sarasvati i kraljica Lila sjele su i odmah ušle u stanje duboke meditacije, stanje *nirvikalpa* (*svarupa*) *samadhija*. Uzdigle su se iznad stanja tjelesne svjesnosti i jer su se odrekle svih misli o svijetu, on je nestao iz njihove svijesti. Slobodno su lutale svojim tijelima mudrosti. Iako se činilo da su putovale milijunima kilometara u prostoru, bile su na istom mjestu, ali na drugoj razini svijesti. Vidjele su sve što je već bilo u duhu Sarasvati, a što je Sarasvati željela pokazati kraljici Lili.

Pošto je vidjela oceane, planine, zaštitnike univerzuma, kraljevstvo bogova i demona, nebo i samu utrobu zemlje, Lila je ugledala vlastitu, bivšu, kuću.

O Rama, dvije su žene tada stupile u kućicu svetoga čovjeka. Cijela je obitelj bila u koroti. Zbog njihove je žalosti i sama kuća izgledala potišteno. Vježbom yoge čiste svijesti Lila je postigla sposobnost kojom su se njene misli odmah ostvarivale (*satya sankalpa*). Poželjela je: "Neka moji rodaci vide mene i Sarasvati kao obične žene!" Tako su se pojavile pred ožalošćenom obitelji. Dvije su gospode zračile vrhunsko blaženstvo što je raspršilo sjetu koja je prožimala kuću. Upitale su najstarijega sina otišlog svetog para: "Reci nam razlog tuge koja, čini se, tišti sve ove ljude?"

Sin je odgovorio: "O gospode, u ovoj kući živio je pobožan čovjek i njegova odana supruga. Proživjeli su život u ispravnosti. Nedavno su napustili svoju djecu i unuke, svoju kuću i blago i otišli u nebo. Zato nam svijet izgleda prazan." Kada je to čula, Lila je stavila ruku na mladičevu glavu. On se je istog trenutka oslobodio tuge.

Lila Lila je upitala Sarasvati: "Kako to da nas je moja obitelj mogla ovdje vidjeti, a moj me suprug, koji je vladao onim kraljevstvom, nije mogao vidjeti kada sam ga posjetila.

Sarasvati Tada si još bila vezana svojom zamišlju "Ja sam Lila". Sada si nadišla tjelesnu svijest. Dok svijest o dvojnosti u potpunosti ne nestane, ne možeš djelovati u beskonačnoj svijesti, ne možeš je čak ni razumjeti, kao što čovjek koji stoji na Suncu ne osjeća hladnoću sjene drveta. Zato te kralj ni dvorjani nisu mogli vidjeti. No kada si se oslobodila stekla si sposobnost ostvarenja misli i namjerom si stvorila misao "ja" i tek tada te je obitelj vidjela.

Tvoj je suprug prošao kroz mnoge inkarnacije. Sada znaš tri. U ovoj se inkarnaciji kralj čvrsto ulovio u zamci svjetovnosti i misli "ja sam gospodar, ja sam jak, ja sam sretan itd." Iako se s duhovnog stajališta cijeli univerzum doživljava ovdje, s fizičke točke gledanja bezbroj kilometara razdvajaju razine. U beskonačnoj svijesti, u svakom njezinom atomu, univerzumi dolaze i odlaze slično zrcima prašine koja se mogu vidjeti u sunčevoj zruci. Dolaze i odlaze kao valovi na površini oceana.

Lila O Božice! Od pojavljivanja kao odraz u beskonačnoj svijesti imala sam 800 rođenja. Bila sam nimfa, opaka žena, zmija, bila sam žena u šumskom plemenu. Zbog zlih djela postala sam biljka penjačica, a zbog blizine jednoga mudraca, postala sam mudračeva kći. Bila sam kralj, a zbog tada počinjenih zlih djela postala sam komarac, pčela, jelen, ptica, riba. Ponovno sam postala stanovnik neba, a nakon toga kornjača, labud pa ponovno komarac. Bila sam i nebeska nimfa kojoj su drugi nebesnici padali do nogu. Kao stara vaga kojoj se jezičak ljulja i ljulja, tako i ja bijah uhvaćena u ljuljačku

samsare, ljuljačku rođenja i smrti. Uz tvoju pomoć sretno sam prizemljila na obalu *mukti* (oslobođenja).

Rama Sveti gospodine, kako je moguće da dvije gospode putuju u udaljene galaksije univerzuma i kako su nadvladale brojne zapreke na putu?

Vašiṣṭha O Rama, gdje je svemir, gdje su galaksije, gdje su zapreke? Dvije su gospode cijelo vrijeme ostale u kraljičnim odajama. Zatim su tijelom svijesti otišle u kraljevstvo Vidurathe. Tu je sveti čovjek Vašiṣṭha, u svojoj trećoj inkarnaciji, vladao kao kralj Viduratha. Kralj Viduratha je prije toga bio Padma. Sve se to dogodilo u *akaši*: nema univerzuma, nema udaljenosti, nema zapreka.

Dvije gospode su, razgovarajući, izišle iz kućice uputivši se prema selu na vrhu planine.

Zbog žara svoje prakse yoge čiste svijesti, Lila je postigla punu spoznaju prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Ona se sjetila prošlosti i rekla Sarasvati: "O Božice! Prije nekog vremena moj smo suprug i ja živjeli običan neprosvjettljeni život. Nismo tragali za istinskim postojanjem." Nakon što je to rekla, Lila je pokazala Sarasvati svoje zadnje prebivalište i nastavila: "Pogledaj, ovo je moje najdraže tele. Zbog toga što me nije bilo proteklih osam dana ono je neprekidno tugovalo. Na ovom je mjestu moj suprug vladao svijetom. Jer je bilo određeno da uskoro postane veliki kralj, on je doista i bio kralj u kratkom vremenu od osam dana, iako je tih osam dana izgledalo kao dugo, dugo vremensko razdoblje. U ovoj je kući živio moj suprug neopaženo. Ovdje, u prostoru veličine palca, zamislili smo kraljevstvo moga supruga veličine milijuna kvadratnih kilometara. O Božice, sigurno smo moj suprug i ja čista svijest. Ipak, zbog tajanstvene snage *maye* koja svojim velom stvara privid, kraljevstvo moga supruga izgledalo je kao da obuhvaća stotine planina. Ovo je uistinu čuderno. Željela bih posjetiti prijestolnicu gdje sada vlada moj suprug. Dodi, idemo tamo."

Sarasvati i Lila su se digle u prostor i ugledale cijelu kreaciju, ali onkraj svega je čista svijest. Zbog same prirode beskonačne svijesti, univerzum, *diva* i oblici stalno ponovno i ponovno nastaju i zbog prirode misli ponovno se vraćaju u stanje spokoja i mira. Sve to je slično bezazlenoj i spontanoj dječjoj igri.

U nekim od ovih bezbrojnih univerzuma, o Rama, postoje samo biljke, u nekim su Brahma, Višnu i Rudra i druga vrhovna božanstva, a u nekim ne. U nekima postoje samo životinje i ptice, a u nekim postoje samo oceani. Neki su univerzumi čvrste stijene, neki su nastanjeni samo crvima, a neki prožeti gustim mrakom. U nekima prebivaju anđeli, a neki su zauvijek osvjetljeni. Čini se da neki kreću prema svom rastvaranju, a neki polako propadaju. Jer svijest postoji svuda i zauvijek i tako se kreacija ovih univerzuma i njihovo rastvaranje odvijaju također svuda i zauvijek. Sve se ovo drži zajedno uz pomoć tajanstvene i sveprisutne moći svijesti. Rama, sve postoji u beskonačnoj svijesti, sve nastaje iz nje, ona sama je sve.

Nakon što je sve to vidjela, Lila je ugledala unutarnju odaju palače. Tu je ležalo kraljevo mrtvo tijelo (Padma) prekriveno gomilom cvijeća. Tada je jako poželjela vidjeti sljedeći život svoga supruga (Viduratha). Odmah je prešla iz ovog univerzuma u kraljevstvo kojim je sada vladao njezin suprug.

Istodobno je moćni kralj koji je vladao prostranim

područjem Sindhu, napao kraljevstvo Vidurathe. Dok su dvije gospode krstarile prostorom iznad bojnoga polja susretale su mnoštvo nebesnika koji su se ovdje sakupili kao svjedoci bitke i junačkih djela ovih velikih junaka. Vidjele su kako se dvije velike vojske približavaju jedna drugoj spremne za bitku.

Kada se spustila večer, Lilin suprug je održao vijeće sa svojim ministrima, a zatim otišao na spavanje.

Dvije su gospode napustile mjesto s kojeg su promatrale bojno polje i kao dašak vjetra neometano ušle u zatvorenu odaju u kojoj je spavao kralj.

O Rama, nemoguće je da čovjek u kome je utemeljena zamisao o grubom tijelu uđe u tanahni prostor svijesti. Natanahnije uvjerenje "ja sam tijelo ograničeno u svom kretanju" doista se i očituje kao to ograničenje. Kada nestane to najtanahnije uvjerenje, nema više ograničenja. Jer ista je beskonačna svijest i pojedinačna svijest i materija. Zato, tanahno tijelo može ići i doći gdje god ga vodi želja njegova srca.

Kao što voda zauvijek ostaje voda i teče prema dolje, a vatra po svojoj vječnoj naravi plamti prema gore, isto tako i svijest zauvijek ostaje svijest. Ali onaj tko je nije doživio, ne zna njezinu tanahnost, njezinu pravu narav. Kakav je čovjekov doživljaj takav je njegov duh, očitovana svijest, jer doživljaj jest duh. Iskustvom se očitovana svijest, čovječiji duh, može promijeniti. Naravno, čovjekovo je djelovanje u skladu s njegovim duhom, tj. njegovim iskustvom.

O Rama, svijest svakoga bića te je naravi i tih mogućnosti. U svijesti svakog pojedinog bića postoji različita zamisao svijeta. Smrt i slična iskustva su kao kozmičko rastvaranje, noć očitovane svijesti. Kada doba smrti završi, biće se budi u svojoj vlastitoj mentalnoj kreaciji, koja je očitovanje njegovih zamisli, predodžbi i privida. Kao što bitak stvara univerzum nakon kozmičkog rastvaranja, tako i pojedinačni bitak stvara svoj vlastiti novi svijet nakon smrti.

Kao dva božanstva, dvije su gospode ušle u odaju kralja, blistajući kao dva mjeseca. Sarasvati je tada blagoslovila Vidurathu položivši ruku na njegovu glavu i tako probudila u njemu sjećanja na prošle živote. Kralj se odmah sjetio svega i upitao Sarasvati: "Iako je od moje smrti prošao tek jedan dan, čini mi se da sam živio u ovom tijelu punih sedamdeset godina, kako to?"

Sarasvati O kralju, u samo vrijeme tvoje smrti, na samom mjestu tvoje smrti upravo se tada sve to odvijalo što si vidio. Sve se to događalo tamo gdje je živio sveti čovjek Vašištha, u selu na brežuljku. To je njegov svijet, a u tom je svijetu svijet kralja Padme, a u u tom svijetu kralja Padme svijet je u kojem si sada ti. Živeći sada u njemu ti zamišljaš "ovo su moji rođaci, ovo su moji podanici, ovo su moji ministri, ovo su moji neprijatelji". Zamišljaš da vladaš kraljevstvom, da obavljaš obrede. Zamišljaš da se boriš protiv svojih neprijatelja i da su te oni porazili. Zamišljaš da nas gledaš, da nam upućuješ izraze štovanja, i da primaš od nas poduku. Sve se ovo ne događa u vremenu, kao što se i može reći da vrijeme ne postoji u snu, a u snu se odigrava cjelokupna ljudska drama. U zbilji, ti si nerođen i ne umireš. Za prosvjetljenu osobu postoji samo jedna beskonačna svijest i nema zamisli o "ja sam" ili "ono je".

Za nezrelu i djetinjastu osobu, uvjerenu u zbilju ovoga svijeta, svijet i dalje ostaje zbiljski. Onaj tko gleda slavu palača,

slonova i gradova, ne vidi beskonačnu svijest koja je jedina zbilja. Ovaj svemir nije drugo nego dugi san. Osjećaj ega kao i zamisao da postoji neka druga zbilja, stvarni su koliko i objekti sna. Jedina je zbilja beskonačna svijest koja je sveprisutna, čista, spokojna, svemoguća. Ona ne može biti predmetom spoznaje. Bilo gdje i na bilo koji način da se svijest očituje ona je uvijek to. Svijest je jedina zbilja, a sve ostalo postaje zbilja samo zbog svijesti, sve ostalo je očitovanje svijesti. Univerzum i sva bića nisu ništa drugo nego snovi. Zbilja tvoja, moja i svačija relativna je zbilja poput predmeta sna.

O kralju, ti ćeš poginuti u ovom ratu i tada ćeš se vratiti u svoje prijašnje kraljevstvo. Nakon smrti u ovom tijelu prijeći ćeš, sa svojom pratnjom, u prijašnji grad. Mi ćemo sada otići kao što smo došle, a vi ćete doći za nama u svoje pravo vrijeme, jer različita je priroda kretanja konja, slona i deve.

Vašištha Tek što je Sarasvati izrekla ove riječi kraljev glasnik hitro ušao s porukom da su neprijateljske snage ušle u prijestolnicu i da je razaraju.

U međuvremenu je došla kraljica. Dvorska dama je najavila kraljicu riječima: "Vaše Veličanstvo, neprijatelj je nasilno odveo sve žene iz harema. Samo nas Vaše Veličanstvo može spasiti od ove strašne nesreće, koja nas je snašla."

Kralj se poklonio Sarasvati i ispričao se: "O Božice, odlazim na bojno polje da bih se obračunao s neprijateljem. Za to će vrijeme moja supruga ostati s tobom."

Prosvjetljena Lila bila je iznenadena kada je vidjela da je kraljica supruga potpuna kopija nje same. Upitala je Sarasvati: "O Božice, kako to da je ona ista ja? Kakva sam bila u svojoj mladosti, takva je ona sada. Što je tajna ovoga? Isto tako su i ovi ministri i svi ostali, koji su sada ovdje, istodobno bili i tamo, u našoj palači. Ako oni nisu drugo do odraz predmeta naše mašte, osjećaju li i posjeduju li svijest?"

Sarasvati O Lila, kakva se god zamisao pojavi u čovjeku, ona se odmah i doživljava. Svijest postaje subjekt i objekt doživljaja. Ne mijenjajući se svijest postaje predmet doživljaja i spoznaje. Kada se u svijesti pojavi zamisao svijeta, u istom trenutku taj svijet i nastane. Vrijeme, prostor, trajanje i objektivnost ne nastaju iz materije.

Ono što se smatra zbiljskim objektivnim svijetom koji se doživljava u budnom stanju svijesti, nije zbiljskije od onoga što se doživljava za vrijeme sanjanja. Za vrijeme sanjanja svijet ne postoji. Za vrijeme budnoga stanja svijesti san ne postoji. Isto tako, smrt proturječi životu. Za vrijeme života smrt ne postoji. Dok traje smrt, život ne postoji. Dok traje i dok se doživljava jedno, drugo ne postoji.

Čovjek ne može reći da je svijet zbiljski, niti da je nezbiljski. Jedino što može reći jest da je njegova sama podloga, svijest, zbiljska. Univerzum postoji u *brahmanu* samo kao riječ, kao zamisao. Univerzum nije niti zbiljski niti nezbiljski, kao što zmija u konopcu nije niti zbiljska niti nezbiljska. Isto tako je i postojanje *dive*. Ona zamišlja i doživljava ono što je doživljavala ranije, a ima i novih iskustava. Ona su katkada slična, a katkada drugačija. Sva ta iskustva, iako u biti nezbiljska, čine se zbiljskim. Takva je priroda ovih ministara i ostalih. Isto tako i ova druga Lila postoji kao odraz u svijesti. Tako je s tobom, sa mnom i sa svima drugima. Znajući to, prebivaj u miru.

Druga Lila Druga je Lila rekla Sarasvati: O Božice, običavala sam se klanjati i izražavati štovanje i zahvalnost Sarasvati, a ona se običavala pojavljivati u mojim snovima. Ti izgledaš baš poput nje, pretpostavljam da ti jesi Sarasvati. Zato te ponizno molim da mi ispuniš jednu želju - kada pogine moj suprug na bojnopolju željela bih mu se pridružiti, bez obzira u koje kraljevstvo ide, i to u ovom svom tijelu.

Sarasvati O draga moja, štovala si me dugo i bila si mi iskreno odana, zato ću ispuniti tvoju želju.

Prva Lila Nakon toga se prva Lila obratila Sarasvati: Doista, svaka je tvoja riječ istina, tvoja se želja ne može ne ostvariti. Molim te, reci mi, zašto meni nisi dopustila da putujem, s jedne razine svijesti u drugu, s istim tijelom?

Sarasvati Moja draga Lila, ja doista ne činim nikome ništa. Svaka *diva* zaslužuje svoje stanje svojim vlastitim djelima. Ja sam tek božanstvo koje vlada nad inteligencijom svakoga bića. Ja sam snaga njegove svijesti i njegova životna snaga. Koji god da oblik energije živo biće stvori u sebi, ta tijekom vremena donosi plod. Težila si za oslobođenjem i postigla si oslobođenje. To možeš smatrati plodom svog *tapasa* ili plodom svoga štovanja božanstva, ali jedino je čistoća svijesti ta koja ti donosi plod - kao što plod koji se čini da pada s neba zapravo pada s drveta.

Vašitha Dok su tako pričale, kralj se popeo na svoja veličanstvena bojna kola i uputio se na bojno polje. Na nesreću, nije dobro procijenio snage svoje i protivničke vojske te je ušao duboko u neprijateljske redove.

Sarasvati, Lila i kraljica (druga Lila) koja je primila blagoslov od Sarasvati promatrali su strašnu bitku iz odaja palače. Nebo je bilo prepuno strijela u oba smjera. Sa svih su se strana čuli borbeni krici ratnika, a cijeli je grad bio u oblaku dima i prašine. Kada je kralj Viduratha ušao u neprijateljske redove, zvuk strašne borbe još se pojačao.

Druga Lila Druga je Lila upitala Sarasvati: O božice, molim te reci mi zašto moj suprug ne može dobiti bitku, iako smo blagoslovljeni tvojom nazočnošću?

Sarasvati Istina je da mi kralj izražava štovanje dugo vremena, ali on nije molio za pobjedu u bitci. Pošto sam svijest koja prebiva u umu svakog čovjeka, svakom dajem ono što traži. Bez obzira što čovjek moli od mene, ja mu to dajem. Zar nije prirodno da vatra grije. Kralj Viduratha je molio oslobođenje i on će postići oslobođenje. S druge strane, i kralj Sindhu mi je izražavao svoje štovanje, a on je molio za pobjedu u bitci. Zato će kralj Viduratha uskoro poginuti, pridružiti vam se objema i u svoje vrijeme postići oslobođenje. A kralj Sindhu dobit će bitku i vladati zemljom kao veliki pobjednik.

Tada su jedan i drugi kralj izgubili svoja bojna kola. Dok se Viduratha spremao skočiti na nova bojna kola, kralj Sindhu ga je probo mačem. Na to je druga Lila pala kao mrtva. Ova palača, ovo bojno polje i sve ovo, nije nigdje drugdje nego u odajama tvoje vlastite palače. Doista, tamo je cijeli univerzum. Jer u kući svetoga čovjeka svijet je kralja Padme, a untar palače toga kralja je sve što vidiš ovdje. Sve je ovo samo mašta, halucinacija. Zbilja nije niti stvorena niti se može uništiti. Zbilja je beskonačna svijest koju čovjek neznanja

opaža kao univerzum. Kao što u usnulom čovjeku koji spava postoji cijeli grad, tako tri svijeta postoje u malom atomu. Doista, postoje atomi u ovim svjetovima, a u svakome od ovih atoma postoje tri svijeta. Druga Lila koja se srušila bez svijesti već je stigla u svijet u kojem leži tijelo tvoga supruga Padme.

Lila O Božice, reci mi kako je ona stigla tamo i što joj pričaju ljudi?

Sarasvati Kao što ste vi obje zamišljeni objekti kralja, isto smo tako kralj i ja predmeti sna. Čovjek koji to zna, odustaje od potrage za "objektima opažanja". U beskonačnoj svijesti mi smo stvorili jedni druge. Druga, mlada Lila stvorena je u tvojoj mašti. Ona me je štovala i molila da nikada ne bude udovica. Zato je ona prije smrti kralja Vidurathe napustila ovo mjesto. Druga moja, svi ste vi izdanci kozmičkoga bića, a ja sam to kozmičko biće i stojim iza svega toga.

Vašitha O Rama, druga Lila kojoj je Sarasvati obećala da će joj ispuniti želju, uzdigla se u nebo. Odlazeći čak izvan ovog univerzuma, Lila je prošla oceane i druge elemente koji čine ovaj univerzum i ušla u beskonačnu svijest. U toj beskonačnoj svijesti postoje bezbrojni univerzumi koji ne znaju o međusobnom postojanju. Lila je došla u jedan od ovih univerzuma u kojem je ležalo tijelo kralja Padme prekriveno gomilom cvijeća. Mislila je: "Milošću Sarasvati stigla sam na ovo mjesto u tjelesnom obliku. Dobila sam veći blagoslov od drugih". Tada je počela lepezom hladiti kraljevo tijelo.

Sarasvati Sarasvati se obratila prvoj Lili: Kralj, kraljeve sluge i svi ostali samo su beskonačna svijest. Međutim, zato što je materija odraz beskonačne svijesti koja je jedina zbilja i jer postoji uvjerenje u red zamišljene kreacije, jedno podupire drugo. Ona nije mogla otići u novo kraljevstvo u svom vlastitom fizičkom tijelu jer svjetlo ne može postojati istodobno s mrakom. Kada se pojavi mudrost suptilnoga tijela, grubo tijelo prestaje biti zbiljsko. Ovo je plod blagoslova koji sam joj udijelila. Onaj tko primi takav blagoslov doživljava: "Ja sam ono što tvojim blagoslovom smislim da jesam". Zato druga Lila sada zamišlja da je stigla do prebivališta svoga supruga u svom grubom tijelu. Samo onaj tko je utemeljen u mudrosti može ući u suptilno kraljevstvo, drugi ne. Ova Lila ne posjeduje ovakvu mudrost, zato, samo zamišlja da je stigla u grad u kojem joj prebiva suprug.

Prosvjetljena Lila Molim te reci mi kako predmeti stječu svoje značajke - kao npr. vatra toplinu, led hladnoću, zemlja čvrstoću.

Sarasvati Dragaa moja, tijekom sveopćega rastvaranja (*mahapralaya*) nestaje cijeli univerzum, ostaje samo nepokretni, beskonačni brahman.

Sve što je beskonačna svijest začela i zamislila tijekom prve kreacije, gdje god i kako god, sve je to ostalo tu i s istim značajkama. Doista, ovaj je univerzalni red svojstven beskonačnoj svijesti. Svi ovi predmeti i njihove značajke već su potencijalno bili prisutni u njoj za vrijeme rastvaranja univerzuma, jer u što drugo bi se mogli pretvoriti? Štoviše, kako može nešto postati ništa? Zlato koje izgleda kao ogrlica ne gubi svoje značajke.

Takav je red (*niyati*) u univerzumu i ništa do sada taj red nije moglo poremetiti. Prema redu koji je postojao u prvoj kreaciji, ljudska su bića bila obdarena životnim vijekom od sto, dvjesto, tristo ili četiristo godina. Skraćivanje ili produženje životnoga vijeka ovisi o čistoći ili nečistoći sljedećih čimbenika - zemlji u kojoj se živi, vremenu, djelatnosti i hrani. Onaj tko se drži uputa iz vedskih spisa, sigurno uživa u životnom vijeku koji ti vedski spisi jamče. Tako, čovjek živi dulje ili kraće i na kraju napušta tijelo.

Prosvjetljena Lila O Majko Veda, molim te objasni mi sve što je vezano za smrt. Je li ona ugodna ili neugodna i što se događa poslije smrti?

Sarasvati Postoje tri vrste ljudskih bića: neznalica, čovjek koji radi *sadhanu* (vježba meditaciju) i ostvareni yogi. Drugi i treći mogu napustiti tijelo svojevrijedno, kad im je drago. Ali budala koja ne vježba, ostaje na milost i nemilost snagama izvan njega, doživljavajući veliki strah i tjeskobu zbog sve bliže i bliže smrti.

Beskonačna svijest je na početku kreacije utemeljila takav red. Kada životni dah ne teče slobodno, čovjekov život prestaje. Ali sve je to iluzija. Kako beskonačna svijest može prestati postojati? Čovjek nije ništa drugo doli beskonačna svijest. Tko i kada umire, kome onda i kako pripada ova beskonačna svijest? Čak i kada umiru milijuni tijela, svijest ostaje nepromijenjena.

Kada se zaustavi tijek životnoga daha (*prana*), pojedinačna svijest postaje potpuno pasivna. O Lila, molim te zapamti da je svijest čista, vječna i beskonačna. Ona ne nastaje, niti ne prestaje postojati. Ona postoji u stvorenjima koja se kreću, kao i u onima koja se ne kreću, u nebu, u planini, u vatri i zraku. Kada životni dah prestane teći tijelom, govori se da je tijelo "mrtvo" ili "nepokretno". Životni dah se tada vraća svom izvoru - *vayuu* (zraku) - a svijest oslobođena sjećanja i sklonosti, ostaje kao sebstvo.

Sitna suptilna čestica koja ima sjećanja i sklonosti naziva se *diva*. Ona ostaje sama u prostoru gdje se nalazi mrtvo tijelo. O njoj se govori kao o *preti* (duša koja je otišla). Ta *diva* napušta svoje zamisli i zaboravlja sve što je do tada vidjela, te opaža druge predmete kao u snovima ili kao u mašti.

Nakon što je napustila tijelo i nakon trenutačnog gubitka svijesti, *diva* počinje zamišljati da vidi drugo tijelo, drugi svijet i drugi životni vijek.

Sve što *diva* zamišlja (vidi) to i doživljava. Jer u beskonačnom prostoru svijesti ne postoji ništa što bi se nazivalo vrijeme, djelovanje itd. Tada *diva* zamišlja: "Bog smrti me je poslao u nebo (ili pakao)" ili "Ja uživam (ili patim) u radostima (ili mukama) neba (ili pakla)" ili "Rodio sam se kao životinja itd. jer je tako odredio Bog smrti". Ovo se sve stalno ponavlja (rođenje i smrt) dok se *diva* samospoznajom ne oslobodi.

Planine, šume, zemlja i nebo - sve je to tek beskonačna svijest. Ona je sam bitak svega, zbilja u svemu. Na početku se čini da čista beskonačna svijest postaje bilo kakvim oblikom kad god se očituje. Do sada se to tako nastavljalo. Kada životni dah ude u tijela i različiti dijelovi tijela počinju vibrirati životom, govori se da tijela žive. Takva živa tijela postoje sve od početka kreacije. Kada tijela u koja je ušao životni dah ne vibriraju, ona su znana kao drveće i biljke. Doista mali dio beskonačne svijesti postaje inteligencijom ovih tijela. Ova

inteligencija, ulazeći u tijela, stvara različite organe, kao npr. oči itd.

Kada ova inteligencija koja je dio beskonačne svijesti, zamisli sebe kao drvo, ona postaje drvo, kada se zamisli kao stijenu postaje stijena, a kada sebe zamisli kao travu, postaje trava. Nema razlike između osjetilnog i neosjetilnog, između inteligencije i inertnosti. Doista nema razlike što se tiče same biti bilo kojeg objekta postojanja jer beskonačna je svijest svuda jednako prisutna. Razlike nastaju samo zbog inteligencije koja sebe poistovjećuje s raznolikim oblicima postojanja.

Uvijek ista beskonačna svijest poznata je pod različitim imenima u ovim različitim oblicima postojanja. Također to je uvijek ta ista beskonačna svijest koju inteligencija poistovjećuje s crvom, mravom ili pticom. U njoj nema usporedbe, ni različitosti. Svaki neovisni oblik života zbog ove inteligencije postoji sam po sebi, a pritom se ne razlikuje od drugih oblika postojanja. Pripisivanje razlike oblicima kao npr. "osjetilni" ili "neosjetilni" slični razmišljanju da se žaba rođena iz stijene i žaba rođena izvan nje razlikuju, prva kao neosjetilna, a druga kao osjetilna.

O Lila, mislim da kralj Viduratha želi sada ući u srce tijela kralja Padme. On se kreće prema njemu usklađujući sebe prema *ahankari* (ego načelu, jastvu) srca Padme. Viduratha zamišlja da se kreće prema drugom svijetu. Hajde da nastavimo svojim vlastitim putevima. Jer jedan čovjek ne može ići putem drugog čovjeka.

Vašištha Inteligencija se kralja Vidurathe digla u *akašu* u suptilnom obliku. Sarasvati i Lila vidjele su ga i slijedile. Za nekoliko trenutaka, kada je prestala posmrtna nesvijest, ovaj je suptilni oblik postao svjestan. Sarasvati i Lila ponovno su ušle u prekrasnu palaču i sobu u kojoj se nalazilo mrtvo tijelo Padme. Sve su kraljeve sluge čvrsto spavale. Tada su ugledale pored tijela kralja Padme drugu Lilu. Ona je, puna odanosti, lepezom hladila tijelo kralja, ali njih nije vidjela.

Rama Rečeno je da je prva Lila privremeno ostavila svoje tijelo kraj kraljevog i otputovala sa Sarasvati u tanahnom tijelu, ali sada se tijelo prve Lile uopće ne spominje.

Vašištha Kada se prva Lila prosvjetlila, egoistična mašta njezina zbiljskog suptilnog bića napustila je svoju vezanost za grubu oblik i on se rastopio poput snijega. Doista bila je to Lilina mašta puna neznanja koja je stvorila privid Lilinoga grubog tijela. U duhu se očituje nezbiljsko; kada je iluzija raspršena više ne postoji mašta ispunjena neznanjem. Ovo uvjerenje da je nezbiljsko zbiljsko, duboko se ukorijenilo zbog stalnog ponavljanja ovog zamišljanja.

Čak i bez njegova uništenja čovjek može prijeći iz jednog suptilnog tijela u drugo, kao što i u snu može preuzeti novi oblik, a da nije napustio stari. Yogijevo je tijelo doista nevidljivo i suptilno, iako se ono može činiti očima čovjeka punog neznanja kao da je vidljivo. A takav je čovjek onaj koji zbog svoga vlastitog neznanja misli i govori: "Ovaj yogi je umro". Jer, gdje je tijelo koje postoji i koje umire". Ono što postoji, postoji, a samo iluzija nestaje!

Rama Postaje li yogijevo grubo tijelo suptilno?

Vašištha Postoji jedino suptilno tijelo, ali ustrajnim zamišljanjem ono izgleda vezano za grubo tijelo. Kao što

čovjek pun neznanja, koji misli da je on samo grubo tijelo, ima suptilno tijelo iako to ne zna, tako i yogi koji se prosvjetljili za života ima suptilno tijelo, ali za njega zna.

U međuvremenu je Sarasvati zaustavila *divu* Vidurathe da uđe u tijelo kralja Padme.

Prosvjetljena Lila Prosvjetljena Lila upitala je Sarasvati: "O Božice, koliko je vremena prošlo od kada sam ovdje započela *sadhanu* (vježbu)?"

Sarasvati Draga moja, od kada si započela *sadhanu* prošao je jedan mjesec. Za prvih se petnaest dana tvoje tijelo osušilo zbog ognja stvorenog *pranayamom* (vježbom disanja). Postalo je kao suhi, otpali list. A zatim je postalo ukočeno i hladno. Ministri su mislili da si umrla svojim vlastitim htijenjem i spalili su tijelo. Sada se, zbog svoje želje, pojavljuješ ovdje u svom suptilnom tijelu. U tebi ne postoje sjećanja na prošle živote niti pritajene sklonosti (*samskare*) nastale u prošlim inkarnacijama. Jer kada se inteligencija utemeljila u uvjerenju da je njezina priroda suptilna, grubo se tijelo zaboravlja, kao što mladić zaboravlja da je živio i kao fetus. Danas je trideset prvi dan i ti si ovdje. Dodi, hajde da se pokažemo ovoj drugoj Lili.

Kada ih je druga Lila ugledala, pala je do njihovih nogu izražavajući svoje štovanje. Zatim su joj se obratile: "Ispričaj kako si došla ovdje".

Druga Lila Kada sam se onesvijestila u palači kralja Vidurathe, neko vrijeme nisam znala ništa. Zatim sam ugledala kako se moje fino tijelo diže u nebo i sjeda u nezemaljsko prijevozno sredstvo koje me je dovelo ovdje. Tu sam, u vrtu punom cvijeća, ugledala Vidurathu kako spava. Pomislila sam da je umoran od bitke i ne želeći ga smetati, počela sam ga hladiti lepezom.

Sarasvati je nato odmah dopustila da *diva* Vidurathe uđe u tijelo Padme. Kralj se u trenutku probudio kao iz drijemeža, a dvije su mu se Lile naklonile. Kralj je upitao prosvjetljenu Lilu: "Tko si ti, tko je ona, od kuda ste došle"? Prosvjetljena Lila je odgovorila: "Gospodaru, ja sam tvoja žena iz tvoje prošle inkarnacije i tvoj stalni pratilac, baš kao što su to riječ i njeno značenje. Ova Lila je tvoja druga žena, ona je moj vlastiti odraz, ja sam je stvorila za tvoje veselje. A žena koja se smjestila tamo na onom zlatnom prijestolju sama je božica Sarasvati. Ona je nazočna ovdje zbog naše velike, velike sreće".

Kada je to čuo, kralj je ustao i pozdravio Sarasvati. Sarasvati ga je blagosloвила dugim životom, bogatstvom i svim ostalim te prosvjetljenjem.

Ovo je priča o Lili, o Rama, koju sam ti potanko ispričao. Promišljajući o tome tvoj će se duh osloboditi i najmanje vjere u promjenjivu istinu opažajnosti.

Rama Molim te, objasni mi tajnu vremena. U priči o Lili, životni se vijek ponekad provede za osam dana, a ponekad za jedan mjesec. Zbunjen sam. Jesu li u različitim univerzumima vremenske mjere različite?

Vašištha O Rama, ono što čovjek misli u svom duhu to i doživljava. Za čovjeka koji pati, noć je vijek, za razliku od noći zabave koja prođe kao trenutak. U snu se trenutak ne razlikuje od epohe. Ali za mudraca čija je svijest nadjačala

ograničenja, ne postoji ni dan, ni noć.

Rama Kako su nastale, bez ikakva uzroka, prve iluzorne zamisli o "ja" i "svijet"?

Vašištha Kao što inteligencija jednako prebiva u svim predmetima, isto je tako u svako vrijeme i svuda, sve nestvoreno - sve je sebstvo. Koristimo izraz "svi predmeti", no to je samo govorni oblik, jer postoji samo beskonačna svijest ili *brahman*. Kao što nema podjele između narukvice i zlata, isto tako nema podjele između univerzuma i beskonačne svijesti. Sama beskonačna svijest je univerzum, ali univerzum kao takav nije beskonačna svijest. Isto je tako narukvica načinjena od zlata, no zlato nije načinjeno od narukvice.

U toj beskonačnoj svijesti postoji svojstvo neprepoznavanja njezine beskonačne prirode koja izgleda kao očitovanje "ja" i "svijet". Ko što postoji predodžba kipa u komadu kamena koji još i nije isklesan, isto tako postoji u beskonačnoj svijesti zamisao "ja" i "svijet". To je znano kao kreacija. Riječ "kreacija" nema drugog pojmovnog značenja. Nikakva se kreacija ne događa u vrhunskom bitku ili beskonačnoj svijesti, niti se beskonačna svijest ne uključuje u kreaciju. To dvoje nije u podvojenom odnosu.

Beskonačna svijest promatra svoju vlastitu inteligenciju u svom vlastitom srcu iako se ona ne razlikuje od nje, baš kao što se vjetar ne razlikuje od svoga vlastitog kretanja. U samom tom trenutku, kada postoji nezbiljska podvojenost, u svijesti se javlja zamisao prostora, koji zbog snage svijesti izgleda kao taj element (*akaša*). Ona kasnije uvjerava samu sebe da je zrak (*vayu*) i zatim oganj (*agni*). Ona sama kasnije prihvaća zamisao da je voda (*ap*) i njoj svojstvenu sposobnost okusa, ona samu sebe uvjerava da je zemlja (*prthivi*) sa sebi svojstvenom sposobnošću mirisa i značajkom čvrstoće.

Istodobno, ista beskonačna svijest sadrži u sebi zamisao o jedinici vremena koja je jednaka milijuntom dijelu treptaja očnoga kapka. Od ovog se niže vremenska mjera sve do epohe (*kalpe*) koja se sastoji od mnogo ciklusa četiriju vremenskih razdoblja (*yuga*), a to je životni vijek jedne kreacije. Sama beskonačna svijest nije uključena u to, jer ona ne raste i ne pada, a isto tako nema početka, sredine ni kraja.

Beskonačna svijest je jedina zbilja, vječno budna i prosvjetljena, a s kreacijom se ne mijenja. Ova ista, beskonačna svijest je i neprosvjetljena pojavnost ove kreacije, a isto tako i nakon kreacije ona ostaje ista. Ona je uvijek ista. Kada čovjek spozna, u sebstvu pomoću sebstva, da je svijest apsolutni *brahman*, tada doživljava beskonačnu svijest kao sve.

Čovjek može reći da je ova svjetovna pojavnost zbiljska jedino u toliko što je svijest očitovana i zbog vlastita iskustva, no ona postaje nezbiljska kada prestane djelatnost duha i osjetilnih organa. Vjetar se opaža kao zbiljski dok postoji kretanje, a kada kretanja nema čini se kao da i ne postoji. Isto se tako ovaj pojavni svijet može smatrati i zbiljskim i nezbiljskim. Slično, prividna pojava triju svijetova nije drugačija od apsolutnog *brahmana*.

Kreacija postoji u *brahmanu* kao što mladica postoji u sjecku, tekućost u vodi, slatkoća u mlijeku i ljutina u paprici. No, zbog neznanja se kreacija čini drugačijom i neovisnom od *brahmana*. Ne postoji uzrok za postojanje svijeta kao čistog odraza u apsolutnom *brahmanu*. Kada postoji zamisao o kreaciji, čini se da kreacija postoji. Kada zbog samospoznaje nestane spoznaja nekreacije, svijet više ne postoji.

Nikada i nigdje nije nešto stvoreno, kao što ništa ne nestaje. Apsolutni *brahman* je sve - vrhunski spokoj, neroden, čista svijest i stalnost. U svakom se atomu pojavljuju svjetovi unutar svjetova. Što im može biti uzrok i kako nastaju?

Ako i kada čovjek prekorači zamisli "ja" i "svijet", tada postaje slobodan. Držati se zamisli "ja sam ovo ili ono" stvara ovdje ropstvo. Oni koji znaju da je beskonačna svijest bezimena i bezoblična podloga univerzuma, postižu pobjedu nad *samsarom*.

Rama Očito je da postoji jedino *brahman*, o sveti murače! No, zašto onda čak i ovi mudraci žive u ovom svijetu kao da je tako odredio Bog - i što je Bog?

Vašištha Postoji, o Rama, moć, snaga ili energija beskonačne svijesti, koja je u neprekidnom kretanju. Jedina ona je zbilja svih neminovnih budućih događaja, jer ona prožima sva razdoblja vremena. Tom je energijom određena priroda svakog predmeta u univerzumu. Ta energija (*śit śakti*) poznata je i kao *mahasatva* (veliko postojanje), *mahaśit* (velika inteligencija), *mahaśakti* (velika snaga), *mahadršti* (velika vizija), *mahakriya* (veliko djelovanje), *mahabhava* (veliko postojanje), *mhaspanda* (velika vibracija). Ta snaga obdaruje sve odgovarajućim kvalitetama. No ona se ne razlikuje i nije neovisna od *brahmana*. Zbiljska je kao kula na oblacima. Mudraci prave verbalnu razliku između *brahmana* i njegove energije i objašnjavaju da je kreacija djelo te energije.

Kao kada čovjek govori o tijelu kao cjelini i njegovim dijelovima beskonačna svijest postaje svjesna njoj pripadajuće snage, kao što čovjek postaje svjestan udova svoga tijela. Takva je svjesnost znana kao *niyati*. Ona je također poznata kao *daiva* ili božja volja i naravni zakon.

Niyati određuje da ćeš mi postaviti ova pitanja i *niyati* određuje kako će moje učenje djelovati na tebe. Ako čovjek govori "Božja volja će me osloboditi", a dalje ljenčari, to je isto tako djelo *niyati*. *Niyati* ne mogu odbaciti čak ni bogovi kao, primjerice, Rudra. No, mudri ljudi zbog toga ne bi trebali odustati od vlastita nastojanja, jer *niyati* djeluje samo kao i kroz vlastito nastojanje. *Niyati* ima dva vida ljudski i nadljudski: prvi je vidljiv tamo gdje vlastito nastojanje donosi plod, a drugi tamo gdje toga nema.

Ako čovjek ostaje lijen i prepušta da *niyati* učini sve za njega, uskoro otkriva da mu život odlazi - jer život je djelovanje. Najviše je djelovanje kad se ulaskom u to osnovno stanje svijesti zaustavi disanje i postigne oslobodenje. To je doista najviše vlastito nastojanje!

Beskonačna svijest izgleda kao jedan predmet na jednom mjestu, a kao drugi predmet na drugom mjestu. Ali doista ne postoji podvojenost između svijesti i njezine snage, kao što ne postoji podvojenost između vala i oceana, udova i tijela. Takvu podvojenost doživljava samo čovjek neznanja.

Rama Ako je jedina zbilja beskonačna svijest i njezina svojstvena joj kinetička snaga, kako *diva* postiže prividnu zbilju u nepodvojenom jedinstvu?

Vašištha Ovaj strašni zloduh znan kao *diva* nastaje kao odraz zbilje ili pojavnosti u duhu čovjeka koji živi u mraku neznanja. Nitko, čak ni mudraci ili sveci, ne mogu reći određeno što je ona, jer *diva* je po svojoj prirodi lišena bilo kakvih obilježja.

U ogledalu beskonačne svijesti vide se bezbrojni odrazi, odrazi koji predstavljaju pojavnost svijeta. Ti odrazi predstavljaju *divu*. *Divu* slični tek laganom gibanju površine oceana *brahmana* ili neznatnom pokretanju plamena svijeće u prostoriji zaštićenoj od vjetra. Kada se tim laganim kretanjem prikrije beskonačnost ove beskonačne svijesti, čini se da se svijest ograničava. Ovo je osobina isto tako svojstvena beskonačnoj svijesti. Ovo prividno ograničenje svijesti naziva se *diva*.

Kao što se iskra koja padne na lako zapaljivu tvar rasplamsa u otvoreni plamen, tako se ova ograničena svijest hranjena pritajenim sklonostima i sjećanjima, zgušnjava u "jastvo". To jastvo (*ahamkara*) nije pouzdana zbilja, no *diva* ga vidi tako zbiljskim kao što se vidi plavetnilo neba. Kada egoizam počinje podržavati svoje vlastite zamisli to stvara materijalan duh, zamisao slobodne i odvojene *divu*, *maya* ili kozmičke iluzije, kozmičke prirode itd.

Inteligencija koja podržava ove ideje stvara elemente prirode (zemlju, vodu, ogranj, zrak i prostor). Povezana s njima, ista inteligencija postaje iskra svjetla, iako je ona zbiljsko kozmičko svjetlo. Ona se zatim zgušnjava u bezbrojne oblike - negdje postaje drvo, negdje ptica, negdje demon, negdje bog itd. Prva od ovih preobrazbi postaje stvoritelj Brahma i on stvara druge samom svojom namjerom (*sankalpa*). Tako, sama vibracija u svijesti je *diva*, *karma*, Išvara (Bog) i sve ostalo što slijedi.

Kreacija (duha) je gibanje u svijesti, a svijet postoji u duhu. Čini se da postoji zbog nesavršena opažanja, nesavršene spoznaje. I doista i nije ništa drugo nego dugi san. Ovom spoznajom prestaju sve dvojnosti, a *brahman*, *diva*, duh, *maya*, djelatnik, djelovanje i svijet postaju sinonimi jedne nedvojne beskonačne svijesti.

Jedan nikada ne postaje mnogo, o Rama. Ako se od plamena jedne svijeće zapali mnogo drugih svijeća, to je isti plamen koji plamti na svim svijećama. Isto se tako jedan *brahman* čini kao mnoštvo. Kada čovjek promišlja o iluziji ove raznolikosti, oslobađa se patnje.

Divu nije ništa drugo doli ograničena svijest. Kada ograničenost nestane, nastaje mir - baš kao što je za čovjeka u cipelama čitav svijet popločen kožom. Što je ovaj svijet? Ništa drugo već pojavnost, kao što i stabiljka trputca nije ništa drugo nego lišće. Kao što alkohol omogućava čovjeku da vidi sve vrste prikaza u praznom nebu, duh omogućava da se vidi raznolikost u jedinstvu. Kao što pijanac vidi da se drvo kreće, tako čovjek neznanja vidi kretanje u ovom svijetu.

Kada duh opaža dvojnost, tada postoje i dvojnost i njezina suprotnost koja je jedinstvo. Kada duh odustane od dvojnosti, tada ne postoji niti dvojnost niti jedinstvo. Kada je čovjek čvrsto utemeljen u jedinstvu beskonačne svijesti, bez obzira miruje li ili djeluje, tada je našao mir u sebi. Takva utemeljenost u vrhunskom stanju svijesti poznata je i kao stanje u kojem je transcendirano "ja" ili kao transcendentalno stanje svijesti.

Zbog kretanja duha čini se da svijest postaje predmet spoznaje. Tada u duhu nastaju svakovrsne lažne zamisli kao "ja sam rođen" itd. Takva spoznaja nije različita od duha. Zato se ona naziva neznanjem ili iluzijom.

Da bi se čovjek oslobodio bolesti *samsare* nema drugog lijeka doli mudrosti ili samospoznaje. Samospoznaja je lijek za pogrešku opažanja zmije u konopcu. Kada postoji takva spoznaja, tada u duhu više ne postoji želja za osjetilnom ugodom koja još uvećava neznanje. Zato, ako želja postoji, ne

ispunjavaj je! Što je teško u tome?

Kada duh podržava zamisli o predmetima, u njemu postoji kretanje, a kada predmeta ili zamisli nema, onda ni u duhu nema kretanja misli. Dok postoji kretanje, čini se da svijest postoji. Kada kretanja nema, kada se duh umiri, nestaje i svjetovna pojavnost. Kretanje misli, djelatnost duha, naziva se *diva*, ono je uzrok i djelovanje. Ono je sjeme svjetovne pojavnosti. Iz toga slijedi stvaranje tijela.

Do kretanja misli ili djelatnosti duha dolazi zbog različitih uzroka. Netko se oslobodi tog kretanja misli u jednom životu, dok je drugom potrebno tisuću rođenja. Dok postoji kretanje misli, djelatnost duha, čovjek ne vidi istinu i tada postoji osjećaj "ja sam", "ono je moje" itd.

Opažanje pojavnosti svijeta čini budno stanje svijesti. Egoizam je stanje sanjanja, inertni duh čini stanje dubokog sna, a čista svijest je četvrto stanje ili neosporna istina. Iza ovog četvrtog stanja postoji i utvrđena apsolutna čistoća svijesti (kozmička svijest). Čovjek utemeljen u njoj izvan je dohvata patnje.

Govori se da pojavnost svijeta ima svoj uzrok u apsolutnom *brahmanu*, isto kao što je nebo uzrok rasta drveta, jer nebo time što ga ne sprječava, pomaže ili potiče njegov rast. Doista, *brahman* nije djelatlan uzročni čimbenik, a to se traganjem otkriva. Kao što čovjek, kada kopa tvrdu zemlju, otkriva prazan prostor i što više kopa više ga ima, tako ćeš ako nastaviš traganje, otkriti istinu, da sve ovo nije ništa već beskonačna svijest.

Rama Molim te reci mi, kako je ova kreacija postala tako prostrana?

Vašištha Vibracija u beskonačnoj svijesti ne razlikuje se od same te svijesti. Iz ove vibracije nastaje *diva*, a zbog toga što *diva* misli, iz dive nastaje duh (*manas*). Sam duh podržava zamisli o pet elemenata i pretvara se u ove elemente. Sve o čemu duh misli, to i vidi. Nakon toga, *diva* redom stječe osjetilne i organe djelovanja - jezik, oči, nos, ruke, noge itd. U ovome ne postoji uzročna veza između duha i osjetila, ali postoji podudarnost misli i očitovanja osjetilnih organa - kao što kada vrana sleti na palmino drvo, a s njega slučajno padne plod, izgleda kao da je plod bacila vrana. Tako nastaje prva kozmička *diva*.

Rama Sveti gospodine, ako neznanje doista ne postoji zašto bi se čovjek uopće gnjavio s oslobođenjem ili traganjem?

Vašištha Rama, ta se misao treba pojaviti u pravo vrijeme, ne sada! Cvijeće cvjeta i voće sazrijeva u svoje vrijeme.

Kozmička *diva* bruji kao OM i čistom voljom (*sankalpa*) stvara različite predmete. Kao što je stvoritelj Brahma stvoren željom, isto se tako stvara i crv. No iz razloga što je crv zarobljen u nečistoći, njegovo je djelovanje nezatno. Razlika je iluzorna. Doista, kreacija ne postoji i zato nema nikakve podvojenosti.

Vezano za to, o Rama, postoji jedna drevna legenda.

Priča o Karkati

Jednom je na sjeveru Himalaya živio strašan ženski demon (*rākṣasi*) po imenu Karkati. Bila je ogromna, crna i sam pogled na nju izazivao je strah. Nikako se nije mogla

najesti do sita pa je vječno bila gladna. Kada bi nešto pojedla njezina probavna vatra je bila tek na kratko zadovoljena. Mislila je, "Kada bih samo mogla pojesti za jedan obrok sve ljude koji žive na kontinentu Đumbudvipa, tada bi moja glad nestala. Hajde da započnem s pokorom (*tapas*), jer pokorom se postiže i ono što bi se inače vrlo teško postiglo".

Tada se Karkati popela na jedan od snježnih vrhova i počela svoju pokoru. Tijekom vremena postala je tako tanka da je izgledala kao kostur odjeven u prozirnu kožu.

Tako je prošlo tisuću godina i pred njom se, zadovoljan njezinom pokorom, pojavio se sjedeći na lotosu Brahma. Poklonila mu se je i pomislila: "Zamoliti ću da postanem živa čelična igla (*diva sućika*), otjelovljenje bolesti. Ovim blagoslovom istodobno ću ući tijela svih bića i ispuniti svoju želju - utoliti glad". Kada je Brahma rekao: "Zadovoljan sam tvojom pokorom zatraži blagoslov po svom izboru", ona je izrazila tu želju. Tada je Brahma rekao: "Tako će biti. Ti ćeš isto tako biti *Višućika*. Ostajući suptilna nanositi ćeš bol, ulazeći u ljudska srca, onima koji jedu krivu hranu i odaju se grješnom životu. U njihovim srcima ćeš se pomijašati s *prana vaju*. Ulaziti ćeš u dobre (*saguna*) i loše ljude (*nirguna*), ali dobri će se moći osloboditi boli uz pomoć duboke meditacije."

Odmah se, o Rama, Karkati koja je imala tijelo veliko kao planina, počela postupno smanjivati sve do veličine igle. Postala je tako profinjena da se njezino postojanje jedva moglo zamisliti. Nju je neprestano slijedio njezin drugi oblik znan kao *Višućika*. Iako je bila krajnje profinjena i nevidljiva, njezin se demonski mentalitet nimalo nije promijenio. Ovisno o životnoj snazi drugih, ona se predavala svom djelovanju. Iako je njezin izbor bio blagoslovljen od samoga Brahme, ona ipak nije mogla ispuniti svoju želju i proždrijeti sva bića - jer bila je velika kao igla.

Kako je to čudno, ali neznanica ne vidi daleko. Snažna sebična nastojanja za sebičnim dobitcima često donose drugačije rezultate, baš kao što čovjek ne može vidjeti u ogledalu svoje lice ako dotrči do njega vruć i zadihan - jer sam njegov dah zamagljuje ogledalo.

Sućika je kao *Điva Sućika* ulazila u gruba tijela ljudi i pretvarala se u *Višućiku* (teška bolest slična koleri). Sućika je ulazila i u srce zdravog i inteligentnog čovjeka i kvarila njegov um. No, u nekim je slučajevima napuštala čovjeka - ako bi se podvrgnuo liječenju, uz pomoć mantri ili drugih prirodnih lijekova.

Sućika je imala bezbroj skrivenih mjesta. Između ostalih: prašina i prljavština, nečisti prsti, prljava odjeća, prljava koža pokrivena prašinom, nečiste bore na dlanovima i drugim dijelovima tijela, mjesta puna insekata, u tromom tijelu, u umornim mišićima, na mjestima punim gnjiloga lišća, na mjestima gdje nema zdravog drveća, kod ljudi koji se besramno odijevaju, kod ljudi nezdravih navika, u panjevima punim legla kukaca, u barama s ustajalom vodom, u nečistoj vodi, u otvorenim odvodnim kanalima koji teku ulicama, u odmorištima za putnike i na mjestima gdje ima mnogo životinja kao što su slonovi, konji itd.

Bez da su joj drugi činili bilo što našao i bez ikakva izazova, Sućika je radila na uništenju i njihovoj smrti. Znana i kao *Điva Sućika* kretala se u svim bićima kao životna snaga uz pomoć *prane* i *apane* i izlažući *divu* patnji pomoću strašne i oštre boli zbog koje bi čovjek gubio sebe. Ulazila je u stopala i pila krv. Kao i sva zla bića, uživala je u patnji drugih.

Živeći dugo, dugo vremena na ovakav način, Karkati se na

kraju potpuno razočarala i pokajala zbog svoje glupe želje da proždire ljude, koja je rezultirala u teškoj pokori od tisuću godina i degradiranom postojanju u obliku igle i teške bolesti. Oplakivala je svoju samoprouzrokovanu nesreću.

"Jao meni, što je ovo moje tijelo u obliku igle prema onom koje je bilo veliko poput planine? Jao meni, izgubljena sam. Sigurno sam izgubila razum i osjetila! Duh koji teži zlu najprije stvara iluziju i zloću, a oni se zatim sami šire u nesreću i patnju. Nikada nisam slobodna, uvijek sam prepuštena milosti i nemilosti drugih. U rukama sam drugih i činim što me oni tjeraju da činim. Željela sam zadovoljiti zloduha želje i sve proždrijeti, ali to je vodilo lijeku koji je bio gori nego bolest i pojavio se još veći zloduh. Sigurno sam nesmotrena budala, jer sam odbacila tako veliko, divovsko tijelo i namjerno izabrala ovo jadno tijelo igle".

Karkati se je odmah odrekla svake želje za proždiranjem živih bića i otišla u Himalaje. Stojeći na jednoj nozi, započela je svoju novu pokoru. Ovom se pokorom cijelo Karkatino biće pročistilo i ona je zadobila najvišu mudrost. Snaga njezine pokore zapanjila je Himalaje. Čak je i Indra, kralj neba čuo od Maharšija Narade o tom neviđenom pothvatu.

Indra je naložio Vayuu, bogu vjetra, da pronade točno mjesto gdje prebiva Sućika. U Himalayama je Vayu ugledao isposnicu Sućiku kako stoji poput nekog vrha planine. Gotovo se potpuno osušila. Kad je Vayu pokušao ući u njezina usta ona bi ga izbacila. Povukla je životnu snagu do krune glave i stajala kao savršena yogini. Vayu se na to vratio u nebo i o tome izvijestio Indru. Nakon toga je Indra otišao Brahmi, a Brahma je, kao odgovor na njegovu molbu, otišao do mjesta gdje je Sućika vršila pokoru.

U međuvremenu je, svojom pokorom, Sućika postala potpuno čista. Istraživanjem inteligencije unutar sebe postigla je izravnu spoznaju vrhunskoga bezuzročnog uzroka. Doista, izravno istraživanje kretanja misli u vlastitoj svijesti najviši je guru ili učitelj, o Rama, i nitko drugi. Brahma joj je rekao: "Zatraži da ti blagoslovim želju". Sućika je promišljala: "Postigla sam spoznaju apsoluta. Što bih mogla postići željom?"

Brahma je rekao: "Vječni red svijeta se ne može odbaciti. On određuje da ti ponovno trebaš dobiti svoje prijašnje tijelo demonske žene, živjeti dugo i sretno. Ti ćeš živjeti prosvjetljen život divanmukte, donoseći najmanju moguću nesreću i to samo neznačicama, zlima i grješnicima, tako da bi zadovoljila svoju prirodnu glad. O Karkati, pristupi opsjenjenim ljudima koji žive u mraku neznanja i probudi u njima mudrost. Ovo je doista jedina zadaća prosvjetljenih. Čovjeka koga tako pokušaš prosvjetliti, a on ne prihvati traženje istine, mirno možeš pojesti. Ti nećeš snositi nikakav grijeh ako proždereš takvoga neznačicu."

Sućika je prihvatila Brahmine riječi i uskoro je njezino tijelo oblika igle postalo veliko kao planina. Bila je gladna jer tako dugo dok tijelo postoji ono je ovisno o vlastitim zakonima, uključujući glad i žed.

Nakon toga Karkati je otišla u gustu šumu gdje je prebivalo mnoštvo plemena i lovaca. Na tom je području vladao kralj po imanu Vikram. Njegov je običaj bio da zajedno sa svojim ministrom-savjetnikom obilazi noću šumu da bi zaštitio svoje podanike od lopova i razbojnika. Karkati ih je ugledala. Zamišljala je "ova dva čovjeka su sigurno došla ovdje da bi zadovoljila svoju glad. Puni su neznanja i zato su teret Zemlji. Takve neznačice pate i u ovom i u onom svijetu.

Patnja je jedina svrha u njihovu životu! Smrt je za njih dobrodošlo oslobođenje od patnje i moguće je da će se poslije smrti probuditi i potražiti svoj spas. Ah, no moguće je da su ovo i mudri ljudi, a ja ne želim ubiti mudre ljude. Jer, tko god želi uživati u čistoj sreći, uglednom i dugom životu, treba na svaki način cijeniti i štovati pravedne ljude, dajući im sve što bi mogli poželjeti. Zato, hajde da provjerim njihovu mudrost. Ako su mudri, neću im učiniti ništa nažao. Mudri i pravedni ljudi doista su veliki dobročinitelji čovječanstva."

Karkati je povikala: "Hej, vi dva mala crva, koji lutate ovom gustom šumom! Tko ste vi? Brzo mi recite ili ću vas proždrijeti."

Kralj i ministar ugledali su njezin strašan lik i bez i najmanje uznemirenosti odgovorili: "O demonice, zašto si tako ljuta? Potraga za hranom je prirodna za sva živa bića, a u vršenju svojih prirodnih dužnosti (*dharma*) ne treba biti zlovoljan. Mudri ispunjavaju čak i svoje sebične ciljeve prikladnim sredstvima i prikladnim vladanjem ili djelovanjem, pošto su se odrekli srdžbe i duševnog nemira te stekli staloznost i jasan duh. Vidjeli smo tisuće gadova kao što si ti i prema njima smo se vladali kako treba, jer dužnost je kralja da kažnjava zle i štiti pravedne. Odreci se svoje srdžbe i ispuni svoju želju, prebivajući u miru. To je doista prikladno vladanje - bez obzira je li čovjek sposoban ispuniti svoje ambicije ili ne, trebao bit ostati spokojan u sebi. Zatraži od nas što želiš jer mi nismo nikada ostavili prosjaka praznih ruku".

Karkati je silno zadivila hrabrost i mudrost dvojice ljudi. Mislila je: "Hajde da iskoristim ovu priliku i riješim se sumnji koje se nalaze u mom duhu jer sigurno je budala onaj tko se, u društvu mudraca propusti riješiti svojih sumnji." Rekla im je: "Ako vas dvojica ne posjedujete samospoznaju, tada ću vas, u skladu sa svojom prirodom, pojesti. Da bih to provjerila postaviti ću vam nekoliko pitanja. Dajte mi ispravne odgovore."

"O kralju, što je to što je jedno, a ipak je mnogo i u čemu prebivaju milijuni univerzuma? Što je to što poput čistog prostora (*akaša*), iako se ne čini takvim? Što je to što ima granice, a ipak je neograničeno? Što je to što sam ja u tebi i što si ti u meni? Što je to što se kreće, a ipak se ne kreće? Što je to što je u stijeni i što stvara čudesne trikove u praznom prostoru? Što je to što nije ni Sunce, ni Mjesec, ni vatra, a ipak vječno sjaji. Što je taj atom iz kojeg nastaje čitav univerzum? Što je to što jest sve, a ipak nije ništa od ovoga? Što je to što je prekriveno neznanjem, izgubljeno, a ponovno se zadobiva nakon mnogo života usmjerenog i neprekidnog nastojanja? Što je to što je atomsko (sitno), a ipak u sebi sadrži planinu i tri svijeta? Što je to što se čak i bez odricanja svoje atomske prirode pojavljuje većim od najveće planine? Što je taj atom u kojem za vrijeme kozmičkog rastvaranja cijeli svemir, poput sjemenata, miruje? Što je to što je odgovorno za funkcioniranje svih elemenata u univerzumu, iako ne čini apsolutno ništa? Od čega su načinjeni gledatelj, postupak gledanja i gledano? Što je to što prekriva i otkriva trostruko očitovanje, u čemu je utemeljena prividna trostruka podjela vremena? Što je to što se naizmjenice očituje i nestaje?"

Ministar O gospodo, sigurno ću odgovoriti na tvoja pitanja! Jer sva se tvoja pitanja odnose na vrhunsko sebstvo (*atman*).

To sebstvo je suptilnije od prostora, jer nema imena i ne može se opisati. Ni duh ni osjetila ne mogu ga dohvatiti ni

shvatiti. Ono je čista svijest. Cijeli univerzum postoji u svijesti koja je atomska (sitna) po strukturi, kao što drvo postoji u sjemenu, a pošto univerzum postoji kao svijest, on ne postoji kao univerzum. Međutim, svijest postoji jer takvo je iskustvo svih i jer je jedino ona sebstvo svega. Kroz nju sve drugo postoji.

To sebstvo je prazno kao univerzum, ali nije ništavilo jer je svijest. Ono jest, ali zbog toga što se ne može doživjeti umom i osjetilima, ono nije. Kao sebstvo svega, njega nitko ne doživljava kao predmet iskustva. Iako jedno, odražuje se u beskonačnim atomima postojanja i zato izgleda kao mnogi. Ova pojavnost je međutim nezbiljska, kao što je i "narukvica" zamišljena pojavnost zlata koje je jedina zbilja. Ali sebstvo nije nezbiljsko. Ono nije praznina ili ništavilo, jer ono je samo sebstvo svega, sebstvo čovjeka koji govori ili misli da jest, kao i onoga koji govori ili misli da nije! Štoviše, njegovo se postojanje može izravno doživjeti kao što se kamfor može osjetiti mirisom. Ovo je sebstvo svega, ono je sama tvar koja omogućuje pojavnost svijeta.

U tom, beskonačnom oceanu svijesti nastaju virovi znani kao tri svijeta, spontano i prirodno, baš kao što se i stvaranje virova nalazi u samoj prirodi tekuće vode. Jer je ova svijest izvan dosega uma i osjetila, čini se da je praznina, ali pošto se može spoznati samospoznajom, ona nije praznina. Zbog nedjeljivosti svijesti, ja sam ti, ti si ja, ali sama nedjeljiva svijest nije postala ni ja ni ti! Odricanjem od pogrešnih zamisli "ti" i "ja" nastaje svijest da ne postojiš ni ti ni ja, ni bilo što drugo, ona sama je sve.

Sebstvo, beskonačnost, ne kreće se kretanjem, a ipak je zauvijek utemeljeno u svakom atomu postojanja. Sebstvo ne dolazi niti odlazi, ali prostor i vrijeme dobivaju svoje značenje kroz samu svijest. Kuda sebstvo može otići, kada sve što jest, jest unutar njega. Ako se lonac premjesti s jednoga mjesta na drugo, prostor se unutar njega ne premješta s jednoga mjesta na drugo jer lonac postoji u prostoru, a ne prostor u loncu. Sve zauvijek postoji u prostoru.

Sebstvo, čija je narav čista svijest, čini se nepokretnim i neosjetilnim kada se prividno udruži s nepokretnim. Kada se udruži s pokretnim i osjetilnim tada se čini pokretnim i osjetilnim. Ova je beskonačna svijest učinila da se u beskonačnom prostoru pojavi beskonačno mnogo predmeta pa iako se čini da je sve to stvoreno, takav učinak je samo fantazija. Doista nije ništa stvoreno. Sebstvo je oboje i svijest i predmet, djelatnik i nedjelatnik.

Zbilja u vatri je sebstvo ili svijest. Ipak sebstvo niti ne gori niti ne izgara. Ono je zbilja u svemu, beskraj. Ono je vječno svjetlo koje sjaji u suncu, mjesecu i vatri, ali neovisno je o njima. Ono sjaji čak i kad oni nestanu. Ono svijetli iz unutrašnjosti svega. Ono samo je inteligencija koja prebiva i u drveću, bilju i penjačicama te ih štiti. Ovo je sebstvo ili beskonačna svijest s relativne točke gledišta stvaratelj, održavatelj i uništitelj svega, a ipak u zbilji, s apsolutne točke gledišta, kao sebstvo svega ono nema tako ograničene uloge.

Ne postoji svijet koji ne ovisi o ovoj svijesti i zato su čak i planine po svom ustrojstvu - sebstvo. U njemu nastaju zamisli o trenutku i epohi. One se čine kao zbiljska vremenska mjerila, kao što su i predmeti viđeni u snu tijekom sna čine zbiljskim. U treptaju očnoga kapka postoji epoha, kao što se cijeli grad može odraziti u malom ogledalu. Kako je to slučaj, kako onda čovjek može braniti zbilju bilo dvojnosti ili nedvojnosti? Ova se atomska građa sebstva ili beskonačne

svijesti čini kao trenutak ili kao epoha, blizina ili daljina. Ne postoji ništa izvan nje. Sve ovo nije međusobno proturječno.

Tako dugo dok čovjek gleda narukvicu kao narukvicu, ona se ne vidi kao zlato, ali kada se uvidi da je narukvica samo riječ, a ne zbilja, tada se vidi zlato. Isto tako, ako se pretpostavi da je svijet zbiljski, sebstvo se ne vidi. Odbacivanjem ove pretpostavke, spoznaje se svijest. Ona je sve, zato je zbiljska. Ona se ne može doživjeti, zato je nezbiljska.

Ono što se čini da postoji, nije drugo nego čarobnjaštvo *maye*, koja u svijesti stvara podjelu na subjekt i objekt. Ona je zbiljska kao grad iz sna. Ona nije ni zbiljska ni nezbiljska, već samo dugotrajna iluzija utvrđena ponavljanjem. Pretpostavka je podvojenosti ta koja stvara raznolikost, od stvoritelja Brahme pa sve do maloga sitnog kukca. Kao što u jednom sjemenu cijelo vrijeme postoje različite značajke drveta, isto tako ova prividna raznolikost postoji cijelo vrijeme u sebstvu, kao svijest.

Karkati Zadivljena sam odgovorima tvoga ministra, o kralju. Sada bih željela čuti tvoje odgovore.

Kralj Tvoja se pitanja, o plemenita gospodo, odnose na vječni *brahman* koji je čisto postojanje. On se spoznaje kad u duhu prestaju sva kretanja. Širenja i povlačenja njegovih očitovanja obično se smatraju stvaranjem i uništavanjem univerzuma. On se očituje u trenutku tišine, kada znanje dođe do kraja, jer je onkraj svakoga znanja. On je krajnje profinjena sredina između dviju krajnosti, a ta sama sredina ima dvije strane. Kao raznolikost ovog univerzuma, čini se kao da je podijeljena u sebi, ali u zbilji ona nije podijeljena.

Kada *brahman* zaželi, nastaje vjetar, iako vjetar nije ništa drugo doli čista svijest. Jednako tako, kada se pomisli na zvuk, nastaje zamišljena projekcija onog što zvuči kao zvuk. To vrhunsko profinjeno postojanje atomske strukture jest sve i ništa. Njegovom svemogućnošću postoji sve ovo.

To se sebstvo može dostići na stotinu načina, a ipak kada se dostigne, ništa nije dostignuto! To je vrhunsko sebstvo, a ipak nije ništa. Čovjek luta ovom šumom *samsare* sve do buđenja mudrosti, sposobne raspršiti ukorijenjeno neznanje zbog kojeg se svijest čini zbiljskim. No istina je da je beskonačna svijest ta koja opaža univerzum u sebi kroz svoju vlastitu moć - *mayu*.

Iako je sebstvo krajnje profinjeno i atomsko po ustrojstvu, a po svojoj osnovnoj naravi čista svijest, ono potpuno prožima cijeli univerzum. Sveprisutni bitak, *brahman*, nadahnjuje samim svojim postojanjem svjetovnu pojavnost da "pleše kako on svira". To što je finije od stotog djelića vrha dlake ipak je veće od najvećeg zbog svoje sveprisutnosti.

Samo svjetlo samospoznaje osvjetljava sva iskustva. Ono sjaji svojim vlastitim svjetlom. To se unutarnje svjetlo čini kao izvanjsko i osvjetljava izvanjske predmete. Drugi izvori svjetla doista se ne razlikuju od mraka neznanja i samo se čini da svijetle. Unutarnje svjetlo svijesti svijetli zauvijek unutra i izvana, danju i noću. Tajanstveno, ono osvjetljava posljedice neznanja, a da ne uklanja mrak neznanja.

Unutar atomskog ustrojstva prostora svijesti postoje sva iskustva, kao što u kapi meda postoje fine esencije cvijeća, lišća i voća. Iz te se svijesti šire svi doživljaji jer ona je doživljavatelj, doživljavanje i doživljeno. Doista, sama beskonačna svijest je ovo sve. Sve su ruke i oči njene, no iako je krajnje profinjena, ona nema udova.

U treptaju očnoga kapka ova beskonačna svijest u sebi doživljava čitavu epohu, kao što tijekom kratkoga sna čovjek proživi mladost, starost pa čak i smrt. Svi ovi predmeti koji se pojavljuju u svijesti doista se ne razlikuju od svijesti. Zato, iako sebstvo nije ni djelatnik niti onaj koji doživljava, ono je djelatnik svih djelovanja i doživljavatelj svih doživljaja. Ne postoji ništa osim njega. U atomu beskonačne svijesti djelatnik, djelovanje i djelo nerazdvojivi su.

Svijet doista nije nikada stvoren, niti nestaje. On se smatra nezbiljskim samo s relativne točke gledišta. S apsolutne točke gledišta on se ne razlikuje od beskonačne svijesti.

Mudraci tek govore o nutarnjem i vanjskom, a to su tek riječi bez odgovarajuće podloge, koje služe da bi se podučio čovjek neznanja. Promatrač ostajući sam sebi nevidljiv, gleda sebe. Promatrač, čak ni ne postaje predmetom svijesti. Promatrač je samo promatranje, a kada nestanu pritajeni mentalni dojmovi (*samskare*), on ponovno stječe svoj status čistoga bitka. Čim se zamisli predmet stvoren je i promatrač. Ako ne postoji subjekt, ne postoji ni objekt. Bez oca nema sina. Subjekt je taj koji postaje objektom. Nema objekta bez subjekta. Ponovno, subjekt opstoji samo u odnosu na objekt, kao što je sin taj koji čini muškarca ocem. Međutim, budući da je subjekt čista svijest, on može stvoriti objekt. Ovo ne može biti obratno, objekt ne stvara subjekt. Zato je samo subjekt zbiljski, a objekt je halucinacija. Samo je zlato zbiljsko, ogrlica je tek izvanjsko ime i oblik. Tako dugo dok traje zamisao o narukvici, ne vidi se čisto zlato. Tako dugo dok traje zamisao o objektu, traje i podvojenost između promatrača i promatranog. Kao što zbog svijesti zlato u narukvici spoznaje svoju zlatnoću, subjekt, koji se očituje kao objekt, spoznaje svoju subjektivnost (svijest). Jedno je odraz drugoga. Ne postoji zbiljska dvojnost. Subjekt postoji zbog objekta, a objekt nije drugo doli odraz subjekta. Dvojnost ne može postojati ako ne postoji jedinstvo. No gdje je potreba za zamišlju o jedinstvu, ako postoji samo jedno? Kada se tako, uz pomoć ispravnog traganja i spoznaje, dosegne pravo znanje ono što preostaje nije moguće izraziti riječima.

Podvojenost nije proturječna jedinstvu! Cijela ova teorija što se tiče jedinstva i podvojenosti služi samo da se nadjača patnja. Ono što je izvan svega toga istina je, vrhunsko sebstvo.

Priča o sinovima Indua

Vašiṣṭha Nakon tih mudrih kraljevih riječi Karkati je ostala u tišini, a njezina ju je demonska narav napustila. Rekla im je: "O mudraci, dostojni ste da vas svi štuju i da vam služe. Vaše me je sveto društvo u potpunosti probudilo. Onaj tko uživa u društvu svetih ljudi ne pati u ovom svijetu, kao što za čovjeka koji u ruci drži baklju nigdje nema mraka."

Na kraljevu molbu Karkati je poprimila sjajan oblik Lakšmi i živjela je kao njegov gost. Svake bi noći poprimala svoj demonski lik i proždimala prijestupnike i grješnike koje joj je slao kralj. Nakon nekog vremena povukla se u Himalayu, ali i danas ona izvršava svoje dužnosti.

Ispričao sam ti ovu priču prema sjećanju. U biti, kao što se cjelokupno drvo, sa svim njegovim granama, lišćem, cvjetovima, plodovima itd., nalazi u sjemenu u kojem nema takvih različitosti, tako se i raznolikost univerzuma nalazi i širi iz beskonačne svijesti.

O Rama, nema sumnje da ćeš se pozornim slušanjem ovih

riječi prosvijetliti. Znaj da je univerzum nastao iz *brahmana* i da je on sam *brahman*. U vedskim se spisima koriste riječi da bi se olakšala predaja učenja. Uzrok i posljedica, sebstvo i Gospodin, mnogolikost i nemnogolikost, spoznaja i neznanje, bol i ugoda - svi su ovi parovi izmišljeni da bi se podučio čovjek neznanja. Oni nisu sami po sebi zbilja. Tako dugo dok se koriste riječi da bi se otkrila istina, dvojnost je neizbježna. Međutim, takva dvojnost nije istina. Sve podvojenosti su iluzija.

Jednom sam upitao Stvoritelja Brahma da mi otkrije kako je stvoren prvi univerzum, a on mi je dao sljedeći odgovor.

Brahma Dijete moje, samo je duh taj koji se pojavljuje kao ovo sve. Na kraju prošle epohe (*kalpe*) bila je kozmička noć u kojoj kreacija ne postoji. Na kraju noći, čim sam se probudio, izmolio sam jutarnje molitve i pogledavši naokolo poželio stvoriti univerzum. Ugledao sam beskonačnu prazninu prostora (*akaṣa*) koja nije bila ni osvjetljena, ni mračna. Iznenada u svom sam srcu ugledao tanahne vizije. U svom duhu i svojim duhom vidio različite, prividno neovisne univerzume u kojima sam također ugledao svoje vlastite kopije - stvoritelje. U tim sam univerzumima ugledao svakojaka bića. Gledajući sve to bio sam zburjen. Kako sve to vidim svojim duhom u toj velikoj praznini? Tko je sve to stvorio? Pozvao sam jedno od sunaca, u jednom od sunčevih sustava i postavio mu to pitanje.

Sunce Nakon što je odalo štovanje Brahma Sunce je odgovorilo: Kao svemogući Stvoritelj svega ovoga ti si doista Gospodin. Sam je duh taj koji se čini kao sva ova bezuzročna i beskrajna stvaralačka djelatnost i koji zbog neznanja vara i tjera na razmišljanje o zbilji i nezbilji. Gospodine, ti sigurno znaš istinu, no budući da si mi naredio da odgovorim na tvoje pitanje reći ću.

O Gospodine svih gospodina, u blizini svete planine Kailasa, na mjestu zvanom Suvarnaḍata, na kontinentu ḍambu dvipa tvoji su potomci osnovali naselje. Tamo je živio i *brahmana* po imenu Indu, potomak mudraca Kaṣyape. On i njegova žena uživali su blagoslove svake vrste, ali nisu imali potomaka. Zato su molili Gospodina Paramešvaru koji im podari i taj blagoslov.

Uskoro nakon toga, žena svetoga čovjeka rodila je deseticu inteligentnih sinova, punih svakojakih slava. Ovi su dječaci izrasli u mladiće. Sa samo sedam godina savladali su sve vedske spise. Nakon određena vremena njihovi su roditelji napustili svoja tijela i oslobodili se.

Deset je mladića bilo silno ožalošćeno zbog odlaska svojih roditelja i prolaznosti života. Jednoga dana okupili su se i međusobno ispitivali: "O braćo, što je ovdje za nas najpoželjniji cilj, prikladan naše težnje, koji nas neće odvesti u patnju? Biti kralj, biti car ili čak Indra, bog neba, beznačajno je jer Indra upravlja nebom samo sat i pol života stvoritelja Brahma. Ah, zato mislimo da je slava stvoritelja najveća od svih božanskih slava jer njegov životni vijek traje dulje od epohe."

Svi ostali su se iskreno složili s ovom izjavom. Govorili su jedan drugome: "Pa dobro, onda trebamo brzo doći stanje Brahma, koje je lišeno starosti i smrti."

Najstariji brat je rekao: "Molim vas da činite kako vam kažem. Od sada na dalje promišljajte ovako: "Ja sam Brahma smješten na potpuno procvjetalom lotosu". Sva su braća

nakon toga počela meditirati na sljedeći način: "Ja sam Brahma, stvoritelj univerzuma. Mudraci, zajedno sa Sarasvati, božicom mudrosti, nalaze se u meni u svojim vlastitim obličjima. Nebo je u meni, sa svim nebesnicima. Planine, kontinenti i oceani su u meni. *Deve* i *asure* su u meni. Sunce sjaji u meni. Sada nastaje kreacija. Sada kreacija postoji. Sada je vrijeme rastvaranja kreacije. Epoha (*kalpa*) je prošla. Noć Brahme je blizu. Ja imam samospoznaju i oslobođen sam."

Gospodine, na taj način je deset svetih ljudi stalo promišljati o svojoj želji da postanu stvoritelji univerzuma. Njihova su se tijela osušila, a ono što je ostalo požderale su divlje zvijeri. No oni su ostali tu još dugo, dugo vremena u bestjelesnom stanju, sve dok nije završila epoha. Tada je nastala žestoka vatra i strašna poplava koje su uništile sve. Ipak, sveti su ljudi i dalje ostali u svom bestjelesnom stanju s jedinom namjerom da postanu stvoritelji univerzuma.

Kada se počela buditi nova kreacija ovi su ljudi još uvijek bili na istom mjestu, u istom položaju i s istom namjerom. To je bilo tih deset stvoritelja koje si ti ugledao. Ugledao si također tako i njihove univerzume. Gospodine, ja sam jedno od sunaca što sjaji u univerzumima koje su oni stvorili.

Priča o Ahalyi

Gospodine, duh je stvoritelj svijeta i duh je vrhunsko biće. Djelovanje je ono što čini duh; ono što učini tijelo nije djelovanje. Pogledaj snagu duha. Sinovi svetoga čovjeka odlučnom su vjerom postali stvoritelji univerzuma! S druge strane, ako čovjek vjeruje "ja sam ovo malo tijelo" on tada postaje smrtno biće. Čovjek čija je svijest okrenuta prema van doživljava ugodu i bol. S druge strane, svijest yogija čiji je pogled okrenut prema unutra ne podržava zamisli o boli i ugodi. Vežano za to postoji drevna legenda.

U zemlji Magadha živio je kralj po imenu Indradymna. Njegova žena se zvala Ahalya. Živio je tamo i lijep mladić po imenu Indra. Jednog je dana za vrijeme razgovora, kraljica čula zavodljivu priču o mladiću Indri od Indre, kralja Neba. Kao rezultat toga u njoj se rodila velika ljubav prema mladom Indri.

Ahalaya je bila izvan sebe zbog ljubavi prema Indri i uz pomoć jedne od služavki uspjela je urediti da mladić dođe k njoj. Od tada su se Indra i Ahalaya običavali susretati u jednoj kući u koju nitko nije zalazio.

Ahalaya se tako zanjela Indrom da ga je vidala posvuda. Sama pomisao na njega činila je da njezino lice blista. Kako je njihova ljubav rasla, u javnosti se pročulo o njihovoj vezi, dok vijest nije došla i do kraljevih ušiju.

Bijesan kralj ih je, u nastojanju da prekine njihovu vezu, kažnjavao na bezbroj načina. Bili su potopljeni u ledenoj vodi, bili su prženi u vrelom ulju, bili su vezani za noge slona, bili su bičevani. Upitani od kralja kako mogu podnositi sve te muke par je odgovorio: "O kralju, cijeli univerzum za nas nije ništa drugo nego naša ljubav. Zato na nas sve ovo nije utjecalo. Gospodine, mi smo duša (*diva*), a samo duša je osoba. Ti možeš kazniti tijelo, ali ne možeš kazniti dušu, niti izazvati najmanju promjenu u njoj. Ako je duša potpuno prožeta nečim, što god da se dogodi tijelu to ne djeluje na dušu. Na dušu ne utječu čak ni blagoslovi ni prokletstva. Kao što ni planinu ne mogu pomaknuti rogovi male zvijeri. Tijelo ne stvara dušu, ali duša stvara tijelo. Sama duša je sjeme tijela. Kada drvo umre, sjeme ostaje, ali ako sjeme propadne, s njim

umire i drvo. Ako tijelo propadne, duša može sebi stvoriti nova tijela."

Gospodine, kralj je nakon toga otišao mudracu Bharati i naložio mu da prokletstvom kazni nepokoran i uporan par. Mudrac je prokleo par. Međutim, oni su rekli mudracu i kralju: "Jao vama, vas dvojica malo znate. Ovim prokletstvom potrošili ste zasluge koje ste stekli pokorom. Vaše prokletstvo će sigurno uništiti naša tijela, ali mi time ništa nećemo izgubiti. Nitko ne može uništiti dušu drugoga".

Mudračevo je prokletstvo uništilo njihova tijela, a pošto su napustili ta tijela, zajedno su se rodili kao životinje, kao ptice i onda kao ljudi u jednoj svetoj porodici. Sada su se zbog potpunosti predanosti u svojoj ljubavi rodili zajedno kao muž i žena. Vrhunska ljubav i odanost ovoga para djelovali su i nadahnjivali čak i drveće u šumi.

Čak ni prokletstvo mudraca nije moglo izazvati promjenu u njihovu duhu. Tako se ni ti Gospodine ne možeš umiješati u kreaciju desetorice sinova svetoga čovjeka. No, što ti gubiš ako se oni bave svojom vlastitom kreacijom? Pusti ih, neka ostanu u kreaciji vlastitoga duha! Ti je ne možeš uništiti, kao što ne možeš ukloniti odraz u kristalu.

Gospodine, u svojoj vlastitoj svijesti stvori svijet kakav želiš. Doista, beskonačna svijest, pojedinačna svijest čovjeka i beskonačni prostor od iste su stvari. Zato, bez obzira što su stvorili mladi ljudi, ti možeš stvoriti onoliko svjetova koliko želiš.

Brahma Brahma je rekao Vašiṣṭhi: Kada sam čuo savjet Sunca odmah sam počeo stvarati svjetove kao prirodni odraz moga vlastitog bitka. Zamolio sam Sunce da bude moj prvi sudrug u ovom zadatku. Tako je Sunce, iz kreacije mladih ljudi, savršeno igralo ovu dvostruku ulogu. U skladu s mojim namjerama ono uzrokuje kreaciju svjetova. Što god se pojavi u čovjekovoj svijesti prividno nastaje, učvršćuje se i čak donosi plodove! Takva je snaga duha. Kao što su sinovi svetoga čovjeka dostigli položaj stvoritelja svijeta zbog snage njihova duha, isto sam tako i ja postao stvoritelj svijeta. Duh je taj koji ovdje stvara pojavne predmete. On uzrokuje pojavnost tijela.

Pojedinačna svijest (*atman*) posjeduje u sebi mnogostruke mogućnosti, kao što začim u sebi sadrži okus. Ova se svijest pojavljuje kao suptilno tijelo, a kada postane gruba, pojavljuje se kao grubo materijalno tijelo. Kada su te mogućnosti u krajnje profinjenom stanju, ova pojedinačna svijest je tada poznata kao *diva* ili pojedinačna duša. Kada prestane čitavo to čarobnjaštvo *dive*, ona sama blista kao vrhunski bitak. Ja *nisam*, kao što nitko *nije* u ovom univerzumu. Sve ovo nije drugo do beskonačna svijest. Kao što je namjera mladih ljudi postala očita, tako se i cijela ova pojavnost temelji na beskonačnoj svijesti. Namjera mladih ljudi preobrazila ih je u stvoritelje. Isto tako i mene.

Sama čista i beskonačna svijest misli o sebi kao o *divi* i kao o duhu i vjeruje da je tijelo. Kada se ova fantazija slična snu odujli, ovaj se dugi san osjeća kao zbilja! Svijet je zbiljski i nezbiljski. Kako se opaža čini se zbiljskim, ali zbog prirodnog proturječja on je nezbiljski. Duh osjeća jer se temelji na svijesti, kada se pak gleda kao nešto odvojeno od svijesti on je inertan i opsjenjen. Kada postoji opažanje, duh preuzima ulogu objekta opažanja. Ali to nije zbilja - slično kao što se vidi narukvica kao takva, iako je ona u zbilji zlato.

Jer sve ovo je sam *brahman*, pokretno i nepokretno čista

je svijest. Svi smo mi, od mene pa do stijene, neodređeni - ni nepokretni ni pokretni, ni mrtvi ni živi. Dva potpuno različita predmeta ne mogu se shvatiti. Opažanje je moguće samo kada postoji sličnost između subjekta i objekta. Što se tiče onoga što nije moguće odrediti i čije postojanje nije sigurno, "nepokretno" i "pokretno" su samo riječi bez podloge. Duh vjeruje da je subjekt živ, a objekt mrtav. Tako uhvaćena u iluziju *diva* luta. Doista, sama ova dvojnost je kreacija duha, halucinacija. Naravno, ne možemo sa sigurnošću tvrditi da postoji i ta halucinacija. Samo beskonačna svijest jest.

Ako se ne vidi što je istina ove iluzorne podvojenosti nastaje lažni egoizam. Ali kada duh istraži svoju vlastitu narav, ova podvojenost nestaje. Nastaje spoznaja vlastite beskonačne svijesti i čovjek ostvaruje veliko blaženstvo.

Vašištha Vašištha je upitao Brahmę: Gospodine, kako je moguće da je mudračeva kletva djelovala na Indrino tijelo, a ne na njegov duh? Ako se tijelo ne razlikuje od duha, kletva bi trebala djelovati i na duh. Molim te objasni mi kako to da na duh nije utjecala - ili jest!

Brahma Dragi moj, u univerzumu, od Brahme do stijene, svaki otjelovljeni predmet ima dvostruko tijelo. Prvo je suptilno, duhovno tijelo koje je nemirno i brzog djelovanja. Drugo je grubo, načinjeno od mesa i ono doista ne čini ništa. Od ova dva tijela, prokletstva, blagoslovi i čarolije savladavaju drugo tijelo. Ono je glupo, nemoćno, slabo i prolazno, slično kapljici vode na listu lotosa i potpuno ovisno o sudbini, kobi i sličnim čimbenicima. Duh je međutim slobodan, iako se može činiti da je ovisan. Kada se duh s povjerenjem bavi vlastitim nastojanjem, tada je iznad dosega patnje. Kuda god teži, tamo sigurno i nalazi plod svoje težnje.

Grubo tijelo ne postiže ništa, s druge strane, suptilno tijelo ostvaruje rezultate. Kada se duh neprestano bavi onim što je čisto, imun je na učinke prokletstva. Tijelo može pasti u vatru ili blato, ali duh doživljava samo ono o čemu promišlja. To je dokazao Indra. To je dokazao i mudrac Dirghatapa koji je želio izvršiti religiozni obred ali, dok je skupljao sve potrebno za žrtvu, pao u pokriveni bunar. Mentalno je izvršio obred i dobio plod zbiljskog fizičkog izvršenja obreda. Deset sinova svetoga čovjeka postiglo je status Brahme svojim mentalnim naporom, čak ni ja to nisam mogao spriječiti.

Duševne i tjelesne bolesti, kao i prokletstva i uroci ne dodiruju duh koji je učvršćen u sebstvu, baš kao što cvijet lotosa ne može rascijepiti stijenu ako padne na nju. Zato bi čovjek trebao nastojati da mu i duh i sebstvo krenu putem čistoće. O čemu god duh promišlja to se i materijalizira. Žarkim promišljanjem može postići temeljitu promjenu u sebi, svoje izlječenje od pogreške opažanja u kojoj su se iluzije shvaćale kao zbilja. Što duh čini, to doživljava kao istinu. On čini da čovjek koga obasjavaju osvježavajuće zrake Mjeseca osjeća užarenu vrućinu, a da čovjek pod užarenim zrakama Sunca doživljava ugodnu svježinu!

Takva je tajanstvena moć duha.

Vašištha Kako apsolutni *brahman* u svom nepodijeljenom stanju prožima sve, sve je u nepodijeljenom stanju. Kada se ono iz svoje vlastite volje (*sankalpa*) zgusne, rođen je kozmički duh. U tom duhu javlja se zamisao o postojanju različitih elemenata u njihovom krajnje finom stanju. Cjelokupnost svega ovoga blistava je kozmička osoba znana

kao Brahma, stvoritelj. Zato, ovaj Stvoritelj nije ništa drugo doli kozmički duh.

O Rama, svi predmeti i tvari u ovom univerzumu pojavili su se u apsolutnom *brahmanu*, kao što se valovi pojavljuju na oceanu. U ovom nestvorenom univerzumu duh Brahme, Stvoritelja, opaža sebe kao ego i upravo tako Brahma, kozmički duh, postaje Brahma Stvoritelj univerzuma. Sama energija ovog kozmičkog duha očituje se kao različite sile u univerzumu. Beskonačno mnoštvo različitih bića očituje se u ovom kozmičkom duhu i ona su tada znana kao različite *dive*.

Kada se ove različite *dive* pojavljuju u beskonačnom prostoru svijesti, prividno načinjenom od elemenata, u svako od tijela ulazi svijest kroz otvor životne snage i tada se oblikuje sjeme svakoga tijela, pokretnog i nepokretnog. Tada dolazi do rođenja pojedinaca, a svaki pojedinac dolazi slučajno (slično slijetanju vrane i padu kokosova oraha) u dodir s različitim mogućnostima što se zatim izražava kao zakon uzroka i posljedice i dovodi do napredovanja i nazadovanja u evoluciji. Prema tome, sama je želja uzrok svega toga.

O Rama, takva je ova šuma koja se naziva svjetovnom pojavnošću. Onaj tko presječe njezino samo korijenje sjekirirom traganja, oslobada se. Netko dode do ove spoznaje brzo, a netko pak poslije dugo vremena.

O Rama, sada ću ti opisati podjelu bića na najbolja, najgora i srednja. Do podjele je došlo na početku ovoga ciklusa kreacije.

Prvi i najistaknutiji među bićima radaju se zbog plemenitih djelovanja. Oni su po prirodi dobri i odani dobrim djelima. Dostižu oslobođenje u nekoliko života. Oni su ispunjeni kvalitetom čistoće i svjetla (*satva*).

U srednji tip spadaju oni koji su ispunjeni odlikama dinamizma i želje (*radas*). Ako su takvi ljudi dovoljno blizu oslobođenju, a dostižu ga transcendiranjem ovoga svijeta, tada su mješavina *radasa* i *satve*.

Oni koji su čak i nakon tisuću rođenja još u mraku, neprobudeni, znani su kao bića mraka (*tamas*). Puno vremena može proći dok ne dosegnu oslobođenje. Voljom beskonačnog *brahmana* čini se da sva ova bića nastaju iz njega i zatim se ponovno stapaju s njim.

U trenutku kada se kozmički duh očituje u apsolutnom *brahmanu*, radaju se i prirodne tendencije različitih bića i njihova ponašanja, a otjelovljena se bića počinju smatrati *divom*. Nema podjele između duha i djelovanja. Prije nego se prikaže kao djelovanje, ono se pojavljuje u duhu, sa samim duhom kao svojim "tijelom". Zato, djelovanje nije ništa drugo nego kretanje energije u svijesti i ono neizbježno donosi svoj vlastiti plod. Nestankom ovoga djelovanja, nestaje i duh. Kada duh prestane postojati, nastaje nedjelovanje. Ovo se odnosi samo na oslobođenog mudraca, a ne na druge. Samo oslobođeni u djelovanju ne djeluje.

Duh je samo opažanje, a opažanje je kretanje u svijesti. Izraz ovog kretanja je djelovanje, a plodovi ga slijede. O čemu god duh misli, organi djelovanja to teže ostvariti. Zato, ponovno, duh je djelovanje. Međutim duh, um, ego, pojedinačna svijest, djelovanje, mašta, rođenje, smrt, pritajene sklonosti, znanje, nastojanje, sjećanje, priroda, *maya*, djelatnost i druge slične riječi, nisu drugo nego riječi bez odgovarajućega značenja. Jedinu zbilja je beskonačna svijest u kojoj, smatra se, postoje svi ovi pojmovi. Svi se ovi pojmovi pojavljuju kada slučajnom podudarnošću (vrana i kokosov orah) beskonačna svijest u trenutku samozaborava vidi sebe

kao objekt opažanja.

Kada ta ista svijest, tako zastrta neznanjem, vidi raznolikost u pobuđenom stanju i prihvaća objekte kao takve, naziva se duh. Kada je čvrsto utemeljena u uvjerenju o nekom opažanju, naziva se umom (inteligencija). Kada u neznanju i gluposti prepozna sebe kao zbiljsku, odvojenu osobu tada se naziva egoizmom. Kada napusti dosljedno istraživanje, dopuštajući sebi igru s bezbrojnim mislima koje dolaze i odlaze, ona se naziva pojedinačnom sviješću.

Dok je čisto kretanje u svijesti djelovanje bez neovisnog djelatnika, kada teži plodovima takvoga djelovanja to se naziva *karmom*. Ako svijest podržava zamisao "ja sam to doživjela prije", vezano za nešto doživljeno ili nedoživljeno to se naziva sjećanje. Posljedice prošlih užitaka koje i dalje postoje u polju svijesti, iako nisu vidljive, nazivaju se pritajenim sklonostima (*vasane*). Ako je svjesna istine da je podvojena vizija proizvod neznanja, naziva se spoznajom. S druge strane, ako se kreće u pogrešnom smjeru prema većem samozaboravu i jačem upletanju u izmišljene maštarije naziva se nečistoćom. Kada pruža stanovniku tijela osjetilnu sposobnost, naziva se osjetilom (*indriya*). Kada ostaje neočitovana u kozmičkom bitku, naziva se prirodom (prakti). Kada stvara zbrku između zbilje i pojavnosti, naziva se *mayom* (iluzijom). Kada se stapa s beskonačnošću, nastaje oslobođenje. Kada misli "ja sam vezana", nastaje ropstvo. Kada pak misli "ja sam slobodna", nastaje oslobođenje.

Priča o manasu (duhu)

O Rama, što god bio izvor duha i što god bio duh sam, neprestano ga treba usmjeravati prema oslobođenju kroz vlastito nastojanje. Čisti duh slobodan od pritajenih sklonosti postiže samospoznaju. Budući se cijeli univerzum nalazi u duhu, zamisli o ropstvu i oslobođenju također se nalaze u njemu. O tome postoji legenda koju sam čuo od samoga stvoritelja Brahme. Poslušaj je pažljivo.

Bijaše jedna velika šuma velika mnogo *yodana* (jedna *yodana* je oko 10 km). U šumi je živjela osoba (*puruša*) koja je imala tisuću očiju i ruku. Bila je jako nemirna. U ruci je držala štap kojim se je udarala i prestrašena zbog udaraca bježala u panici. Jednom je pala u skriveni bunar, a kad je izašla iz njega, opet se počela udarati i bježati u strahu, no ovoga je puta naletjela na trnje. Izašavši iz šume trnja opet se počela udarati i panično bježati prema gaju banana. Iako nije bilo nikog drugog koga bi se trebala plašiti, ona je prestrašena glasno jadikovala, nastavljajući trčati kao prije i udarajući se kao i prije.

Sve sam to promatrao i snagom svoje volje za trenutak sam je zaustavio. Upitao sam: "Tko si ti"? No ona je bila jako nesretna i glasno jadikujući nazvala me je svojim neprijateljem, da bi se ubrzo zatim počela glasno smijati. Počela je napuštati svoje tijelo - ud za udom.

Odmah nakon toga, ugledao sam drugu osobu kako trči baš kao i prva, udarajući se, plačući i jadikujući. Kada sam je jednako tako zaustavio, počela me grditi i onda je otrčala usredotočena na svoj vlastiti način života. Slično ovoj susreo sam još nekoliko osoba. Neke su poslušale moje riječi i, napustivši svoj prijašnji način života, postale prosvjetljene. Neke se nisu osvrtnale na mene ili su me čak počele prezirati. A neke su čak odbile izaći iz skrivenog bunara ili guste šume.

Takva je velika šuma, o Rama. Nitko ne nalazi u njoj sigurno mjesto za odmor, bez obzira koji način života izabrao. Čak i danas vidiš takve ljude u ovom svijetu. Ti si i sam živio takav život neznanja i iluzije.

O Rama, ova velika šuma nije daleko, niti ta čudna osoba nije u dalekoj čudnoj zemlji! Ova *samsara* (svijet) je ta gusta i velika šuma koja nema početka, sredine ni kraja. Povezana je s *mayom* i ispunjena trnjem *vikalpe* (zamišljaja). No u biti ona je velika praznina, ali ova se praznina vidi samo u svjetlu ispitivanja. Ovo svjetlo ispitivanja je "ja" u priči. Neki prihvaćaju ovu mudrost, a drugi je odbijaju i nastavljaju patiti. Oni koji je prihvate, prosvjetljuju se.

Osoba (*puruša*) s tisuću udova je duh s bezbroj očitovanja. Kažnjava sebe svojim vlastitim pritajenim sklonostima i nemirno luta svijetom. Skriveni bunar u priči je pakao (*naraka*), a gaj banana je nebo (*svargaloka*). Gusta šuma trnovitog grmlja je ova Zemlja (*bhuloka*). Duh luta, čas u paklu, čas u nebu, čas u svijetu ljudskih bića. Dugo trnje predstavlja muškarce i žene ovog svijeta, punih strasti.

Čak i kada svjetlo mudrosti zablista u životu opsjenjenog duha, on ga glupo odbacuje, smatrajući tu mudrost svojim neprijateljem. Tako nesretan, on plače i jadikuje. Ponekad doživljava nesavršeno buđenje i odriče se užitaka svijeta bez pravoga razumijevanja - takvo se odricanje iskazuje kao veliki izvor patnje. No, kada se takvo odricanje pojavi iz punoće razumijevanja, iz mudrosti rođene istraživanjem naravi duha, ono vodi najvišem blaženstvu. Takav duh s odmakom može gledati na svoje vlastite prošle zamisli o užicima. Kao što odrezani udovi osobe padnu i nema ih više, isto tako iščezavaju pritajene sklonosti iz duha osobe koja se iz mudrosti odriče svijeta. Spoznaj igru neznanja, kojom si čovjek nanosi bol, bez svoje vlastite volje, a koja ga tjera da trči amo tamo u besmislenoj panici.

Kada čovjek stekne mudrost (*dnjana*) i održi je dugo vremena, te ustraje u praksi istraživanja, on više ne podliježe patnji. Nekontrolirani duh je izvor patnje. Kada se ovo u potpunosti razumije, patnja iščezava kao magla kad izlazi sunce.

Apsolutni *brahman* je svemoguć. Ne postoji ništa što je izvan njega. Njegova snaga ili energija je ono što prožima sve stvari. U utjelovljenim bićima to je *cit šakti* (snaga svijesti ili inteligencija). U zraku to je kretanje, u zemlji čvrstoća, u prostoru praznina i snaga samosvijesti (ja jesam) u stvorenim bićima. Ipak sve ovo nije ništa drugo do snaga apsolutnog *brahmana*. Instrumenti djelovanja, djelovanje i djelatnik, rođenje, smrt i postojanje - sve to je *brahman*. Ničeg drugog nema, čak ni u mašti. Iluzija, želja, pohlepa i vezanost ne postoje. Kako oni mogu postojati, kada nema dvojnosti? Kada ropstvo ne postoji, tada je i oslobođenje laž.

Priča o bāli (dječaku)

Za ilustraciju ću ti ispričati zanimljivu legendu. Dobro je poslušaj. Dječak je zamolio majku da mu priča, a majka mu je ispričala sljedeću priču, koju je on poslušao s velikom pažljivošću.

Nekada davno u gradu koji nije postojao, živjela su tri dobra i sretna princa. Dvojica od njih se nisu rodila, a treći nije bio ni začet. Na nesreću svi su njihovi rođaci umrli. Prinčevi su napustili rodni grad da bi pošli kuda ih noge nose.

Uskoro, budući da nisu mogli podnijeti vrućinu sunca, pali su u nesvijest. Njihova su stopala gorjela na nepostojećem

vrućem pijesku. Nepostojeći vrhovi trave probadali su im tijelo. Domogli su se hlada tri drveta, od kojih dva nisu postojala, a treće nije bilo ni posadeno. Nakon što su se tu odmarali neko vrijeme i pojeli plodove s drveća, nastavili su dalje.

Došli su do obala triju rijeka; dvije su presušile, a u trećoj nije bilo vode. Prinčevi su se u njima osvježili kupanjem i utazili žeđ. Potom su došli do ogromnoga grada koji se trebao uskoro graditi. Ulazeći u njega, pronašli su tri palače izvanredne ljepote. Dvije su od njih nisu još bile izgrađene, a treća nije imala zidova. Ušli su u palače i pronašli tri zlatna vrč; dva su od njih bila razbijena u komadiće, a treći se pretvorio u prašinu. Uzeli su devedeset devet minus sto grama riže i skuhalo je. Tada su pozvali tri *brahmana* da budu njihovi gosti; dvojica nisu imala tijelo, a treći nije imao usta. Nakon što su ovi sveti ljudi pojeli hranu, tri su princa međusobno podijelili ostatak. Bili su vrlo zadovoljni. Tako su živjeli u ovom gradu u miru i veselju dugo, dugo vremena. Dijete moje, ovo je doista prekrasna legenda; molim te da je se zauvijek sjećaš i odrast ćeš u učenog čovjeka.

O Rama, dječak je potpuno prihvatio priču.

Ono što je poznato kao kreacija svijeta nije zbiljskije od ove priče. Ovaj svijet nije ništa drugo nego čista halucinacija. On nije ništa više nego zamisao. U beskonačnoj se svijesti javlja zamisao o kreaciji i to jest što jest. O Rama, ovaj svijet nije ništa drugo nego zamisao; svi su predmeti svijesti u ovom svijetu tek zamisao; odbaci pogrešku uma i budi slobodan od zamisli; budi utemeljen u istini i postigni mir.

Samo je neznalica, a ne mudar čovjek opsjenjen svojim vlastitim zamislama; neznalica je onaj tko misli da je neprolazno prolazno. Ego nije drugo do zamisao koja se temelji na lažnoj povezanosti sebstva s elementima. Ako u svemu ovom samo jedno postoji kao beskonačna svijest, kako je nastalo to što se naziva ego? Doista, postojanje tog ega nije različito od postojanja vode u fatamorgani. Zato, o Rama, odbaci svoju nesavršenu viziju koja se ne temelji na istini; prebivaj u savršenoj viziji koja je po prirodi blaženstvo i koja se temelji na istini. Jer istina je ono što se ne mijenja.

Istraži prirodu istine. Odbaci laži. Ti si uvijek slobodan; zašto se nazivaš vezanim i patiš? Sebstvo je beskonačno; zašto, kako i od koga bi moglo biti vezano? Ne postoji podvojenost u sebstvu jer sve je apsolutni *brahman*. Što se onda naziva ropstvom, a što je oslobođenje? Samo je stanje neznanja razlog što misliš da osjećaš bol, iako tebe bol ne može dodirnuti. Ovakva stanja ne postoje u sebstvu.

Neka tijelo padne, neka se digne ili neka ode u drugi svemir. Ja nisam ograničen tijelom, kako bi onda sve ovo moglo utjecati na mene? Odnos između tijela i sebstva sličan je odnosu između oblaka i vjetra ili odnosu između lotosa i pčele. Kada se oblak rasprši, vjetar postane jedno s prostorom. Kada lotos uvenc, pčela odleti u nebo. Sebstvo nije uništeno kada tijelo padne. Čak ni duh ne prestaje postojati dok ne sagori u vatri samospoznaje, a da ne spominjemo sebstvo.

Smrt je samo prikrivanje, uz pomoć vremena i prostora, vječno prisutnoga sebstva. Samo se neznalice ljudi boje smrti.

Odreći se svojih pritajenih sklonosti kao što ptica kada želi poletjeti u nebo izlazi iz svoje ljuske. Rođene zbog neznanja ove sklonosti se teško prekidaju, a uzrokuju beskraju patnju. To je ta samoograničavajuća sklonost puna neznanja kojom duh vidi beskonačno kao konačno. Međutim, kao što sunce raspršuje maglu, istraživanje naravi sebstva raspršuje

ovu samoograničavajuću sklonost punu neznanja. Doista, sama želja da se poduzme istraživanje može izazvati promjenu. Pokore (*tapas*), čišćenja (*kriya*) i druge slične prakse, ovdje nisu od koristi. Kada je duh očišćen od svoje prošlosti rastom mudrosti, on napušta svoje prijašnje sklonosti. Duh traži sebstvo samo zato da bi se stopio sa sebstvom. Ono je doista sama narav duha. Ono je vrhunski cilj; Rama, teži za njim!

Očitujući se u beskonačnoj svijesti, duh se svojom vlastitom prirodom širi. Pa ipak, samom svojom prirodom čini da kratko izgleda dugo ili obrnuto i čini da se zbiljsko jedno pojavljuje kao različito ili obrnuto. Čak i malu stvar koju dotakne, on uveća i načini svojim vlasništvom. U treptaju oka stvara bezbrojne svjetove i u treptaju oka ih uništava. Kao što dobar glumac igra nekoliko uloga, jednu za drugom, duh poprma nekoliko oblića jedno za drugim. On čini da nezbiljsko izgleda kao zbiljsko i obrnuto. Zbog toga se čini da uživa i da pati. Čak i ono što dobiva prirodno, grabi rukama i nogama, a kao rezultat tog lažnog osjećaja posjedovanja snosi posljedice.

Vrijeme, izmjenom godišnjih doba, posredno izaziva promjene na drveću i bilju. Isto tako duh čini da, snagom misli i zamišljaja, jedan predmet izgleda kao drugi. Zato, su čak vrijeme i prostor, kao i svi objekti, pod nadzorom duha. Ovisno o njegovoj bistrini ili tromosti te o veličini stvorena ili utjecana predmeta, duh čini što mora učiniti s malim odgaganjem ili mnogo kasnije. Nije sposoban učiniti bilo što.

Priča o siddhi Šambariki i kralju Lavani

Molim te, o Rama, poslušaj drugu poučnu legendu koja ovo ilustrira.

Zemljom znanom kao Uttarāpāndava, u čijim su šumama prebivali mudraci i čiji su stanovnici bili naočiti i bogati, vladao je kralj po imenu Lavana koji je bio potomak slavnog kralja Hariščandre. Bio je pravedan, plemenit, hrabar, pun milosrđa i na svaki način uzorit kralj. Svi su njegovi neprijatelji bili savladani prije nego što su to postali, a njegovi sljedbenici nisu čak niti mogli pomisliti na njega, a da im srce ne zaigra.

Jednoga je dana kralj otišao na svoj dvor i popeo se na prijestolje. Nakon što su mu se poklonili ministri i ostali dvorjani, na dvor je došao čovjek koji je bio vješt u umjetnosti *indradāla* (magični trikovi) i pozdravio ga. Rekao je kralju: "Ja ću ti sada pokazati nešto čudesno!" Kada je zamahnuo paunovim perjem u dvor je ušao vitez vodeći posebno lijepoga konja kralju na poklon. Čarobnjak je zamolio kralja da uzjaše konja i slobodno proluta cijelim svijetom.

Na to je kralj zatvorio oči i sjedio nepomičan, poput yogija u *samadhiju*, nekoliko *muhūrta* (sati). Videći to, svi sakupljeni na dvoru utilmuše. Potpuni muk zavladao je dvorom jer se nitko nije usudio omesti kraljevu šutnju.

Rama, nakon nekog vremena kralj je otvorio oči i počeo drhtati kao u strahu. Gledajući dvorjane u strahu kralj je upitao: "Tko ste vi i što mi to činite?" Zabrinuti ministri su mu rekli: "Gospodaru, ti si moćan kralj velike mudrosti. Što se dogodilo tvom duhu? Samo oni koji su vezani za male predmete ovoga svijeta i lažne odnose sa ženom, djecom itd., podložni su umnim poremećajima, a ne ti, koji si predan vrhunskom. Što više, čarolije i opojna sredstva djeluju samo na onoga tko nije njegovao mudrost, a ne na onoga čiji je duh

potpuno razvijen".

Čuvši to kralj je djelomično povratio svoj mir, iako je pri pogledu na čarobnjaka zadrhtao, kao od straha, rekavši mu: "O čarobnjače, što si mi učinio? Iznad mene si raširio mrežu iluzije. Doista, čak su i mudri nadjačani čarobnjaštvom *maye*. Iako sam još u ovom tijelu, u kratkom sam vremenu doživio čudesne halucinacije." Obrativši se članovima dvora kralj je ispričao svoje doživljaje prošloga sata.

Kralj Čim sam vidio kako je čarobnjak zamahnuo paunovim perjem, skočio sam na konja koji je stao ispred mene. Otišao sam u lov. Konj me je doveo u sprženu pustinju gdje nije ništa živjelo, ništa raslo, gdje nije bilo vode i vladala je strašna hladnoća. Jako sam patio. Tamo sam proveo cijeli dan. Kasnije, ponovno jašući toga konja, prošao sam pustinju i stigao do druge koja je bila manje strašna. Sjeo sam pod drvo. Konj je pobjegao. Odmarao sam se neko vrijeme, a sunce je zašlo. Prestrašen, sakrio sam se u grmlje. Noć je bila dulja od epohe.

Svanuo je dan. Pokazalo se sunce. Malo kasnije ugledao sam nedodirljivu (*ćandalu*) djevojku odjevenu u crno, kako nosi tanjur s hranom. Približio sam joj se i zamolio hranu. Bio sam gladan. Nije se osvrtala na mene. Slijedio sam je. Najzad je rekla: "Ne priliči se da plemeniti uzima hranu od mene koja sam izvan svih kasta. No dat ću ti hranu, ako pristaneš da me oženiš". Pristao sam. Preživljavanje mi je tada bila prva i najvažnija misao. Dala mi je hranu i kasnije me je ta crna *nića* (izvan kastinska) predstavila svom ocu, koji je izgledao strašno poput sluge Yame (bog smrti). Svi troje smo uskoro došli do njihova sela koje je bilo prepuno smrada otpadaka krvi i mesa. Svima sam bio predstavljen kao suprug djevojke. Prema meni ophodili su se s velikim poštovanjem.

Vrlo brzo sam postao članom primitivnog plemena. Moja je žena, koja je izgledala kao oličenje svih grijehova, rodila kćer koja je bila za mene izvor još veće nesreće. Tijekom vremena stigla su još tri djeteta. Postao sam obiteljski čovjek i udomaćio se u tom plemenu. Tu sam proveo mnogo godina, podnoseći patnje obiteljskog čovjeka, štiteći i hraneći svoju ženu i djecu. Cijepao sam drva za ogrjev i često sam morao prenoćiti pod drvetom. Kada je bilo hladno, sakrivao bih se u grmlje da bih se utoplio. Svinjetina je bila moja glavna hrana.

Vrijeme je prolazilo, a ja sam ostario. Bavio sam se trgovinom mesa. Nosio sam meso do sela na planinama Vindhya i tamo prodavao najbolje dijelove. Što se nije moglo dobro prodati rezao sam na komadiće i sušio na strašno nečistom mjestu. Kada bi vladala glad često bih se borio s drugima iz plemena za komadić mesa. Moje je tijelo također postalo isušeno i tamno poput čađe.

Tako zaokupljen grješnim djelovanjem moj um je postao sklon grijehu. Dobre misli i osjećaji napustiše me. Moje je srce odbacilo svaku samilost, kao što zmija odbacuje svoju kožu. Mrežama, zamkama i oružjem prouzročio sam beskrajne tegobe biljkama, pticama i životinjama.

Odjeven samo u tkaninu koja mi je prekrivala slabine, podnosio sam sve vremenske nepogode. Tako sam proveo sedam godina. Vezan konopom zlih sklonosti, podivljao bih od bijesa i upotrebljavao pogrdne riječi, jadikovao u nesrećama i jeo pokvarenu hranu. Tako sam živio dugo vremena. Bio sam nošen kao suhi list na vjetru, kao da moj jedini životni cilj predstavlja jedenje.

U zemlji je nastala suša. Zrak je bio tako vruć da se činilo

kao da nosi iskre plamena. Šume su gorjele. Ostao je samo pepeo. Ljudi su umirali od gladi i trčali za fatamorganama misleći da će se napiti vode. Zamijenili su šljunak za kuglice mesa i počeli ga žvakati.

Neki su čak počeli jesti leševе. Neki, dok su to činili, počeli su žvakati i svoje prste koji su bili namočeni u sluzi mrtvih tijela. Tolika je bila njihova bezumnost zbog gladovanja.

Nekad zelena šuma pretvorila se u ogroman krematorij. Mjestom nekadašnjih užitaka razlijeгаа se patnički plač umirućih. Mučeni velikom gladu mnogi su ljudi napustili zemlju odlazeći na različite strane. Neki su pak, duboko vezani za svoje žene i djecu, tu našli smrt. Mnoge druge proždrlе su divlje zvijeri.

Ja sam također napustio zemlju zajedno sa svojom ženom i djecom. Na granici zemlje našao sam osvježavajući hlad drveta koje me je privuklo i nakon što sam spustio malenu djecu koju sam nosio na ramenima, pod tim sam se drvetom odmarao dugo vremena.

Moje je najmlade dijete još bilo prilično malo i nevino, te mi je zato bilo najdraže srcu. Sa suzama u očima molilo je hranu. Iako sam mu rekao da nema mesa za jelo, on je u svojoj dječjoj nevinošći ustrajao u molbi jer više nije mogao podnijeti glad. U očaju sam rekao: "Dobro, pojedi moje meso!" Nevino je dijete reklo bez razmišljanja: "Daj mi".

Bio sam ganut ljubavlju i samilošću. Vidio sam da dijete više ne može podnositi muke gladovanja. Odlučio sam da je okončanje života najbolji način da prekinem sve te jade. Podigao sam lomaču od drvla koje sam našao u blizini. Dok sam se penjao na lomaču, zadrhtao sam - i našao se na ovom dvoru, dozivan i pozdravljan od svih vas.

Kada je kralj to izgovorio, čarobnjak je nestao.

Ministri Gospodaru, on ne može biti običan čarobnjak jer ga nije zanimalo novac. Sigurno je to neki *siddha*, neko božansko biće koje je željelo, tebi i svima nama, prikazati snagu kozmičke iluzije (*maye*). Iz svega je ovoga jasno da ova svjetovna pojavnost nije ništa drugo nego igra duha; a sam duh nije ništa drugo nego igra svemogućeg beskonačnog bitka. Ovaj duh može zaluditi čak i ljude velike mudrosti.

Ovo sigurno nije mađioničarski trik jer čarobnjak čara zbog materijalnog dobitka. To je doista snaga iluzije. Siddha nestao, a da nije tražio nagradu.

Vašištha Rama, u to vrijeme ja sam bio na dvoru i tako mi je sve to znano iz prve ruke. Na taj način duh prikriva zbiljsku narav sebstva i stvara iluzornu pojavnost s mnoštvom grana, cvjetova i plodova. Prozri ovu iluziju uz pomoć mudrosti i prebivaj u miru.

Nečisti duh vidi utvaru umjesto drvenog stupa, kao što pijanac vidi da se svijet okreće oko njega i uništava sve odnose, sijući sumnju među prijateljima i pretvarajući ih u neprijatelje, Uznemireni duh pretvara hranu u otrov i uzrokuje bolest i smrt. Nečisti duh uzrok je iluzija. Čovjek treba težiti da ih se riješi. Što je čovjek nego duh? Duh je cijeli svijet, duh je ozračje, duh je nebo, duh je zemlja, duh je vjetar, duh je sve. Samo onaj čiji je duh glup naziva se glupanom. Kada tijelo izgubi svoju inteligenciju, (primjerice u smrti) ne kaže se da je leš glup! Duh određuje dužinu vremena: kralj Lavana je doživio razdoblje kraće od sata kao cijeli životni vijek.

Rama, što može biti čudnije od činjenice da duh može, prekrivajući sveprisutnu, čistu, vječnu i beskonačnu svijest, zbnunjavati ovim inertnim grubim tijelom? Duh sam izgleda kao vjetar u elementu kretanja, sjaj u svjetlosti, čvrstoća u zemlji i praznina u prostoru.

Ako je "duh drugdje", ne doživljava okus hrane koja se jede. Ako je "duh drugdje" čovjek ne vidi što se nalazi pred njim. Osjetila su vođena duhom, ne obratno.

Samo neznanica može govoriti da su tijelo i duh različiti. Doista, oni se ne razlikuju jer duh jest sve. Pozdravi onim mudracima koji su uistinu spoznali ovu istinu.

Baš kao što je umjetnik sposoban u sebi zamisliti značaje različitih osoba, duh je sposoban stvoriti različita stanja svijesti, primjerice budnost i sanjanje. Kako je duh moćan. On može učiniti da kralj Lavana doživi stanje primitivnog plemenskog čovjeka. Duh doživljava ono što sam stvara, duh nije ništa drugo nego ono što se iskombiniralo razmišljanjem. Znajući to, čini kako ti drago.

Onaj tko ne dopušta svom duhu da luta po objektima ugone, gospodari njime. Kao što se čovjek zavezan za stup ne kreće, isto se tako duh plemenitog čovjeka ne skreće od zbilje. Samo takav je ljudsko biće, ostali su kao crvi. Takav dospjeva do vrhunskog postojanja ustrajnom meditacijom.

Pobjeda se nad ovom utvarom znanom kao duh postiže kada čovjek, uz pomoć svoga vlastitog nastojanja, dode do samospoznaje. Ovo se može postići lagano, bez ikakva napora, kao što se njegovanjem ispravnog promišljanja lagano može privući dječja pozornost. Jao onome tko se ne može odreći žudnji jer to je jedini način za postizanje čovjekova vrhunskog dobra. Kada se bez i najmanjeg napora individualna svijest stapa s beskonačnom sviješću tada se upornim vlastitim nastojanjem moguće je ostvariti stanje upravljanja duhom. To se postiže lako i prirodno. Oni koji to nisu sposobni učiniti doista su lešinari u ljudskom obličju.

Napusti pouzdanje u sudbinu i bogove. To su stvorili neznanice. Vlastitim nastojanjem i vlastitom spoznajom učini duh ne-duhom, transcendiraj. Pusti da beskonačna svijest upije u sebe ograničen duh i tada se uzdigni iznad svega. Svojom inteligencijom sjedinjenom s vrhunskim, drži se sebstva koje je neprolazno.

Tako obuzdana duha, ostajući u stanju potpune smirenosti, smatrat ćeš bezvrijednom čak i pobjedu nad tri svijeta. Ovo ne traži studij vedskih spisa, napredovanje ili nazadovanje - ništa osim samospoznaje. Zašto to smatraš teškim? Kako li netko uopće može živjeti u ovom svijetu bez samospoznaje?

Onaj tko zna besmrtnu narav sebstva (*atman*), ne boji se smrti. Niti nije pod utjecajem rastanka od prijatelja i rođaka. Osjećaji: "Ovo je ja" i "Ovo je moje" duh su. Njihovim nestankom prestaje postojati i duh. Tada čovjek postaje neustrašiv. Oružja poput mačeva stvaraju strah. Oružje koje uništava ograničenost ega stvara neustrašivost.

Prema kojem god predmetu se duh intenzivno usmjerava, u njemu on vidi ispunjenje svoje želje. Naravno, ne postoji duh koji nije nemiran. Nemir je značajka svjetovnoga duha. Ovaj je svijet djelo nemirnoga duha, utemeljena na beskonačnoj svijesti. O Rama, takva je doista snaga duha. Kada se duh oslobodi svoga nemira, postaje miran duh. To je najviša pokora (*tapas*), a to potvrđuju vedski spisi i samo oslobođenje.

O Rama, duh se poput klatna neprestano ljulja između zbilje i pojavnosti, između svijesti i inertnosti. Kada duh

promišlja neko vrijeme o inertnim predmetima, on poprira značajke te inertnosti. Kada se isti duh posveti traganju i mudrosti, on se oslobađa svih uvjetovanja i vraća svojoj prvobitnoj prirodi - čistoj svijesti.

Uvjetovanje nije zbilja, a ipak se pojavljuje u duhu. Proizvod neznanja je zbiljski samo za neznanicu; za mudraca to je samo govorni izraz (kao što se govori o sinu neplodne žene). Nemoj ostati u neznanju, o Rama, već teži mudrosti odričući se uvjetovanja i ograničenja.

Ti nisi ovdje djelatnik ni jednoga djela, o Rama, zašto onda prisvajaš djelatnost? Kada postoji samo jedno, tko čini što i kako? Nemoj biti niti nedjelatan, jer što se može postići ako se ne čini ništa? Što se mora učiniti, neka se učini. Prema tome, počivaj u sebstvu i djeluj. U tom stanju nevezivanja čak i dok djeluješ u skladu sa svojom prirodom, ti si doista nedjelatan. Ako ne činiš ništa, a vezan si za to nedjelovanje, tada ti ne čineći ništa postaješ djelatnik! Ako je cijeli ovaj svijet tek djelo *maye*, čega bi se trebalo odreći i što bi trebalo tražiti?

Sjeme ove svjetovne pojavnosti je neznanje. Čovjek lako dolazi do toga neznanja i uvjetovanosti. Čini se da ono stvara ugodu, ali ono ustvari donosi patnju. Ono stvara iluziju ugone samo kod potpuno prikrivene samospoznaje. Tako je stvorilo da se u kralju Lavani iskustvo kraće od jednog sata čini kao nekoliko godina.

Ovo neznanje ili uvjetovanost postoji tek trenutak, ali jer teče, čini se postojanim kao rijeka. Jer je sposobno prikriti zbilju, čini se zbiljskim, no ako ga pokušaš dohvatiti otkrit ćeš da ga nema. Ipak, ispočetka, ono potiče snagu i čvrstoću zbog istih kvaliteta u pojavnom svijetu, kao što i tanka nit ispletna u konopac stječe veliku snagu. Čini se da ova uvjetovanost raste, ali doista nije tako. Jer kada to pokušaš uhvatiti, ono iščezava kao plameni jezik. Ipak, na početku, kao što nebo izgleda plavo i ova uvjetovanost izgleda kao da ima neku vrstu zbiljskoga postojanja. Rodena kao drugi mjesec u diplopiji (očna mana dvostrukog viđenja jednog predmeta), ona postoji kao objekti snova i stvara zbrku, kao što ljudi koji sjede u plovećem čamcu vide da se obala kreće. Kada je djelatna, stvara iluziju dugog sna svjetovne pojavnosti. Ona iskrivljuje sve odnose i sva iskustva. Ovo neznanje ili uvjetovanost stvara beskrajnu struju kreacije i opažanja dualnosti te podvojenosti i prema tome zbrku opažanja i iskustva.

Kada se ovo neznanje ili uvjetovanost nadvlada sviješću svjetla transcendentalne zbilje, duh prestaje postojati - kao što rijeka isuši kada voda prestane teći.

O Rama, kao što se mrak rasprši kada upališ svjetlo i neznanje se rasprši kada upališ svjetlo sebstvo. Tako dugo dok se ne pojavi prirodna čežnja za samospoznajom, tako dugo tvoje neznanje ili uvjetovanost stvara beskrajnu struju svjetovne pojavnosti. Kao što sa svjetlom nestaje tama i ovo neznanje iščezava svitanjem samospoznaje.

O Rama, od Brahme Stvoritelja pa do vlati trave, sve to nije ništa drugo nego sebstvo. Neznanje je nepostojeća zbilja. Ovdje ne postoji stvar poznata kao duh. U samom sebstvu koprena, koja je također sebstvo, leluja stvarajući polarizaciju subjekt-objekt, a beskonačna svijest postaje duh. Ova je koprena zamisao, namjera ili misao u beskonačnoj svijesti. Duh se rada iz ove zamisli ili misli i duh mora uz pomoć zamisli ili misli nestati, tako da dode do prestanka zamisli ili misli. O Rama, transcendiraj (prekoraći) sve zamisli ili misli i dosegni beskrajno sebstvo.

Uvjerenje da "ja nisam beskonačni *brahman*" baca duh u

okove iz kojih se oslobađa spoznajom "sve je apsolutni *brahman*". Duboka meditacija donosi spokoj, jer *brahman* jest spokoj. Nikada i nigdje čovjek ne bi trebao promišljati ništa drugo. Trebao bi iskorijeniti samu pomisao o svjetovnim užicima i dosegnuti sam izvor inteligencije. Čini se da se nade i vezanosti sve više razgranaju zbog uvjetovanosti koja je neznanje. Ovdje je u ovom praznom grubom tijelu ono što se naziva "ja"? Uistinu, o Rama, "ja", "moje" itd. uopće ne postoji. Samo je jedno jedino sebstvo istina za sva vremena.

Nije li veliko čudo, o Rama, što ljudi zaboravljaju istinu da jedino *brahman* jest i vjeruju u postojanje nezbiljskog i nepostojećeg neznanja? Rama, nemoj dopustiti da se u tebi ukorijeni glupa zamisao o postojanju neznanja. Jer ako se svijest tako zavede, to stvara beskrajnu patnju. Iako nezbiljsko, neznanje može izazvati zbiljsku patnju! Samo zbog neznanja postoji iluzija slična fatamorgani, zbog njega čovjek vidi različite vizije i halucinacije i doživljava nebo i pakao. Zato, o Rama, odreci se uvjetovanosti koja je jedina odgovorna za opažanje dvojnosti i budi potpuno neograničen. Tada ćeš postići neusporedivu nadmoć!

Rama Rama je upitao: Sveti mudrač! Doista je nevjerovatno da ovo nepostojeće neznanje stvara takvu iluziju kojom se ovaj nepostojeći svijet čini pravom zbiljom. Molim te, objasni mi detaljnije kako je to moguće. Isto tako, molim te reci mi, zašto je kralj Lavana iskusio svakovrsne patnje.

Vašištha O Rama, doista nije istina da je svijest na bilo koji način vezana za ovo tijelo. Svijest samo zamišlja tijelo kao u snu. Kada svijest, odjevena svojom vlastitom očitovanom energijom, ograniči sebe i smatra se *divom* (utjelotvorenom dušom), takva se *diva*, obdarena ovom nemirnom energijom, uključuje u ovu svjetovnu pojavnost.

Utjelotvoreno biće koje uživa i pati plodove prošlih djelovanja i koje na sebe stavlja mnoštvo tijela, poznato je kao ego, duh ili *diva*. Prosvjetljeni duh ne doživljava patnju. Pati samo duh pun neznanja. Samo u stanju neznanja kao u stanju snivanja, duh sanja o svjetovnoj pojavnosti, ali ne kada je budan ili prosvjetljen. Zato se utjelovljeno biće koje doživljava patnju naziva različito kao duh, neznanje, *diva*, uvjetovanost ili pojedinačna svijest.

Tijelo je mrtvo i zato ne može niti uživati niti patiti. Neznanje uzrokuje nerazboritost i bezumlje, zato je samo neznanje ono što uživa ili pati. Doista je duh, a ne tijelo, ono što se rađa, jadikuje, ubija, odlazi, zlostavlja druge itd. U svim doživljajima sreće i nesreće, kao i u svim halucinacijama i zamišljajima, duh je onaj koji sve čini i duh je onaj koji sve to doživljava. Duh je čovjek.

Reći ću ti razlog patnji kralja Lavane. Lavana je bio potomak Hariščandre. Razmišljao je: "Moj djed je izvršio *Radasuya yagy* (*yagya* koju vrši car za čitavo carstvo) i postao velik čovjek. Ja ću izvršiti isti obred". Putem *sankalpe* skupio je sve potrebne stvari i okupio *pandite* (učene ljude), a obred je izvršio u duhu, sjedeći u svom vrtu. Nakon što je zapalio veliki oganj godinu dana je slavio *deve* i *brahmane* u skladu s propisanim vedskim postupcima.

Pošto je uspješno izvršio mentalnu *yagy*, imao je pravo na njezine plodove. O Rama, duh je vršitelj svih djelovanja, pa tako i doživljavatelj sreće i nesreće. Zato, vodi svoj duh putem oslobođenja.

Bio sam svjedok ovoga događaja na dvoru kralja Lavane i

kada su željeli znati tko je bio taj čarobnjak koji je iznanada nestao s dvora, ugledao sam njegov pravi lik putem božanske vizije i tako saznao da je on glasnik bogova. Tradicija je da Indra šalje svakovrsna iskušenja kako bi provjerio snagu onoga tko se upusti u tu posebnu *yagy*, koju je Lavana izvršio mentalno. Rezultat je bila takva opsjena. Duh je izvršio *yagy* i duh je doživio tu opsjenu.

Ako se isti duh u potpunosti pročisti, oslobodit ćeš se svih dvojnosti i podvojenosti koje on stvara.

Rama, ispričao sam ti već proces kružnog stvaranja i rastvaranja, i kako dolazi do održavanja lažne zamisli o "ja" i "moje". Postoje sedam stanja znanja (*dnjana*) i sedam stanja neznanja (*adnjana*). Opremljen mudročću, onaj tko se postupno penje uz sedam stepenica usavršavanja u yogi (jedinstvu) i putem yoge (vježbe) dostiže krajnje oslobođenje.

Rama Sveti gospodine, kakvih je to sedam stepenica koje si spomenuo?

Vašištha O Rama, postoji sedam silaznih stepenica neznanja i sedam uzlaznih stepenica mudrosti. Sada ću ti ih opisati. Biti utemeljen u samospoznaji znači oslobođenje: kada se prekine nastaju egoizam i ropstvo. Stanje samospoznaje je ono u kojem ne postoji uznemirenost, rastresenost ili tupost duha, u kojem nema egoizma, a jedinstvo je temelj opažanja raznolikosti.

Sedam stanja neznanja su: sjemeno stanje budnosti (*bindu dagrat*), budnost (*dagrat*), velika budnost (*maha dagrat*), budno sanjanje (*dagrat svapna*), sanjanje (*svapna*), snovita budnost (*svapna dagrat*) i spavanje (*sušupti*).

U čistoj svijesti, kada duh i *diva* postoje samo po imenu, budnost je u obliku sjemena. Kada se pojave zamisli "ja" i "ono", to je budnost. Kada ove zamisli ojačaju sjećanjem prijašnjih inkarnacija to je velika budnost. Kada je duh potpuno svjestan svojih vlastitih fantazija i zauzet njima to je budno sanjanje. Lažne zamisli o iskustvima tijekom sna, koje se čini zbiljskim, snovi su. U snovitoj budnosti čovjek doziva u sjećanje svoja prošla iskustva i ona postaju kao zbiljska. Kada to prijeđe u potpuno inerciju i tupost to je spavanje. Ovih sedam stupnjeva imaju svoje bezbrojne potpodjele.

Sada ću ti opisati, o Rama, **sedam stanja znanja**. Znajući ih, nećeš se uhvatiti u zamku iluzije. Prvo je čista želja ili namjera za blaženstvom kako ga objaljuju Vede (*śubhećha*), drugo je traganje za njim (*vićāranā*), treće je profinjenost ili stapanje duha u traganju (*tanumānāsi*), utemeljenost u istini je četvrto (*sattvāpatti*), potpuna sloboda od vezanosti ili *sannkalpe* (*asamśakti*) je peto, šesto je prestanak objektodnosnosti ili znanje istine (*padārtha bhāvanā*), a sedmo je iznad svih ovih (*turiya*).

"Zašto bih ja i dalje bio neznalica? Potražiti ću svete ljude i vedske spise, njegujući bestrasnost" - takva želja je prvo stanje. Nakon toga čovjek započne vježbom traganja ili izravnim opažanjem. Time dolazi do nevezanosti i duh postaje profinjen i proziran - to je treće stanje. Primjenom tog trojega u tražitelju se javlja prirodno odricanje od vezanosti za osjetilna zadovoljstva te on prirodno prebiva u istini - ovo je četvrto stanje.

Neprestanom primjenom svega toga nastupa potpuna nevezanost te istodobno uvjerenost u prirodu istine - ovo je peto stanje. Tada čovjek uživa u svom vlastitom sebstvu. Opažanje dvojtva i raznolikosti unutar i izvan njega nestaje,

a napori koje čovjek čini nadahnjujući druge donose plod u izravnom duhovnom iskustvu.

Nakon ovog ne treba podrške drugog, nema podvojenosti, nema raznolikosti, a samospoznaja je spontana, prirodna i zato potpuna - ovo je šesto, transcendentalno stanje (*turiya*). To je stanje oslobođenog čovjeka za vrijeme meditacije. Iznad ovog je stanje oslobođenog čovjeka dok još živi ovdje (*turiya tita*) - *diva mukta* (kozmička svijest).

Rama, svi ljudi koji su se popeli do te sedme razine mudrosti sveci su. Oslobođeni su i ne padaju u blato sreće i nesreće. Mogu i ne moraju djelovati ili biti djelatni. Prebivaju u sebstvu i ne ovise o milosti drugih da bi bili sretni.

Svi mogu doseći najviše stanje svijesti, čak i životinje i primitivni ljudi, svi koji imaju tijelo pa i neutjelovljena bića, jer prosvjetljenje uključuje samo rast mudrosti.

Oni koji su dosegli najvišu razinu svijesti doista su veliki ljudi vrijedni divljenja. Čak je i car sličan bezvrijednoj vladi trave u usporedbi s njima, jer oni su oslobođeni ovdje i sada.

Sebstvo u neznanju zamišlja egoistična postojanja kao što bi zlato, zaboravljajući svoju zlatnoću moglo misliti da je prsten te jadokovati i tugovati: "Jao meni, izgubio sam svoju zlatnoću".

Rama Sveti gospodine, kako se mogu ovo neznanje i egoizam pojaviti u sebstvu?

Vašištha Rama, čovjek treba postavljati pitanja vezana jedino za zbilju, a ne ona koja su vezana za nezbiljsko. Ne postoji ni nezlatnoća prstena ni ograničenost egoizma. Kada zlatar prodaje prsten, on važe zlato, jer prsten jest zlato. Ako bi čovjek raspravljao o postojanju prstenosti u prstenu i o ograničenosti u neograničenoj svijesti, tad bi se to moglo usporediti sa sinom neplodne žene. Postojanje nezbiljskog je nezbiljsko, ono se javlja u neznanju i istraživanjem nestaje. U neznanju čovjek vidi srebro u sedefu školjke, ali sedef ne može ni za trenutak služiti kao srebro! Tako dugo dok se ne vidi istina, da sedef nije srebro, neznanje traje. Kao što čovjek ne može odvojiti ni iscijediti ulje iz pijeska i kao što čovjek može iz prstena dobiti samo zlato, tako u ovom svemiru ne postoje dvije stvari. Jedna jedina beskonačna svijest blista u svim imenima i oblicima.

Priroda krajnjeg neznanja, ove iluzije i ovog svjetovnog procesa je doista bez zbiljskog postojanja. Ova iluzorna zamisao o egu bez zbiljskog je postojanja. Ego ne postoji u beskonačnom sebstvu. U beskonačnom sebstvu nema stvoritelja, nema kreacije, nema svjetova, nema neba, nema ljudi, nema demona, nema tijela, nema elemenata, nema vremena, nema postojanja i nema uništenja, nema "ti", nema "ja", nema sebstva, nema drugog, nema istine, nema izmišljotina, nema zamisli o raznolikosti, nema promišljanja i nema uživanja. Sve što jest kao univerzum taj je vrhunski mir. Nema početka, nema sredine, nema kraja, sve je sve u svako vrijeme iznad moći shvaćanja uma i govora. Nema kreacije. Beskonačno nije nikada napustilo svoju beskonačnost. To nije nikada postalo ovo. To je kao ocean, ali bez kretanja. To je samoosvjetljavajuće kao sunce, ali bez djelatnosti. U neznanju se vrhunski bitak gleda kao predmet, kao svijet. Kao što prostor postoji u prostoru i postoji samo jedinstvo prostora, isto je tako ono što se čini kreacijom je *brahman* koji postoji u *brahmanu* kao *brahman*. Zamisao o dalekom i bliskom, o raznolikosti, o ovdje i tamo, vrijedi koliko i udaljenost između

dva predmeta u zrcalu u kojem se odražava cijeli grad.

Dan nakon halucinacije koju je doživio, kralj Lavana je razmišljao: "Doista ću otići do onih mjesta koje sam ugledao u viziji; možda postoje u zbilji". Odmah je krenuo na put uputivši se, zajedno s pratnjom, u smjeru juga. Uskoro je naišao na mjesto događaja iz svoje vizije i ljude s kojima je tada živio. Ugledao je i svoju vlastitu, jadnu djecu.

Ugledao je i staru ženu koja je u agoniji jadikovala i vriskala: "O kuda si otišao ostavivši nas sve ovdje? Izgubila sam svoju prekrasnu kćer koja je imala čudesnu sreću da dobije za supruga plemenitog kralja. Kuda su svi otišli? Jao meni, sve sam ih izgubila". Kralj joj je pristupio i tješio je. Saznao je da je ona doista bila majka njegove *čandala* žene. Iz sažaljenja im je dao dovoljno blaga kojim su mogli podmiriti svoje potrebe i pomogao im da se odupru suši koja je pogodila čitav kraj. Neko je vrijeme ostao među njima, a onda se vratio u svoju palaču.

Sljedeće me je jutro kralj zamolio da mu objasnim ovu misteriju i bio je potpuno zadovoljan kada je čuo moj odgovor. O Rama, tako je snaga neznanja sposobna stvoriti potpunu zbrku između zbiljskog i nezbiljskog.

Rama O mudrače, ovo je doista zbujujuće. Kako može ono što je bilo viđeno u snu ili halucinaciji biti doživljeno u zbilji budnoga stanja?

Vašištha Ali, o Rama, sve je to neznanje! Sve su zamisli o daljini i blizini, trenutku i vječnosti, halucinacije. U neznanju se zbiljsko čini nezbiljskim, a nezbiljsko zbiljskim. Pojedinačna svijest opaža što misli da opaža, zbog svoje ograničenosti. Zbog neznanja u trenutku kada se pojavi zamisao o egu, pojavljuje se i iluzija o početku, sredini i kraju. Netko tko je tako zaveden pomisli da je životinja i to postaje. Sve se ovo dešava zbog slučajne podudarnosti, kao kad vrana sleti na kokosovo drvo i plod padne kao da ga je ona snjela - iako vrana to nije učinila. Isto tako, čistom slučajnošću i u neznanju, nezbiljsko se čini zbiljskim.

U svom stanju zaludenosti kralj Lavana je doista vidio odraz braka princa s *čandala* ženom u svojoj vlastitoj svijesti i to je tako doživio. Čovjek zaboravlja što je činio ranije u životu iako je tada tom djelovanju posvetio puno vremena i energije. Tako sada misli da nije činio ono što je tada činio. Takve se proturječnosti često pojavljuju u sjećanju.

Kao što čovjek ponekad sanja o prošlom događaju kao da se sada dešava, Lavana je doživio u svojoj viziji poneki prošli događaj koji je bio u svezi s plemenom. Moguće je da ljudi u šumama na padinama Vindhya doživljavaju u svojoj zbilji ili budnoj svijesti (*dagrat*) vizije koje su se pojavile u stanju svijesti (*dagrat svapna*) kralja Lavane. Isto je tako moguće da su Lavana i ljudi iz plemena, svaki u svom vlastitom duhu vidjeli sve što su doživljavali i drugi. Ove halucinacije postaju zbilja kada ih doživljavaju mnogi, kao što se izjava koju je dalo veliko mnoštvo ljudi prihvaća kao istina. Kada se umiješaju u čovjekov život, one stječu svoju vlastitu zbilju. Napokon, što je istina kada se radi o ovom svijetu? Istina je ovdje onakva kako čovjek doživljava stvari u svojoj svijesti.

Neznanje nema zasebnog postojanja, kao ni ulje u pijesku. Neznanje i sebstvo ne mogu imati međusoban odnos, jer odnos postoji samo između istih ili sličnih entiteta - to je očigledno. Stoga se, budući da je svijest beskonačna, u univerzumu može sve spoznati. To nije kao da subjekt osvjetljava

va objekt koji nema vlastitoga sjaja, već je svijest samosvjetleća i nije potrebna vanjska inteligencija koja bi to opažala. Samoodnosnim djelovanjem svijesti, svijest postaje svjesna sebe. Svijest ne postaje svjesna opažanjem predmeta.

Nije ispravno reći da u univerzumu postoji mješavina osjetilnog i neosjetilnog (mrtvog). **Sve je ispunjeno sviješću, a kada svijest spozna samu sebe, nastaje samospoznaja.**

Čovjek može vidjeti odnos između drveta i stijene, iako se oni čine inertnim. Takav odnos postoji u njihovim osnovnim sastavnim djelovima koji su podložni određenoj vrsti promjena da bi postali drvo i stijena. Isto se može vidjeti u osjetilu okusa. Okusni pupoljci na jeziku odgovaraju okusu hrane, zbog svoje sličnosti u konstituciji.

Tako su svi odnosi tek ostvarenje već postojećeg jedinstva, a smatraju se odnosom samo zbog prijašnje krive i pogrešne pretpostavke o podijeljenosti na subjekt i objekt.

Između promatranja i promatranog postoji veza koja je znana kao promatrač. Kada nestane podjela između promatrača, promatranja i promatranog - to je vrhunsko stanje svijesti. Nestankom podjele nastaje jedinstvo (*samhita*). Budi uvijek to. Kao što se kao kralj ne baviš poslovima koji se tiču sela, ne budi upleten u raspoloženja duha, već budi utvrđen u istini. Gledaj na duh kao na tuđinca, kao komad drveta ili kamena. U beskonačnoj svijesti duh ne postoji, a ono što se stvara nepostojećim duhom isto je tako nestvarno. Budi utemeljen u ovoj spoznaji. O Rama, dugo sam vremena istraživao istinu o duhu i nisam pronašao ništa što bi se moglo nazvati duh. Postoji samo beskonačna svijest.

Ta se prividno beskrajna rijeka neznanja može prijeći neprekidnim druženjem sa svetim ljudima. Iz takvog druženja nastaje mudrost o tome za čim je vrijedno težiti, a što treba izbjegavati. Tako se javlja želja za ostvarenjem oslobođenja. To vodi do ozbiljnog istraživanja putem meditacije. Duh postaje profinjen jer meditacija smanjuje mentalno uvjetovanje i ograničenost. Kao rezultat rasta čiste mudrosti čovjekova se svijest kreće prema zbilji. Uvjetovanost nestaje, a raste nevezanost. Robovanje djelovanju i njegovim plodovima prestaje. Vizija je čvrsto utemeljena u istini, a opažanje nezbiljskoga slabi. Čak i dok živi i funkcionira u ovom svijetu, onaj tko ima tako neograničenu viziju čini što se mora učiniti, kao u snu, bez razmišljanja o svijetu i njegovim navodnim privlačnostima. Nakon nekoliko godina takvoga života, čovjek se potpuno oslobađa i transcendirira sva ova stanja - oslobođen još za života tijela.

Kada se nadjača mentalna ograničenost i duh postane savršeno miran, prestaje iluzija (*moha*) koja zavodi onoga koji živi u mraku neznanja. Samo tako dugo dok se ova iluzija jasno ne spozna, ona stvara veliku obmanu. Jednom kada se jasno spozna, vidi se beskonačnost apsolutnog brahmana koje postaje izvor blaženstva i ostvarenja. Samo se zbog prenošenja učenja vedskih spisa govori o sebstvu, *brahmanu* itd. ali doista samo jedno jest. To je čista svijest, neutjelovljeno postojanje (bitak). To jest, bez obzira zna li to čovjek ili ne, bez obzira je li čovjek utjelovljen ili je bez gruboga tijela. Sve nesreće koje vidiš u ovom svijetu pripadaju duhu i tijelu. Sebstvo se ne može dohvatiti osjetilima niti dodirnuti tugom. U sebstvu ne postoji želja. Svjetovi se pojavljuju u njemu bez njegove želje ili namjere. Tako su, o Rama, mojim učenjem

raspršene pogrešne zamisli o kreaciji i njezinom postojanju. Tvoja je svijest postala čista, bez dvojnosti.

Kraj treće knjige

4

Četvrta knjiga

Sthitiprakanam

O ODRŽAVANJU KREACIJE

Rama Rečeno je da ovaj svemir ostaje kao sjeme u vrhunskom bitku, da bi se ponovno očitovao u sljedećoj kalpi (epohi). Kako to može biti i smatraju li se oni koji to tako promatraju prosvjetljenima ili nezalicama?

Vašištha Oni koji govore da ovaj univerzum nakon kozmičkog rastvaranja (*pralaya*) postoji u stanju sjemena oni su koji čvrsto vjeruju u zbilju ovoga univerzuma! To je potpuno neznanje, o Rama. To je potpuno iskrivljeno gledište koje zavodi i učitelja i onoga tko ga sluša. Sjeme biljke sadrži buduće drvo. To je zbog toga što su i sjeme i mladica materijalni predmeti koje je moguće osjetiti osjetilima i razumjeti umom. Ali to što je onkraj dosega uma i osjetila - kako to može biti sjeme univerzuma? U njemu koji je finiji od prostora, kako može postojati sjeme univerzuma? Kada je to tako, kako se univerzum može pojaviti iz vrhunskoga bitka?

Kako može nešto postojati u ničemu? Ako i postoji u njemu nešto što zovemo univerzumom, kako se to ne vidi? Kako može niknuti drvo iz praznoga prostora u posudi? Kako mogu zajedno opstati dva oprečna pojma - *brahman* i univerzum? Može li mrak opstati na svjetlu sunca? Primjereno je reći da drvo postoji u sjemenu, jer i drvo i sjeme imaju primjerene oblike. Ali neprimjereno je reći da u onom koji nema oblik (*brahman*) postoji ovaj kozmički oblik svijeta. Glupost je pretpostaviti da između *brahmana* i svijeta postoji uzročna veza. Istina je da postoji samo *brahman*, a to što se čini kao svijet također je on sam. Svijet je stvaran kao vizija u snu. On je stvoren ni iz čega, ni od koga, bez instrumenata i ni na čemu.

Rama, ako je za vrijeme kozmičkog rastvaranja univerzum postojao kao sjeme u apsolutnom *brahmanu*, tada bi bio potreban neki uzrok za njegovo očitovanje nakon rastvaranja. Pretpostavka da se univerzum očitovao bez ikakve uzročnosti ista je pretpostavci o postojanju sina neplodne žene. Na kraju kozmičkog rastvaranja pojavljuje se stvaratelj koji nije ništa drugo doli sjećanje. Misli koje se pojavljuju iz tog sjećanja tvore ovu svjetovnu pojavnost koja nije stvarnija od kula na oblacima. Jer sjećanje iz kojeg dolaze misli, samo po sebi nije na valjanim temeljima. Ako ne postoji nitko tko bi se sjećao, kako može postojati sjećanje?

U beskonačnoj svijesti (*cit akaša*) pojavljuju se milijuni univerzuma slični česticama prašine koja se vide u zruci svjetla. Čini se da u jednom malom atomu postoje sva tri svijeta, sa svim svojim sastavnim dijelovima kao što su prostor, vrijeme, djelovanje, tvarnost, dan i noć. U njemu su drugi atomi u kojima isto postoje takvi pojavnosti svjetovi kao što postoji oblik u neisklesanom kamenu, a taj oblik od mramora ima razne oblike u svom tijelu i tako dalje beskrajno.

O Rama, jedini način da se prijede ovaj strašan ocean svje-

točne pojavnosti je uspješno vladanje osjetilima. Nikakav drugi napor nije od bilo kakve koristi. Ako je čovjek opremljen mudrošću dobivenom studijem vedskih spisa, druženjem s mudracima i nadzorom osjetila stečenim meditacijom, spoznaje potpunu nezbilju svih predmeta opažanja.

Rama, sam je duh sve ovo. Njegovim nestankom nestaje i ovo čarobnjaštvo svjetovne pojavnosti. Taj sam duh, sposobnošću mišljenja, predočuje sebi ono što se naziva tijelom. Ni jedno tijelo se ne vidi tamo gdje duh ne funkcionira! Zato je liječenje mentalne bolesti znane kao opažanje predmeta, putem meditacije, najbolje od svih liječenja na ovom svijetu. Duh stvara iluziju, duh stvara zamisli o rođenju i smrti, kao rezultat svojih misli on postaje vezan i on se oslobađa.

Priča o Šukri

Rama O sveti mudraču, molim te reci mi kako u duhu postoji ovaj ogroman univerzum?

Vašištha O Rama, on je sličan univerzumima koje su stvorili dječaci brahmani. Isto tako, on je kao halucinacija koju je propatio kralj Lavana. Postoji još jedna ilustracija. To je priča o mudracu Šukri koju ću ti sada ispričati.

Prije puno vremena Maharši Bhrgu je vršio strogi *tapas* na vrhu planine. Njegov je sin Šukra tada bio još mlad. Dok mu je otac nepomično sjedio u meditaciji, mladić je bio pokraj njega. Jednoga dana mladić je vidio kako nebom leti prekrasna mlada *apsara* (božanska djeva). Njegov se duh uznemirio željom, a i njezin se duh uznemirio željom kada je ugledala blistavog mladog Šukru.

Obuzet jakom žudnjom za *apsarom*, Šukra je sklopio svoje oči i pratio je suptilnim tijelom. Došao je do nebesa. Tu je ugledao blistava nebeska bića, bogove i njihove družice, nebeskog slona i konje. Vidio je samoga Stvoritelja Brahma i druga božanstva koja su upravljala univerzumom. Vidio je *sidhe* (savršena bića), slušao je *gandharve* (nebeske glazbenike). Posjetio je božanske vrtove koje su načinili *stha-patye* (božanski arhitekti). Napokon, vidio je kralja neba, samoga Indru, u punom sjaju, u društvu *apsara* neusporedive ljepote. Pozdravio je Indru s dužnim štovanjem. Indra je ustao sa svoga prijestolja i pozdravivši Šukru zamolio ga je da ostane u nebu dugo vremena. Šukra je radosna srca pristao.

Potpuno je zaboravio svoj prijašnji identitet. Nakon što je neko vrijeme proveo na dvoru Indre, Šukra je počeo krstariti nebesima i uskoro otkrio boravište "svoje" *apsare*. Kada su se ugledali, prevladala ih je uzajamna želja, a ispunjenje želja je značajka nebesa.

Šukra je poželio da tama noći prekrije vrt užitaka u kojem je sreo *apsaru*. Nastala je tama. Šukra je zatim ušao u prekrasnu vrtu kućicu. *Apsara* ga je slijedila. Rekla je: "Dragi, patim zbog želje za tobom. Samo glupi, a ne mudri, ismijavaju ljubav. Ni vlast nad tri svijeta nije ništa u usporedbi s uživanjem u društvu ljubljenog. Zato te molim da mi dopustiš nasloniti glavu na tvoje srce". Poslije tih riječi srušila se na njegove grudi.

Šukra je bio s *apsarom* dugo, dugo vremena i zajedno su lutali nebesima po želji. Živio je s *apsarom* razdoblje dugo osam svjetskih ciklusa (*čatur* ili *maha yuga*).

Tada, pošto su se njegove zasluge (dobra *karma*) iscrpile, Šukra je, zajedno s *apsarom* otišao iz neba (*Indra loka*). Kada su se njihova suptilna tijela putem mekih mjesečevih zraka

spustila na zemlju (*bhur loka*), postala su kaplje rose koje su ušle u zrna žita koje je pojeo sveti *brahman*, od koga je njegova žena primila njihovu esenciju. Šukra je postao njihov sin. Tu je odrastao. *Apsara* je postala košuta. Šukra je s njom stvorio ljudsko dijete. Postao je jako vezan za tog sina. Zbog briga i straha koje je prouzročilo to dijete, Šukra je uskoro ostario i umro i dalje težeći za užicima.

Zbog toga je u sljedećem rođenju Šukra postao vladar kraljevstva. U tom utjelovljenju umro je težeći za životom odricanja i svetosti. U sljedećem je rođenju postao brahmana. Nakon što je prolazio iz jednog utjelovljenja u drugo i podnosio svakovrsne sudbine, na kraju je kao pustinjač Šukra na obali rijeke odlučno primjenjivao *tapas*.

Tako zanesen, dok je sjedio pokraj svoga oca, Šukra je proveo dugo vremena. Njegovo je tijelo postalo jako mršavo. U međuvremenu je nemirni duh stvarao događaje uzastopnih tijekova života, rođenje i smrt, ulazak na nebo i silazak na Zemlju te miran život pustinjača. Bio je toliko poistovjećen s tim događajima da ih je smatrao zbiljskim. Tijelo mu je postalo kost i koža jer je bilo izloženo svakojakim nepogodama. Jezovito ga je bilo čak i pogledati. Ipak, krvoločne ga zvijeri nisu napadale jer se nalazio u blizini mudraca *Bhrgua*, koji je bio u dubokoj meditaciji, a i samo je steklo zaštitu vježbanjem *yoge*.

Nakon tisuću božanskih godina promišljanja mudrac *Bhrgu* je ustao sa svoga mjesta. Ispred sebe nije vidio svoga sina Šukru, već sasušeno tijelo. Tijelo je izgledalo odbojno, boravište crva i kukaca, koji su se množili u svim tjelesnim otvorima. Duboko zabrinut onime što je ugledao i bez da je pravilno promislio o prirodnom tijeku događaja, *Bhrgu* se je razbjesnio i odlučio prokleti *Vrijeme* koje je prouzročilo pre-ranu smrt njegova sina.

Kala (*Vrijeme* ili *Smrt* ili *Yama*) je odmah pristupilo mudracu u tjelesnom obliku sa šest lica, šest ruku. U rukama je imalo mač, omču i razno drugo oružje. Imalo je neprobojan oklop. Bilo je okruženo mnošvom sluga i glasnika. Blistalo je plamenom uništenja koji je izbijao iz njegova tijela i oružja koje je držalo u rukama. Mirnim i nepokolebljivim glasom *Vrijeme* je ovako oslovilo *Bhrgua*.

Kala (Yama) O mudraču, kako je moguće da tako razborit mudrac kao ti razmišlja o djelovanju vrijednom prezira? Mudri ljudi se ne uzbuđuju čak ni kada su uvrijeđeni, a ipak ti si izgubio svoju ravnotežu duha iako te nitko nije uvrijedio! Ti si doista osoba vrijedna divljenja, a ja sam jedan od onih koji se strogo pridržavaju primjernog načina ponašanja, zato te pozdravljam - bez ikakve druge primisli.

Nemoj rasipati svoje zasluge stečene *tapasom* (dobru *karmu*) na prokletstvo! Znaj da na mene ne utječu čak ni oganj kozmičkoga rastvaranja. Kako je djetinjasto od tebe što se nadaš da ćeš me uništiti svojim prokletstvom!

Ja sam *Vrijeme*. Uništio sam bezbroj bića, čak i bogove koji su vladali ovim univerzumom. Sveti čovječe, ja sam onaj koji proždire, a ti si moja hrana. To je prirodni zakon. Taj odnos se ne temelji na međusobnom voljenju ili nevoljenju. Vatra samom svojom prirodom plamti uvis, a voda prirodno teče dolje. Hrana traži onoga tko će je pojesti, a stvoreni predmeti teže svom uništenju. Tako je uredio *Paramešvara*. U svačijem sebstvu, sebstvo počiva kao sebstvo. U čistoj viziji ne postoji ni činitelj ni uživatelj. U nečistoj viziji koja vidi podvojenost čini se da takva podvojenost i postoji.

Ti si doista znalac istine i znaš da ovdje ne postoji ni djelovanje ni nedjelovanje. Bića dolaze i odlaze kao cvjetovi na drveću. Njihov uzrok nije ništa drugo nego *sankalpa*. Sve je ovo pripisano vremenu. To se može smatrati zbiljskim ili nezbiljskim. Jer ako se površina jezera uznemiri, čini se da se uznemirio i odraz mjeseca. To se može smatrati i istinom i neistinom.

Nemoj popustiti srdžbi, o mudraču. To je siguran put u katastrofu. Jer što će biti, bit će. Prihvati ovu istinu. Na nas ne utječe taština. Prirodno smo skloni ispuniti svoje prirodne funkcije. Takva je priroda mudrih ljudi. Što mudri trebaju ovdje učiniti to čine i pri tome ne upleću ego (jer ga ni nemaju) i nesebični su jer se ne poistovjećuju s *duhtijelom* (jer ga ni nemaju). Ne dopusti da se to uznemiri.

Gdje je tvoja mudrost, tvoja uzvišenost i tvoja moralna hrabrost? O mudraču, iako ti je poznat put blaženstva, zašto djeluješ slično neznanici? Ti sigurno znaš da zreli plod pada na zemlju. No bez obzira na sve to, zašto me želiš prokleti?

Sigurno znaš da svatko ima dva tijela, grubo i suptilno. Grubo je tijelo neživo i teži vlastitom uništenju. Duh je konačan, ali upravlja tijelom. I taj duh je u tebi uznemiren. Duh čini da tijelo pleše kako on svira, izazivajući uzastopne promjene u njemu slično dječaku koji se igra s glinom. Mentalna djelovanja jedina su djelovanja. Njegove misli uzrokuju ropstvo, a njegovo čisto stanje (čista svijest) je oslobođenje. Duh je taj koji stvara tijelo sa svim njegovim dijelovima. Duh čine živa i neživa bića. Cijela ova beskrajna mnogolikost nije ništa drugo nego duh. Duh je u svojoj funkciji određivanja i odlučivanja poznat kao um (intelekt, *budhi*), a po svojoj funkciji poistovjećenja (identificiranja) kao ego (*ahamkara*, *jastvo*). Grubo tijelo je samo tvar, pa ipak ga duh smatra svojim vlasništvom. Ipak, ako se duh usmjeri prema istini, on napušta svoje poistovjećenje s tijelom i dostiže vrhunsko.

O mudraču, dok si ti promišljao, tvoj je sin u svom zamišljanju otišao daleko, daleko. Ovdje je ostavio tijelo koje je bilo *Bhrgov* sin i uzašao na nebo. U nebu je uživao s *apsarom*. Tijekom vremena, kada su se takvim uživanjem iscrpile njegove zasluge (dobra *karma*), on je skupa s *apsarom* pao na Zemlju da bi se rodio u grubom tijelu. Tu je na Zemlji morao proći niz rođenja. Bio je, redom, dijete brahmana, kralj, ribolovac, labud, ponovno kralj, veliki *yogi* s moćima, polubog na nebu, sin mudraca, ponovno kralj i ponovno sin mudraca. Zbog zlih je djela postao lovac, kralj, a onda nekoliko puta crv i biljka, magarac, bambus, jelen u Kini, zmija i ponovno polubog. Zatim je ponovno postao *Vasudeva* sin brahmana. Učen je u vedskim spisima i sada vrši pokoru na obali svete rijeke *Samange*.

Vašištha Ohrabren riječima *Vremena*, mudrac *Bhrgu* je okom mudrosti sagledao život svoga sina. Odmah je svojom inteligencijom sagledao čitavu priču transmigracije (rođenja i smrti) sina. Bio je zapanjen onim što je vidio zamolio je *Vrijeme* oprost za svoje ponašanje.

Bhrgu O sveznajući *Kala*, ti si doista znalac prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, dok smo mi sićušnoga znanja. Ovaj javni svijet koji se, iako nezbiljski, čini zbiljskim, zavodi čak i ljude mudrosti. Doista je sve ovo u tebi i samo ti znaš istinski oblik ove opsjene, stvorene zamišljanjima duha.

Ovaj moj sin nije mrtav. Ipak, pretpostavljajući da je mrtav

postao sam uznemiren. Mislio sam da mi je bio uzet prije nego je došlo njegovo vrijeme. Gospodine, iako razumijemo tijekom zemaljskih događaja, pod utjecajem smo užitka i patnje koje smatramo srećom i nesrećom.

U ovom svijetu srdžba tjera čovjeka da učini i ono što se ne bi trebalo činiti, a mir omogućuje čovjeku da učini ono što se treba učiniti. Tako je, dok postoji iluzija o svjetovnoj pojavnosti, neosporno razlikovanje prikladnog i neprikladnog djelovanja. Nekorisno je ako se uznemiravamo našim prirodnim funkcioniranjem koje je ovdje uzrok prividne smrti bića.

Tvojom sam milošću ponovno vidio sina i spoznao da je duh tijelo. Duh je taj koji čarolijama stvara viziju svijeta.

Kala (Yama) Dobro rečeno, o mudraču, doista je duh tijelo. Duh je taj koji samim mislima stvara tijelo, kao što lončar izrađuje lonac. On stvara nova tijela i uništava postojeća, a sve to samom *sankalpom* (namjerom, željom). Sigurno je i očito da u duhu postoji sposobnost prividanja, sanjanja i nerazumnog mišljenja, a to stvara kule u oblacima. Isto tako duh stvara u sebi tjelesnu pojavnost, ali čovjek neznanja i grube tjelesne vizije vidi tijelo kao različito i neovisno od duha.

Tri svijeta (budnost, sanjanje i spavanje) nisu drugo do izraz djelatnosti duha: ovaj se izraz ne može smatrati ni zbiljskim ni nezbiljskim. Kada duh ograničen opažanjem mnogolikosti "gleda", on vidi mnogolikost. Sam duh postaje uključen u ovu svjetovnu pojavnost podržavanjem bezbrojnih zamisli kao "ja sam slab, nesretan, glup itd." Kada čovjek spozna da je sve ovo tek prividna kreacija duha, a on sam neuključen i svjedok stvaranja privida - tada se u njegovoj svijesti pojavljuje mir vrhunskog.

Duh je sličan ogromnom oceanu s bezbrojnim mnoštvom stvorenja u sebi, na čijoj se površini dižu i spuštaju valići i valovi različitih veličina. Mali val misli da je mali, veliki misli da je velik. Onaj koga je slomio vjetar, misli da je uništen. Jedan misli da je hladan, drugi misli da je topao. No svi su valovi tek voda oceana. Doista je istina da ne postoje valovi u oceanu, postoji samo ocean. Ipak, isto tako je istinito da valovi postoje.

Isto tako postoji samo apsolutni *brahman*. Jer je svemoguć, prirodni izraz njegovih beskonačnih sposobnosti je i pojavljivanje beskonačnih mnogolikosti u ovom univerzumu. Međutim, ta mnogolikost nema odvojenog postojanja osim u čovjekovoj mašti. Doista je sve ovo beskonačan *brahman* - budi utemeljen u ovoj istini. Odreci se svih ostalih zamisli. Kao što se valovi ne razlikuju od oceana, svi se ovi predmeti ne razlikuju od *brahmana*. Kao što u sjemenu postoji čitavo drvo, u *brahmanu* oduvijek postoji čitav univerzum. Kao što sunčevo svjetlo stvara dugu s mnoštvom boja, sva se mnogolikost vidi u jednom. Kao što neživa paučina izlazi iz živoga pauka i ovaj se javni svijet pojavio iz beskonačne svijesti.

Kao što dudov svilac izrađuje svoju čahuru te tako sam sebe zatvara i veže, beskonačna svijest zamišlja ovaj svemir i postaje uhvaćena u svojoj zamisli. Kao što slon bez muke trga uže kojim je bio vezan za stup, tako se i sebstvo oslobađa svoga ropstva. Jer, sebstvo je ono što samo zamišlja da jest. Doista, ne postoji ni ropstvo ni oslobođenje. Ne znam kako su uopće nastale ove zamisli o ropstvu i oslobođenju! Ne postoji ni ropstvo ni oslobođenje, postoji samo beskonačni bitak. Ipak, vječnost je pokrivena prolaznošću i to je doista veliko čudo.

Iako se čovjek dugo okreće u ovom kotaču neznanja i iluz-

ije, kada se utvrdi u mudrosti vezanoj za najvišu istinu on je trenutačno spašen.

Dodi, idemo tamo gdje tvoj sin vrši pokoru, nakon prolaznog uživanja u ugodama nebesa.

Rekavši to, Yama uhvati Bhrgua i odvede ga.

Vašištha O Rama, mudrac Bhrgu i božanstvo koje vlada nad vremenom uputiše se prema obali rijeke Samange. Tu je mudrac Bhrgu ugledao svojega sina koji je imao drugačije tijelo i drugačiju narav od prijašnje. Sada je bio mirne ćudi, a duh mu bijaše utemeljen u spokoju. Ugledavši dva blistava bića, primjereno ih pozdravi i ponudi im da sjednu na stijenu. Nježnim i slatkim riječima reče: "O božanska bića, doista sam blagoslovljen što vas vidim!" Mudrac Bhrgu mu odgovori: "Saberite se, jer ti nisi čovjek ispunjen neznanjem!" U Šukri se je odmah probudilo sjećanje ranijeg postojanja koje on nakratko sagleda zatvorenih očiju.

Šukra: "*Vidim, prošao sam kroz brojna utjelovljenja i kroz bezbrojna iskustva boli i ugode, mudrosti i opsjene. Bio sam okrutan kralj, gramzljiv trgovac i isposnik lutilica. Nema ugode u kojoj nisam uživao, nema djelovanja koje nisam izveo, nema nesreće ili sreće koje nisam iskusio. Sada ne želim ništa, niti želim bilo što izbjeći. Neka sve ide prirodnim tijekom. Dodi oče, hajde da odemo tamo gdje stoji isušeno prijašnje tijelo*".

Uskoro su stigli do mjesta gdje je u procesu raspadanja ležalo tijelo Šukre, Bhrguovoga sina. Gledajući to, Šukra je jadikovao. "Ah pogledaj ovo tijelo koje su voljele i obožavale čak i nebeske *apsare*, ono je sada prebivalište crva i parazita. O tijelo! Ti si sada ležiš i doista me zastrašuješ. Čak se i divlje zvijeri boje tvoga groznog izgleda. Bez osjetilnosti, ovo tijelo ostaje u stanju potpune slobode o misli i zamisli. Oslobođeno demona duha ono više nije čak ni pod utjecajem prirodne nesreće. Oslobođeno šala nemirnog majmuna znanog kao duh, ovo je drvo, tijelo, palo isčupano s korijenom. Doista sam veoma sretan što mogu vidjeti to tijelo oslobođeno patnje u ovoj gustoj šumi pojavnog svijeta."

Šukra (sada kao Vasudeva) tugovao je samo za ovim tijelom rođenim od Bhrgua jer sva su ostala tijela bila su halucinacija ovog prvobitnog tijela Šukre, sina mudraca Bhrgua. Bez obzira je li čovjek mudar ili neznanica, tako dugo dok tijelo traje njegove se funkcije odvijaju u skladu s njegovom prirodom. Utjelovljena osoba također odgovarajuće funkcionira u svijetu, vezano ili nevezano. Razlika između tog dvojeg leži u mentalnim sklonostima. U slučaju mudrih postoji oslobođenje, a u slučaju neznanica postoji ropstvo. Tako dugo dok postoji tijelo, bol će biti bolna, a uгода ugodna, ali mudri nisu vezani ni za jedno od toga. Uživajući u ugodi i pateći u patnji čini se da se veliki ljudi ponašaju kao neznanice, iako su oni doista prosvjetljeni. Mudri se u društvu ponašaju prikladno, iako su unutar sebe slobodni od bilo kakve potrebe za prilagođavanjem.

Čuvši mladog isposnika Vasudevua kako tuguje nad sudbinom svoga prijašnjeg tijela, umiješalo se Vrijeme (Smrt) i reklo Šukri: "O Bhrguov sine! Napusti ovo tijelo i ponovno uđi u svoje prijašnje tijelo. Na kraju epohe ti ćeš se odreći toga tijela tako da nikada više ne budeš ponovno utjelovljen". Rekavši to, Kala je nestao s mjesta događaja.

Šukra je tako i učinio. U istom trenutku je tijelo Vasudevua palo i postalo lež. Mudrac Bhrgu pošćropio je tijelo Šukre svetom vodom, izgovarajući svete *mantr*e koje su imale moć

oživljavanja. Tijelo je postalo mlado i blistavo kakvo je bilo i ranije.

Šukra je ustao iz položaja u kojem je meditirao te se poklonio stopalima Brhgua. Bhrgu se je obradovao vidjevši svog sina ponovno probuđenog iz smrti. Osjećaj ljubavi je nadjačao čak i mudraca Brhgua. Ovo je prirodno tako dugo dok postoji tjelesna svijest. Tada su Bhrgu i Šukra izvršili pogrebne obrede nad tijelom bramanskog dječaka Vasudeve jer tako čine mudri ljudi štujući društvene običaje i tradicije.

Tijekom vremena Šukra je postao duhovni učitelj demona, a njegov otac, Bhrgu, postao je jedan od najviših mudraca.

To je priča o mudracu Šukri koji je zbog svoje zaljubljenosti u *apsaru* lutao bezbrojnim majčinskim utrobama.

Rama Sveti gospodine zašto se ne materijaliziraju želje drugih kao što se materijalizirala želja Šukre pri njegovu odlasku u Nebo.

Vašištha Šukrin je duh bio čist jer je to bilo njegovo prvo utjelovljenje. Taj duh nije bio opterećen nečistoćama prijašnjih utjelovljenja. Čist je onaj duh u kojem su sve želje u stanju mirovanja. Što god da takav čisti duh pomisli (*sankalpa*), to se materijalizira. Sve što se dogodilo Šukri moguće je i za svakog drugog koji ostvari stanje čistoga duha.

Šukru je podučavao njegov otac Bhrgu to je učenje uvjetovalo Šukrin duh koji je tada poizveo rezultate tog uvjetovanja. Samo kada se duh potpuno očisti od svih utjecaja i uvjetovanja on ponovno zadobiva svoju savršenu čistoću. Ta čistoća označava stanje oslobođenja.

Raznolikost koja je vidljiva u ovoj kreaciji, o Rama, samo je izvanjska raznolikost. Razvoj ili uništenje, evolucija ili involucija ima u svojoj osnovi i izvoru samo jednu beskonačnu svijest. Tijekom evlucije čini se da postoji očita raznolikost u jednoj beskonačnoj svijesti, u skladu sa zamislima koje se pojavljuju u toj svijesti. Te se zamisli zatim miješaju, stvarajući tako beskonačne varijacije ove raznolikosti. Neke se ne miješaju, no, doista se ove ideje pojavljuju u svakom atomu postojanja, a ovi atomi postoje neovisno jedan o drugom. Cjelokupnost postojanja znana je kao apsolutni *brahman*.

Svaki pojedinac vidi samo one predmete koji su duboko ukorijenjeni u njegovu duhu. Ako zamisli ne donose plodove, u duhu ostaje želja te slijedi niz rođenja koja odgovaraju tim neispunjenim zamislima. Ta vezanost stvara uvjerenje u zbilju rođenja i smrti i u zbilju tijela. Kada ovo uvjerenje prestane, prekida se slijed rođenja i smrti.

O Rama, drvo raste iz sjemena nakon što se sjeme uništi, ali *brahman* stvara svijet bez vlastitoga uništenja. Zato je nemoguće usporediti neusporedivi *brahman* s bilo čim i na bilo koji način. Dok su drvo itd. materijalne stvari koje je moguće odrediti, *brahman* je bitak bez imena i oblika. Sam je *brahman* to što postaje, tako se čini, raznolika priroda, Ipak, s druge strane on to ne postaje jer je vječan i bez promjene.

Kada se sebstvo vidi kao predmet, gledatelj se ne vidi i ne spoznaje. Tako dugo dok se opaža objektivni univerzum čovjek ne spoznaje sebstvo. Kada gledaš fatamorganu kao vodu ne opažaš dizanje vreloga zraka, ali kada opaziš vrelu vodu ne vidiš vodu u fatamorgani! Ako je jedno istinito, drugo nije.

Samo kada prestane podvajanje na gledatelja i gledano,

samo kada se dvoje vidi kao jedno, spoznata je istina. Ne postoji objekt koji bi po svojoj naravi bio potpuno drugačiji od subjekta. Ni subjekt, sebstvo, ne može biti viđeno kao objekt. U takvoj viziji nema podvojenosti.

Međutim, svaka *diva* doživljava u sebi sve što je u sebi prouzročila uz pomoć vlastite životne snage. O Rama, ugledaj okom unutarne mudrosti istinu, istinu da u svakom atomu postojanja postoje beskrajni pojavni svjetovi. Ovaj pojavni svijet nije drugo nego dugi san. Ova pojavnost slična snu ipak je istina tijekom razdoblja samoga sna.

U svakom je atomu potencijalno prisutno iskustvo svake vrste. Zato prestani sa svim zamislima o raznolikostima ili jedinstvu. Vrijeme, prostor, djelovanje i materija samo su različiti izrazi jedne beskonačne svijesti. Malo njih spozna da je svjetovna pojavnost koju vide u samima sebi iluzija i da ona nije ništa drugo nego jedna beskonačna svijest koja je jedina vječna istina. Zbog ove svijesti svijet se pojavljuje u *divi* i nastaje *diva za divom*, do beskonačnosti. Kada čovjek doživi istinu, oslobađa se iluzije. Istodobno se čovjekova želja za ugodom smanjuje. To je samo dokaz mudrosti. Slika vrča s nektarom nije nektar, niti je slika plamena vatra, a slika žene nije žena. Mudre su riječi samo riječi, a ne mudrost, ako nisu potkrijepljene odmakom, odsutnošću želje i ljutnje.

Oni koji promišljaju apsolutni *brahman*, postaju *brahman*. Zato se čovjek treba okrenuti onom koji je neograničen, neuvjetovan i beskonačan. Promišljajući oblik *apsare*, Šukra je bio zarobljen. Kada je spoznao čistoću sebstva, koje je čista svijest, odmah se oslobodio.

Rama Sveti gospodine, molim te objasni mi istinsku narav budnoga stanja i stanja sanjanja.

Vašištha U prva tri stanja svijesti trajno stanje znano je kao budno stanje, a ono koje je prolazno stanje je sanjanje. Tijekom svoga trajanja sanjanje poprima značajke budnoga stanja, a kada se spozna da je budno stanje po prirodi prolazno, ono poprima značajke sanjanja. Oboje su isto. Svijest koja je budna čak i za vrijeme dubokog sna i koja poput svjetla blista u budnosti i sanjanju jest transcendentalna svijesti, *turiya*.

Kada sjeme neznanja i iluzije ponovno počne klijeti, prva se pojavljuje misao "ja jesam". Tada čovjek opaža misaone oblike u duhu u stanju sanjanja. U to vrijeme nedjelovanje osjetilnih organa unutarne osjetila funkcioniraju i nastaje unutarnje opažanje. To je stanje sanjanja. Kada životna snaga ponovno pobudi osjetilne organe, nastaje bundost.

Rama Gospodine, kako duh uopće postaje onečišćen?

Vašištha To je prekrasno pitanje, Rama, ali sada nije pravo vrijeme da ga se postavi. Slušajući moje riječi, sigurno ćeš pronaći potpun i jasan odgovor na to pitanje. Da je duh nečist, iskustvo je svakoga tko teži za oslobođenjem. Ovisno o gledanju svatko ga opisuje drugačije.

Kao što zrak u dodiru s različitim cvjetovima preuzima na sebe njihov miris, tako i duh podržavajući različite zamisli preuzima na sebe njihove značajke, stvara njima prikladna tijela i kao energija koja potiče osjetila uživa u plodovima svojih vlastitih zamisli. Ponovno, duh je taj koji osigurava gorivo za djelovanje organima djelovanja. Duh je djelovanje i djelovanje je duh - ovo dvoje slično cvijetu i njegovu mirisu.

Uvjerjenost u duh uzrokuje djelovanje, a djelovanje jača uvjerenje.

Duh je uvijek posvećen *dharmi* (prirodni zakon), *arhi* (obilje), *kami* (sreća) i *mokši* (oslobođenje), ali svatko to shvaća drugačije i uvjeren je u pravilnost svoga shvaćanja.

Rama, vezivanje nije ništa drugo nego zamisao o predmetu. Ova zamisao je *maya*, neznanje, itd. Ona je očna mrena koja prekriva sunce istine. Neznanje stvara strah, strah opaža i to je opažanje iskrivljeno. Kada se čovjek u mraku približava praznom lavljem kavezu, on se boji. Isto tako čovjek u neznanju vjeruje da je zatočen u ovom praznom tijelu. Zamisao "ja" kao i "svijet", samo je sjena, a ne istina. Same te zamisli stvaraju "objekte" koji nisu ni istina ni neistina. Zato Rama, transcendiraj zamisli "ja", "ovo" i budi utemeljen u istini.

Samo kada duh postane slobodan od svih vezanosti, kada na njega ne utječu parovi suprotnosti, kada ga privlače objekti i kada je potpuno samoodnosan, neovisan o bilo kakvoj potpori, tada je oslobođen kaveza iluzije. Kada se sve sumnje smire i kada ne postoji ni oduševljenje ni depresija, tada duh blista kao pun mjesec.

Kada su nečistoće duha prestale postojati, u srcu se pojavljuju sve plemenite kvalitete i jednakomjernost vizije. Kao što se mrak raspršuje dizanjem Sunca i svjetovna se iluzija raspršava kada se u srcu pojavi sunce beskonačne svijesti. Takva se mudrost, koja je u stanju razvedriti srca svih bića u univerzumu, sve više očituje i širi. Ubzo, onaj tko je spoznao to što je jedino vrijedno spoznaje transcendiraju sva dolaženja i odlazanja, rođenje i smrt. Kada nema egoizma, u duhu nema zbrke i takav duh funkcionira prirodno. Kao što se valovi u oceanu podižu i spuštaju, svjetovi nastaju i iščezavaju. Ovo zavodi neznaalicu, ali i mudroga.

O Rama, istinu vidi onaj koji vidi tijelo kao proizvod pogrešna razumijevanja i kao izvor nesreće, i onaj tko zna da tijelo nije sebstvo.

Istinu vidi onaj koji vidi da se u ovom tijelu ugodna i bol doživljavaju zbog prolaznosti vremena i okolnosti u kojima je ono smješteno i da oni ne utječu na njega koji je sebstvo.

Istinu vidi onaj tko vidi da je on sam sveprisutna beskonačna svijest koja u sebi sadrži sve što se događa u bilo koje vrijeme, na bilo kojem mjestu.

Istinu vidi onaj tko zna da sebstvo, koje je fino kao milijunti dio vrha vlasi podijeljeno milijun puta, prožima sve.

Istinu vidi onaj tko vidi da nema nikakve podvojenosti između sebstva i ostalog i da jedno beskonačno svjetlo svijesti postoji kao jedina zbilja.

Istinu vidi onaj tko vidi da je nedvojna svijest koja nastanjuje sva bića, svemoguća i sveprisutna.

Istinu vidi onaj tko nije zaveden razmišljanjem da je on tijelo koje je podložno bolesti, strahu, nemiru, starosti i smrti.

Istinu vidi onaj tko vidi sve predmete nanizane u sebstvu kao bisere nanizane o niti i tko zna "ja nisam duh".

Istinu vidi onaj tko vidi da je ovo sve brahman, a ne "ja" ni "drugi".

Istinu vidi onaj tko vidi sva bića u tri svijeta kao svoju vlastitu obitelj, dostojnu njegove naklonosti i zaštite.

Istinu vidi onaj tko zna da postoji jedino sebstvo i da objektivnost nije zbilja.

Ni pod ikakvim utjecajem nije onaj tko zna da su ugodna, bol, rođenje, smrt itd. samo izrazi sebstva.

Čvrsto je utemeljen u istini onaj tko osjeća "što bih trebao postići, čega bih se trebao odreći, kada je sve ovo samo sebstvo".

vo".

Pozdravi ostvarenom staništu najviše plemenitosti, onom tko je ispunjen vrhunskom spoznajom da je cijeli univerzum doista *brahman*, koji ostaje bez promjene tijekom cijele prividne kreacije, postojanja i rastvaranja univerzuma.

Rama, onaj koji stupa najvišom stazom, iako prebiva u ovom tijelu koje se dalje vrti kao lončarevo kolo potaknuto prošlim djelovanjem, nije onečišćen djelovanjem koje treba izvršiti. U njegovu slučaju, tijelo postoji zbog ugone i zbog oslobođenja, on u njemu ne doživljava nesreću.

Za neznaalicu je ovo tijelo izvor patnje, ali za prosvjetljenog ono je izvor beskonačnog veselja - a kada završi životni vijek, on to uopće ne smatra gubitkom. Jer tijelo prenosi čovjeka ovim svijetom kojim se on kreće slobodno i s veseljem, tijelo se smatra *vozilom mudrosti*. Mudroga čovjeka tijelo ne dovodi u iskušenja požude i pohlepe, niti ne omogućava da ga preplavi neznanje ili strah. Utjelovljeno biće lagano dolazi u dodir s tijelom dok ono traje, ali nije pod njegovim utjecajem kada jednom ode, kao što zrak dodiruje vrč koji postoji, ali ne dodiruje onaj koji ne postoji.

Mudar čovjek, oslobođen svih sumnji, u kojem ne postoji ograničenost, vrhunski vlada tijelom. Zato treba napustiti svaku želju za ugodom i doći do mudrosti. Samo discipliniran duh doista doživljava sreću. Kada se zarobljen kralj oslobodi, uživa i u korici kruha. Kralj koji nije bio zarobljen ne uživa toliko, čak ni dobitkom drugog kraljevstva. Stoga, mudar teži vlastitim nastojanjem zavladaati svojim duhom i osjetilima. Takva je pobjeda daleko veća od pobjede nad izvanjskim neprijateljima.

O Rama, u velikom carstvu znanom kao strašan pakao, zla djela lutaju kao moćni slonovi u vrijeme parenja. Osjetila koja su odgovorna za ova djelovanja snabdjevena su ogromnom zalihom želja. Zato je osjetila teško nadvladati. Ta nezahvalna osjetila na kraju uništavaju tijelo - svoje prebivalište i uporište.

Međutim, onaj tko je opremljen mudročću sposoban je obuzdati želje, a da ne naštetiti svom postojanju, kao što omča obuzda slona i pri tom ne šteti njegovu postojanju. Blaženstvo mudroga čovjeka koji drži pod nadzorom svoja osjetila neusporedivo je veće od užitaka kralja koji upravlja kraljevstvom. Inteligencija prvoga postaje sve jasnija jer je prestala njegova želja za osjetilnom ugodom. Želje nestaju u potpunosti tek kada se ugleda najviša istina.

Mudrom je duh poslušni sluga, dobar savjetnik, sposoban zapovjednik osjetila, ugodna žena, otac zaštitnik i pouzdan prijatelj. Tako ga sam duh prinuđuje na dobra djela.

Priča o Dāmi, Vyāli i Kaṭi

O Rama, budi utemeljen u istini i živi u slobodi, u stanju u kojem duh nije gospodar, već sluga. Nemoj se ponašati kao *asure* Dama, Vyala i Kata čiju ću ti priču sada ispričati.

U donjem svijetu (*Patali*) živio je moćan *asura* po imenu Šambara. Bio je majstor *maye*. Stvorio je čarobni grad. Bio je strah i trepet za bogove neba. Jednom je osramotio Devendru. Da bi mu se osvetili *deve* (bogovi su iskoristili priliku i uništili njegovu vojsku. Razljučen, demon je moćnom vojskom napao nebo (*deva loka*). Bogovi su se sakrili u pećinama planine Meru, u strahu od njegovih čarobnih moći. Tako ih demon nije mogao savladati. Nakon nekog vremena ojačani uništili su njegovu vojsku. Na to je Šambara pomoću svojih čarob-

jačkih moći stvorio Damu, Vyalu i Katu.

Ta tri demona nisu imala prethodne inkarnacije i zato su bili slobodni od bilo kakve vrste mentalnog ograničenja i uvjetovanja (*vasana*). Nisu poznavali strah, sumnju niti imali nekih drugih sklonosti. Nisu bježali pred neprijateljem jer se nisu bojali smrti, nisu poznavali značenje rata, pobjede ili poraza. Doista, nisu bili samostalne *dive*, već djelotvorne projekcije *asure* Šambare, slični robotima.

Demon Šambara poslao je svoju silnu vojsku, pod vodstvom tri nepobjediva demona, da se bori s bogovima. Slijedila je ljuta bitka u kojoj su *asure* pobjeđivali. Bogovi su se obratili Stvoritelju Brahmi i zamolili ga da pronade način za uništenje tri demona.

Brahma O bogovi, Šambara sada ne može biti uništen. Mudro je stoga da se povučete iz bitke i počekata tisuću godina. Tijekom vremena će se, zbog njihove upletenosti u ratu, kod tri demona pojaviti osjećaj ega. Tada će biti ovisni o ograničenjima i uvjetovanjima te će steći pritajene sklonosti. Sada su potpuno bez osjećaja ega i njegovih pratioca, ograničenja, uvjetovanja i sklonosti.

Oni u kojima ne postoji osjećaj ega i ono što ga prati, ne znaju ni za želju ni za bijes i stoga su nepobjedivi. Onoga tko je vezan osjećajem ega i uvjetovanim duhom, čak i ako se smatra velikim čovjekom ili čovjekom velikog znanja, može poraziti čak i dijete. Doista, zamisli "ja" i "moje" su pohlepna prebivališta tuge i patnje. Porazen može biti samo onaj čiji je duh ograničen. Ako ograničenje ne postoji, čak i komarac postaje nepobjediv.

Vašiṣṭha Brahma je zaključio: "Činite što možete da biste u stvorili demonima osjećaje "ja" i "moje". Kako su oni bića neznanja brzo će zagristi ovaj mamac. Tada ih lako možete poraziti."

Rekavši to, stvoritelj Brahma je nestao. Bogovi su se neko vrijeme odmarali i uz stalne okršaje pripremali su se za odlučujući napad na demone.

Neprekidna upletenost u borbi stvorila je u trojici vođa demona temeljnu zamisao "ja jesam". Kao što zrcalo odražava predmet koji se drži blizu njega i čovjekovo se ponašanje odražava kao osjećaj ega u njegovoj svijesti. Međutim, ako se ovo ponašanje "drži na udaljenosti" od svijesti i nema poistovječenja s takvim ponašanjem, osjećaj ega se ne pojavljuje.

Jednom kada se ovaj osjećaj ega pojavi brzo slijedi želja za produljenjem života u tijelu, stjecanjem bogatstva, zdravljem, ugodom itd.

Ove su želje jako oslabile njihovu samoodnosnost. Iz toga se pojavila zbrka u njihovim umovima, iz koje je slijedilo "ovo je moje", kao primjerice "ovo je moje tijelo". To dalje neminovno rezultira nedjelotvornošću i nesposobnošću provođenja vlastitog djelovanja. Jako su zavoljeli hranu i piće. Predmeti su im počeli davati osjećaj ugone i tako ih lišili njihove slobode. Postali su ovisni i objektodnosni. Gubitkom slobode otišla je njihova hrabrost i osjećali su strah. Strašno su se zabrinuli pri samoj pomisli "umrijet ćemo u ovom ratu".

Bogovi su iskoristili tu situaciju i napali *asure*. Tri demona, obuzeti strahom od smrti, pobjegoše. Kada je demonska vojska vidjela da su njihovi nepobjedivi zaštitnici pobjegli prije nego što su ih bogovi napali, izgubili su hrabrost. Ponovna borba između vojski bogova i demona bila je još strašnija od prethodne i u njoj je palo tisuće i tisuće

asura.

Kada je Šambara čuo da su bogovi porazili njegovu vojsku, bio je gnjevan. Bojeći se njegova gnjeva, tri su stvorena demona pobjegla i pronašla utočište u najnižem svijetu.

Iako su demoni Dama, Vyala i Kata bili slobodni od ciklusa rađanja i umiranja, zbog nastanka ega postali su ovisni o rođenju i smrti. Nakon brojnih inkarnacija u različitim poluljudskim prostorima sada žive kao ribe u jezeru u Kašmiru.

Rama O sveti mudračo, molim te reci mi kada će i kako tri demona postići oslobođenje.

Vašiṣṭha Rama, kada čuju ovu priču i prisjete se svoje vlastite naravi kao čiste svijesti, bit će oslobođeni.

Tijekom vremena nastat će grad po imenu Adhiṣṭhana u središnjem dijelu kraja poznatog kao Kašmir. U središtu tog grada bit će brežuljak čiji će vrh biti znan kao Pradyumna. Tu će biti visoka građevina. U jednom će se kutku te građevine demon Vyala roditi kao vrabac.

U toj će građevini stanovati kralj po imenu Yaśaskar. Demon Dama rodit će se kao komarac i prebivati u šupljini jednog od stupova palače.

U istom gradu će postojati palača znana kao Ratnavali-hara u kojoj će stanovati ministar po imenu Narasiṃha. Demon Kata rodit će se kao ptica (*myna*) i živjeti u toj palači.

Jednog će dana ministar Narasiṃha pripovijedati priču o tri demona - Dami, Vyali i Kati. Slušajući je, *myuna* će se prosvjetliti. Sjetit će se da njegov prvobitni identitet nije ništa drugo do čarobna kreacija demona Šambare. Demon Kata će tako postići oslobođenje.

Drugi ljudi prepričavati će ovu priču, pa će vrabac isto tako postići oslobođenje.

Na isti će način i komarac - demon Dama, čuvši ovu priču doći do oslobođenja.

To je priča, o Rama, o Dami, Vyali i Kati, koji su zbog svog osjećaja ega i svojih želja pali u pakao ponovnih rođenja i smrti. Sve ovo nije ništa drugo nego igra neznanja i iluzije. Sve su ove zamisli o "ja" i "ti", o Rama, nezbiljske.

Doista, čista je svijest ta koja podržava nečiste zamisli o "ja jesam". Zaigrana kakva već jest, čak i ne odričući se svoje naravi kao svijesti, doživljava iskrivljeni odraz sebe u sebi. Iako je taj iskrivljen odraz doista nezbiljski, osjećaj ega (ja jesam) vjeruje da je zbiljski i biva zaveden.

O Rama, oni koji su utemeljeni u stanju oslobođenja, kako je objašnjeno u vedskim spisima, sigurno prelaze ovaj ocean svjetovne pojavnosti kako njihova svijest raste prema sebstvu. Ali oni koji su uhvaćeni u mrežu rasprava, koje samo stvaraju patnju i zbrku, proigravaju svoje najveće dobro. Čak i u slučaju staze pokazane u spisima, samo izravno iskustvo vodi čovjeka najsigurnijim putem do vrhunskoga cilja.

Što drugo ostaje od pohlepna čovjeka osim šake pepela? Ali onaj tko gleda na svijet kao na nešto što nije vrijednije od vlati trave, nikada ne dolazi na dohvat patnje. Onoga tko je potpuno spoznao beskonačno, štite božanstva. Onaj tko je kreposnim životom stekao dobar ugled, dobiva sve što nije do tada dobio i oslobođen je nesreće. Samo onaj može biti smatran ljudskim bićem tko se nezadovoljan svojim vrlinama predaje učenju koje je čuo i tko teži stazi istine. Drugi su životinje pod ljudskom maskom.

U svemu onome što se može uživati već se uživalo, sve

ono što se mora vidjeti, već je viđeno. Što je onda u ovom svijetu novo, što bi mudar čovjek trebao tražiti? Zato bi čovjek trebao biti predan obavljanju svoje dužnosti, kako to nalažu vedski spisi, napustivši svaku želju za ugodom.

Pridržavajući se zapovijedi vedskih spisa, čovjek treba strpljivo čekati savršenu zrelost koja dolazi u svoje pravo vrijeme. Spriječi negativne sklonosti proučavajući ovaj vedski spis oslobođenja. Postojano istražuj prirodu istine, znajući da "ovo nije ništa drugo nego odraz". Nemoj da te vode drugi. Samo su životinje vodene od drugih. Probudi se iz drijemeža neznanja. Probudi se i teži prestanku starenja i smrti.

Bogatstvo je majka zla. Osjetilna ugoda izvor je boli. Nesreća je najbolja sreća. Ako te se svi odreknu, to je pobjeda. Život, čast i plemenite kvalitete cvjetaju i donose ostvarenje onome čije je vladanje i ponašanje dobro i prijazno, koji je predan osami i koji ne čezne za ugodama svijeta što vode u patnju.

O Rama, svako se revno nastojanje uvijek okruni ostvarenjem. Zato ne odbacuj ispravno nastojanje. Izvaži vrijednost krajnjega rezultata i sigurno ćeš otkriti da jedino samospoznaja može potpuno uništiti svaku bol i ugodu. Zato revno nastojanje valja usmjeriti jedino prema samospoznaji. Oslobođi se svih zamisli o predmetnosti koju je u tebi stvorila želja traganja za ugodom. Postoji li ikakva sreća koja nije onečišćena nesrećom?

Tako sam ti objasnio na mnogo načina osnovnu nezbilju svijeta kao objekta opažanja. Svijet nije ništa drugo već čisti prostor svijesti. Kada u skladu sa svojom vlastitom prirodom otvara i zatvara oči, nastaje ono što je znano kao stvaranje i rastvaranje univerzuma.

Neispravnom razumijevanju, "ja" (*ahamkara*) izgleda kao nečista zamisao u beskonačnoj svijesti. No kada se "ja" pravilno razumije, njegovo se značenje doživljava kao beskonačna svijest. Kada se ova istina otkrije čovjeku čistoga duha, njegovo se neznanje odjednom rasprši. Drugi se drže svoje vlastite neistine zamisli, kao što se dijete drži zamisli o postojanju utvare.

Kada čovjek spozna lažnost "ja" kao odvojenog entiteta, kako može vjerovati u druge zamisli (kao što su nebo, pakao itd.) koje su vezane uz njega? Čežnja za nebom, čak i oslobođenjem, javlja se u čovjekovu srcu samo tako dugo dok se doživljava "ja" kao entitet. Dok traje "ja", u životu postoji jedino nesreća; čovjek se "ja" zamisli može osloboditi samo samospoznajom.

Međutim, viši oblik "ja", proširen do neograničenosti, koji stvara osjećaj "ja sam jedno s čitavim univerzumom, ne postoji ništa osim mene", spoznaja je prosvjetljene osobe. Druga je vrsta "ja" čovjekov osjećaj da je "ja" krajnje fino i atomske strukture i stoga različito i neovisno o svemu u ovom univerzumu. Tome se također ne može prigovoriti jer vodi do oslobođenja. No ranije opisano "ja" predstavlja čovjeka čije se sebstvo poistovjećuje s tijelom i mora se odlučno odbaciti. Postojanim njegovanjem višeg oblika "ja", niži oblik nestaje.

Samospoznat se čovjek tada može baviti svakojakim djelovanjem ili ostati u osami. On nikako ne propada.

O Rama, nakon što su tri demona Dama, Vyala i Kata napustila Šambaru, on je shvatio da su oni glupo prihvatili egostične zamisli i tako propali. Zato je odlučio stvoriti druge demone, no ovoga puta obdarene samospoznajom i mudročću, kako ne bi pali u istu zamku ega.

Priča o Bhīmi, Bhāsi i Drdhi

Šambara je potom, svojom čarobnjačkom moći, vještinom *maya vidye*, stvorio tri druga demona znana kao Bhima, Bhasa i Drdha. Oni su bili sveznajući i obdareni samospoznajom. Bili su potpuno bez strasti i bez grijeha. Smatrali su da cijeli univerzum nije vrijedniji od vlati trave.

Počeli su se boriti s vojskom bogova. Unatoč duga ratovanja u njima se nije pojavio ego. Kad god bi se trag ega pojavio u svijesti, obuzdali bi ga samoispitivanjem "Tko sam ja"? Zato su bili oslobođeni straha i smrti, lišeni osjećaja "ja čini ovo" i djelovali su kako im bijaše dodijeljeno od njihova gospodara Šambare. Brzo su porazili vojsku *deva*. Bogovi su pobjegli i zatražili spas kod Gospodina Višnu. On ih je utješio i obećao im svoju pomoć.

Nakon toga se sam Gospodin Višnu borio protiv demona Šambare. Ubijen od Višnu, demon je odmah dosegao prebivalište Višnu. Višnu je također oslobodio tri demona, Bhimu, Bhasu i Drdhu.

O Rama, ropstvo je uvjetovan duh. Oslobođenje je neuvjetovan duh. Uvjetovanje i ograničenje duha postupno nestaje sagledavanjem i spoznajom istine. Kada uvjetovanost nestane, čovjekova svijest postiže vrhunski spokoj, kao kada plamen svjetiljke prestane gorjeti. Spoznaja da je "samo sebstvo sve, o čemu god da se pomisli", jasno je opažanje. "Uvjetovanje" i "duh" tek su riječi bez odgovarajuće zbilje. Kada se ispita istina, one gube značenje. To je jasno opažanje. Kada se ono pojavi, nastaje oslobođenje.

Dama, Vyala i Kata ilustriraju duh koji je ograničen egom, Bhima, Bhasa i Drdha ilustriraju duh koji je slobodan od uvjetovanja ili ega. O Rama, ne budi kao prvi, nego budi kao ovi drugi. To je razlog zašto sam ti ispričao tu priču, moj dragi i inteligentni učenice. O Rama, istinski su junaci oni koji su duh kojim vladaju neznanje i iluzija stavili pod nadzor. Takav je nadzor duha jedini način kojim čovjek može ukloniti patnje ovog pojavnog svijeta, tj. beskrajni ciklus rođenja i smrti. Sada ću ti objasniti bit cijele mudrosti. Slušaj i neka ona ispuni cijeli tvoj život. Ropstvo je čežnja za ugodom, a njezino napuštanje predstavlja oslobođenje.

Rama Gospodine, beskonačna svijest je transcendentalna. Molim te, reci mi kako u njoj postoji ovaj univerzum.

Vašištha O Rama, ovaj univerzum postoji u beskonačnoj svijesti kao što valovi potencijalno postoje u mirnom moru. Beskonačna svijest je nečitovana, a ipak sveprisutna, kao prostor koji očito posvuda postoji. Kao što se može reći da odraz objekta u kristalu nije zbiljski niti potpuno nezbiljski, isto tako se ne može reći da je ovaj univerzum, koji se odražava u beskonačnoj svijesti, zbiljski ili nezbiljski. Ponovno, kao što prostor nije pod utjecajem oblaka koji njime plove, tako i beskonačna svijest nije pod utjecajem i dodiranjem univerzuma koji se pojavljuje u njoj. Kao što se svjetlo zapaža kroz sredstvo koje lomi zrake svjetlosti, isto se tako i beskonačna svijest otkriva kroz ova različita tijela. Ona je po svojoj biti bez imena i bez oblika, no imena se i oblici pripisuju njezinim odrazima. Svijest odražena u svijesti blista kao svijest i postoji kao svijest. Ipak, u čovjeku neznanja javlja se zamisao da je nešto nastalo i da postoji nešto drugo od svijesti.

Ova svijest nije stvorena, niti nestaje. Ona je vječna, a svjetlovna joj je pojavnost pridodana kao valovi u odnosu na

more. U toj svijesti, kada se odrazi u sebi, nastaje zamisao "ja jesam" koja uzrokuje raznolikosti poput prostora. Ista svijest omogućava sjemenu da proklije, kao zrak ona privlači klicu, kao voda ona je hrani, kao zemlja ona je učvršćuje, a kao svjetlo svijesti sama otkriva novi život. Svijest je ta koja se u sjemenu u svoje pravo vrijeme, očituje kao plod.

Tako ova svjetovna pojavnost dolazi i odlazi kao sama priroda beskonačne svijesti. Ne razlikujući se od beskonačne svijesti, ovaj pojavni svijet ima uzajamno uzročan odnos s njom - nastaje u njoj, postoji u njoj i stapa se s njom. Iako neuznemirena kao duboki ocean, ipak je nemirna poput valova na površini. Poput pijanca koji vidi sebe drugom osobom, ova svijest, postajući svjesna sebe, smatra se za nešto drugo.

Ovo sebstvo, vrhunski *brahman* koji prožima sve, jest ono što ti omogućuje da doživiš zvuk, okus, oblik i miris, o Rama. Transcendentalno je i sveprisutno, nedualno i čisto. U njemu čak ni ne postoji zamisao o drugom. Cijela ova raznolikost postojanja i nepostojanja, dobra i zla, isprazna je imaginacija neznanica. Nije važno govori li se da se ova imaginacija temelji na nesebstvu ili sebstvu.

O Rama, osjećaj djelovanja (zamisao "ja činim") koja uzrokuje sreću i nesreću, ili koja uzrokuje stanje yoge, u očima mudrog je izmišljotina. Međutim, za neznanicu to je zbilja. Ova zamisao nastaje kada duh, potican sklonostima, teži nešto postići. Rezultat djelovanja se tada pripisuje njemu. Kada isto djelovanje donese iskustvo ostvarenja, nastaje zamisao "ja uživam u ovom". Mudar čovjek, čak i dok djeluje u ovom svijetu, nije vezan za plodove djelovanja. On dopušta da se djelovanja dešavaju u njegovu životu, no ne vezuje se za njih, bez obzira na rezultat. On rezultat ne smatra drugačijim od svojega sebstva. Ali takav stav nema onaj tko je utonuo u promjenjiva mentalna stanja.

Duh je jedini koji djeluje. Duh je, a ne tijelo, činitelj. Sam duh je ovaj pojavni svijet. Ovaj pojavni svijet je nastao u njemu i počiva u njemu. Kada predmeti, baš kao i duh koji ih doživljava, postanu mirni, preostaje samo svijest.

Mudri tumače da duh prosvjetljenog nije u stanju blaženstva, niti je lišen blaženstva. Nije u pokretu niti miruje, nije zbiljski ni nezbiljski, već se nalazi između ove dvije tvrdnje. Njegova neuvjetovana svijest blaženo igra svoju ulogu u ovom pojavnom svijetu kao na pozornici. Ne podržava čak ni zamisao o oslobođenju, kao ni zamisao o ropstvu. On vidi sebstvo i samo sebstvo.

O Rama, pošto je apsolutni *brahman* svemoguć, njegova se beskonačna moć pojavljuje kao ovaj vidljivi univerzum. Sve različite kategorije, zbilja, nezbilja, jedinstvo, raznolikost, početak i kraj, nalaze se u *brahmanu*.

Rama Gospodine, *brahman* je slobodan od patnje, a ipak je to što je izronilo iz njega univerzum prepun patnje. Kako je to moguće?

Valmiki Čuvši to pitanje Vašiṣṭha je razmišljao ovako: "Očigledno, Ramino razmišljanje nije kako bi trebalo biti jer postoji još nečistoća u njegovu duhu. Ako je duh čist, on odmah shvaća istinu. Zato se govori da onaj tko tumači: "Sve ovo je *brahman*" nekom tko je neznanica ili poluprobuden, odlazi u pakao. Mudar bi najprije trebao ohrabrivati svoje učenike da postanu utemeljeni u samonadzoru i spokoju. Zatim bi učenik trebao biti dobro ispitan prije nego mu se preda znanje o istini".

Vašiṣṭha Sam ćeš otkriti istinu je li *brahman* oslobođen patnje ili ne. Ili će ti ja pomoći tijekom vremena da je razumiješ.

O Rama, ova cijela kreacija pojavnog svijeta nije drugo do slučajno očitovanje namjere svemoguće svjesne energije (*čit śakti*) beskonačne svijesti ili *brahmana*. Sama namjera se zgušnjava i uzrokuje u duhu tako zamišljenu zbilju. Duh odmah oživljava tvarnost kao objektivno područje. Na tom stupnju nastaje zamisao ove kreacije kao da je zbilja napustila svoju temeljnu i istinsku prirodu čiste svijesti.

Ova beskonačna svijest prividno vidi u sebi čistu prazninu, a svjesna energija (*čit śakti*) nakon toga stvara prostor. U toj se svjesnoj energiji tada javlja namjera umnožavanja. Ta se namjera naziva stvaratelj *Brahma* sa svojom pratnjom drugih živih bića. Tako se u prostoru beskonačne svijesti pojavljuje svih četrnaest svjetova (*loka*), sa svojim beskrajno raznolikim bićima - neka su utonula u gusti mrak, neka su vrlo blizu prosvjetljenja, a neki u punom prosvjetljenju.

U ovom svijetu, o Rama, između mnogih prostora živih bića, samo su ljudska bića sposobna da ih se poduču o naravi istine. Čak su i među ovim ljudskim bićima mnogi opsjednuti patnjom i iluzijom, mržnjom i strahom. Sve ovo će sada detaljno obraditi.

No cijela ova priča, o onom tko je stvorio ovaj svijet i kako je stvoren, predočena je samo u svrhu sastavljanja vedskih spisa i njihova izlaganja. Ona se ne temelji na istini. Preobrazbe koje se pojavljuju u beskonačnoj svijesti ili ustrojstvo kozmičkog bitka doista se ne zbivaju u njoj, iako se tako čini. Ne postoji ništa drugo osim beskonačne svijesti, čak ni u zamišljaju! Misliti o tom bitku kao stvaratelju i o univerzumu kao stvorenom, apsurdno je. Ako se jedna svjetiljka upali od druge među njima ne postoji odnos stvoritelj-stvoreno. Vatra je jedna. Kreacija je tek riječ, ona nema odgovarajuće stvarne zbilje.

Svijest je *brahman*, duh je *brahman*, um je *brahman*, jedino *brahman* je zbilja. Zvuk ili riječ je *brahman* i sam *brahman* je građa cijele zbilje. Doista je sve *brahman*, u zbilji svijet ne postoji.

Tek kada se odstrani prljavština, zbilja postaje očita. Tek kada se rasprši mrak noći, objekti koji su bili prikriiveni mrakom postaju vidljivi. Isto tako, kada se rasprši neznanje spoznaje se istina.

Rama Gospodine, kako u beskonačnoj svijesti uopće može postojati namjera mnogolikosti?

Vašiṣṭha O Rama, vidjet ćeš ljepotu istine moga izlaganja kada ostvariš viziju istine. Opisi kreacije daju se u vedskim spisima u svrhu podučavanja učenika. Kada spoznaš to što se riječima opisuje, prirodno ćeš napustiti čarobnjaštvo riječi. U samoj beskonačnoj svijesti ne postoji ni namjera ni zlo iluzije, ona je sama ispred tebe kao svijet.

Ona se može spoznati samo kada neznanje nestane. Neznanje neće prestati drugačije nego uz pomoć učenja koje leži u primjeni ovih riječi i opisa. Ovo neznanje nastoji sebe uništiti i zato traži svjetlo istinske spoznaje. Oružje se uništava drugim oružjem, nečistoća čisti nečistoću, otrov liječi otrov, a neprijatelje uništavaju njihovi neprijatelji. Isto se tako i ova *maya* (opsjena) raduje svom uništenju. U trenutku kada postaneš svjestan *maye*, ona nestaje.

Neznanje neće otići bez samospoznaje. A samospoznaja nastaje meditacijom i dubokim proučavanjem vedskih spisa.

Što god da je prapočelo ovoga neznanja, sigurno je da i ono počiva u sebstvu. Zato, o Rama, ne istražuj "Kako se pojavilo ovo neznanje" nego istražuj "Kako ću ga se osloboditi?" Kada neznanje ili *maya* prestane postojati, tada ćeš znati kako se pojavilo. Spoznat ćeš da ovo neznanje nema zbiljsko postojanje.

Ponovno ću ti objasniti način na koji se beskonačna svijest pojavila kao *diva* i sve ostalo u svezi toga. Vidiš da je ocean na mjestima miran, a na drugim mjestima nemiran. Isto se tako čini da beskonačna svijest na nekim mjestima obuhvaća mnogolikost, iako je u sebi nepodijeljena. Prirodno je za svemoguću beskonačnu svijest da se očituje u svoj svojoj beskonačnoj slavi.

Očitovanje svemoguće beskonačne svijesti stupa u savez s vremenom, prostorom i uzročnošću koji su nužni za njezino očitovanje. Iz toga slijedi beskonačnost imena i oblika. Ali sva se ova prividna očitovanja u zbilji ne razlikuju od beskonačne svijesti. Izraz beskonačne svijesti koji se dovodi u odnos s očitovanjem imena i oblika, vremena, prostora i uzročnosti, znan je kao "znalac polja" ili svijest koja svjedoči. Tijelo je polje. To što zna ovo polje iznutra, izvana i u svim njegovim izrazima, znalac je polja ili svijest koja svjedoči. Ta svijest koja svjedoči postaje uključena pritajenim sklonostima i razvija osjećaj ega. Neznalica tada napušta svako ispravno razmišljanje ili istraživanje istine i dragovoljno prihvaća neznanje umjesto blaženstva.

Ovo slučajno očitovanje moći beskonačne svijesti izgleda kao milijuni raznovrsnih bića u ovom univerzumu. Ova su beskrajna bića uhvaćena u vlastitu mrežu mentalnog uvjetovanja. Nalaze se u svakoj zemlji i na svakom mjestu univerzuma, u svakoj situaciji koja se može zamisliti.

Neka od njih dio su nove kreacije u ovoj epohi, druga su mnogo starija. Neka su se inkarnirala tek nekoliko puta, druga su prošla bezbroj inkarnacija. Neka su oslobođena, druga su utonula u strašnu patnju. Neka su nebesnici, neka polubogovi, a neka su božanstva koja vladaju ovim očitovanim univerzummom. Neka su *asure*, a druga zlodusi. Neka su članovi četiriju kasta ljudskih bića, a druga su članovi primitivnih neciviliziranih plemena.

Neka su u obliku biljaka i trava, druga se pojavljuju kao korijenje, plodovi i lišće. Neka imaju oblik puzavaca, a neka žive kao cvijeće. Neka su kraljevi i njihovi ministri, odjeveni kraljevskim ruhom. Druga su odjevena u dronjke i koru drveta zbog toga što su pustinjaci ili pak prosjaci.

Neka su zmije, neka insekti, a neka životinje poput lavova, tigrova itd. Neka su ptice, druga su slonovi i magarci.

Neka su sretna, a neka nesretna. Neka su u Nebu, druga su Paklu. Neka su u regiji zvijezda, druga su u rupama umirućeg drveta. Neka žive među oslobođenim mudracima, druga su već oslobođeni mudraci koji su se uzdigli iznad tjelesne svijesti. Neka su obdarena prosvjetljenom inteligencijom, neka su krajnje glupa.

O Rama, kao što u ovom univerzumu postoje bezbrojna bića različitih vrsta, u drugim univerzumima postoje slična bića s različitim tijelima, prilagođena tim univerzumima.

No, sva su ona vezana vlastitim mentalnim uvjetovanjem. Ta bića lutaju ovim univerzummom, ponekad uzvišena, ponekad degradirana, a smrt se igra njima kao loptom. Robujući svojim bezbrojnim željama i vezanostima i ograničena mentalnim uvjetovanjima ona sele iz jednoga tijela u drugo. Tako nastavljaju sve dok ne spoznaju istinu

vezanu za njihovo sebstvo koje je beskonačna svijest. Nakon ostvarenja te samospozaje, oslobađaju se iluzije i više se nikada ne vraćaju na ovu ravan rođenja i smrti.

Ono što nije postojalo na početku i ono što će prestati postojati na kraju, nije zbilja ni u sredini (sadašnjosti). Ono što postoji na početku i na kraju, zbilja je i u sadašnjosti. Shvati, "sve ovo je nezbiljsko, uključujući i mene" i u tebi neće biti patnje, ili shvati "sve ovo je zbiljsko, uključujući i mene" i ni tada te patnja neće dohvatiti.

Spoznavši da cijeli univerzum, uključujući čovjekovo bogatstvo, ženu, sina itd., nije ništa drugo nego kreacija duha, čovjek ne pati kada su oni izgubljeni, niti ne osjeća oduševljenje kada oni napreduju. Ako nezbiljska pojavnost nestane, što čovjek gubi? Ako je to potpuno nezbiljsko, kako onda uopće može biti uništeno? S druge strane, ispravno bi bilo osjećati nesreću kada oni napreduju jer takav napredak može ojačati čovjekovo neznanje. Zato ono što u budali stvara vezanost i želju, u mudrom stvara nevezanost i ravnodušnost.

Priroda mudrog čovjeka nije da želi iskustva koja ne može dobiti bez napora, već da iskusi ona koja su već sama stigla.

Ako je čovjek u mogućnosti da odvikne duh od čežnje za osjetljivom ugodom na bilo koji način, spašen je od utapanja u oceanu iluzije. Onaj tko je spoznao jedinstvo s cijelim svemirom i koji se tako uzdigao iznad želja "za" i "protiv", nikada nije zaveden.

Zato, o Rama, spoznaj to sebstvo ili beskonačnu svijest koja prožima i transcendirira nezbiljsko i zbiljsko. Tada ne poseži ni ne odbacuj ono što je unutra ili izvan. Mudrac koji je utemeljen u takvoj samospoznaji, oslobođen je svake vrste iskrivljenja, mentalnog uvjetovanja ili samoograničenja. On je poput neba ili prostora, nedodirnut onim što se događa u njemu.

O Rama, u ovom oceanu mentalnog uvjetovanja, onaj tko je našao splav samospoznaje spašen je od utapljanja. Tko ne nade splav, nesumnjivo će se utopiti. Zato, o Rama, ispitaj prirodu sebstva inteligencijom oštrom kao britva i tada prebivaj utemeljen u samospoznaji. Sve moći povezane s duhom, uz pomoć kojih je svijet nastao, nalaze se u beskonačnoj svijesti. Zato su mudraci tumačili da je duh svemoguć.

Živi kao što žive mudraci u samospoznaji. Oni poznaju beskonačnu svijest i svjetovnu pojavnost. Zato se oni ne vezuju niti se odriču djelovanja u ovom svijetu. I ti si Rama došao do samospoznaje, tvoj duh je spokojan.

Priča o Dāsūri

O Rama, oni koji se bave različitim poslovima u ovom svijetu, težeći za ugodom i moći, ne žele spoznati istinu koju očigledno ne vide. Onaj tko je mudar, ali ne drži pod punim nadzorom sklonosti svojih osjetila u potrazi za ugodom, vidi istinu i vidi iluziju. No tko je jasno razumio prirodu svijeta i *dive* i koji se odlučno odrekao svjetovne pojavnosti kao zbilje, oslobođen je i više se ne rada. Neznalica teži dobrobitima tijela, a ne sebstva. Nemoj biti neznalica o Rama, već budi mudar.

Da bih ovo ilustrirao, ispričat ću ti zanimljivu legendu. U zemlji zvanoj Magadha, punoj zabavnih vrtova, živio je mudrac po imenu Dašura. Bio je velik i učen isposnik koga nisu zanimale svjetovne ugone.

Dašura bijaše sin mudraca po imenu Šaraloma, ali je na nesreću još u mladosti izgubio oba roditelja. Božanstva šume

sažališe se nad siročetom, koji bijaše neutješan u svojoj patnji i rekoše mu:

"O mudri dječace! Ti si sin mudraca, zašto tuguješ kao budala puna neznanja? Zar ne znaš za prolaznu prirodu ovoga pojavnog svijeta? Mladiću, prolaznost je njegova priroda. Predmeti nastaju, postoje neko vrijeme, a potom nestaju. Svako biće koje se ovdje pojavi, pa i sam Brahma, podložno je neizbježnom kraju. O tome nema dvojbe. Nemoj žaliti zbog neizbježne smrti svojih roditelja!

Patnja mladog čovjeka se smanjila. Ustao je i obavio pogrebne obrede. Tada je počeo voditi strog, isposnički život vođen strogim načelima. Kako još nije spoznao istinu, utonuo je u izvođenje rituala sa svim obvezama i dužnostima. Sve to stvorilo je u njemu osjećaj da je cijeli svijet pun pokvarenosti. Pokušao je naći neokaljano mjesto za život. Zaključio je da je to vrh drveta! Želeći živjeti na vrhu drveta, izvršio je sveti obred tijekom kojeg je u žrtvenu vatru ponudio svoje meso. Uskoro se pred njim pojavio Agni (bog Ognja) i objavilo: "Ti ćeš sigurno ispuniti želju koja se pojavila u tvom sreću".

Isposnik je tada ugledao ispred sebe ogromno *kadamba* drvo veličanstvena izgleda. Činilo se da svojim rukama (granama s lišćem) briše suze (kišne kapi) svoga ljubljenog neba. Ono je doista prekrivalo prostor između Neba i Zemlje sa svojih tisuću ruku (grana) i stajalo kao kozmički oblik Gospoda, sa Suncem i Mjesecom kao svojim očima. Krcato cvijećem bacalo ga je na svete i božanske mudrace koji su putovali nebom, a pčele koje su tu prebivale pjevale su mudracima pjesmu dobrodošlice.

Isposnik se popeo na drvo koje je stajalo kao stup povezujući Nebo i Zemlju. Sjeo je na najvišu granu. Kratko je vrijeme dopustio svojim očima da prolutaju svim smjerovima. Imao je viziju kozmičkog postojanja.

Kako je za svoje prebivalište odabrao *kadamba* drvo postao je poznat kao Kadamba-dašura. Sjedeći na vrhu drveta započeo je svoje pokore. Izvodio je obrede propisane u *vedama* (*gomamedhu*, *ašvamedhu* i *naramedhu*) no ovog je puta to činio mentalno. Snaga takva mentalnog djelovanja očistila je mudračev duh i srce i on je došao do čiste svijesti.

Jednoga dana ugledao je ispred sebe *apsaru* odjevenu u cvijeće. Bila je prelijepa i mudrac ju je upitao: "O prekrasna, svojim sjajem možeš nadjačati čak i samoga boga ljubavi! Tko si ti? Odgovorila je: "Gospodaru, ja sam božanstvo šume. Ništa nije nedostižno onomu tko prebiva u blizini prosvjetljena mudraca poput tebe. Upravo sam bila na svetkovini gdje sam susrela druge božice šume, svaku sa svojim potomstvom. Među njima sam bila jedina bez djece. Zato sam nesretna. No kako si ti u ovoj šumi zašto bih bila nesretna? Podari mi sina ili ću ući u vatru." Mudrac joj je pružio cvijet i rekao: "Idi. Za mjesec dana dobit ćeš sina i tvoj će sin steći vrhunsko znanje". Zahvalivši, božica otišla.

Nakon dvanaest godina ona se vratila mudracu sa sinom tih godina. Rekla je: "Gospodaru, ovo je tvoj sin. Podučavala sam ga u svim granama učenja. Molim te da ga podučiš u samospoznaji jer tko bi dopustio da mu sin izraste u nezalicu?" Mudrac je prihvatio da to učini i božica je otišla. Od toga je dana mudrac počeo podučavati mladića u svim granama samospoznaje: *puranama*, *vedanti* i drugim spisima.

Tijekom tog razdoblja bio sam osobno pod drvetom i čuo upute koje je mudrac davao svom sinu.

Dašūra Pričom ću ilustrirati što želim reći o ovom svijetu. Tu živi moćni kralj po imenu Svottha (onaj koji nastaje iz sebe) koji vlada u tri svijeta. Božanstva koja upravljaju svjetovima s poštovanjem prihvaćaju njegove naredbe. Nitko ne može napraviti popis njegovih bezbrojnih djela koja su donosila sreću i nesreću. Njegovoj odvažnosti ne može zaprijetiti nitko i nikakvo oružje, čak ni vatra. To bi bilo kao da se šakom udara zrak. Čak se ni Indra, ni Višna ni Šiva ne mogu mjeriti s njegovim poduhvatima.

Ovaj je kralj imao tri tijela kojima je prožimao svjetove; najbolje (uzročno), srednje (suptilno) i najslabije (grubo). Kralj je boravio u *dnjanakaši* (prostor znanja). Izgradio je svijet s četrnaest ulica i tri svijeta - *svarga*, *madhyama* i *patala*. U jednom svijetu su bili vrtovi za uživanje, prekrasni brežuljci za zabavu i sedam bisernih jezera. Dalje je stvorio gradove, a svaki je stan bio pokriven s mekom kožom, kosom i ispunjen krvlju. Neki su bila smješteni gore, drugi u sredini, a treći dolje. Svaki je grad imao devet ulaza. Svaki je svjetlio s prekrasnim svjetlom pet *indriya* (osjetilni organi). U njima je boravio nervozan duh *ahamkara* (ja) sprječavajući ulazak svjetlosti znanja. U gradu su sijala dva svjetla - toplo i hladno i njihova svjetlost nikada nije slabila. Sve je to stvorila *maya* ili kraljeva moć iluzije.

Tu se kralj zabavlja, sa svim utvarama i zlodusima koji su stvoreni da bi štitili gradove. Kada razmišlja o seobi zamišlja budući grad i promišljajući seli se u njega. Zajedno s utvarama žuri u novo prebivalište napuštajući prijašnje. Zaposjeda novi grad izgrađen prema trenutačnoj modi magične kreacije. U njemu se ponovno, kada promišlja o uništenju, sam uništi. Ponekad jadikuje: "Što bih trebao učiniti? Neznalica sam, nesretan sam". Ponekad je sretan, ponekad tužan.

Tako živi i vlada, odlazi, govori, cvjeta, sjaji i ne sjaji. Sine moj, tako se ovaj kralj bacio u ocean svjetovne pojavnosti.

To je ilustrirana kreacija univerzuma i čovjeka. Svottha, koji se uzdigao u *dnjan akašu*, nije ništa drugo nego zamisao ili namjera (*sankalpa*). Ova zamisao nastaje u velikoj praznini na svoj vlastiti način i isto tako, na svoj vlastiti način, nestaje u velikoj praznini. Cijeli univerzum i sve što postoji u njemu kreacije je ove zamisli ili namjere i ništa drugo. Doista, čak su i trojstvo (*trimurti*: Brahma, Višnu i Šiva) udovi te zamisli. Sama je ova namjera odgovorna za kraciju triju svijetova (Zemlja, Nebo i Meduprostor), četrnaest područja (*loka*) i sedam oceana. Grad koji gradi kralj nije ništa drugo nego živo biće sa svim svojim različitim organima i njihovim značajkama. Od različitih vrsta tako stvorenih bića, neka su u višoj regiji (*deve*), a druga u nižim (*asure*).

Izgrađivši ovaj zamišljeni grad, kralj ga je stavio pod zaštitu utvara i ove utvare su *ahamkara* (ego) i njegove izvedenice. Kralj se od tada zabavlja u ovom svijetu, u ovom tijelu. Kadkada vidi svijet u budnom stanju, a nakon nekog vremena iznenada usmjeri pozornost na svijet iznutra, koji doživljava u svojim snovima. On se kreće iz jednoga grada u drugi, iz jednoga tijela u drugo, iz jedne regije u drugu.

Nakon mnogo takvih putovanja otkriva mudrost i prekida s iluzijom o ovim svjetovima i njihovim ugodama. Prestankom svih zamisli dolazi do kraja svog lutanja.

U jednom trenutku čini se da posjeduje mudrost, a već je sljedeći trenutak uhvaćen u traženju ugone. Njegovo razumijevanje odmah postaje iskrivljeno, kao u slučaju malog djeteta.

Ove su zamisli poput gusta mraka koji uzrokuje neznanje

i rođenje u nižim razinama kreacije, ili su čiste i prozirne te uzrokuju mudrost i vode čovjeka prema istini, ili su nečiste i uzrokuju svjetovnost. Kada sve takve zamisli nestanu, nastaje oslobođenje.

Čak i da čovjek započne duhovno nastojanje, čak i da ima same bogove za učitelje, čak da je u Nebu ili bilo kojoj drugoj regiji (*loki*), do oslobođenja ne može doći drugačije nego da se riješi svih misli i zamisli. Zbiljsko, nezbiljsko i mješavina tog dvojeg samo su zamisli i ništa više, a same zamisli nisu ni zbiljske ni nezbiljske. Zato, sine moj, prekini s ovim zamislama, mislima i namjerama. Kada one stanu, duh prirodno otkriva ono što je iznad duha - beskonačnu svijest.

Sine moj, kada beskonačna svijest postane svjesna sebe, kada postane sama svoj objekt, rađa se sjeme pojavnosti. To je vrlo suptilna razina, ali uskoro ogrubljuje i ispunjava cijeli prostor. Nakon što osvijesti sebe, postaje svjesna tog osvješćivanja i tako dalje, do beskrajnih raznolikosti kreacije. Zanesena svojom predmetnošću, zamišlja da je objekt promatranja i da se razlikuje od subjekta. Tako se kreacija razvija i raste. Zbog razlikovanja subjekta i objekta nastaje patnja. Ne postoji drugi uzrok patnje u ovom svijetu.

Nemoj podržavati tu zamisao o razlici. Nemoj se držati zamisli o svom postojanju jer time nastaje budućnost, tj. nastavlja se okretati kotač postojanja. Nema razloga za strah u razaranju zamisli. Kada misao prestane, prestaju zamisli i dvojnost. Lakše je prestati misliti, nego zgnječiti cvijet koji leži na dlanu ruke. To zahtijeva djelovanje i napor, a ono prvo je nedjelovanje i bez napora.

Čim zamisli oslabe, čovjek je manje pod utjecajem sreće i nesreće, a znanje o nezbilji objekata sprečava vezanost. Ako ne postoji nada, ne postoji ni oduševljenje ni depresija. Duh je *diva* kada se odrazi u svijesti i sam duh gradi kule na oblacima, šireći se u prošlost, sadašnjost i budućnost. Nije moguće shvatiti mrežkanje misli, ali ovoliko se može reći: osjetilni doživljaji potiču misli, a njihovim prstankom i one prestaju. Ako su zamisli zbiljske, kao što je to crnoća ugljena, onda ih ne možeš odstraniti, ali one nisu zbiljske i zato se mogu zaustaviti.

Vašiṣṭha Čuvši mudračeve riječi, popeo sam se na Kadamba drvo. Nas trojica smo dugo vremena razgovarali o samospoznaji i probudio sam u njima spoznaju vrhunskog. Zatim sam se oprostio od njih i otišao. O Rama, ovo služi za prikaz prirode pojavnog svijeta; zato je ta priča istinita kao i sam svijet!

Čak i ako vjeruješ da ste svijet i ti zbiljski, neka bude tako i čvrsto prebivaj u svom vlastitom sebstvu. Ako misliš da je to i zbiljsko i nezbiljsko, tada zauzmi odgovarajući stav prema ovom promjenjivom svijetu. Ako vjeruješ da je svijet nezbiljski, tada budi čvrsto utemeljen u beskonačnoj svijesti. Jednako tako, bez obzira vjeruješ li da je svijet imao stvoritelja ili ne, neka to ne pomuti tvoj razum.

O Rama, možeš osjećati "ja nisam djelatnik, ja ne postojim" ili "ja sam djelatnik i ja sam sve" ili istraživati prirodu sebstva kao "tko sam ja" i spoznati "ja nisam ništa od toga što mi se pripisuje". Budi utemeljen u sebstvu, što je najviše stanje svijesti, u kojem neprestano prebivaju najveći među svetim ljudima koji su spoznali to stanje.

Rama Sveti mudrače, kako ovaj nezbiljski svijet postoji u apsolutnom brahmanu? Može li snijeg postojati na suncu?

Vašiṣṭha Rama, nije pravo vrijeme da postaviš ovo pitanje, jer sada nećeš biti u stanju shvatiti odgovor. Ljubavne priče nisu zanimljive malom dječaku. Svako drvo donosi plodove u svoje pravo vrijeme. Tako će i moje podučavanje donijeti plod pravovremeno. Ako sebstvom potražiš svoje sebstvo, vlastitim ćeš nastojanjem naći jasan odgovor na svoje pitanje. Raspravljao sam o pitanju djelatnika i nedjelatnika da bi postala jasna priroda mentalnog uvjetovanja i zamisli.

Ropstvo je vezivanje na ove misli i zamisli. Sloboda je oslobođenje od njih. Napusti sve zamisli, čak i one o oslobođenju. Prvo, njegovanjem dobrih odnosa kao što je prijateljstvo, prekini s grubim i materijalističkim sklonostima i zamislama. Kasnije, prekini čak i s takvim zamislama kao što je prijateljstvo, ali budi i dalje ljubazan itd. Prekini sa svim željama i promišljaj o prirodi sveobuhvatne svijesti. Čak je i to unutar područja zamisli ili mišljenja, pa i to valja prekinuti u pravo vrijeme. Prebivaj u onome što preostaje nakon odricanja, transcendiranja svih ovih zamisli i misli. Kada prestane čak i zamisao o egu, biti ćeš kao beskonačan prostor. Onaj tko se tako iz svega srca odrekao svega, doista je vrhunski Gospodin bez obzira nastavlja li živjeti djelatnim životom ili provodi svoje vrijeme promišljajući. Za njega nema koristi ni od djelovanja ni od nedjelovanja. O Rama, istražio sam sve vedske spise i ispitivao istinu. Nema spasa bez potpunog transcendiranja svih zamisli ili mentalnih uvjetovanja.

Ovaj svijet različitih imena i oblika sastoji se od poželjnog i nepoželjnog, privlačnog i odbojnog. Njima ljudi teže, ali k sebstvu malo tko teži jer se treba odreći obojeg, poželjnog i nepoželjnog. Rijetki su mudraci koji su ostvarili samospoznaju u ova tri svijeta. Netko može biti vladar svijeta ili kralj neba, ali sve je to sastavljeno samo od pet elemenata! Šteta je što se ljudi prepuštaju takvom propadanju života zbog tih beznačajnih dobitaka. Treba ih žaliti. Nitko od njih nema svijest samospoznata mudraca. On je utvrđen na onom vrhunskom prijestolju kojem nemaju pristup ni Sunce ni Mjesec. Zato samospoznati mudrac nije očaran dobitcima ni užicima čitavog univerzuma.

Priča o Kaći

S tim u svezi, o Rama, sjećam se poticajne pjesme koju je spjevao sin učitelja bogova, Kaća. Kaća je bio učvršćen u samospoznaji. Živio je u špilji na planini Meru. Njegov duh bijaše prožet najvišom mudrošću i zato ga nisu privlačili nikakvi predmeti svijeta sastavljenog od pet elemenata. Kaća je spjevao ovu pjesmu prepunu značenja. Molim te poslušaj je pažljivo.

Kaća Što bih trebao činiti? Kamo bih trebao ići? Što bih trebao održavati? Čega bih se trebao odreći? Ovaj cijeli univerzum je prožet jednim sebstvom. Nesreća ili patnja je sebstvo. Sreća isto tako. Sve želje nisu ništa drugo do isprazna praznina. Spoznavši da je sve ovo sebstvo, oslobođen sam svih porođajnih muka. U ovom tijelu, unutar i izvan, iznad i ispod, posvuda - ovdje i ondje - postoji samo sebstvo i jedino sebstvo; ne postoji nesebstvo. Samo sebstvo je posvuda. Sve što postoji sebstvo je. Sve je ovo doista sebstvo. Ja postojim kao sebstvo u sebstvu. Ja postojim kao sve to, kao zbilja u svemu. Ja sam punoća. Ja sam blaženstvo sebstva. Ja ispunjavam cijeli univerzum kao kozmički ocean blaženstva.

Tako je pjevao. Govorio je svetu riječ OM koja je odjek-

vala poput zvona. Stopio je svoje cijelo biće s tim svetim zvukom. Nije bio ni unutar ni izvan bilo čega. Ostao je nepomičan, potpuno stoljen sa sebstvom.

Rama Kada duh, prestankom svih zamisli, zadobije stanje samoga Stvoritelja, kako se u njemu pojavljuje zamisao o svijetu?

Vašištha O Rama, prvorođeni je Stvoritelj izlazeći iz utrobe beskonačne svijesti izgovorio zvuk "brahm" i zato je on znan kao Brahma, Stvoritelj. Ovaj je Stvoritelj najprije stvorio zamisao o svjetlu i nastalo je svjetlo. U tom je svjetlu on zamislio svoje vlastito kozmičko tijelo i ono je nastalo - sastavljeno od sjajnoga sunca do različitih predmeta koji ispunjavaju prostor. Promišljao je o istom svjetlu kao o beskonačnim iskrama i sve te iskre postale su različita bića. Sigurno, taj je kozmički duh postao sam Brahma i sva ostala bića. Sve ono što je taj Brahma stvorio na početku vidljivo je i danas. Nakon što je stvorio univerzum vlastitom snagom misli, Stvoritelj je mirovao - mirovao u svom vlastitom sebstvu, u dubokoj meditaciji. Od tada stvorena bića stječu značajke objekata s kojima se povezuju. Povezujući se s plemenitim postaju plemeniti, a oni koji su se povezali sa svjetovnim postali su svjetovni. Tako je netko postao vezan za ovu svjetovnu pojavnost, a netko se oslobodio.

Nakon stvaranja svjetovne pojavnosti, živa bića, nastala u oceanu beskonačne svijesti kao valovi i valići, ušla su u materijalni prostor. A kada su stvoreni elementi, zrak, voda, vatra i zemlja, spletoše se i s njima. Tada se počeo okretati kotač rođenja i smrti.

Điva se spušta na mjesečevim zrakama, ulazi u biljke i trave i postaje plod tih biljaka. Tada je spremna za inkarnaciju. Suptilne zamisli i mentalna uvjetovanja pritajeno su prisutna čak i u nerodenom biću. Rođenjem se odmiče koprena koja ih prekriva.

Neka se bića rađaju čista i svijetla (*satvična*). Ona su već u svojim ranijim rođenjima odustala od osjetljivih uгода. No priroda drugih, koji su se rodili samo da ne bi prekinuli ciklus rođenja i smrti, mješavina je čistoće, nečistoće i tame (*satve, radasa i tamasa*). Postoje neki čija je priroda čista s tek neznanom nečistoćom (*satva s radasom*). Oni su predani istini i ispunjeni plemenitim kvalitetama. Drugi ljudi su okruženi mrakom neznanja i glupošću (*tamasom*) - oni su slični stijenama i brdima!

Bića, u kojima čistoća prevladava, a nečistoća je mala, neprekidno su sretna, prosvjetljena i ne tuguju niti očajavaju. Nesebična su kao drveće i slično njima, žive da bi iskusila plodove prošlih djelovanja, bez počinjavanja novih. Ona su bez želja. Mirna su u sebi i ne napuštaju taj mir čak ni u najvećim nesrećama. Vole sve i na sve gledaju jednako. Ne tonu u oceanu patnje.

Na svaki bi se način trebalo izbjeći potonuće u ocean patnje i započeti istraživanje prirode sebstva. "Tko sam ja, kako je nastala ova svjetovna iluzija?" Čovjek bi tako trebao transcendirati egoizam i vezanost za svijet. Tada će spoznati da nema podvojenosti u prostoru, iako tako izgleda. Ista svijest koja svijetli u Suncu prebiva i kao mali crv koji mukotrpno puže u rupi na Zemlji.

O Rama, onaj tko je mudar i tko je sposoban istraživati prirodu istine trebao bi pristupiti plemenitoj i učenoj osobi i studirati vedске spise. Učitelj bi trebao biti slobodan od želje

za ugodom i isto tako posjedovati izravno iskustvo istine. Uz njegovu bi pomoć čovjek trebao studirati vedske spise, a praksom yoge dostići vrhunsko stanje. Tako, slijedeći primjer svetih ljudi, čovjek napreduje prema vrhunskom stanju.

Rama, samo osoba poput tebe, inteligentna, plemenite prirode i ujednačene vizije, koja vidi samo dobro, predodređena je za spoznaju mudrosti koju sam ovdje opisao. Rama, ti si već oslobođeno biće - živi potput njega!

Rama Rama je promišljao o prosvjetljujućim riječima mudraca Vašišthe ovako: Koji su načini koje je propisao Maharishi Vašištha za nadvladavanje osjetila i duha - izvora patnje? Nemoguće je napustiti uživanje u ugodi, a nemoguće je prekinuti patnju bez napuštanja takva uživanja. Ovo je doista problem. Ali, kako je duh odlučujući čimbenik, zasigurno, ako duh jednom okusi vrhunski mir, oslobođen svakog uznemirenja, stalno će ga tražiti, ponovno i ponovno dok ga zauvijek ne utvrdi.

O, kada će moj duh prebivati u beskonačnom kao što se val stapa s oceanom? Kada ću biti slobodan od svake želje? Kada ću biti blagoslovljen uravnoteženom vizijom? Kada ću biti izbačen iz ove strašne groznice svjetovnosti? O ume, ti si moj prijatelj, promišljaj o učenju mudraca Vašišthe na takav način da obojica budemo spašeni iz bijede svjetovnog postojanja.

Dašaratha Otvarajući raspravu, Dašaratha je rekao: O blagoslovljeni Gospodaru, osjećamo se vrlo počašćenim zbog riječi najviše mudrosti koje si izrekao. Naše opsjenjeno vjerovanje u zbilju ovog pojavnog svijeta dobilo je tako moćnu prijetnju. O Rama, samo se onaj dan može smatrati plodonosnim u kojemu se izražava poštovanje ovakvim mudracima. Drugi dani su tama. Ovo je tvoja najbolja prilika: istraži i uči od mudraca što je vrijedno učenja.

Rama Rama je rekao Vašišthi: O Gospodaru! Odustavši od spavanja proveo sam čitavu noć promišljajući o tvojim prosvjetljujućim riječima, nastojeći ugledati istinu na koju su ukazale. Tako sam tu istinu spremio u svoje srce. Tko ne bi nosio tvoju poduku u srcu i glavi znajući da će mu ona dati najviše blaženstvo? Istodobno je istina tako slatka za slušanje. Promiče svakovrsne plemenitosti i donosi nam neusporedivo iskustvo.

Zato, o Gospodaru, molim te, nastavi svoje uvišeno podučavanje.

Kraj četvrte knjige

5

Peta knjiga

Upaśamaprakaraṇam

O RASTVARANJU KREACIJE

Vaśiṣṭha O Rama, molim te poslušaj ovo izlaganje o rastvaranju kreacije i postignuću vrhunskoga mira.

Ovu prividno beskrajnu svjetovnu pojavnost podržavaju nečista (*radasična*) i glupa (*tamasična*) bića, slično kao što čitavu građevinu drže potpornji stupovi. Ali oni koji su po prirodi čisti (*satvični*) napuštaju je lagano i u šali, kao što zmija bez napora ostavlja svoju staru kožu. Oni koji su po prirodi čisti i oni čija se djelovanja temelje na čistoći i svjetlu (mješavina *satve* i *radasa* gdje *satva* prevladava) ne žive svoj život mehanički, već istražuju podrijetlo i prirodu ovoga pojavnog svijeta. Kada se takvo istraživanje provede uz pomoć ispravnog proučavanja vedskih spisa i društva svetih ljudi, u čovjeku nastaje jasno razumijevanje u kojem se vidi istina, kao u svjetlu svjetiljke. Ta se istina ne vidi jasno dok je čovjek sam ne iskusi svojim istraživanjima.

O Rama, ti si po prirodi isitnski čist. Zato istraži prirodu istine i neistine i budi predan istini. To što nije bilo na početku i što će prestati postojati nakon nekog vremena, kako se to može smatrati istinom? Istina je samo ono što je oduvijek bilo i što će uvijek biti. Istina se ne mijenja.

Rođenje pripada duhu, o Rama, a isto tako i rast. A kada se istina jasno sagleda, duh je taj koji se oslobađa vlastita neznanja. Zato neka duh bude vođen putem kreposti, prije svega studijem vedskih spisa, društvom svetih ljudi i njegovanjem odmaka (transcendiranjem). Uz pomoć svega toga čovjek bi se trebao smjestiti do stopala *gurua* čija je mudrost savršena. Predanim slijeđenjem učenja *gurua* postupno se ostvaruje potpuna čistoća duha i tijela.

O Rama, ugledaj sebstvo sebstvom - transcendiranj. Čovjek biva bacan kao slamka na vodama ovog iluzornog svijeta samo tako dugo dok ne uđe u sigurnu lađu traganja za sebstvom. Kao se što zrnca pijeska slegnu u vodi kada je voda mirna i smireni duh čovjeka postaje prozračan za sebstvo. Kada se jednom dosegne, ova se spoznaja istine više ne gubi. Baš kao što za zlatara ne predstavlja nikakav problem da u gomili pepela pronađe komad zlata. Ako istina nije spoznata može doći do zbrke, no kada jednom dođe do spoznaje, zbrke više ne može biti. Nepoznavanje sebstva uzrok je tvoje patnje. Spoznaja sebstva vodi blaženstvu i spokoju.

Razriješi zbrku o tijelu i sebstvu da bi stekao spokoj. Kao što se gruda zlata ne uprlja kada padne u blato, tako ni sebstvo nije uprljano duhom ni tijelom. Sebstvo je jedno, a tijelo i duh je drugo, baš kao što su različiti voda i lotos. Tako dugo dok nepokretan i mrtav duh slijedi put nestalih svjetovnih ugoda, ne može se raspršiti ovaj mrak svjetovne iluzije. Ali čim se čovjek probudi i istraži prirodu sebstva, mrak nestaje. Zato čovjek treba bez prestanka nastojati probuditi duh vezan za tijelo, da bi se mogao uzdići iznad ponovnog rođenja - jer svako je rođenje ispunjeno patnjom.

Kao što na nebo ne utječu čestice prašine, tako ni sebstvo nije pod utjecajem tijela. Čovjek pogrešno zamišlja da doživljava ugodu i bol, kao što i pogrešno misli da "prašina onečišćuje nebo". Doista, uгода i bol ne pripadaju ni tijelu ni sebstvu koje sve transcendira. One pripadaju neznanju. Njihov nestanak nije gubitak. Ni uгода ni bol ne pripadaju nikome, sve je doista sebstvo koje je beskrajn vrhunski mir. Spoznaj to, o Rama.

Sebstvo i svijet nisu ni isti ni različiti. Sve je to sam odraz jedne istine. Ne postoji ništa osim jednoga *brahmana*. "Ja sam različit od toga" proizvod je opsjene. Jedno sebstvo opaža sebe u sebi kao beskonačnu svijest. Zato, nema patnje, nema iluzije, nema rođenja ni bića. Budi slobodan od patnje, o Rama. Budi slobodan od dvojstva, budi utvrđen u sebstvu. Napusti čak i ono što je vezano za dobrobitak tvoga tijela. Budi u unutarnjem miru, postojana duha. Ne dopusti patnji da uđe u tvoj duh. Prebivaj u nutarnjoj tišini. Budi sam, bez svojevoljnih misli. Budi hrabar, ovladaj duhom i osjetilima. Budi bez želja, zadovoljan onim što dolazi samo, netraženo. Živi bez napora, bez posezanja za bilo čim ili napuštanja bilo čega. Budi slobodan od svih mentalnih izopačenosti i zasljepljujućih mrlja iluzije. Prebivaj zadovoljan u svom sebstvu. Na taj se način oslobodi svih nevolja. Budi u sveobuhvatnom stanju sebstva, poput punoga oceana. Raduj se u sebstvu sebstvom, kao obasjan blaženim zracima punog mjeseca.

O Rama, onaj tko zna da sve djelatnosti nastaju zbog samoga postojanja svijesti - kao što kristal odražava predmete oko sebe bez namjere da to čini - oslobođen je. Oni koje, čak i nakon što su primili ovo ljudsko rođenje, ne zanima takva djelatnost bez vlastita htijenja, odlaze iz neba u pakao, pa ponovno iz pakla u nebo.

Neki su predani nedjelovanju, obustavljajući ili sprečavajući svako djelovanje. Oni idu iz pakla u pakao, iz patnje u patnju, iz straha u strah. Neki su vezani svojim sklonostima i zamislima za plodove vlastita djelovanja i rađaju se kao crvi i nametnici, zatim kao drveće i bilje, pa onda opet kao crvi i nametnici. Treći su oni koji poznaju sebstvo. Oni su uistinu blaženi jer su temeljito istražili prirodu duha i nadjačali sve želje. Oni odlaze na višu razinu svijesti.

Onaj tko se rodio posljednji put, obdaren je mješavinom svjetla (*satva*) i malo nečistoće (*radasa*). Već od rođenja on raste u svetosti. U njega s lakoćom ulazi plemenita vrsta znanja. Njega traže i u njemu prebivaju sve plemenite kvalitete kao što su prijateljstvo, suosjećanje, mudrost, dobrotu i velikodušnost. On vrši sva prikladna djelovanja, ali na njega ne utječe ako njihovi rezultati izgledaju kao dobitak ili gubitak; niti zbog toga osjeća oduševljenje ili potištenost. Njegovo srce je čisto. Njega ljudi jako traže.

Takav čovjek ispunjen svim plementim kvalitetama, traži i slijedi prosvjetljenog *gurua*, koji ga usmjerava na putu samospoznaje. On tada spoznaje sebstvo koje je kozmički bitak. Takav oslobođeni čovjek budi unutarnju inteligenciju, koja je do tada spavala, a ova probudena inteligencija odmah prepoznaje sebe kao beskonačnu svijest. Takav se blagoslovljeni čovjek odmah uspinje do potpuno čistoga stanja.

Ovakav je uobičajeni tijek evolucije, o Rama. Međutim, postoje izuzeci od ovoga pravila. Oni koji su se rodili u ovom svijetu imaju dvije mogućnosti za postizanje oslobođenja. Prva je slijeđenje uputa *gurua* čime tragatelj postupno dostiže cilj oslobađanja. Druga je samospoznaja koja se, doslovce, spusti u čovjekovo krilo i donosi trenutno prosvjetljenje.

Ispričat ću ti jednu drevnu legendu koja ilustrira drugu mogućnost prosvjetljenja. Molim te poslušaj.

Priča o kralju Đanaki

O Rama, postoji veliki vladar neograničene vizije koji upravlja područjem Videha. On je kralj kraljeva, vladar ovog univerzuma. Znan je kao Đanaka. Za one koji traže pomoć, on jest rog obilja. U njegovoj nazočnosti srca njegovih prijatelja cvjetaju poput lotosa. Za njih, on je kao sunce. Veliki je dobročinitelj za sve dobre ljude.

Jednog je dana u šetnji začuo nadahnjujuće riječi koje su izgovarali *siddhe*. Ti savršeni mudraci su ovako govorili:

Siddhe Promišljamo sebstvo koje otkriva sebe kao čistu svijest blaženstva kada onaj tko promatra dolazi u dodir s predmetom bez podvojenosti ili zamišljanja. Spajanjem znalca i znanog pojavljuje se blaženstvo poznato kao *atma dnjana*.

Promišljamo sebstvo u kojem se predmeti spontano odražavaju, bez vlastita htijenja, jednom kada je prestala podijeljenost na subjekt, objekt i doživljaj koji ih povezuje.

Promišljamo sebstvo koje daje svjetlo svemu što svijetli, sebstvu koje transcendirira suprotnosti kao što su "je" i "nije" i koje tako povezuje dvije suprotne strane.

Promišljamo zbilju u kojoj sve postoji, kojoj sve pripada, iz koje sve nastaje, koja je uzrok svega i koja jest sve.

Promišljamo sebstvo koje je osnova svih jezika i izraza, početak i kraj.

Na žalost, ljudi trče za osjetilnim predmetima, glupo se odričući Gospodina koji prebiva u pećini čovjekova srca.

Onaj tko, znajući prolaznost svjetovnih predmeta, ipak srcem ostane vezan za njih nije ljudsko biće!

Čovjek se treba štapom mudrosti obraniti od svake želje, bez obzira je li se želja pojavila ili se upravo javlja u srcu.

Čovjek se treba veseliti radosti koja teče iz spokoja. Čovjek čiji je duh nadziran sebstvom, utvrđen je u miru. Kada je srce tako utemeljeno u miru, nastaje odmah čisto blaženstvo sebstva.

Vašištha Čuvši riječi *siddha*, kralj Đanaka postao je jako potišten. Krajnjim se naporom vratio u palaču. Brzo raspustivši sve dvorjane potražio je osamu svoje odaje.

Đanaka Kralj Đanaka je govorio sebi: Jao, jao, bespomoćno sam vitlan kao kamenčić u ovom svijetu vrijednom prezira. Što je čitav životni vijek prema vječnosti? Ipak, u meni se pojavila ljubav prema njemu! Neka se duh postidi. Što je kraljevanje čak i u trajanju životnoga vijeka? Ipak, kao budala, mislim da ne mogu bez toga! Moj životni vijek je samo beznačajan trenutak - vječnost se proteže ispred i iza njega. Kako ga sada mogu cijeniti?

Ah, tko je taj čarobnjak *maya* koji je stvorio ovu iluziju nazvanu svijetom i tako me zavarao? Kako to da sam tako zaveden? Uviđanjem da je sve ono što je i blizu i daleko tek u mom duhu, napustit ću iluziju svjetovne pojavnosti. Znajući da svako djelovanje u ovom svijetu samo vodi u beskrajnu patnju, kakvu bih nadu trebao njegovati što se tiče sreće? Dan za danom, mjesec za mjesecom, godina za godinom, trenutak za trenutkom, gledam sreću kako mi dolazi i donosi patnju, patnja mi stalno iznova i iznova dolazi.

Što god se ovdje vidi ili doživi podložno je promjeni i

propasti. Ne postoji ništa u ovom svijetu na što bi se mudar oslonio. Oni koji su danas uzvišeni, sutra su već zgaženi. O glupi duhu, u što bi se trebali pouzdati u ovom svijetu?

Jao meni, vezan sam bez užeta, uprljan sam bez prljavštine, pao sam, iako sam ostao na vrhu. O moje sebstvo, kakva tajna! Kao što vječni sjaj sunca iznenada prekrije oblak koji lebdi ispred njega i ja opažam kako me ova čudesna iluzija na neki nesagledivi način prekriva. Tko su ovi prijatelji i rodaci. Što su ove ugone? Kao što se dječak prestraši kada ugleda utvaru, tako i mene opsjenjuju ovi čarobni rodaci. Znajući da su rodaci kao užad koja me vezuje za starost, smrt itd., ja ipak mirno i dalje prijanjam uz njih. Kakvo je značenje nastavljanje ili nenastavljanje ovih rodbinskih veza? Veliki su događaji i veliki ljudi dolazili i odlazili, ostala su tek sjećanja. U što bi se onda čovjek trebao pouzdati? Čak su i bogovi i trojstva (*trimurti*) dolazili i odlazili milijune puta. Što je u ovom univerzumu trajno? Pusta je nada ono što veže čovjeka za ovu noćnu moru znanu kao svjetovna pojavnost. Stidim se tog jadnog stanja.

Ja sam poput glupe budale opsjenjene zloduhom znamim kao ego, koji stvara pogrešan osjećaj "ja sam to i to". Znajući dobro da je Vrijeme zgazilo bezbrojne bogove i trojstva, mirno podržavam ljubav prema životu. Dane i noći provodim u pustim čežnjama, a ne u iskustvu blaženstva čiste svijesti. Išao sam od patnje prema većoj patnji, ali bestrasnost se nije pojavila u meni.

Što bih trebao smatrati za izvrsno ili poželjno, kad vidim da sve što čovjek njeguje u ovom svijetu prolazi, a on ostaje nesretan. Sreća donosi nesreću. Dan za danom ljudi u ovom svijetu postaju sve grješniji i neobuzdaniji i zato dan za danom doživljavaju sve veću patnju. Djetinjstvo se rasipa u neznanju, mladost prolazi u žudnji za ugodama, a ostatak života u obiteljskim brigama. Što takva glupa osoba postiže u ovom životu?

Čak i kad vrši velike žrtve (*yagye*), čovjek može tek otići u nebo - ništa više. Što je nebo? Je li ono na Zemlji ili u nesvijetu i postoji li mjesto koje nije dodiruto nesrećom? Patnja donosi sreću, a sreća na svojim ramenima nosi patnju! Pore zemlje ispunjene su mrtvim tijelima.

U ovom univerzumu postoje bića čiji treptaj očnoga kapka traje epohu. Što je moj životni vijek u usporedbi s tim? Naravno, možda u ovom svijetu predmeti izgledaju privlačno i trajno, ali sa sobom donose samo beskrajne brige i tjeskobe! Napredak je doista nazadak, a nazadak može postati poželjan, ovisno o njegovu učinku na duh. Sam je duh sjeme ove iluzije svjetovne pojavnosti, duh je taj koji uzrokuje pogrešan osjećaj "ja" i "moje".

U ovom svijetu koji se čini kao da je stvoren, kao što se čini da je plod kokosove palme snjela vrana koja je slučajno u tom trenutku sletjela na drvo, potpuno neznanje stvara osjećaje kao "ovo bih trebao imati" i "ovo bih trebao odbaciti". Bolje je provesti vrijeme u osami pa i u paklu, da bi se pogledalo, nego živjeti u ovoj svjetovnoj pojavnosti.

Sama je zamisao ili pobuda sjeme te svjetovne pojavnosti. Prestat ću s pobudom! Uživao sam i patio u svim vrstama iskustava. Sada ću mirovati. Neću više nikada tugovati, ja sam probuđen. Pogubit ću ovoga razbojnika (duh) koji je ukrao moju mudrost. Mudraci su me dobro podučili, sada ću potražiti samospoznavanje.

Vašištha Videći kralja kako sjedi utonuo u duboko promišljanje, njegov mu se tjelesni stražar s poštovanjem približio i rekao: "Gospodaru, vrijeme je za obavljanje tvojih kraljevskih dužnosti. Služavke su pripremile mirisnu kupku. Sveti *panditi* čekaju tvoj dolazak da bi započeli pjevanje odgovarajućih himni. Gospodaru, ustanite i dopustite da se čini ono što mora biti učinjeno, jer plemeniti ljudi nisu nika-da netočni ili nemarni."

Danaka Ne obazirući se na riječi kraljevskoga stražara, kralj Danaka je nastavio promišljati: Što bih trebao učiniti s ovim dvorom i kraljevskim dužnostima sada kada znam da je sve ovo prolazno? Sve mi je to beskorisno. Napustit ću sve djelatnosti i dužnosti i ostati uronjen u blaženstvo sebstva.

O duhu moj, napusti svoju čežnju za osjetilnim užicima tako da se možeš osloboditi muka ponavljanja mladosti, starosti i smrti. Koji god bio uvjet kojim se nadaš ostvariti sreću, taj će se pokazati kao izvor nesreće! Dosta s tim grješnim ograničenim životom traganja za užitkom! Potraži radost koja je prirodna i tebi urođena.

Kakvom bih postizanju trebao težiti u ovom univerzumu? Na koju bih se vječnu istinu u ovom univerzumu trebao osloniti? U čemu je razlika djelujem li ili ne djelujem? U svakom slučaju u ovom svijetu ništa ne traje. Bez obzira je li djelatno ili nedjelatno, ovo tijelo je prolazno i neprestano se mijenja. Ako je inteligencija utvrđena u smirenosti, što se gubi i kako?

Ja ne čežnem za onim što nemam, niti se ne želim odreći onoga što mi je došlo netraženo. Ja sam čvrsto utemeljen u sebstvu, neka ono što je doista moje bude moje! Ne postoji ništa za što bih trebao raditi, a nedjelovanje nema nikakva smisla. Što god da se postigne djelovanjem ili nedjelovanjem, lažno je. Kada je duh tako utemeljen u beželjnosti, kada ne traži ugodu, kada tijelo i njegovi udovi funkcioniraju prirodno, i djelovanje i nedjelovanje imaju jednaku vrijednost i značenje. Stoga, neka se tijelo bavi svojim prirodnim djelovanjima; bez takvog djelovanja, tijelo bi se raspalo. Kada duh prestane podržavati zamisli "ja činim to" i "ja uživam u tome" tada takvo djelovanje postaje nedjelovanje.

Vašištha Razmišljajući tako Danaka se digao sličan suncu koje se diže na horizontu i započeo obavljati kraljevske dužnosti, bez ikakve vezanosti. Napustivši sve pojmove o željenom i neželjenom, oslobođen od svih mentalnih uvjetovanja i namjera, vršio je spontano i prikladno djelovanje - neuključen kao u dubokom snu, iako potpuno budan. Obavljao je dnevne zadatke, uključujući iskazivanje poštovanja brahmanima, a na kraju dana bi se povukao u osamu da bi proveo noć u prirodnoj i laganoj dubokoj meditaciji. Njegov se duh spontano okrenuo od svake zbrke i iluzije i postao utemeljen u spokojstvu.

Danaka Kada je ujutro ustao, kralj Danaka je ovako razmišljao o svom duhu: O lakoumni duše! Ovaj svjetovni život ne vodi tvojoj istinskoj sreći. Zato, dostigni stanje spokojstva. U takvom ćeš spokojstvu doživjeti mir, blaženstvo i istinu. Kad god, zbog svoje hirovitosti, stvaraš iskrivljene misli o sebi tada se počne razvijati i širiti ovaj svijet iluzije. Kada podržavaš želju za ugodom ova se iluzija svijeta razgrana u bezbroj smjerova. Misao je ta koja uzrokuje ovu mrežu svjetovne pojavnosti. Zato se odreci ove zamisli i

mašte i dodi do spokojstva. Uravnoteži u spokojstvu svoje mudrosti osjetilne ugone svijeta s jedne strane i blaženstvo sebstva s druge. Traži istinu. Prekini sa svim nadama i očekivanjima i oslobođen od traženja ili napuštanja, slobodan lutaj naokolo. Neka ova svjetovna pojavnost bude zbiljska ili nezbiljska, neka nastaje ili nestaje, ali nemoj dopustiti da njezine vrijednosti ili nedostaci naruše tvoje spokojstvo. Jer ne postoji zbiljski odnos tebe i svjetovne pojavnosti, ovaj se odnos pojavio u tebi samo zbog tvog neznanja. O duhu, ti si lažan i ova svjetovana pojavnost isto je tako lažna. Zato postoji tajanstveni odnos između vas dvoje - sličan odnosu neplodne žene i njezina sina. Ako misliš da si ti zbiljski, a da je svijet nezbiljski, kako može onda između tog dvojeg postojati valjan odnos? S druge strane, ako je oboje zbiljsko, gdje je tada razlog za veselje i patnju? Zato prekini s patnjom i nađi utočište u duboku promišljanju. Ne postoji ništa u ovom svijetu što bi te moglo dovesti do stanja ispunjenja. Stoga odlučno pribjegni hrabrosti i strpljivosti te nadjačaj svoju tvrdoglavost.

Vašištha Došavši do opisana razumijevanja, Danaka je obavljao dužnost kralja i činio sve što je bilo potrebno, bez zbuđenosti i s velikom čvrstoćom duha i uma.

Svjetlo samospoznaje (*cit atma*) pojavilo se u njegovu srcu, bez i najmanje mrlje nečistoće i patnje, baš kao što se Sunce pojavljuje na horizontu. Sagledao je sve u univerzumu kao očitovanje energije svijesti (*cit šakti*). Obdaren samospoznajom, vidio je sve u svom beskonačnom sebstvu. Znajući da se sve što se događa, događa prirodno, nije doživljavao oduševljenje ni tugu, ostajući u neprekidnoj ravnoteži. Danaka je postao oslobođen za života (*divan mukta*). Ostajući zauvijek u beskonačnoj svijesti, živio je u stanju nedjelovanja, iako je drugima izgledalo da je neprekidno zaokupljen različitim djelovanjima.

Danaka je sve ovo postigao snagom vlastita istraživanja. Isto tako, svatko bi trebao slijediti istraživanje prirode istine sve dok ne dosegne krajnje granice takvog istraživanja.

Samospoznaja ili spoznaja istine ne može se steći posjećivanjem *guru*a, ni studijem vedskih spisa, ni dobrim djelima. Do nje se dolazi samo uz pomoć meditacije uz poticajno djelovanje društva mudrih i svetih osoba. Jedino sredstvo je čovjekovo unutarnje svjetlo svijesti i ništa drugo. Ako se ovo svjetlo stalno održava, čovjek ne potpada pod utjecaj mraka neznanja (*tamas*).

Koliko god naizgled bio velik ocean patnje, uz pomoć čamca mudrosti (unutarnjeg svjetla svijesti) lagano se prelazi. Onaj tko je lišen ove mudrosti, uznemiren je i neznatnim poteškoćama. Napor i energiju koju ljudi usmjeravaju u svjetovne djelatnosti trebali bi prvo usmjeriti prema dostizanju ove mudrosti. Čovjek bi najprije trebao uništiti glupost uma koja je izvor svake patnje i nesreće i koja je sjeme ovog ogromnog drveta svjetovne pojavnosti.

Mudrost ili unutarnje svjetlo svijesti poput legendarnog je dragog kamena (*čintamani*), o Rama, koji onom tko ga posjeduje ispunjava svaku želju. Ako čovjekovu inteligenciju i shvaćanje ispravno vodi ovo unutarnje svjetlo, čovjek dostiže drugu obalu. Ako ne, nadjačavaju ga zapreke.

Pogreške, želje i nesreće ne približavaju se čovjeku mudrosti čiji duh nije opsjenjen. Mudročću nutarnjega svjetla svijesti cijeli se svijet jasno vidi takav kakav jest. Ni sreća ni nesreća se ne mogu približiti čovjeku koji ima jasnu viziju.

Mrak ega koji prikriva sebstvo nestaje pred svjetlom svijesti. Onaj tko se nastoji učvrstiti u najvišem stanju svijesti prvo bi trebao učvrstiti svoj duh njegovanjem mudrosti unutarnjeg svjetla svijesti.

O Rama, istraži narav sebstva onako kako je učinio Đanaka. U tome ne pomažu ni Bog ni žrtvovanje ni obredi niti bilo koja vrsta djelovanja; ni bogatstvo, ni rodbinske veze. Onima koji se boje svjetovne iluzije, samo vlastito nastojanje - kao samoistraživanje - može donijeti samospoznaju. Ovaj se ocean svjetovne pojavnosti (*samsara*) može prijeći samo kada si čvrsto utemeljen u najvišoj mudrosti, kada gledaš sebstvo samim sebstvom i kada tvoja inteligencija nije zabavljena ili iskrivljena osjetilnim opažanjima.

Sada sam ti ispričao kako je kralj Đanaka milošću došao do spoznaje. Kada ograničavajući osjećaj "ja sam taj" prestane, nastaje svijest sveprožimajuće beskonačnosti. Zato, o Rama, i ti napusti u svom srcu pogrešnu i izmišljenu zamisao o egu. Kada se ovaj osjećaj ega rasprši, vrhunsko će svjetlo samospoznaje sigurno zablistati u tvom srcu. Onaj tko zna "ja ne postojim", "ni drugi ne postoje", "nema postojanja ni nepostojanja" i čije se mentalno djelovanje smirilo, nije zaokupljen stjecanjem bilo čega. O Rama, ovdje ne postoji drugo ropstvo osim želje za posjedovanjem i straha da se izbjegne ono što čovjek smatra nepoželjnim. Privlačnost i odbornost vladaju ljudima.

Oni u kojima su prestali postojati suprotni porivi posjedovanja i odbijanja, ne žele ništa i ne odbijaju ništa. Duh ne dostiže stanje potpunoga mira dok se ova dva poticaja ne uklone. Isto tako, toliko dugo dok čovjek osjeća "ovo je zbiljsko" i "ovo je nezbiljsko" njegov duh ne doživljava mir i ravnotežu. Kako se mogu pojaviti ravnoteža, čistoća i bestrasnost u duhu čovjeka koji je pod utjecajem misli "ovo je ispravno", "ovo je pogrešno", "ovo je dobitak" i "ovo je gubitak"? Ako postoji samo jedan *brahman*, za što se može reći da je ispravno, a za što da je pogrešno?

Biti bez želja, biti bez straha, nepromjenjiva postojanost, smirenost, mudrost, nevezanost, nedjelovanje, plemenitost, neizopačenost, srčanost, strpljivost, prijateljstvo, inteligencija, zadovoljstvo, blagost, ugodan govor - sve su te kvalitete prirodne za onoga tko je slobodan od prirodnih nagona posjedovanja i odbijanja. Čak su i one nenamjerne i spontane.

Čovjek bi trebao spriječiti duh od kretanja prema dolje, kao što se tijekom rijeke zaustavlja branom. Prekoraći granice duha! Dostigavši stanje čistoće, ostani utemeljen u njoj, sada! Utvrđen u smirenosti, čineći ono što ti se čini prikladnim u bilo kojoj situaciji i čak ne razmišljajući o onome što te je tako netraženo zadesilo, živi život ovdje bez vlastitoga htijenja! Takva je priroda Gospodina, za koga bi se moglo reći da je ovdje i djelatnik i nedjelatnik svih djelovanja.

Ti si znalac svega - sebstva. Ti si rođen bitak, ti si vrhunski Gospodin, ti se ne razlikuješ od sebstva koje sve prožima. Onaj tko je napustio zamisao da postoji predmet opažanja i koji je drugačiji od sebstva, nije podložan pogreškama rođenim iz radosti i tuge. On je znan kao *yogi*. Onaj tko se učvrstio u uvjerenju da postoji samo jedna beskonačna svijest, odmah se oslobada misli o ugodi i zato je spokojan i samonadziran.

Oni koji su dobro upućeni u vedske spise, tumače da zamišljeno kretanje energije svijesti predstavlja duh. Izrazi duha su misli ili zamisli. Svijest bez misli i zamisli vječan je, transcendentalan, apsolutni *brahman*. Svijest s mislima relati-

van je *brahman*. Mali dio apsolutnog *brahman* nalazi se, tako reći, u srcu i naziva se pojedinačna inteligencija ili pojedinačna svijest. Međutim, ova ograničena svijest uskoro "zaboravlja" svoju vlastitu čistu svjesnu narav i nastavlja postojati u relativnom svijetu. Ona tada postaje sposobnost razmišljanja s prihvaćanjima i odbijanjima kao prirođenim sklonostima.

Ako ova unutarnja inteligencija nije probudena, ona doista ne zna ili ne razumije ništa, a ono što se čini znanim kroz razmišljanje naravno da nije zbilja. O zbilji se ne razmišlja, ona se vidi putem očišćene svijesti. Vrijednost samoga mišljenja proizlazi iz svijesti. Zbog posuđene inteligencije, mišljenju je omogućeno spoznavanje trenutačnih, rascjepkanih djelića ove sveobuhvatne svijesti. Duh potpuno procvjeta samo kada ga obasja svjetlo beskonačnosti svijesti. Inače, iako se čini inteligentnim, mišljenje doista ne može ništa shvatiti, kao što ni granitna figura plesača može plesati, čak i da se je zamoli. Može li scena bitke naslikane na platnu stvoriti grmljavinu vojski koje se bore? Može li leš ustati i potrcati? Može li prikaz sunca uklesanog u stijeni rastjerati mrak? Isto tako, što može učiniti neživotan duh? Duh se čini inteligentnim i djelatnim samo zbog unutarnjeg svjetla svijesti.

Ljudi ispunjeni neznanjem pogrešno tumače da je kretanje životne snage duh. No doista, to kretanje nije ništa drugo nego *prana* ili životna snaga. Ali u slučaju onih čija inteligencija nije rascjepkana ili ograničena mišljenjem, duh je doista sjaj najvišega bitka ili sebstva.

Inteligencija koja poistovjećuje sebe s određenim kretanjem životne snage u sebstvu, podržavajući zamisli "ovo sam ja", "ovo je moje", znana je kao *diva* ili utjelovljena duša. Inteligencija, duh, *diva* itd. imena su koja koriste čak i mudri ljudi. Međutim, takvi entiteti s apsolutne točke gledanja nisu zbiljski. Doista, duh ne postoji, nema inteligencije, nema utjelovljenog bića. Sebstvo je jedina zbilja za sva vremena. Jer je krajne suptilno, najdublje je skriveno i čini se kao da ga nema.

Misao nastala u najvišem bitku individualna je svijest. Kada je ova svijest oslobođena mišljenja i individualizacije, nastaje oslobođenje. Sjeme ili jedini uzrok svjetovne pojavnosti nije ništa drugo nego pojavljivanje mišljenja u beskonačnoj svijesti iz koje nastaje ograničena, konačna pojedinačna svijest. Ako se svijest pokrene iz svoga potpuno smirenoga stanja, nastaju misli, iz misli razmišljanje, a s njim čitav univerzum.

O Rama, nadziranjem životne snage i duh je nadziran. Kao što sjena nestane kada se makne njezin uzrok, duh prestaje zaustavljenjem kretanja životne snage. Zbog kretanja životne snage čovjek pamti iskustva koja je prošao i to se naziva duhom. Životna snaga ili *prana* obuzdava se sljedećim načinima: bestrasnošću, vježbom *pranayame*, vježbom istraživanja uzroka kretanja životne snage, prekidanjem patnje i drugim inteligentnim načinima te izravnom spoznajom ili iskustvom najviše istine (transcendiranjem).

Duh ne posjeduje ni najmanju inteligenciju. Kretanje pripada *prani* koja je mrtva. Inteligencija ili snaga svijesti pripada sebstvu koje je čisto i sveprisutno. Duh je taj koji zamišlja odnos između ta dva čimbenika. Ali takvo je zamišljanje pogrešno i zato je i svako znanje koje se pojavi iz tog lažnog odnosa također pogrešno. Ono je neznanje, *maya* ili kozmička a (apsolutnom) sviješću postaje (relativna) svijest i doživljava svijet iluzija i stvara strašan otrov znan kao svjetovna

pojavnost.

Odnos između *prane* i svijesti je zamisao. Kada se ne bi tako zamišljalo ne bi moglo biti svjetovne pojavnosti. *Prana* svojim povezivanjem sa (apsolutnom) sviješću postaje (relativna) svijest i doživljava svijet kao svoj predmet. No sve je to nezbiljsko kao dječji doživljaj utvare. Sve se odvija i kreće unutar beskonačne svijesti. Može li ova beskonačna svijest biti pod utjecajem bilo kojeg ograničenog čimbenika? Drugim riječima, može li niži entitet nadvladati višeg? Zato, o Rama, doista ne postoji duh ili ograničena svijest. Kada se ova istina jasno spozna, to što je pogrešno zamišljeno kao duh - nestaje.

Duh je mrtav i nije zbiljski entitet. On postoji samo zbog same svijesti. Ipak ta mrtva tvar kao da ubija bića u ovom svijetu. Kako je tajanstvena ta glupost! Duh nema sebstva, nema tijela, nema potpore i nema oblika. Ipak se njime proždire sve u ovom svijetu. Ovo je doista velika tajna. Onaj tko govori da ga je uništio duh koji uopće ne postoji, govori zapravo da je njegovu glavu smrskala latica lotosa. Reći da nekoga može ozlijediti duh koji je mrtav, nijem i slijep, slični izreci da je nekoga spržila toplina punoga mjeseca. Junak koji je sposoban uništiti zbiljskoga neprijatelja i sam biva uništen ovim duhom, za kojeg se istraživanjem otkriva da i ne postoji. Doista je čudno da živa bića teže ojačati ovaj nezbiljski i lažni neentitet.

Ovaj svijet stvoren nepostojećim duhom isto tako, uz pomoć drugog nepostojećeg duha, nestaje. Ova iluzorna svjetovna pojavnost nije ništa drugo nego duh. Onaj tko nije sposoban razumjeti istinsku prirodu duha nesposoban je i da ga se podučiti istini izloženoj u vedskim spisima. Takav je duh ispunjen strahom. Boji se melodioznog zvuka *vine* (glazbeni instrument) i boji se čak zaspalog rodaka. Prestrašen je kada čuje kako netko glasno viče i bježi s mjesta. Čovjek neznanja potpuno je nadjačan svojim vlastitim zaludenim duhom.

Moje poduke nisu namijenjene onima, o Rama, čija je inteligencija utišana čvrstom vjerom u zbilju ovoga iluzornog svijeta, odnosno težnjom za ugodama ovoga svijeta. Ne bi li samo glup čovjek pokušavao pokazati raskoš šume nekome tko ne želi vidjeti? Tko će težiti podučavanju čovjeka, čiji je nos izjela guba, u delikatnom umijeću razlikovanja različitih mirisa? Tko će podučiti pijanca te ispitati o seoskim događajima leš koji leži u krematoriju? Ako budala to i čini, tko ga može odvratiti od takva glupog pokušaja? Isto tako, tko može podučiti nezalicu koji nalazi da je teško upravljati duhom?

Doista, što je *diva* nego tek riječ koja je zbunila inteligenciju ljudi? Ograničena ili pojedinačna svijest nezbiljska je fantazija; što može ona učiniti? Gledajući sudbinu ljudi punih neznanja kako pate jer, duh koji su zamislili prekriva istinu koja jedino postoji, ispunjen sam sažaljenjem.

U ovom se svijetu budale radaju samo da bi patili i nestali. Svakoga dana vjetar ubija milijune i milijune komaraca. Od najmanjeg mrava do najvećeg božanstva, svi su ovisni o rođenju i smrti. Svakoga trenutka bezbroj bića umire i bezbroj drugih se rađa, potpuno neovisno o tome žele li to ili ne, raduju li se tome ili ne. Zato bi bilo mudrije da se zbog neizbježnoga ne pati ni ne veseli.

O Rama, oni koji se ponašaju kao životinje ne mogu biti podučavani jer su vođeni svojim vlastitim duhom kao životinje užetom. Zato mudar čovjek ne pokušava podučavati one koji nisu nadjačali svoj vlastiti duh i koji su zato u svakom smislu vrijedni sažaljenja. S druge strane, mudri nastoje ukloniti patnju kod onih koji nastoje otići onkraj duha, zreli da

krenu u potragu za sebstvom.

Kada se objektodnosnost pojavi u svijesti, ona postaje uvjetovana i ograničena; to je vezivanje. Kada se napusti objektodnosnost duh nestaje i to je samoodnosnost ili oslobođenje. U sredini između sebstva kao promatrača i svijeta kao promatranog, ti si promatranje. Utvrdi se u toj spoznaji. Između onoga tko doživljava i doživljaja ti si doživljavanje. Znajući to, prebivaj u samospoznaji.

Kada napuštanjem ovoga sebstva misliš o objektu, tada postaješ duh i tako padaš pod utjecaj nesreće. Ona inteligencija koja je različita od samospoznaje ono je što tvori duh i to je korijen patnje. Kada se spozna da sve ovo nije ništa drugo nego sebstvo, duh prestaje postojati, nema subjekta, nema objekta i nema povezivanja. Kada misliš "ja sam *diva*" itd. javlja se duh, a s njim i patnja. Kada znaš "ja sam sebstvo, *diva* i slične druge stvari ne postoje", duh prestaje postojati i rađa se vrhunsko blaženstvo.

Kada se sebstvo u samozaboravu poistovjeti s viđenim i doživljenim predmetima, onečišćuje se i nastaje otrov želje. Želja pojačava iluziju. Kakva se god strašna patnja ili nesreća pojavi u svijetu, svaka je plod želje, o Rama. Ostajući nevidljiva i profinjena, ta je želja ipak sposobna da proždre samo meso, kosti i krv tijela. U trenutku izgleda kao da se povlači, a u sljedećem je već u stanju širenja.

Kada želja nestane, čovjekova *prana* je čista i sve božanske kvalitete i vrline ulaze u srce. Kao što životinja pada u zamku zbog svoje želje za hranom (mamcem) i čovjek, sljedeći utrtu stazu svojih želja, pada u pakao. Želja čini čovjeka podlo gmizavim, pa ipak zbog želje Sunce obasjava Zemlju, vjetar puše, planine stoje i tlo podupire živa bića; sva tri svijeta postoje samo zbog želje. Sva su bića u tri svijeta vezana užetom želja kojeg je teško prekinuti zato, o Rama, prekini sa željama tako da prestaneš misliti i razmišljati. Duh ne može postojati bez razmišljanja. Prvo prodi onkraj zamisli "ja", "ti" i "ovo". Zbog ovih predodžbi u duhu nastaju nade i očekivanja. Osjećaj ega uzrok je svakoga grijeha. Prereži sam korijen ega mačem mudrosti čistoga svjetla svijesti. Ne boj se!

Rama Gospodine, poduči me kako da napustim ego i želju koja ga uzrokuje. Ako napustim ego, tada ću sigurno isto tako prekinuti s ovim tijelom i svim ostalim što se temelji na egu. Tijelo i *prana* poduprti su egom. Kada je korijen (ego) prerezan, tada će drvo (tijelo itd.) pasti. Kako mogu napustiti ego, a da ipak živim?

Vašiṣṭha Rama! Račeno je da postoje dva načina kako da se unište *vasane ahamkare* (pritajeni dojmovi koji čine "ja"): jedno se temelji na znanju ili izravnoj spoznaji, a drugo na promišljanju. Opisat ću ti ih pojedinačno.

Čovjek treba postati svjestan svojih zavodljivih zamisli u kojima misli "ja pripadam predmetima ovoga svijeta i moj život ovisi o njima. Ne mogu živjeti bez njih i oni ne mogu postojati bez mene". Tada dubokim preispitivanjima čovjek promišlja, "ja ne pripadam predmetima ovoga svijeta, niti predmeti pripadaju meni". Napuštajući tako osjećaj ega tim intenzivnim promišljanjem, čovjek se vedro bavi djelovanjem do kojega dolazi prirodno, ali stalno uravnoteženog i spokojnog uma i srca. Takvo napuštanje osjećaja ega i uvjetovanja je poznato kao promišljajuće odricanje ega (*dhyeya tyaga*).

Kada postoji znanje ili izravno iskustvo nedvojne istine,

čovjek napušta ograničen ego i više ne podržava osjećaj posjedovanja, pa čak ni što se tiče tijela. Ovo je izravna posljedica odricanja ega.

Onaj je oslobođen još za života (*divan mukta*) tko na ovaj način vedro transcendirira ego. Onaj tko do kraja iskorišteni ego tim izravnim iskustvom utvrđen je u ravnoteži; on je oslobođen. Đanaka i drugi slični njemu slijede ovaj način. Drugi pak, koji imaju izravno iskustvo transcendentalnog stanja, koji su se uzdigli iznad tjelesne svijesti zovu se *videha mukti*. Međutim, i jedni i drugi su oslobođeni, odnosno, i jedni i drugi postali su jedno s *brahmanom*.

Onaj se smatra oslobođenim mudracem tko nije pod utjecajem željenog i neželjenog, tko živi i djeluje u ovom svijetu iako je iznutra potpuno nedirnut svijetom, kao u stanju dubokoga sna.

Želja koja nastaje u tijeku prirodnoga djelovanja, lišena žudnje, pripada oslobođenom mudracu. Pogodna za ropstvo je ona želja koja je vezana žudnjom (*tršna*) za vanjske predmete. Međutim, ako su iz srca nestale sve zamisli koje se temelje na egu, pozornost koja se prirodno usmjerava također je narav oslobođena mudraca. To što je pod utjecajem dodira s vanjskim žudnja je pogodna za vezivanje. Želja nastala bez vlastita htijenja koja nije pod utjecajem bilo kakvoga predmeta jest oslobođenje. Ta želja koja postoji čak i prije dodira s objektima, postoji i sada i zauvijek, prirodna je i zato slobodna od patnje i nečistoće. Mudri smatraju da takva želja (*mukta tršna*) ne vezuje.

"Želim da ovo bude moje". Kada se takva želja pojavi u čovjekovu srcu, ona uzrokuje nečistoću. Takvu želju mudar čovjek treba napustiti na bilo koji način i u svako doba. Prekini sa željom koja teži vezivanju, a isto tako i sa željom koja teži oslobođenju. Budi miran poput oceana. Znajući da je sebstvo slobodno od starosti i smrti, ne dopusti da te uznemiruju misli. Kada se cijeli univerzum spozna kao iluzija, želja gubi svoje značenje.

U srcu čovjeka rađaju se sljedeće četiri vrste osjećaja:

- * Ja sam tijelo rođeno od mojih roditelja.
- * Ja sam tanahno načelo različito od tijela.
- * Ja sam vječno načelo u svim različitim prolaznim predmetima svijeta.
- * Ja i svijet smo čista praznina slična prostoru.

Od tih prvi pogoduje ropstvu, a ostala oslobođenju.

Jednom kada se pojavi spoznaja "ja sam sebstvo svega" čovjek više ne pada u zabludu patnje. Sebstvo samo je to što se različito opisuje kao praznina, priroda, *maya*, *brahman*, svijest, *šiva*, *puruša* itd. Ono samo je vječna istina, ne postoji ništa drugo. Prebivaj u iskustvu nedvojnosti jer istina je nedvojna. Međutim, djelovanje uključuje dvojnost i zato se pojavljuje prividna dvojnost. Stoga dopusti svojoj prirodi da sudjeluje u dvojnosti i nedvojnosti. Istina nije ni dvojnost ni nedvojnost. Kada zamisli duha prestanu, jer duh je taj koji stvara zamisli dvojnosti i nedvojnosti, spoznaj se beskonačna svijest kao jedina zbilja.

Oslobođeni mudrac koga ne privlače prošli, sadašnji i budući događaji, gleda na svjetovne prilike kao na igru. Ne izlažemo mudrost budalama koje ne nadziru svoj um i koje su utonule u blato osjetilnih uroda. Oni se samo zanimaju za prolazne užitke i materijalna posjedovanja. Također ne izlažemo stazu obreda i rutina koji donose svakovrsne nagrade u obliku patnje i zadovoljstva.

O Rama, vezano za to postoji jedna drevna legenda koju

ću ti ispričati.

Priča o Punyi i Pāvani

Na kontinentu imenom Đambudvipa, na obali rijeke Vyoma Ganga, živio je sveti čovjek po imenu Dirgatapas koji je imao dva sina po imenu Punya (Vrlina) i Pavana (Čistoća). Punya se potpuno prosvijetlio, ali Pavana, iako je nadjačao neznanje, nije još došao do potpunog prosvjetljenja i zato je posjedovao, nazovimo je tako, polumudrost. Neumoljivim prolazom nevidljiva i nedodirljiva vremena mudrac Dirghatapas je napustio tijelo i dostigao stanje potpuno čistoće. Korištenjem yogijske metode koju je naučila od njega i njegova ga je žena ubrzo slijedila. Zbog ovoga iznenadnog odlaska roditelja, Pavana je utonuo u duboku žalost i neutješno glasno jadikovao. Punya je, s druge strane, neuznemiren gubitkom roditelja obavio pogrebne obrede. Zatim je pristupio svom tugujućem bratu Pāvani.

Punya Brate, zašto prizivaš na sebe ovu strašnu patnju? Sljepoća neznanja je uzrok ovoj neoubuzdanoj bujici suza iz tvojih očiju. Naš otac je otišao odavde zajedno s našom majkom u stanje oslobođenja ili najviše stanje koje je prirodno za sva bića i pravo je postojanje onih koji su transcendirali ego. Ti si se u neznanju vezao za zamisao "otac" i "majka" i patiš za onima koji su se oslobodili toga neznanja.

Brate, ispitaj u sebi - ovo je tijelo mrtvo, a sastavljeno od krvi, mesa, kostiju itd. što je "ja" u njemu? Ako ovako nađeš istinu, spoznat ćeš da ne postoji ništa što je "ti" i da ne postoji ništa što je "ja". Ono što se naziva Punya ili Pavana tek je pogrešna zamisao. Međutim, ako ipak misliš "ja sam" tada razmišljaj ovako: u prošlim si inkarnacijama imao veliko mnoštvo rodaka. Zašto ne tuguješ zbog njihovih smrti? Imao si mnogo rodaka kada si bio labud, imao si mnogo rodaka kada si bio drvo, imao si mnogo rodaka kada si bio lav, imao si mnogo rodaka kada si bio riba. Zašto ne tuguješ za njima? Bio si princ, bio si magarac, bio si smokvino drvo i zatim banyan drvo. Bio si *brahmana*, bio si muha i komarac, bi si mrav. Bio si škorpion pola godine, bio si pčela, a sada si moj brat. U ovakvim različitim utjelovljenjima rađao si se iznova i iznova bezbroj puta.

Tako sam i ja imao brojna utjelovljenja. Sva ih vidim, a isto tako i tvoja, svojim profinjenim umom koji je čist i posjeduje jasnu viziju. Bio sam ptica, ždral, žaba, drvo, deva, kralj, tigar - a sada sam tvoj stariji brat. U svim je tim utjelovljenjima postojalo bezbroj rodaka. Koga da oplakujem? Uzevši u obzir sve to, ne tugujem. Napusti zamisao o svijetu koja se pojavila u tvom duhu kao "ja". Ti ne patiš, nemaš rođenja, nemaš oca, nemaš majke, ti si sebstvo i ništa drugo. Mudraci opažaju srednji put, oni vide to što jest upravo sada, oni su spokojni, oni su utemeljeni u svijesti svjedoka.

Ako je osoba kroz mnoge svoje inkarnacije povezana sa svima, zar onda ima ikakve potrebe da se voli ili mrzi? Stoga je najbolje transcendirati sve želje, a ne ih povećavati. Oslobođi ih se, neka lotos srca bude čist i tada će sve iluzije nestati i ostvarit ćeš blaženstvo samospoznaje.

Ovom bratovom podukom, Pavana se potpuno probudio. Obojica su tako postali prosvjetljena bića, obdarena mudrošću i izravnom spoznajom.

Vašiṣṭha Žudnja je korijen svake patnje, o Rama. Jedini inteligentni način je transcendiranje svih želja, a ne valjanje u njima. O Rama, stanje brahmana je čisto, slobodno od žudnje i bolesti. Duh postiže ispunjenje samo potpunom bestrasnošću, a ne kada ga se obasipa željama i nadama. Za one koji su lišeni bilo kakvih vezanosti ili žudnji, tri svijeta su velika kao otisak noge teleta (drugim riječima malen), a čitav ciklus svijeta nije drugo nego trenutak. Zato, da bi ponovno uspostavio mir u duhu, ukloni uzrok nemira - nadu ili žudnju.

Ili, o Rama, potpuno izmijeni duh kao što je učinio kralj Bali. Ispričaj ću ti priču o tom demonskom kralju.

Priča o velikom kralju Bali

Kralj *asura* Bali, sin Viročane, vladao je Patalom. Poštovali su ga čak Išvara i Višnu. Vrelina njegova sjaja sušila je oceane. Njegove oči su bile toliko snažne da je pogledom mogao pokrenuti planine. Bali je donjim svijetom vladao dugo, dugo vremena.

Tijekom vremena kralja Bali je nadvladala jaka bestrasnost i on je počeo ovako istraživati: "Koliko bih dugo trebao vladati ovim donjim svijetom? Koliko ću dugo lutati kroz ova tri svijeta? Što ću postići vladavinom nad ovim kraljevstvom? Budući da je sve što se nalazi u tri svijeta podložno uništenju, kako itko može gajiti nadu da će u svemu tome vječno uživati?"

"Iznova i iznova isti se odvrtni užici proživljavaju i iste se radnje ponavljaju, dan za danom, u ovom svijetu. Kako to da se čak i mudar čovjek toga ne stidi? Isti dan i ista noć, ponovno i ponovno. Život se u ovom svijetu okreće slično vrtlogu. Čineći to svakog dana, kako netko može doseći stanje kojim će prestati ovo ponavljanje postojanja? Koliko se dugo moramo nastaviti vrtjeti u ovom vrtlogu i od kakve je to koristi?"

Dok je tako razmišljao sjetio se:

Ah, sjećam se što mi je moj otac Viročana jednom rekao. Upitao sam ga: "Oče, što je cilj ove svjetovne pojavnosti i ponavljanja postojanja? Kada će ono prestati? Kada će prestati iluzija duha? Što bi se trebalo postići da bi se došlo do blaženstva? Što bi se trebalo vidjeti da bi prestalo traganje? Vidim da je to nemoguće dostići uz pomoć iskustva svjetovnih užitaka ili djelovanja. Jer oni samo pojačavaju iluziju! Molim te reci mi način kojim ću zauvijek doći do vrhunskog mira."

Viročana Viročana je ovako odgovorio Baliju: Sine moj, postoji jedno ogromno kraljevstvo, toliko veliko da bez problema može progutati tri svijeta. U njemu nema jezera, nema oceana, nema planina, nema šuma, nema rijeka, nema zemlje, nema neba, nema vjetra, nema mjeseca, nema bogova, nema demona, nema bogova, nema vegetacije, nema raja, nema visoko i nisko, nema riječi. Nema mene, ni bogova sličnih Višnuu. Samo jedno postoji tamo, a to je vrhunsko svjetlo. Ono je svemoćno, sveprisutno, ono je sve i u svemu - a ipak ostaje nedodirnut, kao da je nedjelatno, tiho i nepomično. Ono je poput kralja koji upravlja preko svoga ministra. Na njegov (kraljev) poticaj ministar čini sve - ono čega nije bilo on stvara, a ono što postoji, to mijenja. Ovaj ministar nije sposoban da u bilo čemu uživa; on ne zna ništa. Iako je nezalica i neživ, čini sve za svoga gospodara, kralja. Kralj ostaje nedodirnut, utemeljen u spokoju.

Bali Oče, koje je to kraljevstvo koje je slobodno od nemira? Tko je ministar, a tko kralj? Kako se stiže u tu zemlju? Priča je čudesna i nisam je do sada čuo. Molim te objasni mi sve to detaljno.

Viročana Svi bogovi i demoni zajedno, čak i snage mnogo puta jače od njihove ne mogu zaprijetiti ministru. On nije Indra kralj bogova, ni bog Smrti, ni bog Sogatstva, ni deva, ni asura koga možeš lako nadvladati. Iako se vjeruje da je Višnu ubio demone, ministar je bio taj koji ih je uništio. On je snažniji čak i od bogova sličnih Višnuu i njegovom naredbom oni se radaju ovdje. Snaga boga ljubavi potječe od toga ministra. Srdžba dobiva svoju snagu od njega. Zbog njegove želje postoji ovdje neprestani sukob između dobra i zla.

Ministra može pobijediti samo njegov gospodar, kralj. Nitko drugi. Kada se tijekom vremena u srcu kralja pojavi takva želja, ministar se može lako pobijediti. On je najjači u tri svijeta, a tri svijeta su tek njegov izdah! Ako imaš sposobnosti da ga nadvladaš, tada si doista junak.

Kada se ministar pojavi, tri su svijeta očitovana, kao što lotos cvjeta kada se pojavi sunce. Kada se on povlači, tri svijeta postaju mrtva. Ako ga možeš nadvladati svojim duhom potpuno usmjerenim u točku i potpuno slobodnim od iluzije i neznanja, tada si doista junak. Ako je on nadvladan, tada su nadvladani svi svjetovi i sve u njima. Ako on nije nadvladan, tada se ništa nije nadvladalo, iako ti možeš misliti da si nadvladao ovo ili ono u ovome svijetu.

Zato, sine moj, da bi došao do apsolutnog savršenstva i vječnoga blaženstva, nastoj svom svojom snagom i na svaki mogući način nadvladati tog ministra, bez obzira na poteškoće i zapreke.

Iako je ovaj ministar gotovo nepobjediv, ja ću ti reći kako da ga nadvladaš. On se može nadjačati u trenutku ako ga se smiri inteligentnim djelovanjem putem nedjelovanja. Bez takva djelovanja on će uništiti sve, poput zmijske otrovnice. Onaj tko mu pristupi inteligentno, igra se s njim kao što se otac igra s djetetom pa ga tako u igri obuzda. Tada se ugleda kralj i dolazi se do najvišega stanja. Jer jednom kada se ugleda kralj, ministar dolazi pod potpuni nadzor, a kada je ministar pod nadzorom kralj se jasno vidi. Dok se kralj ne ugleda, ministar pustoši i širi patnju; dok se ministar nije nadvladao, kralj ostaje nevidljiv. Zato inteligentna vježba mora biti istodobno dvojaka: mora se ugledati kralj i mora se obuzdati ministar. Snažnim vlastitim nastojanjem i postojanom vježbom možeš postići oboje, a tada ćeš ući u to kraljevstvo i nećeš nikada više iskusiti patnju. To područje nastanjuju sveti ljudi koji su zauvijek utemeljeni u spokoju.

Sine moj, sada ću ti sve ovo pojasniti! Kraljevstvo o kojem sam pričao je stanje oslobođenja (*mokṣa*) koje je kraj svake patnje. Kralj je sebstvo koje je transcendentno svim područjima i stanjima svijesti. Ministar je duh. Duh je taj koji je načinio čitav ovaj svijet. Kada je duh nadvladan, nadvladalo se sve. Zapamti da je duh gotovo nepobjediv, osim ako se koristi inteligentna vježba.

Najinteligentniji način kojim se može obuzdati duh je ostvarenje potpune slobode od svih želja, nada ili očekivanja u odnosu na bilo koji objekt u bilo koje vrijeme, potpuna sloboda od svih misli i zamisli - transcendentalno stanje. Na taj se način ovaj snažni slon (duh) može nadvladati. Ovaj je način istodobno jako lagan i jako težak. Jako je težak za onoga tko ne vježba ozbiljno, ali je jako lagan za onoga tko je redovit u

svom nastojanju. Kao što nema žetve bez sjetve, ni duh se ne može nadvladati bez ustrajne vježbe. Zato, započni s ovom vježbom transcendiranja. Ako se čovjek ne okrene od užitaka svijeta i dalje će lutati ovim svijetom patnje. Čak ni snažan čovjek neće doći do svoga cilja ako ne krene prema njemu. Nitko ne može doći do stanja potpune bestrasnosti bez uporne vježbe.

Bestrasnost, stanje slobode, može se postići samo ispravnim nastojanjem. Nema drugoga načina. Ludi govore o božanskoj milosti i o sudbini, ali u ovom svijetu mi opažamo tjelesno, ne božansko. Kada ljudi govore o Bogu misle na nešto što je neizbježno, što je iznad njihova nadzora i prirodnog zakona. Isto se tako smatra božanskom milošću i sve ono što donosi potpuno spokojstvo i prestanak ugone i patnje. Božanska milost, naravni zakon i ispravno vlastito nastojanje sve to upućuje na istu zbilju. Razlikovanje postoji zbog pogrešnog opažanja ili iluzije.

Što god duh zamisli ispravnim, vlastitim nastojanjem to se i ostvaruje, a kada duh prisvoji takvo ostvarenje, nastaje iskustvo ugone itd. Duh je činitelj i što god on zamisli, naravni zakon (*niyati*) stvara i očituje. Duh je također sposoban upravljati naravnim zakonom, zato se čak može reći da je duh poticatelj naravnog zakona.

Kao što se vjetar kreće u prostoru, tako *diva* (pojedinač) djeluje u ovome svijetu, čineći što se mora učiniti u skladu s prirodnim zakonom, iako se takvo djelovanje može učiniti sebičnim. Poticana prirodom, čini se da se kreće ili stoji mirno - no i jedno i drugo su tek jezični izrazi ili pogrešne pretpostavke, baš kao što je njihanje drveća na planinskom vrhu izgleda kao njihanje samoga vrha.

Stoga, tako dugo dok postoji djelatan duh ne postoji ni Bog ni naravni zakon.

Bali Gospodaru, reci mi kako se prestanak želje za ugodom može čvrsto utemeljiti u mom srcu.

Viročana Sine moj, samospoznaja je biljka koja nosi plod nestanka želje za ugodom. Samo kada se ugleda sebstvo, tada se najviši oblik bestrasnosti utvrđuje u srcu. Zato treba ostvariti sebstvo uz pomoć inteligentnog istraživanja i time se osloboditi žudnje.

Ako je inteligencija još neprobudena čovjek bi trebao ispuniti dvije četvrtine duha radostima koje donose ugodu, jednu četvrtinu meditacijom i studiranjem vedskih spisa, a preostalu služenjem *guruu*. Kada je djelomično probudena, dvije četvrtine služe *guruu*, a ostale se podjednako dijele na ugodu i studiranje vedskih spisa s bestrasnošću kao stalnim pratiocem.

Samo čovjek ispunjen plemenitošću, kvalificiran je za slušanje izlaganja o najvišoj mudrosti. Takav treba četiri četvrtine duha ispuniti meditacijom i studiranjem vedskih spisa te služenju *guruu*. Zato bi čovjek neprestano trebao težiti da obrazuje duh znanjem koje pročišćava i da ga hrani unutarnjom promjenom koju uzrokuje studij vedskih spisa. Kada se duh tako preobrazuje, sposoban je odražavati istinu bez iskrivljenosti. Tada, bez odlaganja, čovjek treba težiti da ugleda sebstvo. Ovo se dvoje - samospoznaja i nestanak žudnje treba odvijati istodobno, ruku pod ruku.

Istinska bestrasnost ne nastaje u čovjeku pokorom, milosrdem, hodočašćem itd. već samo izravnom spoznajom vlastite naravi - čiste svijesti. Nema drugoga načina za

izravnu spoznaju osim ispravna vlastitog nastojanja, zato čovjek treba prekinuti ovisnost o Bogu ili sudbini i ispravnim vlastitim nastojanjem odbaciti želju za svjetovnim strastima. Kako bestrasnost sazrijeva, u čovjeku se pojavljuje duh istraživanja. Tako duh utvrđuje bestrasnost. Ovo dvoje međusobno je ovisno, baš kao što su ocean i oblaci. Ovo dvoje čovjekovi su bliski prijatelji i uvijek su zajedno.

Zato bi, prije svega, čovjek trebao odbaciti svaku ovisnost o vanjskim čimbenicima, kao što je Bog i slično te ustrajnim ispravnim vlastitim nastojanjima njegovati bestrasnost. Čovjek može, uza sve to, steći bogatstvo bez narušavanja društvenih tradicija i običaja i bez suprotstavljanja itd. To bogatstvo bi trebao korisno upotrijebiti da stekne društvo dobrih i svetih ljudi, obdarenih plemenitim kvalitetama. Takvo društvo svetih ljudi potiče bestrasnost. Tada se pojavljuje duh istraživanja, znanje i studiranje vedskih spisa. Postupno čovjek dolazi do vrhunske istine.

Sine moj, potpunim napuštanjem težnje za ugodom uz pomoć istraživanja doći ćeš do vrhunskoga stanja. Kada se sebstvo potpuno očisti, čvrsto ćeš biti utemeljen u vrhunskom miru. Tako nećeš više nikada pasti u blato zamišljanja koje je uzrok patnje. Iako nastavljaš živjeti, ostati ćeš slobodan od svih nada i očekivanja. Pozdrav tebi, čistom, o utjelovljenju najvišega dobra!

Vašištha Bali je govorio u sebi: "Srećom, sjetio sam se svega što mi je govorio otac. Sada, kada je u meni nestala želja za ugodom, odreći ću se svega i s duhom koji je potpuno napustio potragu za svjetovnom ugodom, sretno ću prebivati utemeljen u sebstvu. Ovaj je univerzum kreacija duha. Što se gubi njegovim odricanjem?" Odlučivši tako, Bali je promišljao o *guruu* demonu, Šukri. Zbog beskonačne svijesti, u kojoj je bio utemeljen, Šukra je bio sveprisutan i znao je da je njegovom učeniku potrebna njegova prisutnost. Odmah je materijalizirao svoje tijelo pred kraljem Balijem.

Bali Bali je upitao Šukru: "Gospodaru, odraz tvoga božanskog sjaja navodi me da ti se obratim u svezi ovoga problema. Nema želje za ugodom i želim saznati istinu. Tko sam ja? Tko si ti? Što je ovaj svijet? Molim te, reci mi sve o ovome!

Šukracarya Na putu sam u *devaloku*, o Bali, ali u nekoliko ću ti riječi dati samu bit mudrosti. Postoji samo svijest. Sama svijest je sve ovo, sve ovo je načinjeno od svijesti. Sve što je izvan nas je svijest; sve što je u nama je svijest; sve što je uvjetovano je svijest; sve što nije uvjetovano je svijest; ja koji govorim sam svijest; ti koji slušaš si svijest; čitav univerzum nije ništa drugo doli svijest. To je istina. Promišljaj o toj istini i doći ćeš do spoznaje. Ako ne, pokušaj daljega objašnjava bit će sličan bacanju darova u pepeo.

Bali Nakon što je Šukra otišao, Bali je ovako razmišljao. Ono što mi je moj učitelj rekao uistinu je ispravno i prikladno. Doista, svijest je sve što jest i ne postoji ništa drugo. Ako svijest ne bi prepoznala planinu, bi li postojala planina? Sama svijest je sve ovo. Uistinu, zbog te svijesti ja mogu doći u dodir s objektima i doživjeti ih, a ne zbog samoga tijela. Jer postoji jedino svijest i ništa drugo. Tko je moj prijatelj, a tko neprijatelj? Čak su mržnja i druge slične kvalitete tek preobrazbe svijesti. Zato, ponovno, ne postoji ni mržnja, ni

vezanost, ni duh ni njegove preobrazbe - jer je svijest beskonačna i aspolutno čista u njoj ne može doći do nepravilnosti. Svijest nije njezina riječ, to je tek ime! Nema imena. Ja sam vječni subjekt slobodan od svih objekata i značajki. Ja sam ona svijest u kojoj je nestala žudnja za iskustvom. Kretanje energije u tom *jednom* nije ni gubitak ni dobitak. Kada je sama svijest sve, misli ili njezini izrazi ne uzrokuju širenje ili sužavanje svijesti. Zato ću nastaviti s ovakvim istraživanjem sve dok ne dođem do apsolutnog spokoja u sebstvu.

Tako razmišljajući, izgovarajući svetu riječ OM i prateći njezina finija stanja, Bali je ostvario spokoj. Oslobođen svih sumnji, oslobođen *sankalpe*, *karme* i triju vrsta želja (za ženom, djecom i bogatstvom), opažanja objekata i bez podjele na onoga koji misli, na razmišljanje i na predmet razmišljanja (meditanta, meditiranje i predmet meditacije), prestankom svih zamisli i pojmova, Bali je postao čvrsto utvrđen u *samadhiju* (mirnom stanju duha) u kojem je prestalo svako kretanje misli, poput plamena svjetiljke na mjestu bez vjetra. Tako je živio dugo vremena.

Vašištha Svi *asure*, sljedbenici i podanici kralja Balija, požurili su se do palače i okružili kralja koji je sjedio u *samadhiju*. Pošto nisu mogli razumjeti tu tajnu, pomislili su na svoga učitelja Šukru. Šukra se odmah pojavio. Vidjevši Balija u *samadhiju*, izrazi svoju radost smijehom i reče im:

"Uistinu je zadivljujuće, o *asure*, da je kralj Bali postigao takvo savršenstvo odlučnim istraživanjem. Ostavite ga neka ostane uronjen u vlastito sebstvu. Kod njega ne postoji više mentalna djelatnost koja uzrokuje opažanje svijeta. Zato nemojte pokušavati razgovarati s njim. Kada završi mrkla noć neznanja, pojavljuje se sunce samospoznaje. Takvo je sada njegovo stanje. Tijekom vremena on će sam izaći iz toga stanja kada sjeme opažanja svijeta počne klijati u njegovoj svijesti. Zato, idite i nastavite svoje djelovanje. On će se vratiti u svjetovnu svijest za tisuću godina.

Čuvši to, *asure* su se vratili na mjesta svojih dužnosti i nastavili ih obavljati. Nakon tisuću nebeskih godina *samadhi*ja, glazba nebesnika i božanstava probudila je kralja Balija. Nadnaravno svjetlo koje se širilo iz njega osvijetlilo je cijeli grad.

Bali Prije nego što su *asure* stigli do njega, Bali je ovako razmišljao: Ovo stanje u kojem sam ostao kratko vrijeme bilo je doista predivno. Nastavit ću boraviti u tom stanju. Kakve li imam veze s djelatnostima vanjskoga svijeta? Mojim srcem sada vladaju vrhunski mir i blaženstvo.

U međuvremenu su se *asure* približili mjestu gdje je sjedio. Pogledavši ih Bali je nastavio ovako promišljati: Ja sam čista svijest i u meni ne postoji nikakva nepravilnost. Što bih mogao steći ili odbaciti? Smiješno! Težim za oslobođenjem, ali tko me je zarobio? Kada? Kako? Zašto onda težim za oslobođenjem? Ne postoji ropstvo i ne postoji oslobođenje. Što ću postići meditacijom ili nemeditacijom? Oslobođenom iluzije meditacije i nemeditacije neka se dogodi što se mora dogoditi. Za mene tu nema ni dobitka ni gubitka. Ne čeznem ni za meditacijom ni za nemeditacijom, ni za veseljem, niti za tugom. Ne čeznem za vrhunskim bitkom ili svijetom. Ja nisam ni živ ni mrtav, ja nisam ni zbiljski ni nezbiljski. Pozdrav meni, beskonačnom bitku! Neka svijet bude moje kraljevstvo, ja ću biti ono što jesam. Neka ovaj svijet ne bude

moje kraljevstvo, ja ću biti ono što jesam. Što da činim s meditacijom, što da činim s kraljevstvom? Neka bude što mora biti. Ja ne pripadam nikome i nitko ne pripada meni. Ne postoji ništa što bi se moralo učiniti s onim što je znano kao *ja*. Zašto onda ne bih vršio ono djelovanje koje je prirodno?

Promišljajući tako kralj Bali je uputio svoj blistavi pogled prema sakupljenim *asurama*, kao što sunce upućuje svoj pogled prema lotosu.

Kralj Bali je nakon toga vladao kraljevstvom obavljajući sve spontano, bez razmišljanja. Iskazivao je poštovanjem *brahmanima*, bogovima i svetim ljudima. Ophodio se prema rodacima s poštovanjem. Velikodušno je nagrađivao svoje pomoćnike i davao više milosti nego što su oni koji su je tražili očekivali. Prema ženama bio je krajnje uljudan.

Tako sam ti ispričao priču o kralju Baliju, o Rama. Dostigni viziju kakvu je on posjedovao i prebivaj u vrhunskom blaženstvu. Ti si svjetlo svijesti, o Rama, u tebi su utemeljeni svjetovi. Tko je tvoj prijatelj i tko je tvoj neprijatelj? Ti si beskraja. U tebi su nanizani svi svjetovi kao kuglice na *rudrakši* (krunicu). Ti si bitak koji je neroden i koji ne umire. Sebstvo je zbilja, rođenje i smrt su privid. Ispitaj prirodu svih nepravilnost koje napadaju život i živi bez žudnje. Ti si svjetlo, a Gospodin i ovaj svijet postoje u tom svjetlu. Svijet nema zbiljskog i samostalnog postojanja. Nekada si neprekidno podržavao lažne zamisli o željenom i nepoželjnom. Prekini isto tako i s njima. Tada ćeš prebivati u spokoju i kotač rođenja će se zaustaviti. U što god duh najmerava utonuti, spasi ga od toga i usmjeri prema istini. Tako će biti ukroćen taj divlji slon - duh.

Priča o Prahlađi

O Rama, ispričat ću ti još jednu priču koja prikazuje put prosvjetljenja na kojem nema zapreka. U donjem svijetu živio je moćan kralj *asura* po imenu Hiranyakašipu. Preteo je vrhovnu vlast od Indre i tako je vladao nad trim svijetovima. Imao je mnogo sinova. Među njima i slavnoga Prahladu koji je blistao poput sjajnog dijamanta između svih ostalih dragulja.

Uživajući tako u vlasti nad tri svijeta te blagoslovljen moćnom vojskom i dobrom djecom, demonski je kralj postao ohol. Njegovi nasilni postupci i njegova vladavina koja je svima ulijevala strah jako su zabrinuli bogove. Kao odgovor na njihovu molitvu, Gospodin Višnu uzeo je lik Narasimhe (čovjek lav) i uništio demonskoga kralja i njegovu obitelj.

Prahlada Prahlada, čiji je život bio pošteđen, razmišljao je: "Tko nam još može pomoći? Višnu je uništio same korijene demonske obitelji. Bogovi, koji su se običavali ponizno klanjati stopalima moga oca, zaposjeli su naše kraljevstvo. Moji vlastiti rodaci, *asure*, koji su bili puni snage i hrabrosti, sada su slabi i plašljivi. Bogovi su uzeli natrag drvo koje ispunjava želje. Kao što su demoni prije uživali gledati lica božica, sada bogovi uživaju gledajući lica demonica. Polubožice i drugi koji su uživali u životu u nutarnjim odajama demona, pobjegli su i otišli u šume planine Meru gdje žive kao šumske ptice. Moja vlastite majka (kraljice) sada je puna boli. Ja, obožavatelj moga oca sada pomažu Indri. Milošću Višnua, podvrgnuti smo neusporedivoj i neizrecivoj patnji, a sama pomisao na to čini nas bijednim i očajnim.

Višnu je taj koji štiti i podupire cijeli univerzum. On sam

je utočište svih bića u ovom svijetu, zato treba, na svaki način, naći utočište u njemu - ne postoji drugi način. Od ovoga trenutka i ja ću se predati Višnuu i živjeti ispunjen njegovom prisutnošću.

Međutim, onaj tko nije Višnu nema nikakvih koristi od štovanja Višnua. Višnua treba štovati tako da se postane Višnu. Zato, ja jesam Višnu. Onaj tko je znan kao Prahlada nije nitko drugi nego Višnu. Ne postoji dvojnost. Tko bi sada mogao biti moj neprijatelj i tko bi mi mogao prkositi? Zato što sam ja Višnu, onaj tko se prema meni ponaša kao prema neprijatelju sigurno je došao do kraja svoga životnog vijeka. Ovim demonima koji stoje ispred mene teško je, ili nemoguće podnijeti zasljepljujući sjaj koji se širi iz mene. A bogovi doista pjevaju o mojoj slavi jer ja sam Višnu. On je ja i ja ga pozdravljam.

Vašištha Tako se preobrazivši u odraz Višnua, Prahlada je mentalno štovao Višnua uz potpuno slijeđenje tradicije i naputaka vedskih spisa. Nakon toga je iskazao štovanje Višnuu obredima i žrtvama. Izvršivši sve to Prahlada je uživao svijest blaženstva. Od tada je obožavao Višnuu svakoga dana. Vidjevši njega i slijedeći njegov primjer, svi *asure* kraljevstva također su postali vjerni štovaoci Višnua. Bogovi su postali zbunjeni tim neobičnim događajem. Pristupili su Višnuu i upitali ga.

Deve Gospodine, kakva je to tajna? *Asure* su tvoji tradicijski neprijatelji. Njihova se preobrazba u tvoje predanike čini nezbiljskom kao prijevara. Gdje je opaka narav demona i gdje je predanost tebi koja nastaje samo tijekom posljednje inkarnacije *dive*? Doista, kvalitete bića su uvijek u skladu s temeljnom naravi toga bića. Slušanje o tome da su ovi demoni preko noći postali tvoji štovatelji, gotovo da nanosi bol. Kada bi se reklo da su se oni postupno razvijali u bića viših stanja, njegovanjem plemenitih značajki i tada postali tvoji štovatelji, to bismo mogli razumjeti. Ali da netko tko je po naravi pokvaren postane odjednom tvoj štovatelj, doista je neshvatljivo.

Gospodin Višnu O bogovi, nemojte dopustiti da vas obuzmu sumnja i očaj. Prahlada je postao moj predanik. Ovo je uistinu njegovo posljednje rođenje i zaslužuje da sada postane slobodan. Sjeme njegova neznanja je spaljeno, on se više nikada neće roditi. Besmisleno je i bolno slušati da je dobar čovjek postao zlonamjeran. Prikladno je i plementio slušati o tome kako je čovjek koji nije imao plemenitih kvaliteta postao plemenit. Prahladina promjena je za vaše dobro.

Vašištha Nakon što je tako ponovno umirio bogove Višnu je nestao i bogovi su se počeli prijateljski ophoditi s Prahladom.

Prahlada je ukazivao štovanje Gospodinu Višnuu svakoga dana, mišlju, rječju i djelom. Odmah su se, kao plod obožavanja u njemu pojavile sve plemenite kvalitete kao što su mudrost i bestrasnost. Gospodin Višnu je otišao do mjesta gdje mu je Prahlada iskazivao štovanje.

Prahlada Prahlada je molio: "Nalazim utočište u Gospodinu u kojem s radošću prebivaju tri svijeta i koji je vrhunsko svjetlo što uništava mrak neznanja i nečistoće svake vrste. Gospodin koji je utočište vrijedno traženja, nerođen je i najsigurnija zaštita. Ti si sjajan poput plavoga lotosa ili plavoga dragulja. Tvoje tijelo je plavo kao zenit jasnoga zimskog

neba - uzimam utočište u Tebi.

Gospodin Višnu O Prahlada, ti si ocean plemenitih kvaliteta i ti si uistinu dragulj među *asurama*. Zatraži od mene da ti ispunim želju prema svom izboru, a koja će voditi prestanku patnje radanja.

Prahlada Gospodine, ti boraviš u svim bićima i ti nam donosiš ostvarenje svih naših želja. Molim te, podari mi ispunjenje one želje za koju Ti smatraš da je neograničena i beskonačna.

Gospodin Višnu Prahlada, budi obdaren duhom istraživanja sve dok ne budeš prebivao u beskonačnom *brahmanu*, tako da sve tvoje iluzije mogu prestati i da dostigneš najviše ostvarenje.

Rekavši to Gospodin Višnu je nestao.

Prahlada Prahlada je promišljao: Gospodin je zapovijedio: "Budi neprekidno na putu istraživanja", zato ću započeti s istraživanjem sebstva. Uistinu, ja nisam ovaj izvanjski svijet, koji je mrtav, sastavljen od drveća, grmlja i planina. Nisam ni tijelo koje je rođeno zbog pokretanja životnoga daha i koje živi tek kratki trenutak. Ja nisam zvuk, riječ ili ime koje prima mrtva stvar zvana uho, koje je tek trenutačni pokret zraka i koje je bez oblika i bez postojanja. Ja nisam osjetilo dodira koje je isto tako prolazno, a koje može djelovati samo zbog beskonačne svijesti. Ja nisam ni osjetilo okusa koje se temelji na neprikidno promjenjivom i nemirnom jeziku predanom svojim objektima. Ja nisam osjetilo vida koje je isto tako promjenjivo i koje je tek iskrivljeno razumijevanje gledatelja. Ja nisam ni osjetilo njuha koje je imaginarna kreacija nosa i koje ima prijelazni oblik. Ja sam spokoj onkraj misli.

Ah, sada se prisjećam istine da sam ja sebstvo koje je sveprisutno i u kojem nema zamišljanja. Uz pomoć ovoga sebstva osjetila i njihova iskustva, mogu djelovati, jer ono je unutarne svjetlo. Zbog toga nutarnjeg svjetla predmeti postižu svoju prividnu zbilju. Zahvaljujući tom unutarnjem svjetlu svijesti, koje je potpuno slobodno od svih preobrazbi, Sunce je vruće, Mjesec je hladan, zemlja je teška, a voda tekuća. Uzrok je svih učinaka koji se očituju kao ova kreacija, ali ono samo je bez uzroka.

Pozdravljam ovo sebstvo koje svijetli iz sebe, slobodno od dvojnosti znalaca i znanog, subjekta i objekta. U njemu i po njemu postoji sve u ovom univerzumu. Samom mišlju ove svijesti sve nastaje, a kada prestanu misli sve nestaje. Tako se svi ovi beskonačni objekti pojavljuju u beskonačnom prostoru svijesti. Oni se čine kao da rastu i kao da nestaju, kao što sjena raste i nestaje u svjetlu sunca.

Sebstvo ili unutarne svjetlo svijesti neznano je i nevidljivo. Njega dostižu oni koji su pročistili svoje srce. Savršeni ga ljudi vide u svojoj pročišćenoj svijesti. To sebstvo postoji u nepodijeljenom stanju u tri svijeta.

Jedno je sebstvo, jedino koje doživljava, stoga subjekt doživljavanja. Zato je rečeno da sebstvo ima tisuću ruku i tisuću očiju. To sebstvo koje je "ja" prividno luta. Ja sam žena, ja sam muškarac, ja sam mlad, ja sam star i, zbog utjelovljenja, prividno sam rođen ovdje. Na temelju beskonačne svijesti drveće i bilje raste, prisutan sam u njima kao njihova sama srž. Kao glina u rukama nestašna dječaka, ova je svjetovna pojavnost prožeta mnome za moje vlastito veselje.

Ovaj svijet postoji u meni, sebstvu ili beskonačnoj svijesti, kao odraz koji se čini da postoji u zrcalu. Ja sam miris u cvijeću. Ja sam svjetlo u sjaju i čak u tom svjetlu ja sam iskustvo. Koji god pokretni i nepokretni objekt postoji u ovom univerzumu, ja sam njegova vrhunska istina ili svijest slobodna od zamišljanja. Ja sam srž svih objekata univerzuma. Kao što maslac postoji u mlijeku, kao što tekuće svojstvo postoji u vodi, tako isto kao energija svijesti postojim *ja* u svemu što postoji.

Ovaj pojavni svijet prošlosti, sadašnjosti i budućnosti postoji u beskonačnoj svijesti bez razlikovnog objektiviteta. Ovaj sveprisutan, svemoguć, univerzalni bitak sebstvo je na koje se ukazuje s "ja".

Uistinu, ne postoji ništa drugo nego beskonačna svijest. Kako se u njoj pojavio, bez razloga i potpore, ovaj mali i ograničeni ego? Što je uzrokovalo iluziju koja sama sebe izražava u izjavama poput "Ovo si ti" i "Ovo sam ja"? Što je ovo tijelo, a što je bestjelesnost? Tko živi i tko je taj što umire? Zasigurno su moji preci malo o tome znali jer su napustili ovu beskonačnu svijest i počeli lutati ovim malim kraljevstvom. Koja bi usporedba mogla postojati između vizije beskrajne i ove strašne ispraznosti zvane svjetovna slava ispunjene užasnim željama i čežnjama? Ova je vizija beskonačne svijesti čista i po prirodi vrhunski mir. Uistinu je najbolja od svih vizija koje su moguće u ovom univerzumu. Vrhovna vlast nad svjetom kao i svi objekti u tri svijeta postoje u svijesti. Zašto ljudi ne doživljavaju istinu da ne postoji ništa izvan svijesti?

Sve se, posvuda i u svako vrijeme, lagano postiže uz pomoć svijesti, svijesti koja je sveprisutna i homogena! Svjetlo koje blista u Suncu i Mjesecu, energija koja pokreće bogove, istinsko obilježje duha i elemenata, kvalitete i sposobnosti koje postoje u prirodi i beskonačna raznolikost očitovanja energije i inteligencije samo su izrazi i funkcije jedne čiste sveobuhvatne svijesti koja je u sebi nepodijeljena i nepromijenjena.

Beskonačna svijest istodobno prožima i tri razdoblja vremena i iskustva beskrajnih svjetova. Ova svijest istodobno doživljava ono što je slatko i ono što je gorko, ona je spokojna i mirna. Kako je ova svijest u sebi slobodna od svih očitovanja jer je suptilna i doživljava sve stvari istodobno, uvijek je smirena i homogena, čak i dok prividno doživljava mnogolikost različitih pojava.

Kada prividno preobraženo nalazi utočište ili počiva u onom bitku koje nije prošlo nikakvu preobrazbu, ono prvo (preobraženo) oslobođeno je patnje. Kada ono što se vidi onim što nije, tada ono što jest odbacuje svoju nečistoću. Kada svijest prekine s opažanjem triju vrsti vremena, kada je oslobođena od ropstva predmetnosti ili zamišljanja, tada prebiva u potpunom spokoju. To je gotovo nezbiljsko jer je onkraj opisa. Zato neki ljudi objavljuju da sebstvo ne postoji. Bez obzira postoji li sebstvo ili ne, to što nije pod utjecajem uništenja vrhunsko je oslobođenje. Zbog preobrazbi, ova je svijest prividno prekrivena i nepoznata.

Pozdravljam sebstvo! Pozdravljam sebe - nepodijeljenu svijest, dragulj svih vidjenih i nevidjenih svjetova! Tebe se lako i brzo dostiže! Ti si dodirnuti, ti si ostvarena.

OM je nedvojna svijest lišena svake iskrivljenosti. Sve što postoji u univerzumu jedno je sebstvo. U prošlosti, sadašnjosti i u budućnosti, ovdje, ondje i posvuda, ono je uvijek isto, u svim prividnim preobrazbama.

Potpuno bez straha i nezaustavljiva, ova svijest dovodi do očitovanja i podržava beskonačnu raznolikost bića, od Stvoritelja do vlati trave. Ona je neprekidno dinamična i djelatna, pa ipak je nedjelatnija od stijene i manje je dodirnuti djelovanjem od prostora.

Sebstvo ili svijest oživljuje duh kao što vjetar pomiče lišće. Ona omogućuje djelovanje osjetila kao što jahač upravlja svojim konjem. Iako je sebstvo gospodar ovoga tijela, ono se neprekidno bavi različitim djelatnostima kao da je rob.

Jedno se sebstvo treba tražiti, poštovati i o njemu meditirati. Nalaženjem utočišta u njemu čovjek prelazi ovu svjetovnu pojavnost s njezinim ciklusom rođenja, smrti i svekolikom iluzijom. Do njega čovjek dolazi u svom vlastitom tijelu, čak nije potrebno da ga zove. Ono se samo očituje i samo otkriva čak i u kratkoj meditaciji. Sebstvo se otkriva samo sebstvu, svijest se otkriva samo svijesti. Iako je ono gospodar svega te obdareno svim najuzvišenijim odlikama, čovjek koji ga poštuje bez ikakve je oholosti i ponosa.

Njega ne spoznaju svi jer svi ne istražuju istinu o sebstvu. Kada se ono ugleda, sve je ugledano. Kada se ono čuje, sve je saslušano. Kada se ono dodirne, sve je dodirnuti. Svijet postoji zbog toga što sebstvo postoji. Ono je budno čak i dok se spava, ono poliče da se neznanje pretvori u budnost. Ono otklanja bol patnje i nagrađuje svim željenim predmetima. U ovoj kreaciji ono postoji kao *diva*. Čini se kao da uživa u ugodama i čini se da se proteže u predmetima ovoga svijeta.

Sebstvo je praznina u prostoru. Ono je kretanje u svim predmetima koji se kreću. Ono je svjetlo u svim predmetima koji svijetle. U svim tekućinama ono je okus. Ono je čvrstoća u zemlji. Ono je vrućina u vatri. Ono je hladnoća u Mjesecu. Ono je bit postojanja svjetova. Kao što ove svojstvene značajke postoje u odgovarajućim tvarima, tako ono postoji kao Gospodin u tijelu.

Sebstvo je vječno postojanje. Ja, sebstvo, ja jedino jesam, u meni ne postoji opažaj ili pojam. Neka tijelo bude izloženo utjecaju sreće ili nesreće, ali sebstvo nije pod tim utjecajem. Sebstvo koje transcendirira svako materijalno postojanje nije vezano takvom materijalnošću. Koji bi odnos mogao postojati između sebstva i žudnji koje izviru iz pojmova o postojanju i nepostojanju i iz osjetila? Tko ili što veže prostor i tko bi mogao vezati duh?

Čak i da se tijelo razreže u stotinu komadića sebstvo time nije ozlijedeno. Čak ako se vrć smrvu u prah, prostor u njemu nije uništen. Prije je postojao duh koji se sastojao od zamisli o sreći i nesreći, ali sada kada su sve takve zamisli prestale postojati, gdje je moj duh? U čovjeku koji je došao do oslobođenja ne postoji ništa od ovoga. Ja niti ne podržavam želju za ugodom, niti je se ne želim osloboditi. Što god dode, neka dode; što god odlazi, neka odlazi. Jer strašan neprijatelj znan kao neznanje, koji me je lišio moga bogatstva, znanja, tako me je dugo vremena držao u svom zarobljeništvu. Ali sada sam, milošću Gospodina Višnua i vlastitim krajnjim nastojanjem, dosegao ovu mudrost.

Uz pomoć pjevanja himni, *mahavakya* (velike izreke), promišljanjem, meditacijom smirivanja duha i sredenoga života ugledao sam Gospodina - sebstvo.

U šumi neznanja ima bezbroj mravinjaka koje nastanjuju strašne zmije u obliku osjetilnih žudnji, mnogo tajnovitih rupa znanih kao smrt i mnogo šumskih požara patnje. U njoj lutaju razbojnici - nasilje i pohlepa, kao i najsmrtonosniji neprijatelj - ego. Sada sam se je oslobodio milošću Gospodina

Višnja i uz pomoć vlastitoga nastojanja moja je inteligencija u potpunosti probuđena. U svjetlu te probuđene inteligencije ja ne opažam entitet koji se može nazvati ego.

Sada kada više nema tog zloduha - ega - ja prebivam u miru, u sebi. Gdje je tu mjesto za iluziju, patnje, nade, želje i duševni nemir? Nebo i pakao, kao i iluzije vezane za oslobođenje postoje samo tako dugo dok postoji ego. Slike se slikaju na platnu, ne na praznini! Kada je inteligencija oslobođena oblaka ega i oluje žudnji, ona sjaji svjetlom samospoznaje.

O sebstvo oslobođeno blata ega, pozdrav tebi! O sebstvo u kome su strašna osjetila i sveproždirući duh postigli mir, pozdravi tebi! O sebstvo, ti si sunce koje raspršuje mrak neznanja u srcu, pozdrav tebi! O sebstvo, ti koje širiš vrhunsku ljubav i podržavaš sve u univerzumu, pozdrav tebi!

Kao što čelik reže užarenu čeličnu šipku, tako sam i ja obuzdao duh njegovim pročišćenim stanjem. Bez ega, moje tijelo funkcionira s njemu svojstvenom energijom. Prošle sklonosti, mentalna uvjetovanja i ograničenja u potpunosti su razorena. Počinjem se čuditi kako sam tako dugo vremena bio zatočen u zamci ega! Oslobođen ovisnosti, navika mišljenja, želja i žudnji, zaludujuće vjere u postojanje ega, najrazličitijih sklonosti traženja ugone i raskošnoga života - moj je duh konačno dostigao stanje potpunog spokoja. S time je prestala svaka patnja i svanulo je svjetlo vrhunskoga blaženstva.

Napokon je spoznato sebstvo koje je iznad svih stanja svijesti. O sebstvo! Pozdravljam te, grlim te! Samo si ti moj prijatelj i rođak u tri svijeta. Jedino ti uništavaš, jedino ti štitiš, ti daješ, ti hvališ i ti pokrećeš. Sada, o sebstvo, ti si ugledano i dosegnuto - što ćeš sada uraditi i kamo ćeš otići? Od vremena koje nema početka između nas je stajao ovaj veliki zid neznanja. Sada kada je ovaj zid srušen, ti si otkriven kao uvijek postojeći. O sebstvo, razlika između tebe i mene je verbalna i slična razlici između riječi i onoga na što ona upućuje. Razlika je nezbiljska i zamišljena, slična verbalnoj razlici između vala i vode u valu.

Pozdrav vidiocu, doživljavatelju. Na žalost, zbog tvoga poistovjećenja s utjelovljenjem, ti si, o sebstvo, zaboravilo svoju vlastitu narav. Zato si bilo podložno beskrajnoj patnji ponovnih rođenja, doživljavajući izvanjska opažanja bez samospoznaje. Sada, Gospodine, ti si ugledan i dosegnut. Nakon ovoga više nećeš biti izgubljen. Pozdravi tebi, Gospodine. Kako to da se sebstvo, koje je svjetlo očiju i koje ispunjava čitavo tijelo inteligencijom, nije ranije vidjelo i doživjelo. Kako ta inteligencija može biti odijeljena od od sebe same? O sebstvo, sada kada si ugledano, užici u kojima sam prije uživao više nisu vrijedni moje pozornosti!

Pozdravi mom sebstvu koje je beskonačno i bez ega. Pozdravi sebstvu koje je bez oblika. Ti, sebstvo, prebivaš u "meni" u stanju ravnoteže kao čista svijest koja svjedoči, bez oblika i bez dijeljenja prostora i vremena. Duh postaje uznemiren, osjetila počinju djelovati i energija se počinje širiti stavljajući u pokret dvije nerazdvojive sile - *pranu* i *apanu*. Povučeni snagom želja, vozač duh vodi tijelo načinjeno od mesa i krvi, kostiju i kože. Uza sve to, ja sam čista svijest, neovisan o tijelu ili bilo čemu drugome. Neka se ovo tijelo diže ili pada, u skladu sa željama koje ga pokreću. Tijekom vremena pojavljuje se ego i tijekom vremena ego nestaje, kao što se i univerzum raspada na kraju kozmičkoga ciklusa. No nakon brojnih ciklusa rođenja i smrti u ovoj kreaciji, ja sam došao do stanja mira i spokoja, slično kao što se cijeli uni-

verzum smiruje na kraju svog cikličkoga postojanja. Pozdravi tebi, moje sebstvo, koje si transcendentalno i koje si sve: pozdrav svima onima koji govore o nama!

Kao svjetlo sebstva otvaram oči i nastaje univerzum, sklapam oči i univerzum prestaje postojati. Ti, o sebstvo, vrhunsko si jedinstvo u kojem već postoji cijeli univerzum. O sebstvo, ti samo prividno izgledaš u prostoru univerzuma kao beskonačna raznolikost objekata.

Napusti samodopadnost, ljutnju, nečistoću i nasilje. Sjeti se stalno se ponavljajuće prošle patnje i vedra raspoloženja ispitaj: "Tko sam ja?", "Kako se sve to moglo dogoditi?" Budi slobodan od svega. O sebstvo, ti koje si kao u neprekidnom stanju spavanja, prividno si probuđeno vlastitom energijom da bi postalo svjesno iskustva. To je zapravo ta energija koja dolazi u dodir s objektima iskustva, ali zbog takve usnule svijesti ti pripisuješ takva iskustva sebi.

O sebstvo, ti si miris u cvijetu znanom kao tijelo. Govor prestaje u tebi, o sebstvo! Ti si onkraj govora i mišljenja. Kao što su iz zlata načinjeni različiti ukrasi, tako su iz tebe nastali bezbrojni objekti kreacije. Razlika je površinska i verbalna. "Ovo je ti", "Ovo je ja" - takvi izrazi se koriste kada ti sam sebi iskazuješ poštovanje ili se opisuješ zbog vlastite zabave. Kao što veliki šumski požar u trenutku poprima različite oblike iako je tek jedna vatra, tako i tvoj nedvojni bitak izgleda kao svi različiti objekti u ovom univerzumu. Ti si nit na kojoj su nanizani svi ovi svjetovi. Svjetovi su neprekidno potencijalno prisutni u tebi i po tebi oni postaju očitovani, kao što se okus i miris hrane očituju kuhanjem. Međutim, ako izgleda da ovi svjetovi postoje, oni će bez tebe prestati postojati! Sreća i patnja uništeni su kada ti pride, kao što i mrak nestane kada pride svjetlu.

Ugoda i bol, sreća i nesreća duguju zahvalnost za svoje postojanje tebi, o sebstvo. Oni su rođeni iz tebe i gube svoj identitet kada se spozna da njihov prestanak ne može na tebe utjecati. Kao što iluzija nastaje i isčezava u treptaju kapka, tako se i iluzorno iskustvo patnje i zadovoljstva pojavljuje i nestaje u treptaju očnoga kapka. Oni se pojavljuju u svjetlu svijesti i nestaju kada se spozna da nisu različiti od svijesti koja ih opaža. Oni se radaju u trenutku kada umiru i umiru u trenutku svoga rođenja - tko je onaj tko opaža cijelu ovu tajnu? Sve je tako cijelo vrijeme u neprekidnoj promjeni. Kako bi onda mogli takvi trenutni uzroci stvoriti zbiljske i trajne rezultate? O sebstvo, ti promatraš ugodu i bol kao nezbiljske, ako ih opažaš i doživljavaš kroz svijest mudraca. No suprotna su tvoja iskustva kada se ista stvar događa u srcu bezumne ili neprobudene osobe.

Pozdrav, pozdrav tebi o sebstvo, koje si očitovano kao beskonačni univerzum! Pozdrav sebstvu koje je vrhunski spokoj! Pozdrav tebi, o sebstvo, koje si onkraj dohvata vedskih spisa! Ja sam u stanju potpune ravnoteže i vrhunskoga mira. Ja sam došao do samospoznaje. Pozdrav meni, pozdrav tebi!

Vašištha Nakon takva promišljanja, Prahlada je ušao u stanje u kojem uopće ne postoje mentalne djelatnosti i preobrazbe već samo vrhunsko blaženstvo, neuznemireno kretanjem misli. Sjedio je tu gdje se našao, poput kipa. Prošlo je pet tisuća godina. *Asure* su zaključili da je mrtav. U donjem je svijetu zavladao kaos. Nastao je potpuni nered i jaki su vladali nad slabima.

U međuvremenu je održavatelj univerzuma Gospodin

Višnu ugledao stanje donjega svijeta i Prahladu duboko utonulog u transcendentalno stanje svijesti.

Gospodin Višnu Gospodin Višnu je mislio: Budući da je Prahlada utonuo u transcendentalno stanje svijesti, *asure* su, ostavši bez vođe, izgubili svoju snagu. Jer nije postojala opasnost od *asura*, *deve* se na nebu nisu imali čega bojati i zato se nisu imali čemu suprotstavljati. Bez misli i osjećaja straha i mržnje oni bi uskoro došli do transcendentalnog stanja svijesti i postigli oslobođenje! Ovaj bi univerzum, koji treba postojati do prirodnog kozmičkog rastvaranja, tako nenadano prestao postojati. U tome ne vidim ništa dobrog i zato mislim da bi *asure* trebali nastaviti živjeti kao *asure*. Ako će *asure* funkcionirati kao neprijatelji bogova, u kreaciji će prevladati uravnoteženo i ispravno djelovanje. Tako će, a ne drugačije, ova kreacija nastaviti postojati i cvjetati.

Višnu je pristupio mjestu gdje je Prahlada sjedio u patala loki koja je bila poput *satya loka* (sedmog svijeta) te je glasno viknuvši: "Plemeniti, probudi se" puhnuo u svoju školjku Panjcađanju. Životna snaga je počela vibrirati u tjemenu Prahladine glave. Prahlada je obnavljao tjelesnu svjesnost, malo po malo, poput lotosa koji postupno otvara svoje laticice te je uskoro postao budan za svoju okolinu, a svoj je pogled usmjerio na Gospodina.

Gospodin Višnu je rekao Prahjadi: Sjeti se, o Prahlada, svoga položaja kao vladara donjega svijeta. Ti nemaš što postići ni što odbaciti. Tako dugo dok nisu tjeran *sankalpama* privlačnosti i odbojnosti nije važno postoji li tvoje tijelo ili ne. Ustani! Moraš ostati u svom tijelu do kraja ovoga ciklusa svijeta (*kalpa*). Zato ti, ovdje i sada, moraš vladati kraljevstvom kao *divan mukta*, mudrac slobodan od svake iluzije.

Umrijeti treba onaj tko je potonuo u neznanju i patnji. Umrijeti treba onaj tko se tuži, misleći: "Slab sam, jadan, glup itd.". Umrijeti treba onaj koga pokreću bezbrojne želje i nade i onaj čiji duh je nemiran. Život je za onoga čiji je duh uz pomoć samospoznaje pročišćen i svjestan istine. Onaj bi trebao živjeti tko je izgubio ego, odijeljenost i tko nije ni za što vezan, tko je slobodan od voljenja i nevoljenja i spokojnog duha, onaj čiji je duh došao do svoga izvora. Za onoga o kome ljudi čuju i slušajući doživljavajući veliku radost - određen je život, a ne smrt.

Prema ljudskom mišljenju, djelovanje ili postojanje tijela znano je kao stanje življenja, a napuštanje tijela da bi se dobilo drugo tijelo znano je kao smrt. Ti si slobodan od ovih zamisli, o Prahlada. Što je život, a što je smrt za tebe! Ja sam samo koristio uobičajene izraze da bih ti to objasnio. Uistinu, ti nisi živ, nisi umireš. Iako si u tijelu, budući da nemaš tijelo bestjelesan si. Ti si onaj koji opaža, nematerijalna inteligencija. Kao prostor koji iako postoji u vrću, nije vezan za vrć i zato je slobodan od prostornog ograničenja. Ipak, recimo tako, ti jesi tijelo jer kroz tijelo doživljavaš podražaje, kao što je, recimo tako i prostor odgovoran za rast biljke utoliko što ne sprječava takav rast.

Ti si prosvjetljen! Što za tebe znači tijelo ili utjelovljenje? Tvoj oblik postoji samo u očima nezalnice. Ti si uvijek sve, ti si vrhunsko unutarnje svjetlo svijesti. Što je za tebe tijelo ili bestjelesnost i što možeš steći ili čega se odreći? Bez obzira je li početak ili kraj kozmičkoga ciklusa, to ne predstavlja ništa onome tko je transcendirao pojmove o postojanju i nepostojanju. On je u svim uvjetima čvrsto utemeljen u samospoznaji. Bez obzira žive li drugi, ili su nestali, ili pak napre-

duju, on ostaje čvrsto utemeljen u samospoznaji.

Vrhunski Gospodin prebiva u tijelu, ne umirući kada tijelo umire i ne mijenjajući se kada se tijelo mijenja. Kada si se odrekao lažnih pojmova "ja pripadam tijelu" ili "tijelo pripada meni", izričaj kao "ja ću se odreći ovog" ili "ja se ovoga neću odreći", "ja sam učinio to" i "ja ću to sada učiniti", postaju besmisleni.

Prosvjetljeni ljudi, iako mogu biti neprekidno djelatni, ne čine ništa. Nije istina da oni pasivnošću dostižu stanje nedjelovanja! Pravo stanje nedjelovanja oslobada od iskustva, jer nema žetve gdje nema sjetve. Kada su tako prestala oba pojma "Ja činim" i "Ja doživljavam", ostaje samo spokoj. Kada je taj mir čvrsto utemeljen nastaje oslobođenje.

Što takva prosvjetljena osoba treba steći ili čega se treba odreći? Jer samo kada su pojmovi o subjektu i objektu nestali, nastaje oslobođenje. Takve prosvjetljene osobe, kakva si i ti, žive u ovom svijetu nedodirnutim djelovanjima i nedjelovanjima. Prosvjetljena se bića ne raduju u užitku ni ne tuguju u boli; oni funkcioniraju bez vlastita htijenja, spontano, kao što kristal odražava objekte u blizini bez namjere da to čini. Oni su potpuno budni u samospoznaji, ali sve što je vezano za ovaj svijet za njih je san. Oni funkcioniraju u ovom svijetu kao djeca, bez ograničavanja ega i čitave "njegove pratnje". O Prahlada, ti si dosegao ravninu Višna. Vladaj donjim svijetom ovim kozmičkim ciklusom.

Prahlada Gospodine, doista me nadjačao umor i kratko sam se vrijeme odmarao. Tvojom milošću, došao sam do spoznaje u kojoj nema razlike između promišljanja i nepromišljanja. U sebi sam te doživljavao dugo vremena. Srećom, sada te vidim ispred sebe. Doživio sam istinu beskonačne svijesti u sebi; u njoj ne postoji patnja ni iluzija, ni bilo kakva veza s bestrasnošću. U njoj nema želje da se napusti tijelo i nema straha od svjetovne pojavnosti. Kada je spoznata jedna jedina zbilja gdje je patnja, gdje je uništenje, što je tijelo, što je pojavni svijet, što je strah ili njegova odsutnost? Bio sam u stanju svijesti koje se sponatno pojavilo u meni.

"Oh, osjećam gadenje prema ovom svijetu, napustit ću ga" - takve se misli pojavljuju samo kod nezalnice. Samo nezalica misli da patnja nastaje dok postoji tijelo i da jednom kada se tijelo napusti patnje nema. "Ovo je užitak", "ovo je bol", "ovo jest", "ovo nije" - samo se duh nezalnice tako kreće amo-tamo. Pojmovi "ja" i "drugi" postoji samo u duhu nezalnice koji su ostavili mudrost daleko iza sebe. "Ovo se treba steći" i "ovo se treba odbaciti" - takve se misli pojavljuju samo u njegovu duhu. Kada je sve prožeto Tobom, gdje je ono "drugo" koje se može steći ili odbaciti? Svijest, a to si Ti, prožima čitav univerzum. Što tada treba steći, a što odbaciti?

Ja sam prirodno istraživao sebe u sebi i odmarao se tek trenutak bez ikakvih predodžbi o postojanju i nepostojanju, stjecanju ili odbacivanju. Sada sam došao do samospoznaje i činiti ću što god Ti je po volji. Molim Te, primi moje izraze štovanja!

Gospodin Višnu Nakon primanja Prahladinih izraza štovanja, Gospodin Višnu je rekao: "Ustani o Prahlada. Ja ću te odmah postaviti za kralja donjega svijeta dok ovdje skupljeni bogovi i mudraci pjevaju o tvojoj slavi. Budi vladar donjega svijeta tako dugo dok Sunce i Mjesec budu sjali. Održavaj ovo kraljevstvo bez utjecaja želje, straha ili mržnje i gledaj na sve jednakim pogledom. Uživaj u kraljevskim ugo-

dama i neka te prati svako dobro. Ali djeluj na takav način da se ni bogovi, ni ljudi na Zemlji neopravdano ne uznemiruju ili zabrinjavaju. Bavi se odgovarajućim djelovanjem, bez utjecaja misli i ograničenih poticaja ega. Tako te djelovanje neće vezati. O Prahlada, ti već sve znaš, od kakve je koristi daljnje podučavanje? Od sada će bogovi i demoni živjeti u prijateljstvu, božice i demonice će se družiti. O kralju, drži neznanje na velikoj udaljenosti od sebe i živi prosvjetljen život, vladajući ovim svijetom dugo, dugo vremena.

Vašištha Rekavši to, Gospodin Višnu je napustio kraljevstvo *asura*. Uz blagoslov Gospodina, bogovi na nebu, demoni u donjem svijetu i ljudi na Zemlji živjeli su sretno, bez patnje.

Rama Gospodaru, kako to da je Prahladu, koji je bio u najvišem stanju nedvojne svijesti, probudio zvuk školjke?

Vašištha O Rama, oslobođenje je dvovršno: *divamukti* (s tijelom) i *videhamukti* (bez tijela). Stanje oslobođenja u kojem je duh potpuno nevezan za bilo što i u kojem uopće nema želje, znano je kao *divamukti*.

Kod *divamuktija* sve su sklonosti i mentalna uvjetovanja poput sprženog sjemena i ne mogu prouzrokovati sljedeće utjelovljenje, ali još ostaje uvjetovanost o takvoj čistoći, otvorenosti i samospoznaji, premda je ta uvjetovanost nenamjerna i bez vlastita htjenja. Tako dugo dok postoji taj trag, *divanmukta* može biti "probudena" iz *samadhija* u svjetovnu svijesti čak i nakon stotinu godina produbljenja. Takvo je stanje bilo kod Prahlade i zato se je on "probudio" na božanski zvuk školjke.

O Rama, dosegni viziju koju je imao Prahlada i bavi se neprekidnim traganjem te ćeš dostići vrhunsko stanje.

Rama Sveti gospodine, rekao si da je Prahlada došao do prosvjetljenja milošću Gospodina Višna. Ako se sve postiže vlastitim nastojanjem, zašto on nije bio sposoban doći do prosvjetljenja bez milosti Višna?

Vašištha Uistinu, što god je Prahlada postigao, to je bilo vlastitim nastojanjem, o Rama i nikako drugačije. Višnu je sebstvo i sebstvo je Višnu - razlika je samo u riječima. Ponekad se dolazi do samospoznaje uz pomoć istraživanja sebstva uz vlastito nastojanje, ponekad se ovo vlastito nastojanje očituje kao predanost Višnu koji je također sebstvo pa se tako dolazi do prosvjetljenja. Čak i ako se iskazuje štovanje Višnu dugo vremena i s velikom predanošću, on ne daruje prosvjetljenje onome tko ne nastoji. Tako je najvažnije sredstvo za samospoznaju vlastito nastojanje. Milosrđe, štovanje, obožavanje, *tapas* i slični čimbenici su drugorazredni. Ako misliš da Gospodin Višnu može biti viđen bez vlastita nastojanja, zašto On onda ne uzdiže ptice i životinje? Ako je istina da *guru* može duhovno uzdići nekoga bez njegova vlastita nastojanja, zašto onda *guru* tako ne uzdigne devu ili bika?

Zato, ljubi sebstvo sebstvom, izražavaj poštovanje sebstvu sebstvom, ugledaj sebstvo sebstvom i budi čvrsto utemeljen sebstvom u sebstvu.

Priča o Gādhi

O Rama, ovaj ciklus rođenja i smrti je beskonačan! Ova

maya prestaje samo svladavanjem čovjekova vlastitog duha, ne drugačije. Sljedeće legenda to zorno prikazuje.

U ovom svijetu postoji područje znano kao Kosala. U njemu je živio *brahmana* imenom Gadhi. Bijaše vrlo učen i pravo utjelovljenje *dharme* (*prirodnog zakona*). Od samoga je djetinjstva bio ispunjen duhom suosjećaja i bestrasnosti. Jednom je otišao u šumu da bi vježbao *tapas* (pokoru). Želeći ugledati Višnu ušao je u vodu i počeo recitirati različite *mantr*e koje su uskoro potpuno očistile njegovo biće.

Nakon osam mjeseci pojavio se Gospodin Višnu i rekao mu: Zatraži od mene ispunjenje želje prema svom izboru.

Gadhi Gospodine, želim ugledati tvoju moć *maya* koja opsjenjuje sva bića i drži ih u neznanju.

Gospodin Višnu Ti ćeš ugledati moju *maya* i tada ćeš odmah prekinuti s iluzornim opažanjem predmeta svijeta.

Vašištha Nakon što je Gospodin Višnu nestao, Gadhi je izašao iz rijeke. Bio je vrlo sretan. Nakon toga je obavljao različite svete djelatnosti neprekidno uronjen u blaženstvo koje je bilo rezultat susreta s Gospodinom Višnuom.

Jednoga dana otišao je do rijeke na kupanje, promišljajući o riječima Gospodina Višna. Dok je bio uronjen u vodu ugledao je sebe mrtvog, a svi su ga oplakivali. Ugledao se okružen mnoštvom rodaka koji su tugovali i glasno jadikovali, obuzeti neutješnom patnjom. Njegova mu žena je zagrlila stopala i lila gorke suze. Njegova je majka, izvan sebe od patnje, uhvatila njegovo lice, plačući i glasno jadikujući.

Ugledao se kako leži mirno, kao za vrijeme spavanja ili duboke meditacije. Slušao je rodake kako tuguju i jadikuju i čudio se "što to sve znači?"

Uskoro su rodaci odnijeli njegovo tijelo do mjesta spaljivanja. Nako što je izvršen pogrebni obred, tijelo su stavili na lomaču. Zapalili su lomaču i uskoro je tijelo Gadhija proždrla vatra.

O Rama, Gadhi koji je i dalje bio uronjen u rijeci, ugledao se u području znanom kao Bhutamandalam u utrobi žene koja je pripadala kasti pasojedaca. Tijekom vremena rodio se kao njezin sin. Uskoro je izrastao u snažna mladića. Bio je dobar lovac. Oženio je ženu iz plemena. Postao je otac velike obitelji. Njegova su djeca bila nasilna i bezbožna kao i on. Ostario je. Oko njega su poumirali svi njegovi prijatelji i rodaci. Očajan napustio je svoju rodnu grudu i počeo lutati drugim zemljama.

Jednoga dana, dok je tako lutao od jednog do drugog mjesta, stupio je u kraljevstvo Kira koje je očito bilo vrlo bogato i napredno. Ugledao je kraljevskog slona. Kralj koji je vladao tim kraljevstvom upravo je umro ne ostavivši nasljednika. U skladu s običajem, kraljevskom je slonu bilo povjereni da nađe pogodna nasljednika. Slon je podignuo lovca i smjestio ga na svoja leđa. U tom trenutku ljudi su uzviknuli s velikom radošću: "Neka dugo živi kralj". Slon je izabrao kralja. Uskoro ga je sama priroda njegova položaja podučila umijeću upravljanja kraljevstvom. Postao je poznat kralj imenom Gavała. Vladao je pravedno i mudro u samilosti i čistoći. Tako je prošlo osam godina. Jednoga je dana izašao sam iz kraljevskih odaja, neukrašen kraljevskom odorom i kraljevskim oznakama i ugledao skupinu ljudi koji su pjevali njemu bliske i poznate pjesme. Tiho im se priključio u pjesmi. Jedna ga je starica iz plemena prepoznala i približivši mu

se rekla: "O Katanda! Drago mi je što te vidim." Gavala se nije osvrtao, ali dvorjani su bili preneraženi saznanjem da je njihov kralj bio čovjek najniže kaste (*čandala*). Počeli su s njim postupati kao da je smrdljiv leš. Čak su ga i građani počeli izbjegavati.

Starješine zajednice su održali vijećanje i ovako govorili: "Jao nama, onečišćeni smo jer smo došli u dodir s ovim *čandalom* koji je živio jedući pseće meso. Nema drugog pokajanja za ovaj grijeh osim smrti. Podignimo veliku lomaču i bacimo naša uprljana tijela u nju da bi nam se duše očistile." Tako odlučivši, nakupili su drva za vatru da bi načinili veliku lomaču. Jedan za drugim bacili su se u oganj.

Kralj Gavala je razmišljao: "Jao meni, sve sam ovo samo ja prouzrokovao! Zašto da nastavim živjeti. Smrt je bolja od života. Za onoga tko izaziva prezir kod ljudi smrt je bolja od života"! Tako je i Govala u tišini predao svoje tijelo ognju. Čim je oganj započela proždirati udove Gavale, Gadhi, koji je recitirao molitve uronjen u vodu rijeke, povratio se i osvijestio.

Gadhi je razmišljao: "Tko sam ja? Što sam vidio? Kako?" Zaključio je da ga je očito duh zaveo jer bio je umoran. Mislio je: "Sigurno je sve to bila iluzija jer sada ne opažam ništa!"

Nakon nekoliko dana posjetio ga je jedan *brahmana*. Tijekom njihova razgovora Gadhi je upitao gosta: "Gospodine, zašto izgledate tako umorno i iscrpljeno?" Gost je odgovorio: "Sveti gospodine, reći ću vam istinu! Na sjeveru postoji kraljevstvo znano kao Kira. Tamo sam čuo neobičnu priču. Ljudi su govorili: "Čandala je osam godina vladao kraljevstvom. Tada se saznalo za njegov identitet. Zbog njega je mnogo *brahmana* nestalo s ovoga svijeta. Kada sam to čuo i ja sam se osjećao onečišćen i zato sam dugo vremena postio. Prekinuo sam s postom tek danas." Gost je proveo noć s Gadjijem i sljedeći dan otišao.

Gadhi je dalje promišljao: "To što sam vidio u halucinaciji, moj je gost vidio kao zbiljski događaj! Ah, moram osobno provjeriti njegovu priču". Odlučivši tako, Gadhi se brzo uputio do mjesta znanog kao Bhutamandalam. Ljudi visoko razvijene svijesti mogu, odgovarajućim vlastitim nastojanjem, doći do onog što su u duhu sagledali. Gadhi je tako vidio, nakon što je došao do odredišta, sve što je već vidio u svojoj viziji.

Ugledao je selo koje je ostavilo duboki dojam u njegovoj svijesti. Ugledao je kuću *čandale* i predmete koje je koristio. Kuća je bila u vrlo lošem stanju. Ugledao je kosture životinja čije je meso jela njegova obitelj. Neko je vrijeme gledao to stravično mjesto koje je doista izgledalo kao groblje. Uputio se do obližnjega sela i upitao ljude: "Znate li nešto o čovjeku koji je živio u onoj kući". Ljudi su odgovorili: "Poštovani brahmanu, naravno da znamo. U toj je kući živio primitivan čovjek strašna izgleda, do duboke starosti. Kada je izgubio sve svoje rodake uputio se u svijet i postao kralj Kira. Vladao je osam godina. Kada se otkrilo tko je on, mnogo je ljudi umrlo, a i on se sam ubio."

Kada je to čuo, Gadhi se jako zbunio. Otputovao je do kraljevine Kira i raspitao se kod građana: "Je li ovom zemljom do nedavno, vladao jedan plemeniti čovjek?" Oni su odgovorili u zanosu: "Oh da, vladao je osam godina nakon što ga je izabrao kraljevski slon! Kada je otkriven njegov identitet, počino je samoubojstvo. To je bilo prije dvanaest godina."

Gadhi je odmah napustio grad i otišao u obližnju planinsku pećinu da bi tu vršio strogu pokoru (*tapas*). Uskoro se

pred njim pojavio Gospodin Višnu i rekao mu da izabere želju za koju bi volio da mu se ispuni. Gadhi je upitao Gospodina: "Kako to da je halucinacija, koju sam imao kao san, vidljiva i u budnom stanju?"

Gospodin Višnu O Gadhi! To što sada vidiš iluzija je. Sve to uistinu nije ništa drugo nego sebstvo, ali opaženo duhom koji se nije pročistio i koji nije spoznao istinu. Sam je duh to što se doživljava kao san, iluzija, bolest itd. U duhu postoji bezbroj "događaja" sličnih cvjetovima drveta u punom cvatu. Je li nekakvo čudo što je duh koji sadrži bezbrojne misaone oblike sposoban očitovati zamisao "Ja sam *čandala*"? Isto tako, isti duh očituje i druge zamisli kao "Imam gosta *brahmana* koji mi je ispričao priču itd.", "Ja idem u Bhutamandalam" i "Ja sam sada u kraljevstvu Kira" sve ovo nije ništa drugo nego halucinacija! Tako si, o *brahmanu*, vidio oba oblika iluzije. Jednu za koju si sam mislio da je bila iluzija i drugu za koju misliš da je zbilja - a obje su uistinu halucinacije. Ti nisi primio gosta niti si ikuda išao! Sve je to bila tek halucinacija. Ti doista nisi bio u kraljevstvu Bhutamandalam ili Kira - sve su to iluzije.

O Gadhi, ovi događaji se odražavaju u tvom duhu, iako su se dogodili bez ikakve veze s tobom, kao što se čini da postoji slučajna veza između vrane koja je sletjela na drvo kokosa i kokosa koji je pao na tlo. Zato, oni pričaju istu priču za koju ti vjeruješ da je tvoja! Takva slučajnost nije neobična, ponekad mnogi opažaju istu iluziju. Ponekad mnogo ljudi ima isti san, mnogo ljudi doživljava istu halucinaciju i mnogo pijanaca može istodobno doživjeti da se svijet vrti. Mnogstvo djece igra istu igru.

Što god da si ugledao u Bhutamandalamu i Kiri, moguće je da je bila istina. Plemenski čovjek znan kao Katanda doista je rođen. Izgubio je svoje rodake i postao kralj Kira. Sve se ovo odrazilo u njegovoj svijesti. Kao što duh ponekad zaboravi što je doista doživio, isto tako misli da je doživio i ono što nije nikada vidio. Kao što čovjek vidi snove i vizije, on doživljava i halucinacije čak i za vrijeme budnoga stanja. Iako je Katanda živio prije nekoliko godina, to se u tvojoj svijesti činilo kao sadašnjost.

Kako nisi potpuno prosvjetljen, tvoj se duh hvata za iluziju objektivnog opažanja. Ustani i intenzivno meditiraj sljedećih deset godina.

Na kraju deset godina Gadhi je ostvario samospoznaju.

Vašištva Ova kozmička iluzija (*maya*) stvara veliku opsjenu. Jako ju je teško shvatiti. Kakva je razlika između halucinacije koja traje kratko vremensko razdoblje, od, primjerice, jednoga sata i čitavog života plemenskog čovjeka sa svim različitim iskustvima? Ponovno, kako mi možemo povezati ono što se doživjelo u toj halucinaciji i ono što se dogodilo "ispred naših očiju"? Ili, što je doista nezbiljsko, a što je doista prošlo istinsku promjenu? Zato, o Rama, ova kozmička iluzija vodi neoprezan duh u beskrajne poteškoće.

Rama Ali, o sveti gospodine, kako čovjek može zaustaviti ovaj kotač kozmičke iluzije koji se okreće takvom strahovitom snagom?

Vašištva O Rama, duh je osovina oko koje se ovaj ćudljivi ciklus okreće stvarajući iluziju u duhu zavedenih. Odlučnim zaustavljenjem kretanja osi, uz pomoć intenzivna vlastitog

nastojanja i čiste inteligencije, zaustavlja se i vrtnja tog kotača. Kada je zaustavljeno okretanje osi, kotač se više ne okreće. Kada se duh, pomoću vježbe umiri, iluzija nestaje. Čovjek koji ne zna ovaj postupak i ne vježba ga, prolazi kroz beskrajnu patnju. U trenutku kada se doživi istina - patnja nestaje.

Bolest opažanja ove svjetovne iluzije liječi se jedino svladavanjem nemira duha, to je jedini lijek. Zato, o Rama, prekini sa svim drugim djelatnostima kao što su hodočašće, žrtve, darovi i pokore i stavi duh pod nadzor sebstva za svoje konačno dobro. Ova svjetovna pojavnost prebiva u duhu kao prostor u glinenom loncu. Ako se lonac razbije, iluzorna podijeljenost prostora iščezava, a ako duh prestane postojati tada i pojam o svijetu u duhu također prestaje postojati. Kao što kukac zatvoren u glinenom loncu ostvaruje slobodu kretanja kada se lonac razbije, tako ćeš i ti uživati slobodu kada duh prestane postojati zajedno sa svjetovnom pojavnošću sadržanom u njemu.

Živi u sadašnjosti, sa svojom sviješću koja je trenutno u izvanjskom, ali bez ikakva napora. Kada duh prestane povezivati sebe s prošlošću i budućnošću, on postaje čista svijest. Ako tvoj duh razmišlja o onome što jest i odjednom bez napora to odbaci, duh postaje čista svijest. Samo tako dugo dok je duh uznemiren, doživljava raznolikosti svojih projekcije, kao što i kiša pada samo tako dugo dok ima oblaka. A takva se uznemirenost odražava samo tako dugo dok beskonačna svijest ograničava sebe u mislima, osjećajima i opažanjima, u svim raznolikom promjenama duha. Ako svijest prestane biti ograničeni duh, tada znaj da je spaljeno samo korijenje iluzije svijeta, stalno rađanje i umiranje i nastaje savršenost.

Svijest slobodna od ograničenja duha znana je kao unutarnja inteligencija. Ona je bitna priroda smirenog duha (čiste svijesti) i nije uprljana nečistoćama mišljenja, osjećanja i opažanja. To je zbilja, to je vrhunsko sebstvo, to je sveznanje. To se stanje ne može imati dok je duh djelatatan. Gdje god postoji djelatatan duh tu cvjetaju nade i želje i nastaje iskustvo boli i ugone. Svijest koja se uistinu probudila ne zapada više u stanje poistovjećenja s funkcijama duha (mišljenjem, osjećanjem i opažanjem). Zato, iako se možda čini da je podložna različitim iskustvima, ona ne dovodi do svjetovne iluzije i ciklusa svjetovne pojavnosti.

U slučaju onih koji su se probudili proučavanjem vedskih spisa, druženjem sa svetim ljudima i neprekidnom budnom vježbom doživljavanja krajnje istine (transcendiranjem), njihova svijest je postigla čisto stanje, bez predmetnosti. Zato čovjek treba nastojati svom snagom uzdignuti svoj duh iz stanja neznanja i neodlučnosti i prionuti studiju vedskih spisa i društvu svetih ljudi.

Samo je sebstvo jedina pomoć za spoznaju vrhunskoga sebstva ili beskonačne svijesti. Čovjekovo vlastito sebstvo nastoji prekinuti čovjekovu vlastitu patnju. Da bi se prekinula patnja postoji jedan jedini način, a to je da čovjek sam spozna svoje sebstvo.

Zato, o Rama, ostajući djelatatan u ovom svijetu, transcendiraj ograničenja djelatnosti duha i spoznaj da si ti čista svijest. Napusti zamisli kao što su "Ovo je moje", "To je on", "Ovo sam ja" i budi utemeljen u svijesti nepodijeljenoga jedinstva. Tako dugo dok tijelo traje gledaj na sadašnjost i budućnost sa smirenom sviješću. Budi zauvijek utemeljen u svijesti sebstva u svim stanjima - mladosti, muževnom dobu i starosti, ugodi i bolu, u stanjima budnosti, sanjanja i spavan-

ja. Napusti nečistoću objektivnog opažanja, nade i želje. Budi utemeljen u samospoznaji. Prekini sa zamislama o dobrim i lošim događajima, prekini s vizijama o poželjnom i nepoželjnom. Znaj da si ti bit svjesnosti. Spoznaj da te subjekt, objekt i djelovanja ne mogu dodirnuti, budi kao čista svijest bez ikakve uznemirenosti. Znaj "Ja sam sve" i živi u budnom stanju kao da si u dubokom snu. Budi slobodan od ograničenosti znanih kao dvojnost i ne-dvojnost. Budi u stanju ravnoteže koje je stanje čiste svijesti i slobode. Spoznaj da je ova kozmička svijest nedjeljiva u "ja" i "drugi" i tako budi čvrst i nepokolebljiv.

Presjeci sve okove želja i nada, samom inteligencijom koja je neograničena i obdarena strpljenjem i upornošću i uzdigni se iznad *dharme* i *adharmae*. Kada je čovjek čvrsto utemeljen u samospoznaji, čak se i najjači otrovi pretvaraju u nektar besmrtnosti. Samo kada neznanje nadjača ovu samospoznaju, u duhu se pojavljuje iluzija svjetovne pojavnosti. No kada je čovjek čvrsto utemeljen u samospoznaji - koja je beskonačna, neograničena i neuvjetovana - nestaje iluzije ili neznanja koje dovodi do svjetovne pojavnosti. Tada će svjetlo tvoje mudrosti blistati u sva četiri smjera, cijelim svijetom.

Onom tko tako pije nektar besmrtnosti u obliku samospoznaje, užici osjetilnih ugonata postaju nebitni. Nalazimo utočište samo u društvu onih koji su došli do samospoznaje. Drugi su magarci u ljudskoj odori. Kao što se slonovi kreću velikim koracima tako se i mudraci koji su došli do transcendentalnog stanja svijesti uzdižu do najvišeg stanja svijesti. Oni nemaju nikakve pomoći izvana i Sunce ne osvjetljava njihov put. Sama je samospoznaja njihovo svjetlo. Uistinu, Sunce i svjetovi postaju prozračni za one koji su se uzdignuli iznad kraljevstva objektivnog opažanja i znanja, kao što i svjetiljka gubi svoj sjaj dok blista podnevno Sunce.

Samospoznati mudrac najviši je između blistavih, veličanstvenih, jakih, velikih i onih obdarenih drugim značajkama koje se smatraju oznakama savršenstva. Ti mudraci svjetle u ovom svijetu kao Sunce, vatra, Mjesec i zvijezde zajedno. S druge strane, oni koji nisu došli do samospoznaje gori su od crva i insekata.

Utvara iluzije djeluje na čovjeka samo tako dugo dok se u njemu ne pojavi samospoznaja. Čovjek neznanja neprestano je ispunjen patnjom, iako posvuda traga i luta da bi je se oslobodio. On je doista leš koji hoda. Samo je mudrac samospoznaje živo osjetilno biće. Kada se gusti oblaci nagomilaju na nebu sunčev je sjaj prikriven. Isto tako, kada duh postane grub, pun nečistoća i neznanja prikriveno je svjetlo samospoznaje. Zato bi čovjek trebao transcendirati želju za ugodama, prošlim i budućim i tako postupno prekidajući s njima, slabiti vezivanje duha za njih. Njegujući lažne odnose s onim što nije sebstvo duh postaje grub. Zamisli "ja" i "moje" čine duh tromim i punim neznanja. To se dalje pogoršava starošću, patnjom, ambicijama, napetostima, nastojanjima za stjecanjem i odbacivanjem, vezanostima, požudom, pohlepom za bogatstvom, seksom i uživanjem u osjetilnim ugodama jer se sve to temelji na neznanju i iluziji.

O Rama, ovaj je duh kao drvo koje se čvrsto ukorijenilo u polju punom poroka znanom kao tijelo. Brige i strahovi su njegovi cvatovi. Krcato je plodovima starosti i bolesti, a ukrašeno je cvijećem želja i osjetilnih užitaka. Nade i žudnje su njegove grane, a izopačenosti su njegovi listovi. Sruši ovo smrtonosno otrovno drvo, koje izgleda nepomično poput planine, oštrom sjekirirom znanom kao istraživanje samoga sebe.

O Rama, ovaj duh je poput slona koji luta šumom poznatom kao tijelo. Iluzija je pomutila njegovu viziju, on je ušao u čovjeka, nasilan je i nije u stanju počivati u blaženstvu sebe. Iako želi doživjeti istinu koju čuje od mudrih ljudi, zarobljen je u opažanje raznolikosti i ograničen svojim vlastitim pojmovima ugone i bola, a obdaren je divljim kljovama pohote itd. O Rama, ti si lav među prinčevima! Raskomadaj ovog slona na komadiće svojim oštrim umom.

O Rama, ovaj duh (*manas*) je kao vrana koja prebiva u gnijezdu tijela. Ona uživa u nečistoći, jedući meso postaje jaka, probada srca drugih, tamna je od svog neznanja koje postaje sve veće, ispunjena je zlim sklonostima i odaje se naprasnim djelima. Vezana je za Zemlju, o Rama. Otjeraj je daleko, daleko od sebe!

O Rama, duh je kao utvara. Utvaru služi želja, prebiva u šumi neznanja, luta u bezbrojnim tijelima zbog opsjene. Kako može čovjek doći do samospoznaje ako ne smiri tu utvaru uz pomoć mudrosti i bestrasnosti, milosti *gurua*, vlastitog nastojanja, meditacije itd.?

O Rama, ovaj duh je kao otrovna zmija koja je ubila bezbroj bića. Uništi je uz pomoć orla prikladne vježbe.

O Rama, ovaj duh je kao majmun. On luta od mjesta do mjesta, tražeći plodove, vezan za ciklus promjena (stalnog rađanja i umiranja) pleše i zabavlja ljude. Ukroti ga svim mogućim sredstvima, ako želiš doći do savršenstva.

O Rama, ovaj duh je kao oblak neznanja. Rasprši ga neprekidnim odricanjem od svih misli, pojmova i opažaja.

Kao što strašno oružje dolazi u sukob i biva uništeno od još snažnijeg oružja, umiri duh uz pomoć samoga duha. Zauvijek prekini sa svakim oblikom mentalnog uznemirenja. Budi miran u sebi poput drveta oslobođena od nemira kojeg u njegovoj krošnji prouzrokuju majmuni.

O Rama, ne prihvaćaj suptilne i prepredene pojmove i opažaje duha. Duh je nastao tijekom vremena i tijekom vremena je zadobio veliku snagu. Mudročću ga dovedi pod nadzor, prije nego vrijeme obori ovog puzavca znanog kao tijelo. Predano promišljajući o mojim riječima doći ćeš do vrhunskog blaženstva. Ispričat ću ti, o Rama, kako je mudrac Uddālaka došao do vrhunske vizije istine.

Priča o Uddālaku

U jednom uglu Zemlje postoji velika planina poznata kao Gandhamadana. Na jednom od njezinih vrhova bilo je veliko drvo. U tom je području živio Muni Uddalaka. Još dok je bio malen dječak vlastitim nastojanjem težio je vrhunskoj mudrosti. Naravno, tada je još malo što shvaćao i bio je nemirna duha, iako je imao čisto srce. Započeo je s pokorama bez želje za plodovima (*niškama tapas*), proučavanjem vedskih spisa, druženjem sa svetim ljudima te vježbom napuštanja (transcendiranja) i mudrost se pojavila u njemu.

Uddālaka Dok je jednog dana sjedio sam, mudrac Uddalaka je ovako razmišljao. Što je oslobođenje, za koje se govori da je najvrednije od svih predmeta do koji se može doći, a kada ga se dostigne čovjek više ne doživljava patnju i ne rada se ponovno? Kada ću neprekidno prebivati u tom stanju? Kada će prestati mentalni nemir kojeg su prouzročile želje i čežnje? Kada ću se osloboditi od misli poput: "Ovo sam ja učinio" i "Ovo bih trebao ja učiniti"? Kada će moj duh prestati biti podložan izopačenostima, a živjeti u odnosima koji pos-

toje ovdje, kao lotos koji leži na vodi, a voda ga ne onečišćuje? Kada ću ja, uz pomoć čamca vrhunske mudrosti prijeći na drugu obalu oslobođenja? Kada ću moći promatrati različite čovjekove djelatnosti bezazlenom zaigranošću djeteta? Kada će iskustvom beskonačne svijesti prestati iluzorna podijeljenost na objektivna i subjektivna iskustva? Kada ću biti sposoban ugledati pojam znan kao vrijeme, a da ne budem pod njegovim utjecajem? Kada ću ja, prebivajući u pećini potpuno smirena duha, biti poput stijene u stanju u kojem uopće ne postoji kretanje misli?

Tako razmišljajući Uddalaka je nastavio svojom vježbom meditacije. Ali njegov je duh i dalje biti nemiran. Ponekad bi međutim, njegov duh napustio izvanjske predmete i boravio u stanju čistoće (*samadhi*). Ponekad bi se pak vrlo uznemirio. Jako nesretan zbog takvih promjena raspoloženja, lutao je šumom. Jednoga dana došao je do samotnog mjesta u šumi na kojem još nitko nije bio. Tu je ugledao pećinu koja se činila najpogodnijom za dostizanje stanje potpune tišine i mira. Bila je na na svaki način privlačna, s prekrasnim puzavicama i cvijećem posvuda oko nje, umjerene klime, a blistala je kao da je isklesana iz smaragda.

Uddalaka je ušao u tu prelijepu pećinu i sjeo u meditaciju. Predan u postizanju stanja duha bez i najmanjeg kretanja (*nirvikalpa samadhi*), usmjerio je svoju pozornost na pritažene sklonosti (*vasana*) u duhu.

Uddalaka je ovako promišljao: O duhu, kakve li veze imaš s ovom svjetovnom pojavnošću? Mudri ljudi ne dolaze u dodir s onim što se naziva ugodom, koja se kasnije pretvara u patnju. Onaj tko napusti vrhunski mir (*nirvana*) što leži unutar njega i ode u potragu za osjetilnom ugodom, napušta vrt ljepote i odlazi u šikaru otrovnoga grmlja. Možeš otići kamo god želiš, ali nikada nećeš okusiti vrhunski mir ako se potpuno ne smiriš. Zato, napusti sve nade i čežnje. Jer svi ovi prividno prekrasni predmeti, živi ili neživi, nisu stvoreni za tvoju sreću.

Nemoj stradati poput jelena koga su namamili u zamku zvuci glazbe i zvona, ni poput slona namamljena u zamku uz pomoć ženke, ni poput ribe čije je osjetilo okusa dovodi do smrti na udici, ni poput noćnoga leptira koji privučen svjetlom plamena nalazi smrt, ni poput pčele koju osjetilo mirisa vodi do cvijeta i biva uništena kada cvijet skupi svoje latice za noć.

O glupi duhu, sva su ova prolazna bića ovisna o samo jednoj osjetilnoj želji - jelen o osjetilu sluha, pčela o osjetilu mirisa, noćni leptir o osjetilu vida, slon o osjetilu opipa i riba o osjetilu okusa. No ti si žrtva svih pet napasti. Kako možeš biti sretan? Kao što svilena buba prede svoju čahuru i biva uhvaćena u nju i ti si istkao zamku od svojih zamisli i njome si zapleten. Ako se možeš osloboditi svega toga, doći do čistoće, nadjačati čak i strah od života i smrti i tako postići potpuni mir, doći ćeš do najveće pobjede. S druge strane, ako se držiš ove stalno promjenjive pojave nazvane svijetom, sigurno ćeš skončati u patnji.

Ako čovjek istraži istinu, otkriva da ne postoji stvar koja se zove duh! Duh nije ništa drugo nego proizvod neznanja. Kada se neznanje razori, tada se razara i duh. Zato se nalaziš u postupku razaranja. Nije mudro, zapravo je glupo podučavati nekoga tko se nalazi u procesu raspadanja! Jer dan za danom postaješ slabiji i slabiji, ja te se odričem, mudri ljudi ne diraju onoga koga se treba napustiti.

O duhu, ja sam beskonačna i sveoubovhatna svijest bez pojedinačnosti. Nemam se razloga baviti s tobom koji si pojedinačnost i odijeljenost.

Beskonačno se sebstvo ne može stisnuti u duh, kao što se ni slon ne može stisnuti u jednu jabuku. Svijest koja se procesom samoograničavanja sputala do ograničenosti, u obliku misli i pojmova, znana je kao duh. To je rezultat neznanja, zato ja to ne prihvaćam. Osjećaj ega samo je dječja zamisao ispunjena neznanjem, a u nju vjeruje onaj tko nije istražio istinu.

Ja sam pažljivo ispitao, ja sam istražio sve od vrha svojih nožnih prstiju do vrha glave i nisam našao ništa za što bih mogao reći "ovo sam ja". Tko je "ja"? Ja sam sveprožimajuća svijest koja sama nije predmet znanja ili spoznavanja i slobodna je od svijesti o odijeljenom, pojedinačnom postojanju. Ja sam to što je nedjeljivo, što nema imena, što nije podložno promjeni, što je onkraj svih pojmova o jedinstvu i raznolikosti, što je onkraj mogućnosti mjerenja i što nije drugačije od bilo čega drugoga. Zato o duhu, ja napuštam tebe koji si izvor patnje.

U ovom tijelu, u kojem se nalazi meso, krv i kosti itd. tko govori "ovo sam ja"? Kretanje je priroda energije, postupak mišljenja je svojstven duhu, starost i smrt su prirodni za tijelo - tko govori "ovo sam ja"? Ovo je jezik, ovo su uši, ovo je nos, ovo je kretanje i ovo su oči - tko govori "ovo sam ja". Ja nisam ništa od toga, ja nisam ni ti, o duhu, niti ovi pojmovi. Ja sam beskonačna svijest, čista i slobodna. "Ja sam sve to" i "ja ne postoji" izrazi su iste istine. Nema druge istine.

Ja o meni, koliko sam dugo bio žrtva neznanja. Ali srećom, otkrio sam to što me lišavalo samospoznaje! Više neću biti žrtva neznanja. Kao što oblak koji sjedi na vrhu brijege ne pripada brijevu, tako sam i ja, iako mi se čini kao da sam povezan s patnjom, slobodan od patnje. U odsutnosti samospoznaje pojavljuje se osjećaj ega, ali ja sam sada oslobođen od ega. Neka budu tijelo, osjetila itd. ili neka nestanu - ja ne trebam ništa činiti s njima. Osjetila postoje da bi došla u dodir s objektima zbog njihove svrhe. Tko je taj koji je opsjenjen razmišljanjem "ovo je ja" ili "ja vidim"? Ova osjetila vide ili doživljavaju svoje objekte prirodno, bez da su prijašnjim ograničenjima natjerana da tako čine. Zato, ako se djeluje spontano, ako nema mentalnih ograničenja u obliku prethodnih misli i pojmova, iskustvo će biti čisto i slobodno od sjećanja na sreću ili nesreću prošlosti. Zato, o osjetila, obavljajte svoje funkcije bez upletanja sjećanja. To sjećanje ili mentalno uvjetovanje uistinu nije zbilja. Ono se ne razlikuje i nije slobodno od beskonačne svijesti. Stoga se lako može raspršiti tako da se ponovno ne oživljava u svijesti. Zato, o duhu, napusti ovo opažanje raznolikosti i spoznaj nezbiljsku narav svoje slobode od beskonačne svijesti. To je oslobođenje.

U zbilji, svijest ne može biti ograničena. Ona je beskonačna i finija od najfinijeg atoma, zato je i onkraj utjecaja mentalnog uvjetovanja. Duh prebiva u osjećaju ega i odraženoj svijesti osjetila i iz toga se pojavljuje iluzija samoograničenja svijesti. Kada se to doživljava i o tome neprestano razmišlja, osjećaj ega i iluzija samoograničenja stječu lažnu valjanost. Ali ja sam svijest koja je svim ovim nedodirnutu.

Neka tijelo koje je nastalo zbog svojih djelatnosti ispunjenih neznanjem nastavi živjeti u ovom svijetu, ili neka ga napusti: ja sam svijest koja nije pod utjecajem bilo čega. Svijest, beskonačna i sveprožimajuća, nema rođenja ni smrti, niti je itko može posjedovati. Ona "životom" kao odvojenim entitetom nema što zadobiti jer je sveprožimajuća. Rođenje i

smrt mentalni su pojmovi. Oni nisu ni u kakvoj svezi sa sebstvom. Samo se ono što podržava pojmove o egu može shvatiti i ograničiti. Sebstvo je slobodno od ega i zato se nalazi onkraj postojanja ili nepostojanja.

Osjećaj ega je plitka iluzija, duh je poput fatamorgane, a objekti svijeta mrtve su tvari. Što je to što govori "ja sam"? Tijelo je nakupina mesa, žila, krvi itd. duh nestaje kada se istraži njegova priroda, samoograničenost svijesti i slični pojmovi nemaju sami po sebi sposobnost opažanja - što je ego? Osjetila postoje i čitavo vrijeme djeluju za vlastito zadovoljstvo. Isti elementi i gune koje čine duhtijelo čine i svijet - gdje je tu ego? Priroda (*prakriti*) je priroda - njezine osobine (gune) djeluju jedna na drugu, a ono što jest prebiva u sebi - gdje je tu ego?

Sebstvo, koje je svijest, prebiva kao vrhunsko sebstvo svega, posvuda, neprekidno u svim tijelima. Tko sam ja, od čega sam načinjen, što je moj oblik, tko je to načinio? Što da postignem i čega da se odreknem? Ne postoji ništa što bi se moglo nazvati "ja", a što je podložno postojanju i nepostojanju. Kada ustinu ne postoji ego kako se može uspostaviti takav osjećaj ega i s čim? Kada se spozna da uopće ne postoji nikakav odnos, tada nestaju i lažne zamisli o dvojnosti. Tako je sve što postoji jedno postojanje - sebstvo ili *brahman*. Ja sam ta zbilja. Zašto patim u iluziji? Kada postoji jedno jedino kao čisto sveprisutno postojanje, kako se onda uopće može pojaviti nešto što je znano kao osjećaj ega? Uistinu, bez svijesti ne postoji život ni u jednom predmetu. Svijest sve oživljuje. Osjetila djeluju kao osjetila, duh postoji kao duh, svijest time nije dodirnutu. Samo stoga što oni postoje jedno kraj drugoga, nije ispravno pretpostaviti da među njima postoji veza. Kamen i kiparsko dlijeto mogu ležati jedno uz drugo, bez ikakve međusobne veze.

Samo kada se pojavi ovaj lažan osjećaj ega, pojavljuju se i izopačene zamisli "ovo je moje" i "ovo je njegovo". Kada se spozna da su sve to trikovi ega, ove nezbiljske zamisli prestaju postojati. Uistinu ne postoji ništa drugo osim sebstva. Zato jasno spoznajem da je sve *brahman* - svijest. Iluzija znana kao ego je poput plavetnila neba. Nakon što sam napustio sam uzrok ega, prebivam u sebstvu čija je narav spokoj.

Osjećaj ega je izvor beskrajne patnje, tuge i nepravilnih djela. Život završava u smrti, a smrt vodi životu. Tjeskoba prouzrokovana mislima poput "ja sam to dobio" i "ja ću to dobiti" bjesni u čovjeku neznanja. Zamisli kao "ovo jest" i "ovo nije" prouzrokuju nemir u egu. No ako osjećaj ega prestane postojati, tada iluzorna pojavnost svijeta više ne niče i sve želje nalaze svoj kraj.

Ovaj je svemir nesumnjivo nastao bez ikakva valjanog uzroka. Kako netko može prihvatiti istinitost kreacije koja nema uzroka ili svrhe? Od pamtivijeka su sva ova tijela nerazdvojiva od kozmičkog bitka, kao što su i glineni lonci zauvijek nerazdvojivi od gline. Kao što ocean postoji kao ocean u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti i kao što ista voda privremeno preuzima oblik vala, sve je ovo uvijek i zauvijek postojanje - bitak. Samo budala podržava osjećaj "ovo sam ja" u svezi s privremenom pojavnosću znanom kao tijelo.

Na isti način, duh je bio svijest na početku i bit će svijest ponovno na kraju, prije početka i nakon prestanka djelovanja i funkcioniranja. Zašto se tada naziva različito u sredini?

Sve pojave imaju kratkotrajnu zbilju. Te pojave su poput snova, vizije u stanju bunila, halucinacije opijenog, psihosomatske pojave, emocionana uznemirenja i stanja duševnih

bolesti. Ali, o duhu, ti si im udijelio zbilju, poput ljubavnika koji pati od same pomisli na odvajanje od ljubljene. Ali, naravno, to nije tvoja pogreška. Moja je pogreška što se stalno držim zamisli da ti, moj duhu, uistinu postojiš. Kada transcendiram sve to iluzorne pojave, tada ćeš ti postati čista svijest, a svi će se poticaji, temeljeni na sjećanjima osjetilnih iskustva, završiti. Kada svijest spozna sebe i napusti svoje samoograničavajuće mentalno stanje, duh se oslobađa svojih promjena i prebiva u svojoj temeljnoj prirodi koja je svijest. Kada duh, sam skupivši sve svoje projekcije, ponudi sebe ognju čiste svijesti, pročišćava se i dostiže besmrtnost.

Duh pobjeđuje kada prepozna svoju pravu narav - čistu svijest - tada napušta svoje vlastito ograničavajuće stanje jer prepoznaje svoju prolaznu prirodu.

Duh i tijelo su u stalnoj međusobnoj ovisnosti i sukobu. Iz duha se rada tijelo i tijelo stalno djeluje na duh. Njihov je odnos kao odnos vode i vatre koje, unatoč suprotnosti, djeluju zajednički za jednu svrhu - kuhanje hrane.

Ako duh prestane postojati i tijelo prestaje postojati. No duh ne prestaje postojati ako tijelo prestaje postojati. Duh je poput guste šume, misli su poput drveća, a žudnje puzavice. Prestankom mišljenja sviće svjetlo spoznaje.

Tamo gdje postoji samospoznaja, nema ni duha ni osjetila ni sklonosti ni navika. Ja sam došao do vrhunskog stanja. Ja sam pobijedio. Ja sam došao do oslobođenja. Ja sam se uzdigao iznad svakog odnosa s duhom, tijelom i osjetilima, slično kao što ulje istisnuto iz sjemenki nema više nikakve veze ni potrebe za sjemenkama. Za mene su sada duh, tijelo i osjetila igračke. Čistoća, potpuno ispunjenje svih želja, prijateljstvo sa svima, istinoljubivost, mudrost, spokoj i blaženstvo, slatkotječivost, vrhunska velikodušnost, blještavilo, jednousmjerenost, spoznaja jedinstva, neustrašivost, odsutnost podjele svijesti, neizopačenost - ovo su moji stalni pratioci. Jer sam u svemu nazočan, svuda i u svako vrijeme, u meni ne postoji više privlačnost ili odbojnost za ugodnim ili neugodnim. Jer je prestala svaka iluzija, jer je duh prestao djelovati i sve su misli nestale, prebivam u miru vlastita sebstva.

Vašiṣṭha Tada je mudrac Uddalaka sjeo u položaj lotosa, i poluzatvorenih očiju počeo meditirati. Izgovorio je svetu mantru OM koja dovodi do najvišeg stanja. Intonirao je OM na takav način da su vibracije ispunile čitavo njegovo biće, sve do same krune glave. Odmah je izdahnuo (zrak). Izgledalo je kao da je njegova životna sila (*prana*) napustila tijelo koje je postalo kao mrtvo. Oganj čiste svijesti spalio je nečisto tijelo.

Izgovorivši u sebi drugi puta svetu riječ OM, došao je do stanja ravnoteže i u njemu je došlo do spontanog održavanja daha (*prane*) u miru i spokoju. Životna se snaga nije kretala ni prema van ni prema unutra, ni prema dolje ni prema gore. Nakon što je nečisto tijelo pretvorio u pepeo, oganj je prestao plamtiti.

U trećem dijelu, kada je sveta mantra OM dosegla svoj cilj, potpuni spokoj transcendentalnog, došlo je procvata životne snage (*prane*) iz središta nektara čiste svijesti. Kao rashladujućí povjetarac zračenja Mjeseca, *prana* se vratila u pepeo koji je bio nečisto tijelo.

Iz pepela je odmah izniklo blistavo biće s četiri ruku slično Gospodinu Višnuu. Uddalaka je blistao kao božanstvo, njegovo je tijelo postalo božansko, izgrađeno od svjetla.

Na taj način je tijelo Uddalake postalo potpuno

pročišćeno. Tada je to biće, koje se prije zvalo Uddalaka, učvrstilo svoj položaj, zauzdalo osjetila i nastavilo oslobadati svijest od ograničenja misli i osjećaja. Učvršćenog duha u stanju unutarnje tišine, uravnotežio je kretanje dviju životnih sila, *prane* i *apane*. Povukao je svoja osjetila od dodira s predmetima kao što se odvaja ulje od sjemena. Nakon toga javila su se prošla uvjetovanja stvorena ranijim iskustvima i njih je spalio u ognju neograničene i neuvjetovane svijesti. Zatim je čvrsto zatvorio sve otvore tijela i svoju je pozornost održavao u srcu.

Duh Uddalake dostigao je apsolutni mir i na njega više ništa nije moglo utjecati. U svom je srcu izravno ugledao mrak neznanja koji je prikrivao svjetlo samospoznaje. Svjetlom samospoznaje koje je u njemu raslo, raspršio je čak i taj mrak. Tada je u nutrini ugledao svjetlo. Kada se svjetlo smanjilo ponovno je pao u tupost spavanja. Jednom kada je opojnost sna nadidena, u duhu su se pojavljivali različiti blistavi oblici. Očistio je svoju svijest od tih vizija. Tad ga je nadjačala velika inertnost. Potom je njegov duh prebivao u drugom stanju, koje je drugačije od svega do sada opisanog. Nakon što je neko vrijeme prebivao u tom stanju, njegov se duh probudio u potpunosti postojanja. Odmah zatim ostvario je čistu svijet. Ta svijest, koja je do tada bila udružena s drugim čimbenicima, sada se je iskazala u svojoj čistoći i slobodi, kao što blato u vodi postane dio zemljane posude kada voda ishlapi. Kao što se val pojavi u oceanu i opet postane jedno s oceanom, svijest napušta svoja očitovanja i postiže apsolutnu čistoću. Uddalaka se prosvijetlio. Uživao je u vrhunskom blaženstvu u kojem uživaju bogovi poput Brahme. Njegovo je stanje bilo iznad opisa. Bio je jedno s oceanom blaženstva.

U toj beskonačnoj svijesti Uddalaka je uskoro ugledao velike mudrace - *maharšije*. Ignorirao ih je. Nastavio je s iskustvom vrhunskog blaženstva. Ostvario je stanje *divamuk-te* - oslobođenog za života. Ugledao je bogove i mudrace, pa čak i članove trojstva (*trimurti* - Brahma, Višmu i Šiva). Otišao je čak i onkraj tog stanja. Tijelo je potpuno preobrazio u tijelo blaženstva i tako je otišao onkraj blaženstva. Nije doživljavao ni blaženstvo ni neblaženstvo. Postao je čista svijest. Onaj tko to doživi, barem na trenutak, postaje nezainteresiran čak i za užitke neba. To je vrhunsko stanje, to je cilj, to je vječno postojanje. Onaj tko prebiva u njemu više nije opsenjen i nije više zarobljen u odnosu subjekt-objekt. On je potpuno probuđen i nikada više ne podržava zamisao odijeljenoga postojanja.

Uddalaka je ostao u tom stanju šest mjeseci, brižno izbjegavajući napast i zavodjenje moći i savršenstava koje su mu se stavile na raspolaganje. Klanjali su mu se čak i mudraci i bogovi. Bio je pozvan da dođe u nebo, odbio je poziv. Potpuno oslobođen svih želja, Uddalaka je lutao kao mudrac oslobođen za života. Često bi provodio dane i mjesece meditirajući u pećinama planina. Iako bi ponekad obavljao obične djelatnosti smrtnika postigao je stanje savršene ravnoteže. Na sve je gledao uravnoteženim pogledom. Njegovo je nutarnje svjetlo neprekidno sjalo, nikada ne svitajućí, nikada ne zalazećí. Uravnotežavajućí sve suprotnosti života, živio je utemeljen u čistom bitku.

Kada duh prestane postojati zbog potpune odsutnosti djelovanja, duh postaje čista svijest i prebiva u vlastitoj naravi kao svijest. To je znano kao čisti bitak. Kada se svijest lišena zamisli materijalnoga postojanja sjedinjuje sa samom sobom,

gubeći svoj odijeljeni identitet, postaje čisti bitak. Kada se svi izvanjski i unutarnji objekti rastvore u svijesti, ostaje čisti bitak. To je vrhunska vizija koja se javlja kod svih oslobođenih, bez obzira imaju li tijelo ili ne. Ova je vizija dostupna onome tko se "probudio", onome tko je u stanju duboka promišljanja i kod samoostvarenog. Nju ne doživljava neznanica. Mudraci i članovi trojstva utemeljeni su u ovoj svijesti. Dostignuvši ovo stanje svijesti, Uddalaka je živio neko vrijeme.

Tijekom vremena u njegovu se umu pojavila sklonost "hajde da odbacim ovo utjelovljenje"! Otišao je do pećine u planini i sjeo u položaj lotosa, poluzatvorenih očiju. Zatvorio je devetora vrata tijela, pritisnuo rektum petom itd. Povukao je osjetila u svoje srce. Zaustavio je životnu snagu (*pranu*). Držao je tijelo u stanju savršene ravnoteže. Pritisnuo je vrh jezika o korijen nepca, usta su mu bila poluotvorena. Njegova unutarnja vizija nije bila usmjerena ni prema unutra ni prema vani, ni prema gore ni prema dolje, ni prema materijalnosti ni prema praznini. Dosegao je stanje čistoga blaženstva, zatim stanje čistoga bitka onkraj blaženstva.

Neko je vrijeme ostao u tom stanju, nepomičan poput kipa. U tom stanju savršene ravnoteže prebivao je u čistom bitku. Uzdigao se iznad ciklusa rođenja i smrti. Sve su se njegove sumnje smirile, prestale su sve misli, a nečistoće srca su se isprale. Dosegnuo je stanje blaženstva koje se ne može opisati, u kojem se čak ugoda vladara neba, Indre, smatra bezvrijednom. U tom je stanju ostao šest mjeseci.

No jednog je dana nekoliko božica predvođenih s Parvati stiglo do tog mjesta. Parvati, kojoj su počast iskazivali i sami bogovi, ugledavši tijelo Uddalake, koje se osušilo pod vrelim zrakama sunca, postavila ga je u krunu svoje glave.

O Rama, to je veličanstvena priča o mudracu Uddalaki, koja budi najvišu mudrost u srcu onoga tko traži utočište u njegovoj sjeni.

O Rama, živeći ovako, neprestano istražujući prirodu sebstva, dođi do spokoja. Ovo se stanje svijesti može dostići njegovanjem bestrasnosti, studijem vedskih spisa, uputama *guru*a i neprekidnom vježbom istraživanja. Ali ako je inteligencija budna, snažna i britka, nije potrebna izvanjska pomoć.

Rama Sveti Gospodine, postoje neki koji prebivaju u samospoznaji, koji su prosvjetljeni, a ipak vrše i različita svjetovna djelovanja. Postoje i drugi koji se povlače u osamu i vježbaju transcendiranje. Koji su bolji?

Vašiṣṭha O Rama, *samadhi* (transcendentalna svijesti) je to u čemu se spoznaju objekti osjetila kao nesebstvo i tako se uživa neprekidno u unutarnjoj tišini i miru. Spoznavši da su objekti povezani samo s duhom i neprestanim prebivanjem u unutarnjem miru *samadhija*, neki obavljaju različite djelatnosti, dok drugi žive u osami. I jedni i drugi uživaju u blaženstvu *samadhija*. Ako se duh nekoga tko izgleda kao da je u *samadhiju* uznemiruje, on je poput luda čovjeka, s druge strane, ako je duh onoga koji izgleda kao lud čovjek slobodan od svih zamisli i nemira, on je prosvjetljen i u neprekidnom je *samadhiju* (*nitya samadhi* - kozmička svijesti). Bez obzira bavi li se čovjek djelatnošću ili živi u osami šume, u prosvjetljenju nema razlike. Duh oslobođen ograničenjima nije uprljan čak i dok se bavi djelatnošću. Nedjelovanje duha znano je kao mir. To je potpuna sloboda, to je blaženstvo.

Razlika između promišljanja i odsutnosti istoga očituje se kao kretanje, odnosno nekretanje misli. Bez misli je duh neuvjetovan i neograničen. Neograničen duh je stabilan, on je u stalnom *samadhiju*, slobodi i miru. Uvjetovan duh je izvor patnje. Neuvjetovan duh je nedjelatan i u vrhunskom je stanju prosvjetljenja. Stoga bi čovjek trebao težiti uklanjanju svakog mentalnog uvjetovanja ili ograničenja. *Samadhi* je prestanak svake želje i nade što se tiče svijeta, oslobođenja od patnje, straha i žudnje i prebivanje sebstva u sebstvu.

Odreci se svakog lažnog poistovjećenja sebstva s ovim objektima i živi gdje ti drago, u svom domu ili u pećini planine. Za domaćina čiji je duh došao do potpune tišine, sama je njegova kuća šuma. Ako je duh miran i ako je ego postao kozmički, čak se i gradovi čine praznima. S druge strane, šume su kao gradovi za onog čije je srce prepuno želja i drugih žudnji.

O Rama, beskonačna svijest postaje svjesna ljutine ćilija; ovo iskustvo prouzrokuje nastanak osjećaja ega (*ahamkara*), sa svim njegovim prividnim razgranjavanjima u vremenu i prostoru. Beskonačna svijest postaje svjesna okusa u soli i to prouzrokuje nastanak ega sa svim njegovim prividnim razgranjavanjima u vremenu i prostoru. Beskonačna svijest postaje svjesna slatkoće u šećernoj trsci i time nastaje svijest o njezinoj posebnoj značajci - ego. Jednako tako, beskonačna svijest, svepostojeća sveprisutnost, postaje svjesna prirode stijene, planine, drveta, vode i prostora i tako nastaje samosvijest individualnosti - ego.

Tako prirodna kombinacija atoma i molekula djeluje prividno stvarajući zid koji stvara podjelu na "ja", "ti" itd. To se tada pričinja objektom ("ti" itd.) izvan svijesti. Doista, svi su objekti tek odrazi svijesti koja im, postajući ih svjesna unutar sebe, daje prividnu individualnost. Svijest doživljava sebe - svijest, iako među njima nema razlike to, tako se čini, prouzrokuje ego. Kristal ove beskonačne svijesti odražava svoje vlastito svjetlo svijesti koje je prisutno u svim ovim kombinacijama atoma pa one tada dobivaju prividnu samosvijest i misle "ja sam" itd.

U zbilji, jer se unutarnja svijest u svim ovim kombinacijama ne razlikuje od beskonačne svijesti, između njih ne postoji odnos subjekt-objekt. Odnos je samo prividan. Zato se ne doživljava drugog, ne dobiva se drugog, ne mijenja i ne preobražava se drugog. O Rama, sve to što sam prije rekao tek je igra riječi da bih ti pomogao u razumijevanju. Ne postoji takav entitet kao "ja" ili "svijet". Ne postoji ni duh, ni objekt spoznaje, ni svjetovna iluzija. Kao što voda stječe izgled vrtloga svojom vlastitom osobnošću i svijest isto tako kao da stvara unutar sebe pojavnost "ja" itd. Ali svijest je samo svijest, bez obzira misli li ona o sebi kao da je Gospodin Šiva ili kao da je mala *diva*!

Čitava ova raznolikost "ja", "ti" itd. kao i raznolikost materijalnih tvari nastaje zbog uveseljavanja neznanice. Što god osoba ispunjena neznanjem zamišlja u beskonačnoj svijesti, to i vidi. U svjetlu svjesnosti život se vidi kao svijest. Kada se promatra kao život, život izgleda kao da nije ništa više nego život. U zbilji nema bitne razlike između života i svijesti. Na isti način nema zbiljske i bitne razlike između pojedinca (*dive*) i kozmičkog bitka (*šive*). Spoznaj sve ovo kao nepodvojenu i nerazdvojivu beskonačnu svijest.

Priča o Suraghu

S tim u svezi, molim te poslušaj zanimljivu legendu.

U planinskom lancu Himalaya postoji planina znana kao Kailāsa. U podnožju te planine živjelo je pleme po imenu Hemadata (žutokosi). Suraghu je bio njihov kralj. Vladao je pravedno, bio je milostiv prema onima koji su zavrijedili milost, a kažnjavao one koji su zavrijedili da budu kažnjeni. Međutim, unatoč takvu djelovanju njegova se duhovna vizija zamračila.

Jednoga je dana mudrac Māndavya posjetio kralja. Suraghu je dobrodošlicom primio mudraca, poklonio mu se, iskazao mu svoje poštovanje i upitao ga: "Gospodaru, muči me bojazan da će mi se vratiti nagrade i kazne koje sam dodjeljivao i određivao mojim podanicima. Molim te pomogni mi da zadobijem uravnoteženu viziju i spasi me od dobre i loše *karme* te predrasuda i pristranosti."

Māndaya Sve mentalne slabosti prestaju vlastitim nastojanjem temeljenim na mudrosti koja se javlja u onom tko je čvrsto utemeljen u samospoznaji. Istraživanjem prirode sebstva duh se oslobađa patnje. Kada dođe do samospoznaje i kada se tvoja svijest beskonačno proširi, tvoj duh više ne tone u gnojnicu ovoga svijeta. Samospoznaja se ne može postići dok čovjek sve ne transcendirira. Kada se napuste sva životna stajališta, ono što preostaje jest sebstvo. Ovo je istina čak i kada se radi o životu u ovom svijetu; čovjek ne dobiva ono što želi ako sve zapreke nisu uklonjene. To je još izraženije u samospoznaji.

Suraghu Kada je poslije tih riječi mudrac Māndaya otišao, Suraghu je ovako promišljao: "Što je to što je znano kao "ja"? Ja nisam planina, planina nije moja. Ja nisam kraljevstvo, niti je kraljevstvo moje. Ovo se samo naziva mojim kraljevstvom. Napuštam ovu zamisao. Sada je prijestolnica napuštena. Ja nisam ovaj grad niti je on moj. I ta je zamisao isto tako napuštena. Čak sam napustio i zamisao obiteljskog odnosa - žene, sina itd.

Hajde da istražim ovo tijelo. Ja nisam mrtva tvar poput mesa i kostiju, niti sam krv ili organi djelovanja. Ja nisam duh, koji je osnovni uzrok ovoga ciklusa rođenja i smrti prepunog neznanja. Ja nisam sposobnost razlikovanja, ni ego.

Sada, što je ostalo? Ono što je ostalo osjetilna je *diva*. Ali, ona je uključena u odnos subjekt-objekt. *Divya* je također objekt. To što je objekt spoznaje ili shvaćanja nije sebstvo. Tako ja napuštam to što se može spoznati - objekt. To što sada preostaje čista je svijest, oslobođena sjene sumnje. Ja sam beskonačno sebstvo."

Vašištha Takvim je istraživanjem Suraghu došao do vrhunskog stanja svijesti. Nikada više nije patio. Od tada na dalje obavljao je svoje djelovanje, neprestano prebivajući u uravnoteženom stanju duha. Milosrdan, a ipak ne bez odmaka; ne izbjegavajući parove suprotnosti, a bez zabrinutosti; ni inteligentan ni neinteligentan; ni s motivom ni bez motiva - živio je s uravnoteženom vizijom i unutarnjim mirom. Spoznao je da su sve to tek različita očitovanja svijesti. Zato je, došavši do potpune spoznaje, postao ispunjen spokojem u ugodi i u boli.

Tako je neko vrijeme vladao svijetom, a onda je na svoj vlastiti način odbacio tijelo. Postigao je jedinstvo s beskonačnom sviješću. O Rama, tako prosvjetljenim duhom

živi i vladaj svijetom!

Rama Ali, o Gospodine, duh je tako nepostojan. Kako čovjek može doći do stanja savršene ravnoteže?

Vašištha O Rama, poslušaj razgovor koji se tiče tog problema između kralja Suraghua i mudraca Parigha.

U Perziji je živio kralj po imenu Parigha koji je bio blizak prijatelj kralja Suraghua. Jednom je kraljevstvom Parighe zavladao velika glad. Duboko pogođen i samim pogledom na patnje svoga naroda i vidjevši da svi njegovi naponi ne donose rješenje, Parigha je otišao u šumu izvrši *tapas*. Živio je od suhoga lišća i dobio ime Parnada. Poslije tisuću godina pokore i promišljanja došao je do samospoznaje. Potom je slobodno lutao trima svjetovima.

Jednog je dana susreo kralja Suraghu. Dva prosvjetljena iskazaše jedan drugome poštovanje. Nakon toga je Parigha upitao Suraghu: "Ti si došao do samospoznaje uputama mudraca Māndavye, a ja sam došao do samospoznaje milošću samoga Gospodina, koju sam stekao pokorom. Molim te reci mi, je li tvoj duh sada savršeno miran? Žive li tvoji podanici u miru i napretku? Jesi li čvrsto utemeljen u bestranosti."

Suraghu Tko bi uistinu mogao razumjeti tijek božanske volje? Do sada nas je razdvajala velika udaljenost, ali sada smo se sreli. Što je Bogu nemoguće? Doista smo blagoslovljeni tvojim svetim posjetom. Samom tvojom prisutnošću svi smo oslobođeni grijeha i pogrešaka, a ja osjećam da pred nama u tvom obliku stoji svaki mogući napredak. Društvo plemenitih i svetih ljudi doista je jednako vrhunskom stanju oslobođenja.

Parigha O kralju, svako djelovanje koje obavlja onaj tko je čvrsto utemeljen u spokoj, stvara radost; djela drugih nisu takva. Jesi li ti utemeljen u stanju vrhunskog mira, u kojem se misli i zamisli ne pojavljuju u duhu, u stanju znanom kao *samadhi*.

Suraghu Sveti gospodine, molim te reci mi zašto se samo takvo stanje duha (tijekom vježbe), slobodno od misli i zamisli naziva *samadhi*? Ako je netko znalac istine, gubi li njegov duh, bez obzira bavi li se neprekidnim djelovanjem ili promišljanjem, ikada stanje *samadhi*? Ne! Prosvjetljeni ljudi su zauvijek u *samadhi*ju, iako se bave svjetovnim djelatnostima. S druge strane, onaj čiji duh nije miran, ne uživa u *samadhi*ju samim sjedenjem u položaju lotosa.

Znanje istine, gospodine, vatra je koja uništava sve nade i žudnje kao suhe vlati trave. To je ono što svijet naziva *samadhi* - a ne samo prebivanje u tišini! Stanje *samadhi*ja je ono u kojem postoji vječno zadovoljstvo, blaženstvo i spokoj, jasno opažanje onoga što jest, ono u kojem je transcendiran ego, onkraj parova suprotnosti, oslobođenje od straha i želje za stjecanjem i odbacivanjem. Od samoga trenutka buđenja samospoznaje, stanje *samadhi*ja postaje postupno zauvijek utvrđeno u mudracu. Nakon nekog vremena on ga ne gubi, niti se ono prekida, čak ni za trenutak. Kao što vrijeme ne zaboravlja na svoj hod, čovjek samospoznaje ne zaboravlja sebstvo. Kao što je materijalan objekt zauvijek materijalan, samospoznati mudrac zauvijek je samospoznat.

Zato sam ja uvijek budan, čist, spokojan u sebi i u stanju *samadhi*ja. Kako bi moglo biti drugačije? Kako bi moglo

postajati bilo što drugo osim sebstva? Jer je neprekidno i posvuda samo sebstvo sve u svemu, kako bi moglo postojati drugačije stanje od *samadhija*?

Parigha Doista o kralju, ti si došao do potpunoga prosvjetljenja. Ti sjajiš, zračiš blaženstvo, spokoj, blagost i čistoću. U tebi ne postoji ograničeni ego, želja ili odbojnost.

Suraghu O mudrače, ne postoji doista ništa vrijedno privlačnosti ili odbojnosti. Tako dugo dok se stvari vide kao objekti, drugačiji od svijesti, one nisu ništa drugo do pojmovi, opažaji i zamisli. Ako ništa nije vrijedno da se stekne, slijedi da ništa nije vrijedno odricanja. Dobro i zlo, veliko i malo, vrijedno ili nevrijedno, sve se to temelji na zamisli poželjnosti. Ako poželjnost nema značenja, ništa se uopće i ne pojavljuje. Uopće ne postoji značaj u bilo čemu što je vidljivo u ovom svijetu - planinama, oceanima, šumama, muškarcima, ženama i svim objektima - zato ne postoji želja za njima. Ako ne postoji želja u srcu vlada vrhunski mir.

Vašiṣṭha Nakon što su tako razmotrili iluzornu prirodu svjetovne pojavnosti i nakon međusobna iskazivanja poštovanja, Suraghu i Parigha su nastavili obavljati svoje dužnosti. O Rama, budi čvrsto utemeljen u ovoj mudrosti i odbaci nečistu zamisao ega (odvojenosti) iz svojeg srca. Nakon toga, čak i kad djeluješ, ostaješ izvan utjecaja djelovanja te tako neonečišćen njime, kao što na oči ribe ne djeluje morska voda. Jedini prijatelji su vedski spisi i trenuci koji u čovjekovu srcu stvaraju istinsku bestrasnost i samospoznaju.

Priča o Bhāsi i Vilāsi

Postoji planina velika kao tri svijeta zajedno. Na njoj je koliba mudraca Atrija koji je imao dva sina, Vilasu i Bhasu.

Tijekom vremena njihovi su roditelji napustili ovaj svijet. Dva mlada čovjeka obuzeta tugom, izvršiše odgovarajuće pogrebne obrede. Zbog gubitka svojih roditelja osjećali su da ih ne privlači bogatstvo materijalnoga svijeta i obojica su nakon toga otišli u šumu, svaki u svom smjeru, da bi vodili život pustinjaka i vršili strogi *tapas*. Nakon nekog vremena ponovno se sretoše.

Vilāsa Vilasa reče svom prijatelju Bhasi: "Radujem se što sam te ponovno sreo, moj najbolji prijatelju. Reci mi što si radio od kada se nismo vidjeli? Jesu li tvoje pokore (*tapas*) donijele plod? Je li se tvoj duh oslobodio grozničave svjetovnosti? Jesi li došao do samospoznaje? Reci mi, jesi li dobro i jesi li sretan?"

Bhāsa Smatram se jako sretnim jer te ponovno vidim, dragi moj prijatelju i brate. Međutim, kako bismo mi koji lutamo ovom svjetovnom pojavnošću ikada mogli biti dobro i sretno bez dostizanja najviše mudrosti i prestanka izopačenosti? Ako ne prijedemo ovaj ocean *samsare*, kako možemo biti dobro i kako možemo biti sretni? Dok nade i žudnje rođene iz duha nisu potpuno uništene, zar možemo biti dobro i sretno?

Ako ne ostvarimo samospoznaju, ponovno ćemo se vratiti na ovu razinu rođenja i smrti i biti podložni djetinjstvu, mladosti, zrelosti, starosti i smrti; iznova ćemo se baviti istim nebitnim djelovanjima i doživljavanjima. Žudnje uništavaju mudrost. Izgubljen u zadovoljavanju osjetilnih nagona život

brzo propada. Duh pada u skriveni bunar osjetilne ugone. Čudo je kako i zašto ovo tijelo, izvrsno prijevozno sredstvo za prelaženje na drugu obalu, pada u blato svjetovnosti! U trep-taju kapka, ovaj mali valić znan kao duh, poprima strašne dimenzije. Čovjek glupo pripisuje sebstvu patnje i jade koje njega ni najmanje ne dodiruju.

Tako su, razgovarajući međusobno i istražujući prirodu svijeta, uskoro dostigli vrhunsku mudrost (*atma dnjana*).

Vašiṣṭha O Rama, reći ću ti da ne postoji drugi način, osim samospoznaje, kojim bi se poništilo vezivanje i prešlo na drugu stranu oceana iluzije. Za prosvjetljenu osobu je ovaj ocean patnje sličan maloj lokvi. Ona gleda na tijelo kao gledatelj koji s udaljenosti promatra gužvu. Zato ona nije pod utjecajem boli kojoj je podložno tijelo. Postojanje tijela ne umanjuje sveprisutnost sebstva kao što ni valovi ne umanjuju punoću oceana.

Kakav je odnos labuda, stijene ili drveta prema vodi koja ih okružuje? Isto tako ni vrhunsko sebstvo nije ni u kakvoj vezi s ovom svjetovnom pojavnošću. Kao što drvo na obali rijeke izgleda da se giba s valovima rijeke, slično tome je iskustvo sebstva u ugodi i boli u odnosu na tijelo. Kao što se zbog blizine drvo odražava u vodi, tijelo se odražava u sebstvu. Isto kao što stijena koja padne u vodu ne ranjava vodu, niti je njome povrjedena, tako i kada tijelo dolazi u dodir s drugim materijalnim tvarima, poput žene, djece i raznih materijalnih objekata, ne postoji povreda ili bol ni za koga.

Moglo bi se reći da odraz objekta u zrcalu nije ni zbiljski ni nezbiljski. On je neopisiv. Isto tako, odraz tijela u sebstvu nije zbiljski ni nezbiljski, već je neopisiv. Neznalica prihvaća kao zbiljsko sve što vidi u ovom svijetu, mudrac to ne čini. Kao što ne postoji zbiljski odnos između drveta i vode u kojoj se ono odražava, isto tako ni između tijela i sebstva ne postoji zbiljski odnos. Ustvari ne postoji dvojtvo tamo gdje bi takav odnos i mogao postojati. Jedna jedina beskonačna svijest postoji bez podjele na subjekt i objekt. U njoj se tek zamišlja mnogolikost, a to što je nedodirnuto patnjom vjeruje da pati, kao što netko tko misli da vidi utvaru, vidi utvaru! Zbog snage misli, ovaj zamišljen odnos poprima snagu zbilje. Sebstvo je zauvijek izvan dodira boli i patnje, ali razmišljajući o sebi kao o tijelu, ono prolazi iskustva tijela. Napuštanje ovog glupog uvjerenja predstavlja oslobođenje.

Oni koji više nisu nadjačani lažnim poistovjećenjem ili vezanošću, odjednom se oslobadaju patnje. Uvjetovanost i ograničenje sjeme su starosti, smrti i iluzije; kada to prestane čovjek odlazi onkraj oceana iluzije. Uvjetovan duh stvara ropstvo čak i u pustinjaka, neuvjetovan duh čist je i u domaćina. Uvjetovani duh je ropstvo, sloboda je oslobođenje od svakoga uvjetovanja. Poistovjećenje je jedini uzrok ropstva i oslobođenja. Djelovanja izvršena neuvjetovanim duhom su nedjelovanja. Uvjetovani duh djeluje čak i dok se izvana suzdržava od djelovanja. Djelovanje ili nedjelovanje je u duhu. Tijelo ne čini ništa. Zato se čovjek treba odlučno odreći ove lažne poistovjećenosti.

Rama Što je uvjetovanje, o Gospodine i kako ono uzrokuje ropstvo? Što je oslobođenje i kako se postiže?

Vašiṣṭha Uvjerenje o zbilji tijela kod čovjeka koji je prestao razlikovati tijelo i sebstvo naziva se uvjetovanje. Onaj tko vjeruje da je beskonačno sebstvo ograničeno i zato stalno traži

sreću, postaje vezan. Onaj tko se pita: "Kako je sve ovo doista sebstvo, što da tada želim i čega da se odrekнем?" utemeljen je u neograničenom stanju oslobođenja. Onaj tko zna "ja nisam, niti ne postoje drugi", ili "neka ovo bude ili ne bude", te nije u potrazi za srećom jer se nalazi u izvoru sreće, oslobođen je. On nije ni usmjeren na nedjelovanje niti se gubi u rezultatima djelovanja. On se ne predaje oduševljenju ili potištenosti. On se odriče plodova djelovanja duhom, a ne prestankom djelovanja tijelom. Odricanjem od uvjetovanja prekida se ropstvo i stječe se najveće dobro. Uvjetovanost i ograničenje uzrok su svih patnji.

Uvjetovanje, ograničenje, vezanost ili poistovjećenje dvajako je: vrijedno divljenja (*avandhya* - plodonosno) i sterilno ili neplodno (*vandhya* - neplodno). Sterilno ili neplodno uvjetovanje vidi se posvuda kod budala. Uvjetovanje vrijedno divljenja vidi se kod onih koji znaju istinu. Uvjetovanje koje postoji u duhu onih koji su neupućeni u samospoznaju, koje nastaje iz stvari sličnih tijelu i koje vodi ponovnom rođenju i smrti, neplodno je ili sterilno. Drugi se oblik uvjetovanja nalazi kod bića vrijednih divljenja čija je samospoznaja nastala iskustvom istinske mudrosti. To omogućuje čovjeku da izbjegne rođenje i smrt.

Bog koji u svojim rukama drži školjku, disk itd. štiti tri svijeta zbog ograničenosti vrijedne divljenja. Zahvaljujući istoj vrsti ograničenosti Sunce sije i kozmičko tijelo Stvoritelja nastavlja upravljati ovom beskonačnom kreacijom. Gospodin Šiva isto tako blista kao božanstvo zbog ove vrste uvjetovanja. Savršeni (*siddhe*) koji podržavaju ovaj svijet i djeluju na različite načine, obdareni su svojim sposobnostima (*siddhijima*) uz pomoć ovog uvjetovanja ili samouvjetovanja vrijednog divljenja.

S druge strane, pod utjecajem sterilne ili jalove ograničenosti, duh pada kao žrtva želje za srećom u pogrešnom uvjerenju da će tako iskustvo i donijeti sreću.

Čak i djelovanje kozmičkih elemenata nastaje zbog uvjetovanja. I zbog njega bogovi na nebesima, ljudi na Zemlji i demoni u donjem svijetu nastaju i nestaju, poput valova na oceanu. Kao što se u oceanu velika riba hrani malim ribama, sva se ova bezbrojna bića hrane jedna drugima, bespomoćno bacana univerzumom zbog svog uvjetovanja. I zvijezde se kreću prostorom svojim stazama zbog uvjetovanja. Dižući se, i spuštajući, sad svijetao, sad taman, Mjesec se nastavlja okretati oko Zemlje i ne prestaje s okretanjem zbog uvjetovanja.

Stvoritelj univerzuma stvorio je ovaj univerzum takvim, samo kao odgovor na mentalna uvjetovanja bezbrojnih bića. Ta su bića doista izvrsno gorivo za ovdje razbuklatu vatru pakla. Kakva god patnja da se nade u ovom svijetu, znaj da je ona stvorena samo za ta bića. Kao što rijeke brzo teku prema oceanu, patnja teče prema onima koji su mentalno uvjetovani. Tako je ova čitava kreacija prožeta neznanjem. Međutim, transcendiranjem žudnje za svjetovnom srećom, ograničenost mentalne uvjetovanosti, tj. vezanost na ograničeno i prolazno, preobražava se u oslobođenje. Uvjetovanje je patnja, o Rama, ali predanost beskonačnom čaroban je lijek za tu ljutu bol. Duh koji nije vezan ni za što i utemeljen je u miru beskonačnosti pogodan je za blaženstvo. Onaj tko živi utemeljen u samospoznaji oslobođen je ovdje i sada.

O Rama, čineći uvijek ono što je primjerno, duh ne bi trebao biti vezan za djelovanje, misli ili predmete. Niti bi trebao biti vezan za nebo, za ono što je dolje ili za ono što se nalazi

u drugim smjerovima. Ne bi trebao biti vezan za izvanjske odnose, za prirodno kretanje osjetila, ni za životnu snagu. Duh ne bi trebao prebivati u glavi, unutar nepca, između obrva, u korijenu nosa, u ustima ili očima. On ne bi trebao počivati u tami ni u svjetlu pa čak ni u pećini srca. Stanja budnosti, sanjanja i spavanja ne bi trebala utjecati na njega, a čak ni prostran, čisti prostor ne bi trebao biti njegov dom. Nevezan za šarenilo boja, za kretanje ili postojanost, za početak, sredinu, kraj ili bilo što drugo, duh ne bi trebao prebivati ni na udaljenosti ni u blizini, ni ispred, ni na objektima, ni u "ja". Osjetilna iskustva, lažno stanje sreće, pojmovi i opažaji ne bi trebali utjecati na duh.

Duh bi trebao prebivati u čistoj svijesti uz istodobno kretanje misli, učvršćen u spoznaji iluzornosti izvanjskoga svijeta. Kada se tako prekinu sva uvjetovanja, ograničenja, vezivanja i poistovjećenja duha, *diva* postaje *atman* (sebstvo).

Stanje u kojem je duh oslobođen kretanja misli i u kojem je samo iskustvo spokoja naziva se "dubok budan počinak". Kada ovo stanje budnoga počinka sazrije, to se naziva *turiya* ili četvrto stanje (svijesti). Čvrsto utemeljen u njemu mudrac opaža univerzum kao kozmičko igralište i život u njemu kao kozmički ples. Stanje onkraj *turiye*, u kojem je tjelesna svijest zauvijek transcendirana, ne može se opisati riječima. To je stanje onkraj *turiye* ili *turiyatita* (kozmička svijest). O Rama, nastoj doseći to stanje.

Doista, uzrok ove svjetovne pojavnosti je neznanje ili neistraživanje prirode zbilje. Kao što svjetiljka odmah uklanja mrak tako i svjetlo samospoznaje u trenutku raspršava mrak neznanja. Zato bi čovjek trebao istražiti ono što je znano kao *diva*. Najviše sebstvo, koje je jedino istina, u sredini je između inertnog (tvarnog svijeta) i inteligentnog (duha ili *dive*), samo ono stvara raznolikost i jedino njega označavaju ova različita imena.

Kao što dadilja prenosi bebu s jednoga mjesta na drugo da bi je umirila, tako i ova mentalna uvjetovanost nosi *divu* amotamo. Vezana konopcem mentalne uvjetovanosti *diva* prolazi kroz ponovna rađanja u različitim svjetovima, podnoseći promjene sreće i patnje.

Sebstvo, samoograničeno u obliku duha, kao da postaje uprljano predmetima svijeta. No isto sebstvo, kada se probudi u svojoj zbiljskoj prirodi, napušta samostvorenu iluziju ispunjenu neznanjem i ponovno zadobiva stanje samospoznaje. Tada duh promatra tijelo kao s velike udaljenosti. Prepoznavajući tijelo kao nakupinu elemenata, transcendira tjelesnu svijest i postaje prosvjetljen.

Sve što jest, tek je širenje odnosa između čistog doživljavanja (transcendentalnog) i njegova iskustva. To iskustvo je istinsko blaženstvo. Ono je i samo čisto doživljavanje. Zato je ono znano kao *brahman*, apsolut. Dolaženje u stanje čistoga doživljavanja vrhunac je - za nezalicu vrhunac je svjetovnost, za mudraca je oslobođenje. Čisto doživljavanje je beskonačno sebstvo. Kada se ono pokorava objektima zove se ropstvo, ali kada je slobodno zove se oslobođenje. Kada je takvo doživljavanje slobodno od propasti ili znatiželje, to je oslobođenje. Kada je takvo doživljavanje oslobođeno čak i od odnosa subjekt - objekt, tada svjetovna pojavnost potpuno prestaje. Tada nastaje *turiya* ili dubok budni počinak.

O Rama, sljedećim stavom zadobiti ćeš također božanski uvid i biti čvrsto utemeljen u samospoznaji. "Ja sam prostor. Ja sam Sunce. Ja sam svi smjerovi, gore i dolje. Ja sam bogovi. Ja sam demoni. Ja sam sva bića. Ja sam mrak. Ja sam

svjetlo. Ja sam zemlja, oceani, sve. Ja sam prašina, vjetar, vatra i cijeli ovaj svijet. Ja sam sveprisutan. Kako bi moglo postojati bilo što drugo osim mene?" Prihvatanjem takvog stava izdići ćeš se onkraj sreće i patnje.

Sljedeća dva stava povoljna su za oslobođenje. Prvi je: "Ja sam krajnje suptilno i transcendentalno sebstvo", a drugi: "Ja sam sve". Postoji i drugačiji stav s obzirom na "ja": "Ja sam ovo tijelo". Ovaj stav je izvor beskrajne patnje. Na kraju napusti sva tri stava, o Rama, i budi čista svijest.

Napusti sva lažna shvaćanja o ropstvu i oslobođenju i živi ovdje prosvjetljen život. Oslobođenje je tek druga riječ za smireni duh, samospoznaju i istinsko stanje budnosti.

Što se tiče duha i ega - nestankom jednoga prestaje postojati i drugo. Zato, umjesto podržavanja zamisli o ropstvu i oslobođenju, odbaci sve želje te mudroču i bestrasnošću omogući prestanak djelovanja duha. No ako se pojavi i najmanja žudnja, pa bila ona "da se barem oslobodim", duh se ponovno oživljava te potom stvara tijelo. Tada se pojavljuju druga shvaćanja kao "ja činim ovo", "ja uživam u ovome" i "ja znam ovo". Sva su ova shvaćanja nezbiljska, slična fatamorgani u pustinji.

Onaj tko je obdaren stanjem bez žudnji, gleda na cijeli svijet kao na otisak teletova papka, gleda na najvišu planinu kao na panj srušena drveta, gleda na prostor kao na malu kutiju, a na tri svijeta kao na vlat trave. Znalac istine promatra čak i najljepšu ženu tek kao sliku; to i jest istina, oboje je načinjeno od iste tvari.

Kada se tako vidi istina, želja za posjedovanjem ne nastaje u srcu. Kao što žena koja ima ljubavnika obavlja svoje kućanske poslove srca zaokupljena mislima o svom ljubavniku, tako i prosvjetljen mudrac funkcionira u ovom svijetu dok je njegova svijest utemeljena u istini. U oba je slučaja nemoguće da bilo tko spriječi takvo ponašanje - tj. natjera ženu da zaboravi svog dragoga ili natjera mudraca da zaboravi istinu.

Mnogo, mnogo takvih oslobođenih bića postoji u ovom univerzumu, o Rama. Neka od njih su mudraci, druga su kraljevi, neka blistaju kao zvijezde i mjeseci, neka su božanstva, a neka su demoni. O Rama, ima oslobođenih bića čak između crva i insekata, a ima i glupih budala među bogovima. Sebstvo je u svemu, ono postoji kao sve, posvuda, u svako vrijeme i na sve načine. Samo sebstvo je Gospodin i sva božanstva. Postoji praznina u materijalnom i materijalnost u praznini. Neprimjereno se istraživanjem pokazuje kao primjereno. Ljudi su pravedni jer se boje posljedica grijeha. Čak i ono što nije, vodi onome što jest - meditacija čiji je cilj prestanak, praznina, odmak, vodi do postignuća vrhunske istine! Ono što nije nastaje, rođeno vremenom i prostorom. S druge strane, što se čini jakim i snažnim dostiže svoju vlastitu propast. Tako opažajući istinu, o Rama, napusti užitak i patnju, tugu i vezanost. Nezbiljsko izgleda zbiljskim, zbiljsko izgleda nezbiljskim. Zato, napusti svaki nadu i beznadnost te dosegni samospoznaju.

U ovom svijetu, o Rama, oslobođenje je pri ruci u svako vrijeme i na svakom mjestu. U ovom je svijetu bilo bezbroj bića koja su dostigla samospoznaju i oslobođenje još za života, poput vladara Đanake. Zato i ti postani oslobođen ovdje i sada. Postignuće nutarnjega mira potpunom nezvanostu za bilo što ovdje, znano je kao oslobođenje. Ono je moguće bez obzira postoji li tijelo ili ne. Onaj tko se oslobodio svake vezanosti, oslobođen je.

Čovjek bi se trebao mudroču i inteligencijom truditi da postigne samospoznaju. Onaj tko se ne potruđi, ne može preskočiti čak ni otisak papka teleta. Zato, o Rama, nađi utočište u duhovnoj hrabrosti, ispravnom nastojanju i pravilnim istraživanjem sebstva nastoj ostvariti savršenstvo znanja sebstva.

Svi ovi svjetovi, o Rama, nastaju u apsolutnom *brahmanu*, ali oni se smatraju neovisnom tvarnom zbiljom zbog neznanja ili nemudrosti. Takava pogrešna zamisao prestaje pojavljivanjem mudrosti. Pogrešno opažanje čini da sve ovo izgleda "kao svijet". Ispravno opažanje izaziva da ova pogreška nestane. Rama, ova se pogreška neće raspršiti drugačije nego ispravnim nastojanjem, ispravnim stavom i mudroču. O Rama, sramota je za onu osobu koja, unatoč mogućnosti da savlada tu pogrešku, ostane utonula u blato svjetovne iluzije. Blagoslovljen si ti Rama, jer se ispravni duh istraživanja već očitovao u tvom srcu. Kada se takvim istraživanjem spozna istina, snaga, inteligencija i sjaj svijesti postaju sve veći.

Mudrac koji je spoznao istinu i koji se oslobodio pogreške ovdje i sada, gleda na ovaj svijet kao da je u dubokom snu, bez najmanje želje. On se ne vezuje svojom unutarnjom inteligencijom čak ni na one predmete i doživljaje koji ga traže netraženo jer njegovo se vlastito srce povuklo u sebe. On ne gaji nadu za budućnost, ne ovisi o prošlosti, pa čak ni ne živi u sadašnjosti - ipak on čini sve. Zaspao, on je budan, budan, on spava. On čini sve, ipak on ne čini ništa. Iznutra se odrekavši svega, iako se izvana čini zaposlen, on se neprestano nalazi u stanju ravnoteže. njegova su djelovanja potpuno bez njegova vlastitog htjenja, on je spontano u skladu s tijekovima prirode.

Mudrac nije vezan ni za šta i ni za koga. Zato njegovo ponašanje pobožnima izgleda kao pobožnost, a strogima kao strogost. On je dijete među djecom, starac među starcima, junak među junacima, mladić među mladićima i ispunjen tugom među onima koji su ispunjeni tugom. Kako je njegov duh smiren, on je poput čistog zrcala koje odražuje potpuno svoju okolinu. Njegove blage i slatke riječi prepune su mudrosti. On ne može ništa dobiti plementim djelima, ipak on jest plemenit. On ne teži za ugodom i zato ga ona ne privlači. On nije privučen ropstvom, čak ni oslobođenjem. Mreža neznanja i pogrešaka spaljena je vatrom mudrosti, labud njegove svijesti leti prema oslobođenju.

On nije oduševljen kada njegova nastojanja donose plod, niti je zabrinut ako se dogodi suprotno. On izgleda kao da uzima i odbacuje zaigranošću djeteta. On nije iznenađen ako Mjesec isijava toplinu ili ako Sunce zrači hladnoću. Znajući da sebstvo, koje je beskonačna svijest, može izazvati sve to, on nije iznenađen čak ni takvim začudujućim pojavama. On nije ograničen vremenom i ne predaje se izljevima bijesa.

Znajući da se bića neprestano radaju i da neprestano umiru, on se ne odaje užitku ili patnji. On zna da se svijet pojavljuje u njegovoj viziji kao što se objekti sna pojavljuju kada čovjek sanja i zato svi ovi objekti postoje samo jedan tren. Iz tog razloga on ne nalazi nikakvo opravdanje za sažaljenje ili užitak. Kada nestanu svi takvi pojmovi kao što su užitak i bol, poželjno i nepoželjno, nestanu i sve zamisli u duhu. Pogreška se ne pojavljuje ponovno, kao što se i ulje ne može dobiti iz sprženog sjemena.

O Rama, kao što se pojavljuje iluzorni krug vatre kada se vrti plamteći žar, isto tako postoji i iluzorna pojavnost svijeta zbog kretanja u duhu. Kretanje i duh nerazdvojivo su jedno,

poput bjeline snijega, ulja u sezamovim sjemenkama, mirisa cvijeta i topline vatre. Njihovo opisivanje kao da su zasebne kategorije pogreška je. Duh i kretanje misli nerazdvojivi su, nestanak jednog znači nestanak drugog.

O Rama, postoje dva načina na koja se to može postići. Jedan je put *yoge*, koji sadrži prestanak kretanja misli, a drugi je put znanja (*dnjana*) koji sadržava spoznaju istine.

U ovom tijelu, *vayu* (energija kretanja elementa zraka) koji se kreće u *nadijima* (kanalima kojima protječe energija) znan je kao *prana*. Prema svojim različitim funkcijama u tijelu (*vyana*) naziva se i *apana*, *udana*, *samana*, *vyana*. Ova *prana* je nerazdvojivo sjedinjena s duhom. Uistinu, svijest koja teži razmišljanju, zbog kretanja *prane*, znana je kao duh. Kretanje misli u duhu nastaje iz kretanja *prane*, a kretanje *prane* nastaje zbog kretanja misli u svijesti. Oni tako oblikuju ciklus uzajamne ovisnosti, poput valova i vodenih strujanja u vodi.

Mudri ljudi kažu da je uzrok duha kretanje *prane* i zato obuzdavanjem *prane*, duh postaje miran. Kada duh odustane od kretanja misli, nestaje pojavnost svjetovne iluzije. Kretanje *prane* se zaustavlja u trenutku kada sve nade i želje u čovjekovu srcu dođu do svoga kraja uz pomoć ozbiljne vježbe koju su propisali vedski spisi i mudraci (*maharšiji*) te njegovanjem bestrastnosti (odmaka); ili putem provođenja vježbe promišljana ili meditacije radi dosizanja stupnja predanosti jednoj istini jednousmjerenim duhom.

Kretanje *prane* se isto tako zaustavlja nenapornom vježbom disanja (*pranayamom*), bez naprezanja, u osami, ili ponavljanjem svete riječi OM (OM stoji za sve mantrе) i spoznajom njezina značenja kada svijest dosegne stanje dubokog mira. Vježba izdisanja, kada *prana* prolazi prolazi prostorom (kanalima tijela) bez dodirivanja udova tijela, vježbom udisanja koja dovodi do mirnog kretanja *prane* i vježba zadržavanja daha, koja dovodi do stanja dužeg mirovanja, vode do zaustavljanja kretanja *prane*. Na sličan način djeluje zatvaranje stražnjeg otvora vrhom jezika, kada se *prana* kreće prema vrhu glave, vježba meditacije gdje ne postoji kretanje misli, postojano zadržavanje svijesti na točki udaljenoj trideset centimetara od vrha nosa, ulaženje *prane* u čelo kroz nepce i gornji otvor, utvrđivanje *prane* u središtu između obrva, iznenadni prestanak kretanja misli, ili prestanak svih mentalnih uvjetovanja putem meditacije na prostor u središtu srca kroz dulje vremensko razdoblje. Sve to dovodi do zaustavljanja kretanja *prane*. (*Ovo nisu upute za vježbu! prim.pr.*)

Rama Gospodine, što je srce koje spominješ?

Vašištha O Rama, ovdje se govori o dva vida srca: jedan valja prihvatiti drugi treba zanemariti. Srce koje je dio ovoga tijela i koje je smješteno u jednom dijelu tijela može se zanemariti. Srce koje treba prihvatiti po prirodi je čista svijest. Ono je i iznutra i izvana, a nije ni iznutra ni izvana. To je najvažnije srce. U njemu se odražava sve u univerzumu i ono je riznica sveg blaga. Sama svijest je srce svih bića, ne komad mesa kojeg nazivamo srce. Stoga se, ako duh oslobođen svakog ograničenja postane čista svijest, zaustavlja kretanje *prane*.

Bilo kojom od ovih metoda, koju predlažu različiti učitelji, može se zaustaviti kretanje *prane*. Ovi načini donose željene rezultate ako se vježbaju bez naprezanja. Kada je

čovjek čvrsto utemeljen u takvoj vježbi, uporednim rastom bestrastnosti (odmaka) i savršenim nadzorom mentalnih uvjetovanja, nastaje nadzor nad kretanjem *prane*.

Tijekom vježbe čovjek može usmjeriti pozornost na središte između obrva, na nepce, vrh nosa ili vrh glave i tako će *prana* biti zaustavljena. Ponovno, ako postojanom i upornom vježbom usmjerimo pozornost na resicu u grlu, kretanje *prane* bit će zaustavljeno. Uistinu, čini se da su sve ove vježbe ludosti, ali njihovom postojanom primjenom čovjek dolazi do stanja u kojem nema nemira. Samo se takvom postojanom vježbom čovjek oslobađa patnje i doživljava blaženstvo sebstva. Zato, vježbaj yogu. Kada se vježbom zaustavi kretanje *prane*, doživljava se *nirvana* ili oslobođenje. U njoj je sve, iz nje je sve. Ona je sve, ona je svuda. U njoj nije ova svjetovna pojavnost, niti je svjetovna pojavnost poput nje. Onaj tko je čvrsto utemeljen u njoj oslobođen je za života.

Onaj čiji je duh čvrsto utemeljen u miru, vježbom *yoge*, ima pravu viziju istine. Vidjeti da je vrhunsko sebstvo bez početka i kraja i da su svi ovi bezbrojni predmeti uistinu sebstvo i ništa drugo, prava je vizija. Pogrešna vizija vodi ponovnom rođenju, prava vizija oslobađa. U njoj ne postoji odnos subjekt-objekt (znalac-znano) jer sebstvo (svijest) je i znalac, znano i proces spoznavanja, tijelo je neznanje. Kada se to neposredno uvidi ne postoji ni ropstvo ni oslobođenje. Kada mudrac prebiva u svom sebstvu, sa svojom inteligencijom čvrsto utemeljenom u sebstvu koje je svijest blaženstva, kakva bi ga ugoda mogla vezati za ovaj svijet.

Čovjeka koji se uputi u istraživanje ne privlače uznemirenja. Oči samo vide; zamisli ugode, neugode itd. pojavljuju se ne u očima, već drugdje (u duhu). Isto je i s drugim osjetilima. Zato, osjetilne funkcije nisu zlo. Ako se misao poveže s opažanjem osjetila dolazi do mentalne uznemirenosti.

O oči! Predmeti doživljavanja pojavljuju se i nestaju i nisu drugo do prividi. Ne dopustite da se pogled zadržava na njima, kako ne bi vječno prebivajuća svijest patila od smrtnosti. Budi promatrač, svjedok, to je ionako tvoja zbilja. O duhu! Bezbrojni prizori su viđeni očima u skladu s njihovom prividnom funkcijom. Zašto se vezuješ za njih?

Uistinu, stalnim razmišljanjem jača ovaj odnos neznanja, ali sada ću ga nadići ispravnim istraživanjem. Kada je neznanje uništeno, takav se iluzorni odnos između prizora, vida i duha neće više nikada pojaviti. Sam duh opskrbljuje osjetila inteligencijom, zato se ovo djelovanje duha treba zaustaviti. Dugo je vremena ova utvara (duh) stvarala bezbrojne uznemirujuće zamisli poput pohote, bijesa itd. Sada kada se utvara smirila, smiješ se vlastitim prošlim glupostima. Duh je prestao djelovati, sve brige i strahovi su prestali. Demon znan kao ograničeni ego nadiden je. Sve se to postiglo *mantram* istraživanja. Sada sam slobodan i sretan.

Sve moje sumnje su prestale. U meni više nema grozničave uznemirenosti. Što god jesam, jesam bez ikakve žudnje. Kada duh prestane postojati i žudnje prestaju postojati. Kada su transcendirane djelatnosti duha, transcendirane su i njegove žudnje te se rađa stanje koje sve obuhvaća. Rođen sam u stanje potpune budnosti. Kada postoji samo jedna istina, a mnogolikost nije zbilja, što bih trebao istraživati?

Ja sam vječno, sveprisutno i suptilno sebstvo. Ja sam dostigao to stanje zbilje koje se odražava u svemu, koje je bez početka i kraja i koje je potpuno čisto. Što god jest i što god nije, duh i unutarnja zbilja, sve je to jedna beskonačna svijest,

koja je vrhunska istina onkraj misli i zamisli i kojom je sve to prožeto. Neka duh nastavi postojati ili neka prestane. Kakva smisla ima sve to istraživati, kada je sebstvo utemeljeno u potpunosti smirenosti? U uvjetovanom stanju prebivam tako dugo dok se glupo upuštam u ovo istraživanje. Sada kada sam tim istraživanjem dosegao neograničen bitak, tko je taj koji istražuje?

Ovakve misli su potpuno beskorisne, sada kada je duh prestao djelovati. Inače bi one mogle oživjeti utvaru zvanu duh. Zato, napuštam sve ove misli i zamisli, promišljajući OM, prebivam u sebstvu, u potpunom unutarnjem miru.

Gornju uputu o istraživanju primio je mudrac Samvarta i osobno ju je prenio meni.

Priča o Vitahavyi

Postoji i drugi način istraživanja koji je koristio mudrac Vitahavyi. Ovaj je mudrac običavao lutati šumama planinskog niza znanog kao Vindhya. Oslobodio se privlačnosti svjetovnih stvari koje stvaraju opsjenu, kontemplacijom se oslobodio izopačenih zamisli i misli, odrekao se svijeta kao iznošene iluzije. Ušao je u svoju kolibu, sjeo u položaj lotosa i ostao nepomičan poput planine. Povukavši osjetila i povrativši pozornost duha prema sebstvu počeo je ovako promišljati.

Kako je nestalan duh! Čak i ako se povuče u sebe ne ostaje postojan, već se u trenutku uznemiri poput površine vode. Vezan za osjetila on neprestano skače poput lopte. Hranjen osjetilima, duh poseže za predmetima kojih se odrekao i poput mahнита čovjeka trči za stvarima koje ga vežu. Skače od jednog do drugog predmeta poput majmuna.

Sada ću razmotriti značaj pet osjetila kroz koja duh postaje tako zbunjen. O osjetila, nije li došlo ipak vrijeme za sve vas da dostignete samospoznaju? Ne sjećate li se patnje koja slijedi vašu težnju za ugodom? Onda, prestanite s ovim uzaludnim uzbuđenjem. Doista, inertni ste i neživi; vi ste avenija kojom duh teče prema van da bi dosegnuo iskustvo predmetnosti. Ja sam vaš gospodar, ja sam svijest i samo ja, kao čista inteligencija, činim sve ovo. O osjetila, vi ste laž. Ne postoji bilo kakva veza između vas i svijesti koja je sebstvo. U samom svjetlu svijesti koja nema vlastita htjenja, vi funkcionirate slično ljudima koji obavljaju različita djela u svjetlu sunca. Ali, o osjetila, nemojte podržavati lažnu zamisao "ja sam inteligentan" jer vi to niste. Čak i zamisao "ja sam živ", koju pogrešno podržavate, vodi tek patnji.

Ne postoji ništa osim svijesti, koja je bez početka i kraja. O obijesni duhu, što si onda ti? Zamisli koje se pojavljuju u tebi, kao npr. "ja sam djelatnik" i "ja sam onaj koji uživa", smrtonosni su otrovi. Nemoj biti opsjednut na taj način, o duhu; doista, ti nisi ni djelatnik, a ni onaj koji doživljava. Ti si pasivan, a tvoja inteligencija dolazi iz drugog izvora. U kakvoj su svezi užici s tobom? Ti sam ne postojiš; kako bi mogao biti u svezi s bilo čime? Ako spoznaš "ja sam tek čista svijest", tada spoznaješ svoju pravu narav - sebstvo. Kako bi se onda u tebi mogla pojaviti patnja, kada si ti neograničena i neuvjetovana svijest?

Sada ću ti nježno predočiti istinu da ti, o duhu, nisi ni djelatnik ni onaj koji doživljava. Ti si uistinu nepokretan. Kako bi mogao plesati kip načinjen od kamena? Ako je tvoja inteligencija potpuno neovisna od beskonačne svijesti, onda možeš još dugo živjeti u tom shvaćanju. Međutim, ono što se

čini inteligencijom ili energijom drugoga također je učinjeno od strane tog drugog. Srp žanje energijom seljaka, zato se govori da je seljak žeteoc. Jednako tako, iako je mač taj koji sječe, čovjek koji drži mač je ubojica. Ti si nepokretan, o duhu. Tvoja inteligencija dolazi iz beskonačne svijesti. To sebstvo ili beskonačna svijest spoznaje samo sebe, sebstvo doživljava sebstvo. Jedino svjetlo sebstva postoji kao svijest ili inteligencija i ono samo biva znano kao duh. Ako spoznaš tu istinu, o duhu, odmah ćeš nestati.

O budalasti duhu, ako si ti uistinu beskonačna svijest, zašto patiš? Ona je sveprisutna, ona je sve; kada je spoznaš ti postaješ sve. Ti nisi, tijelo nije. Postoji samo jedna jedina beskonačna svijest i u tom ujedinjujućem bitku čini se da postoje različite zamisli o "ja" i "ti". Ako si ti sebstvo, onda postoji jedino sebstvo, ti ne! Ako si materija, drugačiji od sebstva, ni tada ne postojiš! Jer sebstvo ili beskonačna svijest je sve što postoji. Ne postoji ništa drugo. Nema trećeg entiteta, odvojenog od svijesti i nežive materije.

Zato, o duhu, ti nisi ni djelatnik, ni onaj koji doživljava. Tebe koriste mudri ljudi kao kanal za prenošenje učenja prilikom komunikacije s neznaicom. Ali, doista, taj je kanal nezbiljski i mrtav, samo sebstvo je zbilja. Ako seljak ne bi koristio srp, bi li tada mogao žeti? Ni mač nema snagu bez ruke koja ga vodi. O duhu, ti nisi ni djelatnik, ni onaj koji doživljava. Zato nemoj patiti. Gospodin (sebstvo) nije tebi sličan, zato ne tuguj za njim! On ne dobiva ni ne gubi ništa djelovanjem ili nedjelovanjem. On jedini sve prožima, ne postoji ništa drugo. Tako, što bi on trebao činiti i što bi trebao željeti?

Ti nemaš nikakav odnos sa sebstvom, iako si poput mirisa u odnosu na cvijet. Odnos postoji samo između dva slobodna entiteta slične prirode kada teže da postanu jedno. Ti si, o duhu, neprestano uznemiren, a sebstvo je neprestano mirno. Tako ne može postojati odnos između vas. Ako, međutim, udeš u stanje *samadhiya* (transcendentalno stanje) ili potpunog mira, bit ćeš utemeljen u smirenoj svijesti bez ometajućih raznolikosti ili zamisli o mnoštvu ili o jednom i spoznat ćeš da postoji samo jedno sebstvo, beskonačna svijest koja blista kao sva ova bezbrojna bića.

O osjetila, osjećam da ste se povukli pred svjetlom mojih zaključaka jer vi ste rođena iz mraka neznanja. O duhu, tvoje pojavljivanje je na tvoju vlastitu patnju! Gledaj kako, dok postojiš, bezbrojna bića bivaju opsjednuta i ulaze u ovaj ocean patnje s njegovim srećama i nesrećama, bolešću, starošću i smrću; kako lakomost glode sve dobre kvalitete i uništava ih; kako pohota ili žudnja dijeli i rasipa njihovu energiju.

O duhu, kada prestaneš postojati, tada procvjetaju sve dobre i plemenite kvalitete. Nastaje mir i čistoća srca. Ljudi ne zapadaju u sumnje i pogreške. Nastaje prijateljstvo koje unapređuje sreću svih. Prestaju brige i strahovi. Kada je raspršen mrak neznanja, sija unutarnje svjetlo. Mentalna uznemirenost i patnja prestaje kao što i ocean postane miran kada vjetar prestane uznemiravati njegovu površinu. Tada se iznutra pojavljuje samospoznaja, a spoznaja istine prekida opažanje svjetovne iluzije. Beskonačna svijest sama sja. Nastaje iskustvo blaženstva koje se ne daruje neznaici prepunom želja. Kao što se nakon paljenja bilja pojavljuju nove mladice i iz žudnji se može pojaviti novi život. Međutim, onaj tko izbjegava zamke iluzije, neprestano prebiva u samospoznaji. Takvi su plodovi tvog nestanka, o duhu, a ima još i bezbroj drugih. O duhu, ti si potpora svih naših nada i žudnji;

kada ti prestaneš postojati, prestaju sve nade i žudnje. Sada možeš izabrati da budeš jedno sa zbiljom ili da prestaneš postojati kao nezavisni entitet.

Tvoje postojanje poistovjećeno sa sebstvom i ne drugačije od njega vodi blaženstvu, o duhu. Zato budi čvrsto utemeljen u spoznaji svoga nepostojanja. Doista je glupo ne obazirati se na blaženstvo. Ako postojiš kao unutarnji bitak ili svijest, tko bi žudio za tvojim nepostojanjem? Ali ti nisi zbiljski entitet, zato je tvoja sreća iluzija. Ti nisi bio zbiljski, ti si nastao kroz neznanje i iluziju, ali sada istraživanjem tvoje prirode, prirode osjetila i sebstva, ti si ponovno prestao postojati. Ti postojiš tako dugo dok se ne poduzme to istraživanje. Kada se istraživanje utvrdi, raste mir ili jedinstvo svijesti. Ti si rođen iz neznanja koje označuje odsutnost mudrosti i razlikovanja. Kada se pojavi ova mudrost, prestaješ postojati. Zato pozdravljam mudrost! O duhu, ti si se probudio na mnoge načine. Sada kada si izgubio lažnu postojanost kao duh, postojiš kao vrhunski bitak ili beskonačna svijest, oslobođen svih ograničenja i uvjetovanosti. To što se pojavilo u neznanju nestaje u mudrosti. Unatoč tebi samom, o duhu, ovo se istraživanje pojavilo u tebi; zasigurno zato da bi postigao blaženstvo. Uistinu ne postoji duh, o duhu; postoji samo sebstvo, ono jedino jest, ne postoji ništa drugo. Ja sam to sebstvo; zato, u svemu ne postoji ništa osim mene. Ja sam beskonačna svijest, čije se dinamičko stanje očituje kao univerzum.

Vašiṣṭha Nakon takva istraživanja, mudrac Vitahavya je ostao u stanju potpunoga mira, u *samadhi*, a čak se ni njegova *prana* nije kretala. Tako je proveo tri stotine godina kao da su jedan sat. Njegovo je tijelo bilo zasuto pjeskom, muljem i blatom koje je nanijela poplava. No tijelo koje se odražavalo u svijesti bilo je njome zaštićeno. Nakon tog razdoblja njegov se duh počeo kretati u njegovu srcu i u njemu su se pojavile o prošlim životima. Stotinu je godina kao mudrac na planini Kailasa. Bio je Ganeš. A onda je vladao kao Indra, kralj neba, u razdoblju od pet *yuga*.

Kako god, gdje god i što god beskonačna svijest osmisli, to i postaje. Tako je vidio sve to u svom vlastitom srcu koje je bilo slobodno od svakog uvjetovanja. Zbog toga što je ostvario beskonačnu svijest, ove su se zamisli prividno spontano pojavljivale u njemu.

Nakon toga je služio kao pomoćnik Gospodina Šive čitavu epohu (*kalpu*). Sve je to prošao prosvjetljeni mudrac Vitahavya. O Rama, oslobođeni mudraci ovoga svijeta žive u potpunoj čistoći, miru i savršenstvu, kao beskonačni *brahman*, kako može za njih postojati ropstvo i oslobođenje? Jer je Vitahavya postao jedno s beskonačnom sviješću iskusio je iskustvo svih bića, a to čini čak i sada!

Rama Ako je kreacija mudraca bila nezbiljska i zamišljena, kako su utjelovljena bića u njoj bila svjesna i osjetilna?

Vašiṣṭha Ako je kreacija Vitahavye bila nezbiljska, o Rama, onda je nezbiljska i ova kreacija! I ona i ova kreacija čista su beskonačna svijest; njihova pojavnost rezultat je iluzije duha.

Rama Gospodine, molim te reci mi kako je Vitahavya oživio svoje tijelo u spilji.

Vašiṣṭha Mudrac je spoznao beskonačnu svijest i znao je da biće, zvano Vitahavya, nije drugo do igra beskonačne svijesti.

On je zamislio da gleda to tijelo Vitahavye. U svojoj svijesti vidio je sva utjelovljenja koja je imao - neka od njih su završila, a druga su se još odvijala. Vidio je tijelo zvano Vitahavya utonulo u blato poput crva.

Videći tako, razmišljao je: "Zapravo je ovo moje tijelo lišeno životne snage i zato ne može djelovati. Sada ću ući u sunčevu orbitu i uz pomoć snage Sunca znane kao *pingala* ući ću u tijelo. Ili, napustiti ću ga jer što bih trebao činiti s tijelom Vitahavye? Mudračevo suptilno tijelo je tada ušlo u orbitu Sunca. Sunce je naredilo svojoj energiji da izvrši zadaću. Energija se pokrenula. Spustila se upravo tamo gdje je tijelo mudraca ležalo prekriveno muljem, tako da bi ga podigla. Slijedeći je, suptilno tijelo Vitahavye je također ušlo u grubo tijelo i to je tijelo odmah oživjelo. *Pingala* se je odmah vratila u sunčevu orbitu, a mudrac se uputio prema jezeru da bi se okupao i izvršio obredno pranje.

Na večer je mudrac ponovno stupio u šumu, koju je dobro poznao, da bi vježbao meditaciju. Razmišljao je: "Već sam spoznao lažnost osjetila; bilo kakvo dalje istraživanje, u odnosu na njih, nepotrebno je." Napustivši svu uzaludnu nezbilju sjeo je ponovno u položaj lotosa, a u njemu se pojavila spoznaja "ja sam utemeljen u potpunoj ravnoteži svijesti. Budan, ja sam kao u dubokom snu. Utvrđen u transcendentalnom stanju svijesti nastaviti ću biti dok tijelo ne prestane funkcionirati."

Odlučivši tako ostao je u *samadhiju* šest dana koji su prošli kao trenutak. Poslije toga je živio dugo vremena kao oslobođen mudrac (*divan mukta*). Bio je oslobođen sreće i nesreće. Povremeno bi govorio svom duhu ovako: "O duhu, pogledaj kako si pun blaženstva, sada kada si u stanju ravnoteže! Ostani tako čitavo vrijeme."

Govorio bi svojim osjetilima: "O osjetila! Sebstvo ne pripada vama ni vi ne pripadate sebstvu. Možete nestati! Vaše žudnje su nestale. Više ne možete upravljati sa mnom. Pogreška zbog koje ste nastali pojavila se zbog nepoznavanja sebstva, kao što i neopažanje konopca uzrokuje pogrešno opažanje zmije. Sve ove pogreške postoje u mraku neznanja, a u svjetlu mudrosti one nestaju."

"O osjetila! Vi se razlikujete od sebstva, djelatnik se razlikuje od svega ovoga, onaj tko doživljava također je različit, a beskonačna svijest je različita od svega toga - što je čija pogreška i kako ona nastaje? To je slično ovome: drveće raste u šumi, konopci su načinjeni od niti, a njima su drva vezana zajedno. Kovač kuje sjekiru itd., a svim tim tesar gradi kuću. Tako se u ovom svijetu sve stvari događaju nezavisno jedna od druge i njihovo je poklapanje slučajno - slično zreloom plodu kokosa koji padne baš kada vrana sleti na drvo što stvara u ljudima, koji to ne znaju, osjećaj da je vrana snjela kokos. Koga kriviti za sve ovo? Kada je spoznata istina, pogreška uma ostaje pogreška, znanje postaje jasno znanje, zbilja je zbilja, nezbilja je nezbilja, što se uništilo uništeno je, a što je ostalo ostaje!"

Tako razmišljajući i utvrđen u tom znanju, mudrac je živio u ovom svijetu dugo vremena. Bio je utemeljen u stanju koje je potpuno slobodno od neznanja i pogreške i koje osigurava da se neće ponovno roditi. Kad god bi došao u dodir s objektima osjetila, on bi učvršćen u unutarnjem miru i blaženstvu sebstva djelovao. Njegovo je srce bilo slobodno od privlačnosti i odbojnosti, čak i kada su mu netraženo dolazila svakakva iskustva.

Jednom je mudrac Vitahavya osjetio potrebu da napusti

svoje tijelo i poželio osigurati da se nikada više ne vrati u tjelesnost. Otišao je u spilju na planini Sahya i sjeo u položaj lotosa.

Vitahavya je osjećao u sebi: O privlačnosti, odbaci svoju snagu privlačenja. O mržnjo, odbaci mržnju. Vi ste se igrali dovoljno dugo sa mnom. O užici pozdravljam vas, vi ste me doista podržavali sve ove godine i čak učinili da zaboravim sebstvo. O patnje, pozdravljam vas, vi ste me poticale u mom traganju za samospoznajom, vašom sam milošću došao do samospoznaje, zato ste vi doista utjelovljenje sreće.

O tijelo, prijatelju moj, dopusti mi da odem u svoje vječno prebivalište samospoznaje. Takav je uistinu tijekom prirode, svatko mora napustiti tijelo prije ili kasnije. O tijelo, prijatelju moj, ti si mi bio dugo vremena blizak. Sada te napuštam. Upravo ti si prouzrokovalo ovo odvajanje, plemenito me vodeći spoznaji sebstva. Čudesno! Da bi mi omogućilo postizanje samospoznaje, samo si sebe uništilo.

O majko žudnjo! Dopusti mi da odem, sada si ostala sama na umoru jer ja sam dostigao stanje vrhunskog ostvarenja svih želja - stanje ispunjenja. O pohoto! Da bih te savladao, iskazivao sam prijateljstvo tvom neprijatelju bestrasnosti. Zaboravi me. Idem prema slobodi. Blagoslovi me. O zasluge! Pozdravljam vas jer vi ste me spasile od pakla i odvele u nebo. Pozdrav pogreškama, izvoru svake boli i kazne. Pozdrav iluziji pod kojom sam tegobno djelovao dugo vremena, a koju sada čak i ne vidim.

O spiljo, prijatelju meditacije, pozdrav tebi. Ti si mi bila utočište kada su me morile muke svjetovne pojavnosti. O štapu (*danda*), ti si moj prijatelj. Štitio si me od zmija i spašavao od padanja. Pozdravljam te.

O tijelo, vrati se elementima od kojih si sastavljeno. Pozdrav djelatnosti kupanja i pozdrav svim djelatnostima u ovom svijetu. Pozdrav životnim silama (*pranama*) koje su bile moji suputnici. Što god sam učinio u ovome svijetu bilo je učinjeno samo s vama, kroz vas i zbog vaše energije. Molim vas vratite se svom vlastitom izvoru jer sada ću se stopiti s beskonačnom sviješću - *brahmanom*. Svi entiteti koji se sastanu u ovom svijetu moraju se prije ili kasnije i rastati. O osjetila, vratite se svojim izvorima, kozmičkim elementima.

Sada ću ući u sebstvo putem sebstva, transcendiranjem mantr OM i ugasisi se poput svjetiljke bez goriva. Ja sam slobodan od svih djelatnosti ovoga svijeta i svih zamisli, opažanja i doživljaja. Moje je srce utemeljeno u miru ostvareno transcendiranjem zvuka mantr OM. Nestale su iluzije i pogreške.

Vašištha S potpuno utihnulim željama, utemeljen u stanju nedualne svijesti mudrac Vitahavya je mislio sveti zvuk OM. Promišljajući ga opazio je pogrešku koja je izazivala miješanje zbilje s pojavnošću. Potpunim napuštanjem svih pojmova i opažaja (transcendiranjem) odrekao se tri svijeta. Postao je smiren, poput zaustavljenog lončarskog kola. Izgovarajući zvuk OM raspršio je mrežu osjetilnih organa i njihovih objekata, kao što vjetar rasprši miris. Poslije toga je probio mrak neznanja. Za trenutak je ugledao unutarnje svjetlo, ali i njega se odmah odrekao. Transcendirao je i svjetlo i mrak. Tu je preostao tek trag misaonih oblika. Mudrac je i njih u treptaju očnog kapka napustio. Sada je bio u čistoj beskonačnoj svijesti, ni na kakav način ograničen. To je bilo slično stanju svijesti tek rođena djeteta. Napustio je svijest predmetnosti i svako, pa i najmanje, kretanje svijesti. Prešao

je preko stanja zvanog *pašyanti* (razina najsuptilnijeg govora) do stanja svijesti dubokog sna. Nastavio je i dalje i došao do transcendentalnog, četvrtog (*turiya*) stanja svijesti. To je stanje blaženstva koje nema svog opisa, koje je oboje i "da" i "ne", koje i nešto i ništa, svjetlo i tama. Ono je ispunjeno nesviješću i sviješću. Na njega se može ukazati tek negacijom (nije ovo, nije ono). Postao je ono što je onkraj opisa.

To stanje je praznina, *brahman*, svijest, *puruša sankhye*, *Išvara yogija*, *šiva*, vrijeme, *atman* ili sebstvo itd. To je stanje potvrđeno kao istina od svih vedskih spisa - stanje koje je sve, izvor i njegova očitovanja, i u kojem mudrac ostaje utemeljen.

Kada je mudrac tako postao jedno s beskonačnom sviješću, tijelo se raspalo i elementi se vratiše svom vlastitom izvoru.

Tako sam ti ispričao, o Rama, blagoslovljenu priču mudraca Vitahavye. Razmišljaj o njoj. Sve što sam ti ispričao i sve što ću ti sada ispričati nastalo je izravnim opažanjem, izravnim iskustvom i dubokim promišljanjem.

Meditiraj o tome, o Rama, i dođi do samospoznaje. Do oslobođenja se dolazi samo mudrošću ili samospoznajom. Samo se takvom mudrošću čovjek izdiže iznad patnje, uništava neznanje i dostiže savršenstvo.

Što je opisano kao Vitahavya, samo je zamisao u tvom duhu, to sam ja, a to si i ti. Sva ova osjetila i cijeli svijet nisu ništa drugo nego duh. Što bi drugo i mogao biti svijet, o Rama?

Rama Gospodine, zašto ne vidimo ove mnoge oslobođene mudrace kako se kreću nebom?

Vašištha Let nebom i druge moći prirodni su za neka bića, o Rama. Zasebne osobine i sposobnosti koje se opažaju u ovom svijetu prirodne su za ta bića - ali ne za mudrace samospoznaje. Nadnaravne sposobnosti, poput letenja nebom, razvijaju čak i oni koji su bez samospoznaje ili oslobođenja, uporabom nekih tvari ili određenim vježbama. Sve to ne zanima čovjeka samospoznaje koji je potpuno zadovoljan u sebi. Oni koji, u potrazi za ugodama, steknu ove moći umrljane neznanjem, doista su prepuni neznanja. Mudraci samospoznaje ne idu tim smjerom.

Bio čovjek znalac ili neznalica, moći kao let nebom (levitacija) pojavljuju se kod onoga koji primjenjuje određene vježbe, *mantr*, biljke itd. Ali mudrac samospoznaje ne žudi da to postigne. Ove vježbe donose svoj plod svakome jer takva je njihova priroda. Otrov ubija sve, vino opija sve, isto tako ove vježbe proizvode sposobnost letenja itd., no one koji su došli do vrhunske samospoznaje ovo ne zanima, o Rama. Moći imaju vrijednost samo za one koji su prepuni žudnji, ali mudrac je slobodan i nema žudnje ni za čim. Samospoznaja je najveći dobitak, kako onda da mudrac samospoznaje podržava bilo kakvu žudnju za bilo čim? Međutim, što se tiče Vitahavye on nije žudio za ovim moćima, one su potražile njega, bez da ih je tražio.

Rama Kako to da crvi i grabežljivci nisu uništili tijelo Vitahavye, dok je ležalo odbačeno u spilji? I kako to da Vitahavya nije došao najprije do neutjelovljenog oslobođenja (*videha mukti*)?

Vašištha O Rama, tijelo čovjeka neznanja nastaje i razlaže se zbog stanja njegovih mentalnih uvjetovanja. U slučaju onoga tko nema takva uvjetovanja nema pokretne sile za razlaganje. Ponovno, duh svakog bića reagira na osobine objekta s kojim dolazi u dodir. Kada naprasit stvor dođe u dodir s čovjekom koji je dostigao potpuni mir, on također postaje privremeno staložen i miran, iako se može vratiti njegova naprasitost kada se prekine taj dodir. Zato je i tijelo Vitahavye ostalo sačuvano. Ovo se odnosi čak i na materijalne stvari poput zemlje, drveta itd. jer svijest prožima sve. Kako svijest Vitahavye nije bila podložna bilo kakvoj promjeni, njegovu se tijelu nije dogodila nikakva promjena. Jer u njemu nije bilo kretanje *prane*, nije se moglo dogoditi čak ni razlaganje. Mudrac je nezavisan i slobodan i može živjeti ili napustiti tijelo. To što nije napustio tijelo prije, već kasnije, potpuna je slučajnost. To može biti vezano uz njegovu *karmu* itd. ali uistinu on je iznad *karme*, iznad sudbine (*karme*) i bez mentalnih uvjetovanja. Ponovno, to je slično kao kad vrana otkvači zreli kokos - potpuna slučajnost.

Kada je duh Vitahavye postao nevezan i potpuno slobodan uz pomoć prakse istraživanja, u njemu su se uizdigle plemenite kvalitete poput prijateljstva itd.

Rama Kada se duh stopi s *brahmanom*, apsolutnim, u kome se pojavljuju odlike poput prijateljstvo, zadovoljstva, suosjećaja i uravnoteženosti?

Vašištha O Rama, postoje dvije vrste "prestanka postojanja" duha. Jedna je ona u kojoj oblik duha ostaje (*rupa*), a druga je ona u kojoj i oblik duha prestaje postojati (*arupa*). Prva se događa dok je mudrac još živ (*divan mukta*), a druga nakon što je odbacio tijelo (*videha mukta*).

Postojanje duha uzrokuje patnju, a njegov prestanak donosi radost. Duh koji je jako uvjetovan i uhvaćen u svoje vlastito uvjetovanje, uzrokuje ponovna rađanja. Takav duh privlači nesreću. Odlike se pojavljuje u duhu koji je bez samospoznaje i koji je stoga nesretan. Tako dugo dok postoji duh, patnja ne nestaje. Kada duh nestane i svjetovna pojavnost isto tako prestaje postojati. Duh je sjeme patnje.

Sada ću opisati kako duh prestaje postojati. Kada ni sreća ni nesreća ne narušavaju potpuni mir čovjeka, tada znaj da je njegov duh prestao djelovati. Ako se u nekom ne pojavljuju zamisli "ovo sam ja" i "ovo nisam ja", koje tako ograničavaju svijest, njegov duh je prestao djelovati. Ako se u nekom ne pojavljuju ni zamisli o patnji, bijedi, oduševljenju, ponosu, dosadi i uzbuđenju - njegov duh je prestao djelovati i on je oslobođen za života.

Sama priroda duha je tupost (*tamas*). Zato prestankom njegova djelovanja nastaju čiste i plemenite kvalitete (*satva*). Mudri ljudi opisuju "čisti duh" kao stanje potpune čistoće koje nastaje u oslobođenom mudracu u kojem je duh prestao djelovati. Takav duh oslobođena mudraca ispunjen je plemenitim kvalitetama poput prijateljstva itd. Postojanje takve prirodne dobrote u oslobođenim mudracima znano je kao *satva*, čistoća itd. Zato se to naziva i "prestanak djelovanja duha gdje ostaje oblik".

Prestanak djelovanja duha, gdje čak i oblik nestaje, odnosi se na neutjelovljena mudraca. U slučaju takva duha ne ostaje nikakav trag. To je nemoguće opisati pozitivnim izrazima. Tu ne postoje odlike ni odsutnost odlika, ni vrline ni odsutnost vrlina, ni svjetlo ni tama, ni uvjetovanost, ni bilo kakve zamis-

li, ni postojanje ni nepostojanje. To je stanje vrhunskog mira i ravnoteže. Oni koji su stigli onkraj duha i tijela, dostižu vrhunsko stanje mira.

Rama Gospodine, što je sjeme strašnoga drveta znanog kao duh, a što je sjeme tog sjemena itd.?

Vašištha O Rama, sjeme ove svjetovne pojavnosti je tijelo sa svim svojim zamislama i pojmovima dobra i zla. To tijelo također ima sjeme koje je duh, koji neprekidno raste u smjeru nada i žudnji i koji je skladište zamisli o postojanju i nepostojanju i patnji koje iz toga slijede. Svjetovna pojavnost nastaje samo u duhu i to se ilustrira stanjem sanjanja. Sve što se ovdje doživljava kao svijet, samo je širenje duha, kao što su glineni lonci samo promijenjeni oblici gline.

Dvije sjemenke drveta znanog kao duh, koje u sebi nosi bezbrojne pojmove i zamisli, su *prane* i *vasane*. Kada dolazi do kretanja *prane* u odgovarajućim kanalima, tada dolazi do kretanja svijesti i nastaje duh. Ponovno, samo je kretanje *prane* to što se opaža kao ova svjetovna pojavnost, koja je zbiljska kao plavetnilo neba. Prestanak kretanja *prane* znači i prestanak pojavnoga svijeta. Sveprisutna svijest prividno se "budi" kretanjem *prane*.

Kada je svijest tako "probudena" ona počinje razabirati objekte, pojavljuju se zamisli, a iz njih i patnja. S druge strane, ako ova svijest prebiva u sebi kao u dubokom snu, tada čovjek dolazi do onoga što se najviše može poželjeti i to je vrhunsko stanje. Zato ćeš spoznati nerodeno stanje svijesti ako obuzdaš kretanje *prane* ili se očistiš od *vasana* (pritajenih dojmova). Kada se naruši cjelovitost i svijest doživljava dijelove umjesto cjeline, tada se pojavljuje duh i počinju djelovati bezbrojne funkcije duha.

Da bi se duh smirio, yogi primjenjuje *pranayamu*, meditaciju i druge prikladne i pogodne metode. Veliki yogiji smatraju *pranayamu* prikladnim načinom za postizanje spokojstva duha, mir itd.

Sada ću ti opisati ostala stajališta mudrih ljudi, nastala njihovom izravnom spoznajom i iskustvom. Oni tumače da se duh neprestano rađa i obnavlja upornim prijanjanjem uz maštu i iluziju koju potiču *vasane*.

Kada uporno prijanja uz maštu i tako potpuno napusti istraživanje prirode istine, čovjek opaža objekt - a takvo se opažanje naziva uvjetovanje ili ograničenje. Kada se uporno prepušta toj mašti, u njegovoj svijesti počinje rast svjetovne pojavnosti.

Ako uvjetovanje ili ograničenje nije snažno, ili ako postaje prozirno, čovjek postaje oslobođen mudrac koji prividno živi i djeluje potaknut prošlom pokretajućom silom (inercijom), no on se neće ponovno roditi. U njegovom je slučaju sjeme ponovnih rođenja sprženo i neće proklijati u svjetovnu iluziju. Kada tijelo otpadne, on se stapa s beskonačnim.

Što se tiče dva sjemena ove svjetovne iluzije (*prane* i *vasane*), ako se čovjek oslobodi jedne, nestaje i druga jer one su međuovisne. Duh stvara, iz *vasana* svjetovnu iluziju, a kretanje *prane* u čovjekovoj uvjetovanosti stvara duh. Ponovno, ovo kretanje *prane* se isto tako događa zbog mentalne uvjetovanosti ili mašte. Tako se ovaj opaki ciklus okreće; jedno hrani drugo, jedno tjera drugo na djelovanje. Kretanje je prirodno za *pranu*, a kada se ona kreće u svijesti nastaje duh i tada uvjetovanost drži *pranu* u kretanju. Kada se jedno spriječi, oboje otpada.

O Rama, zamisao o objektu (znanju, iskustvu) jest sjeme za oboje - za kretanje *prane* i za *vasane* jer samo kada se u srcu potakne želja za takvim iskustvom dolazi do kretanja *prane* i uvjetovanosti. Kada nestane želja za takvim iskustvom, nestane oboje.

Naravno, postojanje svijesti je sjeme ove želje za iskustvom. Bez svijesti, želja za iskustvom uopće ne bi nastala. Međutim, ona nema objekt iskustva izvana ili iznutra. Kada se spozna ova istina, iluzija prestaje postojati. Zato, o Rama, transcendiraj želju za iskustvom. Oslobodi se tromosti (*tamas*). Oslobodi se svih iskustava. Transcendiraj!

Rama Gospodine, kako se ovo dvoje može uskladiti? Mogu li ja težiti slobodi od svih iskustava i istodobno težiti slobodi od nedjelovanja?

Vašištha Onaj tko nema želje ili nade za bilo čim ovdje i ne podržava želju da bude nedjelatan, ne postoji kao *diva*. On nije ni nedjelatan niti traži iskustvo. Onaj tko ne naginje iskustvu ili opažanju objekata, iako neprekidno djeluje nije ni nedjelatan ni djelatan i ne doživljava ništa. Iskustvo objekta uopće ne ostavlja promjene u njegovu srcu, ne stvara nove *vasane*. Zato je onaj čija je svijest nedjelatna, oslobođen mudrac ovdje i sada.

Rama Sveti gospodine, molim vas recite mi kako bi čovjek mogao brzo uništiti sve ovo sjeme nemira i dostići vrhunsko stanje?

Vašištha Ovo sjeme patnje, o Rama, može biti uništeno ako se uništi sjeme koje mu prethodi. No ako možeš jednim udarcem uništiti svu mentalnu uvjetovanost (*vasana*) i vlastitim nastojanjem prebivati u stanju čistoga postojanja, u trenu oka bit ćeš utemeljen u njemu. Ako, međutim, želiš dobiti oslonac u čistom postojanju, možeš to postići, ali s još većim nastojanjem. Promišljajući o beskonačnoj svijesti isto tako možeš prebivati u vrhunskom stanju, no to zahtijeva veće vlastito nastojanje.

Meditacija o objektima iskustva nije moguća jer objekti postoje samo u svijesti. No ako težiš uništiti uvjetovanost tada će u trenutku nestati sve tvoje pogreške i bolesti. Međutim, to je još teže od onoga što je ranije opisano. Jer dok duh nije slobodan od kretanja, nestanak uvjetovanosti teško je postići, i obratno. Bez spoznaje krajnje istine duh ne prestaje djelovati, i obratno. Spoznaja istine, zaustavljanje kretanja duha i završetak uvjetovanosti međusobno su isprepleteni i krajnje je teško izaći s njima na kraj, pojedinačno i odvojeno.

Zato se, o Rama, svim mogućim sredstvima odrekni žudnje za privlačnostima svijeta i nađi istodobno utočište u tom trojem. Ako se sve ovo istodobno primjenjuje određeno vrijeme, donosi plod, drugačije ne. O Rama, ova se svjetovna pojavnost doživljava kao istina dugo, dugo vremena i potrebna je postojana vježba tog trojega, istodobno, da bi se ona nadvladala.

Mudri ljudi tumače da napuštanje uvjetovanosti (*vasana*) i zaustavljanje *prane* imaju isti učinak. Zato bi ih čovjek trebao istodobno primjenjivati. *Prana* se zaustavlja vježbom *pranayame* i *yoga asana*, kako to podučava *guru*, ili na druge načine. Kada se želje, odbojnosti i privlačnosti ne pojavljuju u duhu čak i ako se njihovi objekti nalaze u blizini, tada to ukazuje da je mentalna uvjetovanost (*vasana*) oslabila. Na taj

način raste mudrost, a uvjetovanost i dalje slabi. Tada duh prestaje djelovati.

Nije moguće "zaustaviti duh" bez pravog načina. Znanje o sebstvu, društvo svetih ljudi, transcendiranje uvjetovanosti i zaustavljanje *prane* načini su da se savlada duh. Zanimarivanje toga i pribjegavanje nasilnim vježbama poput *hatha yoge*, *kriya yoge*, *tapasa* (pokore), hodočašćima, obredima i slično gubljenje je vremena. Jedino samospoznaja može donijeti pravu radost. Jedino samospoznat čovjek živi. Zato dođi do samospoznaje, o Rama.

Onaj tko djeluje bez vezanosti, samo organima djelovanja, nije pod utjecajem bilo čega, ni veselja ni patnje. Njegova djelovanja su bez vlastita htijenja. On ne vidi, iako oči vide; on ne čuje, iako uši čuju; on ne dodiruje, iako tijelo dodiruje. Doista je vezanost uzrok ove svjetovne iluzije. Ona sama stvara predmete doživljaja. Vezanost je uzrok ropstva i beskraje patnje. Zato sveti ljudi kažu da je prestanak vezanosti sam po sebi oslobođenje. Prestani biti vezan, o Rama i budi oslobođeni mudrac.

Vezanost je to, o Rama, što čini uvjetovanost duha sve jačom i jačom, neprestano prouzrokujući iskustvo ugone i bola u odnosu na postojanje i nepostojanje objekata ugone. Tako se učvršćuje predodžba o neminovnom i stvara intenzivna vezanost za objekte ugone. U slučaju oslobođena mudraca, međutim, ova je uvjetovanost slobodna od iskustva užitka i patnje. Razlog tomu jest što je uvjetovanost postala manja, odnosno slabija, ako i nije još nestala. Čak i ako postoji u krajnje slabom obliku do smrti tijela, djelovanja koja nastaju iz takve slabe i zato čiste uvjetovanosti ne rezultiraju ponovnim rođenjem.

S druge strane, jaka uvjetovanost koja postoji u bezumniku sama je po sebi znana kao vezanost. Ako napustiš ovu vezanost, koja u tebi prouzrokuje izopačene zamisli, djelovanje tada neće ostaviti na tebe dojam (*karmu*). Ako se uzdigneš iznad užitka i patnje i tako s njima postupaš, i ako si slobodan od privlačnosti, odbojnosti i straha, nevezan si. Ako nisi tužan u patnji, ako nisi oduševljen srećom i ako si slobodan od svojih vlastitih žudnji i nada, nevezan si. Čak i dok djeluješ ovdje, ako ne izgubiš svijest jedinstva, nevezan si. Ako si došao do samospoznaje i ako, obdaren obuhvatnom, uravnoteženom vizijom djeluješ spontano i prikladno, ovdje i sada, nevezan si.

Bez napora, bivajući utemeljen u nevezanosti, neprivučen ničim, o Rama, živi ovdje kao oslobođen mudrac. Oslobođen mudrac živi u unutarnjoj tišini, bez ponosa ili samodopadnosti, bez zabrinutosti i nadzirući svoja osjetila. Čak i ako se sva blaga svijeta razastru pred njim, oslobođeni mudrac bez žudnji njima nije privučen, već samo obavlja svoju dužnost koja mu je namijenjena (*dharmu*). On čini sve što je neizbježno i prikladno. Radost i veselje ne nalazi vani, već u sebi. Tako je slobodan od svjetovne pojavnosti. Kao što mljeko ne gubi svoju boju kada se kuha, on ne gubi svoju mudrost čak i ako ga neprekidno iskušavaju stravične nesreće ili ogromne sreće. Bez obzira je li izložen velikom bolu ili je postavljen za vladara neba, on prebiva u uravnoteženom stanju duha.

Kraj pete knjige

6

Šesta knjiga

Nirvānaprakaranam

O OSLOBODENJU

Vašiṣṭha Opisao sam ti razine svijesti od *samsare* do *turiyatite*, do oslobođenja. Govorio sam ti o smirivanju duha i smirivanju univerzuma. Tako sam te snabdjeo mrežom istkanom od riječi koje naznačuju najvišu istinu: veži pticu svoga duha ovom mrežom i onda neka duh prebiva u pećini srca. Tako ćeš doći do samospoznaje. O Rama, jesi li upio istinu o kojoj sam ti govorio, iako je ona izmiješana s različitim izrazima i ilustracijama, poput labuda koji može odijeliti mlijeko od vode i piti samo mlijeko?

Trebao bi stalno promišljati o ovoj istini, ponovno i ponovno, razmišljati o njoj od početka do kraja. Sada bi trebao koračati tom stazom, o plemeniti. Unatoč obavljanja raznih djelatnosti, nećeš biti vezan ako je tvoja inteligencija prožeta ovom istinom. Inače ćeš pasti, kao što slon pada sa stijene. Ponovno, ako se s ovom istinom zabavljaš samo intelektualno i ne dopuštaš da te vodi u životu, posrnut ćeš i pasti kao slijepac. Da bi došao do stanja savršenstva ili oslobođenja o kojem sam podučavao, trebao bi živjeti život slobode, čineći što je prikladno u situaciji koja te snade. Znaj da je to vitalni čimbenik u učenjima svih vedskih spisa.

O Rama, sjećaš li se što sam ti do sada govorio, sjećaš li se riječi sposobnih da probude spoznaju istine, samospoznaju?

Nalaženjem utočišta u bestrasnosti, u neuvjetovanom duhu i jasnom razumijevanju istine, može se prijeći ovaj ocean *samsare*. Beskonačno apsolutno postojanje jest jedno jedino. Znajući to, oslobodi se osjećaja ograničenosti (malog ega) i raduj se u sebstvu. Ne postoji duh, nema neznanja, nema pojedinačne duše (*dive*). Ovo su sve pojmovi koji su nastali u Stvoritelju. Tako dugo dok čovjek smatra tijelo kao "ja", tako dugo dok se sebstvo veže za ono što se vidi i tako dugo dok postoji vezivanje za predmete s osjećajem "to je moje", tako dugo će postojati iluzija što se tiče duha.

Iluzorna zamisao o postojanju duha traje samo toliko dugo dok se ne iskusí uzvišena spoznaja istine uz pomoć društva mudrih, koji su potpuno nevezani, tako dugo dok zlo ne oslabi, tako dugo dok se doživljaj ovoga svijeta kao zbilje ne uzdrma energijom koja nastaje jasnim opažanjem istine, tako se dugo postojanje duha čini samo po sebi očitim. Takva zamisao nastavlja postojati tako dugo dok postoji slijepa ovisnost, zbog želje za iskustvom objekta i tako dugo dok postoji zloča i iluzija kao posljedica.

Ali u slučaju onoga koji nije privučen ugodom, čije je srce uravnoteženo zbog svoje čistoće i tko je uništio skladište želja, žudnji i nada, iluzorna zamisao o postojanju duha prestaje. Budući on gleda čak i na svoje tijelo kao iluzorno iskustvo nepostojanja, kako bi se u njemu mogao pojaviti duh? Onaj tko ima viziju beskonačnog i u čijem je srcu nestalo svjetovne pojavnosti, ne podržava iluzornu zamisao *dive*.

Kada je netočno opažanje prestalo i kada se sunce samospoznaje pojavilo u srcu, znaj da se duh smanjio do nestanka. On se više ne vidi kao što se ne može vidjeti ni spaljeno suho lišće. Stanje duha oslobođenih ljudi koji još žive i koji vide oboje, vrhunsku istinu i relativnu pojavnost, znano je kao *satva*. Neprikladno je to stanje nazvati duhom; ono je uistinu *satva* (providnost). Ovi su znalci istine bez duha u stanju savršene ravnoteže; oni žive svoj život ovdje kao u igri. Oni neprekidno gledaju unutarnje svjetlo, iako se čini da se zabavljaju različitim djelovanjima. Pojmovi o dvojnosti, jedinstvu ili nečem sličnom ne pojavljuju se u njima jer u njihovu srcu ne postoje sklonosti. U stanju *satve* spalilo se sjeme neznanja i ono ne može ponovno proklijati u iluziju.

O Rama, ti si dostigao to stanje *satve* i nemir tvog duha je spaljen u vatri mudrosti. Što je to mudrost? Mudrost je u tome da je beskonačni *brahman* uistinu beskonačni *brahman*, a svijet je tek pojava čija je zbilja *brahman*. Pojavnost, poput ovoga tijela koje se naziva Rama, nezbiljska je; njezina jedina zbilja je njezina podloga koja je svijest. Zašto onda patiti? Međutim, ako znaš da je sve ovo jedna svijest, nema potrebe da se u tebi pojavljuje zamisao o mnoštvu. Sjeti se svoje naravi koja je beskonačna svijest. Odrekni se zamisli o mnogolikosti. Ti si to što jesi: štoviše, čak ni to kao pojam, već iznad toga, ti si samosjajeći bitak. Pozdrav tebi, o kozmički bitku koji si beskonačna svijest.

To što je poznato kao Rama uistinu je veličanstven i beskonačan ocean svijesti u kojem nastaju i nestaju brojni univerzumi poput valića i valova. Budi u stanju potpunoga mira. Ti si poput beskonačna prostora. Vatra je neodvojiva od topline, miris od lotosa, crnina od ugljena, bjelina od snijega, slatkoća od šećera i svjetlost od sunca. Isto tako je i doživljavanje neodvojivo od svijesti. Kao što su valovi neodvojivi od oceana, univerzumi su neodvojivi od svijesti.

Doživljavanje nije različito od svijesti, ego (*ahamkara*) nije različit od doživljavanja. *Īva* nije različita od ega, a duh (*manas*) nije različit od *dive*. Osjetila nisu različita od duha, tijelo nije različito od osjetila, svijet nije različit od tijela i nema ničega osim ovog svijeta. Ovaj katalog ovisnih kategorija postoji dugo, dugo vremena; ipak njega nije nitko pokrenuo i ne možemo reći postoji li jako kratko ili jako dugo. Istina je, o Rama, da sve ovo nije ništa drugo do vlastito doživljavanje beskonačnog.

U praznini postoji praznina, *brahman* prožima *brahman*, istina blista u istini i punoća ispunjava punoću. Mudar čovjek, iako djeluje u ovom svijetu, ne čini ništa jer ne traži ništa. Isto tako, o Rama, budi čistoga srca, kao prostor, ali izvana se bavi prikladnim djelovanjem; u situacijama koje bi mogle izazvati oduševljenje ili potištenost ostani izvan njihova utjecaja - poput drveta koje se odražava u valovima rijeke. Onaj koji je prijatelj čak i prema onome koji ga namjerava ubiti, vidioc je istine. Iskazivanje štovanja onome tko se nije tako uzdigao iznad privlačnosti i odbojnosti, voljenja i nevoljenja (*raga* i *dveṣa*) beskorisan je napor. Samo onaj tko je slobodan od ograničenja individualnosti i tko je potpuno nevezan u ovom svijetu, oslobođen je.

Onaj u kome su nestale sve zamisli i uobičajene sklonosti, nadjačao je sve mentalne uvjetovanosti i ropstvo. On je poput svjetiljke koja se više ne puni uljem.

Slušao si pažljivo moje riječi i zbog toga se u tebi rasprišla koprena neznanja. Riječi obiteljskoga *gurua* duboko djeluju čak i na obična ljudska bića; kako bi mogle drugačije djelo-

vati na onoga koji posjeduje proširenu viziju poput tvoje?

Rama Sve su se moje sumnje raspršile. Ja sam slobodan od privlačnosti i odbojnosti. Ja sam utvrđen u svojoj naravi, ja počivam u sebstvu i blažen sam. Ja sam Rama u kome svijet nalazi svoje utočište. Pozdravi meni, pozdravi tebi.

Vašiṣṭha O Rama, drag si mi, zato ću ti još jednom iznijeti istinu. Slušaj pažljivo, iako čineći to moraš pretpostaviti postojanje raznolikosti. Tvoja će se svijest tako proširiti. A istina koju ću izložiti čuvat će od patnje čak i one koji se nisu potpuno probudili.

Kada je čovjek nezalica, podržava pogrešnu zamisao da je tijelo sebstvo, njegova se vlastita osjetila pokazuju kao njegovi najljući neprijatelji. S druge strane, onaj tko je obdaren samospoznajom i poznaje istinu, uživa prijateljstvo svojih osjetila koja su sretna i zadovoljna; ona ga ne uništavaju. Sebstvo nije pod utjecajem tijela, niti je tijelo na bilo koji način povezano sa sebstvom. Oni su kao svjetlo i tama.

Ispravno shvaćanje tijela i inteligencije koja prebiva u tijelu omogućuju čovjeku da shvati cijelu kreaciju u njezinim materijalnim i duhovnim vidovima, tako lako kao što se vide predmeti osvijetljeni svjetiljkom. Samo kada takvo ispravno shvaćanje ne postoji, nastaju i cvjetaju iluzorne i pogrešne zamisli unutar čovjekova srca - zamisli koje su potpuno lišene osnove. Opijen ovim pogrešnim zamislama, koje su nastale u odsutnosti svjetla istine spoznaje, čovjek je neprestano i nemirno nošen amo-tamo kao vlat trave na vjetru.

U odsutnosti "okus" kozmičke inteligencije (oslobođenja, izravne spoznaje istine), osjetila pokušavaju shvatiti svoje objekte i uzaludno zamišljaju da takav dodir daje nešto značajno. Doista, beskonačna i neiscrpna inteligencija (svijest) prebiva u svemu ovome; međutim, zbog odsutnosti samospoznaje, ona izgleda kao da je bez znanja o sebi i zato ograničena.

Životna snaga i njezina pratnja funkcioniraju ovdje samo da bi dale energiju za kretanja svojstvena životu, bez ikakva drugog motiva. U odsutnosti samospoznaje, sve što ljudi stvaraju nema dubljeg smisla. Svako takvo djelovanje vodi u sve dublju tamu i ne proizvodi rezultate koji vode oslobođenju. Budale uživaju u plodovima svoga rada, ne znajući da žive i spavaju na stijeni koja se kotrlja.

Prebivanje u društvu takvih nezalica sličijem sjedenju na drvetu koje se ruši. Što god učinite za takve ljude besmisleno je, poput udaranja štapom po zraku. Sve što im se da, bačeno je u blato, poput bacanja bisera pred svinje, a razgovor s njima besmislen je poput laveža pasa na Mjesec.

Neznanje o sebstvu uzrok je svih nevolja i nesreća. Postoji li ijedna nevolja kojoj nije uzrok neznanje o sebstvu? Čitava je kreacija prožeta neznanjem koje i održava ovakvu kreaciju. Čovjeka neznanja neprekidno i neprekidno posjećuje strašna patnja i ponekad ugoda.

Samo u srcu bezbožnog čovjeka raste strašno drvo zasljepljenosti. U šumi njegova zlog srca bjesni plamen mržnje. Njegov je duh preplavljen ljubomorom, koja uzrokuje rast korova zasjenjujućeg i uništavajućeg kriticizma. Jedini lotos kojeg poznaje njegovo srce je zavist, a njega traže pčele beskrajnih briga. Smrt je stvorena samo zbog takvih zlih budala. Rođenje i djetinjstvo slijedi mladost, mladost vodi k starosti, a starost vodi u smrt - a nezalica sve to neprekidno proživljava, ponovno i ponovno.

S malim komadićem mesa, očima, nezalica vidi male djeliće zemlje koje smatra planinama, jezerima, šumama i gradovima. One koje smatra blistavim ženama ukrašene biserima i drugim draguljima nisu ništa drugo nego kreacija njegove vlastite iluzije; to su valići koji se pojavljuju na oceanu požude. Zbog iluzije čovjek traži bogatstvo i napredak - koji su za glupana na početku slatki, u sredini su uzrok parova suprotnosti (sreća i nesreća, uspjeh i neuspjeh itd.), a na kraju su otrov. Iz potrage za napredkom nastaju bezbrojne mladice sreće i bezbrojne mladice nesreće.

Ova iluzija teče kao rijeka iz vremena koje nema početka, a blatna je i tmurna zbog beskorisnih djelovanja i njihovih posljedica. Takva su djelovanja poput nezdrava južnog vjetra koji podiže oblak prašine čije su čestice tjelesne i duševne bolesti, starost i različiti društveni odnosi. Sve ovo vodi u smrt koja ima nezasitan i pohlepan apetit i koja proždire sve glave i svjetove kada sazriju.

Mladost je prožeta zlodusima briga i strahova koji plešu dok nema sjaja mjeseca mudrosti. A mladost se tako kreće prema sve gušćem mraku iluzije. Čovjekov govor se preopterećuje svakidašnjom uporabom i slabi. U međuvremenu siromaštvo širi svojih tisuću grana donoseći plodove nesreće i težak rad. A ipak pohlepa koja je prazna i netvarna, razara čovjekov duhovni napredak i nastavlja objavljivati pobjedu u mraku iluzije. Mačak starosti, tako potajno, hvata miša mladosti.

Ova je kreacija bez temelja, a ipak zadobiva lažnu zbilju. Ona čak daje plodove *dharme* i *arthe* (težnja za napretkom i blagostanjem). Ovaj se svijet, okružen nebom i obdaren očima sunca i mjeseca, održava iluzijom tvarnosti. U jezeru ove svjetovne pojavnosti cvjetaju ljiljani znani kao tijela, a u njima nalaze utočište pčele znane kao životne snage.

Dekadentna zamisao o svjetovnoj pojavnosti utamničena je u osjetilima, zavezana samoograničenjem, uvjetovanošću i jakom žicom nada i žudnji. Ova svjetovna pojavnost slična je nježnoj puzavici koja neprekidno treperi na vjetru *prane* i neprekidno odbacuje lišće - bića svih vrsta - prepuštajući ih uništenju.

Postoji mnogo plemenitih ljudi koji su se uzdigli iznad blata ovoga pakla znanoga kao svjetovna pojavnost i, lišeni svake sumnje, uživaju. Postoje božanska bića koja prebivaju kao lotosi u plavom prostranstvu nebeskoga svoda. U ovoj su kreaciji djelovanja kao ljiljani uprljani uzaludnom željom za plodovima djelovanja. Ova je svjetovna pojavnost kao mala riba koja nastaje u ograničenom prostoru i koju uskoro proguta nepopustljiva i nesavladiva stara hijena znana kao *kr̥tānta* (kraj ili završetak djelovanja). Ipak, dan za danom nastaju i nestaju različiti događaji kao valići i valovi koji nastaju i nestaju na površini oceana. Takvo je stanje ove kreacije. Ali iz razloga što su nezalice čvrsto vezane za svoje pogrešne zamisli, ne može ih probuditi ni prolaznost svijeta ni teške nesreće koje ih snalaze u životu.

Dok nepokretna bića kao da stoje promišljajući tajnu vremena, pokretna bića ljuljaju dvojne sile privlačnosti, odbojnosti, ljubavi i mržnje i ona pod utjecajem strašne bolesti znane kao ugoda i bol, starost i smrt postaju slaba i propadaju. Između ostalih, crvi i nametnici tiho i strpljivo podnose plodove svojih prošlih loših djelovanja, promišljajući o njima cijelo vrijeme. Ali vrijeme ili smrt, koje je onkraj mogućnosti opažanja i onkraj mogućnosti promišljanja, proždire sve.

Sav napredak i sva bijeda, djetinjstvo, mladost, starost i

smrt, kao i patnja, ono što je znano kao utapanje u sreći i nesreći i sve ostalo; sve je to širenje gustoga mraka neznanja.

Ovo se neznanje širi uz pomoć neznanja i stvara još veće neznanje. Kada ono traži mudrost, hrani se mudrošću i na kraju postaje mudrost. Ovaj se puzavac neznanja očituje u svojim različitim igrama i psihološkim stanjima. Ponegdje, ponekad ono nailazi za mudrost i pročišćava se. No onda se ponovno veže. Ono je uzrok svih emocija i osjetilnih iskustava. Njegov životni sok je sjećanje prošlih iskustava. *Vićara* ili istraživanje prirode sebstva je bijeli mrav (termit) koji ga izjeda. Ovaj se puzavac očituje kao sve ovo: zvijezde i planeti, živa bića, biljke, elementi, nebo i Zemlja, bogovi kao i crvi i nametnici. Ovo neznanje prožima sve što postoji u univerzumu. Kada se ono transcendira dolazi se do samospoznaje.

Rama Gospodine, iznenadila me tvoja izjava da su čak i bogovi poput Višnua i Šive dio ovog neznanja ili *avidye*. Molim Te da mi opširnije objasniš ovu izjavu.

Vašištha Istina ili apsolutno postojanje-svijest-blaženstvo (*sat-ĉit-ananda*) je onkraj mišljenja i razumijevanja. Apsolut je vrhunski mir i sveprisutnost, transcendira maštu i opis. U tome se prirodno pojavljuje sposobnost zamišljanja. Smatra se da je razumijevanje sebe trostruko: suptilno, srednje i grubo. Um koji obuhvaća to troje gleda na njih kao na *satvu*, *radas* i *tamas*. To troje zajedno tvori ono što se naziva *prakriti* (ili *pradhana*) ili priroda. *Avidya* ili neznanje je *prakriti* i ona je trostruka (tri *gune*). Ona je izvor svih bića, onkraj nje je vrhunsko.

Te tri kvalitete prirode (tri *gune* - *satva*, *tamas* i *radas*) ponovno se dijele i to svaka od njih na troje, odnosno svaka na suptilno, srednje i grubo. Tako postoji devet kategorija. Ovih devet kvaliteta tvori čitav svemir.

Ršiji (mudraci), *muniji* (oslobođeni), *siddhe* (savršeni), *nage* i *vidyadhare* (stanovnici donjih svjetova), *deve* (nebesnici i bogovi) i vrle *dive* (duše) *satvićni* su dijelovi neznanja. Između njih *nage* i *vidyadhare* oblikuju *tamasićni* (grubi), *muniji* i *siddhe* *radasićni* (srednji), a *deve* i *dive* itd. *satvićni* (suptilni) dio. Oni koji pripadaju kategoriji *satve* ne radaju se ponovno; zato se smatraju oslobođenima. Oni postoje toliko dugo dok postoji svijet. Neki koji se oslobadaju za života tijela (*divanmukta*), odbacuju tijekom vremena svoje tijelo, odlaze u prebivalište bogova, tu prebivaju tijekom postojanja svijeta i onda se oslobadaju. Tako je ovaj dio neznanja ili *avidye* postao *vidya* ili samospoznaja. *Avidya* postaje *vidya* slično kao što se valići na oceanu stapaju s vodom oceana. *Radas* i *tamas* također imaju svoju trostruku podjelu.

Razlika između valova i vode nezbiljska je i verbalna. Isto je tako i razlika između neznanja i spoznaje nezbiljska i verbalna. Ne postoji ni neznanje pa čak ni spoznaja! Kada prestaneš gledati na spoznaju i neznanja kao na dva zasebna entiteta, postoji samo ono što postoji. Odras *vidye* u tijelu i duhu smatra se *avidyom*. Kada se ove dvije ideje napuste, ono što ostaje jest istina. Ona može biti nešto ili ništa! Svemoguća je, praznija od prostora, a ipak nije prazna jer je ispunjena sviješću. Kao prostor unutar glinenog lonca, neuništiva je i sveprisutna. Ona je zbilja u svemu. Kao što magnet djeluje svojom prisutnošću na željezne djeliće tako da ih pokreće, zbilja uzrokuje kozmičko kretanje bez vlastite namjere. Zato se govori da ona uistinu ne čini ništa.

Tako čitava ova svjetovna pojavnost, sa svim pomičnim i

nepomičnim entitetima u sebi, nije uistinu ništa. Ništa je doista postalo fizičko ili materijalno. Ako se zamišljanje, koje stvara ideje o postojanju i nepostojanju, ukloni, tada se spoznaje da su sve ove *dive* (pojedinačne duše) isprazni izrazi. Svi odnosi koji se pojavljuju u čovjekovu srcu zbog neznanja tada se vide kao nepostojeći. Čak i ako se konopac zamijeni zmijom ta zmija ne može ujesti!

Odsutnost samospoznaje naziva se neznanjem ili iluzijom. Kada se spozna sebstvo, dolazi se do obala neograničene inteligencije. Kada svijest objektivizira sebe i smatra sebe svojim vlastitim objektom opažanja, nastaje *avidya* ili neznanje. Kada se transcendira ova zamisao subjekt-objekt, svi velovi koji zastiru zbilju nestaju. Pojedinaac u neznanju tek je ograničeni duh. Ograničenja individualnosti nestaju kada duh nestane. Neznanje postoji tako dugo dok postoji ideja o osobnosti. Tako dugo dok postoji glineni lonac postoji i ideja o prostoru koji je obuhvaćen ili ograničen stjenkama lonca. Kada se lonac razbije, tamo gdje je zamišljan prostor lonca ostaje samo beskonačan prostor.

Rama Gospodine, molim te reci mi kako ova kozmička inteligencija postaje entitet poput nežive stijene?

Vašištha U tim tvarima kao što su stijene, svijest ostaje nepomična, bez sposobnosti mišljenja, ali i bez sposobnosti da dostigne stanje transcendentalnoga duha. To je slično stanju dubokog sna, daleko od stanja oslobođenja.

Rama Ali, ako postoje u stanju dubokoga sna bez ikakvih pojmova ili opažaja, izgleda da su stijene i biljke ipak blizu oslobođenja!

Vašištha *Mokša*, oslobođenje ili spoznaja beskonačnosti nije stanje mrtvila. Oslobođenje se postiže kada se dostigne stanje vrhunskog mira mudrim istraživanjem prirode sebstva i nakon što je to uzrokovalo unutarnje buđenje. *Kaivalya* ili potpuna sloboda postignuće je čistoga bitka nakon što se svjesno transcendira svaka mentalna uvjetovanost (*vasana*) te stalnim ponavljanjem vježbe. Mudri ljudi govore da je čovjek utemeljen u čistom bitku i *brahmanu* tek nakon što je istražio prirodu istine kako je izložena u vedskim spisima, u društvu i uz pomoć prosvjetljenih mudraca.

Tako dugo dok u srcu postoji ograničenje i uvjetovanost, čak i u svom suptilnom stanju, ono se treba smatrati stanjem dubokog sna; ono uzrokuje ponovno rođenje, čak i ako se iskusi stanje mira i čak kada duh izgleda kao da se stopio sa sebstvom. Takvo je i stanje "neosjetilnih" predmeta poput stijena. One nisu slobodne od sjemena samoograničenosti (*vasana*). Kod njih je samoograničenost prikrivena i pritajena kao što su cvjetovi potencijalno prisutni u sjemenju, koje proklije, raste i cvjeta u pogodnim uvjetima; kao što je lonac prisutan u glini. Gdje postoji sjeme *vasana* to je stanje poput dubokog sna - nije stanje savršenstva. Kada su sve *vasane* uništene i ne postoje ni u pritajenom stanju, takvo se stanje naziva četvrtim stanjem svijesti ili *turiya*. Ono donosi savršenstvo djelovanja. *Vasane*, oduševljenje, sumnja, bolest, neprijateljstvo, prijateljstvo, mržnja i otrov - sve to uzrokuje ponovni nemir.

S druge strane, ako su sve *vasane* u potpunosti uklonjene, čovjek je utemeljen u stanju čistoga bitka i bez obzira je li tjelesno živ ili ne, na njega patnja više neće djelovati.

Ako se to ne spozna kao *atma šakti* (energija *atmana* ili *sebstva*), nastaje iluziju svjetovne pojavnosti; ako se spozna kao istina, koja je beskonačna svijest, ta spoznaja uništava svaku patnju. Nepoznavanje ove istine naziva se *avidya*; takvo je neznanje uzrok svjetovne pojavnosti koja je uzrok svih ostalih pojava. Kao što nastajanje prvih misli uznemiruje san i prekida ga, najmanje buđenje unutarnje inteligencije uništava neznanje. Kada se čovjek približi mraku sa svjetlom u ruci, želeći ga ugledati, mrak nestaje. Kada se svjetlo svijesti upali u neznanju, mrak neznanja nestaje. Kada čovjek počne istraživati "što sam ja, što je ja u ovom tijelu sastavljenom od krvi i mesa, kostiju itd." odjednom neznanje prestaje postojati. To što ima početak ima i kraj. Kada se isključe sve stvari koje imaju početak, ono što ostaje istina je koja označuje nestanak *avidye*. To možeš smatrati nečim ili ničim; ali treba istražiti što jest, kada nestane neznanje. Slatkoću koju čovjek kuša ne osjeća i drugi čovjek. Slušanje nečijeg opisa o nestanku *avidye* ne uzrokuje tvoje prosvjetljenje. Svatko to mora sam spoznati. Ukratko, *avidya* je uvjerenje da "postoji zbilja koja nije *brahman* ili svijest jedinstva". Kada postoji sigurno znanje "to je uistinu *brahman*", *avidya* prestaje.

Ponovno i ponovno ponavljam sve ovo, o Rama, zbog tvog duhovnog buđenja: nema spoznaje *sebstva* bez stalnog ponavljanja vježbe. Ovo neznanje, znano kao *avidya* ili *adnjana* postalo je tvorno izražavajući se i doživljavajući se osjetilima u tisućama inkarnacija, unutar i izvan ovoga tijela. Ali samospoznaja nije unutar dosega osjetila. Ona nastaje kada osjetila i razbor (*manas*), kao šesto osjetilo, prestanu djelovati.

O Rama, živi u ovom svijetu čvrsto utemeljen u samospoznaji, kao što je živio kralj *Đanaka* spoznavši to što se treba spoznati. U njegovu slučaju istina nikada ne nestaje, bez obzira je li djelatna ili ne, je li budana ili ne. Gospodin *Višnu* se inkarnira u ovom svijetu i utjelovljuje se potpuno utemeljen u ovoj samospoznaji. Isto tako, Gospodin *Šiva* ostaje utemeljen u samospoznaji, a istodobno je i Gospodin *Brahma* u samospoznaji. Budi utemeljen u samospoznaji, o Rama, kao što su oni.

Rama Gospodine, molim te reci mi što je **priroda samospoznaje** u kojoj su utemeljena sva ova velika bića?

Vašiṣṭha Rama, ti to već znaš, ipak da bi to učinio potpuno jasnim pitaš o tome ponovno.

Sve što postoji i sve što izgleda kao čarobnost svijeta, samo je čisti *brahman* ili apsolutna svijest i ništa drugo. Svijest je *brahman*, svijet je *brahman*, svi elementi su *brahman*, ja sam *brahman*, moj neprijatelj je *brahman*, moji prijatelji i rođaci su *brahman*, *brahman* su tri razdoblja vremena jer je sve ovo utemeljeno u *brahmanu*. Kao što se čini da se oceani kreću zbog valova, *brahman* izgleda kao da se kreće i širi zbog beskonačnog mnoštva stvari. *Brahman* shvaća *brahman*, *brahman* doživljava ili uživa u *brahmanu*, *brahman* se očituje u *brahmanu* snagom samoga *brahmana*. *Brahman* je oblik moga neprijatelja, kako on može biti neprijatelj meni koji sam *brahman*. Kako tako stoje stvari, tko čini što drugome?

Osobine duha, poput privlačnosti i odbojnosti te dopadanja i nedopadanja, nastaju mišljenjem. One bivaju uništene nestankom misli. Kako bi se onda one mogle slaviti? Kada se

sam *brahman* kreće u svemu, a sve je *brahman* i kada se *brahman* sam otkriva kao *brahman* u svemu, što je užitak i što je patnja? *Brahman* je zadovoljan *brahmanom*, *brahman* je utemeljen u *brahmanu*. Ne postoji ni "ja" ni drugi!

Svi su objekti u ovom svijetu *brahman*. Ja sam *brahman*, ti si *brahman*, svi smo *brahman*. Pošto tako stoje stvari, oboje, strast i bestrasnost, čežnja i odbojnost tek su zamisli. Tijelo je *brahman*, smrt je isto tako *brahman*. Kada se oni suoče, to je kao kada se suoče zbiljski konopac i nezbiljska, zamišljena zmija. Gdje je onda uzrok užitka kada tijelo doživljava ugodu? Kada se površina mirnog oceana uznemiri, nastanu valovi. Valovi ne prestaju biti voda! Isto tako kada *brahman* izgleda djelatna u raznim očitovanjima svijeta, njegova se bit ne mijenja i ne postaje ni "ja" ni "ti". Kada vrtlog u vodi nestane, ništa nije mrtvo! Kada smrt-*brahman* preuzima tijelo-*brahman*, ništa se nije izgubilo.

Voda ima sposobnost da bude smirena i nemirna. Isto tako i *brahman* može biti miran i nemiran. Takva je njegova narav. Neznanje ili iluzija dijeli jedno na "ovo je živa *diva*" i "ovo je mrtva materija". Mudri se ne drže ovakva pogrešnog gledišta. Tako je za nezalicu svijet ispunjen patnjom dok je za mudroga isti svijet ispunjen blaženstvom; slično kao što je za slijepca svijet taman, a za onoga koji vidi svijet je pun svjetla.

Kako jedan *brahman* prožima sve, ne postoji ni mrtva ni živa osoba. Valići se igraju na površini oceana; oni se ni ne rađaju ni ne umiru! Isto je tako i s elementima u ovoj kreaciji. "Ovo jest" i "Ovo nije" - takve se iluzorne zamisli pojavljuju u *sebstvu*. Ove zamisli nemaju ni zbiljskog uzroka ni motivacije, baš kao što kristal odražava različito obojene objekte bez motivacije.

Sebstvo ostaje *sebstvo* čak i kada skrivene energije svijeta stvaraju mnogolikost na površini oceana svijesti. Nema nezavisnih entiteta u ovom svijetu koji se nazivaju "tijelo" itd. Što se vidi kao tijelo i što se vidi kao ideje, objekti opažanja, prolazno i neprolazno, misli i osjećaji i njihova značenja - sve je to *brahman* u *brahmanu*, beskonačna svijest. Dualnost postoji samo u očima opsjenjenog i neznalice. Duh, um, ego, kozmički elementi, osjetila i sve ovakve slične pojave samo su *brahman*; uгода i bol su iluzije i riječi bez osnove. Kao što jedan zvuk stvara između dva brda različite odjeke, jedna svijest doživljava mnogolikost unutar sebe, sa zamislama "ovo je ja" i "ovo je moje" itd. Jedna svijest vidi mnogolikost unutar sebe kao što sanjač opaža mnoštvo objekata unutar sebe.

Ako se zlato ne prepozna kao zlato, ono se zamjenjuje kamenom; ako se *brahman* ne prepoznaje, nastaje blato neznanja. Znalac *brahmana* objavljuje da je on sam taj veliki *brahman*; u slučaju neznalice nepoznavanje istine se naziva neznanjem. Kad se zlato prepozna kao zlato ono odmah "postaje" zlato; kada se *brahman* prepoznaje kao *brahman* odmah "postaje" *brahman*.

Jer je svemoguć, *brahman* postaje sve što sam smatra da jest, bez ikakve motivacije. Znalci *brahmana* objašnjavaju da je *brahman*, onaj Gospodin, veliki bitak koji nije ni djelatnik, ni instrument djelovanja ni djelo, koji je bez uzročne motivacije i preobrazbe ili promjene.

Ako se ne spozna ova istina, u nezalici se ona pojavljuje kao neznanje. Ako rođak nije prepoznat kao rođak, smatra se strancem; kada se rođak prepozna, zamisao o strancu odmah nestaje.

Kada čovjek zna da je dvojnost iluzorna, nastaje spoznaja *brahmana*, apsoluta. Kada čovjek zna "ovo nisam ja", spoz-

naje se nestvarnost ega. Iz toga nastaje istinska bestrasnost. "Ja sam uistinu *brahman*" - spoznajom ove istine u čovjeku nastaje svjesnost o istini i sve se stvari stapaju s tom svjesnošću. Kada su raspršene ideje kao "ja" i "ti", pojavljuje se spoznaja istine i čovjek spoznaje da je sve što postoji uistinu *brahman*.

Što je istina? "Ja nemam ništa s patnjom, djelovanjima, iluzijom ili željom. Ja sam tih, spokojan i slobodan od patnje. Ja sam *brahman*" - to je istina. "Ja sam slobodan od svih pogrešaka, ja sam sve, ja ne tražim ništa niti se ne odričem bilo čega. Ja sam *brahman*" - to je istina. "Ja sam krv, ja sam meso, ja sam kosti, ja sam tijelo, ja sam svijest. Ja sam isto tako duh. Ja sam *brahman*" - to je istina. "Ja sam nebeski svod, ja sam prostor, ja sam sunce i čitav svemir, ja sam sve stvari ovdje. Ja sam *brahman*" - to je istina. "Ja sam vlat trave, ja sam zemlja, ja sam panj, ja sam šuma, ja sam planina i ocean. Ja sam *brahman*" - to je istina. "Ja sam svijest u kojoj se nalaze utkane sve stvari i čijom snagom sva bića izvode sva svoja djelovanja, ja sam srž svega" - to je istina.

Ovo je sigurno: sve stvari postoje u *brahmanu*, sve stvari nastaju iz njega, sve stvari su *brahman*. On je sveprisutan, jedno je sebstvo, on je istina.

Istina koja je sveprisutna i koja je čista svijest bez predmetnosti, opisuje se različito, kao svijest, sebstvo, *brahman*, postojanje, istina, red, čisto znanje. Ona je čista i u njezinu svjetlu sva bića znaju svoje sebstvo. Ja sam *brahman*, čista svijest nakon što se zaustave sve njezine pojave kao što su razbor, um, osjetila i slično. Ja sam neprolazna svijest ili *brahman* u čijem svjetlu sjaje elementi cjelokupnog univerzuma. Ja sam svijest *brahmana* iz kojega nastaju iskre što neprestano lutajući odražavaju svijest diljem univerzuma. Čak kad ga vidi čisti duh, on se izražava u tišini. Iako se čini kao da je u dodiru s neprekidnim iskustvom ega bezbrojnih bića koja crpe radost što pripada *brahmanu*, on je ipak onkraj tih dosega i dodira. Jer iako je uistinu osnovni izvor svake sreće i radosti, njegova je narav duboka i čista tišina bez kretanja. U odnosu subjekt-objekt i iskustvu ugone koje iz toga slijedi, doživljava se tek djelić blaženstva *brahmana*.

Ja sam vječan *brahman*, slobodan od pogrešnih zamisli o ugodi i boli i stoga čist; ja sam svijest koja ima čisto iskustvo. Ja sam ta čista svijest u kojoj čista inteligencija djeluje bez ometanja misli. Ja sam taj *brahman* koji je inteligentna energija što funkcionira u svim elementima. Ja sam čista svijest koja se očituje kao karakteristični okus različitih plodova djelovanja.

Ja sam nepromjenjivi *brahman* koji se spoznaje kada se transcendiraju oboje, oduševljenje i potištenost. Kada sunce sja, a objekti svijeta se vide u njegovu svjetlu, ja sam čista svijest koja je u sredini obojeg i koja je samo sebstvo svjetla i osvjetljenog objekta. Ja sam ta čista svijest ili *brahman* koja neprekidno postoji u stanjima budnosti, sanjanja i dubokog sna i koja je zato četvrta ili transcendentalna istina.

Kao što je okus soka šećerne trske na svih stotinu polja jednak, tako je ista svijest ta koja boravi u svim bićima - ta svijest sam ja. Ja sam ta svjesna energija - *čit šakti* - koja je veća od univerzuma pa ipak tanahnija od najmanje čestice materije i nevidljiva. Ja sam svijest koja svuda postoji kao maslac u mlijeku i čija je narav doživljavanje.

Kao što su ukrasi načinjeni od zlata samo zlato, ja sam čista svijest u tijelu. Ja sam sebstvo koje prožima sve stvari izvana i iznutra. Ja sam svijest koja odražava sva iskustva bez

da je sama podložna bilo kakvoj promjeni, nedodirnutu nečistoćama.

Pozdravljam svijest koja je darovatelj plodova svih misli, svjetlo koje sja u svim svjetlima, vrhunski dobitak; ta svijest prožima sve udove, uvijek budna i živa, neprekidno titra u svim tvarima, i uvijek je homogena i neuznemirena kao u dubokom snu, a potpuno budna. Ta svijest je zbilja koja daje individualne značajke svakoj stvari u univerzumu. Iako unutar svega i tako blizu svima, ona je daleko - jer joj duh i osjetila ne mogu pristupiti. Stalna i homogena u budnom stanju, sanjanju, dubokom snu i četvrtom stanju svijesti, ona zasja kada nestanu sve misli, kada nestanu sva uzbuđenja i svaka privlačnost i odbojnost. Ta je svijest slobodna od želje i osjećaja ega i ne može se podijeliti na dijelove.

Ja sam dostigao tu svijest koja je sve, a ipak, iako je sve, ona je iznad mnogolikosti. Ona je kozmička mreža u kojoj je uhvaćeno bezbroj bića poput ptica; u njoj se očituju svi ovi svjetovi, iako se uistinu nikada nije dogodilo ništa. Ta je svijest po prirodi bitak i nebitak i mjesto odmora svega što je dobro i božansko. Ona igra uloge svih bića i izvor je svakog uzbuđenja i mira, iako je zauvijek sjedinjena i oslobođena. Ona je život svih živih bića, nestvoreni nektar koji nitko ne može ukrasti, uvijek postojeća zbilja. Ta svijest koja se odražava u osjetilima iskustva ipak je slobodna od njih i osjetila ju ne mogu doživjeti. U njoj uživaju sva bića, iako je sama po sebi čisto blaženstvo iznad svakog užitka - kao prostor uzvišena je, a ipak slobodna. Iako prividno čini sve, ona ne čini ništa.

Sve je ovo "ja" i sve je ovo "moje". Ali ja nisam "ja" i nisam drugačiji od "ja". To sam spoznao. Neka ovaj svijet bude iluzoran ili zbiljski; ja sam slobodan od grozničava nemira.

Utvrđeni u ovoj spoznaji istine, veliki mudraci zauvijek žive u miru i staloženosti. Slobodni su od uvjetovanosti (*vasana*) i zato niti traže niti odbijaju život ili smrt. Oni ostaju postojani u svom izravnom iskustvu poput Meru planine. A ipak, lutaju šumama, pokrajinama i gradovima, putuju do nebesa kao anđeli ili bogovi, posjećuju svoje neprijatelje, upravljaju carstvima i obavljaju različite djelatnosti u skladu s pravilima vedskih spisa, budući da su uvidjeli prikladnost takva vladanja. Uživaju u radosti života, posjećuju vrtove ugone i zabavljaju se s nebeskim nimfama. U potpunosti ispunjavaju dužnosti domaćinskog života. Sudjeluju čak u velikim ratovima i zadržavaju svoj spokoj čak i u onim strašnim situacijama u kojima bi drugi izgubili svoj mir i uravnoteženo stanje duha.

Njihov je duh sav ušao u stanje *satve* ili božanskosti i zato je potpuno slobodan od iluzije, egoizma i želje za postignućima - iako oni ne odbijaju takva postignuća ili nagrade za svoja djelovanja. Oni se ne odaju ispraznom veselju kada nadvladaju svoje neprijatelje, niti su očajni i ne pate kada su sami poraženi. Prirodno djeluju, dopuštajući svakom djelovanju da se odvija bez njihova vlastitog htijenja.

Slijedi njihov primjer, o Rama. Neka tvoja osobnost bude bez ograničenja ega i neka se iz tebe razvija spontano djelovanje. Jedna je beskonačna, nedjeljiva svijest istina; a ona je stavila na sebe ovu pojavnu mnogolikost koja nije ni zbiljska ni nezbiljska. Zato živi potpuno nevezan za bilo što ovdje. Zašto patiš kao da si neznalica!?

Rama Gospodine, tvojom milošću sam se potpuno probudio za zbilju. Moja je iluzija nestala. Činit ću kao što si mi naložio da činim. Uistinu, ja mirno prebivam u stanju onoga tko se oslobodio još za života. Gospodine, molim te, reci mi kako čovjek postiže stanje oslobođenja zaustavljanjem životne snage (*prane*) i uništenjem svih samoograničenja i uvjetovanosti.

Vašištha To se naziva *yoga*, a *yoga* je tehnika kojom prestaje ovaj ciklus rođenja i smrti. To je krajnja transcendencija duha i dvojaka je. Samospoznaja je jedna vrsta *yoge*, a zaustavljanje *prane* druga. Međutim, iako se *yogom* sada smatra samo druga vrsta, obje tehnike dovode do istoga rezultata. Za neke je samospoznaja uz pomoć istraživanja teška; za druge je *yoga* teška. Ali moje je uvjerenje da je put istraživanja lagan za sve jer je samospoznaja vječno živa istina. Već sam ti objasnio o istinskom znanju (*dnjana*) koje vodi samospoznaji, sada ću ti opisati tehniku *yoge*.

Priča o Bhušundi

U beskonačnoj nedjeljivoj svijesti, u jednom njezinom uglu postoji iluzorna svjetovna pojavnost. Stvoritelj, koji je prividni uzrok ove svjetovne pojavnosti, boravi tamo. Ja sam njegov u duhu rođeni sin. Jednom kada sam bio na nebu, čuo sam od Narade i drugih mudraca priče o dugoživućim bićima (*ćiramdivi*). U tijeku tog razgovora, veliki mudrac Satapata reče:

"Na jednom mjestu planine Meru postoji Kalpa drvo koje ispunjava želje. Na tom drvetu prebiva vrana po imenu Bušunda, yogi koji je potpuno slobodan od svih privlačnosti i odbojnosti. Ne postoji nitko na Zemlji ili nebesima tko je živio dulje od nje. Ako bi tko od vas mogao živjeti kao što ona živi, takav bi se život smatrao vrijednim svake hvale."

Čuo sam ove riječi. Uistinu su me nadahnule. Uskoro sam krenuo upoznati Bhušundija. Odmah sam došao do vrha planine Meru i drveta na kojem prebiva Bhušunda. *Siddhe* (savršeni) koji po želji mogu poprimiti svaki oblik također su živjeli na njemu. Drvo je bilo ogromno, nemjerljivih dimenzija.

Opazio sam na tom drvetu različite vrste ptica, labudove koji su recitali Samavedu i druge mantre, paunove koji su razvili Šiva *dnjana* (znanje o Šivi), a u daljini sam vidio i vrane. Između njih ugledao sam velikog Bhušundija, dugoživuću vranu. Proživio je nekoliko svjetskih ciklusa. Sjećao se čak i onih koji su živjeli prije puno vijekova. Bio je spokojan. Bio je slobodan od zamisli "ja" i "moje". Bio je prijatelj i blizak svima.

Došao sam pravo pred Bhušundu. Prepoznao me je i prikladno me pozdravio. Zatim mi je rekao: "Smatram velikim blagoslovom da si nam poslije dugog vremena udijelio svoj *daršan*. Ti si najveći između onih koji su vrijedni štovanja i došao si ovamo samo kao rezultat mojih zasluga. Molim te reci mi odmah razlog svoga posjeta."

Ovako sam odgovorio: "O kralju ptica, ti si uistinu blagoslovljen time da uživaš u vrhunskom miru koji se nalazi svuda oko tebe, time što si obdaren najvišom mudrošću samospoznaje i time da se nisi uhvati u mrežu iluzije znane kao svjetovna pojavnost. Molim te prosvijetli me u saznavanju stvari vezanih uz tebe. U kojoj si obitelji rođen? Kako si stekao znanje o tome što je jedino vrijedno znati? Kolika je

tvoja starost? Sjećao li se čega vezanog za prošlost? Tko je to odredio da ćeš živjeti dugo i da ćeš živjeti na ovom drvetu?"

Bhušunda Jer me ti ispituješ, o mudraču, odgovorit ću. Priča koju ću ispričati toliko nadahnjuje da će uništiti grijehone onih na koje se odnosi kao i onih koji je slušaju.

U ovom univerzumu postoji vrhunsko božanstvo znano kao Hara (Šiva), koje je Bog bogova i kome iskazuju štovanje svi bogovi u nebesima. Njegova družica Uma zaposjedala polovinu njegova tijela. Njegovi izvršiocu su utvare s glavama i rukama poput britve i s licima poput medvjeda, deve, miša itd. Ženska božanstva (*šakti*) koja se hrane bićima iz četrnaest svjetova plešu pred njim. To su Daya, Vidaya, Dayanti, Aparadita, Siddha, Rakta, Alambuša i Utpala. Naravno, najslavnije je Alambuša. Njezino vozilo (*vahana*) je vrana Čanda, koja je izvanredno snažna i plave boje.

Jednom se sakupiše sva ova ženska božanstva. Iskazivala su štovanje božanstvu znanom kao Tumburu (vid Rudre) i izvodile ritual lijeve ruke koji otkriva vrhunsku istinu. Opijene vinom započele su različite obrede. Uskoro su počele razgovarati o važnom pitanju: kako to da se Umin Gospodar (Hara) odnosi prema njima s prezirom? Ovako su odlučile. "Pokazat ćemo našu odvažnost na takav način da on to više neće činiti." Nadjačale su Umu svojom magičnom snagom i razdvojile je od njezina Gospodara Hare. Sva su ženska božanstva pjevala i plesala u ekstazi. Neka su pila, neka su pjevala, neka su se smijala, neka su vrištala, neka trčala, neka padala, a neka jela meso.

Labudice, vozila Šakti, plesale su zajedno s vranom Čandom. Jedna po jedna, sve su se labudice sparile s vranom jer su sve bile opijene vinom. Uskoro su otkrile da su trudne. Labudice su obavijestile Brahma Šakti (Alambuša) o svemu što se dogodilo.

Šakti im je rekla, "Jer ste trudne, nećete biti sposobne izvršavati svoje dužnosti. Zato otidite na neko vrijeme gdje god vam je drago." Rekavši to, božica je utonula u *nirvikalpa samadhi*.

Kada je došlo vrijeme, labudice su položile dvadeset i jedno jaje, iz kojih smo se uskoro izlegli mi. Tako smo nas dvadeset i jedna rodene u obitelji Čande, vrane. Zajedno s našim majkama, iskazivali smo štovanje Šakti. Njezinom milošću došli smo do samospoznaje i oslobođenja. Zatim smo pristupili našem ocu koji nas je sve nježno zagrlio. A onda smo svi iskazali štovanje božici Alambuši.

Čanda je rekao: "Djeco, jeste li se izdigli iznad mreže opsjene znane kao svjetovna pojavnost nakon što ste strgali okove *vasana* ili mentalnih uvjetovanosti. Ako niste, hajde da se poklonimo božici čijom ćete milošću doći do najviše mudrosti." Odgovorili smo: "Oče, dostigli smo znanje koje je vrijedno doseći, milošću božice Brahmī. Tražimo osamljeno i pogodno mjesto da bismo tamo prebivali."

U skladu s očevim uputama, svi smo došli ovamo i smjestili se u ovom gnijezdu Kalpa drveta.

Vašištha Što se dogodilo s tvojom braćom, ovdje vidim samo tebe?

Bhušunda Mnogo je *yuga* pa i *kalpa* prošlo, o mudraču, i tijekom vremena moja su braća napustila svoje grubo postojanje i ostvarila jedinstvo. Uistinu, čak i dugoživuće osobe koje mogu biti svete, pobožne i snažne, vrijeme (smrt)

proždire.

Vašištha Kako to da si ti preživio veliko razaranje unvierzuma (*maha pralaya*) kada velike vrućine i hladnoće, vjetrovi i vatre, kao i dvanaest Aditya (sunca) spaljuju cijeli univerzum?

Bhušūnda Doista, biti utjelovljen kao vrana, na koju ljudi gledaju s prezirom, nije sretno stanje, iako je Stvoritelj za opstanak obilno opskrbio čak i skromnu vranu. No mi smo utonuli u sebstvo, sretni i zadovoljni. Zato smo preživjeli unatoč mnogim nesrećama. Bili smo čvrsto utemeljeni u sebstvu, odrekavši se uzaludnih djelovanja, koja su samo napor tijelu i duhu. Za ovo grubo tijelo ne postoji patnja ni u životu ni u smrti; zato smo ostali kakvi jesmo, ne tražeći ništa drugo osim onoga što jest.

Vidio sam sudbinu mnogih svjetova. Moj duh više nije poistovjećen s tijelom. Utemeljen u samospoznaji, ostajući na ovom drvetu promatram kako prolazi vrijeme. Vježbom *pranayame* uzdigao sam se iznad podjele vremena. Zato sam miran u svom srcu i na mene ne utječu događaji svijeta. Neka sva ova bića nestanu ili neka počnu postojati, u meni nema nikakva straha. Neka sva ova bića utonu u ocean znan kao vrijeme ili smrt, ali ja sam se smjestio na obalama tog oceana i zato sam izvan njegova utjecaja. Niti ne prihvaćam niti ne odbijam, izgleda kao da postojim, ali nisam ono što izgleda kao da postoji. Tako živim na ovom drvetu.

Iako vršim različita djelovanja ne gubim se i ne zaboravljam u promjenama duha i nikada ne gubim dodir sa zbiljom.

Gospodine, nektar zbog kojeg bogovi mučkaju ocean nije sladak kao što je to blaženstvo koje nastaje samom prisutnošću mudraca poput tebe. Smatram da ne postoji ništa vrednije od društva mudraca koji su slobodni od svih žudnji i želja. Sveti čovječe, iako sam već došao do samospoznaje, smatram svoje rođenje istinski ispunjenim ovoga dana kada sam ugledao tebe i uživao u tvom društvu.

Ovo drvo koje ispunjava želje neće se zatresti zbog različitih prirodnih nesreća ni zbog katastrofa koje uzrokuju živa bića. Katastrofa je bilo nekoliko i to kada su demoni pokušavali nekoliko puta uništiti ili svladati Zemlju, kao i kada se umiješao Gospodin i spasio Zemlju od njihove prevlasti. Za vrijeme svega toga ovo je drvo ostalo izvan svakog utjecaja. Čak ni potop ni strašna vrelina sunca koji prate kozmičko rastvaranje nisu uspjeli potresti ovo drvo. Zbog toga smo i mi koji prebivamo na ovom drvetu izbjegli zlo. Zlo nadjačava onoga tko živi na mjestu koje nije sveto.

Vašištha Ali na kraju života unvierzuma, kada se sve rastvara, kako si uspio preživjeti?

Bhušūnda Tijekom tog razdoblja, o mudraču, ja napuštam ovo gnijezdo, kao što nezahvalani čovjek napušta svoga prijatelja. Tada prebivam sjedinjen s *akašom* (prostorom), potpuno slobodan od svake misli i mentalnih preobrazbi. Kada dvanaest kozmičkih sunaca sruči na ovu kreaciju vrućinu koju nije moguće podnijeti, primjenjujem *ap-dharanu* (promišljanje o *ap* - vodi) i ostajem izvan njegova utjecaja. Kada vjetar puše snagom koja čupa planine, primjenjujem *agni-dharanu* (promišljanje o *agni* - ognju) i ostajem izvan njegova utjecaja. Kada je čitav univerzum preplavljen vodama kozmičkog rastvaranja, ja primjenjujem *vayu-dharanu* (promišljanje o *vayuu* - vjetru) i ostajem izvan njihova utjecaja. Zatim prebi-

vam u stanju potpunog smirenja, potencijalnosti očitovanja, do sljedećeg kozmičkog ciklusa. Kada novi Stvoritelj započne stvarati novi univerzum, ja ponovno zauzimam svoje mjesto u ovom gnijezdu. Putem moje *sankalpe* (namjere) svake *kalpe* (vremensko razdoblje od 14 *maha yuga*) se uzdiže ovo Kalpa drvo.

Vašištha Zašto drugi yogiji nisu sposobni učiniti to što si ti učinio?

Bhušūnda O mudraču, volja vrhunskoga bitka (*paramešvara*) ne može se povrijediti. Njegova je volja da ja budem takav kakav jesam, a da drugi budu onakvi kakvi jesu. Ne može se shvatiti ni izmjeriti ono što mora biti. U skladu s prirodom svakoga bića, što mora biti, to mora biti. Zato se na taj način, u skladu s mojom snagom misli ili mojim zamišljanjem, ovo Kalpa drvo nalazi na ovom mjestu u svakom ciklusu svijeta.

Vašištha Ti uživaš u dugovječnosti i imaš vrhunsko znanje (*dnjana*) i poznavanje vedskih spisa (*šashtra*). Ti si mudar, hrabar i velik yogi. Molim te, ispričaj mi neke posebne događaje kojih se sjećaš vezanih za ovaj i prošle cikluse svijeta.

Bhušūnda Sjećam se da jednom davno nije bilo ničega na ovoj Zemlji. Ni drveća, ni bilja, čak ni planina. U razdoblju od jedanaest tisuća (božanskih) godina Zemlja je bila prekrivena prašinom i stjenama. Jednom u trajanju jedne *čatur yuge* (četiri *yuge*) zemlja je bila velika šuma.

U drugoj *čatur yugi*, davno, ispod polarnog područja, nije bilo ni dana ni noći; jer na Zemlju nije sjalo ni Sunce ni Mjesec. Samo je polovina polarnog područja bila osvjetljena. Tada su demoni upravljali Zemljom. Bili su opsjenjeni, snažni i napredni, a Zemlja je bila njihovo igralište. Za razliku od polarnog područja, ostatak Zemlje bio je prekriven vodom. A zatim je dugo vremena čitava Zemlja bila prekrivena šumama, osim polarnog područja. Onda su nastale velike planine, ali ljudi nije bilo. U razdoblju od deset tisuća godina Zemlja je bila prekrivena leševima demona.

Sjećam se mnogo takvih događaja - ali dopusti mi da ti ispričam ono najbitnije.

Tijekom života vidio sam nastanak i nestanak bezbrojnih *manua* (praotaca čovječanstva). Jednom je svijet bio bez bogova i demona, odnosno bio je blistavo kozmičko jaje. Drugi je put Zemlja bila nastanjena *brahmanama* koji su se odali uživanju alkohola, *šudrama* koji su ismijavali bogove i ženama s mnogo muževa. Isto tako se sjećam i drugog razdoblja dok je Zemlja bila prekrivena šumama, dok se ocean čak nije mogao ni zamisliti i dok su ljudska bića bila spontano stvarana. U jednom razdoblju nije bilo ni planina ni zemlje. U prostoru su prebivali bogovi i mudraci. U drugom pak vremenu nije bilo ni bogova ni mudraca itd., tama je vladala svuda. Onda se prvo pojavila ideja o kreaciji. A zatim se pojavilo svjetlo i podijeljenost unvierzuma. Tada su jedna za drugim stvorena različita bića, kao i zvijezde i planeti.

Vidio sam da je za vrijeme jednog razdoblja Gospodin Višnu bio taj koji je stvorio univerzum, tijekom drugog razdoblja stvoritelj unvierzuma je bio Brahma, a za vrijeme trećeg razdoblja Šiva je postao stvoritelj.

Što god se događa u sadašnjoj kreaciji na potpuno se isti način događalo i za vrijeme tri prethodne kreacije. Ali ja se

sjećam događaja iz deset takvih kreacija. Sjećam se mnogih *avatara*, Narade, Bharadvade, Marićija, Pulastye, Karttikeye. O Vašišttha ovo je tvoje osmo rođenje kao Vašišttha. Ovo je naš osmi susret. U pet kreacija Višnu u obliku Kurme *avatara* spasio je zemlju. Dvanaest puta je mučkan ocean mlijeka. Tri puta je Hirinyakša ukrao Zemlju, a Višnu kao Varaha *avatar* ju je vratio. Šest puta se je Višnu inkarnirao kao Parašurama, sin Renuke. Vječna Veda se očituje u skladu s inteligencijom svakog doba. Bilo je dvanaest Valmikija koji su recitirali istu Ramayanu. Nemoguće je nabrojiti sve velike inkarnacije i avatare. Svemu tome sam bio izravan svjedok.

Vašišttha O Bhušunda, kako to da si izbjegao zagrljaju Yame (Smrti) iako si bio zaokupljen svjetovnim djelovanjem?

Bhušunda Smrt ne želi ubiti onoga koji je bez parova suprotnosti - *rage* i *dveše* (privlačnosti i odbojnosti), bez pogrešnih zamisli i uvjetovanja. Smrt ne želi ubiti onoga tko ne pati od mentalnih ograničenja, onoga tko ne podržava želje i nade koje prouzrokuju strahove i brige, onoga tko nije zatrovan pohlepom, čiji tijelo i duh ne gore vatrom bijesa i mržnje, onoga tko se ne bučka i melje mlinskim kamenom pohote, onog tko je čvrsto utemeljen u čistoj svijesti, u apsolutnom *brahmanu* i čiji duh nije nemiran poput majmuna. Onoga čiji su duh i srce utemeljeni u vrhunskom miru ne diraju mračna zla rođena iz pohote i mržnje.

Čak i samo promišljanje o sebstvu koje je beskonačna svijest tjera patnju, dokončava viziju dugog sna svjetovne pojavnosti, čisti duh i srce i raspršuje brige i nesreće. Ali ovo promišljanje o sebstvu ima drugove koji su uistinu nalik takvom promišljanju; između ostalih to je promišljanje o *prani*, koje omogućuje da se nadvlada patnja i razvije plemenitost. To me je promišljanje o *prani* obdarilo dugovječnošću i samospoznajom.

Gospodine, pogledaj to čarobno tijelo, poduprto s tri stupa (tri *nadija* - *sušuma*, *ida* i *pingala*) i obdareno s devet vratiju (tjelesnih otvora), zaštićeno mehanizmom *ega* s osam družica (*purastaka*) i nekoliko rođaka (pet elemenata). U središtu ovoga tijela nalaze se suptilna *ida* i *pingala*. Tu su tri kotača slična lotosu. Ovi su kotači sastavljeni od kostiju i mesa. Kada živototvorni zrak (*prana*) ovlaži kotače, pedale ili radiji ovih kotača počinju vibrirati. Životni se dah počinju širiti zbog njihova širenja. Ovi se *nadiji* nakon toga šire prema gore i prema dolje. Mudraci nazivaju ove životne dahove različitim imenima, prema njihovim funkcijama, kao što je *prana*, *apana*, *samana*, *udana* i *vyana*. Ove funkcije dobivaju svoju energiju iz centralnog psihičkog središta koje je lotos srca.

Energija koja tako vibrira u lotosu srca naziva se *prana*, ona omogućuje očima da vide, koži da osjeća, ustima da govore, hrani da se probavlja, a ona vrši i sve funkcije u tijelu. Ona ima dvije različite uloge, jednu višu i jednu nižu i tada se naziva *pranom* odnosno *apanom*. One se ne umaraju, svijetle poput sunca i mjeseca u srcu, pokretači su *ega* (*ahamkara*) koji je stražar grada znanog kao tijelo i najmiliji su konji *ega*.

Prana je neprestano u kretanju unutar i izvan tijela; *prana* je taj životni dah koji je utemeljen u gornjem dijelu. *Apana* je slično i stalno u kretanju unutar i izvan tijela, ali boravi u donjem dijelu. Molim te, poslušaj o vježbi širenja ili nadzora ove životne sile, koja vodi dobiti onoga koji je budan, a i onoga koji još spava.

Istjecanje životne sile centrirane u lotosu srca, na svoj

vlastiti način i bez napora, znano je kao *rećaka* ili izdisaj. Dodir s izvorom *prane* koji je smješten silazno u udaljenosti od dvanaest palaca od lotosa srca, znan je kao *puraka* ili udisaj.

Kada *apana* prestane s kretanjem i dok se *prana* ne podigne i izade iz srca, to se naziva *kumbhaka* (prestanak). Govori se da postoje tri točke za *rećaku*, *kumbhaku* i *puraku*: prva je izvan (nosa), druga je ispod mjesta znanog kao *dvadašanta* (dvanaest palaca iznad ili ispred čela), treća je izvor *prane* (u lotosu srca).

Molim te neprekidno oslušuj prirodno i nenaporno kretanje životne sile. Kretanje živototvornog daha do udaljenosti od dvanaest palaca od sebe čini *rećaku*. To stanje u kojem snaga *apane* ostaje u *dvadašanti*, slično neoblikovanom loncu u lončarevoj glini, trebalo bi biti znano kao izvanjska *kumbhaka*.

Kada dah koji izlazi dođe do vrha nosa, to se naziva *rećaka*. Kada dođe na udaljenost *dvadašante* to se naziva vanjska *rećaka*. Kada je vanjsko kretanje *prane* prestaje i tako dugo dok se *apana* ne digne, to se naziva vanjska *kumbhaka*. Međutim kada *apana* teče unutra, bez podizanja *prane*, to se naziva unutarnja *kumbhaka*. Kada se *apana* podigne u *dvadašantu* i postigne unutarnje širenje, to se naziva unutarnja *puraka*. Onaj tko poznaje ove *kumbhake* ne rađa se ponovno.

Bez obzira hoda li čovjek ili stoji, je li budan ili spava, ovi se živototvorni dasi - čija je priroda kretanje - obuzdavaju ovim vježbama. Tada bez obzira što čini ili jede, onaj tko poznaje ove *kumbhake* nije činilac ovih djelovanja. U nekoliko dana dostiže vrhunsko stanje. Onoga tko vježba ove *kumbhake*, vanjsku i unutarnju, ne privlače izvanjski objekti. Oni koji su obdareni ovom vizijom - bez obzira jesu li mirni ili u pokretu, djelatni ili nedjelatni - nisu vezani. Oni su postigli ono što je vrijedno da se postigne.

Kada se odanošću *prani* i *apani* uništi nečistoća čovjekova srca i uma, on se oslobađa iluzije, dostiže unutarnju mudrost i prebiva u svom sebstvu čak i dok čini sve što mora činiti.

Gospodine, *prana* nastaje u lotosu srca i prestaje na udaljenosti od dvanaest palaca izvan tijela. *Apana* nastaje u *dvadašanti* (dvanaest palaca od tijela) i prestaje u lotosu srca. Tako *apana* nastaje gdje *prana* prestaje. *Prana* je poput plamena, diže se i izlazi, *apana* je poput vode, silazi prema lotosu srca.

Apana je mjesec koji štiti i hladi tijelo izvana; *prana* je kao sunce ili vatra i razvija unutarnju tjelesnu dobrobit svakog trenutka u prostoru ispred lica. *Apana*, koja je mjesec, hrani prostor pred licem, a zatim hrani prostor u srcu.

Ako je čovjek sposoban obuhvatiti mjesto gdje je *apana* ujedinjena s *pranom*, prostor gdje se očituje *cid atman*, on više nikada ne pati i ne rađa se ponovno.

Ustvari, samo je *prana* ta koja je podložna preobrazbi i izgleda kao *apana*, nakon napuštanja svoje goruće topline. A onda, ista *prana*, napuštajući hladnoću mjeseca, stječe svoju pročišćavajuću narav vatre sunca. Mudri ljudi istražuju prirodu *prane* toliko dugo dok ne napusti svoju prirodu sunca i ne poprimi prirodu mjeseca. Onaj tko zna istinu koja se odnosi na dizanja i spužtanja sunca i mjeseca u čovjekovu srcu, ne rađa se ponovno.

Da bi dostigao savršenstvo, čovjek se ne treba štititi i braniti od izvanjskog mraka već težiti da uništi mrak neznanja u srcu. Kada nestane izvanjski mrak, čovjek je sposoban vidjeti

svijet; ali kada se rasprši mrak neznanja u srcu, nastaje samospoznaja. Stoga bi čovjek trebao težiti da ugleda *pranu* i *apanu*, čija spoznaja donosi oslobodenje.

Apana prestaje u srcu gdje nastaje *prana*. Gdje se *prana* rada tu *apanu* nestaje; gdje se *apanu* rada tu *prana* nestaje. Kada se *prana* prestane kretati i kada se rodi *apanu*, *prana* nestaje. Kada se *prana* prestane kretati i kada se *apanu* sprema pokrenuti čovjek doživljava izvanjsku *kumbhaku*; utemeljen u njoj više nikada ne pati. Kada se *apanu* prestane kretati i kada se *prana* tek malo pokrene, čovjek doživljava unutarnju *kumbhaku*; utemeljen u njoj više nikada ne pati.

Ako čovjek vježba *kumbhaku* (prestanak) nakon što izdahne *pranu* na udaljenost većoj od one s koje se pokreće *apanu* (dvanaest palaca), on više nikada nije podložan patnji. Ili, ako je čovjek sposoban vidjeti prostor u sebi (*cid atman*) gdje se udahnuti zrak pretvara u impuls za izdah, on se ponovno ne rađa. Ako čovjek vidi gdje *prana* i *apanu* prestaju sa svojim kretanjem i učvrsti se u tom stanju mira, on više ne podliježe patnji.

Ako je čovjek sposoban opaziti mjesto i točan trenutak u kojem *apanu* proždire *pranu*, on ne pati. Ili, ako je čovjek sposoban opaziti mjesto i točan trenutak u kojem *prana* proždire *apanu*, njegov duh ne nastaje ponovno. Zato, ugledaj to mjesto i taj trenutak u kojem *apanu* proždire *pranu* i u kojem *prana* proždire *apanu*, unutar i izvan tijela. Jer u samom tom trenutku u kojem *prana* prestaje s kretanjem, a *apanu* počinje s kretanjem, bez napora nastaje *kumbhaka*. Mudri ljudi ovo smatraju važnim stanjem. Kada postoji nenaporni prekid disanja, to je vrhunsko transcendentalno stanje. To je sebstvo, to je čista beskonačna svijest. Onaj tko to postigne, ne pati.

Ja promišljam beskonačnu svijest koja je boravi u *prani*, ali koja nije *prana* ni drugačija od nje. Ja promišljam beskonačnu svijest koja boravi u *apani*, ali koja nije *apanu* ni drugačija od nje. To što jest nakon što *prana* i *apanu* prestaju, a što je u sredini između *prane* i *apane* - ja promišljam kao beskonačnu svijest. Ja promišljam beskonačnu svijest koja je *prana prane*, koja je život života, koja je jedina odgovorna za održavanje tijela, ona je duh duha, inteligencija inteligencije, zbilja ega. Pozdravljam svijest u kojoj sve prebiva, iz koje sve izranja, koja je sve i svuda, koja je sve u svemu i vječna, koja sve pročišćava i čija vizija donosi najveći dobrobitak. Pozdravljam svijest u kojoj *prana* prestaje s kretanjem, ali *apanu* ne nastaje, koja se nalazi u prostoru ispred nosa. Pozdravljam svijest koja je izvor *prane* i *apane*, koja je energija u *prani* i u *apani* i koja omogućuje djelovanje osjetila. Pozdravljam svijest koja je uistinu bit unutarnje i vanjske *kumbhake*, koja je jedini cilj promišljanja o *prani*, koja omogućuje djelovanje *prane* i koja je uzrok svih uzroka. Nalazim utočište u tom vrhunskom bitku.

Redovitom i sustavnom vježbom *pranayame* kako sam opisao, stekao sam stanje čistoće i nisam uznemiren čak i kada se planina Meru potrese. To se stanje *samadhija* ili potpunog mira ne gubi bez obzira hodam li ili stojim, jesam li budan, spavam li ili sanjam. U svim stanjima života prebivam u sebstvu, utemeljen u sebstvu, bez obzira na promjene koje se događaju u svijetu. Tako sam živio sve od vremena prošlog kozmičkog rastvaranja.

Ne promišljam prošlost ni budućnost. Moja je pozornost neprekidno usmjerena na sadašnjost. Ja činim što se mora učiniti u sadašnjosti, bez razmišljanja o rezultatima. Bez

razmišljanja o postojanju ili nepostojanju, željenom ili neželjenom, prebivam u sebstvu. Zato sam sretan, zdrav i dugovječan.

Moje je stanje plod promišljanja o mjestu dodira *prane* i *apane*, trenutku u kojem se otkriva sebstvo. Ne podržavam isprazne zamisli kao što su "ja sam postigao ovo, i ja ću isto tako postići i ono". Nikada ne hvalim i ne osuđujem nikoga, ni sebe ni druge i ništa. Moj se duh ne razveseljava postizanjem onoga što se smatra dobrim, ni ne postaje potišten dobivanjem onog što se smatra lošim. To je razlog moga stanja sreće i zdravlja. Od srca prihvaćam najviše odricanje, odrekavši se čak i želje za životom. Tako moj duh ne podržava želje, već je smiren i uravnotežen. Vidim ono što povezuje sve stvari i nisam zabrinut mislima kao što su "što ću učiniti sada?" ili "što ću dobiti sljedećeg jutra?" Ne uznemiruju me misli o starosti i smrti ili žudnja za srećom, niti smatram jedno kao "moje", a drugo kao "ne moje". Znam da sve, uvijek i svuda nije ništa drugo do jedna jedinstvena svijest. Ovo su tajne moga stanja sreće, zdravlja i dugovječnosti.

Ne mislim "ja sam tijelo", čak i dok obavljam tjelesne djelatnosti jer znam da je ova svjetovna pojavnost iluzija i živim u njoj kao u snu. Kada mi je podaren napredak ili patnja nisam uznemiren jer gledam na njih jednako, kao na obje moje ruke. Sve što činim nedodirno je željom ega, zato ne gubim glavu kada sam pun snage ili kada prosim zbog siromaštva. Ne dopuštam da me nade i očekivanja dirnu i čak ako je nešto staro i istrošeno gledam na to svježih očiju kao da je novo. Veselim se sreći sretnih ljudi i dijelim patnju onih koji pate jer sam prijatelj svih, znajući da ne pripadam nikome i da nitko ne pripada meni. Znam da sam ja svijet, njegova inteligencija i sve djelatnosti u njemu. To je tajna moje dugovječnosti.

Vašištha Poslije toga sam rekao Bhušundi: "Uistinu je čudesna priča o tvom životu, o Gospodine. Uistinu su blagoslovljeni oni koji te mogu ugledati. Ti si kao drugi stvoritelj. Uistinu su rijetka bića poput tebe. Blagoslovljen sam što sam te vidio. Želim ti i dalje svaki blagoslov. Dopusti da odem."

O Rama, primivši blagoslov Bhušunda me je ispratio, zatim čvrsto stisnuo moju ruku u znak prijateljstva. Onda smo se rastali, a rastanak prijatelja je uistinu težak događaj. Sve se ovo događalo u prijašnjem *krta (sat) yugi*, a posjetio sam ga ponovno sada u *treta yugi*. Takva je priča o Bhušundi, o Rama. I ti tako vježbaj *pranayamu* kako je to opisao Bhušunda i nastoj živjeti slično njemu.

O Rama, ovu kuću znanu kao tijelo nije uistinu nitko načinio! Snovi su zbiljski za vrijeme stanja sanjanja; isto je toliko zbiljsko i tijelo kada se doživljava kao zbiljska supstanca. Ideja "ja sam tijelo" nastaje u odnosu na ono što je uistinu komad mesa s kostima zbog mentalne predispozicije; to je iluzija. Napusti ovu iluziju. Postoji na tisuće takvih tijela koja je tvoja snaga misli dovelo do postojanja. Dok spavaš ili sanjaš, tvoje iskustvo tijela je san. Gdje to tijelo nastaje ili postoji?

"Ovo je bogatstvo". "Ovo je tijelo". "Ovo je nacija" - sve su to ideje, o Rama. Znaj da je to dugi san, ili dugotrajna halucinacija, ili sanjarenje ili željenje. Kada se, milošću Boga ili sebstva, probudiš, to ćeš jasno vidjeti. Napomenuo sam da sam rođen iz duha Stvoritelja. Isto tako u duhu nastaje svijet kao zamisao. Uistinu, čak je i Stvoritelj samo zamisao u svijesti jedinstva; svjetovna pojavnost je isto tako zamisao u

duhu.

Ako čovjek odlučno traži izvor zamisli, spoznaje svijest; inače ponovno i ponovno doživljava iluzornu pojavnost svijeta. Zbog postojanog podržavanja zamisli kao što su "ovo je to", "ovo je moje" i "ovo je moj svijet", one poprimaju izgled materije. Trajanje svijeta je isto tako iluzija u stanju sanjanja. Sanjač doživljava u kratkom trenutku trajanje čitavog života. U fatamorgani se vidi samo iluzorna "voda", a ne njezina istina. Slično, u stanju neznanja vidi se samo iluzorna svjetovna pojavnost, ali ne i istina. Međutim, ako čovjek odbaci neznanje, iluzorna pojavnost nestaje. Kao što se čovjek koji je normalno podložan strahu ne boji iluzornog tigra, tako se ni mudrac, koji zna da je svijet tek ideja ili zamišljaj, ne boji ničega. Kada čovjek zna da je svijet samo očitovanje njegova sebstva, koga bi se trebao bojati? Kada se istraživanjem pročisti čovjekova vizija, njegovo zamagljeno razumijevanje svijeta nestaje.

Kada čovjek shvati da je smrt neizbježna za sve, zašto bi onda patio zbog smrti rođaka ili približavanja vlastita kraja? Kada čovjek shvati da je svatko ponekad u boljoj situaciji, a ponekad u lošijoj, zašto bi se oduševljavao ili očajavao? Kada čovjek vidi da sva živa bića nastaju i nestaju poput valića na površini svijesti, gdje je uzrok patnje? Ono što je istina, uvijek je istina. Što postoji, uvijek postoji. Što je nezbiljsko, uvijek je nezbiljsko. Gdje je tada izvor patnje?

Zato čovjek ne bi trebao slijepo vjerovati, nadati se i težiti za onim što je nezbiljsko. Jer takva je nada vezivanje, o Rama. Živi i ti u ovom svijetu bez podržavanja bilo kakve nade. Ono što se mora učiniti mora se učiniti, a s onim što je neprikladno treba prekinuti. Živi sretno i zaigrano u ovom svijetu bez razmišljanja o željenom i neželjenom. Samo beskonačna svijest postoji, neprekidno i svuda. Ono što izgleda kao da postoji samo je pojavnost. Kada se pojavnost spozna kao pojavnost, spoznaje se i ono što jest. Ili, shvati "ja nisam i ova iskustva nisu moja", ili znaj da "ja sam sve". Time ćeš se osloboditi mamca svjetovne pojavnosti. Ova oba stava su dobra. Tako ćeš biti oslobođen privlačnosti i odbojnosti.

Sve što postoji u svijetu, na nebeskom svodu i nebesima ostvaruje onaj koji je razorio dvostruke sile privlačnosti i odbojnosti. Sve što čini čovjek neznanja, potaknut ovim silama, vodi ga do patnje. Onaj tko nije nadjačao ove sile, čak i ako je učen u vedskim spisima, uistinu je jadan i vrijedan prezira.

O Rama, zbog tvog duhovnog buđenja ponavljam ponovno i ponovno da je ova svjetovna pojavnost poput dugog sna. Probudi se, probudi se. Ugledaj sebstvo koje blista poput sunca.

U tom trenutku je Rama transcendirao, a Vašiṣṭha je nastavio govoriti tek kada se je Rama "probudio".

O Rama, ti si potpuno probuden i došao si do samospoznaje. Ostani zauvijek u tom uzvišenom stanju; nemoj se ponovno poistovjetiti s ovom svjetovnom pojavnošću.

Čovjek neznanja koji misli da pati i čije je lice neprestano obliveno suzama gori je od slike ili kipa jer oni su slobodni od patnje. Kip je izvan utjecaja bolesti i smrti. Kip je uništen samo kada ga netko uništi, ali ljudsko tijelo je osuđeno na sigurnu smrt. Kao što život nije izgubljen kada se kip razbije, isto tako ništa nije uništeno kada umre tijelo stvoreno od misli i zamisli. To slično gubitku drugog odraza mjeseca kada se boluje od diplopije (očna bolest dvostrukog viđenja). Sebstvo, koje je beskonačna svijest ne umire, niti je podložno bilo

kakvoj promjeni.

O Rama, čovjek koji se vrti na vrtuljku vidi kako se svijet okreće u suprotnom smjeru; isto tako čovjek koji se okreće na kotaču neznanja misli da se vrti svijet i tijelo. Junak znanja, međutim, to treba odbaciti; ovo je tijelo proizvod misli i zamisli podržanih duhom neznanice. Kreacija neznanja je laž. Zato, iako se čini da je tijelo djelatno i da čini svakovrsne djelatnosti, ono je ipak nezbiljsko, kao što je nezbiljska i zamišljena zmija u konopcu. Neživ objekt samo prividno nešto čini; iako naizgled nešto čini, tijelo ne čini ništa.

Neživo tijelo ne podržava nikakvu želju kojom bi poticalo svoja djelovanja, a ni sebstvo isto tako nema takvih želja za djelovanjem. Zato, uistinu ne postoji djelatnik, već samo inteligencija koja svjedoči. Kada se pojavi kriva zamisao da je ovo lažno tijelo zbilja, onda se slično prikazi koju zamišlja mali dječak, javlja i utvara ega ili duh. Ovaj lažni duh ili ego tada glasno vrišti i to na takav način da izaziva strah čak i kod velikih ljudi, koji se povlače u duboku meditaciju. Međutim, onaj tko smiri utvaru znanu kao duh ili ego u tijelu, prebiva bez straha u praznini znanju kao svijest. Kada se ego liši svojih velova i kada se probudena inteligencija više ne osvrće na njega i napusti ga, on nije više sposoban da ti učini išta našao. Sebstvo je beskonačna svijest. Čak i ako ega prebiva u ovom tijelu, kako bi to moglo utjecati na sebstvo.

Što god čovjek čini uz pomoć tijela to zapravo čini ego uz pomoć uzda znanih kao udisaj (*prana*) i izdisaj (*apana*). Sebstvo je uzrok svega ovoga koliko je i prostor odgovoran za rast bilja jer ne ometa bilje da se širi u prostoru. Kao što se svjetiljka smatra odgovornom za viđenje objekta, sebstvo se smatra odgovornim za djelovanje tijela i duha, koji funkcioniraju u svjetlu sebstva.

Ti si sebstvo, o Rama, ne duh. Kakve veze imaš s duhom? Napusti ovu iluziju. Utvara duha koja prebiva u tijelu nema nikakve veze sa sebstvom, a ipak ona potihom umišlja "ja sam sebstvo". To je uzrok rođenja i smrti. To te umišljanje lišava hrabrosti. Odreci se tog duha i budi čvrst. Ni vedski spisi ni društvo svetih, čak ni *guru* ili učitelj ne mogu zaštititi čovjeka koga je potpuno nadvladala utvara znana kao duh. S druge strane, ako je čovjek smirio duh, *guru*, vedski spisi i društvo prosvjetljenih mogu mu lako pomoći, kao što i čovjek lako može spasiti životinju iz blatne kaljuže. Oni koji su smirili tu utvaru, plemeniti su ljudi koji služe ovom svijetu. Zato se čovjek mora uzdići iz ovog neznanja, smirivanjem utvare znane kao ego. O Rama, ne lutaj ovom šumom svjetovna postojanja poput životinje u ljudskom obliku. Ne valjaj se u blatu svjetovnih odnosa zbog tog prolaznog tijela. Tijelo je rođeno od nekoga, ono se štiti mehanizmom ega, a u tijelu netko drugi doživljava sreću i patnju; ovo je uistinu velika tajna.

Deva puđa

Vašiṣṭha Neko sam vrijeme živio u prebivalištu Gospodina Šive, po imenu Kailasa, iskazujući štovanje Paramešvari i primjenjujući *tapas* na obali Gange i proučavajući vedske spise u društvu siddha. Jednoga dana sva se je priroda umirila, kao da je sve našlo smirenje u samadhiju. Ništa se nije čulo. Rijeka, planina, šuma su nestali u dubokoj praznini. Povratio sam se iz samadhija i u tami praznine sam ugledao veliko, neusporedivo svjetlo. Nutarnjim sam uvidom istražio njegovu prirodu. U svjetlu sam sagledao Paramešvaru i Parvati u zagrljaju u pratnji Nandikešvara (Bik koji predstavlja *pranavu*).

Pozdravio sam ga zajedno s učenicima i upitao: "Gospodine, kojim se načinom iskazivanja štovanja Gospodinu (Deva puđa) mogu uništiti svi grijesi i stvoriti svako dobro".

Paramešvara Znaš li tko je Bog? Bog nije Višnu, ni Šiva (Rudra) ni Brahma; ni vjetar, sunce, ni mjesec; ni *brahmana* ili kralj; ni ja ni ti; ni Lakšmi. Bog je bez oblika i nepodijeljen; taj sjaj (*devanam*) koji nije nastao i koji nema ni početka ni kraja znan je kao Bog ili *paramešvara* koji je čista svijest. Samo je to dostojno štovanja; samo to je sve.

Ako čovjek nije sposoban da iskaže štovanje ovom *paramešvari*, onda se ohrabruje da iskazuje štovanje obliku. Ovo drugo donosi ograničene rezultate, dok prvo donosi beskrajno blaženstvo. Onaj tko se ne osvrće na beskonačno, već je predan ograničenom, napušta nebeski vrt i traži trnovito grmlje. Međutim, mudraci ponekad, kao u igri, iskazuju štovanje i obliku.

Što se tiče načina štovanja: prije svega to su mudrost, samonadzor i opažanje sebstva u svim bićima. Sebstvo samo je *paramešvara*, koji je dostojan da mu se iskazuje štovanje cvijećem mudrosti u svako doba.

Beskonačna svijest (*cit akaša*) koja jedina postoji čak i nakon kozmičkog rastvaranja, uistinu postoji čak i sada i u potpunosti je lišena predmetnosti. Sve ove planine, cijeli svijet, nebo, sebstvo, *diva* ili individualnost i svi elementi od kojih je načinjen ovaj svijet - sve to nije ništa drugo nego čista svijest. Prije tako zvane kreacije, dok je postojala samo ova čista svijest, gdje je bilo sve to? Prostor (*akaša*), vrhunski ili beskonačni prostor (*paramakašam*), apsolutni prostor (*brahmakašam*), kreacija, svijest - tek su riječi koje ukazuju na istu istinu, kao što to čine sinonimi. Kao što je dualnost koja se doživljava u snu iluzija, tako je i iluzija dualnost za koju se predpostavlja da je sadržana u kreaciji svijeta. Kao što se čini da predmeti postoje i funkcioniraju u nutarnjem svijetu svijesti sna, objekti se čine kao da postoje i funkcioniraju u izvanjskom svijetu svijesti za vrijeme budnoga stanja. Doista se ništa ne događa u oba ova stanja. Kao što je svijest zbilja u stanju sanjanja, tako je i jedina istina u budnom stanju. To je Gospodin, to je najviša istina, to si ti, to sam ja i sve je to.

Iskazivanje štovanja tom Gospodinu istinsko je štovanje i tim štovanjem čovjek postiže sve. On je jedinstven, nedjeljiv i nedvojan, djelatnost ga ne oblikuje niti stvara. Do njega se ne dolazi vanjskim nastojanjem. Obožavanje njega izvor je radosti.

Izvanjsko štovanje oblika propisuje se samo onima čija inteligencija nije probudena, kao i onima koji su nezreli poput djece. Kad čovjek ne posjeduje samonadzor, on u iskazivanju štovanja koristi cvijeće i slično; takvo štovanje je beskorisno, kao što je beskorisna i ljubav prema sebstvu u izvanjskom obliku. Međutim, ovi nezreli štovatelji dobivaju takvim štovanjem nagradu - objekt koji su sami stvorili; oni takvim štovanjem mogu steći čak i mnoge bezvrijedne nagrade.

Sada ću ti opisati način štovanja prikladan za prosvjetljene kao što si i ti. Gospodin dostojan štovanja uistinu je onaj tko podržava čitavu kreaciju, koji je onkraj misli i opisa, koji je onkraj pojmova, čak i onih kao što su "sve" i "cjelina". On se opisuje kao "Bog" koji je jedinstven i nedjeljiv prostorom i vremenom, čije svjetlo osvjetljava sve predmete, koji je čista i apsolutna svijest. On je ta inteligencija koja je viša od svih njezinih dijelova, koja je skrivena u svemu što postoji, koja je

bitak u svemu što postoji i koja sve što postoji lišava njihova postojanja tj. ona koja je istina i koja prekriva istinu. Ovaj *brahman* je u sredini između postojanja i nepostojanja. On je Bog i istina koja se označava slogom "OM". (*Imenica brahman na sanskrtu je srednjega roda, ali uobičajeno, pa tako i u ovom prijevodu koristimo muški rod - prim. prev.*) On postoji svuda, sličan srži biljke - soku. Čista svijest koja je u tebi, meni u svim bogovima i božicama jedini je Bog. Sveti čovječe, čak i drugi bogovi obdareni oblikom uistinu nisu ništa drugo nego čista svijest. Cijeli svemir je čista svijest. To je Bog, to sve sam Ja, sve se ostvaruje njime i po njemu.

Taj Bog nije udaljen ni od koga, o Sveti čovječe, niti je teško dostižan. On se zauvijek nalazi u tijelu i sveprisutan je poput prostora. On čini sve, jede, drži sve dijelove (tijela) na okupu, kreće se, diše, poznaje svaki dio tijela. On je svjetlo u kojem funkcioniraju svi ovi udovi, u kojem se odvijaju sva različita djelovanja. On prebiva u pećini čovjekova srca. On transcendirira duh i pet osjetila spoznaje, zato ga oni ne mogu dohvatiti i opisati - no radi poučavanja opisuje se kao "svijest". Iako izgleda kao da sve čini, ne čini ništa. Ta je svijest čista i prividno se bavi djelatnostima svijeta, donekle slična proljeću u cvatnji drveća.

Negdje ova svijest djeluje kao prostor, negdje kao *diva*, negdje kao djelovanje, negdje kao tvar itd., ali bez namjere da to čini. Kao što su svi "različiti" oceani samo jedna nedjeljiva masa vode i ova je svijest, iako se opisuje na različite načine, samo jedna jedinstvena masa svijesti. U tijelu (koje je slično lotosu) ista svijest upija iskustva koja su kao med skupljen od nemirnog duha (koji je poput pčele). U ovom svemiru sva ta različita bića, bogovi, demoni, planine, oceani itd., postoje i kreću se unutar ove beskonačne svijesti, baš kao što se valovi, vrtlozi i virovi pojavljuju u oceanu. Čak se i kotač neznanja, koji uzrokuje okretanje kotača života i smrti, okreće unutar ove jedinstvene svijesti, čija je energija u stalnom kretanju.

Bila je to svijest, u obliku četveorukog Višnua koja je uništila demone, kao što ljetna oluja praćena dugom hladu vrelinu koja se diže sa zemlje. Sama svijest poprma oblik Paramšive i Parvati, Brahme-stvoritelja i brojnih drugih bića. Ova svijest ima u sebi sve energije (*šakti*). Iz *atma šakti* (energije sebstva) se poput zraka šire *ićća šakti* (volja), *vyoman šakti* (energija prostora), *kala šakti* (energija vremena), *niyati šakti* (energija prirodnih zakona), *dnjana šakti* (energija znanja), *kriya šakti* (energija djelovanja) itd. *Adnjana šakti* stvara rođenje i smrt. Sve te *šakti* prestaju djelovati putem *nirodha šakti*. Prestanak svih misli (*bhavana*) putem različitih *aradhana* (štovanja) sačinjava zbiljsku *pudu*, zbiljsko štovanje Boga. Prestanak poistovječenja "ja" s ovim tijelom koje nastaje zbog karme je vrhunska *aradhana* (štovanje).

Beskonačna svijest je slična biljki puzavici. Posuta je pri-tajenim sklonostima bezbrojnih *diva*. Želje su pupoljci. Prošle kreacije su prašnici. Osjetilna i neosjetilna bića su dijelovi puzavice. Jedno izgleda kao mnoštvo, ali ono nije postalo mnoštvo. Ova je svijest kao zrcalo koje odražava odraz unutar sebe, bez da je time podložna bilo kakvoj preobrazbi. Bez da se mijenja, ova svijest izgleda kao sva ova bezbrojna bića u ovom svemiru.

Ovom se beskonačnom svijeću razmišlja o svemu, njome se sve ovo izražava i čini. Sama beskonačna svijest blista kao sunce. Beskonačna svijest izgleda kao sva ta tijela koja su zapravo neživa i koja stupajući u međusobni odnos, stječu

različita iskustva. Ova je svijest slična orkanu koji je sam po sebi nevidljiv, ali u kojemu se dižu i plešu prašina i pijesak, naizgled sami po sebi. Kao što ne vidimo kretanje zraka već ono što on nosi, tako ne vidimo svijest, već samo ono što se u njoj kreće. Ova svijest prividno stvara u sebi sjenu i to se smatra *tamasom*.

U ovom tijelu, misli i zamisli stvaraju djelovanje u svjetlu same svijesti. Doista, bez ove se svijesti čak i objekt koji se nalazi u neposrednoj blizini ne može iskusiti. Tijelo ne može djelovati ili opažati bez ove svijesti. Ona raste, ona pada, ona jede. Ova svijest svira i održava sva pokretna i nepokretna bića u univerzumu. Postoji samo beskonačna svijest, ništa drugo. Svijest nastaje u svijesti. Iz svijesti se rada svijest koja izgleda kao svijet.

Kao što u stijeni nema ulja, u čistoj svijesti ne postoji razlika između onoga koji gleda, gledanja i gledanog, ili djelatnika, djelovanja i djela, ili znalca, saznavanja i znanog. Jednako je tako verbalna i razlika između "ja" i "ti", između "jednog" i "mnog". Istraživanjem sve ovo nestaje i ostaje samo nepromjenjiva čista svijest. Svijest nije podložna nikakvoj preobrazbi i ne postaje nečista. Ovu beskonačnu svijest, koja je nepromjenjiva i nedvojna, može spoznati čovjek u sebi, u samosajnom unutarnjem svjetlu. Ona je čista i vječna, ona je svepristna.

U svim oblicima i svim iskustvima jedina zbilja je svijest. Djelovanje nastaje iz mišljenja, mišljenje je funkcija duha, duh je prividno ograničena svijest, ali svijest je neograničena! *Div* je vozilo svijesti, *ahamkara* (ego) je vozilo *dive*, *budhi* (inteligencija) *ahamkare*, *manas* (razbor) *budhija*, *prana* (životna snaga) *manasa*, *indriye* (osjetila) *prane*, tijelo osjetila, a kretanje je vozilo tijela. Kretanje je *karma*. Jer je *prana* vozilo duha, gdje ga *prana* nosi, duh ide. Ali kada se duh sjedini s duhovnim srcem, *prana* se ne kreće i duh ostvaruje stanje mira.

Odras svijesti u sebi je znan kao *puryaštaka*. Duh sam je *puryaštaka*, iako ga drugi opisuju podrobnije, sastavljen od pet elemenata, unutarnjeg instrumenta ili *antahkarana*, organa djelovanja (*karmindriya*), organa osjetila (*dnjanindriya*), neznanja, želje i *karme*. Duh je poznati i pod imenom suptilno tijelo ili *linga šarira*. Kada je duh lišen svoje potpore, stapa se sa sebstvom. Kada se *puryaštaka* oslobodi svih svojih potpora, ona dostiže stanje mira i nepokretnosti. Kada je lotos srca otvoren, *puryaštaka* funkcionira; kada je lotos srca sklopljen *puryaštaka* prestaje djelovati. Tako dugo dok *puryaštaka* djeluje, tijelo živi; kada prestaje djelovati, tijelo umire. Ovaj prestanak može biti prouzročen nekim oblikom unutarnjeg sukoba između nečistoća i buđenja svijesti. Ako je čovjekovo srce ispunjeno samo čistim *vasanama* ili sklonostima, nestaju sva proturječja i nastaje sklad, oslobođenje i dugovječnost. Inače, kada tijelo umre, suptilno tijelo izabire drugo tijelo, prikladno za ispunjavanja pritajenih *vasana*. Zbog ovih *vasana*, *puryaštaka* smišlja nove veze s novim suptilnim tijelom, zaboravljajući svoju prirodu koja je čista svijest.

Svepristna beskonačna svijest nazočna je u svako vrijeme; različitost je apsurdna i nemoguća. Vjera u postojanje utvare stvara utvaru. Vjera u različitost utemljuje različitost. Kada se spozna nedvojni bitak, dvojnost odmah nestaje. On je sve. On je vrhunski blagoslov i mir. On je iznad opisa. On je najčišći OM. On je transcendentalan. On je vrhunac!

Može se reći da je vrhunski bitak, beskonačna svijest, otac

Brahme stvoritelja, Višnuu održavatelja, Šive izbavitelja i ostalih. Jedino je beskonačna svijest dostojna žrtvovanja i obožavanja. Međutim, nema koristi pozivati je da bi joj se iskazalo štovanje; ni jedna *mantra* nije od bilo kakve koristi što se tiče njezina štovanja jer ona je svemu najbliža, ona je sebstvo svega i zato nema potrebe da je se poziva. Ona je sveprisutno sebstvo svega. Spoznaja ove beskonačne svijesti, a postupak je potpuno nenaporan, najbolji je oblik štovanja.

Ova se beskonačna svijest može usporediti s najfinijom česticom, a koja u sebi skriva najveće planine. Ona obuhvaća vrijeme bezbrojnih *yuga*, ali u njoj nema podjele i tijeka vremena (prošlosti, sadašnjosti i budućnosti). Tanahnija je od vrška jedne vlasi, a ipak prožima cijeli svemir. Nitko nije vidio njezine granice! Ona ne čini ništa, a ipak je oblikovala univerzum. Podržavajući cijeli univerzum, ona ne čini baš ništa. Nijedna se tvar ne razlikuje od nje, a ipak ona nije tvar. Iako je netvarna, ona prožima sve stvari.

Vrhunski bitak je bez oblika, a ipak su njegovi vidovi: volja, prostor, vrijeme, red i nečitovana priroda. On posjeduje bezbrojne moći ili energije ili mogućnosti. Najvažnije između njih su znanje, vitalnost, djelovanje i nedjelovanje.

Sve ovo nije ništa drugo nego čista svijest; jer sve su to mogućnosti svijesti. Iako se sve ovo smatra prividno različitim od svijesti, to u zbilji nije.

Ova cjelokupna kreacija je poput pozornice na kojoj sve ove mogućnosti svijesti plešu po melodiji vremena. Najistaknutija među njima naziva se "red" (naravni red stvari, naravni zakon). On je isto tako znan i kao djelovanje, želja ili volja za djelovanjem, vrijeme itd. Ta potencijalnost određuje da svaki entitet posjeduje određenu značajku - od vlasi trave do stvoritelja Brahme. Ovaj naravni zakon je slobodan od nemira, no nije pročišćen od svojih ograničenja. Naravni zakon je to što pleše u dramatičnom plesu znanom kao svjetovna pojavnost. On stvara različita raspoloženja. On stvara i pokreće različita doba i *yuge*, njega prati nebeska glazba i buka oceana, njegova je pozornica osvijetljena suncem, mjesecom i zvijezdama, njegovi su glumci i glumice živa bića u svim svjetovima - takav je ples naravnog zakona. Gospodin koji je beskonačna svijest je tihi, ali budan svjedok kozmičkoga plesa. On se ne razlikuje od plesača (naravnog zakona) i plesa (dogadaja).

To je Gospodin, dostojan neprekidnoga štovanja svetih ljudi. To je uistinu onaj kome iskazuju štovanje sveti ljudi na različite načine u različitim oblicima kao Šivi, Višnuu itd. Sada poslušaj načine na koji mu se iskazuje štovanje.

Prije svega čovjek bi trebao transcendirati ideju o tijelu, zamisao "ja sam tijelo". Meditacija je jedino istinsko štovanje. Zato bi čovjek trebao neprekidno uz pomoć meditacije iskazivati štovanje Gospodinu svjetova. Kako bi čovjek trebao promišljati o njemu? On je čista inteligencija. On je blistav kao stotinu tisuća sunaca zajedno. On je svjetlo koje osvjetljava sva svjetla. On je unutarnje svjetlo. Bezgranični prostor je njegovo grlo, nebeski svod su njegova stopala, smjerovi su njegove ruke, svjetovi su oružja koja nosi u svojim rukama, cijeli se univerzum skriva u njegovu srcu, bogovi su dlake na njegovom tijelu, vrijeme je čuvar njegovih vrata. Ima tisuće glava, očiju, ušiju i ruku. On dodiruje sve. On kuša sve. On čuje sve. On misli svime, iako je onkraj svakog razmišljanja. On čini neprekidno sve. On daje sve što čovjek pomisli i poželi. On prebiva u svemu, On je sve, samo Njega treba tražiti. Tako bi čovjek trebao promišljati o Njemu.

Gospodina treba štovati vlastitom sviješću, ne materijalnim stvarima i svjetlom svjetiljke, mirisnim štapićima, prinošenjem cvijeća ili čak hrane ili sandalovine. On se dostiže bez i najmanja napora; njemu se iskazuje štovanje jedino samospoznajom. To je vrhunska meditacija, to je vrhunska darivanje - neprestana i neprekidna svjesnost, unutarnja budnost, unutarnje svjetlo svijesti. Što god da čovjek čini - gleda, sluša, dodiruje, miriše, kuša, kreće se, spava, diše ili govori, trebao bi biti svjestan svoje bitne naravi koja je čista svijest. Tako čovjek dostiže oslobođenje - kozmičku svijest.

Meditacija je *yagya*, meditacija je voda koja se prinosi božanstvu da opere svoje ruke i stopala, samospoznaja stečena kroz meditaciju je cvijet - uistinu je sve ovo usmjereno prema meditaciji. Sebstvo se ne spoznaje ni na koji drugi način osim meditacijom. Ako čovjek transcendirava barem trinaest treptaja oka, čak ako je nezalica, prima zasluge kao da je poklonio kravu. Ako ukupno transcendirava sto sekundi, zasluga odgovara kao da je izveden najvišu *yagyu* (obred *Ašvamedha*). Ako ukupno trajanje iznosi dvanaest minuta, zasluga je kao da je napravio tisuću takvih *yagyi*. Za dvadeset četiri minute transcendiranja stječe zasluge *yagye Rada suya*. Ako traje pola dana stječe se tisućstruka zasluga takvih *yagya* (*obreda*). Ako takva meditacija traje jedan dan, čovjek prebiva u najvišem svjetlu *brahmana*. To je vrhunska yoga, to je vrhunska *vedska karma*. Onoga tko vježba ovakav način iskazivanja štovanja, štiju i bogovi i demoni i sva druga bića. Međutim, to je izvanjsko štovanje.

Sada ću ti objasniti nutarnje štovanje sebstva koje je najveće od svih pročišćivača i koje potpuno uništava svaki mrak. To je po prirodi vječno transcendentalno stanje bez obzira što čovjek radi - hoda li ili stoji, je li budan ili spava, i u svakom svojem djelovanju on je povezan s vrhunskim Gospodinom koji se nalazi u srcu i koji uzrokuje sve preobrazbe u čovjeku. Čovjek bi trebao iskazivati štovanje *bodha lingamu* (očitoj svijesti) koja spava i koja se budi, ide naokolo ili stoji, dodiruje ono što je za dodirnuti, odriče se onog čega se treba odreći, uživa i odriče se ugodna, bavi se različitim vanjskim djelatnostima pridaje im vrijednost te prebiva u miru u vitalnim organima tijela. Ova bi se unutarnja inteligencija trebala štovati sa svim što čovjeku dode bez njegova traženja. Ostajući čvrsti u struji života i njegovim iskustvima poslije kupanja u znanju sebstva, čovjek bi trebao štovati ovu nutarnju inteligenciju cvijećem samospoznaje.

Čovjek bi treba promišljati o Gospodinu na sljedeći način: On je svjetlo obasjano snagom Sunca i Mjeseca, On je inteligencija koja vječno sakrivena leži u materiji, On je ekstravertirana svijest koja struji kroz tjelesne avenije u izvanjski svijet, On je *prana* koja se kreće u čovjekovu nosu, On preobražava dodire osjetila u iskustva puna značaja, On upravlja bojnim kolima sastavljenim od *prane* i *apane*, On prebiva u tajnosti u pećini čovjekova srca. On je znalac onoga što je moguće spoznati, On je djelatnik svih djelovanja, doživljavatelj svih doživljaja, mislioc svih misli. On je taj koji potpuno poznaje sve dijelove ili udove, On je taj koga se prepoznaje postojanjem i nepostojanjem i koji osvjetljava sva iskustva.

On je bez dijelova, ali je cjelina; prebiva u tijelu, ali je sveprisutan, uživa i ne uživa, inteligencija je svakoga uda. On je sposobnost mišljenja u duhu. On postoji između *prane* i *apane*. On prebiva u srcu, u grlu, u sredini nepca, u sredini

obrva i na vrhu nosa. On je zbilja u trideset šest *tatvi* (kategorija), On transcendirava unutarnja stanja, On stvara unutarnje zvukove i stvara pticu zvanu duh. On je zbilja u zamišljenom i nezamišljenom. On prebiva u svim bićima kao ulje u sjemenci. On prebiva u lotosu srca i nalazi se u u čitavom tijelu. On blista kao čista svijest. On se neposredno vidi posvuda, On je čisto doživljavanje u svim doživljajima, a prividno se udvaja kada opaža predmete iskustva.

Čovjek bi trebao promišljati da je Gospodin inteligencija u tijelu. Različite funkcije i sposobnosti u tijelu služe toj inteligenciji kao što *šakti* služe svom gospodaru. Duh je glasnik koj donosi i predstavlja Gospodinu znanje o tri svijeta. Dvije osnovne energije, *dnjana šakti* (energija znanja) i *kriya šakti* (energija djelovanja), družice su Gospodina. Različiti vidovi znanja njegovi su ukrasi. Organi djelovanja su vrata kroz koja Gospodin stupa u izvanjski svijet. "Ja sam to nedjeljivo beskonačno sebstvo; ja sam uvijek pun i beskonačan" - tako inteligencija prebiva u tijelu.

Onaj tko promišlja na takav način spokojan je; njegovo ponašanje je staloženo, vođeno uravnoteženom vizijom. On je dostigao stanje prirodne dobrote i unutarnje čistoće. On je predivan u svakom vidu svoga postojanja. On spontano iskazuje štovanje Gospodinu koji je inteligencija što prožima čitavo tijelo.

Ovo se iskazivanje štovanja vrši bez prestanka danju i noću, s predmetima koji su pribavljeni bez napora, a prinose se Gospodinu duhom čvrsto utemeljenim u spokoju i istini. Gospodinu bi trebalo iskazivati štovanje svime što se stekne bez napora. Čovjek ne bi nikada trebao učiniti ni najmanji napor da dode do onoga što ne posjeduje. Gospodinu bi trebalo iskazivati štovanje uz pomoć svih užitaka u kojima tijelo uživa, jelom, pićem, uživanjem sa životnom družicom i svim drugim užicima. Gospodinu bi trebalo iskazivati štovanje bolešću koja čovjeka snade te nesrećom i patnjom svake vrste koju čovjek doživljava. Gospodinu bi trebalo iskazivati štovanje cjelokupnim čovjekovim djelovanjem, uključujući život i smrt i svim njegovim snovima. Gospodinu bi trebalo iskazivati štovanje čovjekovim siromaštvom i napretkom. Gospodinu bi trebalo iskazivati štovanje čak i borbama i sukobima kao i zabavama i šalama te očitovanjima osjećaja kao što su privlačnost i odbojnost. Gospodina bi trebalo štovati plemenitim kvalitetama pobožnog srca - prijateljstvom, samilošću, veseljem i uravnoteženošću.

Gospodinu bi trebalo iskazivati štovanje užicima svake vrste koji se čovjeku udije bez njegova traženja, bez obzira jesu li te ugone odobrene ili zabranjene vedskim spisima. Gospodinu bi trebalo iskazivati štovanje onim što se smatra poželjnim kao i onim što se smatra nepoželjnim, onim što se smatra prikladnim kao i onim što se smatra neprikladnim. Ovakvim bi se iskazivanjem štovanja čovjek trebao odreći onoga što je izgubljeno, a prihvatiti i primiti ono što se stiče bez napora, što samo dolazi.

Čovjek bi trebao iskazivati ovo štovanje neprekidno, u svim opažanjima i djelovanjima, utemeljen u vrhunskom miru, bez obzira jesu li ugodna ili neugodna. Čovjek bi trebao sve promatrati kao dobro i povoljno. Spoznajući da je sve jedno sebstvo, čovjek bi trebao iskazivati štovanje sebstvu u toj istini. Čovjek bi trebao gledati jednakim pogledom na ono što je ugodno i prekrasno i na ono što je nepodnošljivo neugodno. Tako bi čovjek trebao iskazivati štovanje sebstvu.

Čovjek bi trebao napustiti podvojene zamisli o "ovo sam

ja" i "ovo nisam ja" i spoznati "sve ovo je uistinu *brahman*" jedna nedjeljiva i beskonačna svijest. U toj bi istini čovjek trebao štovati sebstvo. Nепrestano u svim oblicima i njihovim preobrazbama, čovjek bi trebao štovati sebstvo u svemu i kroz sve što stekne. Čovjek bi trebao štovati sebstvo poslije prestanka razlikovanja željenog i neželjenog, pa čak dok još vodi računa o takvim razlikama.

Bez žudnje i bez odbijanja, uživati se može u onome što se stekne bez napora i prirodno. Čovjek ne bi trebao biti oduševljen ili potišten kada se suočava s beznačajnim ili značajnim stvarima, kao što ni nebo ni prostor nisu pod utjecajem različitih objekata koji postoje i rastu u njima. Čovjek bi trebao štovati sebstvo sa svakim predmetom koji se stekne u čistoći, podudarnosti vremena, mjesta i djelatnosti i bez obzira smatra li se to uobičajeno dobrim ili ne dobrim.

U ovom načinu štovanja sebstva, sve što je spomenuto kao nužno za štovanje, po prirodi je isto sa svim drugim, iako su korišteni različiti izrazi. Staloženost je slatkoća sama po sebi i ova je slatkoća onkraj osjetila i duha. Sve što staloženost dodirne, odmah postaje slatkoća, bez obzira što bi mogao biti njezin opis ili definicija. Štovanjem se smatra jedino ono što čovjek čini u stanju staloženosti poput prostora, kada je duh postao potpuno smiren bez i najmanjeg kretanja misli, kada postoji nenaporna odsutnost izopačenosti (kršenja naravnog zakona). Utemeljen u ovom stanju staloženosti, mudar čovjek bi trebao osjetiti beskonačno širenje u sebi dok provodi svoje prirodne izvanjske djelatnosti, bez žudnje ili odbijanja. Takva je priroda štovatelja ove inteligencije. Kod njega ne nastaje iluzija, neznanje i ograničenost ega čak ni za vrijeme sanjanja. Budi u tom stanju, o mudraču, doživljavajući sve poput bezazlenog djeteta. Iskazuj štovanje Gospodinu ovoga tijela, inteligenciji koja ga prožima, svime što ti donesu vrijeme, okolnosti i okolina i prebivaj u vrhunskom spokoju, bez želje.

Sve što činiš i kadgod to činiš, kao i uzdržavanje od činjenja - sve to jest štovanje Gospodina koji je čista svijest.

Voljenje i nevoljenje, privlačnost i odbojnost ne nalaze se u sebstvu, to su tek riječi. Kao što su pojmovi koje označuju riječi poput "suverenitet", "siromaštvo", "zadovoljstvo", "bol", "vlasništvo" i "drugi" uistinu štovanje sebstva jer izražavanje inteligencije je sebstvo. Znanje o kozmičkom bitku je jedino pravo štovanje kozmičkoga bitka.

To sebstvo ili svijest jedinstva označavaju izrazi kao što su "ovaj svijet". Oh, kako je tajanstveno čudo to sebstvo, koje je čista svijest ili čista inteligencija, a nekako se čini da zaboravlja vlastitu prirodu i samo sebe počinje smatrati *divom* (odijeljenim bićem). Uistinu, u kozmičkom bitku koji je zbilja u svemu, ne postoji čak ni podjela na štovatelja, štovanje i štovanog. Nemoguće je opisati taj kozmički bitak koji podržava čitav univerzum bez dijeljenja; nemoguće je drugog podučiti o njemu. A mi i ne smatramo da je vrijedno podučavati one koji smatraju da je Bog ograničen vremenom i prostorom. Zato, napusti sve takve ograničene zamisli, napusti čak i podjelu između štovatelja i štovanog (Gospodina), sebstvom iskazuj štovanje sebstvu. Budi spokojan, čist, slobodan od žudnji. Smatraj da su sva tvoja iskustva i izrazi štovanje sebstva.

Vašiṣṭha Ako je istina onkraj duha kako se može spoznati?

Parameśvara Zbilja je bez početka i bez kraja i ona se čak ne odražava ni u čemu - to je zbilja. Kako je nije moguće

iskusiti duhom i osjetilima, za nju se povremeno smatra da je nepostojeća.

Kod tragatelja koji žudi za oslobođenjem od neznanja i kod kojeg je prisutna *satvika avidya* (subtilno neznanje), ova *satvika avidya* uz pomoć vedskih spisa uklanja neznanje, kao što pralja uklanja nečistoću uz pomoć drugog oblika nečistoće - sapuna. Ovim se katalitičkim djelovanjem uklanja neznanje, sebstvo spoznaje sebstvo, sebstvo spoznaje sebstvo zbog svoje samoodnosne prirode.

Kada se dijete igra drvenim ugljenom, njegove ruke postaju crne. Ako opere ruke pa nastavi igranje ugljenom, ruke mu se ponovno zacrne. Međutim, ako poslije pranja više ne dodiruje ugljen, ruke ostaju čiste. Isto tako, ako čovjek istražuje prirodu sebstva i istodobno se suzdržava od djelovanja koja stvaraju *avidyu* ili neznanje, mrak neznanja nestaje. Međutim, sebstvo je to koje postaje svjesno sebstva.

Nemoj promatrati mnogolikost kao sebstvo. Nemoj podržavati osjećaj da je samospoznaja rezultat podučavanja učitelja. *Guru* ili učitelj je obdaren duhom i osjetilima. Sebstvo ili *brahman* je onkraj duha i osjetila. To što se dosiže samo nakon što drugo nestane, ne dostiže se uz pomoć drugog, dok to drugo još postoji. Međutim, iako instrukcije učitelja i sve što je s tim u svezi doista nisu sredstva za postignuće samospoznaje, one su se počele smatrati sredstvima za samospoznaju.

Sebstvo se ne otkriva ni vedskim spisima ni instrukcijama učitelja, ali sebstvo se ne otkriva bez instrukcija učitelja i bez pomoći vedskih spisa. Ono se otkriva samo kada sve ovo dolazi zajedno. Samospoznaja se postiže samo kada zajedno dolaze znanje vedskih spisa, instrukcije učitelja i njihovo istinsko slijeđenje.

To što jest nakon što su sva osjetila prestala funkcionirati i nakon što su nestale sve zamisli ugone i boli, sebstvo je ili *šiva*, koje isto tako označuju izrazi poput "To", "istina" i "zbilja". Međutim, to što jest kada sve ovo prestane postojati, postoji čak i dok je sve ovo prisutno, poput neograničenog prostora. Svojim suosjećajem prema zavedenim ljudima punim neznanja, u nastojanju da ih duhovno probude i da probude u njima žeđ za oslobođenjem, izbavitelji univerzuma (kao Brahma, Indra, Rudra itd.), sastavili su vedske spise poput Veda i vedskih spisa. U ovim vedskim spisima oni su koristili riječi poput "svijest", "brahman", "šiva", "sebstvo", "Gospodin", "vrhunsko sebstvo" itd. Ove riječi mogu u sebi uključivati raznolikost, ali uistinu takva raznolikost ne postoji.

Istina koju označavaju riječi kao što je "brahman" itd. uistinu je čista svijest. U odnosu na nju čak je i neograničeni prostor (*akaša*) grub i materijalan kao velika planina. Ta se čista svijesti čini kao objekt spoznaje i uzrokuje pojavu inteligencije ili svijesti, iako ona kao najunutarnije sebstvo nije predmet spoznaje. Zbog trenutačnog zamišljanja, ova čista svijest uzrokuje nastanak osjećaja "ja znam".

Ovaj ego onda uzrokuje zamisli vremena i prostora. Obdaren energijom vitalnog daha, slijedi diktate zamisli i neprimjetno kliže u gusto neznanje. Tako se rađa duh zajedno s egom i različitim oblicima energije duha. Sve je to zajedno poznato kao "*ativahika*" tijelo, suptilno tijelo koje se kreće s mjesta na mjesto.

Poslije toga su stvoreni predmeti svijeta koji odgovaraju suptilnim energijama *ativahika* tijela, a tako su nastala i različita osjetila, njima odgovarajući predmeti i odgovarajuća

iskustva. Ovo sve zajedno je znano kao *puryaštaka*, a u svom suptilnom stanju je poznato kao *ativahika* tijelo.

Tako su stvorene sve ove tvari; ali uistinu ništa nije stvoreno. Sve su to samo prividne preobrazbe u jednoj, beskonačnoj svijesti. Kao što u samom čovjeku postoje objekti sna, sve se ovo ne razlikuje od beskonačne svijesti. Kao kad čovjek sanja stvari pa se čini da su postale objektima opažanja, isto tako sve ovo izgleda kao objektivna zbilja.

Kada se spozna ova istina, sve blista kao Gospodin. Međutim, čak i to nije istina jer od svega ovoga nisu nikada nastale materijalne tvari ili predmeti. Zbog čovjekovih zamisli da postoje tvari koje on doživljava, sve ovo izgleda kao da ima tvarnost. Tako zamišljajući tvarnost, svijest vidi tvarnost.

Uvjetovana takvim zamislama, čini se kao da pati. Uvjetovanje je patnja. No uvjetovanost se temelji na mislima i zamislama. Međutim, istina je iznad takvih iskustva, a svijet je pojavnost slična fatamorgani! U tom slučaju što je uvjetovanost, tko uvjetuje, što i tko je uvjetovan takvim uvjetovanjem? Tko pije vodu fatamorgane? Tako, kada se sve ovo odbaci preostaje samo zbilja u kojoj nema uvjetovanosti i ničega uvjetovanog. To se može nazvati bitkom ili nebitkom, ali to jedino jest. Mentalno uvjetovanje je iluzorni nebitak, sličan utvari. Njezinim nestankom nestaje i iluzija kreacije. Onaj tko smatra da su osjećaj ega i ova fatamorgana znana kao svijet zbilja, nije sposoban za poduku. Učitelji podučavaju samo čovjeka koji je obdaren mudročću, a ne glupe ljude. Glupi ljudi poklanjaju svoju vjeru i nadu svjetovnoj pojavnosti i slične nezalici koji udaje svoju kćer za čovjeka kojeg je vidio samo u svom snu!

Vašištha Planina videna u snu samo izgleda kao da postoji u vremenu i prostoru. Ona ne zauzima nikakav prostor i ne zahtijeva vrijeme da bi se pojavila i nestala. Isto je takav slučaj i sa svijetom. Na kakav god način nastane svemoguća božanstvo na točno isti takav način, u treptaju očnog kapha, nastaje i crv. *Diva* misli o sebi kao o stvoritelju, održavatelju itd., ali sve to nije ništa drugo nego misaoni oblik. Međutim, ovaj misaoni oblik zamišlja i opaža druge misaone oblike i doživljava ih.

O Rama, nezbiljska *diva* opaža nezbiljski svijet zbog nezbiljskog utjecaja nezbilje. U svemu ovome što bi se moglo smatrati zbiljskim, a što nezbiljskim? Netko maštovito opisuje zamišljeni objekt; a netko drugi ga sebi predočuje svojom imaginacijom, odnosno zamišlja da ga je sebi predočio. Kao što tekućine imaju svojstvo tečenja, kao što postoji kretanje u vjetru, prazina u prostoru, isto je tako i sveprisutnost prisutna u sebstvu.

Od kada me je Gospodin podučio, odajem štovanje beskonačnom sebstvu. Milošću tog štovanja, iako bez prestanka vršim različite djelatnosti, slobodan sam od patnje. Iskazujem štovanje sebstvu koje je nedjeljivo iako prividno izgleda podijeljeno, svim cvjetovima svijeta koji mi dođu prirodno i svim djelovanjima koja su prirodna za mene.

Dolaženje u odnos je prirodan za sva otjelotvorena bića, ali *yogi* je uvijek budan i takva je budnost štovanje sebstva. Prihvaćanjem ovog unutarnjeg stava i duhom potpuno lišenim bilo kakve vezanosti, lutam ovom strašnom šumom *samsare*. Djeluj tako i nećeš patiti.

Ako te zadesi velika patnja, na opisan način istraži prirodnu istinu. Tako na tebe neće utjecati užitak ni patnja. Sada znaš kako sva ova bića nastaju i nestaju, a isto tako znaš sud-

binu čovjeka koji je opsjenjen njima, čovjeka koji ne istražuje njihovu pravu narav. Oni ne pripadaju tebi, ti ne pripadaš njima. Takva je nezbiljska priroda svijeta. Ne tuguj.

Dragi Rama, ti si čista svijest koja nije pod utjecajem iluzornog opažanja mnogolikosti kreacije. Ako to vidiš, kako će se u tebi pojaviti zamisli o željenom i neželjenom? Spoznajući to, o Rama, budi utemeljen u *turiyi* (četvrtom stanju svijesti).

Rama Tvojom milošću, o Gospodine, slobodan sam od nečistoće dualnosti. Spoznao sam da je sve ovo uistinu *brahman*.

Vašištha Ne smatra se djelovanjem, o Rama, ono što izvršiš nevezanog duha samo organima djelovanja. Užitak koji se stječe osjetilnim iskustvom prolazi. Ponavljanje tog iskustva ne pruža jednaki užitak. No tko će drugi nego budala podržavati želju za takvom prolaznom srećom? Štoviše, predmet pruža užitak samo ako ga se želi. Tako, užitak pripada želji, zato se odreci želje.

Kad tijekom vremena dođeš do iskustva sebstva, nemoj ga pohraniti u svom duhu kao sjećanje da bi ga ponovno oživio kao želju. Jer ako prebivaš u kupoli samospoznaje, nije mudro da ponovno padneš u provaliju ograničenog ega. Neka nestanu nade i neka iščeznu zamisli. Neka duh dođe do stanje neduha, dok živiš bez vezivanja. Vezan si samo ako si nezalica. Nećeš biti vezan ako posjeduješ samospoznaju. Zato na svaki način teži ostati budan u samospoznaji.

Ako se upuštaš u osjetilna iskustva i ako doživljavaš sve što ti dolazi bez tvog traženja, tada si u stanju mira i čistoće, slobodan od pritajenih sklonosti ili sjećanja. U takvom stanju, slično poput neba, neće te onečistiti čak ni tisuću smetnji. Kad se znalac, spoznavanje i znanje stope sa sebstvom, čisti doživljavatelj ne stvara ponovno podijeljenost u sebi.

S najneznatnijim kretanjem ili prestankom kretanja u duhu nastaje i nestaje *samsara* (svjetovna pojavnost). Učini da duh ne treperi, bez kretanja, svladavanjem *prane* i svladavanjem pritajenih sklonosti (*vasana*). Kretanjem *prane*, nastaje i nestaje *samsara*; ustrajnom vježbom učini da se *prana* prestane kretati. Nastankom i nestankom neznanja nastaje i nestaje samovezujuće djelovanje. Drži se istine uz pomoć samonadzora i učenja učitelja i vedskih spisa.

Ova je svjetovna iluzija nastala zbog kretanja misli u duhu; tako će njihovim nestankom nestati iluzija i duh će postati neduh ili transcendentalan. Ovo se isto tako može postići svladavanjem *prane*. To je vrhunsko stanje. Blaženstvo koje se doživljava u transcendentálnom stanju, to blaženstvo nema uzroka i ne može se naći čak ni u najvišim svjetovima. Uistinu, to se blaženstvo ne može ni izreći ni opisati i ne bi čak trebalo biti nazvano srećom! Duh znalca istine je transcendentalan, bez kretanja, i ne može se nazvati duhom, on je čista *satva*. Nakon nekog vremena života u takvom stanju *turiye* nastaje stanje znano kao *turiya tita* ili onkraj *turiye* (kozmička svijest).

Priča o bilva plodu

S tim u svezi, o Rama, postoji kratka poučna parabola.

Postoji *bilva* plod čija se veličina ne može izmjeriti i koji ne propada ili nestaje, iako je postojao bezbroj eona (*maha kalpa*). On je izvor i potpora nektara besmrtnosti i neuništivosti. On je stanište slatkoće. Iako je najstariji, uvijek

je mlad poput mladoga mjeseca. On je središte ili srce univerzuma, nepokretan je i ne potresaju ga sile kozmičkog rastvaranja na kraju *kalpe*. Taj plod, Brahma jaje, nemjerljive veličine, pravi je izvor ove kreacije.

Čak i kad je potpuno zreo, ne pada sa svoga mjesta. Uvijek je potpuno zreo, ali ne postaje prezreo. Čak ni Stvoritelj Brahma, Višnu, Rudra i drugi bogovi ne znaju podrijetlo tog ploda. Nitko nije vidio sjeme ni drvo na kojem raste. Jedina stvar koja se može reći o njemu jest da ovaj plod postoji, bez početka, bez sredine i bez kraja, bez promjene i bez preobrazbe. On je izvor svih radosti i užitaka, od užitka običnog čovjeka pa sve do užitka najvišeg božanstva. Nije ništa drugo do očitovanje energije beskonačne svijesti.

Ova energija beskonačne svijesti, bez da je i na trenutak napustila svoju vlastitu narav, očitovala je ovu kreaciju samom voljom svoje inteligencije. Uistinu, čak ni to nije istina! Ego koji je uključen u takvo htijenje sam je nezbiljski, ali iz toga proizlaze svi elementi i njihova odgovarajuća osjetila. Uistinu, ta je sama energija beskonačne svijesti prostor, vrijeme, prirodni zakon, širenje misli, privlačnost i odbojnost, ja, ti i to, gore i dolje, ostali smjerovi, planine, nebo i zvijezde, znanje i neznanje - sve, sve što jest, što je bilo i što će biti. Sve to nije ništa drugo nego energija beskonačne svijesti.

Iako jedno, ona se predstavlja kao različita bića; ona nije ni jedno ni mnoštvo. Ona čak nije ni to! Ona je zbilja. Ona je po prirodi vrhunski, sveobuhvatni mir. Ona je jedan nemjerljivo veliki kozmički bitak ili sebstvo. Ona je energija čija priroda je svijest.

Priča o Šili, Stijeni

Ima još jedna parabola. O Rama, da bih to još dalje pojasnio, ispričat ću ti je!

Postoji jedna velika stijena prepuna blagosti i ljubavi, koja se opaža jasno i uvijek čisto, koja je nježna, koja je sveprisutna i vječna. Unutar nje cvjetaju bezbrojni lotosi. Njihove latice ponekad dodiruju jedna drugu, ponekad ne; ponekad su izložene, a ponekad skrivene pogledu. Neke gledaju prema dolje, neke gledaju prema gore, a nekima je korištenje međusobno isprepletano. Neke uopće i nemaju korijen. Svi entiteti, iako ne postoje, postoje unutar te stijene.

O Rama, ova je stijena uistinu jedinstvena svijest; ona je slična stijeni po svojoj homogenosti. Ipak unutar nje izgleda kao da postoje sva različita stvorenja ovog univerzuma. Kao što čovjek zamišlja ili smišlja različite oblike unutar stijene; univerzum se isto tako u neznanju zamišlja da postoji u ovoj svijesti. Iako kipar "stvara" različite oblike u stijeni, stijena ostaje stijena. Isto je slučaj i s ovom sviješću koja je homogena masa svijesti. Kao što čvrsta stijena u sebi potencijalno sadrži različite oblike koji se mogu isklesati, tako i u ovoj svijesti potencijalno postoje različita imena i oblici (*nama* i *rupa*) stvorenja ovog univerzuma. Kao što stijena ostaje stijena, isklesana ili neisklesana, svijest ostaje svijest bez obzira pojavljuje li se svijet ili ne. Svjetovna pojavnost nije ništa drugo nego besmislen izraz; njegova bit nije ništa drugo nego svijest.

Uistinu su čak i ova očitovanja i preobrazbe samo *brahman*, jedinstvena svijest. Čak i ova razlika - preobrazba u smislu preobrazbe ili bilo kojem drugom smislu - bez značenja je u odnosu na *brahman*. Kada se takvi izrazi koriste u svezi *brahmana*, značenje im je prilično drugačije, poput

vode u fatamorgani. Jer sjeme ne sadrži ništa drugo doli sjeme, čak su i cvjetovi i plodovi iste naravi kao i sjeme. Zbilja sjemena je isto tako zbilja kasnijih posljedica. Isto tako homogena masa jedinstvene svijesti ne uzrokuje ništa drugo od onoga što ona jest po svojoj biti. Kada se spozna ova istina, dvojnost nestaje. Svijest nikada ne postaje nesvijest. Ako postoji preobrazba i ona je također svijest. Zato što god bi moglo postojati, gdje god i u kakvom god obliku - sve je *brahman*. Sve postoji zauvijek u potencijalnom stanju u svijesti.

Vrijeme, prostor i drugi čimbenici u ovoj tako zvanoj kreaciji, koja je isto tako vid svijesti, nisu ništa drugo nego svijest. Kada se spozna da su sve to samo misli i zamisli i da je sebstvo nedjeljivo jedinstvo, kako bi se onda sve to moglo smatrati nezbiljskim? U sjemenu ne postoji ništa drugo osim sjemena - nema raznolikosti. No, istodobno postoji zamisao potencijalne raznolikosti cvjetova, plodova itd., koja prividno postoji u sjemenu. Isto tako, svijest je jedinstvo bez raznolikosti, a ipak se kaže da postoji univerzum raznolikosti i to samo kao zamisao.

Jedna je stijena; zamisao bezbrojnih lotosa nastaje samo u odnosu na tu jednu stijenu. Isto tako u svijesti nastaju zamisli o raznolikosti bez da se time uzrokuje raznolikost. Ali kao što istodobno voda u fatamorgani postoji i ne postoji, takva je i raznolikost u odnosu na beskonačnu svijest. Sve je ovo uistinu *brahman*, beskonačna svijest. Kao što zamisao o postojanju lotosa u stijeni ne uništava stijenu, tako ni *brahman* nije pod utjecajem svjetovne pojavnosti koja postoji kao priroda *brahmana* u *brahmanu*. Uistinu nema bitne razlike između *brahmana* i svijeta. Oni su sinonimi. Kada se tako vidi zbilja, vidi se jedino *brahman*.

Kao što sve što se vidi kao voda u svijetu nije ništa drugo no vodik i kisik, tako i svjetovna pojavnost nije ništa drugo do sam *brahman*. Jedna beskonačna svijest izgleda kao duh, planine itd., kao što su i raznobojno perje i krila pauna prisutni u jajetu. Ova je snaga ili sposobnost očitovanja potencijalno prisutna u beskonačnoj svijesti. Sve što se sada vidi kao različiti predmeti univerzuma, ako se gleda okom mudrosti, vidjet će se samo kao brahman ili beskonačna svijest. Jer on je nedvojan, iako prividno raznolik, sličan zamisli raznolikosti u tekućini paunova jajeta. Stoga je zamisao *brahmana* i svijeta i dvojna i nedvojna. To što je podloga za sve ove zamisli jedinstva i različitosti - vrhunsko je stanje.

Beskonačna svijest prožima čitav univerzum, a čitav univerzum je beskonačna svijest i postoji u beskonačnoj svijesti. Odnos raznolikosti i neraznolikosti je jedinstvo - kao što i bezbrojni dijelovi pauna postoje u jednom jajetu. Gdje je raznolikost u svemu ovome?

Sve ovo - ego, prostor itd. - steklo je prirodu tvorne zbilje iako uopće nije ni stvoreno. Ono što uopće nije nastalo, svuda se vidi. Isto tako, mudraci, bogovi i savršeni ljudi ostaju u transcendentalnoj svijesti, kušajući blaženstvo vlastite naravi. Oni su napustili opsenu dvojnosti promatrača i predmeta i njezinu posljedicu kretanje misli. Njihova je vizija usmjerena i nepomućena.

Iako su ovi mudraci djelatni ovdje, oni ne podržavaju ni najmanju zamisao iluzornog postojanja. Oni su čvrsto utemeljeni u odricanju od odnosa između znalca i znanog, subjekta i objekta. Njihova životna snaga nije uznemirena. Oni su kao naslikani portreti; njihov duh se ne kreće, kao što se ni duh naslikane osobe ne kreće, jer su smirili svako kretanje svijesti.

Oni vrše prikladno djelovanje malim kretanjima misli u svijesti. Međutim, takvo kretanje misli i iskustvo dodira promatrača i objekta također proizvodi u njima veliku radost. Njihova svijest je potpuno čista, pročišćena od svih iskrivljenja i pritajenih sklonosti.

Takvo stanje čistoće sebstva, zbiljske naravi beskonačne svijesti, nije iskustvo duha i osjetila. Ono se ne može podučiti. Nije ni vrlo lako, niti je daleko ili nemoguće. Ostvaruje se samo izravnim iskustvom.

Jedino sebstvo postoji, ništa drugo; ni tijelo ni osjetila ni životna sila ni duh ni skladište sjećanja ili pritajenih sklonosti, ni *diva* čak ni kretanja u svijesti, ni svijest ni svijet. Ono nije ni zbiljsko ni nezbiljsko, ni nešto između, ni praznina ni ne praznina, ni vrijeme ni prostor ni tvarnost. Slobodno od svega toga i slobodno od tisuću koprena srca, čovjek bi trebao doživljavati sebstvo u svemu što se vidi.

Ono nije ni na početku ni na kraju. Jer je neprekidno nazočno posvuda, smatra se da je nešto drugo. Tisuće se rađaju i tisuće umiru, ali na sebstvo koje je posvuda, iznutra i izvana, to ne utječe. Ono ostaje u svim ovim tijelima i kao da se sasvim malo razlikuje od beskonačnosti.

Iako na sve strane vršiš različita djelovanja, ostani slobodan od jastva i mojstva. Jer sve što se vidi u ovom svijetu jest *brahman*, slobodan od značajki i odlika. On je vječan, miran, čist i potpuno tih.

Rama Ako *brahman* nije uopće podložan bilo kakvoj preobrazbi, kako u njemu nastaje ova svjetovna pojavnost koja jest i nije zbiljska?

Vašištha Istinska preobrazba je, o Rama, preobrazba jedne stvari u drugu slično usirenom mlijeku, pri čemu se usireno mlijeko ne može vratiti u svoje prvobitno stanje mlijeka. Takav slučaj nije s *brahmanom* koji je bio bez preobrazbi prije svjetovne pojavnosti i koji ponovno zadobiva svoje nepreobraženo stanje poslije svjetovne pojavnosti (prije nastanka i nakon rastvaranja univerzuma). Ono je nepreobražena jedinstvena svijest, na početku i na kraju. Prolazna i prividna preobrazba u njemu samo je blaga pobuđenost svijesti, a ne preobrazba. U *bramanu* ne postoji ni subjekt ni objekt ni ono što ih povezuje. Ono što postoji na početku i na kraju, jedino postoji. Ako se u sredini čini kao da je nešto drugo ta se pojava smatra nezbiljskom. Zato, sebstvo je sebstvo na početku i na kraju pa stoga i u sredini. Ono nije nikada podložno bilo kakvoj preobrazbi ili promjeni.

Rama Kako u sebstvu, koje je čista svijest, nastaje ova blaga pobuđenost?

Vašištha Osvjedočio sam se, o Rama, da je jedino beskonačna svijest zbiljska i da je po svojoj naravi neuznemirena. Mi koristimo riječi kao što je riječ "*brahman*" samo zbog sporazumijevanja ili poučavanja, a ne da bismo stvorili pojam o jednom ili dvoje. Ti, ja i svi ovi entiteti čisti su *brahman*: ne postoji neznanje.

Rama Ali na kraju prijašnjeg izglaganja savjetovao si mi da istražujem prirodu tog neznanja!

Vašištha Da, tada se još nisi potpuno probudio. Izrazi kao što su "*avidya* (neznanje)", "*diva*" itd. izmišljeni su kao

pomoć za podučavanje neprobudjenih. Čovjek treba koristiti zdrav razum i prikladna pomagala da bi probudio tražitelja, prije nego mu dade znanje o istini. Ako se neprobudjenom kaže "sve ovo je *brahman*", to je kao da čovjek traži da se drvo oslobodi patnje. Prikladnim se pomagalima neprobudjeni budi, a probudeni se prosvjetljava istinom. Tako sada i ja tebi, jer si se probudio, tumačim istinu.

Ti si *brahman*, ja sam *brahman*, cijeli svemir je *brahman*. Što god da činiš, uvijek i bez prestanka budi utvrđen u toj istini. Ovaj *brahman* ili sebstvo samo je zbilja u svim bićima kao što je i glina zbiljska tvar u tisućama glinenih lonaca. Kao što nema razlike između vjetra i njegova kretanja, nema razlike ni između svijesti i njezina unutarnjeg kretanja koje uzrokuje sva ova očitovanja. Sjeme zamisli koje pada na tlo svijesti ono je što uzrokuje prividnu raznolikost. Kad ne bi palo, ne bi proklijao duh.

Rama Ono što valja znati, zna se, ono što se treba vidjeti, vidi se. Mi smo svi ispunjeni vrhunskom istinom, doista zahvaljujući *brahma vidyi* (znanju o *brahmanu*) koju si nam dao. Ova se punoća ispunjava punoćom. Punoća se rada iz punoće. Punoća ispunjava punoću. U punoći se neprekidno utemeljuje punoća. Međutim, radi daljnjeg širenja znanja, ponovno pitam. Molim te, imaj strpljenja sa mnom. Osjetilni organi su očito prisutni u svemu, ipak kako to da mrtva osoba ne doživljava, iako za života doživljava predmete putem tih organa osjetila?

Vašištha Nezavisno od čiste svijesti ne postoje ni osjetila, ni duh, čak ni njihovi objekti. Samo se svijest pojavljuje kao predmet i kao osjetila. Kada je ta svijest prividno postala suptilno tijelo (*puryaštaka*) ona odražava izvanjske predmete.

Vječna i beskonačna svijest uistinu je slobodna od svih preobrazbi, ali kada se u njoj pojavi zamisao "ja sam" ta se zamisao naziva *diva*. To je ta *diva* koja živi i koja se kreće s tijelima. Kada se pojavi zamisao "ja" (*ahambhava*), tada je nastaje ego (*ahamkara* ili jastvo). Kada postoje misli (*manana*), nastaje razbor (*manas*) Kada postoji svjesnost (*bodha*), nastaje inteligencija (*buddhi*). Kada pojedinačna duša (*indra*) vidi (*drš*), naziva se osjetilo (*indriya*). Kada prevladava zamisao o tijelu, pojavljuje se kao tijelo; kada prevladava zamisao o predmetu, pojavljuje se kao različiti predmeti. Kroz podržavanje ovih zamisli, suptilna osobnost (*puryaštaka*) se kondenzira u grubo materijalno. Ista svijest zatim misli "ja sam tijelo", "ja sam drvo" itd. Tako samoopsjenjena, ona se diže i pada dok ne dostigne čisto rođenje i dok se duhovno ne probudi. Tada, predana istini, ostvaruje samospoznaju.

Sada ću ti ispričati kako ona opaža objekte. Rekao sam da svijest zbog zamisli "ja sam" prebiva kao *diva* u tijelu. Kada njezina osjetila "padnu" na slična tijela izvan, dolazi do dodira osjetila i izvanjskih tijela te želja za sjedinjenjem s tim tijelima. Kada postoji ovaj dodir, objekt se odražava u svijesti i *diva* opaža taj odraz, iako vjeruje da je odraz izvanjski! *Divu* spoznaje samo taj odraz, a to znači da spoznaje samu sebe. Ovaj je dodir uzrok opažanja izvanjskih objekata, zato je moguće samo kod neznalice čiji je duh opsjenjen, a ne kod oslobođenog mudraca. Naravno, jer je *diva* i sve ostalo u svezi s njome neživo, odraz koji se tako vidi i doživljava tek je iluzija opažanja ili iskrivljenje zbilje. Sebstvo je sve-u-svemu neprekidno.

Kao što se u beskonačnoj svijesti kao zamisao pojavljuje

suptilno kozmičko tijelo ili prva *puryaštaka*, sastavljeno od stvaralačke inteligencije i kozmičkih elemenata, na isti način se pojavljuju i ostala tijela (*puryaštaka*). Sve što *diva*, koja je *puryaštaka* ili suptilno tijelo, zamišlja to i doživljava kao postojeće. Kao što se u makrokozmosu stvaraju kozmički elementi, isto se tako i u mikrokozmosu stvaraju osjetila koja odgovaraju ovim elementima. Naravno, oni zapravo i nisu stvoreni. Ovi se izrazi i opisi koriste samo zbog poučavanja. Ove zamisli koje se koriste kod poučavanja raspršuju se istraživanjem kojeg one na početku uzrokuju i potiču.

Čak dok promatraš ovo neznanje jako pažljivo i intenzivno, ne vidiš ga, ono nestaje. Nezbiljsko se ukorijenilo u nezbiljskom. Mi samo pričamo o vodi u fatamorgani. Voda u fatamorgani nezbiljska je i nije nikada ni bila voda. U svjetlu istine otkriva se zbilja svih stvari, opsjena ili iluzorno opažanje nestaje.

Sebstvo je zbilja. *Divya, puryaštaka* i sve ostalo u svezi toga je nezbiljsko. Istraživanje njihove prirode je bez sumnje istraživanje njihove nezbilje! Da bi se čovjek podučio o zbiljskoj prirodi nezbilje, koriste se takvi izrazi kao npr. *divya* itd.

Ova beskonačna svijest takva kakva jest, poprimila je prirodu *divya* i zaboravivši svoju istinsku narav doživljava sve za što misli da postoji. Kao što je i za dijete nezbiljska utvara, koju ono može zamisliti, uistinu zbiljska, *divya* zamišlja pet elemenata koje zatim doživljava kao postojeće. Oni nisu ništa drugo nego zamisli *divya*. Međutim, *divya* ih doživljava kao da su oni izvan nje. Ona misli da je nešto unutra, a nešto izvan nje, pa tako sve to i doživljava.

Znanje je sadržano u svijesti, kao praznina u prostoru. Međutim svijest vjeruje da je znanje njezin objekt. Različiti objekti se ograničavaju vremenom i prostorom, i sami su po sebi samo podijeljenost svijesti, izazvane podijeljenošću unutar nje same na subjekt i objekt. Takva podijeljenost uopće ne postoji u sebstvu (svijesti) koje transcendiraju vrijeme i prostor.

Međutim, beskonačna svijest s njom urođenim znanjem zamišlja različite entitete. Takva je njezina snaga koju nitko ne može osporiti. Mrtvi prostor nije u stanju odražavati sebe u sebi. No kako je njegova priroda beskonačna svijest, *brahman* odražava sebe unutar sebe i zamišlja sebe kao dualnost.

Sve o čemu ova svijest misli, to i doživljava kao postojeće, jer njezine zamisli uvijek donose plod. U zlatnoj narukvici postoji dvoje - zlato i narukvica - jedno je zbilja (zlato), a drugo je pojava (narukvica). Isto tako u sebstvu postoji oboje - svijest i ideja materijalne stvari. Kako je svijest sveprisutna, ona je neprekidno prisutna u duhu u kojem se javlja zamisao.

Sanjač sanja sela koja zaokupljaju njegov duh i u kojem on živi neko vrijeme; nešto kasnije sanja drugu situaciju i misli da tamo živi. Isto se tako i *divya* seli iz jednoga tijela u drugo; tijelo je samo odraz zamisli koju podržava *divya*. Samo nezbiljsko umire i nezbiljsko se ponovno rađa, prividno u drugom tijelu. Kao što u snu čovjek doživljava videne i nevidene stvari, isto tako i u snu *divya* doživljava svijet pa čak i vidi ono što će doći u budućnosti.

Kao što se jučerašnja pogreška može ispraviti i pretvoriti u pravilno djelovanje današnjim vlastitim nastojanjem, tako se i navike prošlosti mogu nadjačati prikladnim vlastitim nastojanjem. Međutim, zamisli o *divi* i postojanju i funkcioniranju očiju itd. ne mogu biti uklonjena drugačije nego postignućem oslobođenja. Do tada, one postaju naizmjenično

prtajene i očitovane.

Zamisao koju podržava svijest izgleda kao tijelo. Ona ima odgovarajuće suptilno tijelo (*ativahika* ili *puryaštaka*) sastavljeno od razbora (*manas*), uma (*budhi*), ega (jastva ili *ahamkare*) i pet elemenata (*bhuta*). Sebstvo (*atman*) je bez oblika, ali *puryaštaka* krstari ovom kreacijom u pokretnim i nepokretnim tijelima i sve dok se ne pročisti i ostvari oslobođenje živi kao u dubokom snu. Suptilno tijelo postoji neprekidno, za vrijeme sanjanja i za vrijeme spavanja. Ono nastavlja postojati u "neživim" tijelima kao u dubokom snu. Sve se ovo isto tako doživljava u ovom ljudskom tijelu. Njegovo stanje dubokog sna je mrtvo i neosjetilno, njegovo stanje sanjanja je iskustvo ove kreacije, njegovo budno stanje je uistinu transcendentna svijest (*turiya*); a spoznaja istine je oslobođenje. Stanje oslobođenja za života samo po sebi je *turiya* svijest. Iznad toga je *brahman* koji je *turiya tita* (onkraj *turiye*). U svakom atomu postojanja ne postoji ništa osim vrhunskog bitka; gdje god se pogleda, sve je samo iluzorna svjetovna pojavnost. Ovu iluziju i ropstvo podržava uvjetovanost. Ta uvjetovanost je ropstvo, a njezino napuštanje je oslobođenje. Gusta i teška uvjetovanost uvjetuje postojanje nepokretnih predmeta, srednja uvjetovanost postojanje životinja, a mala uvjetovanost ljudi. Ali dosta o opažanju i podjeli, čitav je univerzum tek očitovanje energije jedinstvene beskonačne svijesti.

Što je znano kao *samsara*, svjetovna pojavnost, samo je prvobitni san prve *divya*. San *divya* ne slični snu ljudskoga bića. San *divya* doživljava se kao čovjekovo budno stanje. Zato se budno stanje čovjeka smatra sanjanjem *divya*. Dugi san *divya* odmah se materijalizira, premda je nezbiljski i netvaran. Tako se *divya* seli iz jednoga sna u drugi u tom istom snu.

Priča o Arđuni

Čitav se univerzum pojavljuje u oceanu jedne svijesti; u tom oceanu postoji četrnaest razina bića. Ovaj je univerzum već imao Yamu i druge kao svoja vladajuća božanstva. Oni su utemeljili pravila ispravna ponašanja. Međutim, ponekad, kad ljudi postanu pretežno griješni, Yama bog smrti, započne s meditacijom koja traje nekoliko godina, tijekom koje dolazi do povećanja i eksplozije stanovništva.

Bogovi tada, prestrašeni tom eksplozijom stanovništva, pribjegavaju različitim načinima da bi ga smanjili. Sve se to događalo ponovno i ponovno, bezbroj puta. Sadašnji vladar je Vaivasvat. Yama će također započeti *tapas* koja će trajati neko vrijeme. Kada se zbog toga stanovništvo Zemlje brzo umnogostučiti, tada će se *devi* (božica) Zemlje, u nemogućnosti da izdrži teret, uteći Višnuu da joj pomogne. On joj obećaje da će se inkarnirati u dva oblika kao Vasudeva (Kršna) i Vidaya (Arđuna). Njegov će stariji brat biti Yudhištir ili sin Dharme, koji će predstavljati otjelotvorenje ispravnosti. Njegov bratić Duryodhana borit će se u dvoboju s Bhimom, Arđuninim bratom. U tom će ratu rodaka biti ubijen veliki broj ljudi; tako će Višnu riješiti problem na Zemlji.

Kršna i Arđuna igrat će uloge običnih ljudskih bića. Kada Arđuna vidi da su vojske s obje strane sastavljene od njegovih vlastitih rodaka, postat će malodušan i odbiti da se bori. Tada će ga gospodin Kršna podučiti najvišoj mudrosti i u njemu izazvati duhovno buđenje. Reći će Arđuni: "Sebstvo se ne rađa ni umire; ono je vječno i ne ubija se kada je tijelo ubijeno. Onaj tko misli da ono ubija ili da se ono ubija, nezna-

ca je. Kako, zašto i tko bi uništio taj beskonačni bitak koji je jedinstvo bez drugog i koji je suptilniji od prostora? Arđuna, spoznaj sebstvo koje je beskonačno, neočitovano, vječno i koje je po prirodi čista svijest i sama čistoća. Ti si neroden i vječan!"

Kada Gospodin tako poduči Arđunu, Arđuna će reći: "Gospodine, moja se iluzija raspršila. Tvojom sam milošću dosegao buđenje inteligencije." Arđuna će se tada početi boriti, kao u igri.

O Rama, i ti zauzmi takav stav i budi nevezan, obdaren duhom odricanja i spoznajom da je sve što činiš ili doživljavaš prinošenje žrtvena dara sveprisutnom bitku, brahmanu. Tada ćeš spoznati istinu i to je kraj svih sumnji.

To je vrhunsko stanje, to je *guru* svih *guru*a, to je sebstvo, to je svjetlo koje obasjava svijet iznutra. To je zbilja u svemu, to je ono što daje svemu bitan značaj. Zamisao "svijet" nastaje samo kada je odsutan duh istraživanja. No, "ja" je bilo prije svijeta. Kako me onda sputavaju zamisli o svijetu itd.? Onaj tko je tako spoznao istinu, slobodan je od svih početaka i svih krajeva. Onaj tko se tako opremio duhom nedvojnosti ne uznemirava se djelatnošću koju obavlja u životu. Takva se osoba oslobađa ovdje i sada.

Što se ovdje pričinja svijetom, uistinu je čarolija beskonačne svijesti. Ovdje ne postoji jedinstvo ni različitost. Moja su podučavanja isto takva. Riječi, njihova značenja, učenik, nastojanje, vještina *guru*a u korištenju tih riječi - sve je to isto tako igra energije beskonačne svijesti! U miru vlastita čovjekova unutarnjeg bitka, svijest se kreće i nastaje vizija svijeta. Bez kretanja svijesti ne bi bilo ni vizije svijeta.

Duh je kretanje svijesti. Nespoznajna ove istine proizvodi igru svijesti! Nespoznavanje ove istine pojačava i povećava kretanje misli u svijesti. Tako se oblikuje zatvoreni ciklus. Neznanje i mentalna djelatnost neprekidno obnavljaju jedna drugu.

Kada se probudi unutarnja inteligencija nestaje želja za ugodom. To je narav mudraca. Za njega je prestanak želje za ugodom prirodan i nenaporan. On zna da je energija sebstva ta koja doživljava iskustva. Onaj tko, da bi ugodio javnosti, odbija doživjeti ono što treba doživjeti, uistinu štapom udara zrak! Koristeći prikladne načine, čovjek dolazi do samospoznaje.

Želja za oslobođenjem u sukobu je s punoćom sebstva, ali odsutnost takve želje podupire ropstvo. Zato treba biti stalno budan. Jedini uzrok ropstva i oslobođenja jest kretanje svijesti. Svjesnost o tome prekida to kretanje. Funkcija ega prestaje u istom trenutku kada ga čovjek postane svjestan jer nema više podrške. Tada, tko koga veže ili tko koga oslobađa?

Takva je priroda vrhunskog bitka, koji je beskonačna svijest. Oni koji su obdareni makrokozmičkim oblikom, poput Brahme, Višnua i Šive, utemeljeni su u tom vrhunskom bitku i funkcioniraju ovdje kao gospodari ili kraljevi svijeta. Utemeljeni u bitku savršeni krstare svijetom. Dosegavši bitak, čovjek ne umire ni ne pati. Mudrac koji prebiva čak i samo za treptaj očnog kapka u tom čistom bitku, koji je po naravi bezgraničan i beskonačna svijest i koji je također znan kao najviše sebstvo, više ne pati, iako bez prekida obavlja svjetovne djelatnosti.

Rama Kada su razbor (*manas*), um (*budhi*) i ego (*ahankara*) prestali djelovati, kako se taj čisti bitak ili beskonačna svijest očituje?

Vašištha *Brahman* prebiva u svim tijelima i doživljava iskustva - jede, pije, govori, raste i pada - ali oslobođen je razdiobe svijesti. To što je sveprisutno i što je bez početka i kraja, a to je čvrst, nepromjenjiv i homogen bitak - naziva se postojanjem (*vastu tattva*) ili zbiljom.

To postoji kao prostor u prostoru, kao zvuk u zvuku, kao dodir u dodiru, kao koža u koži, kao okus u okusu. U obliku kao oblik, u očima kao vid, u mirisu kao miris, u miomirisu kao miomiris, u tijelu kao snaga, u zemlji kao zemlja, u mlijeku kao mlijeko, u vjetru kao vjetar, u vatri kao vatra, u inteligenciji kao inteligencija, u duhu kao duh, u egu kao ego. To se pokazuje kao *čitta* ili duh u duhu. To je drvo u drvetu. To je nepokretnost u onom što nema sposobnost kretanja i pokretnost u bićima koja se kreću. To je neosjetljivost u neživom i inteligencija u živom. To je božanskost bogova i ljudskost u ljudskim bićima. U životinjama to je životinjska priroda, a u crvima to je ono što crve čini crvima. To je sama bit vremena i godišnjih doba. To je dinamizam u djelovanju i red u redu. To je postojanje u onom što postoji i smrt u onom što je prolazno. To je djetinjstvo, mladost i starost kao i smrt.

To je jedinstveno i nedjeljivo jer to jest sama bit svih bića. Raznolikost je nezbiljska, iako je zbiljsko u gornjem smislu da je raznolikost začeta i prožeta beskonačnom sviješću. Spoznaj: "Ja prožimam sve ovo jer ja sam sveprisutan, bez tijela i ostalih takvih ograničenja" i prebivaj u miru i vrhunskoj sreći.

Priča o stotinu Rudri

Vašištha U sebstvu koje je beskonačna svijest, ova se kreacija pojavljuje samo na trenutak. Tijekom toga trenutka nastaje zamisao o iluziji koja traje jako dugo. Kreacija tada izgleda kao da postoji. Vežano za to ispričat ću ti legendu, o Rama. Jednom je živio *sanyasin* (isposnik) koji je bio posvećen meditaciji. Njegov je duh, meditacijom postavši čist, stekao snagu da ostvari (materijalizira) svoje misli.

Jednog je dana, između dvije meditacije, potpuno usmjeren duha, zamislio da nešto čini. Zamislio je rođenje neobrazovana čovjeka iz nebrahmanske obitelji. Odmah je postao plemenski čovjek i u njemu se pojavio osjećaj "Ja sam Divata." Tako nastalo biće lutalo je neko vrijeme gradom također nastalim zamišljajem. Jednoga se dana opio i zaspao. Sanjao je da je *brahmana* obdaren znanjem vedskih spisa. Dok je tako živio ispravnim životom, jednog je dana taj *brahmana* sanjao da je veliki kralj. Sanjao je da je moćan vladar neusporedive slave. Jednoga je dana nakon uživanja u kraljevskim užicima zaspao i sanjao da je nebeska vila.

Ova je vila jednoga dana sanjala da je jelen. I ovaj je jelen sanjao da je biljka puzavica. Sigurno, čak i životinje sanjaju jer takva je priroda duha koji se može sjetiti što je vidio i što je čuo. Jelen je postao biljka puzavica. Unutarnja inteligencija u biljki puzavici ugledala je u svom srcu pčelu. Postala je pčela, a pčela je počela piti nektar s cvjetova puzavice. Postala je vezana za nektar jednog od tih cvjetova, zbog vlastitog uništenja!

Noću se slon približio puzavici, otkinuo je skupa s pčelom i zdrobio u svojim ustima. Međutim, pčela je vidjevši slona, promišljala o slonu i postala slon. Slona je uhvatio neki kralj. U ratu je slon stradao, a zbog sjećanja na svoje prošlo rođenje ponovno postao pčela. Pčela je počela piti nektar iz cvjetova divljih puzavica. Postala je puzavica. Puzavicu je uništio slon,

ali je ona vidjevši labudove u obližnjem jezeru postala labud.

Ovaj je labud jednom ugledao Gospodina Rudru i u njegovu je srcu nastalo uvjerenje: "Ja sam Rudra". Odmah je napustio svoje tijelo labuda i postao Rudra. Taj se Rudra nalazio u prebivalištu Rudre. No, kako je Rudra bio obdaren istinskom spoznajom, sjećao se svega što se dogodilo.

Rudra Rudra se sjećao: Pogledaj! Kako je tajanstvena ova *maya* koja opsjenjuje sve svjetove. Iako je nezbiljska izgleda zbiljski. Prije svega drugoga, u toj beskonačnoj svijesti koja sam ja, nastao je objektivni duh, doduše sa sveobuhvatnom i sveznajućom sviješću.

Onda mi se slučajno dogodilo da sam postao *diva* koju privlači i oduševljava najfiniji dio kozmičkih elemenata. Zato sam za vrijeme stanovitog ciklusa kreacije postao *sanyasin* koji je bio potpuno neuznemiren. On je mogao nadjačati svaku smetnju i ostajao bi uronjen u promišljanje.

Međutim, svako je sljedeće djelovanje bilo više vezujuće od prijašnjeg. *Sanyasin* se je počeo smatrati Đivatom i to je i postao. Nakon toga je zamišljao da je *brahmana*. Sigurno, snažniji misaoni oblik nadjačava slabiji. Onda je tijekom vremena zbog neprekidnog promišljanja postao kraljem. Sigurno, voda koju popije biljka postaje njezin plod! Nebeske vile su u svezi s kraljevskim užicima; promišljajući o njima kralj je postao vila. Samo zbog zaslepljenosti, ova vila postala je jelen. Jelen je postao povijuša koja je bila opsjenjena zamišlju da će biti probodena i u njoj napravljena šupljina. Promišljajući o pčeli, postala je pčela koja je onda načinila šupljinu u povijuši. Pčela je postala slon.

Ja sam Rudra koji je bio Rudra za vrijeme prošlih stotinu i jednog ciklusa kreacije i lutam ovom svjetovnom pojavnošću koja nije ništa drugo nego opsjena duha. U jednom sam ciklusu kreacije bio Đivata, u drugom *brahmana*, u jednom kralj, a u jednom pak labud. Tako se okrećem u ovom kotaču sastavljenom od duha i tijela.

Vijekovi su prošli od kada sam iskliznuo iz najvišeg sebstva ili beskonačne svijesti. Ubrzo nakon tog događaja postao sam *sanyasin*, obdaren spoznajom istine. Potom sam, proživši kroz mnoge inkarnacije, milošću Rudre, kojeg sam slučajno ugledao, postao Rudra. Kad *diva* slučajnošću dolazi u dodir s prosvjetljenom osobom, njezine nečiste *vasane* (sklonosti) nestaju. To se događa onoj osobi koja neprekidno teži za takvim dodirima s prosvjetljenom osobom. Takva se neprekidna težnja kroz vježbu (*abhyasa*) očituje i postaje ostvarena zbilja.

Sigurno, ovo se nezbiljsko opažanje širi zbog unutarnjeg uvjerenje "ovo je tijelo moje". Ako bi čovjek istražio njegovu istinsku prirodu, otkrio bi da tijelo ne postoji. Dosta je bilo takva istraživanja koje vodi ničemu. Ovaj je svijet iluzija poput plavetnila neba. To je neznanje. Dosta je bilo tog nastojanja da se pročisti to neznanje! Ako se ova svjetovna pojavnost, koja je nezbiljska, nastavlja pojavljivati, neka to bude tako da ne čini nikakvu štetu. Ja ću ponovno u mislima proći tim lancem zamišljenih preobrazbi i iznova obnoviti njihovo prvobitno jedinstvo.

Vašištha Tako odlučivši, Rudra je otišao do mjesta gdje je ležalo tijelo *sanyasina*. Probudio ga je i potaknuo da se sjeti svega što se dogodilo. *Sanyasin* je ugledao Rudru kao svoje sebstvo i sjetio se svega.

Onda su se obojica uputila do mjesta gdje je živio Đivata

u istoj beskonačnoj svijesti. Oživjeli su i njegovo tijelo. Trojica su bila uistinu jedan. Ta su se trojica, zapanjeni misterijom, uputili do mjesta gdje je u zagrljaju sa svojom ženom spavao *brahmana*. Probudili su i njegovu svijest. Zatim su otišli do palače gdje je u svojoj kraljevskoj spavaćoj sobi, okružen nimfama spavao kralj. Probudili su njegovu inteligenciju. On je također bio zbunjen spoznajom istine. Tada su otišli i do mjesta gdje je živio labud - labud koji je postao Rudra.

Krstarili su svjetom stotinu Rudri prošlosti. Spoznali su da je sve to bila jedna beskonačna svijest u kojoj su se svi ovi različiti iluzorni događaji prividno odvijali. Jedan je oblik postao mnogo oblika. Ovih je stotinu Rudri prošlo čitav univerzum i bili su sveprisutni.

Zbog činjenice da se *diva* sa svih strana okružila svijetom koji je nastao iz nje, neprobudene *dive* ne vide jedna drugu. Kao što su svi valovi načinjeni od iste tvari pa su zato jedno, probudene *dive* spoznaju jedinstvo i tako obuhvaćaju jedna drugu. Svaka *diva* ima svoj iluzorni svijet. Međutim, kao što čovjek nalazi prazan prostor gdje god da kopa zemlju, istraživanje ove svjetovne pojavnosti koju *diva* zamišlja vodi do iste beskonačne svijesti.

Svijest razlikovanja je ropstvo; oslobođenje je njezina odsutnost. Što god da ti je drago prihvatiti to i budi čvrst u tome. Ne postoji razlika između dvojeg jer je ista svijest u jednom i drugom. Tko da tuguje zbog onoga što postoji samo u neznanju? To što se "steče" smirenjem već postoji i stoga je već "stečeno".

Svi su oni ostvarili probuđenje zajedno s Rudrom. Spoznavši da su dio Rudre, bili su sretni. Rudra je vidio početak igre *maya* i potaknuo je druge da u njoj još jednom odigraju svoje uloge, zapovijedivši im da mu se vrate nakon tog prividno neovisnog postojanja, uz obećanje da će na kraju ciklusa univerzuma dostići vrhunsko stanje. Tada je Rudra iščeznuo, a Đivata i ostali vratili su se, svaki na svoje mjesto prebivanja.

Rama Nisu li Đivata i ostali bili samo predmeti sna *sanyasina*? Kako su mogli postati zbiljska bića?

Vašištha Napusti zamisao da je zamišljeno zbilja! Kada se ova iluzornost iluzije napusti ono što ostaje postoji u beskonačnoj svijesti. Što se vidi u snu i što se zamišlja zbiljskim, neprekidno i izgleda kao takvo, kao što su za putnika vremenska i prostorna iskustva zbiljska u odnosu na različita mjesta. U srcu beskonačne svijesti sve postoji, a čovjek doživljava ono što vidi u njoj.

Snovita priroda misaona oblika spoznaje se samo redovitim vježbom *yoge*, drugačije ne. Takvom vježbom Gospodin Šiva i ostali opažaju zbilju. To što se nalazi ispred tebe i što istodobno zahvaća tvoj duh, ne spoznaje se ako postoji pogrešno shvaćanje u takvu opažanju ili takvu postojanju. Samo kada ne postoji takvo progrešno shvaćanje, taj se predmet može spoznati i shvatiti u potpunosti. Sve što čovjek želi dobiva se samo kada je čovjekovo unutarnje biće potpuno i čvrsto predano onome što se želi. Onaj tko se tako potpuno preda onome što se nalazi ispred njega spoznaje to savršeno; onaj tko se potpuno predao zamišljenom predmetu savršeno ga spoznaje. Ako ne postoji takva jednousmjerenost predanost, tada čovjek uništava taj predmet jer ga nije svjestan. Takvom je jednousmjerenom predanošću *sanyasin* postao Rudra i sve

ostalo. Svaki je od njih imao svoj vlastiti svijet. Zato su, dok se u njima nije probudila svijest Rudre, oni bili nesvjesni jedan drugog. To je uistinu bila volja Rudre da su bili prekriveni takvom koprenom, da su postali različiti po oblicima i prirodi.

Jednousmjerenim promišljanjem "postat ću nebesnik" ili "postat ću učen čovjek" i plodom takvoga promišljanja čovjek je sposoban postati jedan ili mnoštvo ili neznanica ili čovjek velikoga znanja. Usmjerenjem ili meditacijom moguće je postati božanstvo ili ljudsko biće i sukladno tome djelovati.

Beskonačna svijest, koja je istinsko sebstvo svega, posjeduje svemoć, ali *diva* posjeduje samo jednu sposobnost. Zato, ovisno o svojoj prirodi, *diva* može posjedovati neograničene ili ograničene sposobnosti. Beskonačna svijest je slobodna od širenja i skupljanja. *Divu* je ta koja dobiva to što traži. Postoje yogiji koji su stekli različite sposobnosti i oni pokazuju te sposobnosti ovdje, a isto tako i drugdje.

Tako se Gospodin Višnu, bez napuštanja svoga prebivališta, na Zemlji inkarnira kao ljudsko biće. Slično je Indra, bez napuštanja svog nebeskog prebivališta, prisutan na tisućama mjesta gdje se izvode vedski obredi. Kao odgovor na štovanje, Gospodin Višnu koji je jedan, postaje tisuću i ukazuje se štovateljima. Isto se tako *Divata* i ostali, koji su bili oživljeni sviješću Rudre, otišli do svojih različitih mjesta prebivanja i tu funkcionirali kao da su neovisni. Oni su igrali svoje različite uloge neko vrijeme, a onda su se vratili do prebivališta Rudre.

Sve ovo nije bilo ništa drugo nego trenutačna iluzija koja se pojavila u svijesti *sanyasina*, iako se činila neovisnom od *sanyasina*. Isto tako dolazi do rođenja i smrti bezbrojnih bića u jednoj beskonačnoj svijesti. Oni zamišljaju mnoglikost u ovoj svjetovnoj pojavnosti i onda traže jedinstvo u sebstvu. U vrijeme svoje smrti u sebi zamišljaju sljedeće stanje postojanja koje njima izgleda kao da je potaknuto izvanjskim uzrocima. Dok ne ostvari oslobođenje utjelovljeno biće doživljava neizmjernu patnju. Ispričao sam ti ovu priču da bih ilustrirao tu istinu. To je sudbina ne samo *sanyasina*, već svih bića. Biće koje zaboravlja na svoju nerazdvoljivost od vrhunskoga sebstva zamišlja da su njegove zamisli nezavisne i potpuno zbiljske i stvarne. Iz jednog takvog sna ono odlazi u drugi san, dok ne napusti pogrešnu zamisao "ja sam tijelo".

Rama O kakva čudesna priča! Gospodine, rekao si da su sva bića koja se zamišljaju kao zbiljska - zbiljska i da se doživljavaju kao zbiljska. Molim te, reci mi, postoji li isto tako i ovaj *sanyasin* negdje?

Vašištha O kralju! O Rama! Uz pomoć oka mudrosti potražio sam *sanyasin*. Želeći ga ugledati ušao sam u duboku meditaciju. Tražio sam ga u ovom univerzumu, ali ga nisam mogao naći.

Zatim sam nastavio prema sjeveru, do zemlje *Ďina*. Tamo na vrhu mravinjaka postoji svetište (*vihara*) u kojem su živjeli ljudi i tu, u svojoj kolibi, živi *sanyasin* pod imenom *Dirghadrša* čija je glava bila žute boje. Bio je u dubokoj meditaciji. Čak ni njegovi pratioci nisu ulazili u kolibu iz straha da mu ne uznemire meditaciju. Bio je u dvadeset prvom danu meditacije i bilo je određeno da to bude njegov posljednji dan.

Iako je s jedne točke gledanja proveo u meditaciji samo dvadeset jedan dan, s druge je točke gledanja prošlo tisuće godina. Takva je bila i zamisao koja se pojavila u njegovu

duhu. Znao sam da je takav *sanyasin* živio u drugoj epohi; pa čak i u ovoj epohi on je bio drugi takav *sanyasin*. Međutim, za razliku od ove dvojice, nisam mogao ugledati trećega *sanyasina*. Sa svim sposobnostima duha koje su mi stajale na raspolaganju i sa svim sposobnostima kojima sam mogao upravljati, stupio sam u samo srce ove kreacije, tražeći trećega *sanyasina*.

Napokon sam ga pronašao, no on nije bio u ovom univerzumu. Bio je u drugom univerzumu koji je bio gotovo u potpunosti sličan ovom, iako ga je stvorio drugi Brahma. Tu su također postojala (i postojat će) bezbrojna bića. U samom ovdje prisutnom skupu postoje mudraci i sveti brahmane koji će tako podržati zamisli o drugim bićima koja će potom započeti s postojanjem. Takva je narav *maya*.

Neka će od tih bića biti jednaka po prirodi onome koji ih je zamislio. Druga će biti prilično različita. Neka će im pak djelomično sličiti. Takva je velika *maya*, koja zbunjuje čak i velike ljude. Ali ona u zbilji ne postoji i ne djeluje - jer ona je samo iluzija koja uzrokuje da se sve ovo pojavi i nestane! Inače, gdje je kratko razdoblje od dvadeset jednoga dana, a gdje je cijela epoha? Zastrahujuće je čak i razmišljati o toj igri duha.

Sve je ovo samo pojavnost koja se širi poput lotosa ujutro i otkriva raznolikost sličnu rascvjetanom lotosu u podne. Sve se ovo pojavljuje u beskonačnoj čistoj svijesti. Pa ipak pojavnost izgleda kao da je uprljana nečistoćom. Svaki entitet izgleda kao dio, a on na kraju tog svog djelomičnog postojanja podliježe drugim čudnim podjelama. Sve je to relativno zbiljski i nezbiljski. Sve se to očituje u svemu - uzrok je u uzroku!

Dašaratha O mudraču, reci mi gdje meditira taj *sanyasin* i ja ću odmah poslati moje službenike da ga izvedu iz meditacije i dovedu ovdje.

Vašištha O kralju, tijelo *sanyasina* je već bez života i ne može oživjeti. Njegova je *diva* došla do prosvjetljenja i oslobođenja i više nije pod utjecajem iskustva ove svjetovne pojavnosti. Njegovi pratioci stoje usred njegove kolibe čekajući da se na kraju mjeseca, kako je on odredio, otvore vrata. Oni će tada otkriti da je on napustio svoje tijelo i na njegovo će mjesto postaviti nekog drugog.

Priroda ove *maya* ili svjetovne pojavnosti ograničavajuća je. Rečeno je da ju je neznanjem nemoguće prijeći, no spoznajom istine ona se s lakoćom prelazi.

Nepotpuno opažanje opaža narukvicu u zlatu. Sama pojavnost postaje uzrok tog pogrešnog opažanja. Ova *maya* je samo govorni izraz; pojavnost i vrhunsko sebstvo stoje u istom odnosu kao i val i ocean. Kada čovjek ugleda tu istinu pojavnost prestaje biti iluzija. Zbog neznanja se ovaj dugi san svjetovne pojavnosti čini zbiljskim; na taj način nastaje *diva*. No kada se spozna istina, vidi se da je sve ovo sebstvo.

Koju god zamisao da čovjek podržava, samo sebstvo je to što se pojavljuje kao ta zamisao. Ovaj univerzum je tako rezultat zamisli koje podržava bezbroj takvih pojedinaca. Prvobitnu zamisao koju je podržao Brahma, *divu* su počele doživljavati kao materijalnu zbilju. Ali kada čovjek dostigne čistoću svijesti koja je jednaka svijesti Brahme, on gleda na sve ovo kao na dugi san.

Zamisao o objektu tako stvara ograničeni duh i tako se gubi beskonačna svijest. On zatim prolazi različita iskustva.

No je li ovaj duh neovisan o vrhunskom sebstvu, nije li isto tako i vrhunsko sebstvo duh? *Divya*, tijelo i sve ostalo samo su odrazi ili pojave vrhunskoga sebstva. Sva se ova kretanja itd. događaju u jednoj beskonačnoj svijesti koja je zauvijek beskonačna i svjesna. Ništa više. Kretanja itd. zamišljeni su izrazi. Ne postoji ni kretanje, ni nekretanje, ni jedan ni mnoštvo - što jest jest takvo je kakvo jest. Raznolikost nastaje u neprobuđenom stanju, a nestaje kada čovjek započne s istraživanjem sebe. Samo onaj tko istražuje postoji i nema nikakve sumnje o tome da je to uistinu vrhunsko stanje. Mir se spoznaje kao svijet, mir sam je pojavni svijet. Neznanje je nezbiljsko; ne postoje ni promatrač ni promatranje ni promatrano. Duh zamišlja kao da Mjesecu nešto nedostaje; ali nedostatak ne postoji. Beskonačna svijest ima samo svijest kao svoje tijelo, kao svoje očitovanje ili pojavnost.

O Rama, budi zauvijek čvrsto utemeljen u tom stanju krajnje slobode od kretanja misli, prebivajući u tišini duboke meditacije.

Rama Gospodine, čuo sam o tišini govora, tišini očiju i drugih osjetila, a čuo sam i o strogoj tišini krajnjeg isposništva. Ali što je tišina duboke meditacije.

Vašištha Rama, postoje dvije vrste *munija* (mudraca koji se drže *maune* ili tišine). Jedan je strogi isposnik (*tapasvin*), a drugi je oslobođeni mudrac (*divan mukta*). Prvi prisilno obuzdava svoja osjetila i vrši jalovu i fanatičnu *kriyu* (pročišćavajuća djelovanja). Oslobođeni mudrac, s druge strane, zna što je što, što je zbilja, a što je nezbilja. On se okitio samospoznajom, a ipak se ponaša kao najobičnija osoba. To što se smatra tišinom ili *maunom* temelji se na prirodni smirenom duha ovih *munija*.

Opisane su četiri vrste tišine: (1) nasilna tišina govora (*vak mauna*), (2) nasilna tišina osjetila (*karana mauna*), (3) nasilno obuzdavanje tjelesnog djelovanja (*kaštha mauna*). Kod ove prve tri tišine duh i dalje djeluje, a odnose se na prvu vrstu *munija* (*tapasvin*). Ali ostvareni da se blaženstvo brahmana, koje je bez početka, kraja i bez bola tek u četvrtoj vrsti tišine, a to je (4) tišina potpunog prestanka djelovanja duha (*sušupti mauna*). To je stanje jednakosti vizije i smirenosti duha, znanje da je *sat* (bitak), *asat* (nebitak) ili *sat-asat* (bitak-nebitak) tek vječna *čit akaša* (prostor svijesti). Prve tri uključuju elemente stroge *maune*. Četvrta uistinu vodi oslobođenju. Zato, čak i uz rizik da se izvrgnem negodovanju onih koji su pribjegli nekom od prva tri tipa *moune*, reći ću da u njima nema ničeg što bi moglo biti poželjno.

Jedino tišina duboke meditacije vodi oslobođenju. U njoj se *prana* ili životna snaga ne obuzdava ni ne potiče, osjetila se ni ne hrane ni ne gladuju, opažanje raznolikosti se ne izražava ni ne potiskuje, duh nije ni duh ni ne-duh. Nema podjele i zato nema nastojanja da se prekine s njom; to se naziva tišina duboke meditacije i onaj tko je u njoj utemeljen može i ne mora dalje vježbati. Postoji znanje o tome što jest i kakvo ono jest i postoji sloboda od svake sumnje. To je krajnja praznina. To je bez potpore. To je po prirodni vrhunski mir o kojem se ne može reći ni da je zbiljski ni da je nezbiljski. Stanje u kojem čovjek zna "ne postoji "ja", ili "ti", nema duha ili bilo čega što potječe od duha", u kojem čovjek zna "ja" je samo zamisao u ovom univerzumu i ona je doista čisto postojanje" - to je znano kao tišina duboke meditacije. U tom čistom postojanju koje je čista svijest, gdje je "ja" ili "ti"?

Rama Kako je nastalo stotinu Rudri, o mudraču?

Vašištha *Sanyasin* je zamišljao svih stotinu Rudri. Sve što zamisle ili požele da postanu oni čiji je duh čist i nezamračen nečistoćama, to i doživljavaju kao zbilju. Svaki misaoni oblik koji se tako pojavi u beskonačnoj svijesti izgleda kao da je zbiljski.

Rama Zašto je, o mudraču, Gospodin Šiva izabrao da se pojavi kao neodjeven, nastanjujući mjesto za spaljivanje, ovjenčan ljudskim lubanjama, namazan pepelom i kao onaj koga požuda lako nadvlada?

Vašištha Vladanje bogova, savršenih bića i oslobođenih mudraca nije određeno pravilima i normama ponašanja - njih su izmislili ljudi ispunjeni neznanjem. Ipak jer je duh neznaice jako uvjetovan, bez takvih pravila ponašanja, pojavio bi se nered u kojem bi velike ribe jele male ribe. Čovjek se mudrosti s druge strane ne davi u onome što je poželjno i što je nepoželjno jer on ima svoja osjetila prirodno pod nadzorom i jer je budan i oprezan. On živi i djeluje bez namjere da to čini, ne reagirajući na događaje na uzročnom temelju, njegova su djelovanja čista i spontana; ili on ne mora činiti uopće ništa!

Tako su se inkarnirali čak i članovi trojstva (*trimurti* - Brahma, Višnu i Šiva). Djelovanja prosvjetljenih su iznad pohvale i pokude, iznad prihvaćanja i odbijanja jer oni nemaju zamisao "ovo je moje" i "to je drugo". Njihova su djelovanja čista poput vreline vatre.

Nisam želio potanko pričati o drugom obliku *moune*, znanom kao tišina neutjelovljenih jer si ti još uvijek utjelovljen. Oni koji su potpuno budni, koji su u neprekidnom samadhiju i koji su potpuno prosvjetljeni, znani su kao *samkhya yogiji*. Oni koji su dosegli stanje bestjelesne svijesti uz pomoć *pranayame* itd. znani su kao *yoga yogiji*. Uistinu, ovo je dvoje u biti isto. Uzrok ove svjetovne pojavnosti i ropstva uistinu je duhu. Oba ova puta vode do smirenja i nestanka duha. Zato se predanom i posvećenom praksom ili prekidanjem kretanja *prane* ili prestanka mentalne djelatnosti, dolazi do oslobođenja. To je bih svih vedskih spisa koji se bave oslobođenjem.

Rama O mudraču, ako je prestanak kretanja *prane* oslobođenje, onda je smrt oslobođenje! Svi ljudi smrću dostižu oslobođenje!

Vašištha O Rama, kada se *prana* sprema napustiti tijelo, ona već dolazi u dodir s onim elementima koji će oblikovati sljedeće tijelo. Ovi su elementi uistinu kristalizacija *vasana* (pritajeni dojmovi) *dive*, razlog zašto se *diva* hvata za te elemente. Kada *prana* napušta tijelo, ona uzima sa sobom sve *vasane dive*.

Uistinu, dok se te *vasane* ne unište, duh neće postati ne-duh. Duh ne napušta životnu snagu dok se ne pojavi samospoznaja. Samospoznajom se uništavaju *vasane*, a isto tako i duh; tada se *prana* više ne kreće. To je uistinu vrhunski mir. Samospoznajom se spoznaje nezbiljskost pojava vezanih za svjetovne objekte. Ovim se ukidaju *vasane* i veza između duha i životne snage. *Vasane* tvore duh. Duh je nakupina *vasana* i ništa više; samo nestajanje *vasana* označuje vrhunsko stanje. Znanje je znanje o zbilji. *Vičara* ili istraživanje je

samo po sebi znanje.

Potpuna posvećenost jednoj stvari, zaustavljanje *prane* i prestanak djelovanja duha - ako se usavrši jedna od tih triju stvari čovjek dostiže vrhunsko stanje. Životna snaga (*prana*) i duh tijesno su povezani, poput cvijeta i njegova mirisa ili sezamova sjemena i ulja. Zato, ako se prekine kretanje misli u duhu, prekida se isto tako i kretanje *prane*. Ako je duh jednousmjeren predan jednoj istini, prekida se kretanje duha, a time i životne snage. Najbolji način je istražiti prirodu sebstva koje je beskonačna svijest. Tvoj će duh biti potpuno upijen i tada će oboje, duh i istraživanje nestati. Budi čvrsto utemeljen u onom što preostane nakon toga kada duh ne žudi za ugodom, upijen u sebstvo, zajedno s *pranom*. Nezanje je nepostojanje, samospoznaja je vrhunsko stanje postojanja! Sam duh je neznanje kad se čini kao zbilja, spoznaja da on ne postoji vrhunsko je stanje. Ako duh ostaje upijen samo četvrt sata, nastupa potpuna promjena jer kuša vrhunsko stanje samospoznaje i ne napušta ga. Štoviše, ako je duh okusio to stanje samo jednu sekundu, ne vraća se ovom svjetovnom stanju. Sprženo je samo sjeme *samsare*. Time se rastvara neznanje i *vasane* se potpuno smiruju. Onaj tko je to dosegao utemeljen je u *satvi*. On vidi unutarnje svjetlo i prebiva u vrhunskom miru.

Priča o zloduhu Vetāli

Kad samospoznajom nestane neznanje, kada *diva* istodobno postane *ne-diva* i kad duh postane ne-duh, to se naziva *mokša* ili oslobođenje. S tim u svezi, o Rama, poslušaj sljedeće nadahnuto i prosvjetljujuće pitanje koje je postavio moćni Vetāla koji se probudio u turiya stanju nakon mnogih rođenja i smrti.

Vetāla je živio u šumama Vindhya. Međutim, on nije želio ubiti žrtvu čak i kada je bio gladan, ako žrtva to nije zavrijedila. Pošto u šumi nije našao takve osobe, ušao je u grad i susreo kralja.

Vetāla Zloduh je rekao kralju: O kralju, upitao ću te nekoliko pitanja. Odgovori mi ispravno na njih. Što je to sunce čije su čestice njegovih zraka ovi univerzumi? U kakvom se silnom vjetru očituje ovaj silan prostor? Čovjek ide iz jednoga sna u drugi i tako u beskraj, ne napuštajući svoje sebstvo iako stalno napušta zbilju sna. Što je sebstvo? Drvo banane kada se otvori, otkriva sloj za slojem dok se ne dođe do srži. Koja je ta suptilna srž kada se, slično tome, istraži i ova svjetovna pojavnost. U kojem su univerzumu ovi univerzumi atomi? U kojoj su bezobličnoj "stijeni" sakrivena tri svijeta - poput neisklesane figure u stijeni? Odgovori na ova pitanja. Ako ne odgovoriš, nema sumnje zaslužuješ da te pojedem.

Kralj Kralj je ovako odgovorio: O Vetala! Ovaj se univerzum jednom omotao nizom prekrivača, kao što se plod omota svojom korom. Postoji grana s tisuća takvih plodova. Postoji drvo s tisućama takvih grana, šuma s tisućama takvih drveća, brdo s tisućama takvim šuma, zemlja s tisućama takvih brda, kontinent s tisućama takvih zemalja, nebesko tijelo ima na tisuće takvih kontinenata, ocean s tisućama takvih nebeskih tijela, biće s tisućama takvih oceana u sebi te najviša osoba koja nosi tisuće takvih bića kao ogrlicu. Postoji sunce u čijim se zrakama nalaze na tisuće takvih vrhunskih osoba; to sunce sve obasjava. To sunce je sunce svijesti, o

Vetala! U svjetlu toga sunca, ovi su univerzumi tek najsitnije atomske čestice. Zbog svjetla tog sunca svi se ovi ostali nabrojani entiteti čine zbiljskima.

U najvišem sebstvu blistaju kao čestice prašine u sunčevoj zruci zamisli kao što su vrijeme, prostor i kretanje koji su tek svijest i čista inteligencija. Ta svjetovna pojavnost je tek meso u koja se odjenula istina koja je čista svijest.

Kada je s usana kralja čuo ovaj odgovor, Vetala spoznavši zbilju ostvario je spokoj duha i tijela. Povukao se je na samotno mjesto i prebivao u *samadhiju*.

O Rama, i ti ćeš poput kralja Bhagiratha postići nemoguće ako uzmogneš ostati čvrst u svojoj spoznaji istine i prikladno djelovati u životu što znači nenaporno doživljavati prirodan tijek događaja.

Priča o kralju Bhagīrathi

Na Raminu molbu, Vašiṣṭha je ispričao sljedeću priču.

Jednom davno živio je kralj po imenu Bhagiratha koji je bio odan *dharmi*. On je darežljivo davao poklone pobožnim i svetim ljudima, a prema zločincima je bio nemilosrdan. Neumorno je radio na tome da se iskorijene sami uzroci siromaštva. Kada je bio u društvu svetih ljudi, njegovo se srce topilo od predanosti.

Bhagiratha je spustio svetu rijeku Gangu s Neba na Zemlju. Pri tome je naišao na mnoge poteškoće i morao je udobrovoljiti Brahma i Šivu kao i mudraca Daḥnu.

Već od mladosti, o Rama, bio je obdaren sposobnošću razlikovanja i bestrasnošću. Jednog je dana, dok je bio sam, ovako razmišljao: "Ovaj je svjetovan život uistinu besmislen i glup. Dan i noć love jedno drugo. Ljudi ponavljaju iznova i iznova ista besmislena djelovanja. Smatram prikladnim djelovanjem samo ono što dovodi do postignuća onoga iznad čega ne postoji ništa što bi se moglo postići; sve ostalo je nevrijedno." Pristupio je *guruu* Trituli i zamolio: "Gospodine, kako čovjek može prekinuti ovu patnju i starost, smrt i iluziju koji pridonose ponovnim rađanjem?"

Tritula Patnja prestaje, sve se okovi kidaju na komadiće i sumnje nestaju kada se čovjek utemelji u miru sebstva, kada prestane opažanje podvojenosti i kada postoji doživljaj punoće spoznajom onog što se treba spoznati. Što se treba spoznati? Treba se spoznati sebstvo koje je čisto i koje je po prirodni čista svijest, koja je sveprisutna i vječna.

Bhagīratha Znam da je sebstvo jedino zbilja, a tijelo i ostalo nisu zbiljski. Ali zašto mi to nije savršeno jasno?

Tritula Takvo intelektualno znanje nije potpuno! Nevezanost za ženu, sina i kuću, staloženost u ugodi i bolu, ljubav prema samoći, čvrsta utemeljenost u samospoznaji. To je potpuno znanje, sve drugo je neznanje. Samo kada individualnost raste prema univerzalnosti, dolazi do rasta samospoznaje.

Bhagīratha Pošto je individualnost, osjećaj ograničenog ega, čvrsto utemeljena u ovom tijelu, kako je se može nadići? Kako se može biti utvrđen u sebstvu, a istodobno opažati tijelo i druge objekte različite od sebstva?

Tritula Vlastitim nastojanjem, odlučnim okretanjem od težnje za osjetilnim zadovoljstvima te odlučnim uništenjem okova stida itd. Ako sve to transcendirat i ostaneš čvrst ograničenja ega slabe i spoznat ćeš da si vrhunski bitak!

Vašištha Kada je čuo učiteljeve riječi, Bhagiratha je izvršio *yagy* (žrtvu) kao pripremu za potpuno napuštanje svijeta. U tri je dana sve što je imao poklonio *brahmanima* i rodacima, bez obzira jesu li bili plemenite prirode ili ne. Svoje je kraljevstvo predao svojim neprijateljima koji su živjeli uz granice. Odjeven u mali komad tkanine kojim je prekrio bedra, napustio je kraljevstvo i lutao zemljama i šumama gdje je bio potpuno nepoznat.

Uskoro je ostvario stanje vrhunskoga mira. Slučajno, nezajući ušao je u svoje prijašnje kraljevstvo i zamolio milostinju. Stanovništvo ga je prepoznalo, iskazali su mu poštovanje i zamolili ga da bude ponovno njihov kralj. No on je prihvatio samo hranu. Oni su jadikovali: "Ovo je kralj Bhagiratha. Kakvo tužno stanje, kakav nesretan tijek događaja!" Poslije nekoliko dana, ponovno je napustio kraljevstvo.

Bhagiratha je ponovno susreo svoga *guru*a i njih su dvojica u neprekidnoj razmjeni duhovnih iskustava lutali zemljom. "Zašto još nosimo teret gruboga tijela? S druge strane, zašto da ga se odbaci? Neka bude dok bude!" Nisu patili niti se oduševljavali, niti su se držali srednjega puta. Čak kada bi im bogovi i mudraci nudili bogatstvo i *sidhije*, oni ih ne bi prihvaćali.

U nekom je kraljevstvu umro kralj bez nasljednika i ministri su bili u potrazi za pogodnim vladarom. Dogodilo se da je Bhagiratha, odjeven u komad tkanine upravo bio u tom kraljevstvu. Ministri su odlučili da je on pogodna osoba za prijestolje, pa su ga okružili. Bhagiratha se popeo na kraljevskog slona. Uskoro su ga okrunili. Dok je upravljao tim kraljevstvom ljudi iz njegova prijašnjeg kraljevstva pristupiše mu i ponovno ga zamoliše da istodobno upravlja i njihovom zemljom. Bhagiratha je pristao. Tako je postupno postao vladar čitavoga svijeta. Ostajući u svom unutarnjem miru, utihnula duha, slobodan od želja, ljubomore i zavisti, vršio je prikladna djelovanja prema okolnostima.

Jednom je čuo da je jedini način da se umilostive duše njegovih predaka taj da se ponudi ljevanica s vodom Gange. Da bi doveo nebesku Gangu na Zemlju otišao je u šumu radi vršenja pokore, pri čemu je povjerio carstvo svojim ministrima. Tako je umilostivio bogove i mudrace i izvršio najteži zadatak - dovođenje Gange na Zemlju kako bi svi ljudi za sva vremena mogli nuditi žrtve ljevanice precima vodom svete Gange. Tek je od tog vremena ova sveta Ganga, koja je ukrasila krunu na glavi Gospodina Šive, počela teći na Zemlji.

Priča o Šikhidvadi

Tako i ti Rama, budi u stanju uravnoteženosti poput kralja Bhagirathe. Poput Šikhidvade napustivši sve, budi postojan. Ispričat ću ti priču i Šikhidvadi koji je živio u doba *dvapara yuge*. Molim te, poslušaj je! Jednom je živjelo dvoje ljudi koji su se kasnije ponovno rodili zbog božanske ljubavi koju su osjećali jedno za drugo.

Rama O mudrače, kako je moguće da par koji je živio zajedno kao muž i žena u jednom vremenu bude kasnije ponovno rođen da bude muž i žena?

Vašištha Takva je tanahna priroda reda u svijetu, o Rama. Nešto dolazi u izobilju i ponovno se očituje u izobilju. Nešto se pak rađa sada, a da nikada prije nije postojalo i postojeći sada ne rađa se više. A nešto što se prije pojavljivalo i sada je u istom obliku. Sve je to slično valovima na oceanu; ima sličnih valova, a ima i različitih valova.

U kraljevstvu Malva kraljevao je kralj po imenu Šikhidvada. Bio je obdaren svakovrsnim kraljevskim vrlinama. Bio je pravedan, plemenit, hrabar i ljubezan. Vrlo je rano u životu izgubio oca. Iako mlad, bio je sposoban braniti svoju suverenost, a vladao je kraljevstvom uz pomoć sposobnih ministara.

Stiglo je proljeće. U zraku je bilo nešto romantično. Mladi je kralj počeo sanjati o sudružnici. Danju i noću njegovo je srce žudilo za ljubljenom. Razboriti i mudri ministri slutili su u kakvom se stanju nalazi kraljevo srce. Otišli su u kraljevstvo Sauraštra i zatražili ruku princeze za svoga kralja. Uskoro je kralj Šikhidvada oženio Čudalu.

Šikhidvada i Čudala bili su toliko odani jedno drugom da su bili kao jedna *diva* u dva tijela. Imali su mnogo toga zajedničkog i zajedno su se bavljali u vrtovima ugođe. Kao što Sunce spušta svoje zrake da bi se lotos mogao rascvjetati i kralj je obasipao svoju ljubljenu ljubavlju i pokušavao joj ugoditi na svaki način.

Oni su podijelili svoje znanje i svoju mudrost jedno s drugim tako da su oboje postali vrlo učeni u svim granama znanosti. Svako od njih je prebivalo u svem sjaju u srcu drugog. Uistinu je izgledalo kao da su Gospodin Šiva i njegova družica sišli na Zemlju da bi izvršili osobitu zadaću!

Tako su Šikhidvada i Čudala uživali mnoge godine bez i trenutka dosade. No, nitko ne može zaustaviti tijek vremena. Život se pojavljuje i nestaje kao mađioničarev trik. Ugoda, kada je se slijedi, leti van dohvata, poput strelice koja napušta luk. Patnja vreba duh, kao što lešinar vreba žrtvu koja će uskoro postati strvina. "Što postoji u ovom svijetu čime, kada se to postigne, duh neće nikada više biti podložan patnji?" Razmišljajući o tome, kraljevski je par usmjerio svoju pozornost studiju vedskih tekstova.

Došli su do zaključka da jedino samospoznaja može čovjeku omogućiti nadvladavanje patnje. Tako su se predali, srcem i dušom, spoznavanju sebstva. Prebivali su u društvu mudraca i ukazivali im poštovanje. Sami su neprekidno razgovarali o samospoznaji i poticali samospoznaju jedno u drugom.

Čudala Neprekidno promišljajući o smislu samospoznaje, kraljica je ovako počela razglabati:

Sada promatram samu sebe i istražujem "Tko sam ja"? Kako se moglo pojaviti neznanje o sebstvu i iluziji? Fizičko je tijelo doista neživotno i sigurno nije zbiljsko sebstvo. Ono se doživljava samo zbog kretanja misli u duhu. Organi djelovanja (*karmandriye*) tek su dijelovi tijela i zato su oni isto tako neživotni jer su dijelovi neživotnoga tijela. Osjetilni organi (*dnanindriye*) su isto tako neživotni jer su ovisni o funkcioniranju duha. Smatram da je čak i razbor (*manas*) neživotan. Razbor misli i podržava zamisli, ali je potaknut na djelovanje umom, koji je odlučni čimbenik. Uistinu je čak i um (*buddhi*) neživotan jer njime upravlja ego (*ahamkara*) Čak je i ego neživotan jer njega zamišlja *diva*, kao što i dijete u neznanju zamišlja da vidi utvaru. *Div*a je samo čista svijest odjevena životnom snagom (*pranom*) i prebiva u srcu.

Gle! Spoznala sam da sebstvo, koje je čista svijest, prebiva kao *diva* jer svijest postaje svjesna same sebe kao svog vlastitog objekta. Ovaj je objekt neživotan i nezbiljski jer sebstvo poistovjećuje sebe s tim objektom, ono prividno odijeva samoga sebe neživotnošću, prividno napustivši svoju osnovnu narav kao svijest. Takva je priroda svijesti; sve što sama zamišlja da jest, bilo zbiljsko ili zamišljeno, to i postaje, prividno napustivši svoju vlastitu narav. Tako, iako je sebstvo čista svijest, ono zamišlja samo sebe kao neosjetilno i nezbiljsko zbog svog opažanja objekta.

Tako se je promišljajući dugo vremena Ćudala prosvjetlila.

Vašiṣṭha Obradovavši se ovim otkrićem sebstva, kraljica je uzviknula: "Napokon sam postigla to što se treba postići. Sada više nema gubitka. Čak su i duh i osjetila samo odraz svijesti, iako su oni lažno neovisni od svijesti. Postoji samo ta najviša svijest. Ona je najviša istina, neumrljana bilo kakvom nečistoćom, zauvijek u stanju savršene ravnoteže i bez ograničavajućeg ega. Jednom kada se spozna ova istina, ona blista neprekidno i zauvijek."

"Ova se svijest naziva različitim imenima - *brahman*, vrhunsko sebstvo (*atman*) itd. U njoj ne postoji podjela na subjekt, objekt i njihov odnos. Svijest postaje svjesna sebe same; ona se ne može drugačije spoznat. Ova se sama svijest očituje kao um, razbor i osjetila. Ova je svjetovna pojava isto tako samo svijest, jer osim svijesti ništa drugo ne postoji. Svijest ne trpi nikakvu promjenu; jedina prividna promjena je iluzorna pojava koja je nezbiljska! U zamišljenom oceanu uzdižu se zamišljeni valovi. Duh je ocean i valovi su također duh. Isto tako i svjetovna pojava nastaje u i od svijesti i zato se ne razlikuje od nje."

"Ja sam čista svijest, bez ega (ograničenja) i prožimam sve. Za ovu svijest ne postoji ni rođenje ni smrt. Ona nije podložna uništenju jer je poput prostora. Nju se ne može sasjeci ili zapaliti. Ona je čisto svjetlo svijesti, bez nedostataka."

"Ja sam slobodna od svake iluzije. Ja sam mir. U biti svi ovi bogovi, demoni i brojna bića nisu ni stvoreni jer se ne razlikuju od svijesti. Pojava je iluzija, kao što su i glineni vojnici glina, a ne vojnici."

"Promatrač i promatrano su u zbilji jedna čista svijest. Kako je nastala ta iluzija, koja stvara pojmove poput "ovo je jedinstvo" i "ovo je dvojnost"? U kome postoji ova iluzija? Čija je ona? Ja prebivam u *nirvani* (spokoju), bez i najmanje mentalne uznemirenosti, spoznavši da je sve što postoji čista svijest. Ne postoji "ovo", "ja" ili "drugi", ne postoji bitak ili nebitak. Sve ovo je mir."

Ovom spoznajom, Ćudala je prebivala u vrhunskom miru.

Dan za danom kraljica je postajala sve više i više utvrđena u sebstvu, uživajući sve više i više u blaženstvu sebstva. Bila je potpuno slobodna od svake želje i vezanosti. Bez odricanja od bilo čega i bez traženja bilo čega, bila je prirodna u svom ponašanju i spontana u svojim djelovanjima. Nestale su sve njezine sumnje. Ona je prešla preko oceana postojanja. Prebivala je u neusporedivom stanju spokoja.

Tako je za kratko vrijeme došla do spoznaje da će ova svjetovna pojava nestati na isti način na koji je i nastala! Naprosto je blistala u svjetlu samospoznaje.

Gledajući je blistavu i spokojnu, Šikhidvada joj je rekao: "Izgledaš kao da si povratila svoju mladost i sjajiš osobitim

sjajem, ljubljena moja. Ništa te ne uznemiruje i nemaš želja. A ipak, prepuna si blaženstva. Reci mi, je li to zato što si ispijala nektar bogova? Zasigurno si došla do nečega što je vrlo teško ostvariti."

Ćudala Napustila sam ovu prazninu koja je poprimila neku vrstu oblika. Živim utemeljena u onom što je istina, ne u pojavnosti. Zato blistam. Napustila sam sve ovo i našla utočište u nečem što je drugačije od svega ovoga, što je i zbiljsko i nezbiljsko. Zato blistam. To je nešto, a to isto tako i nije ništa. Ja znam kakvo je to. Zato blistam. Uživam ne uživajući u ugodama, a kao da sam već uživala u njima. Ne dopuštam da me obuzme ni oduševljenje ni ljutnja. Zato blistam. Doživljavam najveći užitak ostajući utemeljena u zbilji koja blista u srcu. Kraljevski užici me ne uznemiruju. Zato blistam. Čak i kada sam u vrtovima ugođe, ostajem čvrsto utemeljena u sebstvu, ne gubim se uživajući u ugodama niti u stidu. Zato blistam.

Ja sam vladar univerzuma. Ja nisam ograničeno biće. Uživam u sebstvu. Zato blistam. Ja jesam, ja nisam, uistinu ja jesam i nisam. Ja sam sve, ja sam ništa. Zato blistam. Ja ne tražim ni ugodu ni bogatstvo ni siromaštvo ni bilo koji drugi oblik postojanja. Ja sam sretna sa svime što se postigne prirodno, bez napora. Zato blistam. Zbijam šale sa oslabljenim stanjima privlačnosti i odbojnosti s uvidom stečenim iz vedskih spisa. Zato blistam. Što god vidim ovim očima i doživim ovim osjetilima, sve što spoznam duhom - ne vidim ništa drugo osim jedne istine koju jasno vidim u sebi samoj.

Šikhidvada Kako nije mogao razumjeti kraljičine riječi, Šikhidvada ih je ismijao i rekao: "Ti si djetinjasta i ništa ne znaš, moja draga, samo brbljaš! Napuštanjem nečega zbog ničega, napuštanjem zbiljske tvarnosti i dostizanjem stanja gdje sve prestaje - kako bi se čovjek mogao prosvjetliti? Poput ljutita čovjeka koji odbija otići u krevet, ako čovjek napušta ugođe hvaleći se: "Ja uživam u neživanim ugodama", to ipak ne donosi užitak. Nema nikakva smisla ako čovjek napusti sve i zamišlja da uživa u praznini. Kao što nema smisla ako čovjek umišlja da je sretan nakon što se odrekne odjeće, hrane, kreveta itd. "Ja nisam tijelo, niti sam bilo što drugo", "ništa je sve" - te riječi su tek isprazno brbljanje. "Ja ne vidim ono što vidim" i "ja vidim nešto drugo" - i ovo je tek brbljanje."

Nije važno; uživaj u ugodama koje su ti dane. Ja ću i dalje biti s tobom; uživaj.

Vašiṣṭha Poslije ovih riječi, kralj je otišao u nutarnje odaje. Ćudala je razmišljala: "Šteta što kralj ne može razumjeti", te je nastavila sa svojim djelovanjem. Tako su nastavili živjeti neko vrijeme. Iako Ćudala nije imala želja, u njoj se pojavio poticaj da prokrstari prostorom. Da bi stekla tu moć potražila je samoću i tu je vježbala s *pranom* koja ima tendenciju podizanja (*udana*).

Postoje tri vrste ciljeva koji se mogu postići u ovom svijetu, o Rama: oni koji su poželjni, oni koji su odvratni i oni za koje se još i ne zna. Poželjno se traži s velikim nastojanjem; nepoželjno se napušta; između tog dvoje je ono prema čemu je čovjek prirodno ravnodušan. Prirodno čovjek smatra poželjnim ono što povećava sreću, suprotnost se smatra nepoželjnim, a prema onome što ne donosi ni sreću ni nesreću čovjek je ravnodušan. Međutim, ove kategorije ne postoje u

slučaju prosvjetljenih jer oni gledaju na sve kao na puku igru i zato su potpuno ravnodušni prema svemu viđenom i neviđenom.

Sada ću ti opisati način postizanja onoga što se može postići - *siddhije* ili savršenstva - postignuća na putu prosvjetljenja, ali prema kojima je oslobođeni mudrac ravnodušan.

Sva su postignuća ovisna o četiri čimbenika: vremenu, mjestu, djelovanju i načinu. Između njih je ključno djelovanje ili nastojanje jer se sve težnje prema postignuću temelje na djelovanju ili nastojanju.

Uspijevaju isto tako i neke nepravilne metode za koje se kaže da i one čine postignuća mogućim. Posebno u rukama nezrelih praktikanata one vode do velikog zla. U ovu kategoriju spadaju biljke, opojna sredstva, drago kamenje, trpljenje i mantrе. Vjerovanje da puko prebivanje na svetim mjestima, kao što su Šrišaila ili Meru, omogućava čovjeku da dođe do duhovnog savršenstva također je pogrešno.

Zato ću u kontekstu priče o Šikhidvadi opisati tehniku *pranayame* ili vježbe *prane* i postignuća koja ona donosi. Pažljivo poslušaj!

Za pripremu čovjek bi trebao napustiti sve navike i sklonosti koje nisu u svezi s onim što želi postići. Čovjek bi trebao naučiti zatvoriti otvore tijela i isto tako naučiti vježbati *asane*. Hrana bi trebala biti čista. Čovjek bi trebao promišljati o značajkama vedskih spisa. Bitno je ispravno ponašanje i društvo svetih ljudi. Odrekavši se svega, čovjek bi trebao udobno sjesti. Ako tada vježba *pranayamu*, neko vrijeme ne dopuštajući bijesu, požudi itd. da se pojave u njemu, *prana* (životna snaga) dolazi pod njegov savršen nadzor.

Od vladanja zemljom do potpunog oslobođenja sve je ovisno o kretanju *prane*. Zato su sva ta postignuća moguća vježbom *pranayame*.

Duboko u tijelu je *nadi* (kanal tijeka energije) znak kao *antraveštanika*. Ona prebiva u trbuhu i izvor je stotinu drugih *nadija*. Postoji u svim bićima - bogovima, demonima i ljudima, životinjama i pticama, crvima i ribama - od Brahme do *dive*. Ona se ovija. Ona je u dodiru sa svim putevima (energije) u tijelu, od struka do vrha glave.

U tom *nadiju* prebiva vrhunska energija (*šakti*). Ona se naziva *kundalini šakti* jer izgleda kao ovijena. Vrhunska je moć u svim bićima i prvi pokretač svih moći. Kada *prana* ili životna snaga koja se nalazi u srcu dostigne prebivalište *kundalini*, tada se u čovjeku pojavi svijest o prirodnim elementima. Kada se *kundalini* odvijе i počinje kretati, u biću raste svjesnost. Svi ostali *nadiji* povezani su s *kundalini*. Zato je *kundalini* samo sjeme svjesnosti i znanja. Ova *šakti* biva pročišćena samo besprijekornim znanjem (*dnjana*) stećenim putem meditacije; ona postaje *dnjana* putem *dnjane*.

Rama Nije li beskonačna svijesti zauvijek nedjeljiva? Ako je tako, kako se *kundalini* pojavljuje i očituje te tako otkriva svijest?

Vašištha Uistinu, jedino postoji beskonačna svijest na svakom mjestu i u svakom vremenu. Međutim, ona se tu i tamo očituje kao elementi. Sunce obasjava sve, ali ono se odražava na poseban način kad njegove zrake padnu na ogledalo. Jednako tako, ista beskonačna svijest izgleda kao da se u nekome "izgubila", u nekom se jasno očituje, u nekom drugom se pak nalazi na vrhuncu svoje slave.

Kao što je prostor na svakom mjestu prostor, svijest je svi-

jest i ništa više, bez obzira kakva je pojavnost. Ona nije podložna nikakvoj promjeni. Ova sama svijest je izvor i materijal iz kojeg je načinjeno pet osnovnih elemenata. Ti gledaš sa svojom sviješću istu svijest koja je pet osnovnih elemenata i kao da promatraš druge unutar sebe i kao da vidiš jednom svjetiljkom stotinu drugih svjetiljki.

Zbog neznatnog kretanja misli, ista zbilja koja je svijest izgleda kao da postaje peterostruki elementi (prostor, zrak, oganj, voda i zemlja), a iz njih nastaje i tijelo. Na isti način, ista svijest postaje crvi i drugi stvorovi, metali i minerali, Zemlja i sve što je na njoj, voda i drugo. Tako cijeli svijet nije ništa drugo već kretanje energije svijesti koja se pojavljuje kao peterostruki elementi. Negdje je ova energija životnost, a drugdje se pojavljuje kao neživotnost, kao što se voda izložena hladnoći počinje smrzavati i postaje kruta, a izložena toplini postaje vodena para. Tako se oblikuje priroda, a sva su bića dio jedne te iste prirode.

Međutim, sve je ovo samo igra riječi, govorni primjeri. Što je drugo toplo i hladno, led i vatra? Ponovno, te razlike nastaju zbog uvjetovanja i navika mišljenja. Mudar čovjek zato istražuje prirodu takve ograničenosti, je li skrivena ili očita, dobra ili loša. Takvo je istraživanje plodonosno. Isprazne riječi i tvrdnje su poput udaranja zraka.

Pritajeno uvjetovanje stvara nežive entitete; očito uvjetovanje stvara bogove, ljude itd. U nekim postoji snažna uvjetovanost koja je povoljna za neznanje; u drugima je uvjetovanost oslabljena i povoljna za oslobođenje. Uvjetovanost sama je odgovorna za raznolikost bića.

Kako je ovo kozmičko drvo znano kao kreacija, njegov prvi misaoni oblik je sjeme, s različitim područjima za različite dijelove drveta i prošlošću, sadašnjošću i budućnošću kao plodovima. Peterostruki elementi od koji se oblikovalo drvo nastaju na svoj način i nestaju na svoj način. Iz sebe stvaraju raznolikost i tijekom vremena se sjedinjuju i ostvaruju mir.

Kundalini djeluje u tijelu sastavljenom od peterostrukih elemenata u obliku *prane*. To je ta ista *kundalini* koja se različito naziva kao uvjetovanost ili ograničenje, *diva*, kretanje misli, *budhi* (um), *ahamkara* (ego) jer je vrhunska životna snaga u tijelu. Kao *apana* ona neprekidno teče prema dolje, kao *samana* ona prebiva u sunčevom spletu, a kao *udana* ista se životna snaga uzdiže. Zbog ovih energija postoji ravnoteža u sustavu. Ako je, međutim, povlačenje prema dolje (*apana*) preveliko, a sila koja djeluje prema dolje ne zaustavi se odgovarajućim nastojanjem, slijedi smrt. Jednako tako, ako je povlačenje prema gore (*udana*) preveliko i ne zaustavi se odgovarajućim nastojanjem, slijedi smrt. Ako se kretanjem životne snage upravlja na takav način da se ona ne diže ni ne pada, nastaje uravnoteženo stanje i sve su bolesti nadvladane. Inače, ako postoji pogrešno funkcioniranje sekundarnih *nadija* čovjek je pod utjecajem i najmanje slabosti, a ako su tu uključeni i glavni *nadiji*, dolazi do ozbiljnih bolesti.

Rama Što su *vyadhi* (bolesti), što su *adhi* (mentalne smetnje) i što su degenerativna stanja tijela? Molim te, prosvjetli me što se tiče svega ovoga?

Vašištha *Adhi* i *vyadhi* su izvori patnje. Njihovo uklanjanje je sreća, njihov nestanak je oslobođenje. Ponekad se pojavljuju zajedno, ponekad uzrokuju jedno drugo, a ponekad slijede jedno drugo. Tjelesna se bolest naziva *vyadhi*, a psihički se

poremećaj uzrokovan psihičkim uvjetovanjima (*vasane*) naziva *adhi*. Oboje su ukorijenjeni u neznanju i neredu, oni nestaju kada se ostvari samospoznaja.

Neznanje uzrokuje odsutnost samonadzora i čovjeka neprekidno salijeću privlačnosti i odbojnosti i misli kao što su "stekao sam ovo, moram steći još ovo". Sve to pojačava iluziju; sve to uzrokuje psihičke poremećaje.

Tjelesnim bolestima uzrok su neznanje i njegov pratioc - potpuna odsutnost mentalnog nadzora, koji vode do nepravilnih navika jedenja i življenja. Drugi uzroci nepravodobne i pogrešne djelatnosti su nezdrave navike, loše društvo, nepravilne misli. Tjelesnim bolestima su isto tako uzrok slabljenje *nadija* ili njihova začepljenost ili blokada koja sprječava slobodni tijek životne sile (*prane*). Konačno, njima je uzrok i nezdrava okolina. Sve je ovo, naravno, prije svega određeno plodovima prošlih djelovanja, izvršenih bilo u bližoj bilo u daljoj prošlosti (*karma*).

Svi ovi psihički poremećaji i tjelesne bolesti nastaju iz pet elemenata. Sada ću ti reći kako one nestaju. Postoje dvije vrste tjelesnih bolesti: obične (*samanya*) i bitne (*sara*). Prve nastaju iz svakodnevnih uzroka, a druge su određene rođenjem (inkarnacijom). Prve se uklanjaju uobičajenim liječničkim mjerama i prihvaćanjem pravilna mentalnog stava. No druge (bitne) bolesti, kao i psihički poremećaji, ne prestaju dok se ne dođe do samospoznaje. Zmija koja se vidi u konopu nestaje samo kada se konop ponovno ugleda kao konop. Samospoznaja prekida sve tjelesne i psihičke poremećaje. Tjelesne bolesti koje nisu određene rođenjem mogu se ukloniti lijekovima, molitvama i pravilnim djelovanjem. Sve je to opisano u medicinskim spisima.

Rama Molim te, reci mi, kako iz psihičkih poremećaja nastaju tjelesne bolesti i kako se s njma može izaći na kraj s nemedicinskim sredstvima?

Vašištha Kada postoji zbrka razbora (*manas*), postoji i zbrka tijela i čovjek ne opaža jasno svoj put. Pošto ne može vidjeti put koji se nalazi ispred njega, on izabire pogrešan put. Ova zbrka uznemiruje životne snage i one se kreću nasumce uzduž *nadija*. Kao rezultat neki *nadiji* ostanu bez energije dok su drugi začepljeni.

Tada nastaju poremećaji u organizmu. Loša probava, neumjeren apetit i nepravilno funkcioniranje probavnog sustava. Hrana se pretvara u otrov (*ama*). Zaustavlja se prirodno kretanje hrane kroz tijelo. To uzrokuje različite tjelesne slabosti.

Tako psihički poremećaji dovode do tjelesnih bolesti. Kao što ulje može pokrenuti pražnjenje crijeva, isto tako i neke mantrе poput *ya*, *ra*, *la* i *va* mogu popraviti ove psihosomatske smetnje. Druga sredstva su čista i plemenita djela i služenje svetim ljudima. Uz takvu pomoć duh postaje čist i nastaje velika radost u srcu. Životne snage teku na pravilan način *nadijima*. Probava postaje normalna, bolesti prestaju.

Vježbom *purake* (udisaja), ako se *kundalini* na dnu kralježnice "napuni" i dovede do stanja ravnoteže, tijelo postaje čvrsto. Kada se zadržavanjem daha zagriju svi *nadiji*, *kundalini* se diže poput štapa i njezina energija natapa sve *nadije* tijela. Zbog toga se *nadiji* čiste i počinju sjati. Tada je *yogi* sposoban putovati prostorom. On postaje "hodač nebom". Kada se za vrijeme *rećake* (izdisaja) *kundalini* digne kroz *brahma nadi* do *brahmarandrhe* i dođe do mjesta znanog kao

dvadašanta (mjesto koje se nalazi dvanaest palaca udaljeno od vrha glave ili općenito od tijela) i ako se *kundalini* ovdje može zadržati jedan dvije *muhurte* (48 minuta) nakon *rećake* (izdisaja), *yogi* može zapažati sve "hodače nebom", *deve* (božanstva) i *sidhase* (savršena bića), kako putuju prostorom.

Rama Kako je moguće da smrtno oko vidi nebesnike?

Vašištha Uistinu, ni jedan smrtnik ne može vidjeti nebesnika svojim smrtnim očima. Nebesnici se mogu vidjeti jedino očima čistog uma, kao u snu. Nebesnici mogu ispunjavati čovjekove želje. Vizije nebesnika se ne razlikuju od snova. Uistinu, jedina je razlika to što učinak vizije traje. Ponovno, ako čovjek može zadržati životnu snagu u *dvadašanti*, duže vrijeme nakon izdisaja, životna snaga može ući u druga tijela. Ova je moć svojstvena životnoj snazi (*prani*); iako je po prirodi nestabilna, može se obuzdati. Kako je neznanje koje sve obavlja netvarno, takvi se izuzeci često vide u kretanju energije u ovom svijetu. Uistinu, sve je ovo tek *brahman*. Raznolikost i razne funkcije samo su govorne figure.

Rama Da bi se ušlo i ispunilo unutarnje kanale (*nadije*) životnom snagom, čovjekovo tijelo istodobno treba biti prozračno i čvrsto. Kako je to moguće?

Vašištha Kada drvo i pila dodu u dodir, drvo se dijeli na dvoje. No kada dodu u dodir dva komada drveta, nastaje vatra! Sve je to dio prirode.

U ovom grubom tijelu dvije sile dolaze u dodir u trbuhu. One zajedno oblikuju šuplji štap. U njemu prebiva *kundalini*. *Kundalini* stoji u sredini između neba i zemlje i neprekidno titra životnom snagom. Prebivajući u srcu ona doživljava sve. Održava sve psihičke centre u stalnom titranju ili kretanju. Ona probavlja i guta sve. Ona kretanjem *prane* uzrokuje oživljavanje psihičkih centara. Ona podržava oganj (*agni*) u tijelu sve dok se njegovi temeljni dijelovi ne iscrpe.

Po prirodi je hladna, ali zbog nje tijelo postaje toplo. Ona se širi čitavim tijelom, iako se nalazi u srcu, kako o njoj promišlja *yogi*. Ona je po prirodi *dnjana* (znanje) i njezinim svjetlom udaljeni se predmet vidi blizu ili, neznanje postaje znanje. Sve što hladi je mjesec (*soma*), iz mjeseca nastaje oganj (*agni*). Tijelo je načinjeno od tog dvojeg, hladećeg mjeseca (*soma*) i toplog ognja (*agnija*). Uistinu, čitav je svijet načinjen od tog dvojeg, hladećeg mjeseca i toplog ognja. (Teorija i praksa *yoge* nam govori da nektar (*soma*) teče iz nepca i da ga proždire probavna vatra (*agni*) u solarnom spletu - tako je hladeći mjesec uzrok toplog (vrućeg) ognja - pr. prev.) Ili, možeš smatrati da je ovaj svijet kreacija znanja i neznanja, zbiljskog i nezbiljskog. Svijest, svjetlo i znanje smatraju se suncem ili ognjem, a neživotnost, tama i neznanje smatraju se mjesecom.

Oganj i mjesec postoje u međuzročnom odnosu u tijelu. Na neki način njihov odnos je odnos sjemena i drveta, jedno stvara drugo, ali na neki drugi način on je i poput svjetla i tame pri čemu jedno uništava drugo.

Prana (oganj) pije hladeći nektar u ustima mjeseca ispunjavajući cjelokupni prostor unutar tijela. Oganj prestaje i postaje mjesec, kao što završava dan i dolazi noć.

Na dodirnoj točki ognja i mjeseca, svjetla i tame, noći i dana, otkriva se istina koja izmiče razumijevanju čak i mudrih ljudi.

Kao što se dnevni ciklus sastoji od dana i noći, *diva* je označena sviješću i neživotnošću. Oganj i sunce predstavljaju svijest, a mjesec predstavlja tamu ili neživotnost. Kao što tama nestaje kada se ugleda sunce, tako i mrak neznanja i ciklus postojanja prestaju kada se ugleda svjetlo svijesti. Kada se spozna što je zapravo mjesec, spoznaje se svijest kao jedina istina. Svjetlo svijesti oživljava neživotno tijelo. Svijest se, pošto je nedvojna i nekretajuća, ne može shvatiti. Međutim, ona se može spoznati kroz svoj vlastiti odraz - tijelo.

Svijest, kada postane svjesna sebe, zadobiva svijet. Oslobođenjem se napušta svijet. *Prana* je toplina (oganj), *apana* je hladni mjesec i ovo dvoje postoji poput svjetla i sjene u istom tijelu. Svjetlo svijesti i mjesec očitovanja omogućuju iskustvo. Pojava nazvana sunce i mjesec koja postoji od početka stvaranja svijeta, postoji i u tijelu.

O Rama, živi u stanju u kojem je sunce u sebe upilo mjesec. Živi u tom stanju u kojem se u srcu stopio mjesec sa suncem. Živi u tom stanju u kojem postoji spoznaja da je mjesec samo odraz sunca. Spoznaj unutar sebe dodirnu točku sunca i mjeseca. Izvanjske su pojave za spoznaju nepotrebne.

Sada ću ti opisati kako yogi čini da tijelo bude sitno poput atoma i veliko poput planine.

Postoji iskra ognja koja plamti nešto iznad lotosa srca. Ta se vatra brzo povećava, no kako je po prirodi svijest, diže se kao svjetlo znanja. Kada naraste, sposobna je uništiti cijelo tijelo. Čak se i element vode u tijelu isparava zbog njezine topline. Tada, napustivši dva tijela (grubo i suptilno) može ići kamo želi. *Kundalini* se diže kao dim iz vatre i stapa se s prostorom. Čvrstim držanjem razbora, uma i ega ova *kundalini* blistavo sja poput čestica prašine u zruci sunca. Ova iskra ili čestica tada može ući u bilo što. Tada se *kundalini* oslobađa elementa vode i zemlje koje je prije upila u sebe i tijelo ponovno poprima svoj prvobitni oblik. Tako *diva* može postati sitna poput atoma i velika kao planina.

Opisao sam ti način *yoge*, a sada ću to obraditi s gledišta mudrosti.

Postoji samo jedna svijest, koja je čista, nevidljiva, tanahnija od najtanahnijeg i mirna i koja nije ni svijet ni njegove djelatnosti. Svjesna je sebe i tako nastaje ova *diva*. *Divu* opaža ovo nezbiljsko tijelo kao zbiljsko, ali kada ga *diva* opaža u svjetlu samospoznaje ta iluzija nestaje, a tijelo postaje potpuno smireno. Zatim *diva* ne opaža ni tijelo. Brkanje tijela sa sebstvom najveća je iluzija koju čak ni svjetlo sunca ne može raspršiti.

Kada se tijelo smatra zbiljskim, ono i postaje zbiljsko tijelo. Kada se znanjem opaža kao nezbiljsko, ono se stapa s prostorom. Kakva se god zamisao o tijelu čvrsto podržava, tijelo to i postaje.

Druga metoda je vježba izdisanja, čime se *diva* diže iz staništa *kundalini* i napušta tijelo koje tada postaje neživo poput komada drveta. Tada *diva* može ući u drugo tijelo, pokretno ili nepokretno i doživjeti željeno iskustvo. Nakon stjecanja iskustva, ona se može ponovno vratiti u prijašnje tijelo ili bilo koje drugo tijelo prema svojoj volji i želji. Ili, može ostati kao sveprožimajuća svijest bez stupanja u bilo koje individualno tijelo.

Tako je kraljica *Čudala* postala obdarena svim savršenstvima (*sidhijima*). Putovala je nebom i ulazila u najdublje oceane, lutala zemljom, a da čak nije ni napustila društvo svog supruga. Ulazila je u sve vrste stvari - drvo, stijenu, planinu, travu, nebo i vodu - bez ikakve zapreke. Družila se i raz-

govarala s nebesnicima i oslobođenim mudracima.

Iako je pokušavala prosvjetliti svoga supruga, on nije bio samo ravnodušan, nego se i smijao njezinoj gluposti. Ostao je neznanica. Ona je pak osjećala da nije mudro da pred njim pokazuje svoje moći i da ga uvede u *atma dnjanu*.

Rama Ako tako velika *sidhi-yogini* kao *Čudala* nije mogla izazvati duhovno buđenje i prosvjetljenje kralja *Šikhidvada*, kako se onda uopće može ostvariti prosvjetljenje?

Vašištha Podučavanje učenika od strane učitelja samo je tradicija, uzrok prosvjetljenja uvijek je samo čistoća učenikove svijesti. Samospoznaja se ne dostiže slušanjem ni pravednim djelima. Samo sebstvo spoznaje sebstvo, samo zmija spoznaje svoja stopala. Pa ipak ...

Nekada je u šumama *Vindhya* brda živio lovac. Dok je jednom hodao šumom, izgubio je bakreni novčić. Tri ga je dana tražio. Čitavo je vrijeme promišljao u sebi: "S tim novčićem napraviti ću posao, pa ću dobiti četiri novčića, onda osam itd." Na kraju trećega dana naišao je na dragi kamen vrijedan tri svijeta, ali ga je zanemario u svojoj tjeskobi da nađe novčić.

Znanje dolazi čovjeku u pravo vrijeme putem inicijacije. Ali ako je um usmjeren na drugu stvar u njemu nastaje drugo znanje, a ne ono koje je podario guru. Zašto je lovac pronašao dragi kamen? Uzrok je sigurno bila njegovo nastojanje i njegovo pretraživanje grmlja zbog izgubljena bakrenog novčića! Isto tako i u slučaju učiteljeva podučavanja učenik traži jedno, a nalazi nešto drugo, što nije očekivao. *Brahman* je iznad duha i osjetila; on se ne može spoznati uz pomoć podučavanja drugih. Pa ipak on se ne može spoznati ni bez podučavanja učitelja! Lovac ne bi pronašao dragi kamen da nije pretraživao grmlje tražeći novčić! Zato se podučavanje od strane učitelja smatra uzrokom samospoznaje - a ipak ono nije uzrok! Pogledaj tu misteriju *maye*, o Rama. Čovjek traži jedno, a nalazi nešto drugo!

Bez samospoznaje, kralja *Šikhidvada* je zaslijepila iluzija. Utonuo je u patnju koju ništa ne svijetu nije moglo ublažiti. Uskoro je počeo tražiti samoću, poput tebe o Rama, obavljajući samo one kraljevske dužnosti koje su od njega zahtijevali ministri. Davao je mnogo milostinje. Vršio je različite pokore. Ali što se tiče iluzije i patnje, nije došlo do promjene. Nakon dugog promišljanja, jednog je dana *Šikhidvada* rekao kraljici:

Šikhidvada Draga moja, dugo sam vremena uživao u vladanju i svim kraljevskim ugodama. Ali duh isposnika (*sanyasin*) ne može uznemiriti ni ugoda ni bol, ni napredak ni bijeda. Zato želim otići u šumu i biti isposnik. Ljubljena će šuma, koja ti slični na svaki način, radovati moje srce kao što to i ti činiš. Zato te molim da mi dopustiš da odem jer dobra supruga ne stoji na putu željama svoga supruga.

Čudala Gospodaru, prikladno je samo ono djelovanje koje se čini u prikladno vrijeme: cvjetovi odgovaraju proljeću, a plodovi jeseni. Šumski je život prikladan za starost, ne za ljude tvoje dobi. Za tvoje je životno doba prikladan život domaćina. Kada ostarimo, oboje ćemo napustiti ovaj život domaćina i otići u šumu! Štoviše, tvoji će podanici patiti zbog tvoga nepravodobnog odlaska.

Šikhidvada Draga moja, nemoj stavljati zapreke na moj

put. Znaj da sam ja već otišao u šumu! Ti si još dijete, nije prikladno da i ti odeš u šumu i vodiš težak isposnički život. Zato, ostani ovdje i upravljaj kraljevstvom.

Vašiṣṭha Te je noći, dok je kraljica još spavala, kralj napustio palaču. Jahao je čitav dan i došao do guste šume na planini Mandara. Ona se nalazila daleko, daleko od naseljenih mjesta, a postojali su znakovi da su tu prije živjeli *brahmani*. Tu je za se podigao kolibu od lišća (*parnašala*) i opremio je svime što je smatrao potrebnim za isposnički život - bambusov štap, posudu za jelo, posudu za vodu, vazu za cvijeće, *kaṃandalu*, *rudrakšu*, odjeću da se zaštiti od hladnoće, jelenju kožu itd. Tako je započeo svoj isposnički život. Prvi je dio dana provodio u meditaciji i *dapi* (ponavljanje *mantri*). Drugi dio dana provodio je u sakupljanju cvijeća, a nakon toga je slijedilo kupanje i iskazivanje štovanja božanstvu. Zatim bi uzimao skromni obrok koji se sastojao od plodova i korijena. Ostatak je dana i noći provodio u *dapi*. Proveo je dugo vremena u toj kolibi izvodeći *tapas*.

Ćudala se probudila i obuzeo ju je strah kada je primijetila da je njezin suprug napustio palaču. Osjećala se nesretnom i odlučila je da je njezino mjesto uz supruga. Brzo je izašla iz palače kroz maleni prozor i poletjela nebom tražeći svoga supruga. Uskoro ga je otkrila kako luta šumom. No, prije nego se spustila, svojom je vizijom sagledala buduće događaje. Vidjela je sve što se moralo dogoditi, do najmanjih detalja. Pokoravajući se neumitnom, vratila se leteći istim putem natrag u palaču.

Ćudala je objavila da je kralj napustio palaču zbog važne misije. Od tada je sama vodila poslove zemlje. Osamnaest je godina ona prebivala u palači, a on u šumi, a da nisu vidjeli jedno drugo.

Tada je Ćudala "vidjela" da je duh njezina supruga dovoljno sazreo i da je vrijeme da mu pomogne do prosvjetljenja. Odlučivši tako, noću je napustila palaču i odletjela k njemu. Vidjela je nebesnike i *sidhe* na nebu. Letjela je kroz oblake, udišući nebeski miomiris i unaprijed se, vrlo nestrpljiva, veselila ponovnom susretu sa suprugom. Uzbudila se i njezin se duh uznemirio. Postavši svjesna tog mentalnog stanja, rekla je sebi: "Ah, doista, tako dugo dok postoji život u tijelu, čovjekova priroda ne prestaje biti djelatna. Čak se i moj duh jako uznemirio! Ili možda, o duhu, ti tražiš svoga vlastitog bračnog druga. S druge strane moj je suprug zasigurno zaboravio sve o svom kraljevstvu i meni, poslije svih ovih godina isposništva. U tom je slučaju beskorisno s tvoje strane, o duhu, da se uzbuđuješ izgledom da ga ponovno sretnješ. Ponovno ću uspostaviti ravnotežu u srcu moga supruga na takav način da će se vratiti u kraljevstvo u kojem ćemo tada zajedno još dugo živjeti sretno. Užitek u stanju potpune ravnoteže i slobode iznad je svake druge sreće."

Tako razmišljajući, Ćudala je stigla do planine Mandare. Još dok je bila na nebu ugledala je svoga supruga koji je postao potpuno druga osoba. Kralj je uvijek bio odjeven u kraljevsko ruho, a sada je izgledao kao ispijeni isposnik. Ćudala je bila potištena zbog njegova izgleda - odjeven u grubu tkaninu, raščupane kose, miran i usamljen, potamnjele boje kože kao da se kupao u rijeci crne tinte. Na trenutak je pomislila: "Jao, plodu gluposti! Samo neznalica može doći do takva stanja do kojeg je došao moj kralj. Zasigurno se on zbog svoje vlastite iluzije povukao u ovu kolibu. Ovdje i sada omogućit ću mu da ostvari prosvjetljenje. Pristupit ću mu

zamaskirana."

Bojeći se da Šikhidvada ponovno s prezirom ne odbije njezinu poduku, smatrajući da je ona bezazlena djevojka koja ništa ne zna, Ćudala se pretvorila u mladog *brahmana* isposnika i spustila se pred svog supruga. Šikhidvada je ugledao mladog isposnika i preplavila ga je radost. Mladi je isposnik sjajio neusporedivim sjajem, tako da je Šikhidvada pomislio da je to nebesnik. Isposniku je na prikladan način iskazao poštovanje. *Brahmana* (Ćudala) je prihvatio poštovanje i rekao: "Putovao sam svijetom, ali nikada mi nije bilo ukazano poštovanje s takvom odanošću! Zadivljen sam tvojim mirom i tvojom pokorom. Ti si izabrao put po oštrici noža jer si napustio svoje kraljevstvo i našao utočište u životu u šumi."

Šikhidvada Ti znaš doista sve, o sine bogova! Sam tvoj pogled preplavljuje me nektarom. Imam krasnu ženu koja i sada upravlja mojim kraljevstvom; ti joj slišiš na neki način. Neka bude blagoslovljeno cvijeće koje sam ti poklonio u znak poštovanja. Čovjekov život postaje plodonosan iskazivanjem poštovanjem gostu koji stiže nepozvan; iskazivanje poštovanja prema takvom gostu veće je čak i od štovanja bogova. Molim te, reci mi tko si i čime sam zavrijedio blagoslov tvoga posjeta?

Brahmana (Ćudala) U ovom univerzumu živi sveti mudrac Narada. Jednom je meditirao u pećini na obali svete rijeke Gange. Na kraju svoje meditacije začuo je zvuk narukvica koje su očito pripadale nekom tko se igrao u vodi. Bez znatiželje je pogledao u tom smjeru i ugledao nekoliko predivnih nebeskih vila koje su se gole igrale u vodi. Njegovo je srce iskusilo ugodu i njegov je duh u trenutku izgubio ravnotežu, nadjačan požudom.

Šikhidvada Sveti čovječe, ako je bio mudrac velikog znanja i oslobođen, ako je bio bez vezanosti i želje, ako je njegova svijest bila neograničena poput neba, kako to da ga je nadjačala požuda?

Brahmana O kraljevski mudraču, sva bića u tri svijeta, uključujući i bogove na nebesima, imaju tijelo koje je pod utjecajem suprotnih sila. Bez obzira je li netko neznalica ili mudar, tako dugo dok je utjelovljen, tijelo je pod utjecajem sreće i nesreće, ugone i boli. Uživanje u primamljivim objektima donosi iskustvo ugone, a njihov nedostatak donosi iskustvo boli. To je prirodno.

Ako se sebstvo koje je jedina zbilja i koje je čisto, zaboravi i na trenutak, objekt doživljaja postaje prevladava. Ako postoji neprekinuta svjesnost (kozmička svijest pri. prev.), to se ne događa. Kao što su tama i svijetlo postali čvrsto povezani s noći i danom, iskustvo ugone i boli učvrstilo je postojanje tijela u slučaju nezallice. Kod mudroga, međutim, čak i kada se takvo iskustvo odrizi u svijesti, ono ne stvara trajan dojam. Kao i u slučaju kristala, mudar je čovjek samo pod utjecajem objekta kada je on zbiljski i tjelesno nazočan u njegovoj blizini. Ali na osobu koja živi u neznanju objekt utječe tako jako da on mozga o objektu i dok ga nema. Takve su njihove značajke: smanjivanje ranjivosti je oslobođenje, dok je gusta obojenost ili prožetost duha ropstvo.

Šikhadvada Molim te poduči me kako zadovoljstvo i bol nastaju u odsutnosti određenog objekta?

Brahmana Uzrok je dojam koje prima srce putem osjetila. Kasnije se to živi samo po sebi. Kada se srce uznemiri, sjećanje uznemiruje *divu* u njezinom *kundalini* prebivalištu. To utječe na *nadije* koji se granaju kroz tijelo. Osjećaj ugone i osjećaj bola utječu na *nadije* različito. *Nadiji* se šire i cvjetaju u ugodi, a ne u boli.

Kada *diva* ne ulazi u uznemirene *nadije* - to je oslobođenje. Ropstvo ili vezivanje nije ništa drugo nego podložnost *dive* ugodi i bolu. Kada takva podložnost ne postoji - to je oslobođenje. *Divu* postaje uznemirena pri samom "pogledu" na ugodu i bol. Međutim, ako kroz samospoznaju ona spozna da bol i ugoda uistinu ne postoje, tada ponovno zadobiva svoju ravnotežu. Ili, ako ona spozna da ugoda i bol ne postoje u njoj ni da ona ne postoji u njime, onda ona spoznaje potpunu slobodu. Ako *diva* spozna da sve ovo nije ništa drugo nego jedna beskonačna svijest, ponovno dolazi u ravnotežu. Poput svjetiljke bez goriva, ona se ponovno ne uznemiruje jer sama se *diva* spoznaje kao nepostojanje i ponovno se stapa sa sviješću iz koje je nastala kao prvi misaoni oblik.

Šikhidvada Sveti čovječe, molim te reci mi kako iskustvo ugone dovodi do gubitka energije?

Brahmana Kako sam rekao, *diva* uznemiruje *pranu*, kretanje *prane* istiskuje izvlači životnu energiju iz čitavog tijela. Ta se energija tada spušta kao plodona energija (*apana*) koja se prirodno izbacuje.

Šikhidvada Molim te objasni mi što je to "priroda"?

Brahmana Prvobitno je postojao samo *brahman* kao *brahman*. U njemu su se pojavile bezbrojne stvari poput valova na površini oceana. Te promjene su poznate pod imenom "priroda". To nije uzročno povezano s *brahmanom*, ali se događa poput kokosa koji slučajno padne baš kada vrana sleti na drvo. U toj se prirodi nalaze različiti entiteti obareni različitim značajkama.

Takva je priroda sebstva kojom je rođen ovaj univerzum. Održava se samoograničenjem ili uvjetovanjem zbog izmjenjivanja reda i nereda. Kada nestane tako samoograničavanje i takav sukob između reda i nereda, bića se više ne radaju ponovno.

Uskoro je Narada ponovno zadobio svoj samonadzor. Sakupio je prosipano sjeme u vrč načinjen od kristala. Ona je ispunio vrč mlijekom koje je stvorila snaga njegovih misli. U određeno vrijeme se iz vrča rodilo dijete savršeno u svemu. Narada mu je dao ime Kumbha (vrč) i u pravo vrijeme ga podučio najvišoj mudrosti. Dječak je bio jednak svom ocu.

Kasnije je Narada odveo dječaka Brahmi, stvoritelju, svom ocu. Brahma je udijelio dječaku blagoslov najviše mudrosti. Taj dječak, Kumbha, unuk Brahme, stoji sada ispred tebe. Sada lutam svijetom nevezan, kao da je sve to igra jer ne mogu ništa dobiti ni izgubiti. Iako sam stupio u ovaj svijet, moja stopala ne dodiruju zemlju

Šikhidvada Doista je to plod dobrih djela učinjenih u mnogim prošlim inkarnacijama što sam danas dobio tvoje društvo te mogu piti nektar tvoje mudrosti! Ništa ne svijetu čovjeku ne pruža takav mir kao društvo svetih ljudi.

Brahmana Ispričao sam ti svoju životnu priču. Sada mi, molim te, reci tko si ti i što radiš ovdje? Koliko dugo si ovdje? Reci mi sve iskreno jer pustinjaci ne govore ništa drugo nego istinu.

Šikhidvada O sine bogova, ti znaš sve što jest. Što još mogu dodati? Živim u ovoj šumi zbog straha od ove *samsare*. Iako ti sve to znaš, ukratko ću ti ispričati svoju priču. Ja sam kralj Šikhidvada. Napustio sam svoje kraljevstvo. Bojim se ove *samsare* u kojoj čovjek neprekidno i naizmjenično doživljava ugodu i bol, rođenje i smrt. Međutim, iako sam posvuda lutao i iako sam vršio stroge pokore, nisam našao mir i spokoj. Moj duh nije miran. Ne odajem se djelovanju niti želim izbjeći bilo što. Sam sam ovdje, ni za što vezan; a ipak sam prazan bez ispunjenja. Vježbao sam sve vrste *kriya yoge* bez prestanka. No samo sam napredovao od patnje k još većoj patnji, kod mene se čak i nektar pretvara u otrov.

Brahmana Jednom sam upitao svoga djeda: "Što je više, *kriya* ili *dnjana*?" On je odgovorio: "*Dnjana* je uistinu viša jer *dnjanom* čovjek spoznaje jedinstvo koje jedino jest. S druge strane, *kriya* se opisuje kao rasonoda. Ako čovjek nema *dnjane*, hvata se za *kriyu*; ako nema dobre odjeće oblači krpe."

Neznalica se hvata u zamku plodova svojih djelovanja zbog uvjetovanosti pritajenih dojmova (*vasana*). Kada oni prestanu, djelovanje postaje nedjelovanje, bez obzira smatra li se ono uobičajeno dobrim ili lošim djelovanjem. Kada se uklone *vasane*, u stanju samospoznaje, djelovanje prestaje donositi plodove (*karma* prestaje uzrokovati *karmu*). Bez samoograničenja ili htijenja, djelovanje ne donosi plod. Djelovanje samo po sebi ne stvara reakciju ili plod; *vasana* ili želja je ta koja donosi plod. Kao što prestrašeni dječak misli o duhu i vidi duha, neznalica podržava zamisao o patnji i trpi patnju.

Ni *vasane* ni ego nisu zbiljski! Oni nastaju zbog neznanja. Kada svane spoznaja zbilje *brahmana*, neznanje nestaje. Postojanje *vasana* uvjetuje postojanje duha, kada *vasane* nestanu, dolazi do samospoznaje. Onaj koji je došao do samospoznaje više se ne rada.

Čak su i bogovi, Brahma i ostali, objavili da je samospoznaja najviša. Zašto da ti onda ostaneš neznalica? Zašto misliš "Ovo je *kamandalu* (posuda za vodu)" i "Ovo je štap" i tako ostaješ utonuo u neznanju? Zašto ne ispitaš "Tko sam ja?", "Kako je nastao ovaj svijet?" i "Kako će sve ovo nestati?". Zašto ne dođeš do stanja prosvjetljenja istražujući prirodu ropstva i oslobođenja? Zašto rasipaš svoj život u ovim beskorisnim pokorama i drugima *kriyama*? Do samospoznaje ćeš doći uz pomoć društva svetih ljudi, služeći im i pitajući ih.

Šikhadvada Doista si me probudio, o mudraču! Osloboodio sam se gluposti. Ti si moj *guru*; ja sam tvoj učenik. Molim te poduči me u tome što znaš jer uz to znanje čovjek više ne pati.

Brahma O kraljevski mudraču (*radarši*), podučit ću te ako si voljan prihvatiti i shvatiti moje učenje i ako ćeš cijeniti moje riječi. Ako čovjek usputno podučava drugoga odgovarajući na pitanja, a drugi nema namjeru da prihvati, cijeni i upije učenje, ono ne donosi rezultat.

Slušaj pažljivo! Ispričat ću ti priču koja je nalik tvojoj.

Jednom je živio čovjek koji je posjedovao rijetku kombi-

naciju učenosti i bogatstva. Bio je obdaren svakom plemenitošću i bio je mudar u svojim poslovima. Ispunio je sve svoje ambicije, ali nije bio svjestan sebstva. Započeo je s pokorama (*kriyama*) u želji da dođe do nebeskog dragulja znanog kao *Āntamani* (dragi kamen koji može ispuniti sve želje). Njegovo je nastojanje bilo veliko, pa se tako za kratko vrijeme ovaj dragulj pojavio pred njim. Uistinu, što je nemoguće za onoga tko intenzivno teži. Onaj tko se posveti zadatku, bez obzira na napore i poteškoće, dostiže željeni cilj.

Taj je čovjek ugledao dragulj ispred sebe, na dohvata ruke. No nije se mogao odlučiti. Počeo je razmišljati duha zbunjena nastojanjem i patnjom. "Je li to *Āntamani*? Ili nije? Da ga dodirnem ili ne? Možda će nestati ako ga dodirnem? Zasižno se do njega ne može doći za tako kratko vrijeme! Vedski spisi govore da se do njega može doći samo poslije velikoga truda koji traje čitav život. Zasižno ja samo haluciniram jer kako ja koji sam tako beznačajan mogu ostvariti tako nešto veliko. Vjerojatno postoje veliki ljudi koji mogu dobiti taj dragulj vrlo brzo, no ja sam običan čovjek s malo zasluga. Kako bi bilo moguće da ga dobijem tako brzo?"

Tako zbunjena duha nije se ni pokušao pomaknuti da dohvati dragulj. Jednostavno nije bilo sudeno da ga dobije. Čovjek dobiva samo ono što zavrijedi i kada zavrijedi. Čak i kada nebeski dragulj stoji ispred njega, budala ga zanemaruje! Dragulj je, tako zanemaren i nedodirnut, nestao.

Taj čovjek je i dalje vršio svoje pokore da bi došao do *Āntamani*. Poslije nekog vremena ugledao je komadić kristala koji su *siddhe* u šali bacili pred njega. Pomislio je da je to *Āntamani*. Tako zaveden, lakomo ga je pokupio. Zadovoljan mislima da uz njegovu pomoć može dobiti sve što zatraži ostavio je sve blago, obitelj itd. i otišao u šumu. Zbog svoje gluposti tu je patio. Velike nesreće, starost i smrt nisu ništa u usporedbi s patnjom koju prouzroči glupost. Uistinu, glupost krasí glavu svake patnje i nesreće!

Poslušaj, o kralju, i drugu priču koja također nalikuje tvojoj. U šumama Vindhya živio je slon koji je bio jako snažan, s ogromnim i ostrim kljovama. Njegov ga je jahač zatvorio u kavez. Zbog toga i zbog oruđa kojim ga je ubadao, slon je jako patio.

Dok je jahač bio odsutan, slon se borio da izađe iz kaveza. Borio se dugo. Napokon je smrskao kavez, a upravo je tada došao jahač i vidio što je slon učinio. Dok je slon izlazio jahač se je popeo na drvo s namjerom da skoči na slonova leđa i da ga obuzda. Međutim, promašio je i pao slonu pred noge. Slon je ugledao svog mučitelja ispred sebe, no nadjačalo je njegovo milosrđe i nije mu učinio ništa nažao, već je otišao.

Jahač se podigao natučan, ali bez ikakvih ozbiljnijih povreda. Nesretan zbog gubitka slona tražio ga je posvuda. Nakon dugo, dugo vremena ugledao ga je u gustoj šumi. Skupio je i druge krotitelje slonova te je uz njihovu pomoć iskopao veliku rupu i prekrío je lišćem i granama. Za nekoliko je dana snažni slon upao u klopku. Slabi ga je jahač zarobio i okovao i slon se još uvijek nalazi u kavezu kod njega.

Slon nije htio ubiti svoga neprijatelja koji mu je bio izložen na milost i nemilost i zato je morao proći novu patnju. Onaj tko zbog svoje gluposti ne učini ono što treba, kada se prilika sama pruža, i tako ne odstrani svaku zapreku, priziva patnju. Pogrešnim zadovoljstvom "ja sam slobodan" slon je ponovno pao u ropstvo. Glupost priziva patnju. Glupost je ropstvo, o sveti čovječe! Onaj tko je vezan u svojoj gluposti, misli da je slobodan. Iako je sve što postoji u sva tri svijeta

samo sebstvo, za onoga tko je čvrsto utemeljen u gluposti sve je samo širenje gluposti.

Šihkidvada O sveti čovječe, objasni bit ovih priča!

Brahmana Bogat i učen čovjek koji je otišao u potragu za nebeskim draguljem si ti, o kralju! Imaš znanje svetih spisa pa ipak ne miruješ u sebi kao što miruje kamen u vodi. *Āntamani* je potpuno odricanje od svega, čime nestaje svaka patnja. Čistim, potpunim odricanjem, transcendiranjem svega, dobiva se sve. To je nebeski dragulj (*Āntamani*). Kako si napustio carstvo iskusio si odricanje. Nakon što si se svega odrekao, došao si u ovu kolibu. Međutim, ostaje još jedna stvar koje se trebaš odreći ili transcendirati - ego. Kada prestanu sve djelatnosti duha, dolazi do spoznaje apsoluta. No tebe je nadjačala misao o odricanju koju je odricanje stvorilo u tebi. Zato to nije blaženstvo jer ne nastaje iz potpunog odricanja. Onoga tko je napustio sve, ne uznemiruju brige; ako vjetar može njihati grane, ono se ne može nazvati nepokretnim.

Kretanje misli naziva se duh. Ako su misli djelatne, tada duh još postoji i djeluje. Iz djelovanja duha pojavljuju se tri svijeta. Tako dugo dok postoje misli, ne postoji čisto odricanje (transcendiranje). Kada se misli pojave, odricanje (transcendentalno) nestaje. Kako nisi upoznao transcendentalno, ne cijeniš ga, ono odlazi odnoseći sa sobom slobodu od misli i briga.

Kad te tako napustio dragulj (*Āntamani*) ti si pokupio komadić kristala. Počeo si ga cijiniti, zbog svoje iluzije. Zamijenio si neuvjetovanu i nevezanu beskonačnu svijest s beskorisnim izvođenjem *kriya* čiji rezultati imaju početak i kraj te uzrokuju daljnju patnju. Onaj koji napušta beskonačnu sreću koja se lako stječe i zaokuplja se stjecanjem nemogućeg, sigurno je svojeglava budala i samoubojica. Pao si u zamku šumskoga života i nisi težio ostvariti stanje potpunog odmaka (kozmičke svijesti). Napustio si ropstvo kraljevstva i sveg pripadajućeg, ali si postao rob onoga što se naziva isposnički život. Sada imaš čak više briga nego ranije; brige zbog hladnoće, vrućine, vjetra itd. te si tako još čvršće vezan. Glupo misleći "Dobio sam *Āntamani*" uistinu nisi dobio čak ni komadić kristala.

To je značenje prvoga primjera.

Sada poslušaj bit druge usporedbe.

To što je opisano kao slon u Vindhya brdima predstavlja tebe na ovoj Zemlji. Tvoje dvije snažne kljove su *viveka* (razlikovanje) i *vairagya* (odricanje). Jahač koji nanosi slonu bol je *avidya* (neznanje) koje tebi donosi patnju. Iako je slon snažan, nadvladao ga je jahač, iako si plemenit, neznanje ili glupost nadvladalo te je.

Kavez slona je kavez želja u kojem si zatvoren. Jedina razlika je u tome što željezni kavez propada tijekom vremena, dok kavez želja vremenom postaje sve čvršći. Kao što je slon izašao iz svoga kaveza, tako si ti napustio svoje kraljevstvo i došao ovamo. Međutim, psihološko napuštanje nije tako lagano kao izlazak iz čvrstoga kaveza.

Kao što je jahač nakon bijega počeo vrebati, tako i neznanje i glupost trepere kada se u tebi pojavi transcendentalna svijest odmaka. Kada mudar čovjek transcendira želje, neznanje bježi od njega. Kada si otišao u šumu ozbiljno si ranio neznanje, ali si propustio da ga uništiš uz pomoć redovitog transcendiranja ili prestanka djelovanja duha. Tako je i slon

propustio ubiti jahača koji ga je mučio. Zato se neznanje ponovno pojavilo i sjećajući se načina na koji si nadjačao ranije želje, sada te je ono uhvatilo u tanahnu zamku zvanu isposništvo.

Ti si kralj slonova, obdaren jakom kljovom *viveke* ili mudrosti razlikovanja. Međutim, jao, u ovoj gustoj šumi, tebe je ponovno uhvatio u zamku jahač zvan neznanje i sada ležiš zarobljen u dubokoj rupi znanj kao isposništvo.

O kralju, zašto nisi slušao mudre riječi svoje žene Ćudale koja je pravi znalac istine? Ona je najistaknutija među znalcima sebstva i ne postoji nesklad između njezinih riječi i njezinih djela. Sve što govori istina je i vrijedno je da se primijeni u vježbi. Međutim, ako i nisi slušao i usvojio njezine riječi, zašto nisi napustio sve u potpunom odricanju?

Šikhidvađa Odrekao sam se kraljevstva, palače, zemlje i svoje žene. Kako to misliš da se nisam odrekao svega?

Brahmana Bogatstvo, žena, palača, kraljevstvo, zemlja i kraljevski kišobran i tvoji rodaci nisu tvoji, o kralju! Takvo odricanje nije potpuno! Sve to ionako nije tvoje, zato nema nikakvog učinka u odricanju od onoga što nije tvoje. Postoji nešto drugo što ti se čini kao tvoje i čega se nisi odrekao, a to je najvažniji dio odricanja. Odrekni se toga potpuno, bez ikakva ostatka i oslobodit ćeš se patnje.

Šikhidvađa "Ako kraljevstvo i sve što se nalazilo u njemu nije moje, onda napuštam ovu šumu i sve što je u njoj". Rekavši to Šikhidvađa se u duhu odrekao šume i svega u njoj.

"Doista ova koliba mi je sve. Upravo sada je ona moja. I nju ću napustiti". Odlučivši tako, Šikhidvađa je iz srca izbrisao samu zamisao da je koliba njegova. "Uistinu, sada sam se u potpunosti odrekao svega".

Brahmana Uistinu, sve ovo nije tvoje; zašto se odričeš onoga što nije tvoje? Postoji nešto čega se nisi odrekao, a to je najvažniji dio odricanja. Odrekni se toga i oslobodi se patnje.

Šikhidvađa Ako ni to nije moje, onda ću se odreći svoga štapa (*danda*), jelenje kože i svoje posude za hranu.

Vašištha Rekavši to, skočio je sa sjedišta. Dok je *brahmana* to mirmo promatrao, Šikhidvađa je skupio sve što je bilo u kolibi i napravio od toga lomaču. Bacio je i svoju *rudrakšu* (brojalicu). "Oslobodio sam se iluzije da je ponavljanje *mantra* sveto te mi tako više nisi potrebna". Spalio je jelenju kožu. Bacio je i svoju posudu za vodu (*kamandalu*) u vatru.

Rekao je sebi: "Čega se treba odreći, treba se odreći odjednom i zauvijek, inače će ponovno doći do širenja i rasta. Zato ću jednom za uvijek spaliti sve".

Odlučivši tako prekinuti sve djelatnosti, svete i svjetovne, Šikhidvađa je sakupio sve stvari koje je do tada koristio i spalio ih. Zapalio je i kolibu koju je sam sagradio i u njoj dugo živio. U vatru je bacio sve pa i svoju odjeću.

Šikhidvađa Probuden tvojom milošću, o sine bogova, napustio sam sve zamisli koje sam podržavao tako dugo vremena. Sada sam utemeljen u čistoj i blaženoj spoznaji. Koji god da je uzrok ropstva, duh se okreće od njega i nalazi ravnotežu. Odrekao sam se svega. Slobodan sam od svakog vezivanja. Ja sam mir. Ja sam blaženstvo. Ja sam pobjeda.

Prostor je moja odjeća, prostor je moje prebivalište i ja sam kao prostor. Postoji li bilo što iznad ovog vrhunskog odricanja, o sine bogova?

Brahmana Nisi se odrekao svega, o kralju. Nemoj se ponašati kao da uživaš u blaženstvu vrhunskog odricanja (*paravairagya*)! Postoji nešto čega se nisi odrekao, a to je najvažniji dio odricanja. Kada se i toga potpuno odrekneš, bez ikakva ostatka, doći ćeš do vrhunskog stanja oslobođenja od patnje.

Šikhidvađa Nakon promišljanja Šikhidvađa je rekao: "Preostalo je još samo jedno, o sine bogova, a to je tijelo koje je prebivalište smrtonosnih zmija znanih kao osjetila, sastavljeno od krvi, mesa itd. Sada ću napustiti i njega i tako doći do potpunog odricanja.

Brahmana Upravo kada se spremao izvršiti što je odlučio, *brahmana* je rekao: "O kralju, zašto uzlaud želiš uništiti to nevino tijelo? Prekini sa srdžbom koja je karakteristična za bijesnog bika. To isposničko tijelo je neživo i *tamasično*. Ne trebaš ništa činiti s njim. Zato ga ne pokušavaj uništiti. Tijelo ostaje ono što jest, mrtvo i inertno. Njega potiče i pokreće druga sila ili energija. Tijelo nije odgovorno za iskustvo ugone i boli. Zato, uništavanje tijela ne znači i potpuno odricanje. S druge strane, odbacuješ nešto što pomaže odricanju. Ako se možeš odreći onoga koji djeluje kroz tijelo i koji uznemiruje tijelo, napustit ćeš svaki grijeh i zlo, te ostvariti vrhunsko odricanje. Ako se odrekneš njega, odrekao si se svega, pa i tijela. Inače će se, grijeh i zlo, čak i ako privremeno nestanu, pojaviti ponovno.

Potpuno odricanje samo je odricanje od onoga koji je sve, koji je jedini uzrok svega ovoga i u kojem sve ovo prebiva.

Šikhidvađa Sveti gospodine, molim reci mi što je to čega bi se trebao odreći.

Brahmana O plemeniti! Duh ili *ćitta* je to čega se treba odreći. Duh nije ni neživ ni živ i nalazi se u stanju zbrke. To je *ćitta* koji je zbrka, to je ljudsko biće, to je svijest, to je sve! To je sjeme kraljevstva, tijela i svega ostalog. Kada se napusti sjeme, nastaje potpuno odricanje od svega što postoji u sadašnjosti i u budućnosti.

Sve ovo, dobro i zlo, kraljevstvo i šuma, uzrokuje patnju u srcu onoga koji je obdaren duhom, a veliko veselje u onome tko je bez duha. Kao što vjetar uznemiruje drvo, duh uznemiruje tijelo. Različita iskustva bića - starost, smrt, rođenje itd. kao i postojanost mudraca, uistinu su preobrazbe duha. Sam se duh opisuje različito, kao *buddhi*, univerzum, ego, *prana* itd. Zato je napuštanje duha jedino potpuno odricanje. Kada se on napusti (transcendira) odjednom se doživi istina. Sve zamisli o jedinstvu i različitosti prestaju. Nastaje mir.

S druge strane, odričući se onog što smatraš da nije tvoje stvaraš u sebi podijeljenost. Ako se čovjek odrekne svega, tada sve postoji u praznini jedne beskonačne svijesti. Ako čovjek prebiva u tom stanju potpunog odricanja, poput svjetiljke bez goriva, blista najvišim sjajem poput svjetiljke ispunjene gorivom. Ti postojiš čak i nakon odricanja kraljevstva. Jednako će tako nakon odricanja postojati beskonačna svijest. Kada se spali sjeme, više nisi podložan bilo kakvoj promjeni. Zato kad u potpunosti napustiš duh,

promjene više neće utjecati na tebe. Onaj tko se potpuno odvojio od svega, nije pod utjecajem straha starosti, smrti i sličnih događaja u životu. Jedino je to vrhunsko blaženstvo. Sve drugo je strašna patnja. Tako upij ovu istinu i čini što ti drago. U tom vrhunskom odricanju postoji najviša mudrost ili samospoznaja. U potpunoj praznini lonca uskladišteni su vridjedni dragulji. Takvim je potpunim odricanjem Šakya Muni došao do stanja onkraj sumnje u kojem se čvrsto utemeljio. Zato, o kralju, napustivši sve ostani u tom obliku i u tom stanju u kojem ćeš naći sebe. Napusti čak i zamisao "ja sam se odrekao svega" i budi u stanju vrhunskoga mira.

Šikhidvađa Molim te, reci mi koja je priroda duha i kako da ga napustim tako da se prestane neprekidno pojavljivati.

Kumbha *Vasana* ili sjećanje, suptilni dojmovi prošlosti i uvjetovanost, očitovana je priroda duha. Sve su to uistinu sinonimi. Njihovo se napuštanje ili odricanje lagano ostvaruje i donosi više radosti čak i od vladanja kraljevstvom i ljepše je od cvijeta. Uistinu je vrlo teško za glupu osobu da se odrekne duha, kao što je i budali teško upravljati kraljevstvom.

Potpuni prestanak i nestanak duha znači prekidanje *samsare*. To se također naziva i transcendiranje duha; duh je tada u neočitovanom stanju i to je njegova prava narav.

To što se naziva "ja" nastaje kada nema spoznaje prave naravi duha. Ovo "ja" je sjeme drveta znanog kao duh. Ono raste u polju vrhunskoga sebstva, koje je isto tako prožeto snagom iluzije znanom kao *maya*. U tom polju nastaje podijeljenost i iskustvo. S njima nastaje sposobnost odlučivanja znana kao *buddhi*. Naravno, ono nema određen oblik jer je samo proširen oblik sjemena. Njegova je priroda razmišljanje i zamišljanje i poznata je pod imenom duh ili *diva*.

Deblo toga drveta je tijelo. Kretanje energije u njemu koje rezultira promjenama, posljedica je uvjetovanosti. Njegove grane su duge i pružaju se do velikih udaljenosti. One su ograničena osjetilna iskustva koja su označena postojanjem i nepostojanjem. Njegovi plodovi su dobro i zlo, zadovoljstvo i patnja, sreća i nesreća. To je drvo puno poroka.

U svakom trenutku nastoj posjeći njegove grane i iskorijeniti ga. Priroda njegovih grana također je uvjetovanost, zamišljanje i opažanje. Grane su obdarene plodovima istih značajki. Ako postaneš nevezan za njih, ravnodušan prema njima i ako se ne poistovjetiš s njima, te će *vasane* rastom svijesti i inteligencije znatno oslabiti. Tada ćeš biti sposoban iščupati cijelo drvo zajedno s korijenjem. Uništavanje grana drugorazredno je, na prvom mjestu treba iskorijeniti drvo.

Kako se može iskorijeniti drvo? Tako da se istražuje priroda sebstva. "Tko sam ja". Ovo je pitanje oganj u kojem će se potpuno spaliti samo sjeme i korijenje drveta znanog kao duh.

Šikhidvađa Znam da sam čista svijest. No ne znam kako se u njoj pojavila ova nečistoća ili neznanje. Uznemiren sam jer se ne mogu osloboditi ove nečistoće koja nije sebstvo i koja je nezbiljska.

Kumbha Reci mi je li ta nečistoća, zbog koje je čovjek neznanja vezan za ovu *samsaru*, zbiljska ili nezbiljska?

Šikhidvađa Ta je nečistoća također ego i sjeme toga ogromnog drveta znanog kao duh. Ne znam kako da ga se

oslobodim. Vraća mi se iako sam ga se odrekao!

Kumbha Posljedica nastala iz zbiljskoga uzroka sama je po sebi zbiljska te očita uvijek i svuda. Gdje je uzrok nezbiljski i posljedica je nezbiljska poput drugog mjeseca u diplopiji (bolesti očiju gdje se vidi dvostruka slika predmeta). Klica *samsare* je nastala iz sjemena ega. Ispitaj što je njezin uzrok i reci mi što nalaziš.

Šikhidvađa O mudraču, vidim da je iskustvo uzrok ega. Reci mi, kako da ga se oslobodim?

Kumbha Ah, ti si sposoban otkriti uzroke posljedica! Reci mi onda uzrok takvoga iskustva. Ja ću ti onda reći kako da se oslobodiš uzroka. Ako je svijest oboje, doživljavatelj i doživljaj i ako nije bilo uzroka da nastane iskustvo, kako je došlo do posljedica, tj. do iskustva?

Šikhidvađa Zsigurno zbog objektivne zbilje kao što je tijelo. Nisam u stanju shvatiti kako se takva objektivna zbilja vidi kao pogrešna.

Kumbha Ako iskustvo prebiva na zbilji objekta kao što je tijelo, na čemu će iskustvo prebivati ako se dokaže da je tijelo i sve ostalo nezbiljsko? Ako je uzrok odsutan ili nezbiljski, posljedica ne postoji i iskustvo takve posljedice je iluzija. Što je onda uzrok objekta kao što je tijelo?

Šikhidvađa Drugi mjesec sigurno nije nezbiljski jer ima uzrok - bolest očiju. Sin neplodne žene nikada se ne može vidjeti - to je nezbiljskost. Zašto, zar nije otac uzrok postojanja tijela?

Kumbha No onda je i taj otac nezbiljski. To što je rođeno iz nezbiljskog isto je tako nezbiljsko. Ako netko govori da je prvi Stvoritelj prvobitni uzrok svih sljedećih tijela, čak ni to nije istina! Sam Stvoritelj nije različit od zbilje, zato je njegova pojavnost, kao nešto drugačije od zbilje, iluzija. Spoznaja ove istine omogućava čovjeku da se oslobodi neznanja i ograničenja ega.

Šikhidvađa Ako sve ovo, od Stvoritelja do drvenog stupa, nije zbiljsko, kako je nastala ova zbiljska patnja?

Kumbha Ova iluzija svjetovne pojavnosti postaje konkretna svojim uzastopnim potvrđivanjem. Ako se voda zamrzne, led može poslužiti kao mjesto za sjedenje. Samo kada se neznanje rasprši čovjek spoznaje istinu. Samo se tada očituje prvobitno stanje. Kada oslabi opažanje raznolikosti, ova će se *samsara* prestati doživljavati i ti ćeš blistati u svom vlastitom prvobitnom blaženstvu.

Stoga, ti si vrhunski, praiskonski bitak. Ovo tijelo, ovaj oblik itd. nastali su zbog neznanja i neshvaćanja. Sve se ove zamisli o Stvoritelju i kreaciji raznolikih bića nisu pokazale zbiljskim. Ako uzrok nije dokazan, kako čovjek može uzeti posljedice kao zbilju? Svi su ovi raznoliki entiteti samo pojave, kao voda u fatamorgani. Takva varljiva pojavnost prestaje kada se ostvari čista svijest.

Šikhidvađa Zašto se ne može reći da je vrhunsko sebstvo ili beskonačna svijest uzrok, a posljedica Stvoritelj?

Kumbha Brahman ili vrhunsko sebstvo jedinstvo je bez raznolikosti, bez uzroka i posljedice jer nema razloga bilo što činiti, bilo što stvoriti. Stoga on nije činitelj, niti u njemu postoji bilo koje djelovanje, instrument ili sjeme za takvu djelatnost. Zato *parabrahman* nije uzrok ove kreacije ili Brahme Stvoritelja. Zato, ne postoji takva stvar kao kreacija. Ti zato nisi ni djelatnik ni uživatelj djelovanja. Ti si sve, uvijek spokojan, neroden i savršen. Kako ne postoji uzrok, ne postoji ni posljedica u obliku svijeta. Svjetovna je pojava samo iluzija.

Kada se svijet spozna kao nezbiljski, što je tada iskustvo i što se doživljava? Kada ne postoji iskustvo, ne postoji onaj tko doživljava - ego. Ti si čist i slobodan. Ropstvo i oslobođenje samo su riječi.

Šikhidvađa Gospodine, tvojim mudrim i razboritim riječima potpuno sam probuden. Spoznao sam da ne postoji uzrok, te da *brahman* nije ni činitelj ni stvoritelj. Zato ne postoji ni duh ni ego. Kako je to sve tako, ja sam čist, ja sam probuden. Pozdravljam svoje sebstvo. Ne postoji ništa što nije predmet moje svijesti.

Vašištha Tako duhovno probuden, Šikhidvađa je ušao u duboku meditaciju iz koje ga je u igrajući se probudio Kumbha riječima: "O kralju, ti si potpuno probuden i prosvjetljen. Što se sada mora učiniti, mora se učiniti, bez obzira prestaje li ova vizija svijeta ili ne. Jednom kada si spoznao svjetlo sebstva, oslobođen si još za života.

Šikhidvađa, koji je sada zračio samospoznajom upitao je Kumbhu: "Ako je zbilja jedna nedjeljiva beskonačna svjesnost, kako može iz nje nastati ova prividna podjela na promatrača, promatrano i promatranje?"

Kumbha Dobro pitanje, o kralju. Sve što postoji u ovom univerzumu prestat će postojati na kraju ovoga ciklusa svijeta i ostat će samo bitak koji nije ni svjetlo ni tama. To je čista svijest koja je vrhunski mir i beskraj. Ona je iznad logičnog i intelektualnog shvaćanja. Ona se naziva *brahman* ili *nirvana* (spokoj). Manja je od najmanjeg, veća je od najvećeg i bolja od najboljeg. U odnosu na nju, sve što sada prividno postoji tek je sitna čestica!

To što blista kao ja-svijest, a univerzalno je sebstvo, postoji kao ovaj univerzum. Uistinu ne postoji zbiljska razlika između sebstva univerzuma i univerzuma, kao što nema razlike između zraka i njegova kretanja. Može se reći da između valova i oceana postoji uzročni odnos u izrazima vremena i prostora. U sebstvu univerzuma ili beskonačnoj svijesti ne postoji takav odnos i zato je univerzum bez uzroka. U beskonačnoj svijesti ovaj univerzum lebdi kao čestica prašine.

Bit je svega ovdje samo beskonačna svijest. Ona prožima sve. Ona je jedinstvo. Ona je svjesna. Ona drži sve zajedno. Ipak, čovjek ne može reći da je ona jedinstvo, zbog potpune odsutnosti podjele ili dvojnosti. Samo sebstvo je posvuda, u svako vrijeme i u svim različitim oblicima. Sebstvo se ne doživljava ni ne uviđa niti je objekt koji se može steći. Zato, ono nije ni uzrok ni posljedica. Ono je krajnje, onkraj najsuptilijeg materijalnog. Ono je čisto iskustvo. Iako je ono ovako opisano ono je onkraj opisa. Zato, ne možemo reći da ono jest ili da ono nije. Kako bi onda sebstvo moglo biti uzrok ove kreacije.

To što nema sjeme ili uzroka i što je neopisivo nije uzrok

drugog - ništa se ne rada iz njega. Zato sebstvo nije ni djelatelj, ni djelovanje ni instrument djelovanja. Ono je istina. Ono je vječna apsolutna svijest. Ono je samospoznaja. U vrhunskom *brahmanu* ne postoji kreacija. Čovjek može teorijski dokazati nastajanje i postojanje vala u oceanu tijekom vremena i prostora. Ali tko bi pokušao dokazivati takav odnos između *brahmana* i kreacije? U *brahmanu* vrijeme i prostor ne postoje. Tako je svijet potpuno bez temelja.

Šikhidvađa Zasigurno, čovjek može razborom opravdati postojanje valova na oceanu! Ali ja ne razumijem kako to da su svijet i ego bez uzroka.

Kumbha Sada si shvatio istinu, o kralju! To je zbog toga što ne postoji zbilja koja odgovara riječima "svijet" i "ego". Kao što postoji praznina koja se ne razlikuje od prostora, isto tako postoji i svjetovna pojava u vrhunskom bitku ili beskonačnoj svijesti - bilo u istom obliku ili u drugom obliku.

Kada se zbilja ovoga svijeta potpuno shvati, time se spoznaje kao vrhunsko sebstvo (*šiva*). Kada se ispravno shvati tada se i otrov pretvara u nektar. Ako se ne shvati ispravno, on postaje zlo (*ašiva*), svijet patnje. Sve što ova svijest shvaća da jest, to i postaje. Zbog zbrke u sebstvu ova svijest sama sebe vidi kao utjelovljenu i kao svijet.

Samo vrhunsko sebstvo blista ovdje kao vrhunski bitak (*šiva*). Zato su neprikladna i sama pitanja koja se tiču svijeta i ega. Doista, prikladna su samo ona pitanja koja su vezana za zbiljske stvari, a ne ona koja se tiču onoga čije postojanje je nedokazano. Svijet i ego ne postoje neovisno od vrhunskoga sebstva jer ne postoji razlog za njihovo postojanje. Istina je da jedino postoji beskonačno sebstvo. Energija *brahmana* (*maya*) stvara ovu iluziju kombinacijom pet elemenata. Ali svijest ostaje svijest i spoznaje se sviješću. Raznolikost se opaža idejom raznolikosti. Iz beskonačnosti nastaje beskonačnost, beskonačnost stvara beskonačnost, beskonačnost se rada iz beskonačnosti i beskonačnost ostaje beskonačnost. Svijest blista kao svijest.

U slučaju zlata može se reći da u određeno vrijeme i na određenom mjestu ono stvara ukras. Ali iz sebstva se ne stvara ništa i ništa se ne vraća u prvobitno stanje. *Brahman* sam prebiva u sebi. Zato on nije ni sjeme ni uzrok kreacije svijeta, koji je tek iskustvo ograničenog i uvjetovanog iskustva. Za razliku od ovoga iskustva ništa ne postoji na što bi se moglo ukazati kao na svijet ili ego. Zato, jedino što postoji jest beskonačna svijest.

Šikhidvađa Uviđam, o mudraču, da u *brahmanu* ne postoji ni svijet ni ego. Ali, kako svijet i ego blistaju kao da postoje?

Kumbha Uistinu, beskonačna svijest koja je bez početka i kraja, postoji kao čista svijest. Ovaj stalno se šireći univerzum jest ta svijest - on je kao njezino tijelo. Ne postoji druga stvar poznata kao um i ne postoji nešto izvanjsko ili praznina. Bit postojanja je čista svijest. Kao što tekućost ne postoji bez vode, svjesnost i nesvjesnost postoje zajedno. Ne postoji temelj ovoga postojanja koji se može razumjeti - to jednostavno postoji kako postoji. U svijesti ne postoji podijeljenost ni suprotnost, svijet je sadržan u svijesti.

Ako je beskonačna svijest uzrok nečeg drugog, kako bi se onda mogla smatrati neopisivom ili neusporedivom? Zato,

brahman nije ni uzrok ni sjeme. Što bismo onda mogli smatrati posljedicom? Stoga se ne može povezivati kreaciju i *brahman*, kao ni neživotnost i beskonačnu svijest. Ako se čini da postoji svijet i ego, to su tek prazne riječi koje služe zabavi.

Svijest se ne razara. Međutim, ako se o takvom razaranju može razmišljati to je tada sigurno igra svijesti. Zato, jedino postoji svijest, ni jedno ni mnoštvo! Dosta raspravljanja o tome.

Kada ne postoji materijalno postojanje, ne postoji ni razmišljanje. Ne postoji ni svijet ni ego. Živi utemeljen u miru i spokoju, oslobođen uvjetovanosti bez obzira jesi li utjelovljen ili neutjelovljen. Kada se spozna zbilja *brahmana* nema mjestu brigama i strahovima.

Šikhidvada Sveti čovječe, molim te poduči me tako da mi bude savršeno jasno da duh ne postoji.

Kumbha O kralju, uistinu ne postoji i nikada nije ni postojao entitet znan kao duh. To što ovdje blista i što se naziva duhom uistinu je beskonačna svijest. Neznanje o njezinoj prirodi uzrokuje zamisao o duhu, svijetu i svemu ostalom. Kako su to nepostojeće zamisli, kako bi se "ja", "ti" itd. moglo smatrati zbiljskim? Tako ne postoji stvar kao "svijet", a sve što se čini da postoji nestvoreno je. Sve je ovo uistinu *brahman*. Kako se to može znati i tko to može znati?

Čak i na početku sadašnjeg ciklusa (*kalpa*) svijeta ovaj svijet nije bio stvoren. Ja ga opisujem kao kreaciju samo da bi ti mogao shvatiti. U potpunosti odsutnosti bilo kojih uzročnih čimbenika sve ovo uopće nije moglo biti stvoreno. Zato, *brahman* je sve što postoji. Čak je i nelogično reći da je taj bezimen i bezobličan *brahman* stvorio ovaj svijet! To nije istina. Kada se uvidi da je kreacija ovoga svijeta laž, onda je laž i duh koji podržava zamisao o takvoj kreaciji.

Duh je gomila ovakvih zamisli koje ograničavaju istinu. Dijeljenje podrazumijeva djeljivost. Kako je beskonačna svijest nedjeljiva, nema podijeljenosti i ne postoje podjele. Kako može duh, rezultat podjele, biti zbiljski? Sve što se čini kao da postoji i da se opaža ovdje je *brahman* u *brahmanu*. Taj opažaj se naziva duh. Sama se beskonačna svijest širi u obliku univerzuma. Zašto je onda nazivamo univerzum? U ovoj ravnini ili dimenziji beskonačne svijesti svaka je neznatna pojavnost tek odraz svijesti u svijesti. Dakle ne postoji ni duh ni svijet. Samo se zbog neznanja sve ovo vidi kao svijet. Zato duh nije zbiljski.

Ovim se opovrgava samo postojanje kreacije, a ne onoga što jest. Zbilja koja se vidi kao ovaj svijet bez početka je i nestvorena. Zato, objave spisa i vlastita iskustva u odnosu na pojavu i nestanak stvari ovdje samo neznanica može smatrati nevaljanim. Onoga tko poriče valjanost vedskih spisa i iskustva treba izbjegavati. Transcendentalna zbilja je vječna, svijet nije zbiljski. Zato je sve ovo nedjeljiva, neograničena, bezimena, bezoblična i beskonačna svijest. Sve je tek samoodraz *brahmana* koji može poprimiti bezbroj oblika i koji izgleda kao da se pojavio kao univerzum sa svojim ciklusom stvaranja i rastvaranja. Sam *brahman* je taj koji se pojavljuje za trenutak i zna sebe kao ovaj univerzum. Duh ne postoji.

Šikhidvada Moja je iluzija nestala. Tvojom milošću zadobivena je mudrost (*dnjana*). Ostajem slobodan od svake sumnje. Znam što treba znati. Ocean iluzije je prijedan. Spokojan sam, bez ograničavajuće zamisli "ja", kao čisto znanje.

Kumbha Ako svijet ne postoji kao takav, gdje je "ja" ili "ti". Zato, održavajući unutarnji mir, obavljaj djelovanja koja se ne pojavljuju iz vlastita htijenja tj. ona koja su prikladna u tom trenutku. Sve je ovo samo *brahman* koji je spokoj. "Ja" i "svijet" riječi su bez temelja. Kada se vidi neutemeljenost takvih izraza, to na što se gledalo kao na svijet, prepoznaje se kao *brahman*.

Stvoritelj Brahma je samo zamisao ili predodžba. Isto su takvi i "sebstvo" ili "ja". U njihovom pravom ili pogrešnom shvaćanju leži oslobođenje ili ropstvo! Zamisao "ja sam ograničen ego" prouzrokuje ropstvo i samouništenje. Spoznaja "ja nisam ograničen ego" vodi oslobođenju i čistoći. Ropstvo i oslobođenje samo su predodžbe. To što je svjesno ovih zamisli beskonačna je svijest koja jedina jest. Zamisao "ja sam" uzrok je svake patnje. Odsutnost takva osjećaja je savršenstvo. Spoznaj "ja nisam ovaj ograničen ego" i prebivaj u čistoj svijesti.

Kada se probudi takva čista svijest, sve se predodžbe povlače. Nastupa savršenstvo. U čistoj svijesti, u transcendentalnom, ne postoji ni uzročnost ni rezultirajuća kreacija. U odsutnosti objekata nema iskustva ili njegova pratioca ega. Ako ego ne postoji, gdje je *samsara*? Ako *samsara* ne postoji, ostaje jedino vrhunski bitak. U njemu postoji univerzum poput neisklesana oblika u stijeni. Istinu vidi samo onaj tko vidi univerzum bez posredovanja duha, bez posredovanja misli i zamisli. Takva je vizija znana kao *nirvana* (spokoj).

Kao što postoji jedino ocean kada se riječ "val" liši značenja, isto tako postoji jedino *brahman* kada se spozna da riječ "kreacija" nema smisla. Ova kreacija je *brahman*; jedino je *brahman* svjestan ove kreacije. *Brahman* je svjestan *brahmana*. Kada riječ "kreacija" izgubi smisao, uvida se da je istinsko značenje "kreacije" vječni i jedini *brahman*. Istraživanjem pojma "*brahman*" spoznaje se sve. Ako se tako istražuje riječ "kreacija", spoznaje se *brahman*. Međutim, svijest koja je temelj i izvor svih predodžbi i njihove svjesnosti poznata je kao riječ "*brahman*". Kada se ova istina jasno spozna i kada se odbaci dvojnost znalca i znanog, ono što ostaje vrhunski je mir, neopisiv i neizreciv.

Šikhidvada Ako je vrhunski bitak zbiljski i ako je svijet zbiljski, onda pretpostavljam da je vrhunski bitak uzrok, a svijet posljedica!

Kumbha Samo ako postoji uzročnost može se pretpostaviti da postoji i posljedica. Ali gdje uzročnosti nema, kako bi se mogla pojaviti posljedica? Ne postoji uzročni odnos između *brahmana* i univerzuma (*višva*). Sve što postoji ovdje jest *brahman*. Ako ne postoji čak ni sjeme, kako bi nešto moglo biti rođeno? Pošto je *brahman* bez imena i bez oblika, u njemu uistinu ne postoji uzročnost. Zato, *brahman* je nedjeljatan i u njemu ne postoji uzročnost. Zato, ne postoji posljedica koja bi se mogla nazvati svijetom.

Ti si *brahman* i samo *brahman* postoji. Ako se *brahman* ne shvati mudrošću, on se doživljava kao ovaj univerzum. Ovaj je univerzum, takav kakav jest, tijelo *brahmana*. Kada ova beskonačna svijest smatra sebe nečim drugim od onoga što uistinu jest, govori se da je to samouništenje sebstva ili iskustvo ega. To samouništenje je duh. Njegova je sama priroda uništenje istine. Iako je takvo samouništenje trenutačno, ono je znano kao duh koji traje jedan ciklus kreacije.

Takvo zamišljeno postojanje prestaje svitanjem pravoga

znanja i nestankom svih zamišljaja. Kako je zamišljeno postojanje nezbiljsko, ono prirodno nestaje kada se spozna istina. Ako svijet postoji samo kao riječ, a ne kao zbiljska neovisna stvar, kako bi se mogla prihvatiti njegovo zbiljsko postojanje? Njegovo nezavisno postojanje je poput vode u fatamorgani. Kako bi to moglo biti zbiljsko? Stanje zbrke u kojem se ova nezbiljskost čini zbiljskom znano je kao duh. Neshvaćanje istine je neznanje ili duh; ispravno shvaćanje je samospoznaja ili spoznaja sebstva. Kao što spoznaja "ovo nije voda" uzrokuje shvaćanje fatamorgane kao fatamorgane, shvaćanje "ovo nije čista svijest, već djelatna svijet ili duh" uzrokuje pojavu istine.

Kada se tako spozna nepostojanje duha, shvaća se da ego itd. i ne postoji. Postoji samo jedna beskonačna svijest. Sve predodžbe nestaju. Lažnost koja se pojavila u duhu nestaje kada nestanu predodžbe. Ja nisam, ni tebe nema, nema ni drugih, ne postoji ni duh ni osjetila. Samo jedno jest - čista svijest. Ništa u tri svijeta nije nikada rođeno ili umrlo. Postoji jedino beskonačna svijest. Ne postoji ni jedinstvo ni raznolikost, ni zbrka ni iluzija. Ništa ne propada i ništa se ne razvija. Sve je tvoje vlastito sebstvo (*atman*).

Nadam se da si se duhovno probudio, da znaš što znati treba i da vidiš što se vidjeti mora.

Šikhidvađa Uistinu, Gospodine, tvojom sam milošću spoznao vrhunsko stanje. Kako to da se ono toliko dugo izmicalo mom shvaćanju?

Kumbha Samo kada je duh potpuno smiren, kada je čovjek transcendirao sve misli i želje i kada su se osjetila smirila, riječi učitelja se ispravno shvaćaju. Zato prijašnja nastojanja nisu gubitak jer danas su donijela plod - nečistoće tijela su nestale. Kada se tako čovjek oslobodi uvjetovanosti i kada se nečistoće odstrane, riječi učitelja (*guru*) ulaze izravno u najdublju srž bića, kao što strijela prodire u stabiljku lotosa. Ti si došao do stanje čistoće, zato su te moje riječi prosvjetlile i tvoje se neznanje raspršilo.

Našim druženjem (*satsang*) poništila se tvoja *karma*. Do danas si bio ispunjen pogrešnim zamislama o "ja" i "moje" zbog neznanja. Sada kada je zbog svjetla mojih riječi tvoj duh prestao djelovati, probudio si se jer neznanje traje samo toliko dugo dok duh djeluje. Sada si prosvjetljen, oslobođen. Budi zauvijek utemeljen u beskonačnoj svijesti, oslobođen do patnje, od težnje i svih drugih vezanosti.

Šikhidvađa Gospodine postoji li duh i za oslobođenu osobu? Kako ona živi i djeluje ovdje bez duha?

Kumbha Uistinu, u oslobođenim ljudima ne postoji duh (*manas*). Što je duh? Duh je teška uvjetovanost ili ograničenost koja vodi ponovnom rođenju i ne postoji kod oslobođenih mudraca. Oslobođeni mudraci žive uz pomoć duha koji je oslobođen uvjetovanosti i koji ne uzrokuje ponovno rođenje. To i nije duh, nego čista *satva*. Oslobođeni mudraci ovdje žive i djeluju utemeljeni u *satvi*, a ne u duhu. Neživotan duh, pun neznanja, naziva se duh; prosvjetljeni duh naziva se *satva*. Neznalice žive u svom duhu, prosvjetljeni žive u *satvi*.

Ti si došao do stanja *satve* zbog vrhunskog odricanja (*para vairagya* - transcendentalno stanje). Ograničen duh je u potpunosti uništen. Tvoj je duh postao čist poput čistog

beskonačnog prostora. Ti si došao do stanja potpune ravnoteže, a to je stanje savršenstva. To je potpuno odricanje u kojem se bez ostatka napušta sve.

Koja se vrsta sreće dobiva *tapasom*? Samo prolazna. Najviša i beskrajna sreća ostvaruje se samo putem krajnjega mira. Koja se vrsta sreće dobiva u nebu? Onaj tko nije došao do samospoznaje i time do blaženstva, pokušava dohvatiti malo ugone vršenjem nekih *yagyi* (djelovanja za ostvarenje nekog cilja, primjerice rođenje u nebu). Onaj tko nema zlata, hvata se i za bakreni novčić!

O kraljevski mudraču, ti si lako mogao postati mudar uz pomoć Ćudale. Zašto si se morao upustiti u ovu beskorisnu i besmislenu pokoru? Ona ima početak i kraj, a u sredini se pojavljuje privid sreće. Međutim, tvoja te je pokora na neki način dovela do ovog duhovnog buđenja. Sada ostani zauvijek utemeljen u mudrosti.

U beskonačnoj svijesti nastaju sve ove zbilje pa čak i nezbiljske zamisli, i s njome se ponovno stapaju. Čak i zamisli poput "ovo se treba učiniti" i "ovo se ne treba učiniti" tek su "kapljice ove beskonačne svijesti"! Napusti čak i njih i prebivaj u stanju neuvjetovanja. Sve te pokore (*tapas*) i *kriye* neizravni su načini. Zašto čovjek ne bi izabrao izravan način samospoznaje?

Satve se treba odreći samom *satvom*, odnosno potpunom slobodom ili nevezanošću za nju. Svaka patnja koja se pojavi u tri svijeta, o kralju, nastaje samo iz mentalne čežnje. Ako si utemeljen u stanju mira koji se isto odnosi i prema kretanju i prema nekretanju misli, prebivat ćeš u vječnosti.

Postoji samo jedna beskonačna svijest. *Brahman* koji je čista svijest znan je kao *satva*. Neznalica ga vidi kao svijet. Kretanje kao i nekretanje u beskonačnoj svijesti su samo predodžbe u duhu promatrača. Sve ovo je potpunost beskonačne svijesti, ali bez ikakvih predodžbi. Njezina zbilja je iznad riječi!

Vašištha Rekavši to, Kumbha je nestao, upravo kada se kralj spremao u da mu se u znak poštovanja pokloni i dade cvijeće. Razmišljajući o riječima Kumbhe, Šikhidvađa je ušao u *nirvikalpa samadhi*, u potpunosti oslobođen od svih želja i čvrsto utemeljen u stanju neuvjetovanosti.

Dok je Šikhidvađa bio u dubokoj meditaciji bez ikakve mentalne djelatnosti ili kretanja duha, Ćudala je promijenila svoju masku i vratila se u palaču, te u svom prvobitnom obliku vodila poslove zemlje. Nakon tri godine vratila se do mjesta gdje je prebivao Šikhidvađa i obradovala se kada je vidjela da je on još uronjen u meditaciji. Pomislila je: "Trebalo bi da ga vratim u svjetovnu svijest, zašto da sada napusti tijelo? Neka upravlja kraljevstvom neko vrijeme, a zatim možemo istodobno napustiti tijelo. Uistinu, poduku koju sam mu dala nije bila uzaludna.

Zarikala je poput lava nekoliko puta. No on nije otvorio oči. Gurnula mu je tijelo, no on je i dalje bio uronjen u sebstvo. Pomislila je: "Jao, on je potpuno upijen u *atman*. Kako ću ga dovesti natrag u tjelesnu svijest? No, s druge strane zašto bih to trebala učiniti? Neka dođe do neutjelovljena stanja, a i ja ću isto tako napustiti sada ovo tijelo".

Dok se tako spremala napustiti svoje tijelo, ponovno je pomislila: "Prije nego što napustim svoje tijelo, hajde da pogledam postoji li negdje u njegovu tijelu sjeme *satve*. Ako postoji, probudit ću ga i zajedno ćemo živjeti kao oslobođena bića. Ako ne postoji i ako se je oslobodio tijela, ja ću također

napustiti ovo tijelo." Ušla je u njegovo tijelo i otkrila da je sjeme individualnosti još prisutno i da održava tijelo.

Rama Gospodine, ako je tijelo mudraca poput komada drveta, kako bi čovjek mogao znati da u njemu još postoji trag *satve* (čistog duha)?

Vašiṣṭha U njegovu srcu, nevidljivo i tanahno, postoji trag *satve* koji je uzrok oživljavanja tjelesne svijesti. To je slično cvijetu i plodu koji su potencijalno prisutni u sjemenu. U slučaju mudraca čiji je duh potpuno slobodan od kretanja misli, koji je bez i najmanje predodžbe o dualnosti ili jedinstvu, čija je svijest potpuno čvrsta i postojana poput planine - njegovo je tijelo u stanju savršene ravnoteže i ne pokazuje znakove boli ili ugone; ono ne propada, već ostaje u savršenom skladu s prirodom. Samo, tako dugo dok postoje predodžbe o dvojstvu ili jedinstvu, tijelo prolazi kroz promjene kao što to čini duh. Kretanje je misli to što čini ovaj svijet. Zbog toga duh doživljava ugodu, srdžbu i iluziju i tako ostaje neukrotiv. Ali kada se duh čvrsto utemelji u miru, takve se uznemirenosti ne pojavljuju u čovjeku. On je poput čistoga prostora (*akaše*).

Kada je *satva* u stanju potpune ravnoteže, tada se ne doživljavaju nikakvi tjelesni ni mentalni poremećaji. Nije moguće napustiti *satvu*; ona tijekom vremena dolazi do svoga kraja. Kada u tijelu ne postoji ni duh pa čak ni *satva*, tada se, slično topljenju snijega na toplini, tijelo raspada na pet elemenata. Tijelo Šikhidvade je bilo slobodno od duha (kretanja misli), ali bilo je obdareno tragom *satve*. Zato se nije raspalo na elemente. Opazivši to, Ćudala je odlučila: "Stupit ću u čistu inteligenciju koja je sveprisutna i nastojat ću probuditi u njemu tjelesnu svijest. Ako to ne učinim ja, on će se sigurno nakon nekog vremena sam probuditi. Ali zašto bih ja do tada bila sama?"

Ćudala je nakon toga napustila svoje tijelo i ušla u *satvu* Šikhidvade. Pobudila je taj čisti duh i brzo se vratila u svoje tijelo koje je odmah preobrazila u mladog *brahmana* Kumbha. Kumbha je započeo nježno pjevati himne Samavede. Slušajući ih, kralj se vraćao tjelesnoj svijesti. Ponovo je ispred sebe ugledao Kumbhu. Bio je sretan. Rekao je: "Srećom, ponovno smo se pojavili u tvojoj svijesti, o gospodine! Ti si ponovno došao ovdje samo da bi mi dao svoj blagoslov!"

Kumbha Od kada sam te napustio i otišao moje je srce ostalo s tobom. Nema želje za odlaskom u nebo, već samo da bude kraj tebe. U ovom svijetu nemam rodaka, prijatelja, pouzdane osobe ili učenika kao što si ti.

Šikhidvada Smatram svojim vrhunskim blagoslovom, da ti tako savršen i nevezan, želiš biti sa mnom. Molim te, ostani sa mnom ovdje, u ovoj šumi!

Kumbha Reci mi jesi li neko vrijeme prebivao u vrhunskom stanju? Jesi li napustio zamisli poput "ovo je drugačije", "ovo je nesreća" itd. Je li nestalo tvoje žudnje za ugodom?

Šikhidvada Tvojom milošću došao sam do druge obale ove *samsare*. Stekao sam ono što treba steći. Ne postoji ništa osim sebstva - ni znanog ni onoga što treba znati, ni ostvarenja ni odricanja ni onoga čega se treba odreći, ni bića ni ostalog, čak ni *satve*. Poput neograničenog prostora prebivam u

neuvjetovanom stanju.

Vašiṣṭha Nakon što su proveli kratko vrijeme na tom mjestu, kralj i Kumbha su otišli u šumu gdje su besciljno lutali osam dana. Kumbha je predložio da odu u drugu šumu i otišli su. Živjeli su prirodno i izvodili odgovarajuće *yagye* da bi stekli naklonost predaka i bogova. U njihovim srcima nisu se pojavljivale pogrešne zamisli kao što su "ovo je naš dom" i "ovo nije naš dom". Ponekad su bili odjeveni u sjajne svečane odore, a ponekad u dronjke. Ponekad su bili premazani sandalovinom, a ponekad pepelom. Nakon kratkog vremena i kralj je blistao kao i Kumbha.

Gledajući sjaj kralja, Kumbha (Ćudala) je počela razmišljati: "Ovdje je moj suprug koji je plemenit i snažan. Šuma je puna radosti. Mi smo u stanju u kojem je patnja nepoznata. Kako se onda u srcu ne bi pojavila želja za ugodom? Oslobođeni mudrac pozdravlja dobrodošlicom i proživljava sve što mu dolazi netraženo. Ako postane krut, dolazi do rasta neznanja. Žena čije se strasti ne bude u blizini plemenitog i snažnog supruga, dok žive tako okruženi vrtovima cvijeća, je mrtva. Što dobiva znalac istine ili samospoznati mudrac napuštanjem onoga što mu dolazi bez napora? Svojem ću suprugu učiniti mogućim da sa mnom uživa u bračnim ugodama. Odlučivši tako, Kumbha je rekao Šikhidvadi: "Danas je poseban dan kada bih trebao biti u nebu i vidjeti svoga oca. Dopusti mi da odem i vratit ću se još večeras."

Dva su prijatelja izmijenila cvijeće. Kumbha je otišao. Ćudala je poprimila svoj prvotni oblik i vratila se u palaču da izvrši kraljevske dužnosti. Onda se vratila do mjesta gdje se nalazio Šikhidvada, ponovno pod maskom Kumbhe. Opazivši neke promjene u izrazu Kumbhe, Šikhidvada upita: "O sine bogova, zašto izgledaš tako nesretno? Sveti ljudi ne dopuštaju da bilo kakav izvanjski utjecaj naruši njihovu ravnotežu."

Kumbha Oni koji, iako žive utemeljeni u ravnoteži i ne dopuštaju svojim organima da prirodno funkcioniraju tako dugo dok je tijelo živo, svojeglavi su i tvrdoglavi. Tako dugo dok postoji sezam tu je i ulje, tako dugo dok postoji tijelo postoje i različita raspoloženja. Onaj tko se protivi stanjima kojima je tijelo prirodno podložno, on kao da siječe mačem prostor na komadiće. Ravnoteža *yoge* je za duh, ne za organe djelovanja i njihova stanja. Tako dugo dok traje tijelo, čovjek treba dopuštati organima djelovanja da vrše njima prirodne funkcije, iako um i osjetila ostaju u stanju mira. Takav je prirodni zakon, kojemu su podložni čak i bogovi.

Sada, o kralju, poslušaj kakva me je snašla nesreća. Jer ako čovjek povjeri svoju nesreću prijatelju to donosi veliko olakšanje, kao što težak taman oblak postaje lagan poslije kiše. Duh također postaje čvrst i miran kada prijatelj čuje čovjekovu sudbinu, kao što i voda postane bistra kada se u nju ubace komadići stipse.

Nakon što sam te napustio otišao sam u nebo i izvršio svoje dužnosti. Kada je došla večer napustio sam nebo da bih se vratio tebi. Na putu sam ugledao mudraca Durvasu kako leti u žurbi da bi stigao na svoje večernje dužnosti. Bio je odjeven u tamne oblake i ukrašen munjama. To ga je učinilo sličnim ženi koja žuri na sastanak s ljubavnikom. Pozdravio sam ga i to sam mu u šali i rekao. Razljučen mojom drskošću on me prokleo: "Zbog ove drskosti, svake ćeš noći postati žena." Bio sam tužan i pri samoj pomisli da ću svake večeri postati ženom. Uistinu je tragično da sinovi bogova koje nad-

vlada strast, ovako pate zbog vrijedanja svetih mudraca. Međutim, zašto bih patio kada ovo ne utječe na moje sebstvo.

Šikhidvada Od kakve je koristi patnja, o sine bogova? Neka dođe što dođe, sebstvo nije pod utjecajem sudbine tijela i duha. Kakva god da je radost ili patnja dodijeljena čovjeku ona djeluje na tijelo, a ne na stanovnika tijela. Ako se čak i ti predaš patnji, što će onda s ljudima koji žive u mraku neznanja! Ili, možda, dok pričaš o nesretnom događaju tek koristiš uobičajene izraze i riječi.

Vašištha Tako su tješili jedan drugog jer su postali nerazdvojni prijatelji. Sunce se spustilo i na zemlju je dopuzao mrak noći. Kumbha se je polako počela mijenjati. Boreći se da zadrži suze, prigušenim glasom rekao je Šikhidvadi: "Jao, pogledaj, osjećam kako mi se tijelo topi i pada na zemlju. Iz mojih grudi niču dojke. Građa mog kostura mijenja se u žensku. Pogledaj, haljina i ukrasi primjereni ženi sami od sebe pojavljuju mu se na tijelu. O što da učinim, kako da sakrijem svoju sramotu, ustinu sam postao žena!"

Šikhidvada je odgovorio: "Sveti čovječe, ti znaš što treba znati. Nemoj žaliti zbog onog što je neizbježno. Sudbina djeluje samo na tijelo, ne na utjelovljenog!" Kumbha se s time složio: "U pravu si. Ne osjećam nikakvu patnju. Tko se može suprotstaviti zakonu koji vlada prirodom!"

Tako razgovarajući otišli su spavati. Tako je Čudala živjela sa svojim suprugom, kao mladi sanyasin tijekom dana, a kao žena noću.

Poslije nekoliko dana takvog druženja, Kumbha je rekao Šikhidvadi: "O kralju, poslušaj moj prijedlog. Sada sam već neko vrijeme po noći žena. Želim ispuniti ulogu koju žena ima po noći. Osjećam da bih trebala živjeti kao žena, poštovanja vrijednog supruga. U tri svijeta ne postoji nitko tko bi mi bio tako drag kao ti. Zato se želim udati za tebe i uživati s tobom u bračnim ugodama. To je prirodno, ugodno i moguće. Zar u tome ima grijeha? Mi smo prekinuli s željama i s odricanjima. Imamo potpuno jednaku viziju zato hajde da djelujemo prirodno, bez prevladavanja privlačnosti ili odbojnosti."

Šikhidvada je odgovorio: "O prijatelju, ja ne vidim ni dobro ni zlo da se tako i učini. Zato, o mudri čovječe, čini što želiš činiti. Jer duh prebiva u savršenoj ravnoteži i svuda vidim samo sebstvo. Zato, čini što želiš činiti."

Kumbha je odgovorio: "Ako tako osjećaj o kralju, onda je današnji dan zaista poseban. Nebeska tijela će svjedočiti našem vjenčanju."

Zatim su sakupili sve što je bilo potrebno za obred vjenčanja. Pripremajući se za sveti obred sjedinjenja, okupali su jedan drugoga svetom vodom Gange. Tada su iskazali poštovanje precima i bogovima.

Spustila se i noć. Kumbha se pretvorio u krasnu ženu. Obratio se kralju: "O dragi moj prijatelju, sada sam žena. Moje ime je Madanika. Pozdravljam te. Ja sam tvoja žena." Šikhidvada je tada iskazao poštovanje Madaniki okitivši je vijencima, cvijećem i dragocjenostima. Diveći se njezinoj ljepoti, kralj je rekao: "O Madanika, ti blistaš poput božice Lakšmi. Budimo blagoslovljeni živeći zajedno poput svjetla i sjene, Lakšmi i Narayane, Šive i Parvati. Neka budemo blagoslovljeni svakim dobrom."

Bračni je par zatim zapalio sveti oganj i izvršio obred vjenčanja (*samdhya*) u skladu s napucima vedskih spisa. Oltar

je bio ukrašen rascvjetalim puzavicama i dragim kamenjem. Njegova četiri ugla bila su ukrašena kokosovim orasima, a tu su bile i posude napunjene svetom vodom Gange. U središtu se nalazio sveti oganj. Obilazili su oko ognja i nudili propisane darove *devama*, *munijima* i *pitrima* (precima) uz odgovarajuće svete himne. Dok su tako činili kralj bi Madinku često uhvatio za ruku, iskazujući tako svoju ljubav i radost zbog ovoga događaja. Oganj su obišli tri puta izvodeći Lada Homu. Onda su se povukli u bračnu odaju, pećinu posebno pripremljenu za ovaj događaj. Mjesec je sjao hladećim zrakama. Bračni je krevet bio načinjen od mirisnog cvijeća i lišća. Popeli su se u krevet i dovršili svoje vjenčanje.

Čim se Sunce podiglo, Madanika je postala Kumbha. Tako su živjeli kao prijatelji danju, a kao muž i žena noću. Kada bi Šikhidvada noću zaspao, Kumbha bi potajno odlazio do palače i obavljao kraljevske dužnosti te se brzo vraćao u svoj dio postelje.

Mjesec dana su živjeli u pećinama planine Mahendre. Lutali su raznim šumama i selili se s jedne strane planine na drugu. Neko su vrijeme živjeli u vrtu bogova znanom pod imenom Paridat na južnim padinama planine Mainaka. Lutali su i područjima Kurua i područjima Kosale.

Nakon što su tako živjeli brojne mjesece, Čudala je počela razmišljati: "Ispitat ću zrelost kralja iskušavajući ga ugodama i užicima neba. Ako ostane izvan njihova utjecaja doista neće više nikada tražiti bilo kakve ugone."

Odlučivši tako, Čudala je svojim *siddhima* stvorila iluziju u kojoj je Šikhidvada ugledao gospodara bogova Indru u društvu nebesnika. Neuznemiren tim iznenadnim blagoslovljenim događajem, kralj mu je iskazao štovanje. Onda je kralj upitao Indru: "Molim te, reci mi što sam učinio da sam zavrijedio tvoj današnji dolazak?"

Indra je odgovorio: "Sveti čovječe, svi smo mi došli ovdje, neodoljivo privučeni tvojom svetošću. Na nebu (*Svarga loka*) smo čuli za tvoju veličanstvenu slavu. Dodi, dodi s nama na nebo. Svi nebesnici žele te vidjeti. Molim te, primi ove nebeske oznake koji ti omogućuju da putuješ univerzumom kao što to čini savršeni mudraci. Uistinu, o mudraču, oslobođena bića poput tebe ne odbijaju sreću koja im dolazi netraženo. Neka tvoj posjet pročisti nebo."

Šikhidvada je odgovorio: "Poznata su mi stanja koja vladaju u nebu, o Indra! Ali za mene je nebo posvuda kao i nigdje. Sretan sam što god da jesam jer ne želim ništa. Međutim, ne mogu otići do te vrste neba koju ti opisuješ i koje je ograničeno na jedno mjesto! Zato ne mogu ispuniti tvoju zapovijed!" "Ali", odgovori Indra "smatram prikladnim da oslobođeni mudraci pretrpe i njima dodijeljena iskustva ugone." Šikhidvada je ostao tih. Indra se spremao na odlazak. Šikhidvada je rekao: "Sada neću ići jer sada nije vrijeme."

Blagoslovivši kralja i Kumbhu Indra i čitava njegova pratnja nestadoše.

Nakon što je uklonila taj magični prikaz, Čudala je pomislila: "Srećom, iskušenja ugone nisu privukla kralja. Čak i kada ga je Indra posjetio i pozvao u nebo, na kraju to nije djelovalo i ostao je nedodirnut poput prostora. Podvrći ću ga sada još jednom ispitu da vidim utječu li na njega sile suprotnosti - privlačnost i odbojnost."

Još iste noći Čudala je svojim savršenstvima načinila vrt ugone i posebno lijep krevet u njemu. Stvorila je mladoga muškarca, tjelesno privlačnijeg od Šikhidvade. Izgledalo je kao da na tom krevetu sjedi sa svojim ljubavnikom u zagrlja-

ju.

Šikhidvada je završio sa svojim večernjim dužnostima i tražio je svoju ženu Mandaniku. Tražio je i otkrio tajno mjesto na kojem se sakrio ovaj par. Ugledao ih je potpuno zaokupljene ljubavnom igrom. Njezina je kosa bila ovijena oko njega. Svojim je rukama držala njegovo lice. Usne su im bile sljubljene u vrelom poljupcu. Bili su očito predani strastvenoj ljubavi. Svakim su pokretom svojih udova izražavali veliku uzajamnu ljubav. Na njihovim se je licima iskazivala radost srca. Očito su potpuno zaboravili što ih okružuje.

Šikhidvada je sve to vidio, ali u njemu se nije ništa pokrenulo. Nije ih želio uznemiravati pa se okrenuo u namjeri da ode. No par je primijetio njegovu prisutnost. Rekao im je: "Molim vas nemojte dopustiti da narušim vašu sreću."

Poslije kratkog vremena Mandanika je izašla iz vrta i srela Šikhidvadu. Glumila je postidenost zbog vlastitog postupka. Ali kralj je rekao: "Draga, zašto si došla tako brzo? Uistinu sva bića žive da bi uživala u sreći i teško je naći u ovom svijetu par koji bi bio u takvom skladu. Nisam uznemiren zbog toga jer vrlo dobro znam što u ovom svijetu ljudi jako vole. Kumbha i ja smo veliki prijatelji, Mandanika je samo plod kletve Durvasa!"

Mandanika se opravdavala: "Takva je priroda žena, o gospodine! One su nepostojeće u svojoj vjernosti. One su osamputa strastvenije od muškaraca. One su slabe i ne mogu se oduprijeti žudnji u prisutnosti željene osobe. Zato, molim te zaboravi me i nemoj se ljutiti." Šikhidvada je odgovorio: "Uopće nisam ljut na tebe draga. Prije će drvo narasti na nebu nego ljutnja u meni. Ali bilo bi prikladno da se od sada odnosim prema tebi kao prema dobrom prijatelju, a ne kao prema svojoj ženi." Ćudala se obradovala kraljevim stavom koji je uvjerljivo dokazao da se on izdigao iznad žudnje i srdžbe. Odmah je odbacila prijašnji oblik Madanike i poprimila prvotni oblik Ćudale.

Šikhidvada Tko si ti, o prekrasna gospodo i kako si došla ovdje? Koliko si već dugo ovdje? Jako sličiš mojoj ženi!

Ćudala Doista, ja sam Ćudala. Ja sam poprimila oblik Kumbhe i drugih da bih u tebi probudila duhovnost. Ja sam isto tako poprimila oblik ovog malog iluzornog svijeta sa svim ovim vrtovima itd. koje si upravo sada vidio. Od onoga dana kada si, što nije bilo mudro, napustio svoje kraljevstvo i došao ovdje da bi vršio pokore, težim izazvati tvoje duhovno buđenje. Ja sam ta koja te je podučavala poprimivši oblik Kumbhe. Oblici koje si opažao, Kumbha i drugi, nisu bili zbiljski. Sada kada si se potpuno probudio i stekao najviše znanje (*atma dnjana*), ti znaš sve što se treba znati.

Vašištha Šikhidvada je na to ušao u duboku meditaciju (*nirvikalpa samadhi*) i sagledao sve što se događalo od vremena kada je napustio palaču. Bio je radostan i njegova se ljubav prema ženi rasplamsala. Došavši natrag u tjelesnu svijest zagrlio je Ćudalu takvim žarom kojeg je nemoguće opisati. Njihova srca su bujala međusobnom ljubavlju i neko su vrijeme bili nepomično priljubljeni kao da su izgubljeni u nesvjesnom stanju.

Šikhidvada Onda je Šikhidvada rekao Ćudali: "O kako je slatka ljubav drage žene koja je slada od nektara! Kakav si samo nemir i bol morala propatiti zbog mene! Način na koji

si me izbavila iz ovoga strašnog oceana neznanja neme usporedbe. Tradicija nam je dala mnogo velikih žena koje su bile uzor, ali one nisu ništa u usporedbi s tobom. Ti ih premašuješ po svim kreposnim i plemenitim značajkama. Ti si se uporno borila i bila si uzrok moga prosvjetljenja. Kako ću ti to uzvratiti? Uistinu, samo žene prepune ljubavi teže osloboditi svoje muževe iz oceana *samsare*. Pri tome, zbog ljubavi prema svojim muževima, postižu čak i ono što ne mogu postići ni vedski spisi, ni *guru* ni *mantra*. Žena je sve za svoga muža - prijatelj, brat, zaštitnik, sluškinja, *guru*, družica, bogastvo, sreća, vedski spisi, oslonac i rob. Zato takvu ženu treba cijeniti i poštovati na svaki način i u svako doba.

Moja draga Ćudala ti si uistinu prva među ženama u ovom svijetu. Dodi, zagrlj me ponovno.

Vašištha Rekavši to, Šikhidvada je opet nježno i odano zagrljio Ćudalu.

Ćudala Gospodine, kada sam vidjela kako vršiš besmislene *kriye* i *tapas* moje je srce jako patilo. Oslobodila sam sebe te boli tako da sam dolazila ovdje i težila da te probudim. To je bilo uistinu na moje veselje i radost. Za to ne zaslužujem nikakve pohvale.

Šikhidvada Od sada neka sve žene ispunjavaju svoje vlastite sebične ciljeve tako da probude duhovnost svojih muževa, kao što si ti to učinila!

Ćudala U tebi sada ne vidim sitne želje, misli i osjećaje koji su te mučili godinama. Molim te, reci mi što si sada, u čemu si se utemeljio i što vidiš?

Šikhidvada Dragaa moja, ja prebivam u onom što si ti u meni uzrokovala. Nisam vezan. Ja sam poput beskonačnog, nedjeljivog prostora. Ja sam mir. Ja sam došao do stanja koje je teško dostižno čak i bogovima poput Višnuja i Šive. Ja sam slobodan od zbrke i iluzije. Ja ne doživljavam ni patnju ni veselje. Ja ne mogu reći "Ovo jest" ni "Ono jest". Ja sam se oslobodio svih velova zbilje i sada uživam stanje unutarnjeg blagostanja. Ja sam onaj koji jesam - teško je to opisati riječima! Ti si moj *guru* draga moja. Pozdravljam te! Tvojom sam milošću, ljubljena moja, prešao ovaj ocean *samsare* i neću ponovno pasti u zabludu.

Ćudala U tom slučaju, što sada želiš činiti?

Šikhidvada Ne poznajem ni zabrane ni zapovjedi. Što god da činiš, znat ću da je to prikladno. Čini što misliš da je prikladno i ja ću te slijediti.

Ćudala Gospodine, mi smo se sada utemeljili u stanju oslobođenih ljudi. Zato su oboje isto - želja i njezina suprotnost. Za nas sada nema koristi od vježbe *prane* ili meditacije. Zato ćemo biti ono što jesmo na početku, u sredini i na kraju. Napustit ćemo ono što je izvan toga. Mi smo kralj i kraljica na početku, u sredini i na kraju. Jedina stvar koju treba napustiti je iluzija! Zato, vratimo se u kraljevstvo i podarimo mu mudroga vladara. Djelujmo kao *divan mukte*, a nakon što odbacimo tijelo kao *videha mukte*.

Šikhidvađa Zašto onda ne prihvatiti Indrin poziv u nebo?

Ćudala O kralju, ja ne želim ugodu ni sjaj kraljevstva. Ostajem u uvjetima u koje me smjestila sama moja priroda i vršit ću dužnosti koje su mi namijenjene. Kada se misli "ovo je uгода" suprotstavi misao "ovo nije uгода", onda one obje nestanu. Ostajem u onom miru koji to nadživljava.

Dvoje oslobođenih je potom provelo noć u bračnim uživanjima.

Vašištha U svitanje je par ustao i izvršio svoje jutarnje dužnosti. Ćudala je snagom svojih misli materijalizirala zlatnu posudu u kojoj se nalazila sveta voda sedam oceana. Tim je vodama okupala kralja i okrunila ga. Rekla je: "Budi obdaren sjajem osam božanskih zaštitnika univerzuma."

Kralj je ponovno proglasio Ćudalu svojom ženom. Predložio joj je da snagom svoga duha stvori brojnu pratnju. Tako je i učinila.

Predvođena kraljevskim parom koji se popeo na najveličanstvenijeg slona, pratnja je stupala prema njihovom kraljevstvu. Putem je Šikhidvađa pokazivao Ćudali različita mjesta koja su bila povezana s njegovim isposničkim životom. Uskoro su došli do rubova prijestolnice gdje su im građani priredili veliku dobrodošlicu.

Uz pomoć Ćudale, Šikhidvađa je vladao kraljevstvom deset tisuća godina. Nakon što je uživao u ugodama svijesti jer je bio najistaknutiji između kraljeva i nakon što je živio dugo vremena ušao je u vrhunsko stanje, u *nirvanu* u kojoj ne postoji ponovno rađanje. Isto tako i ti, o Rama, obavljaj spontano i prirodno djelovanje i ne tuguji. Ustani, uživaj u ugodama svijeta i isto tako u konačnom oslobođenju.

Tako sam ti, o Rama, ispričao priču o Šikhidvađi. Slijedeći isti put nikada više nećeš patiti. Vladaj kao što je vladao Šikhidvađa. Isto ćeš tako uživati u ugodama ovoga svijeta i dostići konačno oslobođenje. Tako je bilo i s Kaćom, koji je bio sin Brhaspatija, učitelja bogova.

Priča o Kaći

Rama Gospodine, molim te reci mi kako je Kaća, sin Brhaspatija došao do oslobođenja?

Vašištha Kaća je već u mladosti nestrpljivo težio da postigne oslobođenje od *samsare*. Jednog je dana otišao svom ocu Brhaspatiju i upitao: "Gospodine, ti znaš sve. Molim te, reci mi kako se čovjek može osloboditi iz ovoga kaveza znanog kao *samsara*?" *Deva guru* (božanski guru) mu je odgovorio: "Sine moj, oslobođenje iz ovog zatvora zvanog *samsara* moguće je samo potpunim odricanjem!"

Kada je to čuo, Kaća je otišao u šumu, odrekavši se svega. Brhaspati je ostao nedodirnut ovim događajem. Mudri ljudi ostaju izvan utjecaja vezivanja i razdvajanja. Poslije osam godina samoće i pokore, dogodilo se da je Kaća ponovno susreo svoga oca i upitao ga: "Oče, vršio sam pokoru osam godina nakon što sam se odrekao svega; kako to da nisam došao do stanja vrhunskoga mira?"

Brhaspati je samo ponovio svoju prijašnju instrukciju: "Odreknite se svega" i otišao. Shvativši to kao znak, Kaća je odbacio čak i kožu kojom je pokrio svoje tijelo. Tako je nastavio sa svojom pokorom još tri godine. Ponovno je potražio svoga oca i nakon što mu je iskazao poštovanje upitao ga je:

"Oče, odbacio sam čak i štap, odjeću i sve drugo. Još nisam došao do samospoznaje!"

Brhaspati je na to odgovorio: "Pod potpunim se misli samo na duh jer duh je sve. Potpuno odricanje duha pravo je odricanje." Rekavši to, Brhaspati je otišao. Kaća je pogledao u sebe nastojeći otkriti duh da bi ga se mogao odreći. Koliko god da je tražio nije mogao otkriti ono što bi se moglo nazvati duhom! Pošto nije mogao otkriti duh, počeo je razmišljati: "Fizička stvar poput tijela ne može se smatrati duhom. Zašto onda uzaludno kažnjavam nevino tijelo? Otići ću nazad svom ocu i pitati ga sve o tom strašnom neprijatelju zvanom duh. Kada saznam što je on, odreći ću ga se."

Odlučivši tako Kaća je potražio svoga oca i upitao ga: "Oče, molim te reci mi što je duh, tako da ga se mogu odreći". Brhaspati je odgovorio: "Oni koji poznaju duh govore da je duh "ja". Osjećaj ega koji se pojavljuje u tebi je duh". "Ali to je teško, ako ne i nemoguće", reče Kaća. Brhaspati odgovori: "S druge strane to je laganije nego zgnječiti cvijet koji se nalazi u tvojoj ruci, laganije nego sklopiti očne kapke! Jer to što se čini da postoji zbog neznanja, na putu znanja isčezava. Uistinu, osjećaj ega ne postoji. Čini se da postoji samo zbog neznanja i iluzije. Gdje je ego? Kako je nastao? Što je on? U svim bićima i za sva vremena samo je jedna beskonačna svijest! Zato je ovaj ego samo riječ. Odreci je se, sine moj i odreci se samoograničenja ili uvjetovanosti. Ti si bezgraničan, neuvjetovan vremenom, prostorom i ostalim."

Tako podučen u najvišoj mudrosti, Kaća se prosvijetlio. Osloboodio se ega i stanja posjedovanja. Živi poput njega, o Rama. Ego je nezbiljski. Ne vjeruj mu i ne napuštaj ga. Kako se nezbiljsko može uhvatiti ili kako ga se može odreći? Kada je ego sam po sebi nezbiljski, što su rođenje i smrt? Ti si ta tanahna čista svijest koja je nedjeljiva i slobodna od zamisli i koja je u svim bićima. Samo se u stanju neznanja ovaj svijet vidi kao iluzorna pojavnost. U viziji prosvjetljenja sve se ovo vidi kao *brahman*. Napusti pojmove jedinstva i različitosti i budi blažen. Nemoj se ponašati kao opsjenjen čovjek i patiti.

Rama Tvojim riječima punim nektara dobivam vrhunsko blaženstvo. Sada sam se utemeljio u transcendentalnom stanju. Ipak, nisam još sit znanja. Iako sam zadovoljan, ponovno te pitam jer se nektara nitko ne može zasititi. Tko je opsjenjen čovjek?

Priča o mithyā puruši, nepostojećoj osobi

Vašištha Poslušaj ovu šaljivu priču o nepostojećoj osobi, o Rama. Jednom je živio čovjek kojeg je oblikovala iluzija. Rodio se u prostoru i odrastao je u prostoru. U njemu se pojavila pogrešna zamisao: "Ja sam rođen iz prostora, ja sam prostor, prostor je moj. Ja ću zato zaštititi taj prostor." Odlučivši se tako, sagradio je kuću da bi zaštitio prostor. Gledajući kako je prostor sigurno ograđen kućom, bio je sretan. Ali tijekom vremena kuća se raspala. Glasno je tugovao: "O moj prostore! Kuda si otišao? Jao, sve je izgubljeno."

Onda je iskopao bunar, misleći da je prostor u njemu bolje zaštićen. Ali i bunar se je tijekom vremena urušio. Jedno za drugim načinio je lonac, pećinu te mali gaj s četiri drveta. Sve je nestalo za kratko vrijeme ostavljajući nepostojećeg čovjeka nesretnim.

Poslušaj značenje ove priče, o Rama. Čovjek kojeg je oblikovala iluzija je ego. On nastaje kao što nastaje kretanje u

zraku. Njegova jedina zbilja je *brahman*. Neznajući to, ego gleda na okolni prostor kao na sebe i svoje. Tako on poistovjećuje sebe s tijelom koje želi zaštititi. Tijelo itd. nastaje, postoji i nakon nekog vremena nestaje. Zbog ove iluzije ego neprekidno pati, misleći da je *sebstvo* (prostor) mrtvo i izgubljeno. Kada se *lonac* i ostalo uništi, to ne utječe na prostor. Isto tako, kada tijelo propadne to ne utječe na *sebstvo*. Tijelo je posuda *sebstva*. *Sebstvo* je čista svijest, suptilnije čak i do prostora, o Rama. Ono se nikada ne može uništiti. Ono je nerodeno. Ono ne nestaje. Ono je sam beskonačni *brahman* koji blista kao ova svjetovna pojavnost. Znajući to, budi zauvijek sretan.

Cijeli univerzum je čista svijest, ali kao objekt on je neživa tvar. Sve, uključujući tebe i mene, iako naizgled živo, mrtvo je. Pomoću meditacije na *sebstvo* (*atma dhyana*) napusti zamisao svijeta u svijetu i zamisao o "ja" te prikladno djeluj. U konačnom oslobođenju (*kaivalya*) ahamkara (ja) se prepoznaje kao nezbiljsko.

Priča o Vipašćitu

Jednom davno živio je kralj po imenu Vipašćit. Njegova četiri ministra štitila su četiri granice njegova kraljevstva. Jednoga je dana kralja posjetio mudar čovjek i rekao: "Ministar koji štiti istočnu granicu je mrtav. Ministar koji štiti južnu granicu je pokušao zaštititi i istočnu granicu, ali i on je ubijen. Kada je ministar koji štiti zapadnu granicu požurio na jug bio je ubijen." U tom trenutku ušao je ministar sa sjevera i rekao: "Neprijatelj je okružio grad. Samo ti imaš snagu da uništiš neprijatelja."

Kralj je iskazao štovanje svetom ognju (Agni) prije nego se pridružio svojoj vojsci na bojnom polju. Molio je: "Gospodine, danas ti nudim svoju vlastitu glavu kao žrtvu. Neka se pojave četiri moćna bića da bi osigurala pobjedu nad neprijateljem." Kralj si je sam odrubio glavu, a iz svetog ognja odmah su se pojavila četiri blistava bića. Bilo je očito da njih ne može nadvladati nikakvo ratničko oružje koje bi neprijatelj mogao primijeniti; ni strijele, ni mantrе, ni otrovi ni bilo što drugo. Zamolili su boga ognja da budu sposobni doživjeti u univerzumu sve što se uopće doživjeti može.

Kralj je u svoja četiri oblika krenuo na bojno polje. Neprijatelj bijaše pobijeden. Preživjeli pobjegoše. Četverostruki Vipašćit ih je progonio slijedeći ih u sva četiri smjera. Svaki od njih je došao do oceana. Svaki je stigao do granice zemlje.

Iako je svijest jedna, nedvojna i sveprisutna, čini se da je postala raznolika poput duha sanjača. Tako raznolika, je istodobno jedna i neraznolika, no ona je oboje - raznolika i neraznolika. Zato se sve što se događalo pred svakim od četiri Vipašćita odražavalo u njegovoj svijesti i on je to i doživljavao. Yogiji mogu djelovati posvuda i doživjeti sve stvari u sva tri razdoblja vremena, iako prividno ostaju na jednom mjestu.

Vipašćit koji je otišao na istok spavao je sedam godina na obroncima planina iza kojih izlazi Sunce na kontinentu zvanom Saka. Popivši vodu iz stijene postao je poput stijene. Vipašćit koji je otišao na zapad do planina iza kojih Sunce zalazi pao je kao žrtva šarna vila. Zatim je postao nebesnik i živio je tako mnogo godina. Vipašćit koji je otišao na jug živio je neko vrijeme u šumi. Dugo je živio kao lav; nadjačan zlo-duhom živio je deset godina kao žaba. Vipašćit koji je otišao na sjever prebivao je stotinu godina u dubokom bunaru.

Četiri Vipašćita nisu bili prosvjetljeni ni neznalice. U takvim ljudima vidljivi su znakovi prosvjetljenja kao i znakovi neznanja i vezivanja. U stanju u kojem postoji budnost i neprobuđenost moguće je sve. Kada postoji takva djelomična budnost čovjek uživa u moćima. Tako su četiri Vipašćita doživjeli stanja koja su i drugi imali. Yogiji koji vježbaju promišljanje i koji su stekli različite moći milošću ili blagoslovom, još uvijek su podložni neznanju. Čak i u slučaju mudraca oslobođenih s tijelom, postoji takva sklonost dok vrše svakodnevne dužnosti. *Mokša* ili oslobođenje također je stanje duha. Prirodno funkcioniranje tijela slaže se s tim i ne prestaje. Međutim, bez obzira razreže li se njegovo tijelo na tisuću komadića ili se on okruni carskom krunom, oslobođeni je oslobođen. Čak i ako naizgled plače ili se smije, on nije potišten ni oduševljen.

Kasnije su četiri Vipašćita bili ubijeni zbog različitih razloga. Ostajući u svojim suptilnim tijelima vidjeli su svoju prijašnju povijest. Zbog prošlih mentalnih dojmova zamislili su da su se ponovno odjenuli u fizička tijela da bi svjedočili o veličini svijeta, u skladu s blagoslovom koji su dobili od boga ognja. Tako su lutali naokolo.

Zapadni Vipašćit je imao dobru sreću da upozna Gospodina Višnu. Ostvario je *nirvanu* (spokoj). Istočni Vipašćit je došao do područja Mjeseca. Južni Vipašćit je uništio svoje neprijatelje i još i sada vlada tim područjem jer je uhvaćen u svojim sjećanjima. Sjevernog je Vipašćita pojeo krokodil i postao je postao krokodilom. Kasnije je rođen u području bogova i postao je bog. Došao je do granice zemaljske ravni koje se sjećao iz svojih prošlih iskustava. Kada je umro, nije imao želje da uzme drugo tijelo, ali nije bio još prosvjetljen. Želio je čistu mentalnu djelatnost zbog čega je poprimio suptilno tijelo. Iako je istraživao prirodu suptilnog tijela, nije istražio iluzornu prirodu neznanja zato je prebivao u njemu. Drugi je Vipašćit isto tako pao u sličnu nepriliku, Nakon što je napustio svoje tijelo postao je jelen pa tako i sada živi u planinama.

Iako su na početku imali iste *vasane*, otišli su u raznim smjerovima. *Vasana* bića postaje ili tamnija (veća) ili svijetlija (prozračna, manja) ponavljanjem djelovanja i ponavljanjem njezinih posljedica. Ona je isto tako pod utjecajem vremena, mjesta i djelatnosti. Vipašćit koji je lutao od zemlje do zemlje sagledao je kreaciju iluzije. Taj je Vipašćit spoznao istinu. Njegovo je neznanje (tijelo) prestalo postojati. Neznanje je isto beskonačno kao što je beskonačan i *brahman*. Sama beskonačna svijest vidi bezbrojne univerzume ovdje i ondje. Ako se nije spoznala ova istina, ona se naziva neznanjem. Kada se spoznala, onda se svijest spoznaje kao *brahman*. Nema podjele na dvoje.

Kao što onaj tko je obdaren udovima poznaje svoje udove, tako i ja (Vašištha) poznajem sve što postoji u *brahmanu* jer *brahman* je moje vlastito *sebstvo*. Dva Vipašćita koja lutaju u udaljenim univerzumima ne vide se u našoj svijesti. Ali onaj koji je postao jelen unutar je polja našeg dohvata. Taj ti je jelen bio predstavljen kao poklon kralja Trigartha.

Začuden Rama je dao dovesti jelena u dvoranu.

Kralj Vipašćit je štovao sveti oganj. To je bio prvobitni uzrok da se rodio kao ovaj jelen. Ulaskom u oganj ovaj će jelen ponovno povratiti svoje prvobitno stanje. Oslobođenje je poništenje prvobitnog uzroka koji je prouzrokovao pad. Ni jedan drugi put nije plodonosan ni vrijedan pohvale.

Zatim je mudrac Vašištha podigao sveti oganj i izrekao

molitvu da bi se jelen mogao vratiti u svoje prvobitno stanje. Jelen je skočio u oganj, a iz njega je izašlo blistavo biće - Bhasa.

Bhasa (Vipašćit) Mnoge sam stvari vidio i mnogo sam lutao bez umora. Doživio sam mnogo stvari na mnogo različitih načina. Svega se toga sjećam. Doživio sam mnogo ugoda i još više patnji u mnogo tijela kroz dugo razdoblje i na različitim mjestima u ovom beskrajnom prostoru. Bilo je određeno da vidim i doživim sve. To je bio prvobitni blagoslov koji sam primio od boga ognja, Agnija.

Tisuću sam godina živio kao drvo. Moj je duh u potpunosti počivao unutar sebe i bez mentalne djelatnosti stvarao sam cvjetove i plodove. Stotinu godina sam bio jelen. Pedeset godina sam bio *sarabha* (životinja s osam nogu snažnija od lava). Poslije sam postao nebesnik, onda labud, šakal, vila u drugom svijetu, a zatim isposnik itd. Vidio sam svijet načinjem samo od vode. Drugdje sam vidio ženu u čijem su se tijelu odražavala tri svijeta kao u ogledalu. Rekla je: "Ja sam čista svijest i svi svjetovi moji su vidovi. Dok promatraš sve s istom zbnjenošću kao što promatraš mene, ne možeš spoznati njihovu zbiljsku prirodu."

Vidio sam svjetova i univerzuma različite prirode. Ne postoji svijet koji nisam vidio, ne postoji ništa što nisam iskusio. Jednom sam zaspao s nimfom u vrtu. Iznenada sam se probudio i otkrio kako me nosi bujica. Ona je objasnila: "U blizini je planina od mjesečeva kristala koja se topi kada se Mjesec diže i uzrokuje ovakvu poplavu. Bujica nas nosi s tog mjesta i onda živimo posvuda. Čak i nakon svega toga nisam ugledao kraj očitovanja neznanja znanog kao objektivni univerzum; jer ono je bila iluzija koja se nekako sama po sebi čvrsto ukorijenila u mom srcu, kao što strah od utvare zavlada srcem djeteta. Koliko god sada dobro shvaćam kao rezultat intenzivnog istraživanja da "ovo nije zbilja", osjećaj "ovo jest" ne prestaje. Od trenutka do trenutka nastaju i nestaju nova iskustva ugođe i boli; poput brze struje vode u rijeci.

Dok sam krstario blistavim svijetom u prostoru, jednog je dana ogromna sjena prekrila Zemlju. Uskoro sam vidio kako na nju pada nešto veliko. Preplašio sam se, ušao u oganj i potražio zaštitu boga ognja. Uz njegovu pomoć izašli smo u izvanjski svemir. Od tuda smo gledali njegov ogroman oblik. Dok je padao uznemirio je i zatresao sva nebeska tijela zajedno s ovom Zemljom. *Siddhe*, mudraci i nebesnici počeli su se moliti Kalaratri, koja se okružena demonima pojavila pred njima. Bila je mršava, suha i kao bez krvi. *Siddhe* su joj rekli: "O božanska majko, ovo je naš dar tebi. Molimo te brzo ga proždri." Započela je jesti to palo tijelo. Njezino se mršavo tijelo brzo udebljalo. Počela je plesati.

Kada je Kalaratri pojela tijelo, Zemlja je postala ponovno vidljiva. Kostii tog tijela postale su zemaljske planine. Kako je Zemlja načinjena od mesa tog bića zove se "medini".

Agni (bog ognja) Bog ognja je ispričao sljedeću priču u svezi tog ogromnog bića. U nekom je svemiru živjela ogromna osoba po imenu Asura. Jednom je uništila kolibu mudraca koji ju je onda prokleo: "Ti si ponosan na svoje ogromno tijelo. Postani komarac!" Prokletstvo je smanjilo Asuru. Tada se u njemu pojavila samosvijest, kao što prokljuje sjeme u pogodnim uvjetima. U toj je samosvijesti ležala mudračeva kletva i zamisao komarca. Zato je postao komarac.

Od Brahme pa sve do vlati trave sva su bića pod utjecaj-

jem dva oblika rođenja: prvi je kreacija Brahme, a drugi kreacija iluzije.

Komarac je živio na vlati trave koju je pojeo jelen. Jer je umro gledajući u jelena, postao je jelen. Lovac je ubio jelena zato se jelen rodio kao lovac. Dok je lutao šumom sreo je mudraca koji ga je probudio pitanjem: "Zašto živiš ovim okrutnim životom lovca? Napusti to i teži *nirvani*!"

Nakon nekog vremena lovac je došao do mudrosti vedskih spisa, kao što cvijet svojim mirisom ulazi u tijelo čovjeka. Jednoga je dana upitao mudraca: "Kako to da san koji se događa iznutra izgleda kao izvanjski?"

Mudrac Da bi otkrio odgovor na ovo pitaje, započeo sam jednom s promišljanjem. Izdahnuo sam duh s *pranom* izvan tijela. *Prana* je ušla u tijelo drugoga bića koje se pojavilo ispred mene. Slijedio sam je u tom biću. Ugledao sam organe. Stupio sam u srce toga bića. Došao sam do izvornog svjetla u kojem se odražavaju tri svijeta. Ostajući ovdje vidio sam čitav univerzum i svu njegovu životnu snagu.

U tom svijetu snova je isto tako postojalo sunce, planine i oceani, kao i bogovi, demoni i ljudska bića. Spoznao sam: "Ovo je sigurno božanski oblik istine vezan za svijest. Sve što ova svijest očituje u sebi znano je kao svijet." Sada sam spoznao da je ovaj svijet, za koji se govori da je objekt sna, opažanje ove beskonačne svijesti. Izraz tog opažanja je budno stanje. Snovi su samo snovi u odnosu na budno stanje, ali snovi su u sebi budno stanje. Tako postoje dva vida budnoga stanja. Stoga, što je spavanje? "Pusti me da se odmorim" - kada ova zamisao prevlada u duhu dolazi do spavanja; ono se može pojaviti čak i budnom stanju. Četvrto (*turiya*) stanje je savršena prosvjetljenost koja nastaje kada se transcendiraju svjetovna pojavnost.

Napustio sam *pranu* tog bića i stupio u njegovu svijest. Na početku je postojala dvojna svijest; no kako su obje inteligencije opažanja bile jednake, izmiješale su se poput vode i mlijeka. Tada sam upio u sebe svijest drugoga bića; počeo sam doživljavati svijet kako ga je ono doživljavalo. Poslije nekog vremena ono se spremilo na počinak. Sakupilo je zrake svoga duha (osjetila) kao što kornjača povlači svoje udove; njegova su osjetila bila kao mrtva. Ja sam bio u njemu i slijedio sam tijekom njegova duha te stupio u njegove srce. Svi su kanali u njemu bili gotoovo potpuno začepljeni zbog stresa, hrane, pića itd., životna snaga je polagano tekla kroz nosnice. Mogućnost sebstva da se očituje je bila tako ograničena.

Duh stvara svijet. *Prana* se oživljava duhom koji razmišlja: "*Prana* je moje kretanje i ne mogu postojati bez *prane*". Dok se *prana* bavi svojim vlastitim kretanjem, nemoguća je samospoznaja. Dok duh i *prana* djeluju skladno, osoba obavlja različita djelovanja. Kada postoji uznemirenost nastaje nesklad. Kada oboje miruju dolazi do dubokog sna. Kada se *nadiji* (kanali) zatvore nepravilnom prehranom ili kada postoji slabost ili umor, dolazi do dubokog sna jer se *prana* ne može pravilno kretati.

Kada je pao mrak, biće u čije sam srce ušao je zaspalo. Ja sam isto zaspao. Kada se probavila hrana koju je pojeo i kada su se *nadiji* pročistili, životna snaga se je počela kretati i spavanje je oslabilo. Onda sam ugledao svijet s njegovim suncem i ostalim. Vidio sam sve tamo gdje sam bio. Poplava je preplavila čitav svijet. I mene je isto tako odnijela voda. Našao sam oslonac na nekoj stijeni. No veliki me je val odnio.

Što sam opisao do sada bio je samo san - što je u snu

nemoguće ili nepojmljivo? Poslije tih događaja rekao sam sebi: "Ja sam star šesnaest godina i živim u kolibi u selu." Sve je to postalo za mene zbiljsko. Sjećanje na prijašnje iskustvo je počelo slabiti. Smatrao sam da je tijelo moja jedina nada. Mudrost je bila daleko od mene. *Vasane* ili mentalna uvjetovanost bila je jedina osnova moga bića i bio sam privržen bogatstvu. Držao sam se svih svojih društvenih i religioznih dužnosti. Znao sam što da činim i što da ne činim.

Jednoga mi je dana u goste došao mudrac. Služio sam ga. On je opisivao univerzum do sitnih pojedinosti i završi s tim da je sve to samo jedna beskonačna svijest. To me je duhovno probudilo. Odjednom sam se sjetio da sam ušao u tuđe tijelo. Postao sam jedno s *pranom* druge osobe i s njom sam i izašao. Shvatio sam da sam bio u *samadhiju*. Moji su mi učenici rekli da je prošao samo jedan sat od kada sam ušao u *samadhi*. Osoba u čije srce sam ušao bila je također tek jedan putnik. Bez znatiželje sam ponovno ušao u srce te osobe dok je još spavala.

Ali gdje je tijelo, gdje je srce i što je san, gdje je voda, poplava i ostalo, gdje je buđenje ili prekid takvog buđenja, gdje je rođenje i gdje je smrt? Postoji samo čista svijest. U prisutnosti te svijesti čak i najmanji i najsuptilniji prostor izgleda makrokozmičkim. Osobe videne u snu nemaju prošle *karme*. Isto tako *dive* koje se pojavljuju na početku kreacije nemaju *karme* jer su čista svijest. Samo kada čovjek postane čvrsto utemeljen u zamisli ove svjetovne pojavnosti kao zbilje, pojavljuje se zamisao *karme*. Tada *dive* lutaje ovdje, vezane svojom *karmom*. Kada se spozna da je sama ova kreacija ne-kreacija i da postoji jedino *brahman*, gdje je onda *karma*, čija je *karma* i tko pripada toj *karni*.

Ta svijest ili iskustvo koje se pojavljuje na početku kreacije (*sargadi*) tijela i na kraju životnoga vijeka tijela (*dehanta*), nastavlja postojati dok ne prestane postojati ili dok se ne oslobodi. To se naziva kreacijom. Ta je kreacija u srcu beskonačne svijesti, kao što je san u tvom srcu, oboje kao uzrok i posljedica.

Darma (vrlina) i *adharma* (grijech), *vasana* (pritajeni dojam), *ahamkara* (jastvo) i *diva* (pojedinačna duša) - sve su to sinonimi koji su zamisli bez odgovarajuće zbilje. Jedna se čista svijest čini kao različiti objekti sna u snu. Svi ovi milijuni objekata koji se pojavljuju u snu postaju jedno ponovno u dubokom snu. Isto tako kada se u beskonačnoj svijesti pojavi ovaj san o svijetu, onda se ona sama naziva kreacijom, a kada ona sama stupa u odgovarajuće stanje dubokog sna to se naziva kozmičkim rastvaranjem ili raspadom.

Sve što postoji i sve što ne postoji slično je iskustvu sna. Kako je to istina, što je ropstvo i tko se oslobada? Skupine oblaka na nebu stalno stvaraju promjenjive oblike i uzorke - isto je tako stalno promjenjiva i svjetovna pojavnost. Ona se čini postojanom i nepromjenjivom zbog neznanja. U ovom beskonačnom prostoru postoji bezbroj svjetova baš kao što i mi imamo naš vlastiti svijet. Svijet jednoga čovjeka ne doživljava druga osoba. Mjere i iskustva žaba koje žive u bunaru, jezeru i oceanu se međusobno razlikuju. One ne dijele svoje znanje. Ljudi koji spavaju u jednoj kući imaju različite snove u kojima provode život u različitim svjetovima. Slično, neki ljudi imaju različite svjetove u istom prostoru, dok drugi nemaju. Sve je to samo djelo beskonačne svijesti.

Svijest ima sposobnost da se uhvati za nešto. Zamisao koju tako drži naziva se *samskara*. No kada se spozna da se zamisao tek odražava u svijesti, vidi se da ne postoji *samskara*

koja bi bila neovisna o svijesti. U snu ne postoji prijašnje sjećanje već samo iskustvo objekata koji se doživljavaju u tom trenutku. Čovjek može u snu čak doživjeti i svoju vlastitu smrt, kao i objekte koji se čine slični onima koji su ranije viđeni (u budnom stanju).

Ova je kreacija tek zrealni odraz u nedjeljivoj svijesti. *Brahman* (beskonačna svijest) blista kao ovaj svijet. Sam uzrok je posljedica. Uzrok je postojao prije posljedice i ostati će čak i nakon što posljedica prestane postojati. Kako je uzrok učinkovit, u izazivanju posljedice on se naziva *samskara*.

To što je postojalo prije pojavljivanja sna, ali što blista kao ono što se vidjelo prije, naziva se *samskara*. Ne postoji drugi izvanjski čibmenik znan kao *smaskara* (pritajeni dojmovi ranijih iskustva i djelovanja). Viđeni i neviđeni objekti postoje u svijesti koja blista u svom vlastitom svjetlu i doživljava sve ove sadašnje objekte kao da su već viđeni. U snu se javlja *samskara* stvorena u budnom stanju, ali se u samom budnom stanju iznova stvara. Oni koji znaju istinu objašnjavaju da je ona zapravo stvorena u stanju koje se čini kao budno stanje, ali koje to zapravo nije. Kao što se u zraku spontano pojavljuje kretanje, isto se tako pojavljuju zamisli u svijesti. Zar je potrebno da ih *samskara* stvara? Kada se iskustva tisuće objekata pojavi u svijesti, to se naziva kreacijom, a kada u svijesti nestane iskustvo o tisućama objekata to se naziva kozmičkim rastvaranjem. Tako, čista svijest (*cid akaša*) stvara ovu raznolikost sa svim njezinim imenima i oblicima bez da čak i napusti svoju nepodijeljenost, baš kao što ti stvaraš svjetove u svom snu.

Opažanje ili doživljavanje "svijeta" postoji i u najsitnijem djeliću beskonačne svijesti. Kao što je odraz u zrcalu samo zrcalo, tako ni svijet nije različit od beskonačne svijesti. Ova beskonačna svijest je bez početka i bez kraja, ona je i kreacija. Gdje god blista ova svijest, tu postoji ova kreacija ne razlikujući se od nje, kao što ni tijelo nije različito od svojih udova. Ti i ja je svijest, cijeli svijet je svijest. Ovom spoznajom kreacija se vidi kao integralni dio svijesti i zbog toga kao ne-kreacija. Zato, ja sam ta najsitnija čestica svijesti i kao takav sam beskonačna i sveprisutan. Zbog toga, gdje god jesam, vidim sve iz samog sebe. Ja sam čestica svijesti, ali zbog spoznaje ove istine ja sam jedno s beskonačnom svijesti, kao što je val u vodi jednak vodi.

Zbog toga, ulazeći u *divu*, doživljavam tri svijeta. Sve se dogodilo unutar nje i unutar nje vidim tri svijeta - ne izvana. Zove li se to sanjanje ili budnost, unutra ili izvana nije važno - sve je to beskonačna svijest.

Lovac Ako je ova kreacija bez uzroka, kako je nastala? Ako ima uzrok, što je uzrok ove kreacije snova?

Mudrac U početku kreacija nije imala nikakva uzroka. Jer objekti ove kreacije nisu imali uzroka, proturječna raznolikost objekata koji se međusobno suprotstavljaju nije postojala. Jedan jedini apsolutni *brahman* blista kao sve ovo i označava se riječima kao što su "kreacija". Tako je ova bezuzročna kreacija *brahman*, ali ona izgleda kao da je dio onoga koji nema dijelova, kao da postaje različitost u nedjeljivom, kao da ima oblik u bezobličnom. Jer je čista svijest, čini se da poprima različite oblike kao što su pokretni i nepokretni objekti. Kao bogovi i mudraci ona stvara i podržava red u svijetu sa svim dužnostima i zabranama. Postojanje, nepostojanje, grubo i tanahno itd. ni na koji način ne utječu na sveprisutnu

svijest.

Međutim, od tada na dalje posljedice ne nastaju bez uzroka. Red u svijetu i njegov gospodar (*brahman*) uzajamno djeluju, baš kao što jedna ruka ograničava drugu, iako obje pripadaju istoj osobi.

Tako, ova kreacija nastaje bez želje i bez uzročnosti. Red u svijetu (*niyati*) postoji u *brahmanu*, *brahman* ne postoji u *niyati*. Tako ova kreacija ima uzrok, ali samo u odnosu na onog čija je to kreacija i tako dugo dok kreacija traje u odnosu na njega. Neznalica misli da *brahman* blista ili izgleda kao ova kreacija bez uzroka. Neznalica je i onaj koji se uhvatio u ovu zbrku uzroka i posljedice ili opsjenjene zamisli da je uzročnost zbilja koja se ne može narušiti. Kreacija nastaje kao slučajnost - zreli kokosov orah slučajno padne baš kada vrana sleti na njega. Tada *niyati* određuje "to je to" i "ono je ono".

Diva zna i doživljava izvanjski svijet izvanjskim osjetilima, a unutarnji svijet snova unutarnjim osjetilima. Dok su osjetila zabavljena doživljavanjem izvanjskog svijeta, onda je polje unutarnjih zamisli maglovito i nejasno. No kada se osjetila okrenu prema unutra, tada *diva* doživljava svijet unutar sebe s najvećom jasnoćom. Ne postoji nikada nikakva proturječnost u ovoj svjetovnoj pojavnosti; ona je takva kakvom je čovjek vidi. Zato, dok su oči okrenute prema izvanjskom, *diva* doživljava svijet kao da je izvanjski u beskonačnoj svijesti. Nakupina osjetila opažanja i djelovanja (*dnjanindriya* i *karmandriya*), *manas*, *ahamkara* i *buddhi* znana je kao *diva*, čija je priroda čista svijest obdarena *pranom*. Ova *diva* postoji u svemu kao sve i zbog toga ona doživljava posvuda sve.

Kada je *diva* (pojedinačna duša) ispunjena *kaphom* (jedna od tri *doše*, druge dvije su *vata* i *pitta* - prim. prev.), ona odmah doživljava njezino djelovanje. Ona vidi samu sebe kako se diže iz oceana mljeka; ona vidi mjesec koji krstari nebom; ona vidi jezera i lotose, vrtove i cvijeće, veselje i svečanosti na kojima žene pjevaju i plešu, gozbe s mnogo hrane i pića, rijeke koje teku prema oceanu, ogromne palače obojene u bijelo, polja prekrivena novim snijegom, parkove u kojima se zabavljaju jeleni i planinske lance.

Kada je *diva* ispunjena *pittom*, ona odmah doživljava njezino djelovanje. Ona vidi prekrasne plamenove koji uzrokuju znojenje, crni dim koji zatamnjuje nebo, sunca koja blistaju u svom sjaju i prže svojom toplinom, oceane i maglu koja se diže iz njih, neprohodne šume, fatamorgane u kojima plivaju labudovi; ona vidi samu sebe kako trči cestom u strahu i prekrivena vrelom prašinom, ona vidi isprženu, suhu i vruću zemlju. Gdje god oči pogledaju one vide sve u vatri, čak i iz oblaka nastaje vatra i zbog ove sveprožimajuće vatre sve izgleda blistavo.

Kada je *diva* ispunjena *vatom*, ona odmah doživljava njezino djelovanje. Ona vidi svijet kao nov, ona vidi samu sebe pa čak stijene i planine kako lete, kako se sve okreće i kruži; anđele i nebesnike kako lete; zemlja i sve što je na njoj se trese. Ona vidi samu sebe kao da pada u duboki bunar ili strašnu nesreću ili kao da opasno stoji na vrhu drveta velike visine ili na vrhu planine.

Kada se *diva* ispuni *vatom*, *pittom* i *šlesmom* (*kaphom*), ona dolazi pod utjecaj vjetera i doživljava nemir. Ona vidi pljusak planina i kamenja, čuje strašne zvukove kojima se drveće okreće u utrobi Zemlje. Čitave se šume vrte sa svim životinjama u njima. Sva su drveća u plamenu i čuje se zvuk plamena koji dolazi iz svih pećina. Ona vidi sudar planina.

Ona vidi oceane koji se dižu da bi ispunili čitavo nebo i koji sa sobom odnose čitave šume i čak i oblake, podižući ih do razine Brahme, Stvaratelja. Čini se da je čitavo nebo jasno i čisto zbog sve ovog trenja i čišćenja. Čini se da su tri svijeta ispunjena borbenim poklicima vojnika i ratnika.

Kada čitava ova strašna vizija potrese i uznemiri *divu* ona postaje nesvjesna. Ona prebiva u sebi poput crva koji ukopan leži u zemlji, poput žabe sakrivene u stvrdnutom blatu, poput fetusa u maternici, poput sjemenke u plodu, poput buduće klice u sjemenu, poput atoma u molekuli, poput neisklesana lika u stijeni. Kretanje *prane divu* ne uznemiruje jer na mjestu gdje ona prebiva ne postoje šupljine ili izlazi. Ona stupa u dubok san koji je sličan počinku unutar stijene ili unutar dubokog bunara.

Kada mentalni napor načini šupljinu na tom mjestu gdje počiva, ona spoznaje svijet snova i postaje svjesna kretanja *prane*. Kada se ova životna snaga spusti s jednog *nadija* u drugi, nastaje vizija pljuska planina.

Sve što *diva* iskusi iznutra (u snu itd.) zbog *vate*, *pitte* i *kaphe* to isto tako doživljava izvana i u tom području njezini vlastiti organi djelovanja funkcioniraju odgovarajuće. Kada je *diva* potresena ili uznemirena iznutra i izvana, ona doživljava mali nemir ako je uznemirenost *vate*, *pitte* i *kaphe* mala. Ako su *vata*, *pitta* i *kapha* u stanju ravnoteže, *diva* doživljava ravnotežu. *Diva* doživljava sve navedeno izvana kada se tri tjelesne doše uznemire: izgaranje, utapanje, kretanje po zraku, prebivanje u stijenama ili planinama, pakao, dizanje i padanje s neba, halucinacije slične utapljanju na igralištu, sunčev sjaj u ponoć, izopačenost inteligencije kod čega se čovjeku njegovi bližnji čine kao stranci, a neprijatelji izgledaju poput prijatelja. Zatvorenih očiju sve se ovo vidi unutar, a otvorenih očiju izvana. No sve ove iluzije nastaju zbog narušene ravnoteže triju *doša*. Kada su one u stanju ravnoteže, *diva* koja prebiva u njima vidi cijeli svijet kao što jest, nerazličit od *brahmana*.

Kada sam ugledao, još dok sam bio u srcu druge osobe, svoje odnose i ostalo, trenutačno sam zaboravio da su oni proizvod mojih zamisli i živio sam s njima šesnaest godina dok nisam upoznao isposnika koji je probudio moju inteligenciju. On mi je objavio: "Svi smo mi u srcu makrokozmičkog bića kojeg svi prihvaćamo kao takvog. Isto će tako za druge postojati drugo makrokozmičko biće. Ovo je makrokozmičko biće uzrok iskustva ugone i patnje kao posljedica različitih vrsta djelovanja.

Kada se uznemiri *odas* (najfiniji vid individualnosti) ovog makrokozmičkog bića ono se uznemiri i taj učinak osjećamo svi mi koji smo u njegovom srcu. Na nas utječu prirodne nesreće koje prestaju kada njegovo srce ponovno povratu ravnotežu. Zato je ovo makrokozmičko biće zbilja ove pojedinačne kreacije. Zbog toga, kada neki ljudi vrše zla djelovanja, rezultrajuća nesreća snalazi sve.

Svijest daje plaću (plodove) onome čija djelovanja nastaju iz njegove osobne zamisli "ja to činim". Kada se svijest oslobodi takve zamisli, takvo djelovanje ne donosi plodove. Kao u snu, učinak djelovanja ne određuje točno određeni uzrok. Ponekad doživljaj sanjanja ima uzrok; ponekad nema uzrok. To je jednostavno slučajna podudarnost.

Ovom poukom isposnika odmah sam se prosvijetlio. Nisam ga mogao napustiti. Na moju molbu ostao je živjeti sa mnom i sada taj isposnik sjedi ispred tebe. Želio sam vidjeti svoje vlastito tijelo kao i tijelo koje sam počeo istraživati.

Koliko god da sam pokušavao, nisam mogao izaći iz srca osobe u kojoj sam bio. Bio sam zburjen. Ali isposnik mi je objasnio: "Ti ćeš uistinu znati sve ako to vidiš svojom unutarnjom vizijom. Ti nisi ova mala osobnost, ti si sama makrokozmička osoba. Jednom si poželio ući u srce bića da bi doživio san. To u što si stupio je ova kreacija. Dok si bio u tom tijelu nastala je velika vatra i uništila tvoje tijelo kao i tijela drugih osoba. Ti si nastavio tek kao svijest. Nisi mogao naći izlaz. Ne nalazeći dva tijela, postojiš u svom svijetu. Tako se tvoj san materijalizirao u budno stanje zbilje. Svi mi ovdje tvoji smo vlastiti objekti sna. Jednako tako, vi ste naši objekti sna. To u čemu se sve ovo događa čista je svijest koja postoji svuda i uvijek.

Isposnik se odnosi prema meni kao "učitelju lovca". Na moje pitanje otkrio mi je budućnost: "Poslije nekoliko godina ovdje će se pojaviti velika glad. Svi će tvoji rodaci nestati. Međutim, ti i ja nećemo znati za patnju jer smo znalci istine. Tijekom vremena ovdje će izrasti lijepa šuma. Jednoga će dana lovac doći do ovoga mjesta tražeći divljač. Ti ćeš ga prosvjetljiti svojim riječima i pričom. Tada ćeš postati učitelj lovca."

Lovac Kako i kada ću ja stalno prebivati u sebstvu?

Mudrac Nema sumnje, ti si krenuo putem samospoznaje, ali još nisi našao uporište u pravoj mudrosti. Želiš izići iz ove svjetovne pojavnosti i s tim ciljem želiš spoznati njezin opseg. Da bi to doznao, započeo si s pokorom. Nastavit ćeš vršiti pokoru nekoliko ciklusa svijeta. Onda će se Gospodin pojaviti pred tobom. Ispunit će ti želju dugog života u dobrom zdravlju i sposobnosti da po volji putuješ prostorom da bi istražio cijeli opseg kreacije. Vidjet ćeš bezbrojne univerzume i tada spoznati da je za prosvjetljenog krajnja istina zbiljska i nedjeljiva, iako je za oči neznanice nezbiljska i raznolika. Zatim ćeš napustiti svoje tijelo. Ono što je neizbježno ne može nitko i nikada spriječiti. Neizbježno se ne može promijeniti ni uz najveće nastojanje. Tvoje će tijelo pasti gnječeći zemlju svojom veličinom i težinom. Božica znana po imenu Suha (Kalaratri) proždrijet će to tijelo i tako očistiti zemlju.

Tvoja će *diva* ugledati cijeli svijet kao što ti vidiš svijet u svom snu. Ona će tada smatrati sebe kraljem Sindhom čije je kraljevstvo zauzeo kralj Viduratha. Zbog ove misli doći će do žestoke bitke između vas dvojice. Ti ćeš ubiti kralja Viduratha i postati kralj čitavog svijeta. Tvoj će ti ministar otkriti da Viduratha nije dobio bitku jer je molio za oslobođenje, a kako je tvoje nečisto srce molilo za pobjedu nad neprijateljem, dobio si pobjedu. Ministar će ti dati savjet: "Jučerašnje zlo djelovanje pretvara se u dobro djelovanje današnjim plemenitim djelovanjem. Zato sada teži biti dobar i činiti dobro." Kada to čuješ odredi ćeš se svijeta i uz pomoć druženja sa svetim ljudima doći ćeš do najviše mudrosti i oslobođenja.

Bhasa Nakon što je ispričao priču o biću čije je tijelo palo na Zemlju, Agni je nestao. Međutim, ja sam još bio uhvaćen u tijelo jelena. Susreo sam kralja neba Indru koji mi je otkrio moj pravi identitet. Jednom me je progonio lovac, nadjačao i doveo k tebi da ti služim kao kućni ljubimac, o Rama! Neograničeno je ovo neznanja s bezbroj grana u svim smjerovima. Ono se ne može prekinuti nikakvim drugim načinom osim samospoznajom.

Čudna i čudesna je ova *maya*, ona svara smetenost i

uzrokuje iluziju u duhu i u njoj postoje zajedno bez sukoba i proturječja suprotnosti. Svaki djelić prostora ispunjava se kreacijama neživotnih *diva*. Bezbroj je takvih svjetova. Oni su nevidljivi. Oni postoje svi zajedno, bez ikakva proturječja ili sukoba. Ovaj se univerzum pojavljuje u *brahmanu* i prestaje postojati sljedeći trenutak jer jedino je *brahman* zbiljski.

Vašiṣṭha Iz vrhunskog *brahmana* pojavljuje se prvo duh sa svojom sposobnošću razmišljanja i zamišljanja. Ovaj duh ostaje kao takav u tom *brahmanu* poput mirisa u cvijetu, valova u oceanu i sunčevih zraka u suncu. *Brahman* koji je onkraj tanahnog i nevidljiv lako se zaboravlja te se tako pojavljuje pogrešna zamisao o postojanju svjetovne pojavnosti.

Ako čovjek misli da su svjetlosne zrake različite i odjeljene od sunca, za njega svjetlosne zrake imaju zasebnu zbilju. Ako čovjek misli da je narukvica načinjena od zlata narukvica, za njega je to uistinu narukvica, a ne zlato.

No ako čovjek spozna da zrake svijeta nisu različite od sunca, govori se da je njegova spoznaja nepromjenjiva (*nirvikalpa*). Ako čovjek shvati da valovi nisu različiti od oceana, govori se da je njegova spoznaja nepromjenjiva (*nirvikalpa*). Ako čovjek spozna da narukvica nije različita od zlata, kaže se da je njegova spoznaja nepromjenjiva (*nirvikalpa*).

Onaj tko vidi raskoš mnoštva iskri ne shvaća da je to samo jedna vatra. Njegov duh doživljava užitak i patnju kako ove iskre polete prema gore i rasprše se po zemlji. Ako vidi da su iskre samo vatra i da nisu različite od nje, on vidi samo vatru i govori se da je njegova spoznaja nepromjenjiva (*nirvikalpa*).

Onaj tko se tako utemeljio u *nirvikalpi* uistinu je velik čovjek. Njegova spoznaja ne blijedi. On je postigao sve što je vrijedno postići. Njegovo se srce ne hvata u mrežu objekata svijeta. Zato, o Rama, napusti opažanje koje vidi samo raznolikost i budi utemeljen u svijesti jedinstva.

Sve o čemu sebstvo promišlja, ostvaruje se zbog snage svijesti. Ova materijalizirana misao tada blista kao da je nezavisna! Sve o čemu duh promišlja ostvaruje se. To je početak raznolikosti. Zato ova svjetovna pojavnost nije ni zbiljska ni nezbiljska. Kao što osjetilna bića stvaraju i doživljavaju različite objekte u svojim snovima u budnom stanju svijesti, ova je svjetovna pojavnost *brahmanov* san u javi. Kada se spozna kao *brahman*, onda svjetovna pojavnost nestaje jer s apsolutne točke gledanja ovaj svijet ne postoji. *Brahman* ostaje *brahman* i on ne stvara nešto što već ne postoji!

O Rama, sam se *brahman* ovdje očituje kao sve ovo jer ništa drugo ne postoji. Ne postoji "ovo" i "ono"! Zato, napusti čak i zamisao o oslobođenju i vezivanju. Budi u čistom stanju bez ograničena ega i vrši svoja prirodna djelovanja.

Jednom davno želio sam se odreći svih svjetovnih djelovanja i meditirati u potpunoj samoći. Gdje bih mogao pronaći prikladno mjesto? Napustivši šume, gradove, oceane i pećine, koji su puni nemira, otišao sam u izvanjski prostor svemira, ali otkrio sam da je i on isto tako pod utjecajem nemira nebesnika. Otišao sam dalje do osamljena mjesta u kojem sam zamislio kolibu. Stotinu godina je prošlo kao treptaj očnog kapka jer kada čovjek duboko uroni u promišljanje, protjecanje vremena se ne opaža.

Kada sam se vratio tjelesnoj svijesti, čuo sam uzdah. Da bih otkrio njegovu prirodu, ponovno sam stupio u *samadhi*. U beskonačnoj sam svijesti ugledao odraz bezbrojnih univerzuma koji su se razlikovali u kompoziciji i građi vrijeme-pros-

tora. U jednom od njih ugledao sam ženu, izvor zvuka, koja me pozdravila. Zanimario sam je i nastavio istraživati raznolikost ovih univerzuma. Vidio sam da postoje samo prostor i svijest u kojoj nešto pogledaš i kažeš: "To je takvo i takvo" i to doživljavaš kao takvo! Zbog toga postoji beskonačna raznolikost. U nekim je univerzumima mjesečeva svjetlost vruća, a sunčeva hladna; postoji vidljivost u tami i sljepoća na dnevnom svjetlu; dobro je destruktivno, a zlo konstruktivno; otrov donosi zdravlje, a nektar ubija. Sve to u skladu sa zamislima koje su se pojavile u duhu. U nekima nema žena; u nekima bića ne posjeduju jedno ili više osjetila te postoji samo jedan ili dva elementa.

Ne može se reći da sam ostao na jednom mjestu ili da sam lutao naokolo jer sam došao do beskonačne svijesti. Svjedočim o svemu ovome, sebstvo poprima oblik kojem sam svjedočio, baš kao što ti noću "vidiš" različite dijelove svoga tijela zatvorenih očiju. Ona žena i ja imali smo tijela načinjena od čistog zamišljenog prostora (*akaša*). Ova je istina svijet tijela! Ipak, mi ih doživljavamo kao da su zbiljska i čvrsta, kao što se doživljava konkretnost objekta sna. Zbog same se prirode beskonačne svijesti čini da ova prostor-tijela postoje; njihova je zbilja naravno sama zbilja *brahmana*. Sve postoji svuda za sva vremena kao čista vidljiva svjestnost. U beskonačnoj igri beskonačnog postoji bezbroj duša (*diva*) s bezbroj svjetova u njima. U svakoj od njih postoje kontinenti i planine, sela i gradovi koje nastanjuju ljudi koji imaju svoju vlastitu podjelu vrijeme-prostor i životni vijek. Kada ove *dive* dođu do kraja svoga životnog vijeka, ako nisu prosvjetljene, nastavljaju s postojanjem u beskonačnom prostoru, stvarajući svoje vlastite snovite svjetove. U njima su drugi ljudi u kojima postoje duše, u ovim dušama su svjetovi u kojima postoje druga bića, i tako do beskonačnosti.

Ova iluzorna pojavnost nema početka i nema kraja. Ona je *brahman* i samo *brahman*. O Rama, u svim ovim različitim objektima ne postoji ništa drugo osim čiste svijesti.

U odgovoru na moje pitanje u svezi njezina identiteta, žena nebesnica je odgovorila: "Ti živiš u uglu ovog univerzuma. Onkraj toga su univerzumi različitih značajki, potpuno drugačiji od ovog univerzuma. Na padinama vrlo udaljenog planinskog lanca postoji čvrsta stijena u kojoj prebivam. Svijet u ovoj stijeni upravo je poput tvoga. Ima vlastite stanovnike, anđele i demone, nebesa i paklove, sunce i mjesec i sve drugo. Živim u njemu sa svojim suprugom već bezbrojne eone. Jer smo bili jako vezani jedno za drugo, nismo došli do oslobođenja. Međutim, moj je suprug *brahmana* u celibatu od rođenja i obrazovan. Želio je imati suprugu koja bi posjedovala duhovne sklonosti, zbog te želje ja sam se rodila. Ali naš brak nije potpun."

"Poslije nekog vremena moja se vezanost za supruga pretvorila u nevezanost. Ipak, nisam ga mogla napustiti; žena može napustiti sve u ovom svijetu, ali ne i svoga supruga. Međutim, sada imamo samo jednu želju - da me ti podučiš, a i on isto tako želi doći do samospoznaje."

Na njezinu molbu otišao sam do njezina svijeta u stijeni, ali nisam mogao vidjeti svijet iako sam ugledao stijenu! Ona je nastavila govoriti: "Sada vidim da je ono što sam prije vidjela u stijeni samo u meni. Neprekidnim uvjeravanjem u svijet u stijeni, počela sam ga doživljavati. Ah, ovo je jedini put do oslobođenja. Čovjek bi trebao biti potpuno predan željenom cilju, čovjek bi trebao biti podučen ispravnom nastojanju za to postignuće i trebao bi se neprekidno baviti

ispravnim djelovanjem."

Kada sam to čuo, ponovno sam stupio u *samadhi*. Što je prije izgledalo kao stijena, blistalo je kao čista svijest (*śīd akaša*). Zbog tajanstvene snage iluzije, zamisao nastaje bez ikakva razloga; čudnovato, očigledno je nezbiljsko, a nezbiljsko postaje očigledno.

Suptilno tijelo je prvo između ovih "očiglednih" istina. Grubo, fizičko tijelo postoji u *ativahika* ili suptilnom tijelu, kao što voda postoji u fatamorgani. Kada spoznaš da je ono što se čini očiglednim nezbiljsko, što je drugo vrijedno našega razmatranja? Kako mi možemo prihvatiti kao zbiljsko to što se utemeljilo kao zbiljsko uz pomoć nezbiljskog? To što smo vidjeli kao svijet u stijeni bilo je nezbiljsko; to je bila samo čista svijest. Takav svijet vidi samo neznalica koji se hvata za zamisao "ja nisam prosvjetljen".

Nebeska je žena stupila u svijet unutar stijene pa sam i ja ušao u nju. Otišla je do stvoritelja toga svijeta. On je bio njezin suprug. Zamolila me je da ih oboje prosvjetlim. On je bio u dubokoj meditaciji. Uz njezinu pomoć vratio se je u tjelesnu svijest, postao je svjestan svojih udova. Ovi su udovi bili različita "stvorena" bića koja su nastala u toj svijesti. Pozdravio me. Postavio sam mu pitanje u svezi žene i njega samoga.

"Stvoritelj u stijeni" je odgovorio: "Ja sam samo vibracija u jednoj univerzalnoj svijesti. Nisam stvoren. Ne vidim ništa drugo. Ono što se ovdje vidi kao ti i ja samo su vibracije ili zamisli. Isto je tako i s ovom ženom. Ona nije stvorena kao moja supruga! Sada se želim sjediniti s razinom beskonačne svijesti. Zato se u meni pojavila bestrasnost koja označuje početak kozmičkog rastvaranja. Zato se bestrasnost pojavila u ovoj ženi koja je isto tako tek zamisao! Sve zamisli nestaju. Kako se pojavi zamisao tako i nestane; žudnja za neograničenošću pripada ograničenoj svijesti."

"Vrijeme, prostor, tvar, kretanje itd. dijelovi su svijesti; sama je svijest to što postoji kao ova stijena. Bezbroj svjetova postoji u toj svijesti."

Rekavši to, stvoritelj je stupio u duboku meditaciju. Tako je učinila i žena. Ja sam ih također slijedio. Kada je kozmička osoba povukla svoju svijest sa zamisli "zemlja" ona se počela rastvarati. Velika nepravda prethodi prirodnim i neprirodnim katastrofama. Kada je zemlja bila uništena, element vode je preplavio sve što je postojalo. Neugasivi plamenovi su se uzdigli uništavajući sve. Kada je stvoritelj povukao svoju *pranu*, zrak je napustio svoje prirodno kretanje prostorom. Što bi moglo živjeti bez životne snage? Čak su se i zvijezde i nebo, sa svojim vladarom Indrom, počele raspadati jer to su sve bile samo zamisli koje je podržavao stvoritelj.

Što preživi, vječno je i onkraj opisa. U odnosu na planinu, subatomska čestica je malena. U odnosu na beskraj čitav je univerzum subatomska čestica. Kreacija je kao san. Kako se čestica svijesti kreće prostorom, ona čini "tamo" što je činila ranije "ovdje". Tako se pojavljuje tijekom vremena, kao i prostorna udaljenost poput "gore", "dolje" itd. Iako je po prirodi čisti prostor ili praznina, čini se da je to postalo vrijeme, djelovanje, materija i svjesnost značenja riječi. Ova svijest isto tako postaje Brahma stvoritelj, Višnu, pa i Rudra; isto tako ona postaje crv. Čitav se univerzum nalazi u subatomske čestici, a tri svijeta postoje u jednoj vlasni.

Kozmička osoba ima dva tijela. Više je tijelo čista svijest, a drugo je svijet. Ona može vidjeti svijet izvana. Ona je podijelila kozmičko jaje na dvoje: gornji dio je nazvala nebom ili

nebeskim carstvom, a donji zemljom. Nebo je njezina glava, a zemlja njegova stopala. Drugi elementi univerzuma su njegovi ostali udovi i dijelovi tijela. Međutim, kako je ona čista svijest, sve su ovo samo zamisli. Sva djelovanja koja se događaju u ovom svijetu potiču od nje. Zbog nje se svijet doživljava kao zbilja. Ona prebiva u tom kozmičkom tijelu kao što ti postojiš povučen u svom srcu dok si u meditaciji.

Dok je stvoritelj nastavio meditirati, pogledao sam naokolo. Vidio sam kako se u svakom smjeru podiže sunce - deset njih. Jedanaesto se podiglo iz utrobe zemlje. Tri su bila nalik na tri Rudrina oka i ona su zajedno oblikovala dvanaesto sunce. Oči Rudre spalile su univerzum da pepela. Samo su dvije stvari ostale izvan utjecaja sunca: prostor jer je sveprožimajući i zlato jer je čisto. Ništa drugo nije ostalo. Buduća se pokoljenja samo mogu čuditi: "Možda je prije postojao svijet, univerzum, kreacija?"

Onda su strašni vjetrovi sasušili sve. Nakon toga su slijedili užasni oblaci iz kojih je padalo drago kamenje (*adamant*) i sijevale munje. Vladao je potpuni mrak. *Prana* koja je upravljala raspadom materije podržavala je raspadanje objekata. Cijeli je univerzum bio ispunjen letećim gradovima, demonima, vatrom, zmijama i suncima koji su bili nalik mnoštvu muha i komaraca. Tri elementa (voda, vatra i vjetar) bila su potpuno izvan nadzora. Sve je bilo pokriveno gustom tminom.

Bez koprene kreacije, postojalo je jedino ono što postoji nakon potpunog raspada onoga što se naziva kreacijom. Ponovno je nastala punoća, punoća koja postaje očita kada se unište različita bića, punoća koja je bila tu (prekrivena) čitavo vrijeme. Nije bilo prostora. Nije bilo smjerova. Nije bilo ni elemenata ni kreacije. Postojao je samo jedan bezgraničan ocean svijesti. Ugledao sam Stvoritelja kako sjedeći meditira, okružen prvim počelima. Dvanaest je sunaca isto tako stiglo ovamo i ušlo u meditaciju. Gledao sam ih kao što čovjek gleda objekte u snu ili očitovanje mentalnih ograničenja, ne kao materijalizaciju objekata snova. Tada sam spoznao da je sve to bila čista praznina. Tog je istog trenutka sve to iščeznulo iz vidokruga. Čak je i svijet Stvoritelja bio uništen.

Ugledao sam užasan oblik. Izgledao je kao utjelovljenje raspada univerzuma. Blistao je vlastitim sjajem. Pomislio sam "ovo je Rudra" i poklonio mu se. O Rama, On je ego. Njegova je sudbina da narušava ravnotežu. Njegov je oblik čisti prostor ili praznina. Zato je njegova boja slična boji prostora. Pet osjetila su njegova lica. Pet organa djelovanja i njihova područja su njegovih deset ruku. Ovaj oblik Rudre samo je mala čestica beskonačne svijesti. On postoji kao kretanje u *čid akaši* i kao *prana* u fizičkom prostoru i u živim bićima. Tijekom vremena, kada se zaustave sva ova kretanja, on dostiže vrhunsku ravnotežu.

Pošto se on dostiže dobrotom, a samo je njegovo postojanje za dobro svih, naziva se Šiva (Milostivi). On sam stvara čitav svemir i pije iz jednog oceana kozmičkog bitka i ostvaruje vrhunski mir.

Rudra je započeo plesati u prostoru. Vidio sam sjenu iza njega. Kako li sjena može uopće postojati bez sunca? Dok sam razmišljao o ovoj pojavi, sjenka se kretala ispred Rudre i ona je također plesala. Bila je vitka i ogromna. Njezina su usta ispuštala vatru. To je bila Kalaratri. Sveti je ljudi nazivaju Kali. Zaigrano je u sebi nanizala planine u obliku ogrlice. Tri su svijeta postala ogleдалa u tri dijela njezina tijela. Cijeli je univerzum bio u neprekidnom kretanju jer je ona plesala. S

druge točke gledanja, oni su, naravno, čvrsto utemeljeni u njoj. Čak i dok sam gledao, oni su nastajali, nestajali i ponovno se pojavljivali. Rotirajući nebeski svod je bio nalik njezinoj lepršavoj ogrlici. No ništa se uistinu nije događalo. Svojim je plesom ona stvarala i uništavala univerzum iz trenutka u trenutak.

Nije bilo ni muškog ni ženskog, niti su oni plesali. Sama *čid akaša* je Šiva (Rudra). Njegova dinamička energija (*šakti*) nije različita i odvojiva od njega. Postoji samo vječna, beskonačna svijest. Sam *brahman* poprima pojavnost Rudre, no on je u stvari bez oblika. Nije ispravno čak ni pretpostaviti da bi beskonačna svijest, koja je postala očitovana u svoj svojoj veličanstvenosti zbog sebi svojstvene prirode, iznenada ostala bez nje; baš kao što ni zlato ne može biti bez nekog oblika. Svijest nije nikada bez unutarnjeg kretanja. Rođenje, smrt, iluzija, mudrost, ropstvo, oslobođenje, dobro i zlo, ti i ja i sve ostalo, božanstva i prirodne sile, za prosvjetljenog nisu ništa drugo nego beskonačna svijest. On vidi raznolikost iz jedinstva svijesti. Ja sam vidio sam taj prostor koji je bio vrhunski mir i doživio sam ga u obliku koji sam opisao. Nitko ga drugi nije vidio na takav način. Ja sam doživljavao to kretanje kao ples *brahmana* zbog moje vlastite uvjetovanosti. Zamisao kretanja u svijesti je neznanje.

Sve što ovdje postoji i djeluje za sebstvo je, a ne za onoga tko ga ne opaža i koji ga nije svjestan. Zamišljeni grad je zamišljen, a ne zbiljski grad. Dok nastavlja plesati u tom obliku u prostoru, slučajnom podudarnošću ona dolazi u dodir s *brahmanom*. Tada odmah gubi snagu i postaje nježna i prozirna. Ona postaje po obliku sam *brahman*. Energija svijesti pleše dok ne ugleda veličanstvenost *nirvane*. Kada ugleda svijest, postaje čista svijest.

Uskoro nakon toga Rudra je postao sjajan kao oblak i manji od atoma. Postao je nevidljiv. Postao je jedno s apsolutnim *brahmanom* ili čistom svijesti. Sve sam to vidio u toj stijeni božanskim vidom. Naravno ako čovjek gleda stijenu grubim organom vida, vidi samo stijenu. U svakom dijelu stijene ja sam vidio ovu kreaciju, održavanje i rastvaranje. Vidio sam univerzum u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.

Nakon što sam tako neko vrijeme promišljao o beskonačnoj svijesti, iznenada sam shvatio da je cijelo ovo kretanje bilo u meni, poput drveta u sjemenu. Dok sam tako promatrao kreaciju, postao sam vrlo sitan. Spoznao sam sebe kao zraku svjetla. No uskoro sam postao velik. U ovom grubom obliku postojale su mogućnosti osjetilnih iskustava. Kada je svijest "otvorila svoje oči" ili postala svjesna svojih prirodnih mogućnosti, pojavili su se čisti elementi (*tanmatre*), a onda su nastala i sva osjetila, koja su uistinu čista praznina. S pet elemenata i pet osjetila, u meni se neodoljivo pojavilo njima odgovarajuće znanje i iskustvo. Sve je to bilo netvarno, iluzorno. Ipak, to stanje mog bitka ljudi poput tebe nazivaju ego ili ja. Iako sam čista svijest, čini mi se da sam dobio suptilno tijelo i *antakaharnu* (razbor i drugi unutarnji organi duha).

Nakon što sam iskusio element prostor, iskusio sam što je element zemlja. Postao sam zemlja. Kao zemlja doživio sam postojanje bezbroj univerzuma, a da nisam napustio svjesnost da sam beskonačna svijest. Dok sam bio u svijesti elementa zemlje imao sam iskustva zemlje. Zapravo, to je bilo mentalno i ja sam postao zemlja; zapravo jednako tako ovo nije bilo mentalno, niti sam ja zbilja postao zemlja. Bez duha zemlja ne postoji. Zamisao koja se pojavljuje u svijesti je čista svijest i

ništa drugo. Zato ne postoji zamisao kao takva, ni ja, ni svijet. Kada se tako gleda, svijet ne postoji; ako se ne promatra pažljivo, on izgleda kao da postoji.

Sama čista svijest izgleda kao element zemlja. Pogrešna zamisao podržavana od bezbrojnih bića u tri svijeta je stekla relativnu zbilju znanu kao element zemlja. "Ja sam sve ovo i sve ono je unutar svega ovog". Ovom spoznajom vidio sam sve.

Zatim sam isto tako doživio element vode *samyamom* (*dharanom*) o vodi. Promišljajući vodu postao sam voda. Onda sam promišljanjem o elementu ognja (*tedas samyama*) postao element ognja. Postao sam plemenita boja u zlatu itd. Postao sam vitalnost i odvažnost u čovjeku, u draguljima sam blistao kao njihov sjaj, u kišnim oblacima sam postao bljesak munje. Ono što sam iskusio u stanjima zemlje, vode i ognja bio je samo *brahman*. Kada čovjek stupi ovom inteligencijom u drugo stanje, bez svoje želje, očigledno ne doživljava nesreću ili patnju. Kada čovjek dodirne rijeku iskri koju zamišlja u svom duhu, ne doživljava bol. Takav je bio slučaj i s mojim iskustvima elemenata.

Onda sam postao element zraka (vjetra) pomoću *vayu samyame* (promišljanje o sebi kao o zraku). Podučavao sam travu, lišće, puzavce i slamke umjetnosti plesa. Iako su donji svijetovi bili moja stopala, zemlja moj trbuh, a nebesa moja glava, dok sam bio vjetar nisam napuštao svoju subatomske prirodu.

Nakon svega ovoga ponovno sam stupio u moju kućicu u vanjskom prostoru, potražio sam svoje grubo tijelo. Nije bilo ondje. No u kolibi sam otkrio starog mudraca koji je sjedio. Bio je u dubokoj meditaciji. Pomislio sam da je on neki stari mudrac koji je poželio meditirati u osami i koji je otkrio da je ova koliba prazna i zato ju je zauzeo nakon što ju je očistio i izbacio moje tijelo. Nisam imao ništa protiv da bude tu i želio sam mu je prepustiti. Kada je nestalo moje želje da živim u kolibi, nestalo je i kolibe. Kada se san ili zamišljaj završi, nastali objekti također nestaju. Sve se je urušilo. Mudrac je pao i ja sam zajedno s njim pao na ravan zemlje. Mudrac se spustio u istom stanju i položaju u kojem je bio u toj kolibi. To je bilo zato jer je kroz sjedinjenje *prane* i *apane*, nadvladao silu teže. On se čak nije ni probudio iz svoje duboke meditacije. Njegovo je tijelo bilo tvrdo poput stijene i lagano kao pamučna nit.

Da bi ga probudio poprimio sam oblik oblaka i počeo kišiti i grmjeti. On je nato povratio tjelesnu svijest i pozdravio me i ispričao svoju priču.

"Krstario sam neko vrijeme kraljevstvima bogova. Umorio sam se od *samsare*. Kako je sve ovo čista svijest, što je to što mi nazivamo užitkom? Užitek je strašna bol, napredak je nesreća, osjetilna ugoda je najgora bolest, a težnja za ugodom je odvratna. Kako vrijeme prolazi kosa sijedi, zubi propadaju i ispadaju, a sposobnosti postaju sve manje - jedino se želje ne smanjuju. Nakon dugo vremena transcendirao sam ego. Ne zanimaju me nebeski užici. Poput tebe, o mudraču, i ja sam isto tako tražio prebivalište na osamljenu mjestu. Tako sam ugledao pustinjačku kolibu u izvanjskom prostoru."

Zamolio sam ga da nastavi boraviti u njoj. Nakon nekog vremena obojica smo se digli u prostor. On je otišao tamo gdje je smatrao da treba otići, a ja sam otišao svojim putem.

Krstario sam nebesima poput duha. Nitko me nije mogao vidjeti dok jednoga dana nisam pomislio: "Od sada me bogovi mogu vidjeti". Tako su me počeli vidati. Tijekom vremena

zadobio sam grubo tijelo. Za mene nije postojala razlika između suptilnog i grubog tijela jer su oba uistinu tek čista svijest. Zbog ove priče izgleda kao da ovdje funkcioniram u ovom tijelu i kroz ovo tijelo. U meni nije bilo druge zamisli osim *brahmana*. Zato ova spoznaja *brahmana* nije nestajala čak ni kada sam se bavio različitim djelatnostima. Zbog povratnog osjećaja prozračnog Vašišthe, koji se pojavio u duhu svakog od vas, kao i u meni, izgleda kao da sjedim ovdje. Međutim, uistinu je sve ovo čista praznina ili čisti prostor (*akaša*) i sve su ovo samo zamisli koje su se pojavile u duhu Stvoritelja. Kada se spozna istina nestaju svi ovi prizori takozvanih kreacija, kao što se i fatamorgana prestaje promatrati kao voda kada se spozna njezina zbiljska priroda.

Oslobođenje prenosi unutarnju smirenost na duh; ropstvo povećava nemir duha. Čak i nakon što čovjek ovo shvati, ne teži za oslobođenjem. Kako su ljudi budalasti!

Priča o Bhrngiši

Odreci se svih sumnji. Nadi utočište u tihom svjedoku. Budi vrhunski djelatnik, vrhunski uživatelj i vrhunski odričatelj svega! Takovoj je trostrukoj disciplini u davna vremena Paramešvara podučavao Bhrngišu, i njome je on došao do potpunog slobodenja. Bhrngiša je bio čovjek uobičajene ili tradicijske samospoznaje. Pristupio je Gospodinu Šivi i zamolio: "Gospodine, opsjenjen sam ovom svjetovnom pojavnošću. Molim te, reci mi što da radim tako da bih se mogao osloboditi ove iluzije."

Paramešvara Odreci se svih sumnji. Budi tihi svjedok. Budi *mahabhokta* (vrhunski uživatelj), *mahakarta* (vrhunski djelatnik) i *mahatyagi* (vrhunski odričatelj).

Mahakarta je onaj tko se oslobodio sumnje i vrši odgo-varajuća djelovanja u svim situacijama, koji nije pod utjecajem privlačnosti i odbojnosti, uspjeha i neuspjeha, bez ega ili zavisti i kod koga je duh učvršćen u unutarnjoj tišini i čistoći. On nije vezan ni za što i svjedok je svega. On je bez sebičnih želja ili motiva, bez patnje ili tuge, uravnotežen u djelovanju i nedjelovanju, nije potišten kada gubi ni oduševljen kada dobiva. Sama njegova priroda je mir, ravnoteža ili staloznost koja se održava u svim situacijama.

Mahabhokta je onaj tko ne mrzi ništa i ne žudi ni za čim, ali uživa u svim prirodnim iskustvima; onaj tko se ne hvata za ništa, ali se ne odriče ničega čak i dok je zabavljen djelovanjem; tko doživljavanjem ne doživljava; tko svjedoči igri svijeta, a izvan je njezinog utjecaja. Njegovo je srce nije pod utjecajem ugone i boli koje se pojavljuju tijekom života i promjena koje uzrokuju zbrku i iz stanja blaženstva unutarnjeg spokoja promatra starost i smrt, bogatstvo i siromaštvo, čak i velike nesreće i sreće. Njegova narav je nenasilje i plemenitost, uživa jednako u onome što je slatko i u onome što je gorko, bez svojevoljna razlikovanja "ovo je ugodno" ili "ovo nije".

Mahatyaga je onaj tko je istjerao iz svoga duha zamisli poput *dharne* i *adharme* (vrline i nevrline, pravo i krivo), boli i ugone, rođenja i smrti, sve želje, sve sumnje, sva uvjerenja; onaj tko vidi lažnost svih doživljaja boli u svom tijelu, duhu itd.; tko je spoznao "ja nemam tijela, nemam rođenja, nemam pravo, nemam krivo"; tko je iz svoga srca u potpunosti odstranio zamisao svjetovne pojavnosti.

Vašiṣṭha Tako je Gospodin Šiva podučio Bhrngišu koji se je zatim prosvjetlio. Odaberi taj stav, o Rama, transcendiraj patnju.

Priča o Ikṣvākuu

Rama Gospodine, ti znaš sve istine. Kada se ego i misaoni duh transcendiraju koje su njegove značajke.

Vašiṣṭha Takav duh, o Rama, izvan je utjecaja grijeha kao što su pohlepa i obmana, čak i za vrijeme najtežih izazova. Plemenite kvalitete poput veselja, primjerice, zbog napretka drugih, ne napuštaju osobu čiji je ego nestao ili postao kozmički. Čvorovi mentalnih uvjetovanja i sklonosti razmršeni su. Srdžba je jako oslabila, a obmana je postala jalova. Želja je ostala bez snage. Požuda je nestala. Osjetila djeluju potpuno mirno, bez uzbuđenja i bez očajanja. Čak i ako se ugoda i bol odraze na njegovu licu, oni ne uznemiruju duh koji na njih gleda kao na nešto potpuno beznačajno. Srce prebiva u ravnoteži.

Prosvjetljeni čovjek koji je obdaren svim ovim plemenitim kvalitetama, prirodno i bez napora održava tijelo. Postojanje i nepostojanje kada slijede jedno drugo, stvarajući različite čak velike proturječnosti, u svetim ljudima ne uzrokuju užitak ili patnju.

Jao onome tko ne stupa ovim putem samospoznaje, koji se nalazi na dohvata svakom i pod utjecajem svega. Sredstva za prijelaz preko ovoga oceana *samsare* i postignuća vrhunskog mira, istraživanje su prirode sebstva, svijeta i istine.

Tvoj predak, Ikṣvaku, još dok je upravljao svojim kraljevstvom ovako je jednog dana razmišljao u sebi: "Što bi mogao biti izvor ovog svijeta koji je prepun različitih patnji - starosti, smrti, boli, užitka i obmane?" Nije mogao doći do odgovora. Tako, nakon što je iskazao štovanje svom ocu Manuu, sinu Brahme, upitao ga je: "Gospodine, vaša me volja potaknula da vam postavim ovo pitanje. Što je izvor ovoga svijeta? Kako se mogu osloboditi ove *samsare*?"

Manu je odgovorio: "Što ovdje vidiš ne postoji, sine moj! Ne postoji ni nevidljivo, a što je iznad duha i osjetila. Samo sebstvo postoji, vječno i beskonačno. Ono što se vidi kao univerzum samo je odraz sebstva. Zbog energije svojstvene univerzalnoj svijesti, taj se odraz ovdje vidi kao univerzum, a negdje drugdje kao živa bića. To je ono što ti nazivaš svijetom. Ne postoji ni ropstvo ni oslobođenje. Postoji samo jedna beskonačna svijest, ni jedan ni mnoštvo! Napusti svaku misao o ropstvu i oslobođenju i živi u miru."

Manu je zvaršio: "Djelovanje čovjeka koji je došao do samospoznaje bez motiva su i bez htijenja. Zato oslobođen čovjek nije vođen njihovim vrijednostima. On je onkraj pohvale i pokude. Drugi ga ne uznemiruju, on ne uznemiruje druge. Samo je on vrijedan štovanja. Čovjek ne postiže mudrost obredima ni ritualima, već jedino štovanjem takvih mudraca." Tom Manuovom poukom Ikṣvaku je postigao prosvjetljenje. Prihvati i ti takav stav, o Rama.

Rama Ako je prosvjetljenje narav osobe, što je u tome tako neobično i čudno?

Vašiṣṭha S druge strane, što je tako neobično i čudno u postignuću *sidhija* kao što je letenje zrakom? Priroda neznaice je odsutnost mira. Značajka prosvjetljenoga čovjeka jest

čistoća duha i odsutnost želje. Prosvjetljenog čovjeka ne označavaju oznake neprosvjetljenog. U njemu ne postoje zbrka i obmana. *Samsara* je ispunila svoju svrhu i završila svoju igru. A pohota, srdžba, patnja, obmana, pohlepa i druge takve oznake jako su oslabile i nestaju.

Brahman poprima individualnost. Elementi se pojavljuju u univerzumu bez ikakva razloga. Pojedinaac koji se pojavio iz *brahmana* doživljava elemente kao da ih je on sam stvorio. Tako bez ikakva razloga nastaju i funkcioniraju sve *dive*. No tada njihova individualna djelovanja postaju uzročnici njihovih kasnijih iskustava ugođe i boli koje sve više vezuju. Pad u neznanje uzrok je djelovanja pojedinca.

Čovjekovo ograničeno shvaćanje i razumijevanje, kao i njegove zamisli, uzrok su ropstva, a oslobođenje označava njihov nestanak. Zato napusti sve zamisli (*sankalpa*). Ako te bilo što ovdje privlači, ti si vezan; ako te ništa ne privlači, slobodan si. Sve što činiš, uistinu ne činiš, u svemu u čemu uživaš, uistinu ne uživaš. Znaj to i budi slobodan.

Sve zamisli postoje u duhu. Spoznaj duh duhom, očisti duh duhom. Prekini djelovanje duha duhom. Iskusi peraći čiste nečistoću nečistoćom. Trn se uklanja trnom. Otrov je protuotrov otrovu. *Divya* ima tri oblika: grub, suptilan i najviši. Fizičko tijelo je grub oblik. Duh sa svojim zamislama i ograničenjima je suptilan oblik. Napusti ova dva i nađi utočište u najvišem koji je zbilja, koji je čista, nepromjenjiva svijest. To je kozmički bitak. Budi utemeljen u njemu i nadidi prva dva oblika.

Rama Molim te, opišti stanje *turiye*, koje se ne prepoznaje, a prisutno je u stanjima budnosti, sanjanja i spavanja.

Vašiṣṭha To čisto i uravnoteženo stanje u kojem ne postoji ego i ne-ego, zbilja i nezbilja i koje je sloboda naziva se *turiya* - četvrto. To je stanje oslobođenja. To je nepromjenjiva svjesnost svjedočenja. Ono je drugačije od stanja budnosti i sanjanja koje označava kretanje misli; ono je drugačije o stanja dubokog spavanja koje označava inertnost i neznanje. Kada se transcendiraju ego, nastaje stanje savršene ravnoteže u kojoj se očituje *turiya*.

Priča o mudracu i lovcu

Sada ću ti ispričati usporedbu kojom ćeš se prosvjetliti, iako si već prosvjetljen. U jednoj je šumi živio veliki mudrac. Vidjevši tog naočitog mudraca, lovac mu je pristupio i upitao ga: "O mudraču, ovim putem je protračao jelen kojeg je ranila moja strijela. Reci mi kuda je otišao." Mudrac je odgovorio: "Mi smo sveti ljudi, prebivamo u šumi i naša je priroda mir. U nama ne postoji ego. Ego i duh koji djelovanje osjetila čine mogućim, smirili su se. Ja ne znam što su stanja budnosti, sanjanja i dubokog sna. Ja ostajem utemeljen u *turiyi*. U njoj ne postoji objekt koji bi se mogao vidjeti." Lovac nije mogao shvatiti značenje mudračevih riječi. Otišao je svojim putem.

O Rama, ne postoji ništa osim *turiye*. *Turiya* je neprocjenjiva svijest. Ona jedina postoji. Budnost, sanjanja i spavanja stanja su duha. Njihovim nestankom duh nestaje. Ostaje samo *satva* koju *yogi* nastoji dohvatiti.

Ovo je zaključak svih vedskih spisa: ne postoji *avidya* (neznanje) i ne postoji *maya* (iluzija). Postoji samo *brahman*. Neki ga nazivaju prazninom, drugi čistom sviješću, neki Gospodinom i međusobno se prepiru. Napusti sve ove zamis-

li. Prebivaj u *nirvani*, bez kretanja misli, s duhom koji je znatno: "oslabio" i staloženom inteligencijom. Prebivaj u sebstvu kao da si gluhi, nijem i slijep. Iznutra napusti sve; izvana vrši prikladna djelovanja. Postojanje duha je sreća, postojanje duha je nesreća. Budi onkraj kretanja duha izvan utjecaja onoga što je privlačno i onog što je neprivlačno. Uz malo vlastita nastojanja *samsara* će biti nadvladana. Budi onkraj užitka i boli pa i onoga što je između, tako ćeš nadići patnju. Uz samo malo ovakva vlastitog nastojanja postići ćeš beskraj.

Rama Kako čovjek napreduje kroz sedam stanja *yoge* i koje su značajke ovih sedam stanja?

Vašiṣṭha Čovjek ili prihvaća svijet (*pravṛtta*) ili negira svijet (*nivṛtta*). Prvi pita: "Što je oslobođenje? Za mene su ova *samsara* i život u njoj bolji" i bavi se ispunjavanjem svojih svjetovnih dužnosti. Poslije mnogih rođenja dolazi do mudrosti. Shvaća da su djelatnosti svijeta besmisleno ponavljanje i ne želi potratiti svoj život u tome. Razmišlja: "Kakvo je značenje svega ovoga? Hajde da se odmorim od svega toga". On se smatra *nivṛttom*.

"Kako da njegujem bestrasnost i tako prijedem ovaj ocean *samsare*?" Ovako neprestano istražuje transcendiranjem. Dan za danom ova vježba stvara bestrasnost i u njegovu srcu nastaju mir i blaženstvo. On se ne zanima samo za djelatnosti tržišta, već se bavi hvalevrijednim djelatnostima. Bježi od grijeha. Njegov govor odgovara okolnostima, nježan je, ispunjen istinom i slatkoćom. On je putem dobro usmjerene i ispravne želje (*śubhećcha*) stupio u prvo stanje znanja (*dnjana*) ili *yoge* - *yoga bhūmika*. On se predao služenju svetim ljudima. On se hvata za vedske spise kad god i gdje god ih nalazi i proučava ih. On neprestano istražuje način prelaska oceana *samsare*. Jedino je on pravi tragatelj. On je *karma yogin*.

Neprekidnim istraživanjem sebstva (*atma vičara*) stupa u drugo stanje *yoge* znanje kao *vičara* (*vičarana*), izravno opažanje ili uvid. Žudi prebivati u društvu svetih ljudi koji su dobro upućeni u vedske spise i duhovne vježbe. Zna što treba činiti i što ne treba činiti. Napušta zla poput samodopadnosti, zavisti, obmane i pohlepe. Od učitelja uči sve tajne *yoge*.

Poslije toga se lagano uspinje do trećeg stanja *yoge* znanog kao *asanga sanga* (*tanumanasi*), nevezanost ili sloboda. U osami luta (*šumama*) i teži daljnjem smirenju duha. Odanost vedskim spisima i plemenitom vladanju daju mu sposobnost viđenja istine. Dva su tipa ove nevezanosti ili slobode, običan i vrhunski. Onaj tko primjenjuje prvi tip slobode osjeća "ja nisam činitelj ni uživatelj. Ja ne mogu povrijediti druge, niti drugi mogu povrijediti mene. Sve se ovo događa zbog prošle *karme*, pod božjim pokroviteljstvom. Ne činim ništa bez obzira je li prisutna bol ili ugoda, dobra sreća ili nesreća. Sve ovo, kao i sastajanje i rastajanje, psihički nemir i tjelesnu bolest prouzrokuje jedino vrijeme." Razmišljajući tako, on istražuje istinu. Takav primjenjuje običnu nevezanost ili slobodu.

Ustrajnom vježbom ovog načina *yoge*, prebivanjem u društvu svetih ljudi i izbjegavanjem zlog društva, istina se potpuno otkriva. Kada tako čovjek spozna vrhunsko, koje je jedina osnova ili istina i onkraj ovog oceana *samsare*, spoznaje "ja nisam činitelj, jedini činitelj je Bog; čak ni u prošlosti nisam činio ništa". Napušta isprazne i besmislene riječi i ostaje iznutra mentalno miran. To je vrhunska nevezanost ili sloboda. Napušta svaku vezanost, iznad i ispod, unutra i izvana,

materijalnu i nematerijalnu, osjetilnu i neosjetilnu. Blista poput samog neovisnog i bezgraničnog prostora. Ovo je vrhunska sloboda. U njoj uživa u miru i zadovoljstvu, kreposti i čistoći, mudrosti i istraživanju sebstva.

Prva se stepenica *yoge* čovjeku sama predstavlja slučajnom podudarnošću nakon što je čovjek vodio čist život pun plemenitih djela. Čovjek koji stupi na prvu stepenicu *yoge*, trebao bi je poštovati i održavati s velikom revnošću, marljivošću i nastojanjem. Tako bi trebao napredovati do sljedećega stanja istraživanja. Marljivim bi se vježbanjem istraživanja trebao popeti do trećega stanja, slobode.

Rama Kako je moguće da neznanica rođen u grešnoj obitelji koja ne uživa u društvu svetih ljudi, prijede ocean *samsare*? Isto tako, ako čovjek umre dok je još u prvom, drugom ili trećem stanju *yoge*, što se događa s njim?

Vašiṣṭha Poslije mnogih života, neznanica se budi slučajnom podudarnošću. Do tada doživljava ovu *samsaru*. Kada se pojavi bestrasnost u tom srcu, *samsara* nestaje. Čak i nesavršena praksa ove *yoge* uništava posljedice prošlih grijeha. Ako čovjek napusti tijelo tijekom vježbanja, dolazi u nebo i zatim se rađa u okolnostima koje pogoduju nastavku njegove vježbe. Vrlo brzo se ponovno počinje uspinjati stepenicama *yoge*.

Ova tri stanja su znana kao "stanja budnosti" jer u njima postoji podjela u svijesti. Ipak, onaj tko ih ima postaje osoba vrijedna divljenja (*ačarya*). Gledajući ga, neznanica postaje nadahnut. Onaj tko se bavi ispravnim djelovanjima i izbjegava zlo, vrijedan je divljenja. Ova svetost vrijedna divljenja je u stanju sjemena u prvom stanju *yoge*, ona klije u drugom stanju i plodonosi u trećem. Onaj tko umire nakon što je dobio status osobe vrijedne divljenja i tko je očito njegovao plemenite misli, uživa u užicima neba dugo vremena i onda se rađa kao *yogi*. Ustrajnom se vježbom, u prva tri stanja, uništava neznanje i u čovjekovom se srcu pojavljuje svjetlo mudrosti.

U četvrtom stanju *yoge*, *sattvapatti*, yogiji gledaju jedinstvo duhom oslobođenim podijeljenosti. Podijeljenost se vidi u zbilji neprekidnog jedinstva i zato njima svijet izgleda kao da je san. U tom su stanju sve *vasane* razorene.

U petom stanju, *ananda svarupa* (zbilja blaženstva) preostaje samo nedjeljiva zbilja. Takva je osoba u punom stanju *dnjane*. Onaj tko je došao do ovog stanja iako zabavljen različitim djelatnostima, prebiva u sebi.

Nakon ovakva napredovanja od jednog stanja do drugog, *yogi* dostiže šesto, koje se naziva *turiya*. On je *kevalin*, oslobođen ropstva razlika i nerazlika. U njemu spoznaje "ja nisam ni zbilja i nezbilja, čak nisam ni bez ega, ja sam iznad dvojnosti i jedinstva. Sve sumnje su se smirile." Živi poput naslikane svjetiljke. Iznutra je prazan, izvana je prazan, prazan poput prazne posude okružene prostorom. Istodobno je pun iznutra i pun izvana, poput pune posude uronjene u ocean.

Oni koji su dostigli sedmo stanje znani su kao *diva mukti* (utjelovljena oslobođena bića). Nema riječi kojim bi se moglo opisati njihovo stanje. Ipak, ono se opisuje različitim imenima kao *paramšiva*, *vidnjana*, *kala*, *prakṛti* itd.

Oni koji se nalaze u jednom od ovih sedam stanja sve manje pate. Ali postoji strašan slon koji luta šumom ostavljajući za sobom pustoš. Samo kada ga se ubije, čovjek postiče

uspjeh u svih sedam stanja. On luta šumom znanom kao tijelo i duh. Razdražuje se osjetilnošću. Nemiran je, pun ograničenosti i sklonosti. Uništava svakoga u svijetu. Naziva se različitim imenima: želja, *vasana*, duh, misao, osjećaji, vezanost itd. Ubiti ga treba oružjem znanim kao razlikovanje i odabirom, koji nastaju i rastu spoznajom jedinstva.

Želja nastaje samo tako dugo dok čovjek vjeruje u postojanje svijeta. *Samsara* jedino proizlazi iz osjećaja "to jest". Njezin nestanak je oslobođenje (*mokša*). Ovo je bit *dnjane* ili mudrosti. Prepoznavanje "individualnosti objekta" uzrokuje želju. Neprepoznavanje "individualnosti i odijeljenosti objekta" ne omogućuje nastanak želje. Kada nema želje *diva* se oslobada svoje samoograničenosti. Veliki čovjek zato napušta svaku misao koja je u svezi s onim što se doživjelo i što se nije doživjelo. Objavljujem, podignutih ruku, da je stanje bez zamisli, slobodno od misli, najbolje. Ono je beskonačno nadmoćno u odnosu na vladanje svijetom. Stanje bez misli je znano kao *yoga* - jedinstvo. Budi u tom stanju, vršeći prikladna djelovanja ili ne čineći ništa! Tako dugo dok traju misli "ja" i "moje", patnja ne prestaje. Kada takve misli nestanu, patnja nestaje. Znajući to čini kako ti drago.

Vālmiki Valmiki je rekao Bharadvadi: "Kada je čuo ovu srž najviše mudrosti i kada ga je nadvladala *śakti pat* (blagoslov učitelja), Rama je neko vrijeme ostao uronjen u oceanu blaženstva. Prestao je postavljati pitanja, moliti odgovor i težiti da ga razumije. Bio je utemeljen u najvišem stanju samospoznaje.

Bharadvada O učitelju! Uistinu je užitak čuti da je Rama došao do vrhunskoga stanja. No kako ćemo moći mi, koji smo nezalice i koji smo skloni grijehu, doći do tog stanja koje je teško dostižno čak i za bogove poput Brahme?

Vālmiki Ispričao sam ti čitav razgovor između Rame i Vašište. Dobro razmisli o njemu. Jer to je isto tako i moja pouka tebi.

Ne postoji podijeljenost u svijesti koja bi se mogla nazvati svijetom. Oslobođi se zamisli podijeljenosti primjenjujući tajne koje su ti otkrivene. Budno stanje i stanje spavanja dijelovi su ove kreacije. Prosvjetljenje je označeno čistim unutarnjim svjetlom. Ova kreacija nastaje iz ničega i nestaje u ničemu, njezina je priroda praznina, ona ne postoji. Zbog bespočetne i lažne samoograničenosti čini se da ova kreacija postoji i pri tom stvara bezbrojne zbrke. Ti si obmanjen jer se neprekidno i neprestano ne podsjećaš istine vezane uz beskonačnu svijest, već sudjeluješ u pijenju otrova samoograničenosti i iz toga proizašlog uvjetovanja.

Obmana se nastavlja dok ne padneš do stopala prosvjetljena mudraca i od njega ne dobiješ pravo znanje. Dragi moj, to što ne postoji na početku neće postojati ni na kraju pa tako ne postoji ni sada. Ova je svjetovna pojavnost kao san. Jedina zbilja u kojoj se ona pojavljuje i nestaje jest beskonačna svijest. U oceanu *samsare* nastaje zamisao "ja" zbog bespočetne mogućnosti samoograničenja. Nakon toga, kretanje misli stvara druge zamisli kao "moje", "privlačnost", "odbojnost" itd. Jednom kada ove zamisli puste korijen u čovjekovoj svijesti, on neminovno postaje žrtvom beskrajnih nesreća i patnji.

Zaroni dublje u unutarnji prostor, a ne u more raznolikosti. Tko živi, tko umire, tko dolazi - zašto se gubiš u takvim

lažnim zamislama? Kada je sebstvo jedina čovjekova zbilja, tada ništa drugo nema važnosti. Teorija da *brahman* izgleda kao svijet, kao što konop izgleda kao zmija, stvorena je samo za zabavu djece i nezalice. Prosvjetljeni zauvijek prebivaju u istini koja čak ni prividno ne izgleda raznolika.

Bharadvada Gospodine, sada sam se oslobodio suptilnoga tijela i kupam se u oceanu blaženstva. Ja sam nedjeljivo, vrhunsko sebstvo koje posjeduje moć svijesti i nesvijesti. Kao što vatra bačena u vatru postaje vatra koja se ne može razlikovati, kao što slamke bačene u more postaju slane, tako ovaj neživotan svijet kada se prinese na oltar beskonačne svijesti postaje jedno s njom. Kao što lutka od soli bačena u more gubi svoje ime i oblik i postaje jedno s oceanom, kao što se voda miješa s vodom, a *ghi* s *ghijem*, tako sam se i ja stopio sa sviješću sebstva.

"Ja sam taj vrhunski *brahman* koji je vječan, sveprisutan, čist, miran, nedjeljiv i slobodan od kretanja; koji je bez sabiranja i dijeljenja, ali čije se misli materijaliziraju; koji je slobodan od vrlina i grijeha; koji je izvor ovoga univerzuma; koji je vrhunsko svjetlo, jedan bez drugoga." Tako treba promišljati. Tako se duh smiruje. Kada prestane kretanje duha, sebstvo blista svojim vlastitim svjetlom. U tom svjetlu, završava svaka patnja i nastaje blaženstvo koje sebstvo doživljava u sebi samom. Nastaje izravna svjesnost istine i ne postoji ništa osim sebstva!

Vālmiki Dragi prijatelju, ako želiš da se završi ova obmana zvana *samsara*, odrekni se svih djelovanja i postani jedno s *brahmanom*, kao što se dragi sjedinjuje s dragom.

Bharadvada O guru, tvoje me prosvjetljujuće izlaganje potpuno probudilo, moja je inteligencija čista i svjetovna pojavnost više ne zamagljuje moju viziju. Želim znati što čine ljudi samospoznaje? Imaju li oni ikakvih ili nikakvih dužnosti?

Vālmiki Oni koji žele oslobođenje trebaju obavljati samo ona djelovanja koja su bez pogrešaka i odustati od sebičnih i grešnih djelovanja. Kada se napuste ograničene značajke duha, on poprima značajke beskonačnosti. *Divya* se oslobada kada čovjek promišlja "ja sam to što je onkraj tijela, duha i osjetila"; kada se oslobodi zamisli "ja sam djelatnik" i "ja sam uživatelj" kao i zamisli o boli i ugodi; kada spozna da su sva bića u sebstvu i da je sebstvo u svim bićima; kada napusti stanja budnosti, sanjanja i spavanja te živi u i iz transcendentne svijesti. Uroni u taj ocean nektara koji je mir i spokoj; nemoj se utapljati u raznolikosti.

Tako sam ti ispričao priču o mudracu Vašišti koji je inicirao Ramu plavog tena u znanje o sebstvu. Obuzdaj svoj um vježbom. Stupaj putem *dnjane* i *yoge*. Spoznati ćeš sve što vrijedi spoznati.

Vidjevši Ramu potpuno uronjenoga u sebstvo, Višvami tra je rekao mudracu Vašišti: "O sine Stvoritelja, o sveti čovče, ti si uistinu velik. Ovim blagoslovom (*śakti pat*) pokazao si svoju veličinu *guru*a. *Guru* je onaj tko može pogledom, dodirom, riječima ili milošću prouzročiti kod učenika iskustvo božanske svijesti. Međutim, inteligencija učenika se budi kada se je učenik oslobodio trostruke nečistoće i time stekao oštrinu intelekta. No, o mudraču, molim te dovedi Ramu natrag do tjelesne svijesti jer on još

ima učiniti puno toga za dobrobit triju svjetova i mene samoga.”

Svi okupljeni mudraci i drugi poklonili su se Rami. Zatim je Vašišta rekao Višvamitri: “Molim te, reci im tko je uistinu Rama.” Višvamitra im je rekao: “Rama je vrhunska osobnost. On je Stvoritelj, Održavatelj i Razaratelj. On je Gospodin i prijatelj svih. On se očituje različito, ponekad kao potpuno prosvjetljeno biće, ponekad kao neznalica. Uistinu, on jest Bog bogova, a svi bogovi su samo njegova djelomična očitovanja. Blagoslovljen je kralj Dašaratha čiji je sin sam Gospodin Rama. Blagoslovljen je Ravana čiji će život doći u ruke Rame. O sveti Vašišta, budi samilosan i dovedi Ramu natrag do tjelesne svijesti.”

Vašišta je rekao Rami: “O Rama, ovo nije vrijeme za promišljanje! Ustani i donesi radost svijetu. Dok su ljudi još u ropstvu, *yogiju* ne priliči da bude uronjen u sebstvo.” Na Ramu ove riječi nisu utjecale. Vašišta je zatim stupio u srce Rame kroz njegovu *sušumna nadi*. U Rami se pokrenula *prana* i duh je započeo s djelovanjem. *Div*a oblika unutarnjeg svjetla širila je svoj sjaj po svim *nadijima* tijela. Rama je polako otvorio oči i ispred sebe ugledao mudračevih stopala te je objavio: “Počujte svi! Ne postoji ništa što bi bilo više od samospoznaje i ništa što bi bilo više od *guru*.”

Svi sakupljeni mudraci i nebesnici bacali su cvijeće po Rami i blagosiljali ga.

Tako sam ti ispričao priču o Rami, o Bharadvada. Vježbajući ovu *yogu* ostvari najviše blaženstvo. Onaj tko neprekidno sluša ovaj prosvjetljujuć razgovor između Rame i Vašište oslobađa se, bez obzira kakve bile okolnosti njegova života i postiže spoznaju *brahmana*.

Tako je Vašišta inicirao Šri Ramu u atman, a tu Yoga Vašištu je ponovio Maharishi Valmiki za dobrobit Maharishija Bharadvade i cijelog čovječanstva.

Jai Guru Dev

Kraj šeste knjige

Ovdje završava Yoga Vašišta

MAGIČAN DUH - MAGIČNO TIJELO MAHARISHIJEVA AYURVEDA *Savršenstvo života*

STVARANJE ZDRAVLJA
Majstorstvo nad vezom duh-tijelo radi savršenog zdravlja tijela, duha i okoline
Priredio Rade Sibila
120 str. A4 (veličine ŽBS),
korice u boji, 110 kn,
za pretplatnike ŽBS
(članove Saveza TM) 77 kn.
Plus poštarina: pouzecem 20 kn,
obično 10 kn

ŽIVOT BEZ STRESA ZA NEBO NA ZEMLJI

glasilo je Saveza TM Republike Hrvatske. Nakladnik je NEBO NA ZEMLJI d.o.o. Časopis je osnovan s idejom da se u njemu objavljuju tekstovi iz područja Maharishijeve vedske znanosti (ayurvede, gandharvavede, dyotiša, sthapatyavede itd.), razgovore s meditantima, vijesti iz zemlje i svijeta, najnovija izvješća o uspjesima programa TM i TM-sidhi itd.

Do sada je tiskano 54 brojeva, a neki su tematski:

- Br. 61 - Yogijsko letenje, Fizika letenja, TM-sidhi
- Br. 56 - Nepobjediva atletika II
- Br. 54 - Nepobjediva atletika I
- Br. 52 - Programi Maharishijeve vedske znanosti
- Br. 50 - Maharishijeva ayurveda
- Br. 49 - Maharishijev vedski opservatorij
- br. 48 - Maharishijeva ayurveda I
- Br. 46 - Maharishijeva sthapatyaveda
- br. 45 - Maharishi: pitanja i odgovori
- br. 43 - Maharishijeva gandharvaveda
- br. 42 - Maharishijev dyotiš i yagye
- br. 40 i 39 - Maharishijeva sthapatyaveda
- br. 37 - Ajurvedska kuhinja I

ŽBS se tiska na oko 32 str. A4, korice u boji.

Pojedinačni broj 19 kn, dvobroj 38 kn. Pretplata na 6 brojeva 75 kn, 12 brojeva 150 kn (ptt uključen). Obavijesti na tel. 01/37 73 855 ili na adresu uredništva. Nabaviti se mogu i neki prošli brojevi ŽBS po cijeni od 10 kn (do broja 42), 15 kn (od br. 43 nadalje) ili 19 kn (od br. 57 nadalje).

AYURVEDA ZA ŽENE

Zdravlje, sreća i dug život putem cjelovitog sustava zdravlja

Maharishijeve ayurvede

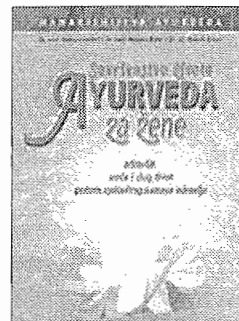
Dr. Nancy Lonsdorf, dr. Veronica Butler i
dr. sci. Melanie Brown

Prijevod: Rade i Gordana Sibila

Recenzent: Goranka Miklec

Dvije liječnice i dr. znanosti obrazovane u Maharishijevoj ayurvedi, primjenjuju tu drevnu mudrost u skrbi za žensko zdravlje. Između ostalog razmatraju: prednosti menstrualnog ciklusa; kako uživati u udobnoj trudnoći, porođaju i menopauzi; stvaranje tjelesnog i duševnog blagostanja; rutine prehrane, spavanja i vježbanja, odgoja djece itd.

120 str. A4 (veličine ŽBS), korice u boji
110 kn; za pretplatnike ŽBS
(članove Saveza TM) 77 kn

Biblioteka MALA (9x16 cm)

- BOG - Maharishi Mahesh Yogi - 38 str.
GURU GITA - pjesma u slavu gurua - vedski spis -
prijevod: B.Perak/R.Sibila - 72 str.
LJUBAV - Maharishi Mahesh Yogi - 22 str.
MOĆ TIŠINE - izreke Maharishi Mahesh Yogija - 50 str.
POWER OF SILENCE - Maharishi Mahesh Yogi -
168 str, slike u boji, spiralni uvez
ŠIVA SŪTRE/VIDNJANA BHAIRAVA SŪTRE -
vedski spis - pri.: R.Sibila/J.Mikleč - 56 str.
VEDE - izvor tanahne znanosti -
Maharishi Mahesh Yogi - 58 str.
YOGA SŪTRE - vedski spis - prijevod: R.Sibila/J.Mikleč - 58 str.

Biblioteka SREDNJA (11x20 cm)

- ASTAVAKRA GITA - vedski spis - prijevod: R.Sibila - 44 str.
BANKA I TRŽIŠTE - Maharishi Mahesh Yogi - 30 str.
BEACON LIGHT OF THE HIMALAYAS -
Maharishi Mahesh Yogi - 34 str.
BOŽANSKI PLAN - Maharishi Mahesh Yogi - 30 str.
FIZIKA LETENJA - mehanizam nadnaravnih
sposobnosti - dr. J.Hagelin - 48 str.
MOĆ TIŠINE/POWER OF SILENCE -
Maharishi Mahesh Yogija, engleski/hrvatski, 60 str.
PREDGOVOR Maharishijevoj Znanosti o bitku ... -
dr. B.Morris, 40 str.
ŠANKARA VIDAYA/BHAḌA GOVINDA - Šankara -
vedski spis - prijevod: R.Sibila - 48 str.
YOGA ASANE I - 42 str. - preporuka Maharishi Mahesh Yogija
YOGIJSKO LETENJE - program TM-sidhi - 28 str.

Brošure A5

- FIZIKA SVJETSKOG MIRA I - 58 str.
KVANTNO LIJEČENJE - 52 str.
MAHARISHIJEVA AYURVEDA IV, 44 str.
MAHARŠIJEV ĐYOTIŠ I - 44 str.
MAHARŠIJEVA GANDHARVAVEDA I - 44 str; II - 40 str.
MAHARŠIJEVA STHAPATYAVEDA I - 48 str.
NEPOBJEDIVA ATLETIKA - priručnik, 60 str.
NEPOBJEDIVA ATLETIKA - tekstovi - 36 str.
PRIČE O GURU DEVU - 66 str.
SVIJEST, STARENJE, BESMRTNOST - 44 str.
SVIJEST I FIZIKA - 44 str.
TM-SIDHI PROGRAM - 49 str.
ZNAJSTVENA ISTRAŽIVANJA O Maharishijevom
programu TM i TM-sidhi - 24 str.
YOGA ASANE II - 68 str.

Brošure, časopisi itd. A4

- BLAŽENA BEBA - program Maharishijeve ayurvede
za majku (oca) i bebu - 24 str.
MAHARISHIJEV VEDSKI OPSERVATORIJ - 24 str.
MAHARISHIJEVA VEDSKA TEHNOLOGIJA -
OBRANE - bijela knjiga - 58 str.
MOGUĆNOSTI PROGRAMA TM u prevenciji, Liječenju i reha-
bilitaciji ovisnosti o drogama, alkoholu i duhanu - 20 str.
NEPOBJEDIVA ATLETIKA - 12 predavanja - 36 str.
OPASNOSTI GENETIČKOG INŽENJERINGA -
RJEŠENJA VEDSKOG INŽENJERINGA -
Dr.sci. John Fagan, 24 str.
REZOLUCIJA I MEMORANDUM - Maharšijeva
ayurveda - 32 str.
ŽIVOT BEZ STRESA - mjesečnik, glasilo Saveza TM, 32 str. po
broju (pretplata za 6 brojeva 60 kn, za 12 brojeva
120 kn, troškovi slanja su uključeni)

Knjige RAZNE

- AJURVEDSKA KUCHARICA - R.G.Sibila - 230 str.
AYURVEDA ZA ŽENE - skupina autora - 122 str. A4
ATMABODHA - Šri Šankaračarya - vedski spis -
prijevod: R.Sibila - 108 str.
BHAGAVAD GITA - I - XVIII poglavlje - vedski spis -
prijevod: R.Sibila - 150 str.
DRAGO KAMENJE - ayurveda, J.Roller, 100 str.
DESET UPANIŠADA (Aitareya, Brihadaranyaka, Iša,
Katha, Kena, Mandukya, Mundaka, Praśna, Śvetaśvatara,
Taittiriya) - vedski spis - prijevod: R.Sibila - 196 str.
ELEMENTI HINDUIZMA - R.Sibila - 154 str.
KARMA MIMANSA - Āimīni - vedski spis -
prijevod: Z.Krmeta - 124 str. A4, spiralni uvez
KLJUČ ZA KRALJEVSTVO NEBESKO - A.B.Smith, 90 str.
LEKSIKON POJMOVA brahmanizma i hinduizma -
R.Sibila - 180 str.
JI ČING - elementi - R.Sibila - 206 str.
JI ČING - heksagrami - R.Sibila - 134 str.
JI ČING - numerologija - R.Sibila - 156 str.
MAGIČAN DUH - MAGIČNO TIJELO - R.Sibila - 120 str. A4
MAHARISHIJEVA AYURVEDA - R.G.Sibila - 180 str
MAHARISHIJEVA TRANSCENDENTALNA
MEDITACIJA - R.Sibila - 120 str.
MAHARŠIJEVA VEDSKA ZNANOST - leksikon
pojmov - R.Sibila - 188 str.
MJESTO VEDA U MISLI MAHARISHI
MAHESH YOGIJA - T.Egenes, 192 str.
O BHAGAVAD GITI - Maharishi Mahesh Yogi, 325 str.
RGVEDA IX mandala - vedski spis - prijevod:
R.Sibila/D.Peček - 130 str.
RGVEDA X mandala - vedski spis - prijevod:
A.Marčenko/R.Sibila/D.Peček - 224 str.
SANSKRITSKA POČETNICA, A.F. Stenzler - 150 str.
SIMBOLI KINESKIH KOZMOBIOLOŠKIH CIKLUSA -
R.Sibila - 134 str.
TM i NKI - R.Sibila - 190 str.
UVOD U AYURVEDU - zbornik radova, 84 str.
VEDANTASŪTRE - Veda Vyasa - vedski spis -
prijevod: R.Sibila - 142 str.
VIVEKAČUDAMANI - vedski spis - prijevod: R.Sibila - 104 str.
ZNANOST O BITKU I UMJETNOST ŽIVLJENJA -
Maharishi Mahesh Yogi, 245 str.
YOGA SŪTRE - leksikon pojmova - R.Sibila - 158 str.
YOGA SŪTRE - Maharši Patanjđali s komentarima
Vyase - vedski spis - prijevod: R.Sibila - 172 str.
YOGA VAŠIŠTHA - Maharši Valmiki - vedski spis - prijevod
Z.Novak/R.Sibila - 134 str.

DJELA U PRIPREMI

- *MAHABHARATA - skraćeno izdanje *RAMAYANA -
skraćeno izdanje *TISUČU IMENA ŠIVE *TISUČU IMENA
VIŠNJA *TM-SLIKOVNICA ZA DJECU *FIZIOLOGIJA SVI-
JESTI - itd.
*Primamo prijevode i autorska djela

*Ukoliko knjige ne možete naći u svojoj knjižari
one se mogu naručiti i na adresi
(ili katalog knjiga):*

Život bez stresa

P.P. 981

10001 Zagreb;

tel/fax: 01/37 73 855), 098/280-842,

e-mail: rsibila@alf.tel.hr

Yoga Vāśiṣṭha je jedinstveno djelo vedске književnosti. Visoko je cijenjena zbog svoje praktične filozofije života. Sam studij ovoga veličanstvenog svetog spisa može pomoći svakom čovjeku na njegovom putu prema božanskoj svijesti jedinstva. Za tražioca najvišega blaženstva, Yoga Vāśiṣṭha je poput nektara. Ona je riznica praktične mudrosti za one u transcendentalnoj svijesti, a luč je vodilja za prosvjetljene u kozmičkoj svijesti. Pričama i analogijama objašnjava vrhunsko znanje. Jezik i stil Yoga Vāśiṣṭhe elegantan je i poetičan, djeluje blagotvorno na duh i na srce. Tekst obiluje metaforama, pričama i razmatranjima, sve u kontekstu razgovora Rāme i Vāśiṣṭhe. U nešto više od 50 priča artikulira religiozno i filozofsko učenje.

Većina svetih spisa Božja je objava predanicima, a Yoga Vāśiṣṭha je priča za Boga, u kojoj Maharši Vāśiṣṭha podučava kraljevića Rāmu, sedmu inkarnaciju Viśnu. Djelo sadrži istinsko znanje o stvaranju svemira. Njezino je glavno učenje da je sve svijest; iz svijesti sve proizlazi; duh i materija su tek različiti oblici svijesti; svijest je primarna, a materija sekundarna; svijet je takav kakvim ga čovjek vidi, tj. kakva je njegova svijest. Univerzum nije ništa drugo doli igra svijesti - *veda lilā*. Yoga Vāśiṣṭha drži da je vrhunac ljudskoga djelovanja postignuće oslobođenja u tekućem životu, ostvarenje statusa *đivan mukte*. U tom stanju čovjek vodi djelatan, svjetovan život, ali bez vezivanja ili poistvojećivanja.

Glavna je tema Yoga Vāśiṣṭhe razgovor Rāme i Vāśiṣṭhe. Mladi Rāma, sin kralja Daśarathe, do toga trenutka još nije prepoznao svoj božanski status. Suočen s rastom i širenjem vlastite svijesti traži savjet i poduku od Maharšija Vāśiṣṭhe. Vāśiṣṭha je *brahmarši* i vidioc je devete *mandale R̥gvede*. Spominje se i u *Mahābhārati*, a Adi Śankara za njega kaže da je prvi maharši škole vedante.

ISBN 953-6427-45-1

9 789536 427451